Visiones pulcherrime cuiusdam
religiose femine que Sciuias in
titulātur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0001

© Universitätsbibliothek Heidelberg

gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

A

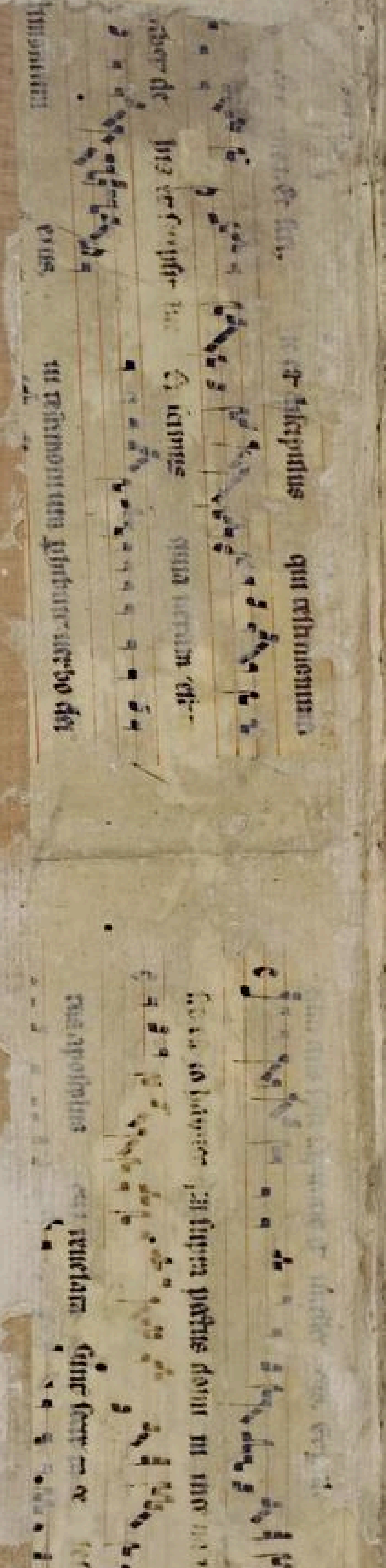

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0002

© Universitätsbibliothek Heidelberg

gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

Seinias

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0003
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

1v

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0004

© Universitätsbibliothek Heidelberg

gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

B. Mariæ in Salem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0005

© Universitätsbibliothek Heidelberg

gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0006

© Universitätsbibliothek Heidelberg

gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

Tres partes sunt huius libri.

In prima parte vi. sunt visiones. In quarum prima continetur de fortitudine et eternitate regni dei. de timore. de custodia pauperum spiritu. et quod deum nichil latet.

In ii. de beatis angelis. de luciferi deiectione in quem infernus factus est. de coniugio et causis eius. de pollutione. de paradyso. de ada et aliis quibusdam. de duarum excellentia virtutum.

In iii. de positione firmamenti. solis. lune. stellarum. ventorum. elementorum. de tremotu. et quid ista significent.

In iiii. de tabernaculo et peregrinatione anime. de scientia dei. de idolis. de inequali peractione hominum. et causis eius. de sensu. de anima. de intellectu. de voluntate. de ratione. de verbis dei ad homines. et de aliis quibusdam.

In v. de forma et colore et cecitate synagoge et quid ista significent.

In vi. de mirabili conditione creature. de habitu et mira laude viiii. ordinum et quid significent.

In secunda parte vii. sunt visiones. in quarum prima continetur de incomprehensibili ignea vi patris. De verbo. de distinctione prime materie. De ada et abraham et reliquis patriarchis et iohanne baptista. De amixtione et secreto consilio dei. de morte. sepultura. resurrectione. ascensione.

In ii. de tribus personis in una essentia. per varias similitudines.

In iii. de forma et generatione ecclesie sponse dei. De apostolis. martyribus. sacerdotibus. De sacramento vere trinitatis et filiis alienis.

In iiii. de dulcedine flagrantium donorum spiritus sancti. Et de multimoda diversitate filiorum ecclesie.

In v. de apostolis et pigmentariis et regularibus. et virginitatis multiplici corona. De his quorum odor in venis domini. et novitate vestium. de trina ecclesiastica institutione. De infantibus. et aliis quam plurimis.

In vi. de christo in cruce pendente et ecclesie desponsatione. de obsequio angelorum. et corusca luce et aperto celo super altare dum sacerdos misteria celebrat. De v. diversitatibus communicantium. De corpore domini. De introitu et castitate ministrorum ecclesie. et eunuchis. de diversis peccatis hominum. et aliis multis.

In vii. continetur de iustitia et fidelibus. de lege dei. de horribili serpente. De foro seculi. de diversitate spiritualium et secularium in foro [illegible].

In tercia parte sunt xiii. visiones in quarum prima continetur de inmenso lapide. et de nube candida super ipsum. de throno rotundo super nube existente. De iuvene lucido in throno sedente. de circulo incomprehensibili ab ipso procedente. De stella magna et scintillis eam sequentibus et extinctis et quid significet.

In ii. de monte lato coniuncto predicto lapidi. De quadrangulo edificio super eundem oblique posito. et de muro interrupto. de propugnaculis. In iii. de v. imaginibus.

uirtutū inturri stantib; singulis
marcu suo. Itē de duab; intra
stantib; q̄d status et habitus earū
significet. In IIII. de columna tribi
li tres acutos angulos habente.
De patarchis pphis de aplis et
martyrib; de multitudine angelica et hu
mana. De scientia di de triplici fla
gello. De modis castigationū et c̄
solationū di. In V. de capite mira
bilis forme et terribilis. De querimo
nia elementorum de eccla et dedicatio
ne. de decimis et reb; ecclasticis et
de aliis quā plurimis. In VI de
spuali magisterio et de poten
tia sclari inputa. Itē de spualib;
et sclarib; in quattuor et IIII. diui
sis. De diusis causis et differentiis
eorum. De VIII uirtutib; et q̄d stat9
et habitus earū significet.
In VII. de mirabili columna inesti
mabilis quitatis de trinitate
et differentia triū psonarū.
In VIII. de columna maxima et
umbrosa. De ūbis octo uirtutū
et pcipue de mellisflua et suaui
admonitione grē di. De VII. do
nis sci sps. et q̄d status et habit9
pdictarū uirtutū significet.
In VIIII. eminentia turris lucidissi
ma et uerba IIII. uirtutū et mul
ta de cūsantib; in eccla et status
et habit9 pdictarū uirtutū et
q̄d significet. In Xma. s VII. gradus.
et sup hos sedes posita. sup quam
iuuenis et cū ūba dulcisona ad
hoīes imundū. De IIII ūba. v. uirtu
tū. et q̄d stat9 et habit9 earū signif

et alia quedā. In XIma. de V. bestiis. pfv
nes. V. ad apices. V. sup colle ligatis.
De pdicto iuuene et muliebri ima
gine de capite monstruoso. De filio
pditionis crudeli psecutione et mi
raculis et potestate de helia et enoch.
et fine mundi. In XIIma. de concussione
elementorum de terrore fulgurū tonitruū.
de casu montiū et siluarū et resur
rectione. De signatis et nō signatis.
de florib; di. De iudicatis et iudi
candis. de mutatione elementorū.
In XIII. eminet de lucidissimo ae
re. De mirabili et diuso genere
musicorum. De simphonia in laudib;
s. marie et ciuiū supnorum gaudiorum
et omniū scorum.

…xi· de v· bestiis ꝑf…
…v· sup colle ligant…
…ne et mulieri inu…
…monstruoso· De filii…
…di pscemone· et in…
…tate de belua et confi…
I…n· xii· de ccussione
…re fulguru tonitrui
…i et silvaru· et ere…
…nans et ii signans
…e indicans et ındi…
…mone electoru
…de lucidissimo a…
…a et diviso gener…
…nphonia i laudib…
…niu supnor gaud…

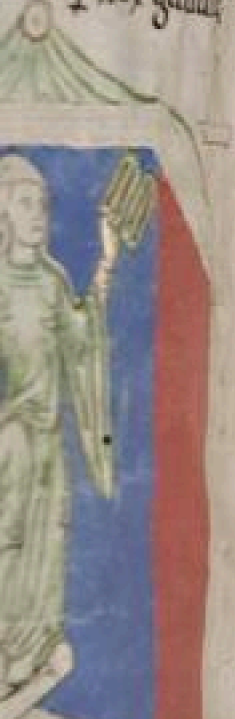

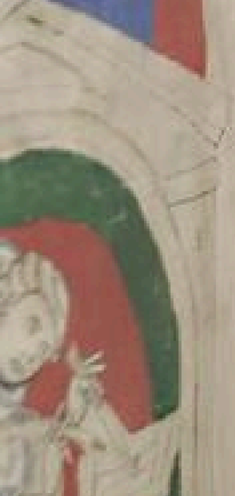

NCIPIUNT I
CAPITULA LIB
SCIVIAS SI
MPLICIS H
OMINIS EST

INCIPIU
NT CAP
ITULA P
RIME P
ARTIS

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0009
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

Capitula prime visionis prime partis.

i. De fortitudine et stabilitate eternitatis regni dei.

ii. De timore domini.

iii. De his qui pauperes spiritu sunt.

iiii. Quod virtutes a deo venientes timentes deum et pauperes spiritu custodiunt.

v. Quod agnitioni dei abscondi non possunt studia actuum hominum.

vi. Salomon de eadem re.

Capitula secunde visionis prime partis.

i. Quod beati angeli pulsso inpulsu iniusticie tenti ab amore et laude dei abstrahuntur.

ii. Quod lucifer decorem et vim fortitudinis sue considerans superbiit. et ideo cum sibi consentientibus a celesti gloria eiectus est. ¶ fet.

iii. Quod deus iniustus esset si eum non deiceret.

iiii. Verba iob ad eandem rem. ¶ factus est.

v. De inferno quod in voracitate sua submersionem animarum tenet.

vi. Quod in deiectione diaboli infernus

vii. Quod gehenna impenitentibus obvia est. purgandis certa tormenta posita sunt.

viii. Verba ezechielis de eadem re.

ix. De diabolica fraude primum hominem per serpentem decipiente. ¶ cuc.

x. Quod diabolus nescivit arborem illam interdictam esse non ex responsione

xi. Que tenenda vel que vitanda sint in coniugio.

xii. Verba apostoli de eadem re.

xiii. Cur ante incarnationem domini quidam plures uxores haberent.

xiiii. Cur nec homo nec angelus hominem liberare potuit. sed solus dei filius.

xv. Verba sapientie de eadem re. ¶ clem.

xvi. Quod est sanguinei in coniugio non copu

xvii. Exemplum de lacte. ¶ tu.

xviii. Quare in veteri testamento coniugium viri et sanguineorum concessum sit in novo prohibi

xix. Quod vir nisi in forti etate non nubilem uxorem ducat. ¶ pollutione.

xx. De vitanda illicita et libidinosa

xxi. Quare mulier post partum vel a viro corrupta in occulto maneat. et ab ingressu templi abstineat.

xxii. Qui in coitu pugnantis se polluunt homicide sunt. ¶ minuunt.

xxiii. Osee de eadem re. ¶ posuit.

xxiiii. De commendatione castitatis.

xxv. Iohannes de eadem re. ¶ in celo.

xxvi. Quod expulso adam de paradyso suum

xxvii. Quod quia homo deo rebellis extitit creatura ei prius subiecta se illi op

xxviii. De amenitate paradysi que sucum et viriditatem terre tribuit. ut anima corpori.

xxix. Quare deus hominem talem fecit quod peccare potuit. ¶ te ad hominem.

xxx. Quod homo non debet summa perscrutari. cum nec infima valeat examinare.

xxxi. Quod homo nunc clarior fulget quam prius

xxxii. Similitudo horti. ovis. et margari

xxxiii. De commendatione humilitatis et caritatis. que clariores ceteris virtutibus ex

Capitula tercie visionis ¶ istuint. prime partis.

i. Quod per visibilia et temporalia que invisibilia et eterna sunt manifestantur.

ii. De firmamento ad similitudinem ovi facto. et quid significet. ¶ et quid significet.

iii. De lucido igne et de umbrosa pelle

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0010
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

iiii. De positione solis 7 triū stellarū 7 q̇d s.
v. De ascensu solis. et q̇d significet.
vi. De descensu eiusdē. 7 q̇d significet.
vii. Verba acti᷒ apłoꝝ ad idē.
viii. De p̓mo uento et turbinib; ei᷒ et q̇d significent.
ix. De ii. uento et t̄binib; ei᷒ 7 q̇d sigñ.
x. De tenebroso igne. et sonitu 7 de acutis lapidib;. et q̇d significent.
xi. De purissimo ethere. 7 de positione lune. et duarū stellarū. 7 q̇d sigñ.
xii. De positionē aliarū stellarū. 7 q̇ s.
xiii. De iii. uētō 7 t̄binib; ei᷒ 7 q̇ significē.
xiiii. De aq̇so aere et alba pelle 7 q̇ sig.
xv. De iiii. uētō 7 t̄binib; ei᷒ 7 q̇ significē.
xvi. De harenoso globo t̄rē 7 q̇d sigñ.
xvii. Verba dd̄ ad eandē rē.
xviii. De t̄rē motu 7 q̇d significē.
xix. De maximo monte uīt aq̇lonē et orientē 7 q̇ significet. ¶ eā artē.
xx. De his q̇ p̓usa arte in creatis futura seruant. Verba eugłii. xxi.
xxii. Q̄ḿ diabol᷒ hoīb; illudit p̱ magi
xxiii. Parabola de eadē re.
xxiiii. Cū salus hoīs et utilitas cōpleta fuerit. scłm mutabit᷒.
xxv. Verba iob de eadē re.
xxvi. Verba dī de eodē.
xxvii. Qd̄ ds auguria ī stellis 7 ī ceł̄is ereaturis amplius tolerare n̄ uult.
xxviii. De stulticia et ↄtumacia hoīs.
xxix. Similitudo d̄ hedo et ceruo 7 lupo.
xxx. Conpacio d̄ medico. ¶ tis.
xxxi. Verba iohis. ¶ uinis.

Capłā q̄rte uisionis p̓me par[tis]
i. Querela aīē de uia erroris p̱grīam dī ad matrē syon redē.
ii. De penuis aīē. ¶ sio inmittit.
iii. De tabnaculo q̇d igressa ē. ¶ erit.
iiii. Querela aīē diabolicis t̄binib; auxilio dī fortit̄ repugnantis.
v. De turbinib; q̄s diabolica p̱suasio
vi. Qua de causa errores isti excitant̄.
vii. Qua ratione ira. odiū. supbia ē p̱cesserit.
viii. Querela aīē d̄ tabnaculo suo cū timore egredientis.
ix. Qd̄ sciencia dī nulla obscuritate ulli᷒ rei obnubilat̄. ostend.
x. Qd̄ in pulchritudine iusticie dī nulla iniusticia inueniri potē.
xi. De sculptilib᷒ 7 q̄r deserenda s.
xii. Ezechiel p̱pha de eodē. ¶ suas ostendit.
xiii. De incognitate humani seminis 7 de diuersitate hominū in peccatoꝝ.
xiiii. Vba moysi ad eandē rē. ¶ tāt.
xv. Q̄re ↄtracti et distorti nascant̄.
xvi. quomō īfans ī utero matris uiuificat̄ 7 in egressus ab aīa solidat̄ 7 susten
xvii. Q̄m aīa scdm̄ uires corporis uires
xviii. Qd̄ hō tres semitas in se h̄t.
xix. De itellectu. xx. De uoluntate.
xxi. Similitudo de igne et pane.
xxii. Quēadmodū ī tabernaculo uoluntatis. i. ī aīo ōs uires aīē calefiunt. et se inuicē ↄiungūt.
xxiii. De ratione. xxiiii. De sensu.
xxv. Qd̄ aīa ē magistra. caro ancilla.
xxvi. Similitudo de arbore ad aīam.
xxvii. Qd̄ aīa ad peccā īclinata p̱ donū dī ↄpuncta peccata deserit.
xxviii. Qd̄ aīa diabolicis insidiis t̄ep tata sup̱na īspiratione a se iacula diaboli expellit.
xxix. Qd̄ aīa habitaculū corporis sui d̄

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0011
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

5v

iudicis expectat. serensse cū multo tremore senten
.xxv. cia isti. Verba dī ad hōies q̄d di
uinis p̄ceptis obediant. & malū
abicientes bonū ī amore dī fide
lit̄ pficiant. ~~iudicis expectat.~~
.xxvi. De fide catholica. xxvii. V̄ba esaię.
Capl̄a quint̄ uisionis p̄mę partis.
1 De synagoga mat̄ ī carnatio
nis filii dī. V̄ba salomonis. ii.
V̄ba esayę pph̄ę. iii.
iiii. De diuiso calore synagogę.
v De cecitate eī. & q̄ ī corde abrahā
in pectore moysi. sī ī ueniat eī re
liq̄ pph̄ę q̄d signific̄.
vi Q̄d magna uit̄ ī is b̄ns ē cuīū ī ca
pite simile aurorę.
vii. V̄ba ezechielis.
viii. Cōpatio de samsone & de saul. &
de d̄d ad eande r̄e. tionę.
Capl̄a sextę uisionis ī partis.
i. Q̄d d̄s creaturā suā mirabi
liter condidit & disposuit.
ii. De habitu anglōr & eī significa
iii. De habitu archanglōr & eī sign̄.
iiii. De habitu u̇tutū & eī significat̄.
v De habitu potestatū & eī signifi.
vi De habitu p̄ncipatū & eī signific̄.
vii De habitu dn̄ationū & eī signif.
viii. De habitu thronōr & eī signific̄.
ix. De habitu cherubin & eī signif.
x. De habitu seraphin & eī signific̄.
xi. Q̄d hec ōs acies mirabilib; uocib;
miracula illa resonant. q̄ d̄s in
beatis animab; opat̄. Incipit li
xii Psalmista de eade re. ber sci
Expl. capt. i. uisionis. uias.
Simplicis hominis

INCIPIT LIBER SCIVIAS PRIMA PARS

PROTESTIFICATIO UERATIUM UISIONUM. A DEO FLUENTIUM.

ET ECCE

quadragesimo tercio temporalis cur-
sus mei anno. cum celesti visioni
magno timore et tremula in-
tentione inhererem. vidi maxi-
mum splendorem in quo facta est
vox de celo ad me dicens. O homo
fragilis et cinis cineris. et putre-
do putredinis. dic et scribe que
vides et audis. Sed quia timida es
ad loquendum et simplex ad ex-
ponendum et indocta ad scriben-
dum ea dic et scribe illa non secundum
os hominis nec secundum intellectum hu-
mane adinventionis. nec secundum
voluntatem humane compositio-
nis. sed secundum id quod ea in celestibus
desuper in mirabilibus dei vides et
audis. ea sic edisserendo proferens.
quemadmodum et auditor verba
preceptoris sui percipiens. ea secundum
tenorem locutionis illius ipso vo-
lente ostendente et percipiente
propalat. Sic ergo et tu o homo dic
ea que vides et audis. et scribe
ea non secundum te nec secundum alium ho-
minem. sed secundum voluntatem scien-
tis videntis et disponentis omnia in secre-
tis misteriorum suorum. Et iterum audi-
vi vocem de celo mihi dicentem. Dic
ergo mirabilia hec. et scribe
ea hoc modo edocta et dic.
Factum est in millesimo centesimo
quadragesimo primo filii dei Ihesu
Christi incarnationis anno. cum
quadraginta duorum annorum essem
maxime coruscationis igneum
lumen aperto celo veniens totum
cerebrum meum transfudit. et totum cor
totumque pectus meum velut flamma non tamen
ardens sed calens ita inflammavit. ut
sol rem aliquam calefacit super quam
radios suos ponit. Et repente in-
tellectum expositionis librorum. vide-
licet psalterii euangelii et aliorum ca-
tholicorum tam veteris quam novi testa-
menti voluminum sapiebam. non autem
interpretationem verborum textus eorum nec
divisionem sillabarum. nec cognitio-
nem casuum aut temporum habebam. Vir-
tutem autem et mysterium secretarum
et admirandarum visionum a puel-
lari etate. scilicet a tempore illo
cum quinquennis essem usque ad presens
tempus mirabili modo in me senseram. sic-
ut et adhuc. quod tamen nulli hominum
exceptis quibusdam paucis et reli-
giosis qui in eadem conversatione
vivebant qua et ego eram mani-
festavi. sed interim usque ad id tempus
cum illud deus sua gratia manifestari
voluit sub quieto silentio depressi.
Visiones vero quas vidi non eas in som-
nis nec dormiens nec in frenesi
nec corporeis oculis aut auribus
exterioris hominis nec in abditis locis
percepi. sed eas vigilans et circum-
specta in pura mente oculis et au-
ribus interioris hominis in apertis lo-
cis secundum voluntatem dei accepi. Quod
quomodo sit carnali homini perquire-
re difficile est. Sed puellari meta
transacta cum ad prefatam etatem perfec-
te fortitudinis pervenissem. audivi
vocem de celo dicentem. Ego lux in

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0013
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

uens et obscura illuminans. ho
minem quem volui et quem mirabilem
secundum quod mihi placuit excussi in
magnis mirabilibus transmetatum
antiquorum hominum qui in me
multa secreta viderunt posui.
sed in terra stravi illum quod se non eri
geret in ulla elatione mentis sue.
Mundus quoque non habuit in eo
gaudium nec lasciviam nec exer
citationem in rebus illis que ad
mundum pertinent. quia eum de perti
naci audacia abstraxi timo
rem habentem et in laboribus suis
paventem. Ipse enim in medullis
et in venis carnis sue doluit
constrictum animum et sensum ha
bens. atque multam passionem cor
poris sustinens. ita quod in eo di
versa securitas non latuit. sed in
omnibus causis suis se culpabilem
estimavit. Nam rimas cordis eius
circumsepsi. ne mens ipsius per super
biam aut per gloriam se elevaret. sed
ut magis in omnibus his timorem
et dolorem quam gaudium aut
quam petulantiam haberet. Unde
in amore meo scrutatus est in
animo suo. ubi illum inveni
ret qui viam salutis curreret. Et
quendam invenit et eum ama
vit agnoscens quod fidelis ho
mo esset. et similis sibi in aliqua
parte laboris illius qui ad me
tendit. Tenensque eum simul cum
illo in omnibus his per supernum stu
dium contendit. ut absconsa
miracula mea revelarentur. Et idem
homo super semetipsum se non posu
it. sed ad illum in ascensione humi
litatis et in intentione bone vo
luntatis quem invenit se in mul
tis suspiriis inclinavit. Tu ergo o
homo qui hec non in inquietudine
deceptionis sed in puritate simpli
citatis accipis ad manifestatio
nem absconditorum directa. scribe
que vides et audis. Sed ego quam
vis hec viderem et audirem. tamen
propter dubietatem et malam opinio
nem et propter diversitatem verborum homi
num tamdiu non in pertinacia sed in humilita
tis officio scribere recusavi quo
usque in lectum egritudinis flagello
dei depressa caderem. ita quod tandem
multis infirmitatibus compulsa. testi
monio cuiusdam nobilis et bonorum
morum puelle et hominis illius quem oc
culte ut prefatum est quesieram et inve
neram manum ad scribendum apposui.
Quod dum facerem altam profunditatem ex
positionis librorum ut predixi sentiens.
viribusque receptis de egritudine me
erigens vix opus istud decem annis con
summans ad finem perduxi. In diebus autem
Henrici Maguntini archiepiscopi et
Conradi Romanorum regis et Cononis
abbatis in monte beati Disibodi
pontificis sub papa Eugenio he
visiones et verba facta sunt. Et dixi et
scripsi hec non secundum adinventionem cor
dis mei aut ullius hominis sed ut ea in ce
lestibus vidi audivi et percepi per secre
ta mysteria dei. Et iterum audivi vo
cem de

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0014
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

cē de celo m̄ dicentē. Clama ḡ et
scribe sic. Prima visio p̄me partis.

VIDI QVASI
montē magnū fer
reum colorē haben
tē et sup ipsū quen
dā tante clarita
tis sedentē ut cla
ritas ipsi' visum
meū reverberaret. de quo abu
traq; parte sui. lenis umbra. ve
lut ala mire latitudinis et longi
tudinis extendebat. Et ante ipsū
ad radicē eiusdē montis quedā yma
go undiq; plena oculis stabat.
cui' nullā humanā formā p̄ ipsis
oculis discernere valebā. et ante
istā imago alia puerilis etatis.
pallida tunica. s; albis calciamē
tis induta. sup cui' caput tanta
claritas de eodē sup montē ipsū
sedentē descendit. ut faciē ei' in
tueri n̄ possē. S; ab eodē q̄ sup mon
tē illū sedebat. multe viventes
scintille exierūt. que easdē yma
gines magna suavitate circū
volabant. In ipso autē monte
q̄si plurime fenestrelle videbant.
in quib; velut capita hominum
quedā pallida. et quedā alba
apparuerūt. Et ecce idē q̄ sup mon
tē illū sedebat. fortissima. et acu
tissima voce clamabat dicēs. O ho
mo que fragilis es de pulvere t̄re. et
cinis de cinere. clama et dic de in
troitu incorrupte salvationis.
quatin' hi erudiant q̄ medullā

litterarū vident. eā nec dicere
nec p̄dicare volunt. q̄a tepidi
et hebetes ad s̄vandū iusticiā
dī s;. quib; clausurā mysticorū re
sera quā ipsi timidi in abscondi
to agro sine fructu celant. Ergo
in fontē abundantie ita dilata
re et ita in mystica eruditione
effluere. ut illi ab effusione irri
gationis tue concutiantur. q̄ te
p̄p̄t p̄varicationē eve volunt
contemptibilē esse. Nā tu acumen
hui' p̄funditatis ab hoīe n̄ ca
pis. s; a sup̄no et tremendo iudice
illud desup accipis. ubi p̄cla
ra luce hec serenitas int̄ lucen
tes fortit̄ lucebit. Surge ḡ cla
ma et dic que tibi fortissima vir
tute divini auxilii manife
stant. quo ille q̄ omni creature
sue potent' et benigne impat
ipsū timentes et ipsi suavi dilec
tione in sp̄u humilitatis famu
lantes. claritate sup̄ne illustra
tionis p̄fundit. et ad gaudia e
ne visionis in via iusticie p̄se
verantes p̄ducit. Unde etiā 1
ut vides. mons iste magn' fer
reū colorē habens designat for
titudinē et stabilitatē eternitatis
regni dī. que nullo impulsu
labentis mutabilitatis potest
exterminari. et sup ipsū quidā tan
te claritatis sedens. ut claritas
ipsi' visū tuū reverberet. osten
dit in regno beatitudinis ipsū
qui in fulgore indeficientis sere

nitatis toti orbi ītarū impans·
sup̄na diuinitate humanis m̄ti
bus inconp̄hensibilis ē·S; ab utraq;
parte sui lenis umbra·uelut ala
mire latitudinis et longitudi
nis extendit̄·q̄d ē & in admo
nitione et in castigatione beate
defensionis·suauis et lenis prote
ctio·ineffabilē iusticiā in p̄scru
tantia uere equitatis iuste & pie
ii. demonstrans· Est autē ipsū
ad radicē eiusdē montis quedā
imago undiq; plena oculis stat·
quia corā dō in humilitate reg
nū dī inspiciens timor dn̄i·ual
latus p̄spicuitate bone et iuste
intentionis studiū & stabilitatē
suā in hōib; exercet·ita q̄d ei nul
lā humanā formā p̄ ipsis oculis
discernere uales·quo omnē ob
liuionē iusticie dī quā sepi' ho
mines in tedio m̄tis sue sentiunt·
p̄acutissimā aciē inspectionis
sue ita abicit q̄d mortalis inq̄
sitio·uigilantiā ei' indebilitate
iii. sua n̄ discutit· Unde & añ istā
imago alia puerilis etatis pal
lida tunica·s; albis calciamītis
induta apparet·q̄a p̄cedente
timore dn̄i·illi q̄ paupes sp̄u s̄
subsequuntur·quo timor dn̄i in
deuotione humilitatis·beatitu
dinē paupertatis sp̄s fortit̄ tenet·
que n̄ iactantiā nec elationē
cordis appetit·s; simplicitatē
et sobrietatē m̄tis diligit·n̄ si
bi s; dō uelut in pallore subiec

tionis iusta·opa sua·q̄si indu
mentū·pallide tunice tribuens·
et serena uestigia filii dī fideliter
subsequens· Sup cui' capite tan
ta claritas de eodē sup montē
ipsū sedente descendit·ut faciē
ei' intueri n̄ possis·q̄a potestatē
et fortitudinē eiusdē beatitudi
nis·tanta serenitas uisitationis
illi·q̄ omī creature laudabilit̄
impat·infundit·ut intentionē
ipsi' mortali & infirma·c̄sidera
tione cape n̄ ualeas·quo et il
le q̄ celestes diuitias habet paup
tati humilit̄ se subdidit· Sed iiii.
q̄d ab eodē q̄ sup montē illū se
det·multe uiuentes scintille ex
eunt·que easdē imagines mag
na suauitate circūuolant·hoc
ē q̄d ab omīpte dō diuse et for
tissime uirtutes in diuina·clari
tate fulminantes ueniunt·que
illos q̄ dm ueracit̄ timent·et q̄
paupertatē sp̄s fidelit̄ amant
suo adiutorio & custodia·cir
cūdantes ardent̄ amplectunt̄
et deliniunt· Unde & in ipso v
monte q̄si plurime fenestelle
uident̄ in q̄b; uelut capita ho
minū quedā pallida quedā
alba apparent·q̄a in sūma al
titudine p̄fundissime & acutis
sime agnitioni dī nec celari
nec abscondi possunt studia
actuū hominū cū & tepore &
candore in semetipsis sepissi
me demonstrent·quo & modo

hominis et in cordibus et in fac
tis suis fatigati in contumelia
dormitant: modo excussi etiam in honore
euigilant: quemadmodum salomon
in uolumine meo testatur dicens:
VI. Egestatem operata est manus remissa:
manus autem fortium diuitias parat. Quod dicit: Debi
lem et pauperem se homo ille fe
cit. qui noluit iusticiam operari nec
iniquitatem delere nec debitum re
mittere. ubi admiraculis operum be
atitudinis ociosus permansit. Qui
autem operatur fortissima opera salu
tis. uiam ueritatis currens. fontem
salientis glorie capit. in quo preciosis
simas diuicias in terra et in celo si
bi parat. Unde quicumque scientiam
in spiritu sancto et pennas in fide habet.
iste admonitionem meam non transcen
dat. sed eam in gustu anime sue am
plectendo percipiat.

Secunda uisio prime partis.

DEINDE VIDI VELUT
maximam multitu
dinem uiuentium la
padarum multam cla
ritatem habentium
que igneum fulgorem accipientes:
ita serenissimum splendorem adepte
sunt. Et ecce lacus multe latitudi
nis et profunditatis apparuit os
uelut os putei habens et igneum
fumum cum multo fetore emittens:
de quo etiam teterrima nebula se
extendens quasi uenam uisu decep
tibile habentem tetigit. et in quadam
clara regione candidam nubem
que de quadam pulchra forma
hominis plurimas plurimasque stellas
in se continens exierat. per eam affla
uit: ac illam eandemque formam hominis
de eadem regione ita eiecit. Quo
facto lucidissimus splendor eandem
regionem circumdedit: et ita omnia
elementa mundi que prius in magna
quiete constiterant in maximam
inquietudinem uersa horribiles ter
rores ostenderunt. Et iterum audiui illum
qui prius mecum locutus fuerat dicentem.
I. Deum fideli deuotione subse
quentes. et in dilectione eius dig
no amore ardentes. a gloria superne
beatitudinis nullo impulsu in
iusticie terrori abstrahuntur: cum illi
qui deum ficte attendunt. non solum
ad maiora non promouentur: sed etiam
ab his que se habere fallaciter pu
tant iusta examinatione deici
antur. Quod et hec maxima multitu
do uiuentium lampadarum multam
claritatem habentium ostendit: que
est plurimus exercitus supernorum spirituum
in beata uita fulgentium. ac in mul
to decore et ornatu existentium:
quo cum a deo creati sunt non superbam ela
tionem arripuerunt: sed in diuino amo
re fortiter persisterunt. Nam ipsi igneum
fulgorem accipientes. ita serenissi
mum splendorem adep
ti sunt. quia cum lucifer cum suis superno
creatori rebellare conaretur: isti
zelum dei in casu illius et sibi con
sentientium habentes. uigilan
tiam diuine dilectionis induerunt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0017
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

cū illi torporē ignorantie qua
dam scire noluerīt amplexati sint.
Quomodo. In casu diaboli. mil
lis angelicis sp̄ītib; qui cū dō in
rectitudine pseuerauerīt. maxi
ma laus exorta ē. q̄m acutissimo
uisu cognouerīt. q̄d ds̄ immobi
lis sine ulla mutatione. ulli⁹ mu
tabilitatis inpotentia sua pse
uerat. ita q̄d a nullo bellatore
superari poterit. Et ita in amore
ei⁹ exardescentes. et in rectitu
dine pseuerantes. omnē pulue
ii. rē iniusticie contēpserīt. Sed
lucifer q̄ ob supbiā suā de cele
sti gl̄a eiectus, in initio creatio
nis sue talis ac tantus extitit.
q̄d nullū defectū nec in decore
nec in fortitudine sua sensit.
Unde cū decorē suū inspiceret.
et cū uim fortitudinis sue in
semet ipso consideraret. supbiā
inuenit. que ipsi pmisit. ut in
ciperet q̄d uellet. quia pficere
posset q̄d incepisset. Et uidens
locū ubi se subsistere posse pu
tauit. ibi decorē et fortitudinē
suā ostendere uolens. in semet
ipso sic de dō dicebat. Uolo ful
gere illic. quēadmodū et iste
hic. Cui omnis acies ei⁹ assensū de
dit dicens. Q̄d tu uis. hoc et nos
uolumus. Et cū in supbiā elat⁹
illud pficere uellet q̄d cogita
uerat. Zelus dn̄i se extendens
in ignita nigredine illū cū oī
comitatu suo deiecit. ita q̄d
ipsi feruidi contra fulgorē et ni
gri contra serenitatē quā habu
iii. erant effecti s̄. Q̄d ē hoc. Quia
si ds̄ psūptionē illoꝝ n̄ deiecisset.
iniustus eēt. quō illos foueret
qui integritatē diuinitatis di
uidere uolebant. s; eos deiecit
et impietatē ipsoꝝ ad nihilū re
degit. sic etiā et oms̄ a conspectu
claritatis sue aufert. q̄ se ipsi
opponere conant̄. ut seruus m̄s
iiii. Iob ostendit dicēs. Lucerna im
pioꝝ extinguet̄. et sup ueniet eis
inundatio. et dolores diuidet
furoris sui. Erūt sicē palee ante
faciē uenti. et sicē fauilla quā
turbo dispgit. Q̄d dr̄. Flagrans
spurcicia petulantis nequicie fal
se psp̄itatis. q̄si lumē honoris in
uoluntate carnis illoꝝ pcedens.
qui dm̄ n̄ timent. s; qui illū in
puersa rabie sp̄nunt contēpnen
tes scire q̄d ullus eos ualeat ex
pugnare. cū in igne ferocitatis
sue uolunt exurere quecūq; ex
agitant. hec in hora ultionis di
uelut t̄ra conculcat̄. et de supno
iudicio sup eosdē impios cadet
abiectio indignationis omniū
que sub celo s̄. ita q̄d et dō et ho
minib; molesti erīt. Unde q̄a ds̄
n̄ sinit eos habere q̄d uolunt.
ideo undiq; cū dolore macerant.
in hominib; spargunt̄ p rabiē
insanie sue. cū ardent hoc pos
sidere q̄d ds̄ n̄ pmittit eos de
uorare. Et cū hoc modo a dō re

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0018
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ceduntur. magne inutilitati as-
similantur. ita quod nec in deo nec in
hominibus quicquam boni facere
ualent. de grano uite in prouidentie
oculo inspectionis dei abscisi. Qua
propter et huiusmodi contritioni tradun-
tur quod in tepido sapore iniqui
rumoris dissipantur. cum superuen-
ientem imbrem spiritus sancti non suscipiunt.
Sed lacus ille multe latitudinis .v.
et profunditatis quae tibi apparet est
infernus latitudinem uiciorum et
profunditatem perditionum ut uides
in se continens. os etiam uelut os
putei habens. et igneum fumum cum
multo fetore emittens. quia in uo-
ragine sua submersionem ani-
marum tenens. cum eis suauitatem et
dulcedinem ostendit. eas ad perditio-
nem tormentorum per uersa deceptione
perducit. ubi ardor ignis cum suffusi-
one teterrimi fumi et cum ebullien-
te mortifero fetore emanat.
quoniam hec dira tormenta diabolo et
eum subsequentibus qui se de summo
bono auerterunt. nec illud scire
aut intelligere uoluerunt. preparata
sunt. unde et de omni bono abiecti sunt.
non quia illud nescierunt. sed quoniam illud
in magna superbia contempserunt. Quod
est hoc. In deiectione diaboli he exterio- .vi.
res tenebre omne genus penarum
in se habentes posite sunt. quia hi
maligni spiritus contra gloriam que ip-
sis preparata fuit miseriam diuersarum
penarum susceperunt. et contra cla-
ritatem quam habuerunt densissimam

tenebras acceperunt. Quomodo.
Cum superbus angelus coluber se sursum
erexit. carcerem inferni accepit.
quia esse non potuit ut ullus deo pre-
ualeret. Et quomodo conueni-
ens esset ut in uno pectore duo
corda essent. Sic nec in celo duo dii esse
debuerunt. Sed quando idem diabolus cum
suis superbam presumptionem arripuit.
ideo lacum perditionis sibi paratum
inuenit. Sic et homines isti qui eos in
actibus suis imitantur. participes
penarum eorum secundum merita sua ef-
ficiuntur. Sed quedam anime sunt que .vii.
cumulum dampnationis habentes
a scientia dei precise sunt. et ideo infer-
nales penas sine consolatione
ereptionis habebunt. quedam
autem in obliuione dei non existen-
tes. sed tamen in superioribus exami-
nationibus purgationem peccatorum
suorum in quibus prolapse sunt recipien-
tes. tandem absolutionem uinculorum
suorum sentiunt. ad requiem erepte
peruenientes. Quod est hoc. Gehenna
his obuia est qui deum in obliuio-
ne cordis sui sine penitentia
habent. cetera uero tormenta his qui
quamuis mala opera faciant. sed [tamen in eis usque ad finem uite non perseuerant]
tandem ad deum in gemitibus suis
respiciunt. Qua propter fideles dia-
bolum fugiant et deum diligant
mala opera abicientes. et bona
cum decore penitentie complentes.
ut seruus meus ezechiel propheta in-
spiratus hortatur dicens. Con- .viii.
uertimini et agite peniten-

euā ab omīb; iniq̇tatib; uřis· et
ñ erit uobis in ruinā iniq̇tas·
Q̊d dr̄: O uos homines q̇ hacten⁹
in peccatis iacuistis· recordami
ni xp̄iani nominis uřī conuer
tentes uos ad uiā salutis et faci
te alia opa in fomite penitentię
qui prī⁹ fecistis multa scelera in
innumerabilib; uicis· et ita a
mala consuetudine uřa surgen
tes· ñ deprimet uos in ruinam
mortis iniq̇tas illa· in qua sor
dueratis· quia illā in die salua
tionis uřę abiecistis· Unde euā
hoc modo gaudiū angloꝝ sup
uos erit· q̄uo a diabolo recessi
stis· et ad dm̄ cucurristis· cū sic
meli⁹ in bonis actib; cognoscen
tes quā prī⁹ eū sciretis· cū irrri
sione antiqui seductoris fuistis·
VIII. Q̊d ů de eodē lacu de īrima ne
bula se extendens· q̄si uenā uisȳ
deceptibilē habentē tangit·
hoc ē q̊d de pfundissima pdi
tione diabolica fraus emanans·
serpentē· uirulentiā nefas frau
dulentię intentionis in se conti
nentē· ad decipiendū hominē
inuasit· Quom̊· Quia cū diabo
lus hominē in paradiso uidit·
cū magno horrore exclama
uit dicens· O quis tangit me
in mansione uerę beatitudinis·
Et ita in semetipso sciebat· q̇a
maliciā suā quā in se habuit
ñ dū in alia creatura ēpleuerat·
s; adā et euā puerili innocen
tia in orto deliciarū irę uidens·
cū magno stupore exultit se ad
decipiendū eos p serpentē· Quare·
Qm̄ serpentē magis sibi assimilari
quā aliud animal intellex̄· studes
ut in dolositate illi⁹ hoc occulte
pficeret· q̊d in forma sua apte
conplere ñ posset· Unde cū adā &
euā ab interdicta sibi arbore se auer
tere· et aīa & corpore conspexit·
in semetipso intellex̄ eos ibi diu
nū pceptū habere q̊d in pmo ope
q̊d incipent· ipsos facillime deice
:X: ret· Nesciebat enī eis arborē il
lam interdictā eē· ñ q̊d hoc scdm̄
pbationē dolose interrogationis
suę· et scdm̄ responsa eoꝝ adinue
nit· Qua ppt̄ in ipsa clara regione
candidā nubē· quę de quadā
pulchra forma hōis plurimasq;
stellas in se continens exierat· p
eā afflauit· qm̄ in eodē loco ame
nitatis euā innocentē animū ha
bentē· quę de innocente adā om
nē multitudinē humani generis
in pordinationē dī lucentē· in
suo corpore gestans· sūpta fue
rat· p seductionē serpentis ad de
iectionē ei⁹ inuasit· Cur hoc· Q̇a
sciebat mulieris molliciē· facili⁹
uincendā· quā uiri fortitudinē·
uidens euā· q̊d adā incarnate
eiue tā fortit̄ ardebat· ut si ipse di
abolus euā uicisset· q̇cq̇d illa ade
diceret· adā idē pficeret· Unde 7
diabolus illā eandēq; formā ho
minis de eadē regione ita eiecit·

quō idē antiquus seductor· euā
atq; adā de sede beatitudinis
sua deceptione expellens· eos in
tenebras subūsionis misit· Quom̄
Videlicet· euā p̄mū seduxit· ut
ipsa adę blandiret̄· quatin⁹ ei as
sensū p̄beret· q̄a ipsa citius adā
quā alia creatura ad inobedien
tiā pducere potuit· q̄m de costa
illi⁹ facta fuerat· Qua ppt̄ mulier
uirū cici⁹ decepit· cū ille eā n̄ abhor
rens uerba ei⁹ facile assumit; Sed ·xi·
sicut n̄ paruo puero s; pfecto ui
ro· scilicet adę pfecta mulier da
ta ē· ita etiā modo cū uir inpfec
ta etate sua fertilis ē· pfecta ei mu
lier coniungenda ē· uelut cū ar
bor flores incipit emittere· debi
ta cultura ei adhibenda ē· Nā de
costa in suo calore & suco adę eua
formata ē· ac id̄o nunc de forti
tudine uiri et de calore ei⁹ semen
mulier concipit· plē in mundū
pducere· Vir enī seminator ex
istit· mulier autē susceptrix semi
nis ē· unde & mulier sub potesta
te uiri manet· q̄m ut duricia la
pidis ad teneritudinē t̄rę ē· ita
etiā et fortitudo uiri ad mollicię
mulieris ē· Q̄d autē p̄ma mulier
de uiro formata ē· hoc ē coniunc
tio desponsationis mulieris ad
uirū· Et hoc sic intelligendū ē·
Coniunctio ista n̄ ē uana· nec in
obliuione dī exercenda· q̄a q̄
mulierē de uiro tulit· coniunc
tionē istā bene et honeste con

stituit· uidelicet carnē de carne
formans· Qua ppt̄ ut adā et eua
caro una extiterīt· sic et n̄c uir
et mulier caro una in coniuncti
one caritatis· ad multiplicandū
genus humanū efficiunt̄· Et ido
pfecta caritas in his duob; ē̄ de
bet· quemadmodū et in illis priorib;·
Adā enī uxorē suā culpare pos
set· q̄d ei consilio suo mortē in
tulit· s; tam̄ eā n̄ dimisit· quādiu
in hoc sc̄lo uixit· quō illā sibi
p diuinā potentiā datā ē̄ cog
nouit· Vnde ppt̄ pfectā caritatē
n̄ relinquat homo uxorē suā·
nisi ppt̄ rationabilē causā illā·
quā sibi fidelis ecc̄la pponit·
Nec omnino diuisio in illis sit·
nisi ambo in una int̄ in filiū
meū uoluerint respicere· sic
in ardente amore illi⁹ dicentes·
Volum⁹ mundū relinquere· et
illū sequi q̄ p nobis passus ē· Q̄d
si hi duo in una deuotione dis
senserint· ut mundū relinquant·
tē se omnino abinuicē n̄ sepa
rent· q̄a ut sanguis a carne sepa
rari n̄ potest quādiu sp̄s in illa
manet· ita etiā nec marit⁹ nec
uxor se abinuicē diuidant· s;
simul in una uoluntate ambu
labunt· S; si ibi in fornicatione
p̄uaricatio legis aut in uiro aut
in uxore ē· tc̄ aut a semetipsis
aut a sacerdotib; suis publicam
censurā sp̄alis magisterii secdm
q̄d iustū ē sustinebunt· Marit⁹

eni̅ de uxore et uxor de marito
corā ecc̅la et p̄latis ipsi⁹ de trans
gressione coniunctionis sue secdm
iusticiā dī inclamabunt. n̄ tamē
ita q̄d aut marit⁹ aut uxor aliā
copulā querat. s; ipsi aut simul
in rectitudine coniunctionis p
manebunt. aut se a coniunctio
ne ista simul abstinebunt. iux
ta id q̄d eis p disciplinā ecclastice
institutionis demonstrat. nec se
uipea laceratione dilaniabunt. s;
pura dilectione diligent. qm̄ et
uir & mulier eē n̄ possunt nisi
ista copulatione pereant. quēad
modū paulus amicus m̄s testat
xii. dicens. Sicē mulier de uiro.
ita et uir p mulierē. omā aut
ex dō. Q̄d dr. Mulier ppt̄ uirū
creata ē & uir ppt̄ mulierē fact⁹
ē. qm̄ ut illa de uiro. ita et uir
de illa ne alterū ab altero disce
dat in unitate factor natoꝶ suoꝶ.
quia in uno ope unū opant.
quēadmodū aer et uent⁹ opa
sua inuicē conplicant. Quom̄.
Aer de uento mouet. et uentus
aeri implicat. ita q̄d in ambitu
eoꝶ queq; uiridia illis subdita s̄.
Q̄d ē hoc. Mulier uiro et uir mu
lieri in ope filioꝶ coopat. Vnde
maxima crimina flagitioꝶ ibi
s̄ ubi fornicatio indiet. creatio
nis filioꝶ diuisionē facit. quo
pprīū sanguinē defundantur
loci sui uir et mulier ibi ab
scedunt. in alienū locū cū ab

icientes. His certe fraudulentia dia
boli et ira dī relinquet. q̄a fedus
illud p̄uaricati s̄. q̄d ipsis ds̄ con
stituit. Qua ppt̄ ut ipsis q̄ndo
peccata ipsoꝶ eis n̄ remittunt. s; qm̄
uisu uir et mulier in natis suis ut
ostensū ē sibi coopent. omā tam
uidelicet tā uir quā mulier & ce
tere creature ex diuina disposi
one & ordinatione s̄. qm̄ ds̄ ea
xiii secdm uoluntatē suā fecit. Ante
incarnationē aut filii mei q̄dā
in antiquo pplō plurimas uxo
res secdm uoluntatē suā simul ha
bebant. q̄a n̄dū aptē demonstra
tionis phibitionē inde audierant.
quā fili⁹ m̄s in mundū ueniens
ostendit. rectissimo germine hui⁹
copulationis in marito et uxore
quādiu flatū expirationis in se
haberent secdm coniunctionē ade
et eue ppalatā. qm̄ coniunctio ista
n̄ secdm uoluntatē hominū s; secdm
timorē dī exercenda ē. q̄a meli⁹ ē
rectū coniugiū iuxta dispositio
nē ecclastice discretionis habere.
quā fornicationē appetere. cū tā
uos hoīes hoc neglegentes. ur̄am ly
bidinē n̄ solū secdm hoīes. s; etiā secdm
peccora exerceatis. fides aū recta et
pura dilectio agnitiōis dī int̄ ma
ritū & uxorē sit. ne semine eoꝶ dia
bolica arte polluto. diuina ultio
ipsos p̄cutiat. cū se inuicē mordentes
dilaniant. & cū semina sua i huma
ne secdm petulantiā peccoꝶ semi
nāt. Vnd cū i iudicia uipeo more eos cruciat.

?
i

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0022
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

et cū maculosa sup̄ stumas semi
nis ipsoꝝ absq; timore dī et absq;
humana disciplina inpsis est.
multociens ad castigatione̅ hui᷒
puersitatis ipsoꝝ recto iudicio
dī qui ex ipsis nascunt̄ ad con
trarietate̅ in membris suis de
struunt̄. et a psp̄itate uite sue
deiciunt̄. nisi penitencia̅ il
loru̅ suscipiens placabile̅ me
istis ostenda̅. Na̅ q̄ in penitten
tia peccatoꝝ suoꝝ me inuoca
uerint. penitencia̅ ipsoꝝ pp̄t̄
amore̅ filii mei suscipia̅. quo
qui dignu̅ suu̅ ad me peni
tendo leuauerit. ide̅ q̄ gemi
tu̅ cordis sui ad me in peni
tencia extenderit dicens.
peccaui dn̄e cora̅ te. peniten
cia̅ illa̅ m̄ filꝰ m̄s ostendit q̄
sacerdos sacerdotu̅ ē. q̄a pe
nitencia que sacerdotib; in
amore filii mei offert̄. purga
tione̅ peccatoꝝ eā facientib;
concedit. Unde penitencia̅
sua̅ digne facientes. a maxil
la diaboli exeunt hoīes. quo
ille hamu̅ diuine potencie
deglutire uolens. maxillam
sua̅ fortit̄ uulnerauit. ubi
etia̅ nunc fideles anime ap
dicione transeuntes. ad salua
tione̅ puen iunt. Quom̄. Quia
sacerdotes in altari inuoca
tores nominis mei existentes.
confessione̅ pploꝝ suscipient.
ubi eis remediu̅ salutis de

monstrabunt. Qua pp̄t̄ ut dm̄
placabile̅ habe̅t. sem̄ suu̅ in diuer
sitate uicioꝝ n̄ contaminent.
quo q̄ in fornicatione l̄ in ad
ulterio sem̄ suu̅ eiciunt. filios
suos q̄ hoc modo ex ipsis nas
cunt̄ negligenciores reddunt.
Quomodo. Qui puro limo lu
tu̅ uel stercus admiscet. nu̅q̄d
uas stabile facit. Sic q̄ sem̄ suu̅
in fornicatione uel adulterio
contaminat. nu̅quid filios for
titudinis gignit. S; multi ex his
in diu̅sitate moru̅ ac medulla
ru̅ suaru̅ laborant. multi aute̅
ex eis prudentes. et ad sc̄lm̄ &
ad dm̄ efficiunt̄. Et tam̄ cu̅ his
celestis ier̄lm̄ implet̄. cu̅ ipsi ui
cia deserentes. et uirtutes aman
tes. in castitate ac in magnis la
borib; filiu̅ meu̅ imitant̄. mar
tyriu̅ ipsiꝰ in corpore suo scdm̄
possibilitate̅ sua̅ gestantes. Ubi
aute̅ infantes de hoīe nasci no
lo. ibi uiriles uires seminis au
fero. ne inuenire matris coa
gulet̄. quēadmodu̅ etia̅ t̄re
fructiferas uires denego. ubi
hoc iusto iudicio meo facere
uolo. S; q̄d miraris o homo. q̄d
in adulteriis & in ceteris huiꝰ
modi criminib; infantes nas
ci p̄mitto. Iudiciu̅ meu̅ iustu̅
ē. Na̅ a lapsu ade n̄ inueni in
humano semine iusticia̅ que
in eo ēē debuit. ubi ea̅ diabo
lus in gustu pomi fugauerat.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0023
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

Idcirco misi filiū meū in mun
dū sine ullo peccato de uirgine
natū· quatinus in sanguine
suo cui nulla pollutio carnis
inerat· diabolo spolia illa quę
in homine rapuerat auferret·
xiiii. Nā nec homo conceptus in
peccato· nec angłs tegmī carnis
n̄ habens· hominē in peccatis
iacentē & corporali grauedine
laborantē· a diabolica potestate
eripe potuit· p̄ter illū q̇ sine
peccato ueniens· et corpus mun
dū sine peccato habens· cū sua
passione liberauit· Unde hoīes
quāuis in peccatis nati sint·
tamē eos ad sup̄nū regnū colli
go· cū illud fidelit̄ quer̄t· Elec
tos enī meos nulla p̄uersitas
mihi abstrahere potest· ut sa
xv. pientia testat̄ dicēs· Iustoȝ aīę
in manu dī s̄· et n̄ tangit illos
tormentū mortis· Qđ dr̄· Illoȝ
qui uiā rectitudinis complec
tunt̄ aīę· cū deuoto affectu in
opib; sup̄ni auxiliatoris s̄·
ita ut p̄pt̄ bona op̄a quib; cę
lū in altitudine iusticię ad
tendunt· n̄ confringat illas
cruciamentū p̄ditionis· q̇a
uerū lug̃ eas in timore & in
amore dī pascit· S; postquā adā
et eua de loco amenitatis ex
pulsi s̄· opus concipiendi et
pariendi filios in semetipsis
cognouer̄t· Et ita de inobedi
entia sua in mortē cadentes·
dulcedinē peccati conceper̄t· cū
se posse peccare cognouer̄t· S; ip
si hoc modo rectā constitutionē
meā in libidinē peccati uerten
tes· cū cōmotionē uenarū suaȝ
n̄ in dulcedine peccati· s; in amo
re filioȝ serere debēr̄t· eā diabo
lica suggestione in lybidinē de
der̄t· quia innocentiā genturę
suę p̄dentes; illā in peccatū miser̄t·
Unde q̄uo hoc n̄ sine diabolica
p̄suasione pactū ē· idcirco et
idē diabolus ad hoc opus iacu
la sua emisit ne sine suggestio
ne ipsi p̄ficiat̄· cū dixit· Mea for
titudo in conceptu hominū ē·
et idcirco homo mīs ē· Et uidens
q̇d homo particeps penarū su
arū ēē debuit q̇a ei consenserat·
iterū in semetipso dicebat· For
tissimo dō omīs iniq̇tates con
trarię s̄· q̄uo omnino iniust⁹
n̄ ē· Et hoc idē deceptor in cord
suo maximū sigillū posuit·
uidelicet q̇d homo q̇ sibi spon
te consenserat ipsi auferri n̄
posset· Qua p̄pt̄ secretū consiliȳ
in me fuit ut filiū meū ad redēpti
onē hoīs mitterē· q̄ eū in celesti
tē iterū redderet hō· Et huic consi
lio nulla iniq̇tas resistere po
tuit· cū fili⁹ mīs in mundū ue
niens· omīs ad se collegit q̇ ip
sū audire & imitari peccata
deserendo uolebant· Ego enī
iustus et rectus sū nullā uo
lens iniq̇tatē· quā tu homo

amplecteris. cum te malum posse
facere cognoscis. Nam lucifer et
homo in initio creationis sue
mihi rebellare temptauerunt et sta
re non potuerunt. de bono caden
tes et malum eligentes. Lucifer
autem totum malum comprehendit. et
omne bonum excecit nec illud om
nino gustauit. sed in mortem ceci
dit. adam uero bonum gustauit cum
obedientiam suscepit. sed malum
concupiuit et in concupiscen
tia sua illud perfecit. cum inobedi
ens deo extitit. Quod quare factum sit.
non est a te o homo perquirendum. uel
quid ante constitutionem seculi fu
erit. uel quid nouissimum diem fiat
mortalis homo scire non potest.
sed solus deus hoc nouit. nisi quantum
illud electos suos deus scire permit
tit. Sed et fornicatio illa que se
commune hominibus facit. abho
minabilis coram me est. qui ab ini
cio masculum et feminam in hone
state et non in turpitudine con
stitui. Unde illi ypocrite qui di
cunt sibi licitum esse secundum appe
titum peccorum fornicari cum quo
cumque uoluerint. indigni ocu
lis meis sunt. quo honorem et alti
tudinem rationa[bi]litatis sue
despicientes. in pecora respici
unt et se illis similes faciunt.
Ve illis qui sic uiuentes in hac
turpitudine perseuerant. Nec xvi.
etiam uolo ut noticia sangui
nis in coniugio se commisceat.
ubi ardor amoris in consangui
nitate nondum attenuatus est. ne in
pudens amor in recordatione
consanguinitatis ibi oriatur. sed
sanguis alienus populi confluat.
quia iam nulla noticia consangui
nitatis in se ardet sentit quatenus
humana disciplina in opere illo
sit. Quia lac semel uel bis coctum xvii.
saporem suum nondum perdidit. cum
septima uel octaua uice coa
gulatum et coctum uires suas de
serens. iam delectabilem saporem non
nisi in necessitate habeat. Et
ut noticia consanguinitatis
in propria coniunctione nescienda
est. ita etiam et noticia consan
guinitatis eiusdem coniugis in ali
ena copula abhorrenda est. ne
se homo ad huiusmodi copulam
non coniungat. sicut et ecclesia
in doctoribus suis prohibet.
qui ipsam in multa sollicitudi
ne et honore stabilierunt. Quod xviii.
autem in ueteri testamento homi
nes in consanguinitate san
guinis sui precepto legis con
iuncti sunt. hoc propter duriciam illorum
factum est. ut in unicem pacem haberent.
et ut tam firma caritas inter eos es
set. ne ille tribus diuise coniunctio
ni paganorum se miscentes federis mei
dirumperent. usque dum illud tempus ueniret
in quo filius meus plenitudinem caritatis af
ferens coniunctionem consanguinitatis car
nalis copule in alienum populum cum pu
dore uerecundie transtulit. Unde quoniam
sponsa eiusdem filii mei uinculum amo
ris mei et rectam iusticiam in sancto baptis

Universitäts-Bibliothek Heidelberg
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0025
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der Manfred Lautenschläger Stiftung

12v

mo modo habet. idcirco etiā
huiusmodi consanguinitatis ē
iunctio nē a se longe sit. quia
fornicatio sine uerecundia &
sine cessatione libidinis. in
amplexib; uiri et mulieris. in
nouo sanguine magis quā in
alieno acrius opus accenderetur.
Ego enī opus istud p hunc
hominē edissero. cui idē op
in hoīe ignotū ē. et q̄ sermonē
istū ñ ab homine s; a scientia
.xviii. di accepit. s; q̄d nē. Cū autē
masculus in forti etate ē. ita
q̄d uene illi sanguine plene
s tunc fertilis in semine suo ē.
et tunc mulierē in desponsa
tione legitime in stirmonis
accipiat. que etiā in feruente
etate existens. semē illi cū ue
recundia concipiat. et illi
plē in uia rectitudi
.xix. nis gignat. Sed uir ante
annos fortitudinis sue. semē
suū in supfluitate libidinis
ñ eiciat. quia hoc pbatio pec
cati suggerente diabolo ē.
si semē suū in concupiscentia
libidinis seminare teptauerit.
antequā idē semē rectā
coagulationē in feruente
calore habere possit. Et cū
uir iā fortissimus in libidi
ne ē. tunc uires suas secdm
q̄d potest in eodē ope ñ ex
erceat. quō si tunc ad diabo
lū respicit. opus diabolicū

opat. corpus etiā suū contep
tibile faciens. q̄d omnino il
licitū ē. Vir autē secdm q̄d eū
humana natura docet. in for
titudine caloris et in suco se
minis sui rectū iter in uxore
sua querat. et hoc cū huma
na disciplina ob studiū filiorū
faciat. S; nolo ut idē opus fi
at in diuisio ne mulieris. cū
iā fluxū sanguinis sui patit
q̄d ē apcio oculorū mbrorū uen
tris ipsius. ne fluxus sangui
nis eius susceptū semē maturū
effundat. et ita semē effusū peat.
ū se mulier in dolore & in car
cere positā uidet portionē sci
licet doloris partus sui tangens.
S; hoc tēpus doloris in mulie
re ñ abicio. quō illud eue de
di qn̄do in gustu pomi pec
catū concepit. unde et muli
er in hoc eodē tēpore in mag
na medicina mihi habenda ē.
ipsa etiā se continente in ab
sconso discipline. ñ autē ita.
ut ab incessu tēpli mei se con
tineat. s; fideli pmissione ip
sū in officio. humilitatis p sa
lute sua ingrediat. Quia aū
sponsa filii mei semp integra
ē. uir apus uulnerib; si inte
gritas menbrorū ipsi in tactu
pcussionis diuisa ē tēplum
meū nisi cū timore magne
necessitatis ñ intrabit ne uio
letur. sicut integra menbra

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0026
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

abel. qui tēplū dī fuit. cain frā
suus crudelit̄ fregit. Sed & XXI.
mulier cū p̄le peperit. fractis
occultis m̄bris suis tēplū meū.
n̄ nisi sc̄dm legē p̄mē sibi da
tā ingrediat̄. quatin⁹ s̄cā sa
cramenta eiusdē tēpli mei ab
omī pollutione & dolore uiri
ac mulieris inuiolabilia sint.
quia filiū meū purissima uir
go genuit. que integra absq;
ullo uulnere peccati fuit. Lo
cus enī qui in honorē eiusdē
unigeniti mei consecratus ē.
integer ab omī corruptione
liuoris ac uulneris ēē debet.
quo idē unigenitus m̄s uint
gritatē uirginei partus inse
nouit. Unde et mulier que
integritatē uirginitatis sue
cū uiro corrūpit in liuore
plage sue qua corrupta ē. ab
ingressu tēpli mei se contine
at usq; dū plaga uulneris ip
sius sanet̄. sc̄dm q̄d eccl̄astica
disciplina ipsi de eadē causa
certissime demonstrat. Nā cū
filio meo in ligno crucis spon
sa ipsi⁹ coniuncta fuisset. ipsa
usq; dū idē filius m̄s discipu
lis suis p̄cepit ut ueritatem
eu̅glii p̄ totū mundū disse
minarent. in occulto se con
tinuit. ac deinde aperte sur
rexit et gl̄am sponsi sui
in regeneratione sp̄s et
aque palā p̄dicauit. Sic &
uirgo que uiro coniungit̄. fa
ciat cū pudica scilicet uerecun
dia usq; ad tēpus illud q̄d sibi
eccl̄astica censura p̄ponit. in oc
culto maneat. et hoc pacto de
occultatione sua se transferens.
ad dilectionē sponsi sui aperte
p̄cedat. Nolo etiā ut p̄dictū XXII.
opus uiri ac mulieris exerceat̄.
cū iā radix infantuli in mulie
re posita ē ne coagulatio eiusdē
infantuli sup̄fluo et p̄dito semi
ne polluat̄. usq; ad purgationē
partus ipsius. cū uerū deinde
ob amorē filio᷑ in rectitudine
et n̄ in petulantia fieri n̄ p̄hibet̄.
Sic genus humanū in p̄creati
one sua in honestate humane
discipline p̄cedere positū ē. et
n̄ sicut loquacitas stulto᷑ ho
minū clamat. qui dicunt sibi
licitū ēē libidinē suā sc̄dm uo
luntatē suā exercere dicentes.
Quomodo possum⁹ nos tā cru
delit̄ continere. O ho si respi
cis ad diabolū. ipse te ad omē
malū excitat et mortifero
ueneno suo te inficit. si autē
ad dm̄ uides. ipse tibi adiuto
riū p̄bet. & te castū facit. Non
ne in ope tuo magis libidinē
quā castitatē appetis. Mulier
uiro subiecta ē in qua ipse
semen suū seminet. sicut etiā
t̄rā opat̄. ut fructū afferat. Nū
q̄d uir t̄rā opat̄. ut spinas et tri
bulos gignat. Nequaquā. s; ut dig
num fructū det. Ita etiam

13v

hoc studiū hominis· in amore
filiorꝫ et n̄ in petulantia lybidi
nis ēē debet· Ergo o hoīes plo
rate & ululate dn̄m urm̄· quē
multociens in peccatis uris̄ con
tempnitis· cū in pessima fornica
tione sc̄m urm̄ cietis· ibi n̄ solū
fornicatores· s; etiā homicide
existentes· q̄a speculū dī abici
tis· et libidinē urām sc̄dm uo
luntatē urām conplentis· Vnde
etiā diabolus in hoc ope semp
psequit̄ uos· sciens q̄d magis
concupiscentiā urām appeti
tis· quā gaudiū filiorꝫ inspici
atis· Audite ḡ qui interrib;
ecclię estis· In fornicatione urā
nolite me accusare· s; uos met
ipsos inspicite· quo cū ad dia
boli currunt me contempnentes·
illicita opa facitis· et idō casti
ēē n̄ uultis· ut scriptus ē̄ p osee
de contaminato pplō loquit̄
xx·iii· dicens· Non dabunt cogi
tationes suas ut reuertantur
ad dn̄m suū· q̄a sp̄s fornicatio
nis in medio eorꝫ· et dn̄m n̄ cog
nouer̄t· Q̄d dr̄· Maligni hoīes
dn̄m n̄ cognoscentes· faciē cor
dis sui abscondunt n̄ dantes
eā in diuersis obuolutionib;
machinationis sue· ut uide
ant ad uerā claritatē· scilicet
uidente oculo n̄ discernentes·
que dī s̄· s; malū in semetipsis
nutriunt· q̄m afflatio petu
lantis inmunditie p diabo

licā suggestionē uirilē fortitu
dinē quā in se habere deberet
emollit n̄ sinens eos· ut in dn̄m
bonā conscientiā suā ponant·
cū ipsos a uita felicitatis auertit·
xxiiii· Sed nē ad amantissimas oues
meas que in corde meo plan
tate s̄ me conuertā· scilicet casti
tatis existentes· Virginitas enī
p me plantata ē· quia etiā filius
meus de uirgine natus ē· Et idō
uirginitas ē pulcherrimū po
mū· int̄ oīa poma conuallium·
et magna psona in omnib; pso
nis· que in palatio indeficien
tis regis s̄· quo ipsa pcepto le
gis subiugata n̄ ē quia unige
nitū meū mundo edidit· Qua
ppt̄ audiant qui filiū meū se
qui uolunt in innocentia li
bere castitatis· et in separatio
ne merentis uiduitatis· quo
nobilior ē uirginitas n̄ pollu
ta ab initio quā uiduitas op
pssa uirili iugo· cū tam̄ uidui
tas post dolorē suū in quo
uirū suū pdidit· uirginitatē
subsequit̄· Filius enī meus plu
rimos dolores in corpore suo
ptulit· et mortē crucis subiit·
unde et uos in amore ipsius
multas angustias patiemi
ni· cū in uobismetipsis supa
tis· q̄d in lybidine peccati ex
gustu pomi seminatū ē·
S; tam̄ ibi ab incendio li
bidinis effluentes riuulos

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0028
© Universitätsbibliothek Heidelberg

in semine ur̄o sustinebitis. cū tā
casti estis n̄ potestis. q̄n fragilitas
humane teneritudinis se laten
tur ostendat in uobis. in quo
labore passionē filii mei imi
tari debetis. cū uobis met ipsis
resistitis. ardentē flammā libidi
nis uidelicet in uobis extin
guentes. et alia secularia que
mundi s̄ scilicet irā. sup̄biā. pe
tulantiā. et cetera huius modi uicia
abicientes. atq; uictoriā istā
magno certamine p̄ficientes.
Vnde tunc p̄lia ista magno de
core et multo fructu clariora
sup̄ solē. et dulciora sup̄ amorē
aromatū corā me apparent.
quia unigenitū meū in dolo
rib; et imitamini. cū ardentē
libidinē tā forti certamine
in uobis conculcatis. Et cū sic
p̄seueratis. multā gl̄am ex
inde in celesti regno habebi
tis. O dulcissimi flores angli
mei in ur̄o certamine admi
rantē q̄d mortē transitis. ita
q̄d in uenenoso luto mundi
polluti n̄ estis. cū tn̄ carnale
corpus habeatis. illud hoc m̄
conculcantes. q̄d gl̄osi in c̄
sortio eoȝ eritis. quo sc̄dm si
militudinē ipsoȝ inpolluti
appareatis. Ideo gaudete cū
sic p̄seueratis. q̄a tunc uobis
cū sū cū me fideliter suscipitis.
et uocē meā cū gaudio cordis
ur̄i adimpletis. quemadmodū

in secreta uisione iohis dilecti
mei ostendo dicens. Ecce sto .xxv.
ad ostiū et pulso. Si quis audie
rit uocē meā. intrabo ad illū
et cenabo cū illo. et ipse mecū.
Q̄d dr̄. Vos qui me saluatorē
ur̄m fideliter amatis. uidete q̄a
uobis succurrere uolens. ex
pecto ad tabernaculū cordis
ur̄i. considerans q̄d conscientia
ur̄a in secretiō cordis sui ha
beat. et cū sufflatu recordatio
nis m̄us ur̄e sp̄m ur̄m ad aptio
nē susceptionis bone uolunta
tis concitto. Q̄d si tunc fidele
cor p̄cepit sonitū timoris mei.
coniungo me ad ipsū amplec
tens eū. indeficientemq; cibū ca
piens cū illo. cū ipse suauē gu
stū in bonis opib; semet ipsū
mihi p̄bet. ita q̄d et ipse cibū
uite in me met ipso habebit.
quo illud amat q̄d iusticiā
desiderantib; uitā affert.
Sed ut uides adā et euā de .xxvi.
paradyso expulsis. lucidissi
mus splendor eandē regionē
circūdedit. quo illis ob trans
gressionē suā locū amenita
tis exeuntib; potencia diuine
maiestatis omnē maculā toci
contagionis ab eodē loco se
gregans. eū ita sua claritate
muniuit. ne amodo ulla con
trarietate tangeret. ostendens
etiā q̄d transgressio illa que
in eo facta fuerat. quandoq; ele

memet et inditer abolenda
xx.vii. eet. Et ita om̃a elem̃ta mun
di quę prius in magna quie
te constiterant in maximã in
quietudinẽ uersa. horribiles
t̃rores ostenderẽt. q̃a creatura
illa quę ad seruitutẽ homi
nis creata fuerat. nec ullã ad
uersitatẽ in se senserat homi
nẽ inobedientiã arripiente.
ita q̃d d̃o inobediens fuit. et
ipsa tranquillitatẽ suã reli
quit et inquietudinẽ susce
pit maximas et plurimas c̃
trarietates hominib; inferens.
q̃m homo seipsũ ad deteriora
inclinauerat. ut p illã coercet̃.
Quid ẽ hoc. Quia homo in lo
co deliciarũ d̃o rebellis extitit.
idcirco et creatura illa quę
homini in seruitio subiecta
fuit. se homini opposuit.
xx.viii. Sed paradisus ẽ locus ame
nitatis qui floret in uiri
ditate florũ et herbarũ. et
deliciis omniũ aromatũ. re
pletus optimis odorib; dota
tusq; in gaudio beatarũ ani
marũ dans fortissimũ sucũ
aridę t̃rę. q̃a fortissimã uim
t̃rę tribuit uelut anima cor
pori uires p̃bet. quo ipsa pa
radisus in umbra et in pditio
ne peccatoꝝ ñ obscuratur.
xx.viiii. Qua ppt̃ audite et intelli
gite me. uos qui in cordi
bus ur̃is dicitis. Quid s̃. et
cur s̃ hec. O cur tã stulti estis in
cordib; ur̃is. uos qui ad imagi
nẽ et similitudinẽ d̃i facti estis.
Quomodo tã magna gl̃a et
tantus honor qui uobis datus
ẽ posset ẽẽ sine pbatione. q̃si
nichil et inanis causa. Aurũ
in igne debet pbari. et p̄ciosi
lapides in purgatione poliri.
et huiusmodi om̃a in omnib; p
quiri. Vnde o stulti homines.
hoc q̃d ad imaginẽ et simili
tudinẽ d̃i factũ ẽ. quomodo
sine pbatione posset subsiste
re. Nã homo sup omnẽ creatu
rã examinandus ẽ. et ideo p om
nẽ creaturã expurgandus ẽ.
Quomodo. Sp̃c p sp̃m pbandus
ẽ. caro p carnẽ. t̃ra p aquã. ig
nis p frigus. pugna p repcus
sionẽ. bonũ p malũ. pulchri
tudo p deformē. paupertas p
diuitias. dulcedo p amaritu
dinẽ. sanitas p infirmitatẽ.
longũ p breue. durũ p molle.
altitudo p pfunditatẽ. lux p
tenebras. uita p mortẽ. para
dysus p penas. celeste regnũ
p gehennã. t̃rena cũ t̃renis.
celestia cũ celestib;. Sic homo
in omni creatura pbatus ẽ.
uidelicet in paradyso in t̃ra
et in inferno. postea colloca
tus in celũ. Apte enĩ uideris
pauca de multis. quę ante
oculos ur̃os abscondita s̃.
Et cur derideus ea quę recta.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0030
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

plana · et iusta · ac bona · in omnib;
bonis corā dō s̄ · Quare his in
dignamini · D̄s iustus ē · s; genus
hominū in p̄uaricatione p̄cep
torū dī iniustū ē cū sapientius
dō ēē commendit · Nunc dic mihi · xxx ·
o homo · Quid putas te fuisse · cū
n̄ dū eras in anima et corpore ·
Tu uero nescis quomodo creat⁹
sis · S; nunc o homo celū et t̄ram
uis p̄scrutari · et iusticiā eo₄ in
constitutione dī diiudicare ·
et sūma dinoscere · cū nec infi
ma ualeas examinare · q̄a nescis
q̄m uiuas ī corp̄e · t q̄m exuaris a
corp̄e · Q̄ te in primo homine
creauit · ille hec om̄a p̄uidit ·
S; idē m̄tissim⁹ pat̄ misit uni
genitū suū mori p̄p p̄p̄lō · ut ho
minē de diabolica potestate
liberaret · Et sic homo libe · xxx · i ·
ratus fulget in dō · et d̄s in ho
mine · consortiū homo habēs
in dō · fulgentiorē scilicet cla
ritatē · quā prius haberet
possidens in celo · Q̄d n̄ fuis
set si idē filius dī carnē n̄ in
duisset · quo si homo in para
dyso p̄mansisset · fili⁹ dī in
cruce passus n̄ fuisset · Sed
cū homo p̄ calliditā serpentē
deceptus ē · d̄s in uera midia
tactus ē · ita q̄d unigenitū su
um in integerrima uirgine
incarnari constituit · et sic
post ruinā hominis eleuate
s̄ plurime uirtutes in celo
fulgentes · uelut ē humilitas re
gina uirtutū · que in uirgineo
partu floruit · et ut etiā cetere
uirtutes que electos dī ad eccle
siā p̄ducunt · Nā cū ager mul
to labore colit̄ multū fructū
p̄fert · sicut in humano gene
re ostensū ē · quia post ruinā
hominis · plurime uirtutes ad
subleuationē ei⁹ surrexerunt ·
Sed o homines uos grauati cor
porali grauedine · n̄ uidetis il
lā magnā gl̄am que uobis
sine macula et sine ulla indig
natione in plena iusticia dī
p̄parata ē · ita q̄d nullus eā
deicere potest · Prius eni q̄m
fabrica mundi constituta
fuisset · hec om̄a d̄s in uera
iusticia p̄uidant · Unde o ho
mo similitudinē hanc con
sidera · Dn̄s qui sine tedio
in multo studio ortū facere
uult · primitus aptū locū
ei⁹ de horti ponit · ac deinde
locū cui⁹q; plantationis dis
ponens · fructū bonarū ar
borū atq; utilitatē · saporē
odorē et bonā famā diuerso₄
aromatū in eo considerat · Et
sic idē dn̄s magnus philoso
phus · et p̄fundus artifex ex
istens · quaq; plantationē suā
in eo disponit · ut bene dis
cerni in utilitate sua possit ·
ac deinde excogitat · q̄m ta
munitione eū circūdet · ut

15v

nullus inimicorum suorum plantatio
nem eius dissipare ualeat. Tunc
etiam pigmentarios suos constitu
it. qui eundem hortum rigare sci
ant. et qui fructum eius colligant.
et exinde diuersa pigmenta faci
ant. Qua propter o homo diligen
ter considera quia si dominus ille
peruidet. quod hortus suus nullum
fructum nec ullam utilitatem proferens de
struendus est. quare tunc tamen
philosophus. et tamen artifex
hortum illum tam magno studio.
et tam magnis laboribus. fecit.
plantauit rigauit et muniuit. Au
di ergo et intellige. Deus qui sol
iusticie est. splendorem suum super
lutum quod preuaricatio hominis est
misit. et splendor ille in mul
ta claritate resplenduit. quo
lutum illud ualde fedum fuit.
Sol enim in sua claritate efful
sit. et lutum in sua feditate pu
truit. unde sol maiori dilecti
one a uidentibus amplectebatur.
quam si lutum ei oppositum non esset.
Sed sicut lutum ad similitudi
nem solis fedum est. sic etiam trans
gressio hominis ad iusticiam
dei iniqua est. unde iusticia
quia pulchra est diligenda est.
et iniquitas quoniam feda est abicien
da est. In hanc feditatem cecidit
ouis huius domini. qui talem ortum
plantauerat. Sed ouis hec eidem
domino non propter ignauiam eius. sed per con
sensum eiusdem ouis ablata est. quam

postea idem dominus in multo studio
et iusticia requisiuit. Qua propter
tunc chorus angelorum in maxi
mo honore illuminatus est. cum
hominem angeli in celo uiderent.
Quid est hoc. Cum innocens agnus
in cruce suspensus est. elementa
tremuerunt. quia nobilissimus filius
uirginis de manibus homicida
rum corporaliter occisus est. in cuius
morte perdita ouis ad pascua
uite reportata est. Nam antiquus
persecutor postquam uidit. quod ouem
istam propter sanguinem innocentis
agni quem idem agnus in remis
sionem peccatorum hominum effu
derat dimittere debuit. tunc
primum cognouit. quis agnus il
le esset. quod prius scire non potu
it. quomodo idem celestis pa
nis sine uirili semine et sine
ulla concupiscentia peccati
de uirgine in obumbratione
spiritus sancti incarnatus est. Idem enim
persecutor in inicio creationis
sue in flatu superbie erexit se
in mortem se ipsum deiciens. et
hominem de gloria paradysi ex
pellens. cui deus in potestate
sua resistere noluit. sed eum in
humilitate per filium suum supera
uit. Et quia lucifer iusticiam
dei subsannauit. iusto iudi
cio dei incarnationem unige
niti dei scire non potuit. Nam
in hoc abscondito consilio.
perdita ouis ad uitam reporta

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0032
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ta ē. Unde o rebelles homines.
cur tantā duriciā uobis assu
mitis. Dš hominē deserere no
luit. s; filiū suū ad saluationē
eī misit. quo sic dš caput sup
bię in antiquo serpente contri
uit. Inceptione enī hoīs de
morte infernus claustrū suū
aperuit. Satana clamante heu
heu quis me adiuuabit. Sed
& omīs diabolica turba in
fremitu magno decerpsit se
admirans quę tanta potestas
eēt. cui ipsa cū principe suo
resistere n̄ posset. cū sibi fide
les animas auferri uideret. Sic
homo sup celos eleuatus ē. q̄a
dš in homine et homo in dō p
filiū dī apparuit. Ide etiā dn̄s
qui ouē istā pdiderat. s; eā ta
glose ad unā reduxerat. pcio
sā margaritā in similitudinē
eidē ouis habuit quę ipsi de
cidens in multas sordes corruit.
Sed ipse eā ita in sorde iacere
n̄ pmittens eā clementer extra
traxit. ac eā de sorde illa in
qua iacuerat ita expurgauit.
ut aurū in fornace expurgat.
atq; illā in pristinū honorem
maiori glā reposuit. Nā dš
hominē creauit s; ipse diabo
lica psuasione in mortē corru
it. de qua eū fili dī p sanguinē
suū eripuit. et eū & eū ad ce
lestē glām glose pduxit.

caritate. Humilitas enī filiū dī
de uirgine nasci fecit. ubi ipsa
humilitas nec in auaris amplex
ibus. nec in pulcritudine car
nis. nec in diuitiis t̄renis. nec in
aureis ornamtis. nec in seculari
bus honorib; inuenta ē. s; fili
dī in p̄sepio iacuit. q̄a mat̄ eī
paupecula fuit. S; & humilitas
semp gemit. plorat. et oīa cri
mina interimit. q̄d opus ipsi
ē. Unde quisq̄s diabolū uult
expugnare se muniat et ar
met cū humilitate. quo luci-
fer eā ualde fugit. et uelut co
luber se corā ea in cauernā ab
scondit. quia ubi ipsa illū ap
p̄henderit eū quasi uilissimū
filū eius frangit. Caritas
quoq; unigenitū dī in sinu
patris in celo tulit et eū in
uterū matris intra posuit. q̄m
ipsa nec peccatores. nec publi
canos spnit. s; oīs saluari con
tendit. Qua pp̄t & fontē lacri
marū ab oculis fideliū sepius
educens. duriciā cordis emol
lit. In hoc humilitas et caritas
clariores cēt̄is uirtutib;. s. q̄m
humilitas et caritas sūt. ue
lut anima & corpus. quę for
tiores uires cēt̄is uirib; animę
et menbris corporis habent.
Quomodo. Humilitas ē quasi
anima. & caritas uelut corp᷒.
nec ab inuicē separari possunt.

Quomodo. In humilitate & ·xxx·m· s; simul opant̄. sicut nec aīa

16r

nec corpus disiungi ualent. s;
sibi cooperant̄ quā diu homo in
corpore uiuit. Et sicut anime
et corpori diuersa m̄bra cor
poris sc̄dm uires suas subiecta
s̄. ita etiā humilitati et carita
ti cetere uirtutes sc̄dm iusticiā
suā cooperant̄. Et ideo o homines
ad gl̄am di et p salute ur̄a hu
militatē et caritatē sectamini.
cū quib; armati diabolicas in
sidias n̄ timebitis. s; indeficientē
uitā possidebitis. Unde quicūq;
scientiā in sp̄u sc̄o et pennas in
fide habent. iste admonitio
nē meā n̄ transcendat. s; eā in
gustu anime sue amplecten
do percipiat. Tercia uisio p̄me partis.

POST HEC
VIDI MAXIMŪ
instrumentū ro
tundū et umbro
sū sc̄dm similitu
dinē oui supius
artū et in medio amplum.
ac inferius constrictū. in
cuius exteriori parte per
circuitū lucidus ignis fuit
quasi pellē umbrosā sub
se habens. Et in igne isto
erat globus rutilantis ig
nis tanteq; magnitudinis. q̊d
idē instrumentū totū ab eo illu
strabat̄. sup se tres faculas sur
sū ordinate positas habens.
que suo igne eundē globū
ne laberet̄ continebant. Et idē
globus se aliquando sursū ele
uauit. et plurimus ignis ei oc
currit. ita q̊d exinde flāmas su
as longius pduxit. ac se aliqn̄
do deorsū inclinauit. multūq;
frigus ei obuiā uenit. ita q̊d se
ex hoc flāmas suas cicius sub
duxit. S; et de igne illo qui idē
instrumentū circūdederat fla
tus quidā cū suis turbinib; ex
iebat. et de pelle illa que sub
eo fuit alius flatus cū turbinib;
suis ebulliebat. q̊ se in ipso in
strumto huc et illuc diffunde
bant. In eadē quoq; pelle q̊dā
tenebrosus ignis tanti horro
ris erat. q̊d eū intueri n̄ pote
rā. qui totā pellē illā sua forti
tudine concutiebat. plenus
sonituū tempestatū. et acutissi
morū lapidū maiorū et minorū.
Quidū sonitū suū eleuaret. il
le lucidus ignis et uenti et aer
cōmouebant̄. ita q̊d fulgura
sonitū ipsū pueniret̄. q̊a ignis
ille primū cōmotionē eiusdē
sonitus in se sentiebat. S; sub
eadē pelle purissimus ether
erat. sub se nullā pellē habens.
in quo etiā quendā globum
candentis ignis plurimeq;
magnitudinis uidebā. sup se
duas faculas sursū clare posi
tas habentē. ipsūq; globū ne
modū cursus sui excederet.
continentes. Et in eodē ethe

re multe et clare spere. ubiq; po
site fuerant. in quas idē globus
interdū se aliquantulū euacu
ans. claritatē suā emisit. et ita
sub p̄fatū rubeū igneū globū
recurrens. et ab eo flāmas suas
restaurans. iterū illas in easdē
speras efflauit. S; & ab ipso ethe
re quidā flatus cū suis turbi
nib; se effundebat. qui se in p̄fa
tū instrumentū ubiq; dilata
bat. Sub eodē autē ethere aq
sū aerē uidebā albā pellē sub se
habentē. q̄ se hac et illac diffun
dens. omi instrumento illi humo
rē dedit. Quādū se interdū repen
te congregaret. repentinā plu
uiā multo fragore emisit. et
dū se leniť diffudit. blanda plu
uiā leni motu dedit. S; & ex eo
quidā flat' cū turbinib; suis
exiens. p̄ p̄dictū instrumentū
se ubiq; diffudit. Et in medio
istoꝝ elemtoꝝ quidā arenosus
glob; plurime magnitudinis
erat. quē eadē elemta ita cir
cūdederant. q̄d nec hac nec
illac labi poterat. S; dū interdū
eadē elemta cū p̄dictis flatib;
se inuicē concuterent. eundē
globū sua fortitudine aliq̄n
tulū moueri faciebant. Et ui
di inter aquilonē et orientē
uelut maximū montē. qui
uersus aquilonē multas tene
bras. et uersus orientē multā
lucē habebat. ita tamē q̄d
nec lux illa ad tenebras nec te
nebre ille ad ipsā lucē p̄tingē
re poterāt. Audiuiq; iterū uocē
de celo dicentē m̄. Ds qui .I.
omīa sua uoluntate condidit.
ea ad cognitionē & ad honorē
nominis sui creauit. n̄ solū aūt
ea que uisibilia & tēporalia s̄
in ipsis ostendens. s; etiā illa que
inuisibilia et eťna s̄ in eis ma
nifestans. Q̄d & uisio hec quā
cernis demonstrat. Nā hoc .II.
maximū instrumentū q̄d ui
des rotundū et umbrosū sedm
similitudinē oui superius artū.
& in medio amplum. ac inferi'
constrictū. declarat fideliter.
omipotem dm̄ in maiestate sua
incomp̄hensibile. & in mysteri
is suis inestimabilē. & spē omniū
fideliū existentē. cū primitus
homines rudes et simplices in
actib; suis eēnt. s; postea in ueť
ac in nouo testamto se dilatan
tes. tandē circa finē mundi
multas erumnas in angustiis
suis passuri sint. Sic in eiꝰ exteri .III.
ori parte p̄cernitas lucidus
ignis ē quasi pellē umbrosā
sub se habens. qui designat.
q̄d ds̄ illos q̄ extra uerā fidē
s̄ ubiq; igne ultionis sue ex
urens. hos qui intra fidē catho
licā manent. ubiq; igne con
solationis sue purificat. ita
diabolice p̄uersitatis tenebro
sitatē p̄sternens. sicut & fac

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0035
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

tu e cu diabolus qndo a do crea
tus e do se opponere uolens in
IIII pdicione deuictus corruit. Et
in igne isto glob rutilantis ig
nis tantq magnitudinis qd
ide instrumentu totu abeo illu
strat. q splendore claritatis sue
ostendit. qa in do patre e ineffa
bilis unigenit ei sol iusticie ful
gore ardentis caritatis habens.
tantq gle existens qd omis cre
atura claritate lucis ei illumi
nat. Sup se tres faculas sursum
ordinate positas habens. que
suo igne eunde globu ne labat
continent. uidelicet sua admi
nistratione demonstrantes qd
ide fili di de celo ad tras descen
dens. anglis in celestib relictis.
hominib. etia q in anima et
corpore subsistunt. celestia
manifestauit. qui sue clarita
tis obsequio ipsu glificantes. om
ne nociuu errore abiciunt. cu
eu uerum di filiu de uera uirgi
ne incarnatu magnificant.
ubi ipsis cu angls pnunciauit.
et ubi homo in anima et cor
pore uiuens. eu fideli gaudio
V susceperit. Qua ppt et ide
glob se aliquando sursu ele
uat plurimusq ignis ei occur
rit ita qd exinde flamas suas
longius pducit. significans.
quia ubi tpus illud uenit qd
unigenitus di pro redeptione
et subleuatione humani ge
neris p uoluntate patris incarnari
debuit. spiritus
scs. in uirtute . patris supna
mysteria in beata uirgine mi
rabilit opatus e. ita qd eode fi
lio di in uirginali pudicicia.
fecunda uirginitate. mirificu
fulgore dante. uirginitas glo
sa effecta e. quo in nobili uirgi
ne exoptabilis incarnatio de
VI monstrata e. Et ita etia se
aliqndo deorsu inclinat. mul
tumq frigus ei obuia uenit.
ita qd & ex hoc flamas suas ei
cius subducit. declarans. quo
ide unigenitus di ex uirgine
natus. et ita ad paupertate ho
minu clementer inclinatus plu
rimis miseriis ipsi occurrentib.
multas corporales angustias
sustinens. cu se mundo corpo
raliter ostenderat. de mundo
transiens ad patre rediit. dis
cipulis etia ipsius astantibus
VII uelut scriptu e. Videntib
illis eleuatus e. et nubes susce
pit eu ab oculis eox. Qd e. filii
is eccle in misterio. sciencia cor
dis sui filiu di suscipientib. sci
tas corporis ei eleuata e in po
tencia diuinitatis ipsius. et
in mystico miraculo nubes
secreti misterii suscepit eu mor
talib oculis tegens ipsu. fla
bisq uentox ipsi famulatu ex
VIII hibentib. Sed et ut uides de
igne illo qui ide instrumtu
circudederat flatus quida cu
suis turbinib exiebat. qui

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0036
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ostendit pretendens quod ab omni
potente deo totum mundum sua
potestate completum veraci dissi
matio cum iustis sermonibus proce
dit ubi ipse vivus et verus deus
hominibus in veritate demon
stratus est. Et de pelle illa que .ix.
sub eo est alius flatus cum turbinibus
suis ebullit quia etiam de diabolica
rabie que deum non ignorans timet
pessima infamia cum nequissimis
locutionibus exit qui se in ipso
instrumento hac et illac diffun
dunt quod in seculo diversis mo
dis utiles et inutiles rumores
inter populos se dilatant. In ea .x.
dem quoque pelle quidam tenebro
sus ignis tanti horroris est quod
cum intueri non potes quia declarat
quod in pessimis et in nequissimis
insidiis antiqui proditoris terri
mum homicidium tanti fervoris
erupit quod in famam illi humanus
intellectus discernere non valet
qui totam pellem illam sua fortitu
dine concutit quod homicidium
omnes diabolicas malignitates
suo horrore complectitur cum in
primogenito suo abira odium ebul
liens fratricidium perpetravit plenus
sonitum tempestatum et acutissi
mis lapidum maiorum et minorum quia
homicidium plenum est avaricia
et ebrietatibus atque acutissimis
duritiis que sine invidia ba
chantur tam in magnis homicidi
is quam in minoribus vicus. Qui

dum sonitum suum elevat ille luci
dus ignis et venti et aer commo
ventur quod dum homicidium in ava
ricia effusionis sanguinis stri
det superna iudicia et expirati
ones volantium rumorum et expan
siones fluentium dispositionum
inultione recti iudicii suscitantur
ita quod fulgura sonitum ipsius preve
niunt quia ignis ille primum com
motionem eiusdem sonitus inse
sentit quia dignitas ostensionis
divini examinis idem nefas pre
cellendo opprimit cum etiam di
vina maiestas ante quam fremi
tus eiusdem insanie publice ma
nifestetur videntem oculo cuncta
nuda sunt cum perviderat. Sed sub .xi.
eadem pelle purissimus ether est
sub se nullam pellem habens quod
sub insidiis antiqui proditoris
serenissima fides lucet in qua
nulla incertitudo infidelita
tis latet a semetipsa non funda
ta scilicet ad Christum suspensa in quo
etiam quendam globum cadentis
ignis plurimeque magnitudi
nis vides qui veraciter desig
nat inclitam ecclesiam in fide
candore innocentis clarita
tis plurimique honoris ut tibi
demonstratur pretendente et sup
se duas faculas sursum clare po
sitas habente ipsumque globum
ne modum cursus sui excedat
continentes que sua significa
tione sunt ostendentes quod

ecclesiam de supernis edita duo
testamenta videlicet veteris et
novi auctoritatis divina
precepta celestium secretorum tradunt
scilicet cum ipsa eandem ecclesiam
in varietate diversorum morum
se perpetrantem extendat conti
nent quia et vetus et nova iu
stificatio beatitudinem superne
hereditatis ipsi ostendunt.
.xii. Quapropter etiam in eodem ethere
multe et clare spere ubique
posite sunt in quas idem globus inter
dum se aliquantulum evacuans
claritatem suam emittit: quo in
puritate fidei plurima et splen
dida opera pietatis ubique appa
rent in que eadem ecclesia con
gruo tempore conculcatio
nem verborum aliquantulum sustinens
decorem miraculorum suorum tradit
cum ipsa velut in merore iacens
tam claritatem operum imperfectis
hominibus per alios admiratur. Et
ita sub prefatum rubeum igneumque
globum recurrens et ab eo flam
mas suas restaurans iterum il
las in easdem speras efflat quo
ipsa in contritione posita sub
passione unigeniti properans et
ab eo sufferentias divine con
fortationis accipiens ita etiam
amorem supernorum in beatis operibus
.xiii declarat. Unde et ab ipso
ethere quidam flatus cum suis
turbinibus se effundit qui se
in prefatum instrumentum ubique

dilatat: quia abundantie fidei
fortissima fama cum veris et
perfectis assertionibus in auxilium
hominum emanans fines totius
orbis multa celeritate perme
.xiiii. abat. Sub eodem autem ethere
aquosum aerem vides albam pellem
sub se habentem qui se hac et
illac diffundens omni instrumen
to illi humorem dat: quo sub
fide que tam in antiquis quam
in novis patribus erat baptis
mus in ecclesia ad salutem creden
tium ut tibi verissime manifestatur
in innocentia beatissime sta
bilitatis fundatus se divina
inspiratione ubique dilatans
universo orbi irrigationem
salutis in credentibus attulit.
Quod cum se in medium repente con
gregat repentinam pluviam
multo fragore emittit et cum
se leniter diffundit blandam plu
viam leni motu dat: quia cum bap
tismus aliquando per assertores
veritatis in velocitate predica
tionis et in profunditate mentis
ipsorum coadunatur celeri copia
verborum in inundatione predica
tionis eorum attonitis hominibus
manifestatur in medio etiam idem bap
tismus suavi temperamento in ipsis
predicatoribus dilatatus suavem
irrigationem cum discretionis
adiutorio populis attactis propa
.xv. latur. Quapropter et ex eo
quidam flatus cum turbi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0038
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

tib; sui exiens. p p̄dictū instru
mentū se ubiq; diffundit. quo
ab inundatione baptismatis
salutē credentib; afferentis. ue
rissima fama cū uerbis fortissi
morū sermonū egrediens. omnē
mundū manifestatione beatitu
dinis suę pfudit. ut iā inpp̄lis
infidelitatē deserentib; et fidē
catholicā appetentib; apte de
claratē. Et in medio istorū xvi.
elementoꝝ quidā arenosus
glob; plurimę magnitudinis
est. quę p̄fata elemta ita circū
dant qđ nec hac nec illac labi
potest. qui manifeste ostendit
in fortitudine creaturarū dī.
hominē pfunde consideratio
nis de limo t̄re mirabili modo.
multę glę factū degentē. et uir
tute earundē creaturarū ita ob
uolutū qđ ab eis nullomodo se
parari ualet. quia elemta mun
di ad seruitutē hominis creata.
ipsi famulatū exhibent. dū ho
uelut in medio eoꝝ sedens. ipsis
diuina dispositione p̄sidet. ut
etiā pme inspiratus dauid dicit.
Glā et honore coronasti eū. xvii.
& constituisti eū sup opa ma
nuū tuarū. Qđ dr. O tu ds qui
omīa mirabiliter fecisti. aurea
et purpurea corona intellectꝰ.
& dignissimo indumto uisibi
lis speciei coronasti hominē.
ita ponens eū quasi principē
sup altitudinē pfectoꝝ opū

tuoꝝ quę in creaturis tuis iuste &
bene disposuisti. Tu enī p̄alis cre
aturis tuis. magnas et admiran
das dignitates homini iniunxisti.
Sed ut uides dū mūdū eadē xviii.
elemta cū p̄dictis flatib; se
inuicē concutiunt. eundē glo
bū sua fortitudine aliquātulum
moueri faciunt. quia dū con
gruo t̄pore creaturę dī cū fa
ma miraculoꝝ ipsius creatoris
se inuicē cōplectunt. ita qđ mi
raculū miraculo magno toni
truo uerboꝝ innectit. homo
eorundē miraculoꝝ magnitu
dine pculsus. concussionē men
tis et corporis sui sentit. dū in
eisdē mirabilib; attonitus. im
becillitatē fragilitatis suę con
siderat. Et uides inter aquilo xix.
nē & orientē uelut maximū
montē. qui uersus aquilonē
multas tenebras. et uersus orien
tē multā lucē habet. quo ut
diabolicā impietatē & diuinā
bonitatē magnus casus homi
nis apparet. p pessimā deceptio
nē in reprob. is multas miserias
damnationis. et p exoptabilē
salutē in electis plurimā felici
tatē redemptionis tenens. ita ta
men qđ nec lux illa ad tene
bras. nec tenebre ille ad ipsam
lucē pungere possunt. quia
opa lucis opib; tenebrarū se
n̄ immiscerunt. nec opa tenebra
rū ad opa lucis ascendunt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0039
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

19v

quamuis diabolus ea multociens
per malos homines obfuscare la
boret. uelut est in paganis. hereti
cis. et in pseudo prophetis. et quos isti
sua fallaci deceptione post se trahere
conantur. Quomodo. Quia uolunt
ea scire que ipsis scienda non sunt. il
lum imitantes. qui se altissimo si
milem esse anhelauit. Et quo illum
subsecuntur. et ipse mendacium quasi
ueritatem eis secundum uoluntatem ip
sorum demonstrat. Unde mecum non
sunt. nec ego cum illis. quia uias meas
non ambulant. sed extraneas semitas
amant. inquirentes quod eis stul
ta creatura de futuris causis fal
laciter ostendat. et hoc ita uo
lunt habere. secundum quod illud per
uerse exquirunt. me contempnen
tes et sanctos meos abicientes. qui
sincero corde me diligunt.

xv. Sed isti homines qui peruersa
arte tam preuaricatione me temptant
ita quod creaturam illam que ad ser
uitium ipsorum facta est scrutantes.
sciscitantes ut rem illam quam ipsi
scire uolunt eis secundum uoluntatem
tem ipsorum ostendat. numquid
possunt inscrutatione sue ar
tis elongare uel adbreuiare tem
pus. quod eis a creatore suo con
stitutum est uiuere. Certe hoc. nec
diem nec horam facere preualent.
Aut numquid possunt predesti
nationem dei postponere. Nul
lomodo. O miseri. nonne per
mitto creaturas uobis passio
nes uestras in finem demonstrare.
que signa tunc ideo habent.
quia me deum timent. uelut ser
uus facultatem domini sui aliquan
do ostendit. et ut bos et asinus
ac cetera animalia uoluntatem
dominorum suorum manifestant. cum eam
inseruiunt sua fidelitate adim
plent. O stulti. cum me obliuioni
traditis. nec ad me respicien
tes. nec me adorantes. sed aspici
entes ad subiectam uobis creatu
ram. quod ipsa portendat et osten
dat. tunc preuaricantes me abicitis.
infirmam creaturam pro creatore
uestro colentes. Quam propter et ego
dico. O homo. cur creaturam illam
colis que te nec consolari nec
tibi auxiliari potest. et que
tibi nullam prosperitatem in felicita
te confert. uelut mathemati
ci mortis instructores. et de in
credulitate paganorum sequaces
eorum affirmare solent. ita quod
dicunt stellas uobis hominibus
uitam tribuere. et omnes actus
uestros disponere. O miseri. quis
stellas fecit. Sed stelle interdum ex
permissione mea cum quibusdam
signis hominibus declarant.
ut etiam filius meus in euangelio

xvi. ostendit ubi dicit. Erunt
signa in sole et luna et stel
lis. Quod dicitur. In lumine horum
luminum hominibus ministrant.
et circuitu ipsorum tempora
temporum ostendunt. Unde

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0040
© Universitätsbibliothek Heidelberg

etiā in nouissimis tēporib;
lamentabilia et piculosa tēpo
ra pmissione mea in ipsis de
monstrant. ita qd radius
solis et splendor lune et cla
ritas stellarū aliqn̄do sub
trahitur. ut corda hominū ex
hoc concutiant. Sic et p stel
lam. ex uoluntate mea incar
natio filii mei ostensa ē. Homo
autē ppriā stellā que uitā ipsi
disponat n̄ habet. uelut stulte
et errans pplš asserere conat.
s; omīs stelle omī pplō cū seru
tute sua cōmunes s. S; qd stel
la illa ceteris stellis pclarior ef
fulsit. hoc ē. qd unigenitus meus
p aliis hominib; uirginali par
tu sine peccato natus ē. ipsa
nullū subleuamē eidē filio cōfe
rens. nisi solū incarnationē ei'
pplō fideliū denuntians. quō
omīs stelle et creature me timētes.
iussionē meā tantū pficiunt
nec ullius rei nulla creatura
noticiā ullā habent. Nā cū m
placuerit. creature iussionem
meā ostendunt. uelut cū faber
nūmū faciens. in eo congruen
tē formā celat. sic qd idē nūm
formā sibi impositā declarat.
sed de hoc nullā potestatē ha
bens. n̄ nouit qn̄do faber aliā
formā sibi imponere uelit. quō
nec longū nec breue tēpus sue
forme discernit. Qd ē hoc. O ho.
si lapis corā te iaceret. in quo
aliqua signa passionū tuarū
diligent' cū intuens denotares.
tunc sedm fallacē estimationē
tuā. aut de infelicitate tua con
tristatus. aut de psperitate tua
gauisus in deceptione diceres.
Ach moriar. uel. wach uiuā. aut
heu qm̄ta infelicitas seu wach
quanta psperitas mea ē. Et qd te
lapis ille tibi conferret. Num
quicquā tibi auferret l dare.
S; nec t ob ēē nec pdēē ualeret.
Sic etiā nec stelle nec ignis. nec
aues nec alia huiusmodi creatu
ra. insignis seruationis tue
quicquā te ledere uel iuuare
possunt. Qd si in creaturā hanc
que ad seruitutē tuā facta ē
confidis abiciens me. tunc et
ego iusto iudicio meo ex ocu
lis meis te picio felicitatē reg
ni mei tibi auferens. Nā ego
nolo ut stellas. aut ignē aut
uolatilia seu alias tales crea
turas de futuris causis scrute
ris. quō si illas pcunctatus inspex
eris oculi tui m molesti s. et te
uelut pditū angłm deicio. qui
ueritatē deseruit. et se ipsū in
damnationē pcipitauit. O ho.
cū stelle et cetē creature facte
s ubi fuisti. Numqd dē institu
tione earū do consiliū dedisti.
S; psumptio huiusmodi scrutatio
nis orta ē in pmo scismate. ui
delicet cū homines dm̄ ita ob
liuioni dedissent. qd genus

et genus diuersas creaturas
super hec inspexit. et de futuris
causis uaria signa in eis que
sunt. Et sic etiam error ille in
baal exortus est. scilicet quod ho
mines creaturam dei pro deo decep
ti colebant. ad quod eos etiam di
abolica irrisio excitauit. quia
post creaturam magis quam post
creatorem suum respexerunt. hoc
scire cupientes. quod scire non de
xvii. buerunt. Vnde etiam peiora
his apparuerunt. cum homines
per diabolum magica arte insa
nire ceperunt. ita quod diabolum ui
dent et audiunt. ipse eis falla
citer loquens et ostendens. quod
uelut creaturam hanc inspiciant.
et alia existat. Nolo autem dicere.
quomodo per diabolum primi se
ductores edocti sunt. ita quod eum
uident et audiunt. qui cum hoc
modo querunt. sed ipsi de hac ne
quicia sua ualde culpabiles
existunt. cum me dominum suum hoc
modo denegant. et antiquum
seductorem imitantur. O homo. ego
in sanguine filii mei te requi
siui. non cum maliciosa iniquitate sed
cum magna equitate. sed tu me ue
rum dominum deseris. et illum qui mendax
est imitaris. Ego sum iusticia et
ueritas. et ideo admoneo te in
fide et exhortor in amore. ac
reduco te in penitentia. ut
quamuis sanguinolentus sis in
pollutionibus peccatorum tamen

exurgas de casu ruine tue.
Quod si me subsannaueris. para
bolam huius similitudinis sentiens.
xviii. que dicit. Quidam dominus mul
tos seruos sibi subiectos
habens. unicuique eorum de seruis
suis plurima arma bellica
dedit dicens. Estote probi et utiles.
tarditatem et teporem abicientes.
Sed dum quidam iter cum eo agerent
idem serui quendam illusorem.
et diuerse artis pessimum adin
uentorem secus uiam uiderunt. unde
et quidam ex eis decepti dixerunt.
Huius hominis artes discere uolumus.
Et arma que habebant abici
entes. ad illum cucurrerunt. Quibus
alii dicebant. Quid facitis
hunc illusorem imitantes. et
dominum nostrum ad iracundiam prouo
cantes. Et illi responderunt. Quod
hoc domino nostro oberit. Et dominus
eorum illis ait. O serui nequam. cur
arma que uobis dederam abie
cistis. Et cur carius est uobis hanc
uanitatem amare. quam mihi domino
uestro cuius serui estis famulari.
hec quoque post illusorem istum ut cupitis.
quia mihi seruire non uultis. et ui
dete quod eius stulticia uobis prestet.
Et abiecit eos. Quod dicitur. Dominus iste est
deus omnipotens omnes populos sub pote
state sua regens. ita quod quemque
hominem intellectu armauit.
mandans ei ut strenuus et
uigilans in instrumentis uirtu
tum sit. prauitatem et neglegen

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0042
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

tiā a se excuciens. S; dū homines
inā ueritatis arripiunt. indiui
nis mandatis ire disponentes.
ipsis multe temptationes occur-
runt. ita qđ diabolū totius or-
bis seductorē & multiplicium
uiciorum nequissimū artificē. nō
in uia ueritatis s; p deceptionē
in insidiis positū attendunt.
unde & quidā ipsorum iniusticię
magis quā rectitudinis ama
tores. proinde diabolū seducti.
plus student eidē antiqui se
ductoris uicia imitari. quā
uirtutes dī amplecti. Et intel
lectū quē ad diuina mandata
conuertere deberent ad uicia
trene iniquitatis retorquentes.
diabolo se subponunt. Quib;
doctores eorum uelut consodales.
ipsorum p sacras scripturas mul
tociens occurrentes. facta eorum
improperant. et cur diabolica fig
menta sequentes diuinā ulti
onē sibi inducant uociferant.
S; illi admonitiones eorum sepis
sime subsannantes. se in pau
cis peccare et dm̄ suū minime
offendere p superbiā affirmant.
Unde cū in obduratione ista
pseuerant diuinā sententiā
accipiunt. quo ipsis seruis in
iquitatis existentib; cur in
tellectū desup sibi datū suf
focauerint. & cur magis de
ceptiones antiqui seducto
ris susceperint quā creatorē
suū cui strenue famulari de
buerant dilexerint obicit.
ita qđ ipsi contempti diabolicis
illusionib; secdm opa sua q'a
dō seruire noluerit deputant.
ubi considerare cōpellunt qđ
nequissima seductio ipsis p
fuerit. quo hoc modo abiecti
dampnationē incurrunt.
quia diuina pcepta post po
nentes plus diabolū quā dm̄
sequi contenderēt. Ego enim
nolo ut me homines contēp
nant qui me in fide scire
debent. quo si me abiecerint
et creaturā sibi subiectā in
spexerint. antiquū seducto
rē in hoc imitantes. tunc et
ego pmitto. ut eis & cū crea
tura et cū diabolo secdm con
cupiscentiā cordis sui fiat.
quatinus ita expiant. qđ ip
sis psit creatura quā adora
uerunt. uel qđ eis diabolus
conferat quē subsecuti s.
Ego stulti homines. cur :xx.iiii.
creaturā de tēpore uite
ure inquiritis. Nullus enī
urm̄ potest tēpus uite sue
scire aut illud deuitare
aut transilire. nō ut pmē sibi
constitutū ē uiuere. q'a
o homo cū salus tua, in secla
rib; quā in spūalib; cōple
ta fuerit. p sens seclm̄ muta
bis. et ad illud qđ terminū
nō inueniet transibis. Nā

21v

cū homo tantę fortitudinis ē·
q̄d palus ꝑplis ardentī in me
ardet ita q̄d in conscientia t̄re
ni liquoris fetentiū peccatoꝝ
n̄ torpens· insidias antiqui ser-
pentis deuitat· huiꝰ spm̄ a cor-
pore suo n̄ excutio ante quā
dulces fructus suos in suauissi
mo odore ad bonū finē ꝑdu
cat· Illū autē quē tantę fragi
litatis considō· q̄d tener ē in
graui dolore sui corporis· et
in horrore pessimi insidiato
ris iugū meū ferre· de hoc sc̄lo
subtraho· ante quā in tpore
marcescentis animi sui incipi
at arescere· Om̄a enī scio· Volo
autē humano generi quāq;
iusticiā ad suā cautelā dare·
ita ut nullus hominū se pos
sit excusare· cū homines mo
neo et exhortor· iusticiā face
re· q̄ndo ipsis iudiciū mortis in
timo· uelut iā sint morituri·
cū adhuc diuꝰ uicturi sint·
q̄uo nemo nisi sc̄dm uitalitatē
quā in hoīe uideo et sc̄dm
uoluntatē meā qua ei uiuere
concedo· aliud tēpus habere
uel sibi disponere poterit·
quēadmodū etiā iob testatr̄
xxv. cū dicit· Constituisti t̄mi
nos eiꝰ· qui ꝑteriri n̄ poterūt·
Q̄d dr̄· Tu qui sup om̄s es· et oīa
ante quā fiant ꝑuides· etiā
in secreto maiestatis tuę con
stituisti terminos humanę

uitę· ita q̄d nec scientia nec
prudentia· nec astutia ullius
rei ꝑteriri· poterit· in ulla ui
litate· seu in infantia· seu in iu
uentute· seu in senectute homi
nū transgressi· nisi sc̄dm pru
dentiā secretoꝝ tuoꝝ· qui hoīes
ad gl̄am nominis tui fieri ius
xxvi sisti· Ego enī o homo ante
constitutionē mundi te noui·
s; tam̄ dies tuos in opib; tuis
uolo considerare et uitalitatē
eoꝝ discernere· et queq; opa
tua diligent̄ et acutissime ex
aminare· Quecūq; autē subi
to de tēporali uita subtraho
huiꝰ uitę uitalitas cōpleta ē· ita
ut si uita ipsius longius ꝑtra
heret· nullā uiriditatē bonoꝝ
fructuū ampliꝰ afferret· s; ue
lut tpore carnee fidi habēs·
tantū quasi uacuo sono uer
borū fumū emitteret nec in
timo tactu cordis sui me tan
geret· unde ipsi inducias hu
ius uitę n̄ tribuo· s; ante quā
in tpore huiꝰmodi infertili
tatis cadat· cū ab hoc sc̄lo sub
duco· S; t̄ o homo dico· Cur me
contēpsisti· Nonne ꝑphetas
meos ad te misi· et filiū meū
ꝑ salute tua in lignū crucis
dedi· et ap̄los meos ut tibi uiā
ueritatis ꝑ eugl̄m ostenderent
ad te destinaui· Unde n̄ po
tes te excusare· quin om̄a
bona habeas ꝑ me· Et q̄re

tunc postponis me. Sed errorem .xxvii.
huius perversitatis scilicet quod signa
actuum tuorum in stellis. aut in igne.
aut in auibus. seu in alia huiusmo
di creatura queris. amplius nolo
tolerare. quo omnis iste qui erro
rem hunc diabolica suasione pri
mum adinvenerunt deum contempnen
tes precepta illius omnino abiecerunt.
unde et ipsi contempti sunt. Ego autem
super omnem creaturam in claritate
divinitatis mee fulgeo. ita quod
miracula mea in sceis meis tibi
manifestata sunt. quapropter nolo ut
amplius hunc errorem augurian
di exerceas. sed ut nunc aspicias.
O stulte. quis sum ego. videlicet .xxviii.
summum bonum. Unde omnia bona est
tribuo. cum diligenter quesieris me.
Et quem credis me esse. Deus sum super
omnia. et in omnibus. Sed tu vis me
habere velut rusticum qui dominum
suum timet. Quomodo. Tu vis
ut voluntatem tuam faciam. cum tu
precepta mea contempnas. Sic deus
non est. Quid est hoc. Ipse enim nec
opinionem meam. nec timorem si
mis habet. Celi in laudibus meis
sonant me inspicientes. et secundum
iusticiam illam qua per me positi sunt.
mihi obedientes. Sol etiam luna
et stelle in nubibus. • celi secundum
tenorem suum apparent. nec non
flabra ventorum et pluvie in aere
ut eis constitutum est currunt. et
hec omnia creatori suo secundum ius
sionem ipsius obediunt. Tu autem
o homo precepta mea non imples. sed
voluntatem tuam sequeris. velut
iusticia legis tibi nec posita nec
ostensa sit. In tantum enim contu
max es. quamvis cautus sis. quod est
non sufficit iusticia legis mee. que
exarata et culta est in sanguine
filii mei. et bene tota in sceis meis.
tamen veteris quam novi testamenti.
Sed et in magna stulticia vis .xxix.
me apprehendere. cum mihi
hoc modo mineris dicens. si deo
placet ut iustus et bonus sim.
quare non facit me rectum. tu ita
me capere volens. velut si petu
lans hedus cervum vellet capere.
qui fortissimis cornibus cervi
valide truditur et perforatur. Sic
et ego cum mecum petulanter in mo
ribus tuis vis ludere. in preceptis le
gis mee quasi cornibus meis, iu[ditio]
dicio meo te comminuo. Hec
enim sunt tube in aures tuas re
sonantes. sed tu illas non sequeris.
sed post lupum curris. quem te putas
ita domasse. quod te ledere non pos
sit. Sed idem lupus devorat te
dicens. O ovis ista secus viam erra
vit nec pastorem suum sequi vo
luit sed post me cucurrit. unde etiam
illam volo habere. quia me se
quitur. et pastorem suum deseruit.
O homo. deus iustus est. et ideo omnia
que in celo et in terra fecit. iusta
ordinatione disposuit.
Ego enim sum magnus me .xxx.
dicus omnium languorum

22

faciens uelut medicus qui lan
guidum uidet qui medelam ar-
denter desiderat. Quid est hoc?
Si languor paruus est eum facile
curat. si uero grauis est. languido
dicit. Ego argentum et aurum ate
exigo. quod si illa mihi dederis. te
iuuabo. Sic et ego o homo facio.
Minora peccata in gemitu et
lacrimis ac in bona uoluntate
hominum abstergo. grauioribus
autem culpis dico. O homo. age
penitentiam et correctionem. et
ostendam tibi medicinam meam. et
uitam eternam tibi dabo. Et stellas
et alias creaturas de causis tibi
occurrentibus ne inspicias. nec
diabolum adores. nec eum inuo
ces. nec quicquam ab eo perquiras.
quoniam si plus uolueris scire quam
te oporteat nosse ab antiquo
seductore deciperis quia cum primus
homo plus quesiuit quam que
rere deberet ab illo deceptus
est. et in perditionem iuit. Sed tamen
diabolus nesciuit hominis re
demptionem. ubi filius dei mortem
occidit. et infernum fregit. Dia
bolus enim in initio per mulierem deiecit hominem. sed deus in fine temporum per mulierem
contriuit diabolum que filium
dei genuit. qui diabolica opera
opera mirabiliter ad nihilum
duxit. quemadmodum iohannes di
lectus meus testatur dicens. In hoc
apparuit filius dei. ut dissoluat
opera diaboli. Quid est hoc? Propter
salutem et saluationem homi

num apparuit maxima clari
tas. scilicet filius dei paupertatem
humani corporis induens.
sed uelut ardens stella in um
brosis nubibus fulgens. ita po
situs in torculari. ubi uinum
sorde fermenti exprimendum erat.
quoniam ipse lapis angularis super
torcular cecidit et tale uinum
fecit. quod maximum odorem sua
uitatis dedit. Ipse enim absque
inundatione polluti sangui
nis in humano genere clarus
homo effulgens. pede mili
cie sue os antiqui serpentis
conculcauit. et dissoluens
acetore iniquitatis illius omnia ia
cula que et furore et libidi
ne plena erant. eum omnino
contemptibilem reddidit. Unde
quicumque scientiam in spiritu sancto
et pennas in fide habet. iste
admonitionem meam non trans
cendat. sed eam in gustu anime
sue amplectendo percipiat.

Quarta uisio prime partis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0046
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

ET DEINDE uidi maximum serenissimumque splendorem uelut plurimis oculis flammantem quatuorque angulos ad quatuor partes mundi versos habentem qui secretum superni creatoris designans in maximo misterio mihi manifestatus est. in quo etiam alius splendor similis aurore in se purpurei fulgoris claritatem tenens apparuit. Et ecce uidi in terra homines in uasis suis lac portantes. et inde caseos facientes. cuius quedam pars spissa fuit unde fortes casei facti sunt. pars quedam tenuis de qua debiles casei coagulati sunt. et pars quedam tabe permixta de qua amari casei effecti sunt. Et ita uidi quasi mulierem uelut integram formam hominis in utero suo habentem. Et ecce per secretam dispositionem superni conditoris eadem forma motum uiuidi motionis dedit ita quod uelud ignea spera nulla liniamenta humani corporis habens cor eiusdem forme possedit et cerebrum eius tetigit et se per omnia membra ipsius transfudit. Sed deinde eadem forma hominis de utero eiusdem mulieris hoc modo uiuificata egrediente secundum motus quos

ipsa spera in eadem forma hominis habuit secundum illos etiam et colorem suum mutauit. Et uidi quod quamdam huiusmodi speram in humano corpore manentem multi turbines inuadentes eam usque ad terram incuruabant. Sed illa resumptis uiribus se uiriliter erigens eis fortiter restitit. et cum gemitu sic dixit. Ego peregrina ubi sum? In umbra mortis. Et qua uia eo? In uia erroris. Et quam consolationem habeo? Quam peregrini habent. Ego enim debui habere tabernaculum quinque quadris lapidibus sole et stellis lucidioribus ornatum. quia occidens sol et occidentes stelle non debebant in eo lucere. Sed in eo debuit esse angelica gloria. quoniam topazius debuit esse fundamentum ipsius et omnis gemme structura eius. scalis eius cristallo positis. et plateis ipsius auro stratis. Nam ego debui esse consors angelorum. quia sum uiuens spiraculum quod deus misit in aridum limum. Unde debere deum scire et ipsum sentire. Sed heu cum tabernaculum meum intellexit se posse oculis suis in omnes uias uidere. instrumentum suum ad aquilonem posuit. ach ach. ubi capta sum et spoliata oculis et gaudio scientie. ueste mea tota scissa. Et sic de hereditate mea pulsa. ducta sum in alienum lo-

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0047
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

cū· qui omī pulchritudine et
honore carebat· ubi pessimo ser-
uicio subiecta sū· S; & hi qui me
ceperant colaphis p̄cutientes
cū porcis fecerīt me manducare·
ac ita in desertū locū me mitten
tes amarissimas etiā herbas mel
le intinctas mihi ad manducan
dū dabant· Postea quoq; sup̄
torcular me ponentes· multis
torm̄tis me affligebant· Deinde
autē uestib; meis me exuentes·
et multas plagas mihi inferen
tes· uenatū me miserīt· ubi pes
simos et uenenosos uermes· uide
licet scorpionū· aspidū· et alioꝝ
similiū uermiū me cap̄e fecerīt·
qui me totā suo ueneno ita con
spuerīt· q̄d inde debilis efficiebar·
Unde illi me deridentes dixerīt·
Ubi ē honor tuus nc̄· Ach· s; ego
tota contremui· et magno ge
mitu meroris silentiū dixi· O ubi
sū· Ach unde huc ueni· Et quē
consolatorē hui⁹ captiuitatis
querā· Quomodo has catenas
dirūpā· O quis oculus uulnera
mea uidere poterit· Et que na
res fetorē hunc egrū sufferre
poterit· Aut que manus ea oleo
pungent· Ach q̄s dolori meo
midiam inpendet· Celū ḡ cla
morē meū exaudiat· & t̄ra de
merore meo tremiscat· ac omē
q̄d uiuit ad captiuitatē meā
se miserando inclinet· quia
amarissimus dolor me p̄mit·

quō sine consolatione et sine
adiutorio p̄egrina sū· O quis
consolabit̄ me· quō et mat̄ mea
dereliq̄t me· quia a uia salutis
erraui· Quis me iuuabit nisi d̄s·
Cū autē recordor tui o mater
syon· in qua habitare debui· a
marissima seruitia quib; subiec
ta sū inspicio· Et cū omē genus
musicoꝝ q̄d intē ē ad memoriā
duxero· uulnera mea adtendo·
Sed & cū recordor gaudiū cele
stię glē tuę· tunc uenena illa
quib; polluta sū detestor· O quo
me uertā· Et quo fugiā· Dolor
enim m̄s innumerabilis ē· quō
si in malis istis p̄seuerauero· so
cia illoꝝ ero· cū quib; uitā babi
lonia turpit̄ conuersata sū· Et
ubi es o mat̄ mea syon· Ach m̄
quia a te infeliciť recessi· quō
si te nescirē leuius dolerē· Nunc
autē pessimos sodales meos fu
giā· quia infelix babilonia in
plubeā statērā me posuit· ac
maximis trabib; me opp̄ssit·
ita q̄d uix suspirare possū· S;
cū lacrimas meas ad te o mat̄
mea cū gemitib; meis effundo·
tantos strepitus sonantiū aqua
rū infelix babilonia emittit·
q̄d uocē meā n̄ adtendis· Ergo
multa sollicitudine artas uias
querā· in quib; pessimos soda
les meos et infelicē captiuitatē
meā effugere possim· Et cū hec
dixissē· uiā angustā semitā· ubi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0048
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

me abscondi in paruo foramine
contra septentrionē amarissime
flens. quo matrē meā ꝑdideram.
ibi etiā considerans omnē dolorē
meū. et omīa uulnera mea. Tantasq;
effusiones lacrimarū flendo et
flendo ibi emisi. q̄d omīs dolor
et omīs liuor uulnerū meoꝝ lacri
mis istis ꝑfusus ē. Et ecce suauis
simus odor. uelut lenis aura ama
tę mea emissus. nares meas teti
git. O quantos gemitus et q̄ntas
lacrimas tunc effudi. cū paruam
consolationē istā adesse sensi. Et
tantos ululatus cū tantis fletib;
p̄ gaudio dedi. q̄d etiā mons ille
in cui⁹ foramine me absconderā
inde commotus ē. Et dixi. O mat̄
o mat̄ syon. q̄d fiet de me. Et ubi
nunc ē nobilis filia tua. O quādiu
quādiu matrię dulcedinis tuę
exp̄s sū. quę in multis deliciis me
blande enutrierat. Et in his lacri
mis ita delectabar. uelut matrē
meā uiderē. S; inimici mei istos
clamores meos audientes dice
bant. Ubi ē ista quā habem⁹ in cō
sortio nr̄o sedm̄ uoluntatē nr̄am
habuim⁹. ita q̄d et ipsa omnē
uoluntatē nr̄am ꝑfecit. Ecce ũ
celicolas inuocat. Omīs g̃ artes
nr̄as exerceamus. eā tanto studio
et tanta sollicitudine custodien
tes. ne nobis effugere possit. q̄a
eā nobis prius omīno subiecera
mus. Si hoc fecerimus. uerū nos
sequet̄. S; ego foramē illud in q̄

me absconderā latentē egressa.
in quandā altitudinē irę uole
bā. ubi me inimici mei inuenire
n̄ possent. At ipsi q̄ddā mare
tanti feruoris m̄ opposuerant.
q̄d illud nullomodo transuada
re potui. S; et ibi quidā pons
tante paruitatis et angu
stię erat. q̄d nec ꝑ illū transi
re ualui. Insine quoq; eidē ma
ris quedā altitudo montiū tan
torū acuminū apparuit. q̄d
nec ibi iter habere potuerā. Et
dixi. O q̄d ego misera nc̄ faciā.
Suauitatē matris meę nunc
parū̄ senserā unde putabam
q̄d uellet me ad se reducere.
s; ach nū uerū relinquet me.
Ach. quo me uertā. Nā si modo
in priorē captiuitatē uenero.
inimici mei magis nc̄ quā pri⁹
deridebunt me. q̄a ad matrē
meā flebilit̄ clamauerā. et quō
dulcedinē suauitatis ei⁹ parū̄
senserā. cū uerū modo ab ea
derelicta sim. S; ego ꝑ suauita
tē illā quā prius a matre mea
uenientē senserā. adhuc tante
fortitudinis erā. q̄d me a dori
entē uerti. et q̄d uerū angu
stissimas semitas ire cepi. Erāt
autē semite spinis et tribulis
et aliis hui⁹modi impedimentis
ita plenę erant. q̄d uix ulla
uestigia meis habere potuerā.
S; tamen cū maximo labore
et sudore eas tandē uix ꝑ

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0049
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

transiens. Ex eo d(e)n(i)q(ue) labore tantam
fatigationem incurri q(uo)d uix su
spirare ualui. Sic tandem cu(m) maxi
ma fatigatione ad cacumen eiusdem
montis. in quo me prius abscon
deram p(er)ueniens aduallem eum me
inclinaui. ubi descendendo debebam.
et ecce ibi aspides. scorpio
nes. dracones. et alia huiusmodi
serpentes in opposita erant. et
iam sibilos suos emittebant.
Unde ego exterrita maximos
ululatus emisi dicens. O mater
ubi es? Grauius enim dolerem. si sua
uitatem uisitationis tue prius
non sensissem. quia nunc iterum in captiu
itatem illam cadam. in qua dudum
iacueram. Ubi ergo nunc est auxilium tu
um. Tunc uocem matris mee au
ii. diui mihi dicentem. O filia
curre penne enim aduolandum
tibi date sunt a fortissimo datore
cui nullus resistere ualet. Ergo
uelociter transuola omnes has con
trarietates. Et ego multa con
solatione confortata pennas
illas suscepi. et omnia ueneno
sa ac mortifera illa uelociter
iii. transuolaui. Et ueni ad
quoddam tabernaculum. quod inte
rius totum erat ex fortissima
calibe fabricatum. Et illud in
trans opera claritatis feci. cum
prius opera tenebrarum fecissem.
In eodem autem tabernaculo
ad septentrionem columnam in
politi ferri posui. in quam

flabella diuersarum pennarum.
et sic hac et illac mouentium sus
pendi. Et manna inueniens il
lud comedi. Ad orientem uero
propugnaculum ex quadris la
pidibus construxi. et in eo ignem
accendens. ibi mirratum uinum
cum musco bibi. Sed ad meridiem
turrim ex quadris lapidibus
feci in qua clipeos rubri colo
ris suspendi. et in eius fenestras
tubas ex ebore factas posui. In
medio autem eiusdem turris mel
effudi. et ex hoc preciosum un
guentum cum aliis aromatibus fecera
ita quod ex ipso per totum idem taber
naculum maximus odor diffun
deretur. Ad occidentem uero nul
lum opus posui. quia pars illa
ad seculum uersa erat. Sed interi
dum in hoc labore occupata es
sem inimici mei pharetras su
as arripientes sagittis suis ta
bernaculum meum aggressi sunt.
Sed ego pre studio operis mei quod
faciebam tam diu insaniam eorum non
attendi. usque dum ianua eiusdem
tabernaculi sagittis impleretur.
Nulla tamen earundem sagittarum
nec ianuam. nec calibem eiusdem ta
bernaculi perforare ualebat.
unde nec ego ab eis ledi poteram.
Quod illi uidentes maximam in
undationem aquarum emiserunt.
quatinus et me et tabernacu
lum meum deicerent. Sed tamen in hac
malicia sua nihil profecerunt. Qua

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0050
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

ppt̄ eos audacter derisi dicens. Sa
ber q̇ hoc tabernaculū fecit' uobis
sapientior et fortior fuit. Unde
sagittas u̅ras colligentes eas de
posuit. quō nullā uictoriā uo
luntatis ur̄e amodo inme pote
ritis pficere. Ecce ... que uulnera
ostendunt. Ego multo dolore et
labore plurima bella aduersū
uos pegi. cū me morti tradere
uelletis. s; tam̄ n̄ potuistis. quia
fortissimis armis munita acu
tos gladios contra uos uibrabā.
p quos me a uobis strenue de
fendebā. Recedite g° recedite. quō
ultra me habere n̄ poteritis. Sed
ego fragilis et indocta uidi etiā
qđ in aliā sperā plurimi turbines
irruentes eā deicere uoluerīt. s;
n̄ ualuerīt. quō illa fortit' repug
nans locū eis insaniendi n̄ de
dit. s; tam̄ sic cū querela dixit.
Quāuis paupcula sim. tam̄ mag
nū officiū habeo. O quid sū ego.
Et que ē querimonia clamoris
mei. Spiraculū tam̄ uiuens in
homine sū. posita in tabernacu
lū medullarū. uenarū. ossiū. et
carnis. ita qđ eidē tabernaculo
uiriditatē tribuo. et qđ illud
ubiq; in motib; suis circūfero.
S; heu sensibilitas illi' pfert
spurciciā. lasciuiā. et petulan
tiā morū. ac om̄a genera uicioꝝ.
Ach o quā magno gemitu hoc
queror. Nā cū psp̄itatē uite in
opib; tabernaculi mei habeo.

occurrit m̄ diabolica psuasio in
omnib; me irritans. ac inflam
mationis ita me erigens. qđ mul
totiens dico. Ego scdm gustū ui
riditatis tue opari uolo. In taber
naculo enī meo queq; opa intel
ligo. s; tam̄ auiditatē ei' ita impe
dior. qđ opa mea n̄ discerno. an
te quā dira uulnera inme ui
dero. O quantū planctū tunc
emitto. Et dico. O de' nnē creasti
me. Ecce uires tue opprimūt me.
Et sic fugā ineo. Quomodo. Cū
tabernaculū meū carnalē con
cupiscentiā habet. tunc quia
gustū inope habeo. cū ipsa op'
illud pficio. S; racio que in me
cū sciencia uiget. ostendit m̄
quō a deo creata sū. In qua ratio
ne etiā sentio. quia adā cū di
uinū pceptū transgressus ēēt.
timens abscondit se. Sic et ego
timens a facie dī me abscondo.
cū opa mea in tabernaculo
meo contraria deo sensero. Cū
autē plūbeā stateram peccati
sup ponderauero. om̄a opa
illa que carnalib; concupis
centiis ardent contempno.
Ach me pegrinā. quomodo
in his piculis subsistere
possū. Et cū diabolica psuasio
me inuadit sic dicens. Ē ne hoc
bonū qđ nescis. nec qđ uides.
nec qđ facere potes. qđ tunc
erit. Et cū tacitū dicit. qđ no
sti. et qđ intelligis. et qđ pficere

ualeƒ· cur hoc deſeriſ· q̄d tunc fa
ciā· Ät plena dolore reſpondebo·
Ach me miſerā· q̄a p adā nociua
ue^{ne}na m̄ afflata ſ̄· cū ipſe diuinū
p̄ceptū tranſgreſſuſ et mītam
eiectus· carnalia tabernacula
coadunauit· Nā in guſtu quē
ipſe in pomo p inobedientiam
guſtauit· nociua dulcedo ſan
guini et carni ſe ingerit· et ita
pollutionē uicioꝝ p ducit· Vnđ
peccatū carnis in me ſentio· pu
riſſimū autē dm̄ quia p culpā
inebriata ſū neglıgo· S; hoc q̄d
guſtus tabernaculi mei in ſe
habet· ſequi n̄ debeo· Nā ex hoc
q̄d adā in prima apparitione
puruſ et ſimplex. a dō creatus
erat· timeo dm̄· ſciens quō p ip
ſū pura et ſimplex creata ſum·
Sed modo p mala conſuetudi
nē uicioꝝ inquietudinē uertor·
O in his omib; peregrina ſū· Qua
p p̄t turbines diuerſoꝝ ſonituū
multa mendacia p fert· qui
in me ſurgunt ſic dicentes·
Que es· Et quid facis· Et qualia
ſunt certamina que exerceſ·
Infelix enim es· Nā ignoras
utrū bonū an malū opus tuū
ſit· Quo tandē ibis· Et q̄s te con
ſeruabit· Et qui ſ̄ errores illi
qui te in inſaniā ducunt· An
p ficies q̄d te delectat· an fugi
es q̄d te anguſtat· O q̄d facies·
quia iſtud ſcis· et iſtud igno
ras· Q̄d enī delectat· hoc tibi li

citū n̄ ē· et q̄d te anguſtat ad
hoc p̄cepto dī cōpelleris· Et unđ
ſcis· ſi hec ita ſunt· Q̄ melius tibi
eēt· ſi n̄ fuiſſes· Et poſt quā iſti
turbines ita in me ſurrexerint·
incipio altā uiā ambulare·
que carni mee grauis ē· q̄a
incipio iuſticiā facere· S; iterū
intra me dubito· utrū hoc ex
dono ſp̄s ſcī ſit· an non· et dico·
Hoc inutile ē· Et deinde ſup
nubes uolare uolo· Quomodo·
Sup intellectū meū uolo uola
re· et ea incipe que p ficere n̄
poſſū· S; cū hec facere temptauero·
maximā triſticiā in me excito·
ita q̄d nec in altitudine ſc̄itatiſ·
nec in planicie bone uoluntatis
ullū opus facio· S; inquietudinē
dubietatis· deſperationis· meroris·
et opp̄ſſionis omniū rerū in me
habeo· Et cū diabolica p ſuaſio
me ſic inquietat· o q̄nta calami
tas m̄ tunc occurrit· q̄a oīa
mala que ſ̄ aut eſſe poſſunt in
uitupatione· in maledictione·
in mortificatione corporis et
anime· in turpib; uerbis contra
mundiciā· ſanitatē et altitudi
nē que in dō ſunt· hec oīa m̄
infelici occurrunt· Vnde etiā
hec iniquitas m̄ inſurgit· ſcili
cet q̄d omis felicitas et omne
bonū q̄d tā in hoīe quā in dō
ē mihi moleſtū et graue erit·
magis mortē quā uitā mihi
p ponens· Ach quā infelix hoc

certam̄ ē q̇d sic de labore in la
bore͞ de dolore in dolore͞ de
scismate in scisma se m̄ ingerit·
omne͞ felicitate͞ m̄ auferens·
vi Sed unde exercitat̄ malū istoꝝ
serrorū· Videlicet ex hoc· An
tiquus enī serpens ipse habet
astutiā· et deceptabile͞ uersu
tiā· atq; mortiferū iniquitatis
uenenū· Nā in astutia sua inge
rit mihi continuatā peccatoꝝ
amore dn̄i intellectū meū
auferens· ita q̇d peccare n̄ timeo
sic dicens· Quis ē ds̄· Nescio q̇s
ds̄ sit· In deceptabili autē uer
sutia sua obdurationē michi
inducit· ita q̇d in malo obdu
ror· S; in mortifero iniquita
tis ueneno spiritale gaudiū m̄
aufert· ita q̇d nec in homine·
nec in dō letari ualeo· sic dubie
tatē desperationis m̄ inducens·
scilicet q̇d dubito· utrū salua
ri possim an non· O que s̄ ista
tabernacula· que tanta peri
la sustinent in diabolica decep
tione· S; cū p donū dī recordor·
q̇d a dō creata sū· tunc tur
bas oppressiones his diabolicis
psuasionib; hoc modo respon
sū dō· Ego fragilitate n̄ cedam·
s; fortissima bella exercebo·
Quomodo· Cū tabernaculū
meū opa iniusticie exercere
uult· medullā· sanguinē et
carnē in sapientiā patientie
contera͞ quemadmodū fortis
leo se defendit· et ut serpens in
antro suo ictū mortis fugiens
se abscondit· Nā nec sagittas di
aboli debeo suscipe· nec uolun
tatē carnis exercere· Quomodo·
Cum enī ira tabernaculū ·vii·
meū incendere uoluerit
in bonitatē dī respicio que ira
nūquā tetigit· et ita aere qui
sua lenitate ariditatē tre rigat
suauior ero· spiritale gaudiū ha
bens cū uirtutes iniïe uiridi
tatē suā ostendere incipient·
Et sic bonitatē dī sentio· Cū autē
odiū me denigrare temptauerit·
in inuidiam et in martiriū filii
dī aspicio· et ita carnē meā con
stringo· suauē odorē rosarū
que de spinis oriunt̄ fideli re
cordatione suscipiens· et ita re
demptorē meū agnosco· S; cū sup
bia turrim uanitatis sue sine
fundamento petre in me conten
derit ponere· et hanc alti
tudinē in me erigere
q̇d nullū sibi simile͞ uult
habere· s; semp altior ceteris ui
deri· o q̇s m̄ tunc succurret· quō
antiquus serpens qui sup oms
ē uolens in mortē cecidit me
deicere conat̄· Tunc cū merore
dico· Ubi ē rex m̄s· et ds̄ m̄s·
Quid possū boni absq; dō· Nichil·
Et sic ad dn̄m qui m̄ uitā dedit
respicio· et ad beatissimā uirgi
nē illā que supbiā antique
spelunce contriuit curro· sic

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0053
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

26

fortissimus lapis edificii dī effecta.
cū rapacissimus lupus q̄ hamo di
uinitatis strangulatus ē. me amo
do superare n̄ potuerit. Et ita suauis
simū bonū idē humilitatē in alti
tudinē dī cognosco suauitatē dī
indeficientis balsami sentiens. et
ita in dulcedine dī gaudens. ue
lut sim in odore omniū pigmē
torū. Et sic etiā cetera uicia. fortis
simo scuto humilitatis deicio.
viii. Sed deinde ego paupercula ui ix.
di q̄d alia quedā sp̄a excelm
amentis forme sue se contrahens.
nodos et resoluit et scabeis cū
gemitu extraxit. sedemq; suā me
rens dirupit. Et dixit. De taber
naculo meo exibo. S; ego misera
plenaq; meroris quo uadā. Per
horrendas et p̄metuendas semi
tas ad iudiciū ubi diiudicabor.
ibo. Opa cū que in tabernaculo
meo operata sū ibi ostendā. et ibi
re[illegible] munerationē sc̄dm merita
[illegible] mea recipiā. O quantus
[illegible] timor. et o quanta angu
stia ibi m̄ erit. Cumq; se hoc m̄
resolueret. quidā sp̄c et lucidi
et umbrosi uenerūt. qui socii con
uersationis ipsius sc̄dm q̄d in
sede sua se mouerat fuerūt. reso
lutionē et expectantes. ut post
quā se exsoluisset. eā secū abdu
cerent. Et audiui uiuentē uocē
illis dicentē. Sc̄dm opa sua de
loco ad locū ducatr̄. Et iterū au
diui de celo uocē m̄ dicentē. Be

ata et ineffabilis trinitas se mun
do manifestauit. cū pater uni
genitū suū de sp̄u s̄co conceptū
et de uirgine natū misit in mun
dū. quatinus homines multa
diuersitate nati multisq; pecca
tis obligati. per eū ad uiā ueri
tatis reducerentr̄. ita ut ipsi a nex
ibus corporee grauedinis ab
soluti. bona et s̄ca opa secū por
tantes. gaudia superne hereditā
tis adipiscerentr̄. Quod ue
p̄fundus o homo capias et ap̄te
manifestes uides maximū se
renissimūq; splendorē uelut
plurimis oculis flāmantem
quatuorq; angulos ad qua
tuor partes mundi uersos ha
bentē. qui magnā in misteriis
puritatē in manifestationib; sci
entiā dī significat maxima
p̄funditate p̄spicuitatis radi
antē. et acutissimas acies qua
drifide stabilitatis ad quatu
or plagas orbis extendentē.
ubi ipsa tā illos qui abiciuntr̄.
quā illos qui colliguntr̄ ue
nientes acutissime p̄uidet. mi
sterium superne maiestatis osten
dens. q̄d in magno tipo alti
tudinis et p̄funditatis tibi
ut certius demonstratr̄. In quo
etiā alius splendor similis auro
re in se purpurei fulgoris cla
ritatē tenens apparet. quia sci
entia dī etiā hoc ostendit q̄d
unigenitus patris de uirgine

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0054
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

carnē sumens· sanguinē suū
incandore fidi p̄ssalūt hominū
fundere p̄parauit· ubi incadē s;
scientia di boni et mali osten
dunt· quo ipsa nulla obscuri
tate ullius rei obnubilat· Sed
tu o homo dicis· Quid faciet ho
mo· cū ds p̄nouit omīa que fac
turus ē homo· Et ego o homo
tibi dico· S stulte· inne quicia ·x·
cordis tui illū imitaris· qui ui
am ueritatis primū recusans·
mendatiū ueritati opposuit·
cū se sūmē bonitati similē face
re uoluit· Quis poterit initiū
et finē obfuscare· Qui ē fuit· et
p̄manebit· S; qd es tu· qui fa
uilla cineris es· Et qd nosti· cū
n̄ esses· S; tu lamentabile initiū
et miserabilē finē habens· con
tradicis· qd nec scis· nec scire
debes· uidelicet innumerabilē
pulchritudinē iusticie di in
qua nulla indignatio iniusti
cie inuenit̄· nec inuenta ē· nec
inuenietur· O stulte· ubi putas ē
patrē iniquitatis quē imita
ris· Quid ē hoc· Cū sup̄bia intu
mescens inflat̄· sup sidera et sup alias
creaturas et sup anglos uis ele
uari· qui p̄cepta di p omīa ad
implerit· S; tunc cades· sicut
et ille cecidit· qui mendatiū
ueritati opposuit· Mendatiū
enī ipse dilexit· et ido inmor
te inuolutus in abyssū corruit·
Ergo homo attende· Cū nec
inspicis caritatē illā qua te
ds liberauit· nec cū attendis
quanta bona tibi ~~ds liberauit·~~
~~nec cū attendis quanta bona~~
~~tibi~~ ds semp impendit· nec cū
consideras quomodo ipse te
amorte reuocat· cū multoci
ens in peccata corruis· ubi ma
gis mortē quā diligis· si tunc uitam
tandē ad mentē tuā reuocas
scripturas et doctrinas illas·
quas tibi antiqui et fideles
patres tui p̄posuert· scilicet
qd malū debes deuitare· et bo
nū facere· et si tunc ex intimo
corde dixeris· grauit̄ peccaui·
unde oportet me cū digna
penitentia ad patrē meū qui
me creauit redire· tunc idē
pater tuus benigne suscipit
te· et in sinū suū te ponens·
dulcib; amplexib; amplectit̄
te· Nunc autē beatitudinē
illā que tibi a dō p̄posita ē
scire contempnis· ac iusticiā
di audire uel op̄ari recusas·
Numqd si fieri posset· magis
iudiciū di iniustū quā uerū
notares· Qua p̄pt̄ si sanguine
filii di redemptus n̄ esses· in p̄
ditione p̄ditus iaceres· Sed
iudiciū di uerū et iustū est·
Unde o homo quā uulnatē
inde consequeris· qd te in
iudicio meo decerpis· Incho
ro anglorū et in electa uinea
mea ē laus laudantiū· et di

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0055
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

certam(en)· gl(ori)a tibi d(omi)ne· nec iudiciu(m)
meu(m) p(ro)ce(re)s contra dicere· quo(n)iam in
sti s(an)c(t)i S(piritus) q(uo)d diabolo p(er)suasit· q(uo)d se
mihi opposuit· Qui cu(m) uideret se
multa(m) claritate(m) habere· sup(er) o(mne)s
se uoluit exaltare· ita q(uo)d et in
numerabilis turba sup(er)bo(rum) ~~sup~~
~~boru(m)~~ sp(irit)uu(m) consensit· q(uo)s o(mne)s
diuina uirtus in celo rectitudi
nis sue simul cu(m) illo deiecit· Sic
etia(m) o(mne)s deiciunt(ur) q(ui) in p(er)seue
rantia mali iusticia(m) d(e)i post po
nere conant(ur)· quo(n)iam ipsi su(m)mu(m) bo
nu(m) in p(er)uersitate nequicie p(er)uer
tere laborant· Unde nequaq(ua)m
d(eu)s q(uo)d iniustu(m) e(st) construit· sed
omne q(uo)d rectu(m) e(st) in eq(ui)tate bo
.xi. nitatis sue ordinauit· Sed et
illi homines q(ui) infidelitate sua
d(eu)m abiecer(un)t· ita q(uo)d sibi sculp
tilia fecer(un)t· que diabolus in
uasit· et in quib(us) eos illusit· et
in peculiaritate huiusmodi uani
tatis surrexer(un)t· cu(m) illud gen(us)
hominu(m) p(re)transiuit quib(us) ada(m)
et eua dixerant quomodo
a d(e)o facti erant· et quomodo
de paradyso expulsi fuisse(n)t·
Quos alii in eade(m) p(er)uersitate
subsequentes· creatura(m) d(e)i ma
gis qua(m) ipsu(m) creatore(m) suu(m) co
luer(un)t· et ea que n(on) uiuunt uita(m)
sua(m) disponere putauer(un)t· Unde
et hi qui adhuc in ipsa infi
delitate sordent· stulticia(m) sua(m)
deserant· et ad ip(s)u(m) qui la
queos diaboli contriuit fi

deliter conuertant(ur)· uetustate(m)
ignorantie deponentes et no
uitate(m) uite amplectentes· ut
seruus m(eu)s Ezechiel hortat(ur) dice(n)s·
.xii. Proicite a uobis o(mne)s p(re)uari
cationes u(est)ras in quib(us) p(re)uari
cati estis· et facite uobis cor no
uu(m) et sp(iritu)m nouu(m)· Q(uo)d d(icitu)r· O uos q(ui)
in rectitudine p(er)seuerare uultis·
in sole cui(us) itinera beate oues
currunt· petite a conscientia
cordis u(est)ri sciscitatione(m) oculo(rum)
illo(rum) que in principali sapien
tia initialia sunt· in quib(us) in ua
na(m) celsitudine(m) uolare noluistis·
cu(m) in p(re)cipite(m) lacu(m) mersi estis· in
quo nullus honor habitat sed
illa horribilis lasciuia que d(eu)m
ignorat· Et cu(m) hoc feceritis· uia(m)
ueritatis p(er)gite p(ro) salute u(est)ra· ubi
titulantis celi nouitate(m) in corde
u(est)ro inuenietis· et ubi uiuifice
sp(ir)ationis nouitate(m) in sp(irit)u u(est)ro
.xiii. habebitis. Vides etia(m) ultra(?) ho
mines in uasis suis lac portan
tes· et inde caseos facientes· q(ui)
sunt in mundo homines· ta(m) ui
ri qua(m) mulieres in corporib(us) su
is humanu(m) semen habentes· de
quo genus diuerso(rum) p(o)p(u)lo(rum) p(ro)
creatur· cui(us) queda(m) pars spissa
e(st)· unde fortes casei fiunt· quia
sem(en) illud in fortitudine sua
utiliter et bene cocti et temp(er)ati·
strenuos homines p(ro)ducit· q(ui)b(us)
etia(m) magna claritas ta(m) sp(irit)ualiu(m)
qua(m) carnaliu(m) dono(rum) in mag

nis patribus et in aliis personis tribuunt
ita quod in perspicacitate prudentie discre
tionis et utilitatis in operibus suis et
coram deo et coram hominibus perspicue
florent quo diabolus in eis locum
suum non invenit. Et pars quedam te
nuis de qua debiles casei coagu
lantur quo hoc semen in teneritudi
ne sua inutiliter semicoctum et semi
temperatum teneros homines educit ita
quod isti multociens stulti tepidi et
inutiles tam apud deum quam apud
seculum in operibus suis sunt quia deum stren
nue non querunt. Sed et pars quedam ta
be permixta est de qua amari casei
efficiuntur quia semen illud in debili
tate permixtionis nequiter eductum et
inutiliter commixtum informes homines
efficit ita quod illi sepe amaritudi
nem difficultatem et oppressionem cordis
habent unde mentem suam multoci
ens ad superiora levare non valent.
Multi autem ex his utiles fiunt ita
tamen quod multas tempestates et inquie
tudines et in cordibus et in moribus
suis paciuntur sed tamen victores ex
istunt quo si in quiete pacis quies
cerent tepidos et inutiles se red
derent unde deus illos coercet et
ad vitam salutis ducit quemadmodum
scriptum est. Ego occidam et ego xiiii
vivere faciam percutiam et ego sana
bo et non est qui de manu mea possit
eruere. Quod dicit Ego qui sum nec inicium
nec finem habens flagitiosos homines
in actibus suis interimo qui per spurci
cias diaboli inimicus macerantur.

et qui in partibus infelicis semina
tri per diabolicas speluncas de
cipiunt. O quam versuta est inproba
maxilla que eos ita inflat quod
mors ipsos initiare conatur. Unde
a beis perspicacitatem huius seculi tollo ubi
ita per plurimas [crispinas] occidunt quas su
pare non possunt sed que eis iusto iu
dicio semper assistunt. Sed ego qui
nulla obscuritate decipior istos
etiam in alia parte vivere mirabi
liter multociens facio ubi in ip
sis vivens spiraculum eorum sursum de
ũrons dabo ne in ipsis pereat. Illos
etiam vulneribus permultarum infirmita
tum laboris vite sue in medio affligo
qui per superbiam mentem suam in ineptam
altitudinem ascendere cupiunt
putantes quod a nullo deici valeant
eos etiam qui ubique presens sum ita inte
dum sursum ad veram sanitatem erigens
ne in fallacibus periculis per fallaces
vanitates consumantur. Sed in his
omnibus non est homo nec alia crea
tura que huiusmodi opera mea ver
sucia aut ferocitate possit evel
lere quia nullus est qui volunta
ti et equitati mee valeat resistere.
Multociens quoque ut vides xv.
ubi in oblivione mea et in
irrisione diaboli commixtio ma
ris et femine perpetratur ibi et con
ceptio nascentium hominum inve
nitur ut quo parentes illorum precepta
mea transgressi sunt in ipsis filiis suis
crucientur ad me in penitencia re
vertantur multociens etiam hanc

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0057
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

mirabilem creationem per gloriam meam et
sanctorum meorum in hominibus fieri permit-
to. ut dum illi qui hoc modo di-
storti sunt per subuersionem electorum
meorum sanctitati restituuntur nomen
meum ex hoc tanto ardentius ab
hominibus glorificetur. Qui autem in
hac lege se constringunt. ita
quod uirginitatis decus appetunt.
uelut aurora ad celestia secre-
ta ascendunt. quia propter amorem
filii mei delectationes corporis
xvi. sui a se absciderunt. Sed quod ui-
des quasi mulierem uelut inte-
gram formam hominis in utero
suo habentem. hoc est quia postquam
femina humanum semen concepe-
rit. in integritate membrorum su-
orum infans in abdito cubicu-
lo uentris ipsius formatur. Et ec-
ce per secretam dispositionem superni
conditoris eadem forma motum
uiuide motionis dat. quo cum
in secreta et occulta iussione
et uoluntate dei infans in ma-
terno utero congruo et recte
diuinitus disposito tempore
spiritum accepit. motu corporis
sui se uiuere ostendit. uelut
terra se aperit et flores fructus sui
profert. cum ros super eam ceciderit.
ita quod uelut ignea spera nulla
liniamenta humani corporis
habens cor eiusdem forme possidet.
quia anima in igne profunde
scientie ardens diuersas res
circuitu sue comprehensionis

discernit. nec formam humanorum
membrorum habens. quoniam ipsa nec
corporea nec caduca. quemadmo-
dum corpus hominis est. cor hominis
confortat. quod quasi fundamentum
corporis existens totum corpus re-
git. uelut firmamentum celi infe-
riora continet et superiora tegit.
et etiam cerebrum hominis tangit. quia
uiribus suis non solum terrena sed etiam
celestia sapit. cum deum sapienter
cognoscit. ac se per omnia membra ho-
minis transfundit. quoniam uiridi-
tatem medullarum ac uenarum et
omnium membrorum toti corpori tri-
buit. uelut arbor ex sua radice
sucum et uiriditatem omnibus ramis
dat. Sed deinde eadem forma hominis
de utero eiusdem mulieris hoc modo
uiuificata egrediente. secundum
motus quos ipsa spera in eadem
forma hominis habet. secundum illos
etiam et colorem suum mutat. quia
postquam homo in materno utero
uitalem spiritum accepit et ita natus
fuerit. et motus operationis sue
dederit. secundum opera illa que ani-
ma cum corpore operatur. secundum hec
etiam et merita ipsius existunt.
quoniam de bonis claritatem et de
malis tenebrositatem sibi induit.
xvii. Ipsa quoque secundum uires corpo-
ris uires suas ostendit. ita quod
in infantia hominis simplicita-
tem profert. et in iuuentute forti-
tudinem. ac in plena etate cum omnes
uene hominis plene sunt fortissi-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0058
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

mas uires suas in sapientia decla
rat. Sicut etiam arbor in primo
germine tenera existens. ac de
inde fructum se proferre ostendens.
tandem cum in plenitudine uiridita
tis educit. Sed et postea in senectu
te hominis cum medulla et uene
ipsius iam ad debilitatem se incur
uare ceperint. anima lenores
uires uelut in medio scientie ho
minis ostendit. quemadmodum et
sucus arboris cum iam hiemale tem
pus instat se in ramis et foliis
suis contrahit. et ut cadit arbor
in senectute sua iam incuruari
incipit. Homo autem tres semi xviii.
tas in se habet. Quid est hoc. Ani
ma corpus sensus. In his uita
hominis exercetur. Quomodo.
Anima corpus uiuificat. et sen
sus exspirat. corpus autem ani
mam sibi attrahit et sensus aperit.
sensus uero animam tangunt et
corpus alliciunt. Anima enim cor
pori uitam prebet uelut ignis lumen
tenebris infundit. duas princi
pales uires scilicet intellectum et
uoluntatem uelut duo brachia
habens. non quod anima brachia se
admouendum habeat. sed quod in
his uiribus se manifestat. uelut
sol per splendorem suum se declarat.
Unde o homo que non es sarcina
medullarum in scientia scrip
turarum attende. Intellectus xix.
ita infixus est anime. uelut
brachium corpori. Nam ut bra
chium cum manus cum digitis ad
iuncta est a corpore extenditur. ita
etiam intellectus cum operatione cete
rarum uirium anime cum quibus queque
opera hominis intelligit ex anima
certissime procedit. Ipse enim palis
uiribus anime quicquid in operibus
hominum est. siue bona siue mala
sint intelligit. ita quod per eum uelut
per magistrum omnia intelliguntur.
quo ipse ea hoc modo excutit.
sicut et triticum ab omni contra
rietate expurgatur. perquirens
utrum utilia an inutilia. an ama
bilia aut odibilia sint. uel uitam
adiuuant. uel ad mortem pertineant.
Unde sicut esca sine sale insulsa
est. sic etiam cetere uires anime
sine intellectu tepide et non intel
ligibiles sunt. Sed et ipse est in anima
ut scapula in corpore medul
la reliquarum uirium anime ex
istens. uelut humerus corporis
fortis est. diuinitatem etiam et huma
nitatem in deo intelligens. quod in
flexio brachii est. ita quoque rec
tam fidem in opere suo habens. quod
etiam inflexio manus est. cum qua
tunc diuersa opera in discretio
ne quasi cum digitis discernit.
Ipse autem ita non operatur ut cetere
uires anime. Quid est hoc. Volun xx.
tas enim opus calefacit. et animus
illud suscipit. et ratio producit.
Intellectus autem opus intelligit
bonum et malum intelligens. ue
lut angeli intellectum habent bo

nū diligentes. et malū negligen
tes. Sed ut corpus habet cor. ita &
anima intellectū. qui etiā in
hac parte animę uim suā ex
ercet sicut & uoluntas in altera.
Quomodo. Voluntas enī mag
nā uim animę habet. Quomō.
domꝰ .i. firmamento cordis. uel luc aliqs homo q̄ in angulo
Anima stat in angulo domꝰ suę
consistit. ut totā domū pspici
ens omīa instrumta domꝰ regat.
scilicet dextrū brachiū leuans.
signando & ostendendo queq;
utilia eidē domui. & se ad ori
entē uertens. Sic & anima fac.
pplantas totius corporis ador
tū solis respiciens. Ipsa enī uo
luntatē quasi dextrū brachiū
ponit in firmamentū uenarū
et medullarū. ac in cōmotionē
toci corporis. qm uoluntas
quodq; opus siue bonū siue
xvi. malū sit opat. Nam uolun
tas ē uelut ignis. quodq; opꝰ
quasi in fornace coquens. Pa
nis enī ad hoc coquit. ut hoīes
exinde pasti confortent. qua
tinus uiuere possint. Sic & uo
luntas fortitudo totius opis ē.
quia ipsa in conceptione
molit et in robore fermentū
inponit. ac in duricia tundit.
et ita opus suū uelut panē in
consideratione parans. illud
pleno ope ardoris sui in pfec
tione coq̄t. atq; hoc modo ma
iorē cibū hominib; in ope. qm̄
in pane facit. Esca hominis in

tardū in eo cessat. opus autē uo
luntatis in eo usq; ad separatio
nē animę ipsius a corpore p
durat. Et in qm̄ magna diuer
sitate opus sit scilicet ab infan
tia. a iuuentute. a plena etate.
ad decrepita in curuatione. tam
in uoluntate graditū. & in ea p
fectione suā demonstrat.
xvij. Sed uoluntas habet in pcor
dio hominis q̄ddā taber
naculū uidelicet animū. quē
& intellectus. et ipsa uoluntas.
ac queq; uis animę sua fortitu
dine afflant. Et hec om̄s in eodē
tabernaculo calefiunt. et se
inuicē coniungunt. Quomō.
Si ira surrexerit. fel inflat.
& ita fumū inde tabernacu
lum emittens irā pficit. Qđ si
turpis leticia se erexerit incen
diū libidinis in materia sua
tangit. et sic petulantia illa
quę ad peccatū pertinet adtollit.
ac in eodē tabernaculo coadu
natur. S; aliud amabile gau
diū ē. qđ in eodē tabernaculo
de spū scō incendit. cui anima
congaudens illud fideliť susci
pit. et opus bonū in celestib; de
siderans pficit. Est etiā quedā
tristicia de qua in eodē taber
naculo ex humorib; illis qui cir
ca fel s̄ torpor nascit. indigna
tionē. obdurationē. et contuma
ciā in hominib; faciens. animāq;
deprimens. nisi grā dī sue

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0060
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

currentem cecus excipiatur. Sed et cum eidem tabernaculo contrarie cause occurrerint, multotiens in odio et in reliquis mortiferis rebus commovet que animam occidunt, et magnas ruinas in perditione parat. Cum autem voluntas voluerit, instrumenta eiusdem tabernaculi movet, et ea in fervente calore sive bona sive mala sint deponit. Quod si voluntati instrumenta illa placuerint, ibi escam suam coquit, et eam homini ad gustandum proponit. Unde et in ipso tabernaculo plurima turba boni et mali exsurgit, velut cum aliquis exercitus in aliquo loco coadunatur. Sed cum princeps eiusdem exercitus supervenerit, si exercitus ille ipsi placuerit, eum suscipit; si vero ipsi displicuerit, illum abire iubet. Sic et voluntas facit. Quomodo? Si bonum vel si malum in precordio cordis surrexerit, voluntas illud aut perficit aut neglegit. Sed xx.iii. et in intellectu et in voluntate ratio velut sonus anime ostenditur, que quodque opus sive Dei sive hominis sit profert. Sonus enim verbum in altum tollit, sicut ventus qui aquilam sublevat ut volare possit. Ita et anima sonum rationis et in auditu et in intellectu hominum emittit, quatenus vires ipsius intelligantur, et ut quodque opus in perfectum ducatur. Corpus autem omnium virium anime tabernaculum et sublevamen est, quo anima in corpore manens cum corpore operatur, et corpus cum illa, sive bonum sive malum sit. Sensus vero est cui opus interiorum virium anime adheret, ita quod ipse in fructibus cuiusque operis intelliguntur. Et ille eis subiectus, quia eum ad opus perducunt; non autem ipse eis opus imponit, quoniam umbra earum est, faciens secundum quod ipsis placuerit. Sed et exterior homo in primis cum sensu in ventre matris antequam homo nascatur evigilat, ceteris viribus anime adhuc in absconditio manentibus. Quid est hoc? Aurora lucem diei denuntiat; sic et sensus hominis cum ratione omnes vires anime declarat. Et ut lex et prophete in duobus preceptis Dei pendent, ita et sensus hominis in anima et in viribus eius viget. Quid est hoc? Lex ad salutem hominis posita est, et prophete occulta Dei manifestant; sic et sensus hominis quoque nocua ab homine depellit, et interiora anime denudat. Nam anima sensum exspirat. Quomodo? Ipsa hominem viventem facit in vivificat, et visu auditu gustu odoratu et tactu glorificatur, ita quod homo sensu tactus pervigil in omnibus rebus fit. Sensus omnes vires anime claudit. Quid est hoc? Homo in facie cognoscitur, oculis videt, auribus audit, os ad loquendum aperit, manibus pal-

xx.iiii.

Sensus signum omnium virium anime est, sicut corpus vas anime est. Quomodo.

par. pedib; ambulat. et ido sen
sus e in homine. uelut p'ciosi
lapides. & ut p'ciosus thesaurus
in uase signatus. S; ut uas uide
& ut in eo thesaurus seru. ita etia
in sensu cete uires anime intel
XXV. liguntur. Anima autem e magi
stra. caro uero ancilla. Quom
Anima totu corpus uiuificatio
ne regit. corpus autem regimen
uiuificationis illi suscipit. quo
si anima corpus n uiuificaret.
corpus in solutione diffluerer.
S; cu homo malu opus sciemt
anima opat. hoc ta amaru ani
me e. uelut uenenu corpori cu
illud corp' sciens accipit. De bo
no autem ope anima gaudet. sic
et corpus suaui cibo delectat. Et
anima corpus ita ptransit. uelut
sucus arbore. Quid e hoc. P sucu
arbor uiret. et sic flores pduc.
ac deinde fructu facit. Et quom
te fruct' ille ad maturitatem pducit. tempie aeris. Sic hoi
Sol eu calefacit. pluuia eu irri
gat. & ita in tempie aeris pficit.
Quid e hoc. Midia gre di uelut
— sol homine illustrabit & aspiratio sps sci.
pluuia ipsu irrigabit. & sic cu
discretio uelut bona tempies
aeris ad pfectione bonor fruc
XXVI. tuu ducet. Sed & anima in
corpore e uelut sucus in arbore.
et uires ipsius quasi arboris for
ma. Quom Intellectus in anima
e uelut uiriditas ramor & folior in
arbore. uoluntas autem quasi flo
res in ea. animus uero uelut prim
erupens fructus ipsius. ratio autem

quasi fructus ei immaturitate p
fectus. sensus uero quasi altitudo
et extensio latitudinis ipsi'. Et secdm
hc modu corpus hominis ab anima
solidat. & sustentat. Unde o homo
intellige qd in anima tua sis. qui
bonu intellectu tuu depomis &
XXVII. te pecorib; coparare uis. Quod
autem tu o homo que hec uides. e
sideras etia qa qnda huimodi
spera in humano corpore ma
nente multi turbines inuaden
tes ea usq; ad tra incuruant. hoc
e qd anima hominis quadiu ho
in anima & in corpore uiuit. mul
te inuisibiles temptationes ptur
bant. que ipsa p delectatione
carnis multociens ad peccata in
naru concupiscentiar inclinant.
S; illa resupinus uirib; se uirilit eri
gens. eis fortit resistit. qa fidelis
& sollicitus homo cu peccauerit.
sepe p donu di copunctus pecca
ta deserit. et spe sua in dm
ponens. dia bolica figmta
abicit. creatore suu fideli quere
rens. uelut etia hec fidelis psata
anima miserias suas conqueres.
XXVIII. supius ueraciter ostendit. Sed
qd uides qa in alia spera pluri
mi turbines irruentes ea deice
re uolunt. s; n ualent. id e qa
animam ista plurime diabolice
insidie inuadentes. ad peccata
multor scelerum ptrahere conant.
S; tam ei suis illusionib; puale
re n possunt. quo illa fortiter

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0062
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

repugnans. locū eis insaniendi n̄
dat. id ē quō sup̄na inspiratione
se muniens. a se iacula fallaciū de
ceptionū expellit. & ad saluatorē
suū recurrit. quēadmodū etiā su
p̄ius in uerbis querele sue decla
rat. ut p̄monstratū ē. Quod n̄. xxvi
ut uides alia quedā spera extinia
menta forme sue se contrahens.
nodos eī resoluit. hoc ē q̄d anima
illa membra corporalis habitacu
li sui deserens. iuncturā eoꝝ relin
quit. cū t̄pus resolutionis eidē
habitaculi sui institerit. & se ab
eis cū gemitu extrahit. sedeq̄
suā merens dirūpit. quō a cor
pore suo cū angustia se tollens.
locū habitationis sue multo tre
more cadere p̄mittit. imminens
iudiciū sup̄ni iudicis metuens.
quia tūc merita opū suoꝝ iusto iu
dicio dī sentiet. uelut etiā in que
rela sua sup̄ manifestat. Qua
p̄pt̄ cū se hoc modo resoluit
quidā sp̄s et lucidi & umbrosi
ueniunt. qui socii conuersatio
nis ipsius. sedm̄ q̄d in sede sua
se mouet s̄. q̄a in resolutione il
la cū anima hominis habitacu
lū suū deserit. angelici sp̄s et bo
ni & mali sedm̄ iustā & uerā dis
positionē dī assunt. qui inspec
tores opū illi sedm̄ q̄d in corpo
re suo cū corpore op̄ata ē fuerīt.
resolutionē eī expectantes. ut p̄
quā se exsoluat eā secū abdu
cant. quō ipsi sententiā iusti iu
dicis de anima illa in separatione
eī a corpore attendunt. ut ipsa
a corpore soluta eā ducant quo
sup̄nus iudex iudicauerit. sedm̄
merita opū illius. ut ubi etiam
o homo fidelit̄ p̄monstratū ē.
Idcirco uos o carissimi filii mei xxv.
oculos & aures u̅ras ap̄ite. & p̄
ceptis meis obedite. Et cur patrē
u̅m contemnitis. qui uos de
morte liberauit. Chori angloꝝ
canunt. iustus es dn̄e. quō iusti
cia dī n̄ habet ullā rugā. cū etiā
d̄s hominē n̄ liberauit sua po
testate. s; conpassione. ubi filiū
suū ad redemptionē hominis mi
sit in mundū. Sole enim nulla
indignatio stercoris polluit. sic
etiā nec dm̄ ulla p̄uersitas iniu
sticie tangere potuit. S; tu o ho
in specula tua scientia bonū et
malū inspicis. Et q̄d es cū immul
titudine carnaliū desideriōꝝ
sordes. Et q̄d es cū clarissime
gemme uirtutū uite fulgeris.
Primus angl̄s bonū contēpsit
et malū concupiuit. unde et il
lud in morte ęt̄ne p̄ditionis ac
cepit. et in morte sepultus ē. q̄a
q̄d bonū ē abiecit. Boni uero
angli malū neglexerūt. et bonū
amauerūt. casū diaboli uiden
tes. qui ueritatē uolebat oppri
mere & m̄datū erigere. Qua
p̄pter ipsi in amore dī exar
serūt. firmū fundamentū toci
boni habentes. ita q̄d aliud

nolunt. qm̄ qd dō placet. nūquā
in laude eius cessamus. S; et primus ho
dm̄ cognouit. et cū in simplicitate
dilexit. ac p̄cepta eius suscipiens. se
obedientię deputauit. s; deinde
ad malū se inclinauit. et inobe
dientiā p̄fecit. Nā cū ei diabolus
malū suggessisset. bonū deseruit.
et malū p̄petrauit. unde et de pa
radyso eiectus ē. Vnde malū in p
ditione mortis abiciendū ē. et bo
nū in amore uitę p̄ficiendū. S; tu
o ho cū habes recordationē boni
et mali. uelut in biuio positus es.
quia si tunc tenebras mali contēp
seris. uolens in illū aspicere cuius
creatura es. et quē in scō baptismo
confessus es. ubi uetus crimē adę t̄
ē ablatū. et si dixeris. diabolū et
opa eius uolo fugere. et dm̄ uerū ac
eius p̄cepta sequi. tunc etiā conside
ra. quomodo doctus es a malo de
clinare. et bonū facere. et quia cęle
stis pat̄ unigenito suo n̄ pepercit.
s; eū ad liberationē tuā misit. et
ora dm̄ ut t̄ succurrat. Et ipse te
exaudiens. sic dicit. Isti oculi m̄
placent. Et si te tediū abieceris. ita
qd in mandatis di fortit̄ cucur
reris. clamorē p̄cū tuarū ubiq;
exaudit. Carnē etiā tuā debes do
mare. et impio animę subiugare.
S; tu dicis. Tanta et tā magna pon
dera in carne mea habeo. qd me
supare n̄ ualeo. S; quō ds bonus
ē. ipse me bonū facit. Quomodo
possē carnē meā domare. cū ho

sim. Ds bonus ē. ipse omā bona
in me p̄ficiet. Nā cū sibi placue
rit. me bonū facere poterit. Sed
ego tibi dico. Cū ds bonus sit. cur
bonitatē eius scire contemnis. qa
ipse filiū suū p̄ te tradidit. q̄ te
in multis criminis et in magnis la
borib; de morte liberauit. S; cū
dicis quō bona opa opari n̄ pos
sis. hoc in iniusticia iniqitatis di
cis. Oculos etiā habes ad uidendū.
aures ad audiendū. cor ad cogitan
dū. manus ad opandū. pedes ad ambulan
dū. ita qd etiā p̄ omē corpus tuū
te potes subleuare et p̄sternere.
dormire et uigilare. manducare
et ieiunare. Sic te ds creauit. Vnde
et concupiscentiis carnis tuę re
siste. et ds iuuabit te. Nā cū te op
ponis diabolo. uelut fortis bella
tor inimico suo. tunc ds delectat̄
in certamine tuo. uolens ut cū in
omib; horis. in omib; angustiis
tuis constant̄ inuoces. S; cū carnē
tuā n̄ uis domare. tunc facis eā
inutens et in peccatis epulari.
quō ei frenū timoris dn̄i abstra
his. cū quo eā retinere deberes.
ne in p̄ditionē iret. Qua p̄pt̄ ita
ad diabolū respicis. sicut et ipse
ad iniqitatē respexit. cū in mor
tē cecidit. Et ipse de p̄ditione tua
gauisus dicit. Ecce homo q̄ nobis
similis ē. Et tē sup te cadit. anti
quitas suas in umbra mortis secdm
qd sibi placet init ponit. S; ds
nouit. qd boni p̄ficere possis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0064
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

Tibi enī lex posita ē· secdm hoc q̄d
laborare potes· Ds̄ abinitio sc̄li
usq; ad consūmatione ē eī in delec
tis suis delectari uult·ita q̄d ipsi
in claritate uirtutū fidelissime
ornati coronentr̄· Quomodo· Ho
mo uoluptati carnis suę hoc
modo resistat· ne in delicias hui᷒
mundi diffluat·nec etiā tā secu
re uiuat· quasi in ppria domo
sua maneat· quō pegrinus ē·
quia patr̄ ipsius eū expectat· si
ad ipsū redire uelit· ubi eū cr̄
nouit· Vnde o homo si oculos
tuos ad duas semitas· idē ad bo
nū et ad malū u̇ter̄is· tunc do
ceris· q̄d & magna et parua in
telligis· Quomodo· P̄ fidē unū
dm̄ in diuinitate & in huma
nitate intelligis· et etiā diabo
lica opa in malo uides· Et cū
ita iustas & iniustas uias cog
noueris· tunc tibi pme dicīt·
Quā uiā ire desideras· Q̄d si te
in bonis uiis ire uolueris· et si
uerba mea fidelr̄ audieris· as
sidua et sincera p̄ce dm̄ ora· ut
tibi succurrat· & ne te deserat
quō fragilis in carne tua es·
atq; ad humilitatē caput tuū
inclina· & ea quę in opib; tuis
mala s̄ excute & ante illa festi
nantr̄ pice· Hęc ds̄ requirit ate·
quia q̄ tibi aurū et plumbū p
poneret· et diceret· ad q̄d uolu
eris manū tuā porrige· aurū
auidissime rapes· et plumbū
dimitteres· quō aurū magis q̄m
plumbū diligeres· Sic & celestē
patriā magis q̄m grauedinē
peccatorū attendere debes· Q̄d si
in peccatis cecideris· mox in cō
fessione et pura penitentia sur
ge· ante q̄m mors oriatr̄ inte·
Patr̄ enī tuus uult ut clames· plo
res & auxiliū petas· ne in sordib;
peccatorū remaneas· S; si uulne
ra accepis· medicū quere ne mo
riaris· Nonne multociens ds̄ tē
pestas hominib; immittit· ut
tamdo ad tenct abeis inuocet·
S; tu o homo dicis· Bona opa
opari n̄ possū· Et ego responde
bo· Potes· Et tu dicis· Quomodo·
Et ego dico· Intellectu et opatio
ne· Et tu respondes· Consensū n̄
habeo· Et ego respondebo· Disce
pugnare contra te· Et tu dicis·
~~Contra te ipsū pugnare contra
te· Et tu dicis·~~ Contra me ipsū
pugnare n̄ ualeo· nisi ds̄ adiu
uerit me· Audi g̊ quomodo
pugnes aduersū te· Cū malū
inte surgit ita q̄d nescis quom̄
illud abicias tunc tactu grē
meę tactus· q̄a intuis intuitu ocu
lorū tuorū grā mea tangit te·
mox clama· ora· confitere· et
plora· ut t̄ ds̄ succurrat· & ut
malū ate auferat· & ut t̄ uires
in bono tribuat· Istud habes
de scientia tua· qua dm̄ p inspi
ratione sp̄s sc̄i intelligis· Nam
si alicui᷒ hominis opari ees·

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0065
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

o quociens te oportet illud
facere · q̄d corpori tuo difficile
ē · Nonne multa aduersa susti
neres ppt̄ terrenā mercedē tuā ·
Et cur d̄o ppt̄ supnā mercedē n̄
seruis · q̄ tibi et animā & corp̄
dedit · Si enī aliquā temporale
rē habere uelles · o q̄ntū labo
rares · ut illā saltē uel paruo
tēpore habere posses · Nunc
autē tedet te illud querere
q̄d finē n̄ habet · Nā ut bos sti
mulo agit̄ · sic & tu corpus tuū
timore dn̄i exercere debes ·
quia si hoc feceris d̄s n̄ abi
ciet te · Si enī aliquis tirann̄
te caperet · primus ad illū te
conuerteres · qui tibi pdesse
possit · ac ei supplicares · et cū
orares · et substantiā tuā illi p
mitteres · quatin̄ tibi subueni
ret · Sic & tu o h̄o fac cū iniqui
tas te cepit · ad d̄m te conuer
tens supplica ora et correctio
nē tuā pmitte · & d̄s iuuabit
te · Sȝ tu o h̄o cecus es ad uiden
dū · surdus ad audiendū · stul
tus ad defendū te · quo intel
lectū · quē tibi d̄s infudit et
quinq; sensus corporis tui
quos tibi dedit quasi pster
core & puanitate habes · Non
ne intellectū et scientiā ha
bes · Regnū d̄i potest enī n̄
autē loco acquiri · Audite ḡ
o homines et nolite despice
re introitū celestis ierl̄m · &

nolite tangere mortē · et no
lite d̄m negare & diabolū
confiteri · & nolite in peccatis
crescere · et in bonis deficere ·
Dn̄m enī audire n̄ uultis · cū
in pceptis ipsi ambulare re
cusatis · et ad diabolū curri
tis · cū uoluptatē carnis uitē
pficere contenditis · Conua
lescite ḡ & confortamini ·
quia uobis necesse ē · Fidelis
autē homo dolorē suū con
sideret · & medicū querat ·
ante q̄m in mortē cadat · Q̄d
si dolorē suū inspexerit et
medicū quesierit · ille inuen
tus ostendit ei amarū sucū
pigmentū p q̄d saluari pot̄ ·
q̄d s̄ amara uerba p que pban
dus ē · utrū penitencia ei de
radice cordis ipsius · an de
uento instabilitatis ei pcedat ·
Cūq; hoc pbauerit dat ei ui
nū penitentie · ut fetorē uul
nerū suoꝝ abluat · & etiā of
fert ei oleū midie quatinus
eadē uulnera ad sanitatē li
niat · Tunc etiā iniungit ei ·
ut circa sanitatē suā solici
tus sit · dicens · Uide ut in hac
medicina studiosus et stabi
lis sis · nec tediū capias · quia
uulnera tua grauia s̄ · Sȝ mul
ti s̄ · qui uix penitentiā pec
catoꝝ suoꝝ suscipiunt · Sȝ q̄m
uis multo labore · tamē eā pp
ter metū mortis peragunt ·

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0066
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

At ego eis manū porrigo et ama
ritudinē illā eis in dulcedinē
uerto. ita q'd penitencia hanc
cū tranquillitate pficiunt. qm
cū magna difficultate inceperūt.
Qui autē penitencia peccatorū
suorū neglexerit. quo corpus suū
castigare sibi difficile ē dicit.
miser ē. quia n̄ uult in semet ipsū
respicere nec ullū medicū que
rere nec uulnera sua sanare. s;
pessimū liuorē in se celat & mor
tē in simulatione tegit. ne uide
ri possit. Unde piger ad gustū
penitentie ē. nolens respicere
in oleū medic. nec consolationē
redēptionis querere. et ideo in
mortē ibit quo mortē dilex.
nec regnū dī quesiuit. Ergo
o fideles in p̄ceptis dī currite.
ne uos damnatio mortis app
hendat. Nouū adā induimini.
et ueterē hominē abicite. Nā
currenti regnū dī apertū ē. in
ertia autē iacenti clausū ē. S; mi
seri s̄ illi qui diabolū ueneran
tur. dm̄ ignorantes. Quom.
Qui dm̄ unū in trinitate n̄ co
lunt. nec trinitatē in unitate
scire uolunt. Unde qui salua
ri uult. in recta et catholica
fide n̄ dubitet. Quid ē hoc.
Quo patrē n̄ colit. q̄ filiū ab xxvi.
negat. nec filiū diligit q̄
patrē ignorat. nec patrē nec
filiū habet. q̄ spm̄ scm̄ abicit.
nec spm̄ scm̄ accipit. q̄ patrē
et filiū n̄ ueneratur. Ergo unitas in
trinitate. et trinitas in unitate in
telligenda ē. O homo. nūqd es sine
corde et sine sanguine uiuens.
Sic nec pater sine filio. nec sine
spū scō. nec sps scs sine ipsis ē cre
dendus ē. S; pat filiū suū precep
tione hominis misit in mundū.
& iterū ad se retraxit. cū sic et ho
cogitationes cordis sui emittit. et
iterū ipsas ad se recolligit. Unde
de hac salutifera unigeniti dī mis
sione. isaias in uolumine supne
maiestatis loquitur dicens. Ver xxvii.
bū misit dn̄s in iacob. et cecidit
in isrl. Qd dr. Verbū p q'd omā
facta s. scilicet unigenitū dī q̄
in corde patris scdm̄ diuinitatē
semp sine initio temporis fuit.
ipsū misit dn̄s uidelicet supn̄
pat p ora pphetarū in iacob. cū
ipsi eum dē filiū dī in mundū p
salute hominū uenturū fideliter
pnunciarent. quatinus hōies p
eos p̄moniti et p̄muniti diabo
lum prudenter subplantarent. &
uersucias deceptionū illi sapi
enter declinarent. Et ita idē uer
bū cecidit in isrl. cū idē unige
nitus dī uenit in maria uirdita
te uirginis. in quā nullus in
gressū sui posuit. s; que florē
suū inuiolabiliter tenuit. ut ip
se natus ex uirgine. eos q̄ lum
uerti natus p fallacē ceenatē ig
norabant. ad uerū iter reduce
ret. et indeficientem salutē resti

tueret. Unde quicumq; scientiā in
spū scō. et pennas in fide habet.
iste admonitionē meā nō transcen
dat. s; eā in gustu animę suę am
plectendo percipiat. Quinta visio
prime partis.

POST HEC

vidi velut quandā muliebrē
imaginē. a vertice usq; ad
umbilicū pallidā. et ab um
bilico usq; ad pedes nigrā.
et in pedib; sanguineā. cir
ca pedes suos candidissi
mā et purissimā nubē habentē.
Oculos autē nō habebat. manus vero suas
sub ascellas suas posuerat. stans iux
ta altare. qd ē ante oculos dī. s;
ipsū nō tangebat. Et in corde
ipsius stabat abrahā. et in pecto
re eius moyses. ac in ventre ipsius re
liqui prophete. singuli signa sua
demonstrantes et pulchritudi
nē ecclę admirantes. Ipsa vero tan
te magnitudinis apparuit ut
luit aliqua turris alicuius civita
tis ē. habens in capite suo q̄si
circulū similē aurore. Audivi
iterū vocē de cęlo dicentē mihi.
Antiquo populo austeritatē le
gis deus imposuit cū abrahe circū
cisionē indixit. quā postea in
grām suavitatis convertit cū
p filiū suū veritatē evglii cre

dentib; dedit. ubi iugo legis sauci
·I· atos. oleo misericordię deliniuit. Qua
propter vides velut quandā muliebrē
imaginē a vertice usq; ad umbili
cū pallidā. quę ē synagoga ma
ter incarnationis filii dī excitans
et ab initio surgentiū filiorum suorum
usq; ad fortitudinē eorum secreta
dī in obumbratione previdens. s;
ea nō plenitr aperiens. Illa autē ru
tilans aurora quę aperte loquitur nō ex
istens. s; eā in multa admiratione
a longe intuens. et sic in canti
·II· cis canticorum de ipsa dicens. Que
ē ista quę ascendit p desertū de
liciis affluens. et innixa sup di
lectū suū. Qd dr. Quę ē hec nova
nupta quę in plurimis bonis
operib; se elevat p deserta paganorum
legalia precepta sapientię dī de
serentiū et idola adorantium.
ascendens ad superna desideria.
deliciis donorum spūs scī habundans.
ac si multo studio anhelans. et
se ponens sup sponsū suū scili
cet filiū dī. Hec enī ē quę a filio
dī dotata in preclaris virtutib;
viget. et in titulis scripturarum
habundat. S; et eadē synago
ga de filiis eiusdē novę sponsę
p multā admirationē in ser
uo meo ysaia propheta sic dicit.
·III· Qui sunt hii qui ut nubes vo
lant. et quasi columbę ad
fenestras suas. Qd dr. Qui sunt isti
qui in mentib; suis se abstrahen
tes de terrenis ac carnalib; con

cupiscentiis· pleno desiderio et
plena deuotione ad sup̄na uolant·
et columbina simplicitate absq;
amaritudine fellis sensus corpo
ris sui muniunt· et munimentū
firmissime petre que unigenitus
dī ē multo ardore bonarū uir
tutū appetunt· Hii enī s̄· q̄ ppt̄
sup̄nū amorē t̄rena regna con
culcant· et celestia querūt· Hec sy
nagoga admirabat̄ de eccl̄a quō
se his uirtutib; ita muniā n̄ cog
nouit· sicut illā p̄uidit· quia
eccl̄a angelicis p̄sidiis circūdata
ē· ne eā diabolus dilaniet et deici
at· cū synagoga a dō deserta in
uiciis iaceat· Qua ppt̄ uides ·IIII
etiā ipsā ab umbilico usq; ad pe
des nigrā· q̄d ē a fortitudine sue
dilatationis usq; ad consūmati
onē sue extensionis· in p̄uaricati
one legis et in transgressione te
stamenti patrū suoꝝ sordidā· q̄a
multis modis diuina p̄cepta ne
glexit· et uoluptatē carnis sue
secuta ē· Et in pedib; sanguinea·
circa pedes suos candidissimā et
purissimā nubē habet· quō in
consūmatione sua pphā pphe
tarū· occidit· ubi et ipsa lapsa
corruit· in eadē tam consū
matione· lucidissima et p̄spica
cissima fide in mētib; credentiū
surgente· quia ubi synagoga
consūmationē accepit· eccl̄a sur
rexit· cū ap̄lica doctrina post
mortē filii dī se p̄ totū orbē t̄ra

rū dilatauit· Sed eadē imago ·V·
oculos n̄ habet· manus ū suas sub as
cellas suas ponit· quia synagoga
inuetā lucē n̄ aspexit· cū unigeni
tū dī in despectu habuit· unde et
opa iusticie subsidio pigricie sue
torporē a se n̄ piciens tegit· s; ea ue
lut n̄ sint negligent̄ abscondit·
stans iuxta altare· q̄d ē ante ocu
los dī· s; ipsū n̄ tangit· quō legē dī
quā diuino p̄cepto et diuina in
spectione accepit· exteri⁹ quidē
nouit· s; eā interius n̄ tetigit· q̄a
eā pocius abhorruit q̄m dilige
ret· sacrificia et incensū deuota
rū orationū dō offerre negli
gens· S; in corde ipsius stat abra
hā· quō initiū circūcisionis in
synagoga ipse fuit· et in pecto
re eī moyses· q̄a in p̄cordia ho
minū diuinā legē ille attulit·
ac inuentute ipsius reliqui pphe·
idē ministratione illa que ipsi
diuinitus tradita fuerat inspec
tores diuinoꝝ p̄ceptoꝝ· singuli
signa sua demonstrantes· et pul
chritudinē eccle admirantes·
quō ipsi miracula pphetie sue
mirabilib; signis ostenderēt· et
speciositatē generositatis noue
sponse in multa admiratione
attenderēt· Ipsa uero tante ·VI
magnitudinis apparet· uelut
aliqua turris alicuius ciuitatis
ē· quia magnitudinē diuinoꝝ
p̄ceptoꝝ suscipiens· munitionē
et defensionē nobilis et electe

ciuitatis p̄nunciauit· habens in
capite suo quasi circulū similē
auroræ· quia etiā mortui suo mi
raculū incarnationis unigeniti
dī p̄signauit· et claras uirtutes
ac misteria quę secuntur̄ p̄mon
strauit· Nā ipsa uelut inprimo
mane coronata fuit· cū diuina
p̄cepta accepit· designans adā·
qui primū iussionē dī pcepit· s;
postea ui transgressione sua in vii.
mortē cecidit· Sic et iudei fecer̄t·
qui diuinā legē primitus susce
per̄t· s; deinde filiū dī in incredu
litate sua abiecer̄t· S; et sic homo
p mortē unigeniti dī circa no
uissimū t̄pus de pditione ~~mor~~
~~tione~~ mortis ereptus ē· ita et sy
nagoga ante nouissimū diē p
diuinā clemītiā excitata· incre
dulitatē deseret· et ad cognitio
nē dī ueracit̄ puenit· Qd̄ ē hoc·
Nonne aurora ante solē ascen
dit· S; aurora recedit· et claritas
solis pmanet· Quid ē hoc· U̅etus
testamentū recessit et ueritas
eugl̄ii pmanet· quia quę anti
qui in legalib; obseruationib;
carnalit̄ obseruabant· hęc no
uus ppl̄s in nouo testam̄to spi
ritualit̄ exercet· quō qd̄ illi in
carne ostender̄t· hoc isti in spū
pficiunt· Nā circūcisio n̄ pit· viii.
quia in baptismū translata ē·
quō ut illi in uno m̄bro signa
ti s̄· sic et isti in omib; m̄bris su
is· Unde antiqua p̄cepta n̄ pier̄t·

qa in meliorē statū translata s̄·
cū etiā in nouissimo tempore sy
nagoga ad ęcclām se fideliter
transferret· Nā o synagoga cū
in multis iniq̄tatib; errares· ita
qd̄ baal et cū cęteris his similib;
te pollueres· consuetudinē legis
turpissimis morib; scindens· et
nuda in peccatis tuis iacens· feci
ut ezechiel seruus m̄s loquitur
dicens· Expandi amictū meū
sup te et opui ignominiā tuā·
et iuraui tibi et ingressus sū pac
tū tecū· Qd̄ dr̄· Ego filius altissimi·
in uoluntate patris mei exten
di incarnationē meā o synago
ga sup te idē p salute tua· aufe
rens peccata tua quę in multis
obliuionib; opata es· et firmaui
tibi remediū saluationis· ita
qd̄ in itinera federis mei ad salutē
tuā manifestaui· cū uerā fidē
p ap̄licā doctrinā tibi· apui· qm̄
nus p̄cepta mea obseruares· ue
lut mulier potestati mariti sui
subiacere debet· Nā asp̄itatē
exterioris legis a te abstuli· et sua
uitatē spiritalis doctrinę tibi
dedi· ac om̄ia misteria mea in
sp̄ualib; doctrinis p mene apsū
t ostendi· s; tu me iustū de
seruisti· et diabolo te coniunx
isti· Sed tu o homo intellige·
scilicet ut samsonē uxor ipsī
deseruit· ita qd̄ lumine suo pri
uatus ē· sic et synagoga filiū
dī deseruit· cū eū obdurata

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0070
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

VI. Visio p(ri)me partis.

spreuit. et cū doctrinā illius
abiecit. S; postquā deinde ca
pilli ei(us) iā renati s̄. ita q(uo)d eccl(esi)a
dī confortata ē. id est filius dī in
fortitudine sua synagogā
deicet. et natos illi(us) exheredauit.
cū etiā p(er) paganos dm̄ ignoran
tes in cecis dī contrita s̄. Ipsa cū
multis errorib; toci(us) confusio
nis et scismatis se subiecerat.
et cū p(re)uaricationib; toci(us) iniq(ui)
tatis se polluerat. S; etiā que
admodū dauid uxorē suā.
quā sibi primitus desponsa
uerat. et que cū alio uiro se
polluerat. tandē reuocauit.
ita etiā et filius dī synagogam
que sibi primū in incarnati
onē sua coniuncta erat. s; g(ra)tiam
baptismi deserens. diabolū se
cuta fuerat. tandē circa nouis
simū tēpus recipiet. ubi ipsa
errores infidelitatis sue dese
rens ad lumī ueritatis redibit.
Nā diabolus synagogā in ceci
tate illius rapuerat. et eā infi
delitati in multis errorib; tra
diderat. nec hoc usq; ad filiū
p(er)ditionis facere cessabit. Qui
dū in exaltatione sup(er)bie sue
ceciderit. uelut saul in monte
gelboe interfectus exspirauit.
qui dauid de t(er)ra sua fugaue
rat. sicut etiā filius iniq(ui)tatis filiū
meū in electis suis expellere
temptabit. tunc idē filius m(eu)s an
tichristo deiecto synagogā
aduersā fidē reuocabit. sicut et
dauid primā uxorē suā p(ost) mor
tē saulis recepit. cū in nouissimo
tēpore homines illū p(er) quē decep
ti fuerant. uictū uiderint. et ad
uiā salutis cū multa festinatione
recurrent. Non autē decuit. ut
ueritas eu(an)g(e)lii umbrā legis pre
nunciaret. quo decet ut carna
lia p(re)currant et sp(irit)ualia subse
quant. quia etiā seruus dn̄m
suū uenturū p(re)dicit. et n(on) dn̄s
seruū in seruitio p(re)currit. et eccl(esi)a
in lumine ueritatis subsecuta ē.
Unde quicūq; scientiā in sp(irit)u
scō et pennas in fide habet. iste
admonitionē meā n(on) transcendat.
s; eā in gustu anime sue amplec
tendo p(er)cipiat.

Deinde uidi in altitudine celestiū secre
torū duas acies sup(er)nor(um) sp(irit)uū
multa claritate fulgentes. ita
ut qui in una acie erant uelut
pennas in pectorib; suis habebāt.
et facies ut facies hominū inse
p(re)tendebant. in quib; et uultus
hominū q(ua)si in pura aqua apa

Ita (est) synagoga
(in) umbra significatio
nis p(re)cucurrit.

rebant. Et q̄ in acie alia fuerūt. etiā
in pectorib; suis q̄si pennas habu
erunt. et facies ut facies hominū
in se ostenderūt. in quib; etiā ima
go filii hominis uelut in specu
lo fulgebat. S; nec in his nec in
illis aliā formā discernere po
tui. Hę autē acies. alias quinq;
acies sedm̄ modū coronę circū
cinxerant. Et qui in acie una
istarū fuerūt. quasi facies homi
nū habebant. ab humero & de
orsū magno splendore fulgen
tes. qui uero in alia erant. tante
claritatis extiterūt. q̄d eos in
tueri n̄ poterā. Et qui in alia. ut
album marmor apparuerūt. & ca
pita ut capita hominū habue
runt. sup quę t ardentes facu
lę uise s̄t. et ab humero et deor
sū uelut ferrea nube circūdati
fuerūt. Et qui in alia facies ut fa
cies hominū. & pedes ut pedes
hominū habentes. in capitibus
suis galeas gestabant. marmo
reis tunicis induti. Et q̄ in alia
erant. nullā formā hominū in
se ostendentes. uelut aurora ru
bebant. Nullā autē aliā formā
in eis conspiciebā. S; & acies iste
alias duas etiā in modū coronę
circūdederant. Qui autē in una
acie illarū erant. oculis et pen
nis pleni uidebant. et in quoq;
oculo speculū. & in ipso speculo
facies hominis apparuit. et pen
nas suas ad supnā altitudinē
eleuarant. Et q̄ in alia fuerunt.
quasi ignis ardebant. plurimasq;
pennas habentes. in eisdē pennis
quasi in speculo om̄s ordines
ecclesiasticę institutionis insigni
tos demonstrabant. S; aliā for
mā nec in his nec in illis uidi. Et
hę acies om̄s in omni genere musi
corū mirabilib; uocib; miracu
la illa resonabant. quę ds̄ in bea
tis animab; opat̄ur. p quę dn̄m mag
nifice glificabant. Et audiui uo
.1. cē de celo m̄ dicentē. Omnips
et ineffabilis ds̄. qui ante scl'a fu
it. s; initiū n̄ habuit. nec post
finē sclo℞ esse desinet. omnē crea
turā mirabili modo sua uolun
tate condidit. eāq; mirabili
modo sua uoluntate disposuit.
Quomodo. Quasdā creaturas
terris adherere. q̄sdā uero celestib;
inesse deputauit. Ipse quoq;
beatos angelicos sp̄s tā ad salu
tē hominū. quā ad honorē no
minis sui disposuit. Quomodo.
Nā quosdā ita constituit. ut
necessitatib; hominū subueni
ant. quosdā uero ut iudicia
secreto℞ suo℞ p eos hominibus
manifestent. Qua ppt uides
in altitudine celestiū secreto℞
duas acies supno℞ sp̄itauū mul
ta claritate fulgentes. q̄ ut
tibi demonstratur in altitudi
ne illo℞ occulto℞ quę carnalis
obtutus n̄ penetrat. s; quę in
sui interioris hominis acien

dit. hec duo agmina corpus et
animã hominis d̃o familiari de
bere designant. ubi ipsa cũ sup
nis ciuib; claritate ẽt\~ne beati
tudinis habent. Et qui in ·II·
una acie s̃. uelut pennas in
pectorib; suis habent & facies
ut facies hominũ in se p̃ten
dunt. in quib; et uultus homi
nũ. quasi in pura aqua appa
rent. quo isti angli s̃ deside
ria pfunditatis intellectus sui.
quasi pennas expandentes. ñ
q̃d pennas ut aues habeant.
s; q̃d uoluntate di̅ in deside
riis suis uelocit̃ pficiant. ue
lut homo in cogitationib; su
is celerit̃ uolat. ita q̃d et p fa
cies suas pulcritudinẽ rationa
litatis in se manifestant. ubi
etiã d̃s opa hominũ pspicit et
pseruat. quia ut seruus uer
ba dñi sui audiens. ea sc̃dm
uoluntatẽ illi9 pficit. ita et ip
si uoluntatẽ di̅ in hominib;
attendunt. et actus eoꝝ illi in
semetipsis ostendunt. Unde ·III·
et qui in acie alia s̃. etiã in pec
torib; suis quasi pennas ha
bent. et facies ut facies hoĩu
in se ostendunt. in quib; etiã
imago filii hoĩs uelut in spe
culo fulget. qui archangli s̃.
etiã in desideriis intellectus
sui uoluntatẽ di̅ attenden
tes. et decorẽ rationalitatis
in se manifestantes. incarna

tũ uerbũ di̅ purissime magni
ficant. q̃a ipsi archana di̅ cog
noscentes. misteria incarnatio
nis filii di̅ signis suis multociẽs
p̃ueniebant. S; nec in his nec in
illis aliã formã discernere po
tes. quo & in anglis et in archan
gelis multa secreta misterioꝝ s̃.
que humanus intellectus mor
tali corpore grauatus cape ñ
ualet. Q̃d aut̃ he acies alias q̃nq;
acies sc̃dm modũ corone cin
gunt. hoc ẽ q̃d corpus et aĩa
hoĩs. quinq; sensus hominis
uirtute fortitudinis sue cõp
hendentes. p quinq; uulnera
filii mei emundatos ad rectitu
dinẽ interioꝝ mandatoꝝ dirige
re debent. Unde q̃ in acie ·IIII·
una istarũ s̃. quasi facies homi
nũ habent. ab humero et deor
sũ magno splendore fulgentes.
qui uirtutes s̃. in corda creden
tiũ ascendentes. et in ardente
caritate excelsã turrim in eis
edificantes. que opa ipsoꝝ s̃. ita
q̃d in rationalitate sua opa elec
torũ hominũ ostendunt. et in
fortitudine sua ad bonũ finẽ
multo fulgore beatitudinis
ipsos pducunt. Quomodo. Sci
licet cũ electi claritatẽ interio
ris sensus habentes. om̃s nequi
cias maloꝝ suoꝝ abiciunt. ppt
illuminationẽ illã. qua in istis
uirtutib; in mea uoluntate illu
minati s̃ fortit̃ aduersus dia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0073
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

bolicas insidias pugnant; et cer-
tamina illa que ipsi hoc modo
contra diabolicam turbam habent
virtutes iste in creatori ipsorum
incessanter demonstrant. Nam
homines certamina confessio
nis et abnegationis habent in se.
Quomodo. Ita quod iste me confite
tur. et quod ille me abnegat. Sed in
hoc certamine talis interrogatio
est. Est deus an non. Tunc interrogatio
ista tale responsum spiritus sancti in homine
habet. Deus est qui te creavit. Sed et
ipse te redemit. Sed quamdiu inter
rogatio et responsum hoc in ho
mine est virtus dei illi non deerit.
quia huic interrogationi et re
sponso penitentia adheret. Ubi
autem interrogatio hec in homine
non est ibi nec hoc responsum spiritus sancti
est. quoniam homo iste donum dei a se
expellit. et sine interrogatione
penitentie semetipsum in mortem
precipitat. Certamina vero istorum
bellorum virtutes deo offerunt. quia
ipsi tale sigillum coram deo sunt per quod
demonstrabitur qua intentione
v. deus colatur vel abnegetur. Qui autem
in alia acie sunt tamen claritatis
existunt quod eos intueri non po
tes. qui potestates sunt designan
tes. quoniam serenitatem et pulcritu
dinem potestatis dei nulla nube
cula mortalitatis peccatorum
apprehendere poterit. nec se ip
si similem facere. quia potestas dei
vi. indeficiens est. Sed qui in
alia acie sunt ut album marmor
apparent. et capita ut capita
hominum habent. super que vel ar
dentes facule videntur. et ab hu
mero et deorsum velut ferrea nu
be circumdati sunt. quia principatus sunt
prefigurantes quod hi qui ex dono
dei in seculo principes hominum ex
istunt. sinceram fortitudinem iu
sticie induant. ne in diversita
tem instabilitatis incidant. sed ut
caput suum quod Christus dei filius est in
spiciant. ac regimina sua secundum
voluntatem ipsius in necessitatibus
hominum dirigant. super se gratiam
sancti spiritus in ardore veritatis atten
dentes. ita quod in fortitudine equi
tatis usque ad consummationem suam
firmi et stabiles perseverent.
vii. Unde etiam qui in alia acie sunt
facies ut facies hominum et
pedes ut pedes hominum haben
tes. in capitibus suis galeas gestant.
marmoreis tunicis induti. qui
dominationes sunt ostendentes. quia
ille qui dominus omnium est rationa
litatem hominum que in humano
pulvere polluta iacuerat a terris
ad celos sublevavit. cum filium
suum ad terras misit. qui antiquum
seductorem sua rectitudine con
culcavit. ita ut fideles ipsum qui
caput eorum est fideliter intueantur.
spem suam ad celestia ponentes.
ac forti desiderio bonorum operum
viii. se munientes. Sed qui in
alia acie sunt nulla formam ho

minium in se ostendentes velut
aurora rubentes: qui throni sunt de-
monstrantes quod divinitas ad
humanitatem se inclinavit, cum
unigenitus Dei humanum corpus
propter salutem hominum induit, quod nul-
la contagia humanorum peccatorum
in se habuit, quo ipse de Spiritu sancto
conceptus in aurora videlicet
in beata virgine carnem absque
omni macula totius sordis ac-
cepit. Sed nullam aliam formam in eis
conspicis, quia plurima misteria
supernorum secretorum sunt que fragili-
tas humana non potest apprehen-
dere. Quod autem et acies iste alias
duas in modum corone circum-
dant, hoc est quod fideles illi qui
quinque sensus corporis sui ad
superna dirigunt, scientes quia per
quinque vulnera filii Dei redempti
sunt ad dilectionem Dei et proximi sui
omni anxietate circumcisionis mundi
sue pervenient, cum voluptatem
cordis sui negligunt et spem
suam ad divina ponunt. Qua- IX.
propter et quia in una acie illarum sunt
oculis et pennis pleni videntur,
et in unoquoque oculo speculum et
in ipso speculo facies hominis
apparet, et pennas suas ad super-
nam altitudinem elevant: qui
cherubin sunt scientiam Dei signi-
ficantes, in qua ipsi misteria
supernorum secretorum videntes desi-
deria sua secundum voluntatem Dei
exspirant, ita quod ipsi in ipsum in-

dignitate scientie sue purissimam per-
spicuitatem habentes in ipsa illos
mirabiliter providentes qui verum
Deum cognoscentes intentionem
desiderii cordis sui ad ipsum quia
super omnes est velut pennas bone et
iuste sublevationis dirigunt,
magis eterna diligentes quam ca-
duca appetentes, secundum quod et
ipsi in elevatione desideriorum
suorum ostendunt. Sed quod in alia X.
acie sunt quasi ignis ardentes plu-
rimasque pennas habentes in
eisdem pennis quasi in speculo
omnes ordines ecclesiastice institu-
tionis insignitos demonstrant,
qui seraphin sunt significantes,
ut sicut ipsi in amore Dei ar-
dent et maxima desideria
visionis eius habent, ita quod etiam
in eisdem desideriis suis cum multa
puritate tam seculares quam spiritales
dignitates que in ecclesiasticis mi-
steriis vigent ostendunt, quia se-
creta Dei in ipsis mirabiliter appa-
rent: sic etiam omnes qui sinceritate
puri cordis amantes superna vi-
tam querunt, ardenter Deum diligant
eumque toto desiderio amplectan-
tur, quatinus ad gaudia illorum
perveniant quos tam fideliter
imitantur. Quod vero aliam formam
nec in his nec in illis vides, hoc
est quod multa secreta in beatis
spiritibus sunt que homini mani-
festanda non sunt, quo quamdiu
ipse mortalis existit, ea que

37v

cētna s̄ pfecte discernere n̄ potuit·
·xi· Sed hec actes om̄s ut audis in oī
genere musicoꝝ mirabilib; uo
cib; miracula illa resonant: quę
ds̄ in beatis animab; opat̄· pquę
dm̄ magnifice glificant· q̄a bea
ti sp̄s in uirtute dī maxima gau
dia inenarrabilib; sonis pp̄a
miraculoꝝ illoꝝ in celestib; pferunt·
quę ds̄ in scīs suis pficit· pquę
ipsi dm̄ glosissime magnificant·
ubi cū inpfunditate sc̄itatis ex
quirunt letantes in gaudio salu
tis· uelut etiā dauid seruus m̄s in
spector supnoꝝ secretoꝝ dicens· (testatur)
·xii· Vox exultationis et salutis· in
tabernaculis iustoꝝ· Q̄d dicit·
Sonus letitię et psperitatis illius·
q̄d caro conculcat̄ et sp̄s erigit̄·
cū indeficiente salute cognoscit̄
in habitationib; illoꝝ qui iniusti
ciā abiciunt et iusticiā faciunt·
cū suggerente diabolo id q̄d ma
lū ē facere possent· s; diuina inspi
ratione id q̄d bonū ē pficiunt·
Quid ē hoc· Homo multociens in
eptā exultationē in se ostendit·
cū peccatū illud pfecerit· q̄d pfi
cere inconuenienter concupiuit·
s; salutē ibi n̄ habet· q̄a hoc fecit·
q̄d diuino p̄cepto contrariū fu
it· Ille autē tripudiū exultati
onis cū psperitate uere salutis ha
bebit· qui bonū q̄d ardentē desi
derauit strenue cōplet· man
sionē illoꝝ dū in corpore habitat·
amans· q̄uiā ueritatis currentes

errorē mendacii declinauerunt·
Unde quicūq; scientiā in sp̄u sc̄o
et pennas in fide habet· iste admo
nitionē meā n̄ transcendat· s; eā
in gustu animę suę amplectendo
pcipiat· Amen·

INCIPIUNT capt̄la sc̄dę partis·
Capt̄la ·i· uisionis ·ii· partis·
i De omnipotentia dī·
·ii· Verba iob ad eandē rem·
·iii· Quod uerbū ante et p̄ assūptā
humanitatē indiuisibilit̄ et ęt̄na
liter apud patrē est·
·iiii· Quare filiꝰ dī dr̄ uerbū·
·v· Quod uirtute uerbi dī om̄is cre
atura suscitata ē· et homo reuixit
in saluatione·
·vi· Quod incōphensibilis potentia
dī mundū fabricauit et diuer
sas species eduxit·
·vii· Quod creatis aliis creaturis· ho
de limo t̄rę creatus ē·
·viii· Q̄d adā duplici p̄cepto claris
simę obedientię accepto· consili
ante diabolo n̄ obediuit·
·ix· Quod abrahā ysaac et iacob et
alii pphete mundi tenebras
significationib; suis repulserunt·
·x· Quod p̄cipuus ppheta iohes
miraculis coruscans· filiū dī p̄
monstrauit·
·xi· Quod uerbo dī incarnato· il
lud magnū et antiquū consi
liū uisū est· (Manifestare·)
·xii· Quod homo secreta dī n̄ debet
plus scrutari quā ipse uult ma

Quod filius dī natus in mundo .xiii.
morte sua diabolū supauit. et
electos suos ad hereditatē suā re
duxit. Fundata ē. b
Verba osee de eadē re. .xiiii.
Quod corpus filii dī in sepulchro .xv.
ptriduū iacens resurrexit. et ho
mini uia ueritatis de morte ad
uitā ostensa ē.
Quod filius dī a morte resur .xvi
gens. discipłis suis frequentē ad
corroborandū eos apparuit.
Quod filio dī ascendente ad pa .xvii.
trē. sponsa eī diuersis ornamtis b
Capła sedē uisionis. ii. partis.
De sensu misterioꝝ dī. .primū.
De trib; psonis. .ii.
Quod homo nūquā obliuiscat̄ .iii.
unū dm̄ in trib; psonis ardent̄
inuocare.
Iohs de caritate dī. iiii.
De trib; uirib; lapidis. .v.
De trib; uirib; flāme. .vi.
De trib; causis humani uerbi. .vii.
De unitate essentię. .viii.
Verba salomonis. ix.
Capła t̄cię uisionis. ii. partis.
De constructione ęcclē quę sēp primū
gignit filios suos in regenerati
one spī et aquę. ęcclā .ii.
Quod ęcclā in ortu suo in aplis ii.
et martyrib; decorata ē.
Qđ in sacerdotali officio et ele .iii.
mosinarū distributione ornat̄ .iii.
De matna benignitate ęcclę. iiii.
Quod ęcclā ad candorē cōple .v.
tionis suę ñ dū pfecta. circa tē
pus filii pdīcationis ad pfectū pducit̄.
Quomodo ęcclā filios suos in pu vi.
ritate deuotissime offert.
Qđ ęcclām nulla puersitas dia .vii.
bolicę artis obscurare potest.
Quod secreta ęcclę. humanus in .viii.
tellectus ad plenū inuenire ñ ualet.
De uirginitate marię. .viiii.
De dilatatione sacramentorū .x.
uerę trinitatis.
Quod cunq; fideliū adē ministe .xi.
rii angloꝝ.
De his qui in fide scē trinitatis .xii.
amate ęcclā regenerant̄ ipsa
integra pmanente.
Similitudo de balsamo et oni .xiii.
chino et carbunculo.
Quod beata trinitas in baptis .xiiii.
mo apto cęlo baptizantis appa
ret et eis nigredinē peccatoꝝ
abstrahens. singulos candida
ueste induit. plex lex.
De querimonia ecclię sup er .xv.
rore filioꝝ. gauit eī.
Quod duo signa tradita s̄ ho .xvi.
minib; ad defendendū se.
Similitudo de iuuene. .xvii.
Quare adę ñ erat danda cu .xviii
Quod a monitio spī scī appa .xviiii.
rens minabat̄ antiquo serpen
ti in hoc circūcisio pcussit eū
in maxilla mabraba. ęcclā la
De trib; aliis qđ significent. .xx.
Quod masculi qui in tēpore .xxi.
circūcisionis circūcisi ñ s̄ trans
gressores legis fuerīt.
Sicut in creatione adę tres .xxii

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0077
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

manifestatur · i· uiridissimis itemb' declarat̄.

causę designatę s̄ ita etiā tres
causę s̄ in uiro impetrandis filiis.
xxiii. Qd mulier in amore di obseruans
uirginitatē suā ualide ornat' a do.
xxiiii. Quod uir recusans c̄sortiū ma
trimonii in amore di consors fi
lii di efficit̄.
xxv. Verba ysaie pphę. [Se]cun[d]ū di.
xxvi. Qd casu adę clausit' homini celū
quę clausura durauit usq: ad fi
xxvii. Verba eugłii.
xxviii. Verba exhortantis di.
xxix. Quod in circūcisione abrahę
membrū unū · in baptismo autē
xpi omia membra circūciduntur.
xxx. Verba eugłii. [Se]cun[d]ū [Sa]nct[ū]. [Se]cun[d]ū [Sa]pi[ent].
xxxi. Quod omi tēpore et omi etate
omnē sexū uidelicet masculū et
feminā in baptismo pie d's susci
xxxii. Quod tres in honore scē trinita
tis adesse debent baptizando ui
delicet sacerdos et duo q̄ p illo fi
de spondeant · et isti eidē bapti
zato carnali copula ñ c̄omiscę
xxxiii. C̄oparatio de infante.
xxxiiii. Quod omia peccata in baptismo
remittuntur: [Se]cundū co susceptū.
xxxv. Quod quāuis sacerdos peccator
sit tam̄ officiū baptismi d's ab
Similitudo de diuite.
xxxvi.
xxxvii. In necessitate si sacerdos ñ ad ē
concedit' cuilibet fideli homi
ni baptizare seruata forma
[E]t baptismi. [S]ubet.
Capla q̄rte uisionis · ii · partis.
I. Qd omis baptizatus punctio
nē epi ornari et stabiliri de

ii. Quod inmensa et indeficiens
dulcedo sps sci dat' in c̄firmatioē.
iii. Quod ineffabilis trinitas in c̄
firmatione. [Se]cundū [ver]us deicit potē.
iiii. Quod eccla unctione sps sci mu
nita nūquā in errore puersita
v. Verba moysi de eadē re.
vi. Qd baptizati in unctione cris
matis a pontifice decorant'.
vii. Verba libri regū ad eandē re.
viii. Quod baptizatus et ñ confir
matus · claritatē baptismatis
habet · s; ornatū et fulgorē unc
tionis superioris doctoris sui ñ hab.
viiii. Quod in honore sps sci p solos
episcopos confirmatio exercen
da est. [Se]cundū coniungat'.
x. Qui confirmandū manib; te
net · in carnali peratione cū
xi. Qui post baptismū ad diabo
lū reuertit' · nisi peniteat con
dēpnabit' · qui autē baptismū
fidelit' sequit' a do suscipitur:
eccla p filiis suis dn̄m exorante.
xii. Tres modi quib; eccla resonat
ut tuba. [Se]cundū multimoda.
xiii. De diuersitate baptizatorū
xiiii. Verba ezechielis de eodē.
Capla · v · uisionis · ii · partis.
I. uii. Qd apli et pigmentarii sequaces
eoꝝ uidelicet sacerdotes · ecclam
doctrina sua splendidissime
circūdant.
ii. Exemplū de abel.
iii. Quod ministri eccle castitatē
seruare debent.
iiii. Qui cxbis in clausura subiectio

nis regularit̃· uiuunt· curã pigm̃
tarioꝝ ñ habentes· sup̃nã mercede͂
acquirit̃· Gignet iocunditatis·
De statu nobilissime p̃fectionis uir· .v.
De puellari imagine· .vi.
De turba que eande͂ circũstat mi .vii.
ro modo ornata·
Verba iohis de eode͂· .viii.
Qđ uirginitas dõ oblata· p ru .viiii.
dentiã conseruanda ẽ· Incipit·
Qui corrupto pacto uirginitatis .x.
redierit· flore integritatis care
bit· ñ enĩ ut dña s; ut ancilla sus
Exemplũ ad eande͂ re͂· .xi.
Qđ magna differentia ẽ int͂ cele .xii.
ste desideriũ et t͂renã concupis
centiã· ita qđ nisi sanguine filii
di homo ñ redimeret·
De his q̃ passione͂ xp̃i incarnatis ar .xiii.
dore imitantes· et uiuens odor
existentes· ñ secreta regeneratio
nis arripiunt·
Verba euglĩi ad eande͂ re͂· .xiiii.
Qđ uirgineũ genus et hic ordo .xv.
uouens int͂ secreta regeneratio
nis in p̃cepto legis ñ s͂.
Exemplũ de iohe ad eande͂ re͂· .xvi.
Quod q̃ s͂ uiuens odor· uouens .xvii.
ñ secreta regenerationis· p necessi
tate et utilitate eccle regimen
ecclasticũ suscipiant· et agia scla
riũ rerũ abicientes·
Verba euglĩi de iohe· .xviii.
Quod in uestitu istoꝝ uestitu alioꝝ .xix.
pploꝝ dissimili incarnatio et se
pultura xp̃i designat̃·
Quod prima lux dici aplicam .xx.

doctrinã· aurora initiũ huius
conuersationis· sol discretiã uitã
in benedicto qui ẽ quasi alter
moyses designat· Sanct·
Qui in hac conuersatione p̃bati .xxi.
inueniunt̃· p necessitate eccle
sup extensũ sacerdotiũ suscipi
Quod nullus conuersationem .xxii.
istoꝝ repente aggrediat̃ nisi in
tima p̃batione examinatus·
Quod sclaris pplis lege͂ di con .xxiii.
seruans· ecclam di plurimũ ex
ornat·
Quod nec maritus uxore͂· nec .xxiiii.
uxor maritũ in hoc p̃posito de
serat· nisi uoluntas amboꝝ sit·
Verba euglĩi· .xxv.
Qđ p̃dicte ecclastice institutio .xxvi.
nes ecclam in gradib; et in ordi
nib; suis consolidant·
Quod in uno quoq; ordine ser .xxvii.
uata concordia· diuersitas mo
rũ singularitas et nouitas uite
et uestiũ uitanda ẽ· Suoꝝ·
Verba iohis ad eande͂ re͂· .xxviii.
Cõparatio de artificib; .xxviiii.
Qđ unicuiq; cũ humilitate suf .xxx.
ficere debet institutio p̃decessoꝝ·
Verba euglĩi de eade͂ re͂· .xxxi.
Euangeliũ de his q̃ sibi scdm .xxxii.
cor suũ leges faciunt·
Itẽ uerba euglĩi· .xxxiii.
Quod in his nouitatib; ds ali .xxxiiii.
quos detegit· aliquos tacite tole
rat quos tam̃ in futuro iudicat·
Quod de inferiori gradu licet .xxxv.
ascendere ad sup̃iore͂ ñ aut͂·

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0079
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

39v

de supiore ad inferiore.

xxxvi. Exemplu de animab; et anglis.

xxxvii. Quod q's uiuens odor nouens
uit secreta regenerationis gra
nu fortis cibi. et pigmtarii po
ma dulcis saporis. et sclaris ppls
carne designant. pict.

xxxviii. Quod he tres ecclastice institu
tiones in duab; uiis uersant.

xxxviiii. Qui signu religionis inuolun
tate cordis acceptu abiecerit.
iudiciu districti examinis acci

xl. Verba dauid de eode.

xli. Qd illi q n amore di s aliqua
sclari molestia constricti signu
religionis ficte accipiunt. bala
am assimilantur.

xlii. Exemplu de balaam.

xliii. Qui signu religionis insipient
accepit et male consumauerit
in ruina uadit.

xliiii. Verba ieremie de eode. ciat.

xlv. Qui infantes suos sce conuer
sationi subicere uoluerit. hoc
n inprudent s; sapient eis con
sentientib; absq; coactione fa

xlvi. Exemplu de agro. giu fac.

xlvii. Qui uolentes dm sequi pluio
re malicie retraxerit. sacrile

xlviii. Verba moysi. candus e.

xlviiii. Qui uoluntate sua seruiciu
di aggredit. et postea contep
nens neglexerit. districte reus

L. Verba eiusdem.

Li. Qui in disciplinate uiuentes
nulla castigatione corrigi
uolunt ne grege dni. contra
muneat expellant.

L.ii. Verba apli ad eande re.

L.iii. Qd hii qui ficte conuertunt de
cipiunt. et qd hii q toto corde
conuertunt a do suscipiunt.

L.iiii. Verba dauid ad eande re. cet.

L.iiii. Qui blasphemia contra spm scm
inpenitens dixerit. et q se ipsu i
morte pcipitauerit hunc ds nes

L.v. Verba eiusdem.

L.vi. Verba dauid de eode. rat.

L.vii. Sup que blasphemia despatio
nis cadit si cruciatus repugnaue
rit eiecius ei a do subuenit.

L.viii. Quod in pditione cadit q corp'
et anima que ds coniunx sepa

L.viiii. Verba eiusdem. in potestate.

Capla sexte uisionis .ii. partis.

i. Qd eccla xpo in passione sua
iuncta. et sanguine ei dotata e.
et saluatio animaru exorta e.

ii. Quod ds pat in humilitate filii
sui serpente antiquu uicit n

iii. Verba psalmiste.

iiii. Quod eccla crescens dote sua de
uote do cora anglis offert. et p
funditas sacramtor spu sco in
spirante manifestata e.

v. Similitudo de auro.

vi. Qd sacerdote ad altare ad im
molandu accedente magna
claritas cu ministerio supnor spi
rituu effulget.

vii. Quod in sacramto altaris ds pa
ter passionis filii sui in salute
ppli recordat.

viii. Quare in sacramto altaris panis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0080
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

uinu͂ et aqua offerant.
Verba iohel de eode. ¶ plcant. viii.
Quod sacerdote in sacram̄to alta x.
ris p̄sens auxiliu͂ di n̄ deserit. ser
uitute manente donec misteria co͂
Du͂ sacerdos scs. scs. scs. decantat. xi.
et misteria sacram̄tor incohoat in
co͂phensibilis serenitas eade͂ sacra
menta irradiat.
Quod diuina claritas oblatione͂ xii.
altaris sursu͂ inuisibilit͂ q̄si in
puncto trahit et remittit. uera͂
carne͂ et ueru͂ sanguine͂ effecta͂.
Coparatio de unguento et saphi xiii.
ro ad eande͂ re͂. ¶ efficit.
Quare homo hoc sp̄ale donu͂ in xiiii.
sibilit͂ sumere n̄ possit. ¶ apparet.
Quod sacerdote fidelit͂ in dn̄o cre xv.
dente et humili deuotione offe
rente. oblatio caro et sanguis xp̄i
Similitudo de pullo et uolatili. xvi.
Q̄d uera manifestatione misteria xvii.
natiuitatis. passionis. sepulture.
resurrectionis. et ascensionis xp̄i
in sacram̄to altaris ut in speculo
Quadiu fidelis homo dicere de xviii.
bet dimitte nobis debita n̄ra sic
et nos dimittim⁹ debitorib; n̄ris.
tadiu passio xp̄i in media di pa
tris apparebit.
Quod oblatio nu͂qua͂ cruda ca xviiii.
ro apparet nisi in magna neces
sitate electis demonstret.
Dum canticu͂ innocentis agni xx.
canit͂. fideles hoies co͂municant.
ut a p̄uaricatione emundati.
eiusq; hereditati restituant.

Verba salomonis in canticis canticor. xxi.
Qualit͂ accipienda sint uerba dn̄i xxii.
dicta discipulis in cena sua de eode͂ misterio.
Verba dauid ad eande͂ re͂. xxiii.
Quod sacramentu͂ illud om̄s sor xxiiii.
des emundans usq; ad nouissimu͂
homine͂ colendu͂ e͂ ~~misteria~~
It͂ uerba dauid de eode͂. xxv.
Quare in sacramento altaris pa xxvi.
nis offeratur. ¶ offerat.
Verba moysi ad eande͂ re͂. xxvii.
Quare uinu͂ in sacrificio altaris xxviii.
Verba de canticis ad id͂e. xxviiii.
Quare in sacram̄to altaris aqua xxx.
uino mix͂ ee͂ debet.
Verba sapientie. ¶ mundicie. xxxi.
It͂ de libro sapientie. xxxii.
Quod ada͂ ante peccatu͂ mun xxxiii.
du͂ sanguine͂ habuit. p̄ p̄uari
catione͂ sparsit. cu͂ inferiore͂ in
Q̄d corpus et sanguine͂ xp̄i ac xxxiiii.
cipientes multa dulcedine
uiuificantur. ¶ exercet.
Verba salomonis de eade͂ re͂. xxxv.
Quod ad inuocatione͂ sacer xxxvi.
dotis in altari sacram̄tu͂ cor
poris et sanguis xp̄i p̄ficit͂.
Quod ds̄ in omi͂ creatura po xxxvii.
testate͂ et fortitudine͂ uolun
tatis sue secdm̄ q̄d sibi placet.
Quod a p̄ma hora diei usq; xxxviii.
ad nona͂ officiu͂ misse p̄ necessi
tate temporis exerceri potest.
Quod om̄s laicum co͂municare xxxviiii.
debent exceptis his qui in op
pinione mortis positi s͂.
Q̄d diabolus sine suggestione xl.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0081
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

adtari ī ceciderit· homo autē q̄a
fragilis suadente diabolo ceci
dit· a dō subleuatus ē·
.xli. Quod in pceptione corporis et
sanguinis dn̄i· n̄ q̄ntitas s; sc̄i
tas consideranda ē· re·
.xlii. Cōparatio de manna ad eandē·
.xliii. Qd̄ n̄ ē dubitandū q̄n uerum
corpus et uerus sanguis xp̄i
sit in altari·
.xliiii. Quod in sacramto altaris tria
offerenda s̄· in noīe trinitatis·
panis uinū et aqua·
.xlv. Quod sacerdos qui p negle
gentiā· aut p infidelitatē· aut
p obliuionē· hec tria in sacram
to altaris offerre neglexerit·
grauit̄ puniendus est· dote·
.xlvi. Qualit̄ corpus et sanguis xp̄i
ppl̄o distribuat̄· ert·
.xlvii Qd̄ sacerdos his indumtis et his
uerbis in sacramto altaris utat̄·
sedm̄ qd̄ antiqui patres institui
.xlviii. Verba dn̄i ad negligentē sacer
.xlviiii. Qd̄ sacerdos q̄ has cpulas in al
tari offert· ab altari ieiun̄ his
cpulis n̄ recedat·
.xl.x. Quod sacerdos in sacramto al
taris· multis et magnis sermo
nib; n̄ utat̄· s; sedm̄ ordinationē
prioꝝ magistroꝝ· ~~fordent~~·
li. De quinq; modis cōmunicantiū
lii. De his qui in corpore lucidi· et
in anima ignei s̄·
liii De his qui in corpore pallidi
et in anima tenebrosi uident̄·
liiii De his q̄ in corpore hirsuti· et

dent·
in anima multa inmundicia sor
lv De his q̄ in corpore acutissimis
spinis circūdant̄· et in anima lep
si apparent·
lvi De his q̄ in corpore sanguinei·
et in anima uelut putidū cada
uer fetidi uident̄·
lvii De his q̄ ad hoc sacramtū deuo
ta mte et pura fide· et de his q̄
contrario corde et uacillante
animo accedunt·
lviii Verba apl̄i·
lviiii Quod sacramentū altaris mag
na diligentia et sollicitudine·
a sacerdote et a ppl̄o tractandū
et custodiendū ē·
lx. Qd̄ mistica secreta corporis et
sanguinis dn̄i· seruanda n̄ s̄·
lxi Quod ministri eccl̄e q̄ n̄ postiū
s; pdicta imitant̄· q̄a amari et
illusores et impoliti lapides s̄·
diabolū et baal· imitant̄· et xp̄m
uulnerare contendunt q̄si cru
cifixores· bet habere·
lxii Quod ide ministri eccl̄e omni
diligentia exemplo apl̄oꝝ de
bent castitatē seruare· et ab omī
inmundicia se abstinere·
lxiii Verba moysi ad eandē rē·
lxiiii Qd̄ sacerdos duas copulas n̄ de
lxv. Quomodo diabolus sit sacerdos
sacerdotū·
lxvi Verba legis de eode·
lxvii Verba euglii ad idē·
lxviii Verba apl̄i ad eandē rē·
lxix Itē paulus de eode·
lxx De trib; generib; eunuchoꝝ·

Qui se n̄ ualet continere. nec sa- lxxi.
cerdos aut alius minister sacerdo
talis ulla occasione fiat.
Qua causa ante coniugatis sed lxxii.
postea abinuicem separatis. con
cessum ē inprimitiua ecclesia ad sa
cerdotium accedere. et q̄re modo
n̄ concedatur.
Similitudo regis de eadem re. lxxiii.
Q̄d inmaturi & n̄ consecrati ec lxxiiii.
clesiam n̄ suscipiant. et uir plures
appetere n̄ p̄sumat.
Quod de omni p̄plo xp̄iani nominis. lxxv.
sacerdotes boni ingenii. et uiri
lis animi. integritate membror̄
habentes. eligendi s̄.
Q̄d feminę ad officium altaris n̄ lxxvi
debent accedere.
Quod uir feminco uestitu nul- lxxvii.
lomodo induatur. nec femina ui
rili. nisi aliqua magna necessi
tate coacta. ¶ occurrit.
Quod fornicatores mulierum & lxxviii.
incontrarietate fornicationis
aut in alius aut in semetipsis. tam
mulieres quam uiri se contami
nantes. et p̄ceorum fornicatores.
districte iudicat deus.
De pollutione quę dormientib. lxxix.
Verba moysi de eodem. lxxx.
Qui fortiter in libidine ardet. ar- lxxxi.
dori suo nullum incendium sub
ministret.
Quod diuersis uiciis grauatus. lxxxii.
ad misericordiam dei in con fes
sione fugiat.
Quod remedium pur- gatio lxxxiii.
nis et manuiq̄s partib. diu p̄fi
guratum est.
Qui peccata sua confiteri recu lxxxiiii.
sat seipsum decipit.
Quod in hora mortis si sacerdos lxxxv.
n̄ adē alii homini homo confi
teatur in p̄sentia elemtor̄.
Q̄d nemo p̄pt̄ pondus peccator̄ lxxxvi.
suor̄ desperet. ¶ debent.
Eugstin de eodem. lxxxvii.
Q̄d et p̄ elemosinam peccata et p lxxxviii.
corporale satisfactionem deleri
De libro sapientię. lxxxix.
Q̄d elemosina lacus uoluptatum xc
hominum sunt. ¶ faciant.
Qui elemosinam dant. et q̄ eam xci.
suscipiunt. hoc inuanum n̄
Quod paupes et diuites et ho xcii.
nore potestatis appetentes.
unusquisque secundum intentionem suam
remuneratur.
Quod sacerdotes exorando xciii.
et coercendo moneant p̄plm
de confessione.
Quod sacerdotes auctoritatem xciiii.
magisterii p̄plo n̄ ostendentes.
n̄ sacerdotes s; lupi uocantur.
Q̄d elemosina coram d̄o ululant xcv
sup iniquitate sacerdotum. et
ceci iniquitate eor̄ suscipiunt.
Quod sacerdotes habent po xcvi.
testatem ligandi et soluendi.
Verba eugstini de eodem. xcvii.
Q̄d nullus absq; culpabili cul xcviii.
pa ligandus est.
Quod si aliquis innocens con xcviiii.
strictus fuerit p̄pt̄ honorem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0083
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

di solutionē querere debet·
c· Qđ rebelles ad xp̄m reuerti nolentes· et obdurati nullā miam querentes· antiqui serpentes imitantur·
c.i. Verba diaboli·
c.ii. Qđ homines de tenebrositate infidelitatis p incarnationē filii dī educti sunt· ¶ possunt·

Capla septime uisionis .ii. partis·
i. Qđ ds̄ omia iuste dispensans· et in iusticia (di uersa) dona sp̄s sc̄i declarans· fideles hoīes in bonis opib; confortat ut a diabolo superari n̄ ·
ii. De multitudine fideliū et de diuina lege corā ipsis extensa·
iii. Quod deceptiones diaboli· hominib; in uia hui' mundi patent· ¶ ·
iiii. Quod diabolus diuitias et delicias hoīb; apte et fraudulentē offert quas qui concupiscit
v. Quod quidā diabolicā psuasionē uiriliter ei resistentes abiciunt· quidā tepide uiuentes ei consentiunt·
vi. Verba ezechielis· de eadē re·
vii. Qđ diabolus omī nequicia plenus ueneno multiformis artis sue· quinq; sensus hominū decipere laborat·
viii. Quod supbia diaboli in carnatione filii dī deiecta ē·
ix. De oculis et aurib; & narib; serpentis quid significent·
x De manib; et pedib; & cauda ei' quid significent·
.xi· Quod potestas omipotentis dī· fortitudinē diaboli ita ē· con triuit· qđ nequiciā suā scdm uoluntatē suā exercere n̄ pot̄·
.xii· Quod diabolus in quatuor partib; mundi incendiū iniquę psuasionis· in omē genus diuersoꝝ hominū emittit·
.xiii· Verba dauid de eodē·
.xiiii· Qualit̄ diabolus in igneis psuasionib; diuersa genera hominū· sp̄aliū et sclāriū· multimodis tēptationib; aggredit̄·
.xv· De curib; acieb; eoꝝ· ¶ hominū·
.xvi· De tēptatione sclāriū· ¶ signif· ·
.xvii· De sex modis tēptationū sp̄aliū
.xviii· De ī baptizatis· ¶ nificet·
.xix· De sagittis oris ei' et de fumo pectoris & de humore labioꝝ qđ signif̄
.xx· De turbine umbilici· et de inmundicia ranarū uentris ei' qđ s·
.xxi· Qđ diabolus stultos homines p iniquā incredulitatē exagitat· uerū eē putantes· qđ ipse eis fallaciter demonstrat·
.xxii· Quod heretici uitandi et ab eccla eiciendi s̄ q̄ diabolū pdo colunt· & s̄ uiscera diaboli· et p currens germē filii pditionis·
.xxiii· Quod adiutoriū dī contēpnentes· grā dī deserit· querentib; autē misericorditer subuenit·
.xxiiii· Verba salomonis de eodē·
.xxv· Qđ ueri cultores dī q̄ toto animo su[...]trena conculcant· anti qui[...] serpentē forti certamīe deici[...]unt·

Explicit capla .ii. part·

Incipit secunda pars libri Sciuias simplicis hominis. I. uisio secunde partis.

ET EGO homo non calens in forma fortium leonum nec docta ex spiratione illorum sed manens in mollicie fragilis coste imbuta mistico spiramine uidi quasi lucidissimum ignem incomprehensibilem inextinguibilem totum uiuentem totumque unam existentem. in se autem flammam aerei coloris habentem. que leni flatu ardenter flagrabat. et que eidem lucido igni ita inseparabiliter inerat ut hominis uiscera sunt. Et uidi quod eadem flamma fulminans incanduit. Et ecce obscurus aer et rotundus multeque magnitudinis repente exortus est. super quem ipsa flamma quosdam ictus dedit exciens ab eo scintillam educens. donec idem aer ad perfectum perductus est. ita celum et terra resplendens plena institutione. Deinde etiam eadem flamma in igne et ardore illo extendit se ad paruam glebam limose terre iacentem in fundo eiusdem aeris. eam calefaciens ita quod caro et sanguis effecta est. eamque aspirans ita quod uiuens homo erecta est. Quo facto.

ille lucidus ignis protulit per eandem flammam leni flatu ardentem flagrantem ipsi homini candidissimum florem pendentem in eadem flamma ut ros pendet in gramine. cuius odorem idem homo naribus quidem sensit. sed gustum ore non percepit nec manibus eum tetigit. ita uidelicet se auertens atque cadens in densissimas tenebras. de quibus se erigere non ualuit. Tenebre autem ille in eodem aere magis ac magis se dilatando creuerunt. Tunc tres magne stelle in fulgore suo sibi coherentes in eisdem tenebris apparuerunt. et post eas alie multe tam parue quam magne plurimo splendore fulgentes. ac deinde quedam maxima stella mira claritate radians. et fulgorem suum ad predictam flammam dirigens. Sed et in terra quidam fulgor uelut aurora apparuit. cui eadem flamma mirabiliter infusa est. non tamen a predicto lucido igne separata. Et sic in eodem fulgore ipsius aurore maxima uoluntas accensa est. Cumque eandem ascensionem uoluntatis huius diligentius considerare uellem. in eadem uisione secretum sigillum mihi oppositum est. audiuique uocem ex alto mihi dicentem. De hoc misterio non poteris quicquam amplius uidere. nisi ut tibi propter miraculum credendi conceditur. Vidique de eodem fulgore prefate aurore serenissimum hominem egredientem. qui claritatem suam ad predictas te

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0085
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

42v

nebras effundens, ita ab eis reuer
beratus est, quod in rubore sangui
nis et in albedine palloris uer
sus, tanta fortitudine easdem te
nebras repercuteret, quod ille homo
qui in eis iacebat per eum tactus ap
parens fulgeret, atque ita erectus
exiret. Et sic idem serenus homo qui
de praedicta aurora egressus est in
tanta claritate apparens ultra
quam humana lingua effari pos
sit, in acutissimam altitudinem in
numerabilis gloriae tetendit, ubi
in plenitudine magnificae fruc .i.
tuositatis et odoris mirifice ra
diabat. Et audiui ex praefato ui
uente igne uocem dicentem mihi:
O quae es misera terra et in nomine fe
mineo indocta de ulla doctri
na carnalium magistrorum, scilicet
legere litteras per intelligentiam
philosophorum, sed tamen tacta lumi
ne meo quod tangit te interius cum
incendio ut ardens sol, clama
et enarra ac scribe haec misteria
mea quae uides et audis in mi
stica uisione. Noli ergo esse timida,
sed dic ea quae intelligis in spiritu
quemadmodum ea loquor per te,
quatenus illi uerecundiam ha
beant qui populo meo deberent
rectitudinem ostendere, sed de pe .ii.
tulantia morum suorum recusant
iustitiam aperte dicere quam noue
runt, nolentes se abstrahere
de malis desideriis suis quae il
lis ita adherent quasi sint ma

gistri eorum, facientia eos fugere a
facie domini, ita ut erubescant loqui
ueritatem. Unde opus illa anima
quae interius es docta de mistico
spiramine, quamuis conculcata
sis per uirilem formam propter praeuarica
tionem Euae, tamen dic igneum opus
quod tibi demonstratur certissima
ostensione. Viuens enim deus qui cunc
ta per uerbum suum creauit, per idem uer
bum incarnatum miseram humanam
creaturam quae se dimerserat in
tenebras, ad fidelem saluationem
reduxit. Quid est hoc? Nam ille
lucidissimus ignis quem uides
designat omnipotentem et uiuentem
deum, qui in clarissima serenitate
sua numquam ulla iniquitate obfus
catus est, incomprehensibilis manens
quia nulla diuisione potest di
uidi, aut initio aut fine, aut ul
la scintilla scientiae creaturae suae
comprehendi sicut est, et inextingui
bilis existens, quo ipse est illa
plenitudo quam numquam ullus
finis tetigit, ac totus uiuens, quia
nulla omnino res ipsi absconsa
est quam nesciat, totusque uita ex
istens, quo omne quod uiuit ab ipso
uiuere sumit, secundum quod Iob per me
inspiratus ostendit dicens:
Quis ignorat quod omnia haec ma
nus domini fecerit? In cuius
manu anima omnis uiuentis et spiritus
uniuersae carnis hominis. Quid est hoc?
Nulla creatura tam hebes est in na
tura sua quod uicissitudinem pleni

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0086
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

tudinis sue nullis causis ignoret.
in quib; fructuosa consistit. Quo
modo. celu͞ habet lucē. lux aerē.
aer uolatilia. & nutrit terra uiriditā
tē. uiriditas fructu͞. fructus ani
malia. que oīa testant̄. q̄d ea po
suit fortissima manus id ē max
ima potencia dn̄atoris cunctor͞.
qui oīa impossibilitate uirtu
tis sue ita op̄atus ē q̄d eis nihil
dee ē inuisib; suis. Et in omi potēn
cia eid͞e fabricatoris ē motio
cunctor͞ uiuentiu͞ & t̄ra͞ intuentis
ut pecora querentiu͞. nec ratio
nalitatē inspirationis di͞ haben
tiu͞. et sustentatio eor͞ q̄ humanā
carnē inhabitant. in quib; ratio
nalitas discretio. et sapientia ē.
Quomodo. Anima circuit int̄re
nis causis. laborans in multis ni
cissitudinib;. secdm q̄d carnales
mores expostulant. Sp̄s ū erigit
se in duob; modis. uidelicet suspi
riu͞ gemitu͞. et desideriu͞ ad d͞m
habens. aut d͞m aut regimen.
aut optionē in diuersis rebus
quasi in p̄cepto querens. quia
discretionē irrationalitate
habet. Unde etiā homo simili
tudinē celi & t̄re continet in se.
Quomodo. Ipse habet circulu͞.
in quo apparet p̄spicuitas spi
raculu͞ et rationalitas. uelut
in celo notant̄ luminaria. aer.
et uolatilia. habens etiā recep
taculu͞. in q̄ notat̄ humiditas.
germinatio. ac parturitio. sic
in t̄ra apparet uiriditas. fructua
tio. et animalia. Quid ē hoc. O ho
tu totu͞ es in omi͞ creatura. et ob
liuisceris creatoris tui. & subiectio
tua obedit ei. sic ei constitutu͞ ē.
& tu p̄cepta illi͞ transgrederis.
Sed uides q̄d id ē ignis in se ·iii·
flamā aerei coloris habet.
que leni flatu ardent̄ flagrat.
et que eid͞e lucido igni ita inse
parabilit̄ ine͞. ut in hoīe uiscera
sunt. q̄d ē in patre ante t̄pora
constitute creature infinitu͞ uer
bu͞. q̄d in ardore caritatis sub de
cursu labentiu͞ t̄poru͞ mirabi
liter sine sorde et grauedine
peccati p̄ uiriditatē suauitatis
sp̄s sc͞i in aurora beate uirginita
tis erat incarnandu͞. ita tam͞ ut
sic ante susceptā carnē indiuisi
bilit̄ fuit in patre. sic etiā post
assu͞ptā humanitatē insepara
bilit̄ in eo maneret. quo ut ho n͞
ē absq; uitali tactu in uiscere uis
ceru͞. sic a patre n͞ erat omnino se
parandu͞ unicu͞ ei͞ uerbu͞. Et q̄re
dr͞ uerbu͞. Quia ut p̄ locale ·iiii·
uerbu͞ q̄d impulerit hoīs tran
sitoriu͞ ē. prudent̄ intelligunt̄
iussa p̄ceptoris. hominib; scien
tib; et p̄udentib; que causa
iussio p̄cipientis sit. ita etiā p̄
illocale uerbu͞ q̄d p̄ inextingui
bile uitā qua uiuit in eternitate
intransitoriu͞ ē. ueracit̄ cognos
cit̄ uis patris di
uersis creaturis mundi ipsu͞

sentientib; et intelligentib; in
ortu quo creatę s(unt) atq; ut p(er) of
ficiale uerbū potestas et honor
sc(ien)tię hominis. sic etiā p(er) plenū uer
bū sc(ien)tias et bonitas resplendet
v. patris. Quod aut(em) uides quo
modo eadē flāma fulminās in
candet. hoc ē q(uo)d uerbū d(e)i uirtutē
suā q(ua)si exardescens ostendit. cū
p(er) ipsū om(n)is creatura suscitata ē.
et q(ua)si incanduit. cū in aurora et
candore uirginitatis incarnatū
ē. ita q(uo)d ex eo stillauerit om(ne)s uir
tutes in agnitione d(e)i cū h(om)o redux(it)
vi in animarū saluatione. Et et(iam)
obscurus aer et rotundus mul
teq; magnitudinis repente ex
ortus ē. qui ē instrumētū rerū in
obscuritate imp(er)fectionis scilicet
n(o)ndū illustratū plenitudine crea
turarū. et rotundū q(ui)a sub inco(m)
p(re)hensibili potentia d(e)i ē diuini
tate nusquā absente. ipsū tam(en)
in maxima potestate d(e)i surgens
quasi in ictu oculi in sup(er)na uo
luntate eleuatū. sup(er) q(uo)d ipsa flāma
uelut faber quosdā ictus dedit
tociens ab eo scintillā educens
donec idē aer ad p(er)fectū p(er)duct(us)
ē. ita celū et t(er)ra resplendens ple
na institutione. quo excellens
uniuersā creaturā sup(er)nū uerbū
in creatione creaturarū seruitu
tē tenentiū. uirtutē fortitudi
nis suę ostendens. ab eo dē instru
mento diuersas
species creaturarū lucentes mi

rabili ortu suscitationis ipsarū
eduxit. ut faber formas suas ex
ere conpetentē facit. usq; dū eedē
creaturę in pulcritudine plen
tudinis suę effulserī. sursū et de
orsū decorē et stabilimentū p(er)fec
tę institutionis habentes. q(ui)a supi
ora resplenduerīt ab inferiorib;
vii. et inferiora a sup(er)iorib;. Quod
aut(em) deinde eadē flāma in igne
et ardore illo extendit se ad par
uā glebā limosę t(er)rę iacentē in
fundo eiusdē aeris. hoc ē q(uo)d creans
aliis creaturis uerbū d(e)i in forti
uoluntate patris. et in amore sup(er)
nę suauitatis inspexit pauperē
et fragilē materiā mollis et tena
cis fragilitatis humanitatis tam
maloꝝ quā bonoꝝ p(er)tandoꝝ ho
minū. immo insensibilitatis et pon
derositatis suę de t(er)rā. et necdū
acuto et uitali flatu excitatā.
et eā calefaciens. ita q(uo)d caro et
sanguis effecta ē. idē in uiriditā
tē calorē ei infundens. quo t(er)ra ē
carnalis materia ho(m)is. nutriens
eā suco suo. sic(ut) mat(er) lactat filios
suos. eā aspirans ita q(uo)d uiuens
homo erecta ē. q(ui)a ipsā p(er) sup(er)nā
uirtutē excitauit. atq; m(en)tā et
corpore discernentē homi(n)ē mi
viii. rabilit(er) eduxit. Quo facto il
le lucidus ignis p(ro)buit p(er) eandē
flāmā leni flatu ardentē flagran
tē ipsi hoi candidissimū florē
pendentē in ea dē flāma ut
ros pendet in gramine. quo cre

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0088
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ato adā · pat̄ q̄ lucidissima sere
nitas ē · dedit p uerbū suū in spū
scō ipsi adę dulce p̄ceptū claris
sime obedientię ad herens eadē
uerbo in humida uiriditate fru
ctuositatis · q̄a p̄ idē uerbū sua
uissim⁹ humor · senatus de patre
in spū scō stillante · faciens maxi
mū et plurimū fructū · sic pur⁹
humor sup gram̄ descendens ·
illud adaptū germ̄ suscitat ·
Cui⁹ odorē idē homo naribus
quidē sensit · s; gustū ei⁹ ore n̄ p
cepit · nec manib; eū tetigit · quo
ipse p̄ceptū legis cū intelligen
tia sapientię quasi narib; ad
traxit · s; tam illi⁹ intime am
plexionis ore p̄fecte n̄ intromi
sit · nec ope manuū in plenitu
dine beatitudinis adimpleuit ·
ita uidelicet se auertens atq;
cadens in densissimas tenebras ·
de quib; se erigere n̄ ualuit · q̄a
diuino p̄cepto consiliante di
abolo dorsū p̄buit corruens
in maximos rictus mortis · sic
q̄d dm̄ nec in fide nec in ope
requisiuit · unde aduersā cog
nitionē ei⁹ peccatis grauatus
surgere n̄ potuit · donec ille
aduenit qui patri suo pleni
ter sine peccato obediuit · S;
tenebre ille in eodē aere ma
gis ac magis se dilatando cre
uerūt · quo potestas mortis in
mundo semp in latitudine ui
ciorū augm̄tata ē · scientia

hōis se inuoluente in diuersita
tē multiplicium uicior; p horrorē
erūpentiū et sitientiū peccator; ·
Quod autē tres magnę stellę · viii.
in fulgore suo sibi coheren
tes in eisdē tenebris apparuerūt & ·
post eas alię multę tā paruę q̄m
magnę plurimo splendore ful
gentes · hec s̄ in figuratione sup
ne trinitatis · magna lumina
uidelicet abrahā · ysaac & ia
cob · tā fidei ope quā carnis
coniunctione se inuicē conplec
tentes · mundiq; tenebras signi
ficationib; suis repcutientes · &
eos subsequentes alii quā plu
rimi pphete · scilicet minores
& maiores in multis et admiran
dis miraculis radiantes · De · x
inde uero apparens quedā
maxima stella mira claritate
radians · et fulgorē suū ad p̄
dictā flamā dirigens ē p̄cipu
us pphe̅ta scilicet iohs̄ bapti
sta · fidelissimo et sertnissimo
ope in miraculis coruscans · &
in eis uerū uerbū idē uerū di
filiū p̄monstrans · q̄a iniquitati
n̄ cessit · s; ^cum^ in opib; iusticie stren
nue & fortiter abiecit · Sed · xi.
q̄d in t̄ra ille fulgor uelut au
rora apparet cū eadē flama
mirabiliter in fusa ē n̄ tam a p̄
fato lucido igne separata ·
hoc ē q̄d ds̄ in loco germinan
di magnū splendorē rutilan
tis luminis plantauit in illu

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0089
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

uerbū suū pleno desiderio
mittens· n̄ tam ab ipso diuisū·
s; dedit illud fructuosū fructū·
atq; ipsū edux̄ magnū· fontē·
na q̄d omē fidele guttur gu
stans ex eo ultra sitī n̄ aruit·
Unde et sic in eo dē fulgore ip
sius auroræ maxima uolun
tas accensa ē· q̄a in claritate
rubentis serenitatis uiriditas
magni et antiqui consilii in
sa ē· ita q̄d om̄s p̄missę legio
nes· t· angloꝝ hoc in lucidissima
xii. felicitate admiratę sunt. Sed
tu o homo dū eminentiā consi
lii hui⁹ humano more plenius
scire desideras· claustrū occul
tationis t̄ opponit· quo secre
ta di n̄ debes plus scrutari· qm̄
ppt̄ amorē credulorꝝ diuina
maiestas uult manifestari·
xiii. Quod autē uides de eodē ful
gore p̄fatę auroræ ho
minē egredientē· q̄ claritatē
suā ad p̄dictas tenebras effun
dens· ita ab eis reuerberat̄ q̄d
in ruborē sanguinis et in tēpo
rē palloris uersus tanta forti
tudine easdē tenebras repcu
tiat q̄d ille homo q̄ in eas iacet
pcū tactus apparens fulgerat
atq; ita erectus exeat· hoc de
signat di uerbū in candore in
temeratę uirginitatis inuiola
biliter incarnatū· et sine dolore
natū· nec tam a patre separatū·
Quomodo· Cū fili⁹ di natus ē

in mundo ex matre· apparuit
in celo in patre· unde et angli
mox contremuert̄· et gauisi
dulcissimas laudes decantaue
runt· Qui sine macula peccati
in sclō conuersatus· lucidissimā
beatitudinē doctrinę et salua
tionis in tenebras infidelitatis
emisit· s; ab incredulo pplō
abiectus atq; ad passionē duc
tus pulcherrimū sanguinē suū
fudit· et caliginē mortis cor
poraliter gustauit· Et quo dia
bolū supans ex inferno electos
suos qui in eo detenti et pstra
ti fuerant liberauit· atq; eos
tactu redemptionis suę adhere
ditatē q̄ p̄uenert̄· exorta s̄
tympana et cythare omisq;
cantus musicoꝝ in innumerabi
lib; ornamtis· q̄a hō q̄ in pdici
one iacuerat iā in beatitudine
erectus mortē p supnā uirtu
tē liberatus euaserat· ut p ser
uū meū osee sic locutus sū·
xiiii. Colligata ē iniq̄tas effraim·
absconditū ē peccatū ei⁹·
Dolores parturientis uenient
ei· ipse fili⁹ n̄ sapiens· Nunc
enī n̄ stabit in contritione
filioꝝ· De manu mortis libera
bo eos· de morte redimā eos·
Ero mors tua o mors· ero mor
sus tuus inferne· Quid ē hoc·
In ponderę ligaturę colliga
ta ē puersitas iniq̄tatis diabo
li· ita ut a zelo di n̄ mereatur

q̄ in adā pdiderit miserabiliter reducit· ut in dū in
hereditatē suā.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0090
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

soliu· q̄a nūquā illū in recta ag
nitione uidit· sic hi cū aspiciunt·
qui ipsū fidelit̄ timent· Nā ipse
semp̄ eleuat se contra dn̄m dicens·
ego ds̄ sū· Semp̄ etiā errans sup̄ be
nedictū dn̄i uidelicet· pp̄t ipsū c̄
tra dicens nom̄ xp̄ianoꝝ· Et ideo
malicia ipsius ita abscondita ē·
q̄d nulla medicina reparationis
peccatū illi· q̄d in inmundissima
sup̄bia crudelit̄ commisit· in sal
uatione tegi dignū sit· Unde &
ipse erit in obduratione doloris·
sicut parturiens ē in afflictione
desp̄ationis· que diffidit q̄d de
aptione uulue sue uiuere possit·
Nā hec infelicitas sup̄ eū mane
bit· q̄d a beatitudine relictus ē·
quia illa filioꝝ sapientia fugit·
ab eo· q̄d in se n̄ reuertit· Sic ille
in se reuersus ē q̄ ad patrē suū de
iniq̄tate sua redijt· Qua pp̄ter
nūquā stabit cōfidens in contri
tione illa· qua filii saluationis
in sup̄no filio mortē durissime·
iniquitatis conterit̄· quā idē cal
lidus serpens ebullire fecit· cū
primo homini dolositatē quā
nesciebat suggessit· S; q̄a idē
filii uenenū inmundissime sug
gestionis contēpnunt· et post
salutē suā respiciunt· deseru
unt idoloꝝ liberabo eos· que
fallaciā habentia in potestatē
p̄dictionis s̄· et in quib; infide
les honorē creatoris sui desti
tuunt· se uidelicet in laqueū

diaboli inuoluentes· et op̄a sua
sedm̄ uoluntatē illi' p̄ficientes· Et
ideo animas illoꝝ qui me diligunt·
et q̄ me colunt· scilicet animas scōꝝ
& animas iustoꝝ ab infernali pena
redimā· quo nullus hominū po
terit solui de diabolica ligatu
ra· in qua durissima morte pp̄t
p̄uaricationē p̄ceptoꝝ di conp̄
hensus ē· nisi in redēptione illius·
qui electos suos p̄prio sanguine
redēpturus ē· Ubi admonitionē
te o mors interficiā· q̄a in quo te
uiuere putas hoc tibi extrahā·
ita q̄d inutile cadauer uocabe
ris· quo in fortissimis uirib; tu
is p̄strata iacebis· Sic & illud q̄d
ab anima deserit̄· omino adnic
hilatū p̄sternit̄· Nā fons aque ui
ue te suffocabit· cū felices a te
p̄nouū homine q̄ uenenose de
ceptionis socius n̄ erit· in dīt̄er
in sup̄na beatitudine suscitabun
tur· Unde etiā ad confusionem
tuā ero morsus tuus inferne· et
potestas mea in magna uirtute·
tibi spolia illa auferet· que frau
dulent̄ rapuisti· ita ut & tu iuste
despoliata· nūquā deinceps in
tegra nec plena induuiens tuis
appareas· s; uulnerib; et feditate
p̄strata iacens confusionē tuā
in p̄petuū portabis· Sed ut XV.
uides eodē sereno hoīe qui de
p̄fata aurora egressus ē· in tanta
claritate apparente ultra quā
humana lingua effari possit·

45

demonstrat̄ q̄d nobilissimū cor- xviii
pus filii dī ex suauissima uirgi
ne natū et in sepulchro triduo
iacens ad confirmandū quo
tres p̄sone s̄ in una diuinitate
patria claritas tenuit ita q̄d ex
sp̄m recepit atq; in serenissima
immortalitate resurrex̄ quā nul
lus hominū cogitatione aut uer-
bo explicare poterit. Quē et pat̄ agm̄is
uulnerib; celestib; choris ostendit
dicens. Hic ē filius m̄s dilectus quē
misi mori p̄ p̄p̄lo. Unde supra hu
manū intellectū innumerabile
gaudiū in ipsis exortū ē quia
criminosa obliuio qua d̄s nesci
bat̄ sic dep̄ssa ē q̄d racionalitas
hōis que suadente diabolo p̄stra
ta fuerat ad agnitionē dī eleua
ta ē quo p̄ summā beatitudinē
homini uia ueritatis ostensa ē
in qua de morte ad uitā eductꝰ ē.

xvi. Sed sed in hoc ut filii isrł ex
egypto liberati p̄ quadra
ginta annos desertū transeun
tes in terrā lac et mel fluentē p̄ue
nerūt ita filiꝰ dī a morte resur
gens p̄ quadraginta dies disci
pulis suis cū beatis feminis qui p̄
ipsū plorabant et qui eū pleno
desiderio uidere desiderabant
se benigne ostendit ad confir-
mandū eos ne dubitarent in fi
de dicentes. nos n̄ uidimꝰ eū ideoq;
n̄ possumꝰ credere q̄d ipse sit sa
lus n̄ra. S; frequent̄ manifesta
uit se illis ad corroborandū ip
sos ne caderent. Quod uero
in acutissimā altitudinē innume
rabilis gl̄e tendit ubi in plenitu
dine magnifice fructuositatis
et odoris mirifice radiat. hoc ē
q̄d idē filiꝰ dī ascendit ad patrē
qui una cū eodē filio et sp̄u sc̄o
acutissima et p̄cellentissima alti
tudo inenarrabilis gaudii et le
ticie ē ubi idē filiꝰ in habundan
tia serenissime s̄citatis et beatitu
dinis fidelib; suis gl̄ose apparet
qui ipsū puro et simplici corde
uerū dm̄ et hominē credunt.
Nā etiā tunc noua sponsa eidē
agni fundata ē diuersis ornam̄
tis quib; ornanda ē in omni ge
nere uirtutū fortissimi certami
nis totiꝰ fidelis p̄p̄li qui contra
callidū serpentē pugnaturi s̄.
S; qui uigilantib; oculis uidet
et sonantib; aurib; audit his
mysticis uerbis meis osculū am
plexionis p̄beat quę de me ui
uente emanant.

Secunda uisio scḋe partis.

ii. uisio ii. partis.

DEINDE VIDI
serenissimā lucē & in ipsa saphiri
ni coloris speciē hoīs· que tota
suauissimo rutilante igne fla
grabat· Et illa serena lux pfudit
totū illū rutilantē ignē· & ille
rutilans ignis totā illā serenā
lucē· ac eadē serena lux & idē ru
tilans ignis totā speciē eādē hoīs·
ita lumē unū in una ui possibili
tatis existentes· Et iterū audiui
eandē uiuentē lucē m̄i dicentē·
Hic ē sensus misteriorū dī· ut dis ·I·
cretē cernat̄ & intelligat̄· que
sit plenitudo illa que nūquā
uisa ē mortu· et in qua nullus
defectus ē illi acute fortitudini
que plantauit oīs riuulos for
tiū· Nā si dn̄s uacuus eēt ppria
uiriditatis sue· qd tunc eēt op⁹
ill⁹· Videlicet uanū· Ideoq; in ple
no ope cernit̄· qui fabricator sit·
Quia ppt̄ uides serenissimā lu ·II·
cē· que sine macula illusi
onis defectionis· ac fallacie de
signat patrē· et in ipsa saphiri
ni coloris speciē hoīs· que sine
macula obdurationis inuidie

et iniq̇tatis declarat filiū· ante
tēpora sedm̄ diuinitatē a patre
genitū· s; post in tēpore sedm̄ hu
manitatē in mundo incarnatū·
que tota suauissimo rutilante
igne flagrat· que ignis sine ma
cula ariditatis· mortalitatis atq;
tenebrositatis demonstrat spm̄
scm̄· de quo idē unigenitus dī
sedm̄ carnē conceptus· & de uir
gine tēporalitē natus lumē uere
claritatis mundo infudit· S; qd
illa serena lux pfundit totū il
lū rutilantē ignē· & ille rutilans
ignis totā illā serenā lucē· ac eadē
serena lux et idē rutilans ignis
totā speciē eādē hoīs· ita lumē unū
in una ui possibilitatis existen
tes· hoc ē q̇a pat̄ q̇ iustissima eq̇
tas ē; sine filio nec sine spū scō ē·
et sps scs q̇ accensor fideliū cor
diū ē; n̄ sine filio ē· & fili⁹ q̇ plen
tudo fructuositatis ē; n̄ sine pa
tre nec sine spū scō ē· in maiesta
te diuinitatis inseparabiles s̄·
quō pat̄ n̄ ē sine filio· nec fili⁹ si
ne patre· nec pat̄ nec fili⁹ sine
spu scō· nec sps scs sine ipsis· ita
he tres psone ds unus in una et
integra diuinitate maiestatis
existentes· et unitas diuinitatis
in eisdē trib; psonis inseparabi
lis uigens· quia diuinitas scin
di n̄ potest· qm̄ ipsa absq; ulla
mutabilitate inuiolabilis sēp
manet· S; pat̄ declarat̄ p filiū·
fili⁹ p ortū creaturarū· et sps scs

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0093
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

pcinde filiū incarnatū. Quom̄.
Pat̄ ē q̄ ante scl'a genuit filiū. filꝰ ꝑ
quē oīa a patre facta s̄ in inicio crē
aturarū. et sp̄s scs̄ q̄ in specie colū
be apparuit in baptismate eidē
iii filii di sub fine t̄porū. Unde
nūquā obliuiscat̄ homo me solū
dm̄ in his trib; ꝑsonis inuocare.
quia eas ppt̄ea ostendi hominī.
ut homo tanto acuti' in amore
meo ardeat. cū ppt̄ amorē ei' mi
si filiū meū in mundū. quēadmo
dū iohs dilectus m̄s p̄testat̄ dicēs.
iiii. In hoc apparuit caritas di in no
bis. q̄ filiū suū unigenitū mi
sit ds̄ in mundū ut uiuam' ꝑ eū.
In hoc ē caritas. n̄ q̄si nos dilexeri
mus dm̄. s; q̄ ipse prior dilexit
nos. et misit filiū suū ꝓpiciationē
q'a ē hoc ꝓ peccatis nr̄is. Quia in hoc q̄d ds̄
dilex̄ nos. alia salus exorta ē quā
illa quā t in p̄mo ortu habuim'.
cū heredes innocentie et sc̄itatis
fuimus. q̄ sup̄n' pat̄ ostendit
caritatē suā in periculis nr̄is. ubi
constituti eramus in penis. unde
licet uerbū suū p̄ natis hominū
solū in plena sc̄itate mittens. ꝑ sup
nā uirtutē in tenebras scl'ox. ubi
idē uerbū ꝑfecit oīa bona. illos
adiutā ꝑ dulcedinē suā reduces.
qui ꝑ inmundiciā p̄uaricationis
deiecti erant nec in sc̄itatē quā
ꝑdiderant redire ualebant. Q̄d v.
ē hoc. Nā ꝑ ipsū fontē uite maxima
dilectio amplexionis di uenit. quē
nos adiutā enutriuit. et quē in

periculis auxiliatrix nostra ē. quē
ē in ꝑfundissima et suauissima
caritas nos ad penitenciā instru
ens. Quomodo. Ds̄ magni opis sui
atq; p̄ciosissime sue margarite
scilicet hoīs quē de limo t̄re for
mauit et cui spiraculū uite inspi
rauit. iudiciu' recordatus ē. Quo
modo. Ipse instrux̄ uitā in peni
tentia quē nūquā deficiet inef
ficatia. quia callidus serpens de
cepit hominē ꝑ sup̄biā suasionē.
s; ds̄ deiecit illū in penitencia
quē humilitatē ostendit. quā di
abolus nescivit nec fecit. q̄
ad rectā uiā assurgere ignora
uit. Unde ista saluatio caritatis
n̄ ē orta de nobis. ita q̄d nec no
uimus nec ualuim' diligere dm̄
in saluatione. s; q̄a ipse creator
et dn̄s omniū ita dilex̄ ppl'm
suū. q̄d ppt̄ saluationē ei' misit
filiū suū principē et saluatorē
fideliū. qui uulnera nr̄a lauit
et tersit. unde etiā de illo dulcis
sima materia sudauit. de qua
oīa bona saluationis fluunt.
Qua ppt̄ et tu o homo intellige.
quia dm̄ nulla aduersitas mu
tabilitatis tanget. Nā pat̄ ē pat̄.
fili' ē fili'. sp̄s scs̄ ē sp̄s scs̄. hē tres
ꝑsone in unitate diuinitatis in
diuisibilit̄ uidelicet uigent.
Quomodo. Tres uires in lapi
de. et tres in flama. et tres in uer
bo s̄. Quomodo. In lapide ē hu
mida uiriditas. et palpabilis cō

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0094
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

p̄hensio. atq; rutilans ignis. Sed
humida uiriditate habet ne dis
soluatur. continuatur. palpabilis uero
cōprehensionē ut habitationē et
defensionē exhibeat. rutilantē
autē ignē ut consolidet & con
solidet ad duriciā suā. Ipsa autē
humida uiriditas significat pa
trē q̄ nunquā aruit nec finit in
sua uirtute. et palpabilis cōprehen
sio designat filiū q̄ natus ex uir
gine tangi & cōprehendi potuit.
atq; rutilans ignis significat
spm scm qui ē accensor et illumi
nator cordiū fideliū hominū.
Quid ē hoc? Sicut homo qui in cor
pore suo frequenter tangit hu
midā uiriditatē lapidis ex inde
infirmando debilitatur. sic et
homo q̄ p instabilitatē cogita
tionū suarū temere uult patrē
intueri. perit in fide. Et ut in
palpabili cōprehensione lapidis
faciunt homines habitationē suā
se p eū defendentes ab hostib;
ita & filius dī q̄ ē uerus lapis an
gularis. ē habitatio fidelis ppli
eū protegens a malignis spīrib; S;
& sicut rutilans ignis illuminat
tenebrosa conburens ea que
tetigerit. sic et sps scs fugat in
fidelitatē auferens omnē rubi
ginē iniquitatis. Sic quomodo
he tres uires s̄ in uno lapide. ita
& uera trinitas ē in uera unitate.
Et sic flama in uno ardore tres ·VI·
uires habet. sic & unus dš in trib;
psonis ē. Quomodo. flama enī
splendida claritate & purpureo
uirore ac igneo ardore consistit.
S; splendidā claritatē habet ut
luceat. et purpureū uirorē ut
uigeat. atq; igneū ardorē ut ar
deat. Unde in splendida clarita
te patrē considera. qui paterna
pietate claritatē suā fidelibus
suis expandit. & in purpureo
uirore q̄ huic cause in ē in qua
eadē flama uirtutē suā ostendit.
filiū intellige q̄ ex uirgine cor
pus assūpsit in quo diuinitas
mirabilia sua declarauit. ac in
igneo ardore spm scm pspice
qui mentes credentiū ardentē infun
dit. S; ubi nec splendida claritas.
nec purpureus uiror. nec igneus
ardor ē. ibi nec flama cernitur. sic
ubi nec pater nec filius nec sps scs co
litur. ibi nec deus digne ueneratur. Ergo
sic in una flama he tres uires
cernuntur. sic in unitate diuinita
tis tres psone intelligende s̄.
Ita etiā ut tres cause in uerbo VII.
notande s̄. sic & trinitas in
unitate diuinitatis conside
randa ē. Quomodo. In uerbo so
nus. uirtus. et flatus ē. S; sonū ha
bet ut audiatur. uirtutē ut intel
ligatur. flatū ut impleatur. In sono
autē nota patrē q̄ inenarrabili
potestate oīa ppalat. in uirtute
filiū q̄ mirabiliter ex patre genitus
ē. in flatu uero spm scm q̄ suauiter
ardet in ipsis. Ubi uero sonus nō auditur

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0095
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

470

ibi nec uirtus operatur· nec flatus de
uiat· unde et nec ibi uerbum intelli
gitur· quia etiam pater filius et spiritus
sanctus non sunt a se diuisi sed suum opus una
nimiter operantur· Unde sicut hec tres
cause in uerbo uno sunt· ita etiam sup
na trinitas in superna unitate est·
Itaque sic in lapide non est nec operatur
humida uiriditas sine palpabi
li comprehensione· nec sine rutilante
igne· nec palpabilis comprehensio si
ne humida uiriditate· nec sine
rutilante nec igne rutilans ignis
sine humida uiriditate· nec sine
palpabili comprehensione· et ut in
flamma non est nec operatur splendida
claritas sine purpureo uirore· nec
sine igneo ardore· nec purpure
us uiror· sine splendida claritate·
nec sine igneo ardore· nec igneus
ardor· sine splendida claritate
nec sine purpureo uirore· et sic
in uerbo non est nec operatur sonus sine
uirtute· nec sine flatu· nec uirtus
sine sono nec sine uirtute· sed in
diuisibiliter in opere suo sibi coad
herentes sunt· ita etiam hec tres persone
uere trinitatis inseparabiliter
in maiestate diuinitatis uigent·
nec a se diuiduntur· Sic deum unum
in tribus personis o homo intellige· Sed
tu in stulticia mentis tue putas deum
tam inpotentem esse· quod non sit ei possi
bile in tribus personis ueraciter uige
re· sed tantum in una tepide existere·
Quid est hoc· Deus autem in tribus personis
uerus deus· primus et nouissimus·

viii. Sed et pater non est sine filio· nec fi
lius sine spiritu sancto· nec spiritus sanctus est
sine ipsis· quoniam hec tres persone in
separabiles in unitate diuinita
tis sunt· Quomodo· Verbum resonat
ex ore hominis· sed non sine uerbo· nec
uerbum sine uita· Et ubi manet
uerbum· In homine· Et unde exit· De
homine· Quomodo· Viuente homine·
Sic est filius in patre· quem pater pro salute
hominum in tenebrosa terra misit·
de spiritu sancto in uirgine conceptum·
Qui filius ut est unigenitus in di
uinitate· ita est unigenitus in uir
ginitate· et sic est unicus patris· ita
est et unicus matris· quia ut pater
illum unum ante tempora genuit· sic
et uirgo mater genuit in tempore
eundem solum quoniam uirgo mansit
post partum· Unde o homo intelli
ge in his tribus personis deum tuum qui
te creauit in fortitudine diuini
tatis sue· et qui te redemit a perditio
ne· Noli ergo obliuisci creatoris
tui· sicut salomon te persuadet· ut
ix. scriptum est· Memento creatoris
tui in diebus iuuentutis tue ante
quam ueniat tempus afflictionis·
et appropinquent anni de quibus
dicas· non mihi placent· Quid est hoc·
In intellectuali sensu tuo recor
dare illius qui te constituit· scilicet
cum uelut in diebus false confidentie
tue putas tibi possibile esse ut secundum
desiderium tuum uadas· te uidelicet
deuians in malum· et te precipitans in pro
fundum· ac in perspicuitate stans· et in

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0096
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

crũna cadens. Nã uiuificatio
que intꝰ ẽ. semp studet ut pfici
atur: usq; ad tẽpus illud dũ ple
na appareat. Quomodo? Infans
a pmo ortu suo usq; ad plenã sta
turã ascendit. et deinde in pfec
ta etate manet. relinquens lasci
uiã mẽtis que in stulticia morũ ẽ.
s; tantũ cũ magnis laborib; solli
cite puidet. qd sibi in reb; suis cõsi
derandũ sit. qd tunc ñ fecit cũ
in stulticia puericie fuit. Sic fide
lis homo faciat. Infanciã morũ
relinquat et ad plenitudinẽ
uirtutũ ascendat. ita in fortitu
dine earũ pseuerans. scilicet ex
tollentiã cupiditatis sue dese
rens que in stulticia uicior pal
pitat. s; in angustia sollicitudi
nũ meditet quid sibi utile sit.
cũ prius ad infantiã morũ se pue
riliẽ declinauit. Unde o homo
sic amplectere dñm tuũ in lumine
uigoris tui. priusquã ueniat
hora purgationis opũ tuor cũ
omĩa manifestabunt. nec quic
quã neglectũ relinquet ubi etiã
accurrit tẽpora que integrita
te sua ñ deficient de quib; in
humano sensu tuo sub murmu
ras dicens. ñ m̃ placent iste uo
lubilitates. quas ñ intelligo utr̃
in spũ spitate aut in calũnia sint.
quia humana mens semp in hoc
dubia ẽ. qm dũ bona opat. an
gustiã habet utrũ do placeat
an ñ. et dũ mala ppetrat de sa
lute remissionis formidat. S; q̃
uigilantib; oculis uidet et so
nantib; aurib; audit hic misti
cis uerbis meis osculũ amplexi
onis pbeat. que de me uiuente
emanant. III. visio. II. partis.

Post hec uidi q̃si mulie
brẽ ima
ginẽ tan
te magnitudinis ut
magna ciuitas ẽ. ha
bente caput miro or
natu coronatũ et bra
chia de quib; splendor
uelut manice pendebant a ce
lo usq; ad terrã radians. Venter
autẽ ei erat in modũ retis pfo
ratus multis foraminib; in qb;
maxima multitudo hominũ
discurrebat. Crura u̾ et pedes
ñ habebat. s; tantũ sup uentrẽ
suũ ante altare qd ẽ ante ocu
los dĩ stans. ipsũ expansis ma
nib; circũplectebat. et oculis
suis p omne celũ acutissime
uidebat. S; nulla uestimta ei
considerare poterã. ñ qd luci
dissima serenitate fulgens
multo splendore circũdata
fuerat in pectore ei uelut auro
ra rubeo fulgore rutilante.
ubi multim̃ genere musicor
audiui de ipsa q̃si aurora

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0097
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ualde rutilans de camari. Et
eadē imago expandit splendo
rē suū ueluti uestimentū dicens.
Me oportet concipe & parere.
Et mox accurrit ei ut fulgur
multitudo anglorum gradus a se
desinca hominib; facientium.
p quos eadē imago pficienda
erat. Deinde uidi nigros in
fantes iuxta trā in aere. qsi pis
ces in aqua pgentes. & uentrē
eiusdē imaginis in foraminib; ū
pforata erat intrantes. At illa
ingemuit sursū eos ad caput suū
trahens. ubi ados ei exierūt. ipsa
tam integra pmanente. Et ecce
illa serena lux & in ipsa species
hois tota rutilans igne flagrans
sedm uisionē quā prius uiderā
iterū m apparuit. et singulis eorum
nigerrimā cutē abstrahens. ac
extra uiā easdē cutes piciens. sin
gulos illorum candidissima ueste
induit ac eis serenissimā lucē
apuit singulis eorum dicēs. Exuite
uetustatē iniusticie. induens
nouitatē scitatis. Reserata ē enī
tibi ianua hereditatis tue. Con
sidera g quomodo doctus sis.
ut cognoscas patrē tuū. quē con
fessus es. Ego suscepi te. & tu con
fessus es me. Nunc igit respice
duas semitas. unā ad orientē. &
alterā ad aquilonē. Si ergo in
terioribus oculis tuis diligent
inspexeris me ut in fide doctus
es. suscipiā te in regno meo. Et

sime recte dilexeris. faciā qd cūq;
uolueris. Si autē me despexeris. te
auertens a me. uidelicet retro respi
ciens. nec me scire aut intelligere
uolens. cū te sordidū in peccatis in
pura penitencia reuoco. & tu tam
ad diabolū recurris. qsi pat tuus
ille sit. tunc suscipiet te pdicio.
quia sedm opa tua iudicaberis.
quo cū bonū dederi tibi cognosce
re me noluisti. Infantes autē qui
uentrē pdicte imaginis transie
rāt ambulabant. Et illa benignis [illegible]
sime eos intuens. tristi uoce dice
bat. Isti filii mei rursū reuertent
in puluerē. Multos tam concipio
et pario q me matrē suā diuersis
tēpestatib; fatigant & opprimunt.
uidelicet me inpugnantes in he
reticis et scismaticis ac inutilib;
pugnis. in raptorib; & homicidis in
adulteris ac fornicatorib; atq; in
aliis his similib; errorib; Sz pluri
mi de istis resurgunt in uera pe
nitencia ad uitā etnā. & plurimi
cadunt in falsa obduratione ad
etnā mortē. Et iterū audiui uocē
de celo dicentē m. Plena ē structio
uiuentiū animarū que constru
itur in celis uiuis ex lapidib; or
nata inmenso decore uirtutū
in filiis suis quos cōplectitur tan
quā maxima ciuitas plurimā
turbā pplorum. & ut latissimū rete
maximā multitudinē piscium. in
supnis uirtutib; decentissime
floret. sedm qd uiget opus fi

Adeliū hominū innoīe xpiano· i
Vnde nē uides qsi muliebrē sm̄ iiii.
imaginē tante magnitudi
nis ut magna ciuitas ē· que de
signat sponsā filii mei· que sēp
gignit filios suos in regeneratio
ne spī & aque· cū eā fortissimus
ꝑliator posuit in latitudinē uir
tutū· cōphendere et ꝑficere plu
rimā turbā in electis suis· quo
nullus hostis eā ꝑualet expug
nare in contraria inpugnatione·
asc infidelitatē expellentē· & se
fidelitē expandentē· ita qd inmor
tali sclo sedm̄ hoc intelligit̄ qd
unusqsq: fideliū ꝑbet exemplū
ꝓximo suo qd ipsi plurimas
uirtutes opant̄ in celestib;· S; cū
unusqsq: iustoꝝ ꝑuenerit· ad
filios lucis· tē in ipsis apparebit·
opus bonū qd opatū ē· qd inmor
talitate ceteris cognosci n̄ potē·
quō hic in umbra inquietudi
nis obscuratū ē· Et habet ca ii.
put miro ornatu coronatū· qa
ipsa in ortu suo cū suscitata ē in
sanguine agni decentē in aplīs
et martyrib; decorata ē uidelicet
desponsata filio meo· quō in cru
ore ipsius se fidelīū formauit· in
fidelē edificationē scōrū anima
rū· Qua ꝓpt̄ et brachia habet iii.
de quib; splendor uelut manice
descendit a celo usq: ad t̄rā ra
dians· qd ē opatio fortitudinis
in sacerdotib; q̄ in puritate cor
dis et manuū in sacramto cor
poris et sanguinis saluatoris sui sa
cro scm̄ sacrificiū sup scm̄ altare
in uirtute bonoꝝ opū offerīt· & qd
ē clarissimū opus in ꝓbentib; miam·
scilicet q̄ in largitate sēp omni
dolori adiutoriū inpendunt·
mitissimo corde elemosinā in
paupes distribuentes· et sic inple
no animo suo dicentes· istud n̄ ē
mea substantia· s; eī q̄ creauit me·
quia hoc opus a dō inspiratū
ante oculos ipsius apparet in ce
lo cū in cultura eccle ꝑ fideles
hoīes ꝑficit̄ in t̄ra· Quod aū iiii.
uenē eī ē in modū retis ꝑforatv
multis foraminib; in quib; max
ima multitudo hominū dis
currit· hoc ē materna benigni
tas ipsius que ad capturā fide
liū animarū ꝑspicua ē diuerso
acumine uirtutū· in quib; cre
dentes ppli ꝑ fide uere creduli
tatis deuote conuersant̄· S; is
qui rete suū piecit in capturā
piscū· ē filius m̄s sponsus dilec
te eccle sue· quā in cruore suo
sibi desponsauit ad reparan
dū casū ꝑditi hoīs· Que n̄ dū v
crura aut pedes habet· qa n̄
dū ad fortitudinē constantie
sue nec ad candorē conplecti
onis sue ꝑducta ē· quō circa t̄ps
filii ꝑdicionis q̄ mundo errorē
inducet ignea et sanguinea
crudelissime ꝑuersitatis angu
stiā plenissime in membris suis
paciet̄ ꝑ quā calamitatē in

inuicta desponsatione.

sanguineis vulneribus ad profectum perduc-
ta properare curat in caelestem Ierusalem, cum
etiam in sanguine filii mei nova nup-
ta suaviter exorta est. Ipsa hoc ardo-
re intransitum in plenitudine gau-
vi dii sobolis suae. Sed tamen sup-
er ventrem suum ante altare quod est an-
te oculos Dei stans, ipsum expansis
manibus circumplectitur, quoniam ipsa semper
peregrinans est atque pertans filios suos
in vera ablutione, eos etiam devotis-
sime offerens Deo per purissimas ora-
tiones sanctorum et per suavissimum odorem
discretionis occultarum et manife-
starum virtutum, quae proferuntur in lu-
cidissima intentione oculorum intus,
abiecta omni sorde simulationis
et fama humanae laudis, ut vinum
purgatur ab omni iniuria contrarii
fetoris; quae bona operatio visioni
Dei dulcissimum sacrificium est. In quo
eadem ecclesia frequenter laborat, to-
to videlicet desiderio in opere fruc-
tuositatis virtutum ad caelestia an-
helans, atque tricesimo sexagesi-
mo et centesimo fructu excelsam
turrim supernorum murorum aedificans.
vii Unde et oculis suis per omne caelum
acutissime videt, quia inten-
tionem ipsius quam in caelestibus de-
votissime habet nulla perversi-
tas obscurare potest, scilicet nul-
la persuasio diabolicae artis, nec er-
ror claudicantis populi, nec diffu-
sae tempestates in diversis terris, ubi
insani homines in incredulitate fu-
roris sui crudeliter decerpunt se.

viii Sed quod nulla vestimenta eius con-
siderare potes, hoc est quod secre-
ta illius humanus intellectus in in-
firmitate fragilitatis suae grava-
tus ad plenum invenire non valet, nisi
quod tota lucidissima serenitate
fulgens, multo splendore circum-
data est, quoniam verus sol clarissima
inspiratione spiritus sancti et decentissi-
mo ornatu virtutum eam ubique per-
ix fudit. In pectore eius velut auro-
ra rubeo fulgore rutilante, quia
in cordibus fidelium integritas bea-
tissimae virginis filium Dei generan-
tis ardentissima devotione ful-
get, ubi etiam multimodo genere mu-
sicorum audis de ipsa quasi aurora
valde rutilans decantari, quoniam
omnis vox credentium ut intellec-
tu tuo infunditur virginitatem
eiusdem illibatae virginis tota in-
tentione in ecclesia amplecti debet.
x Quod vero eadem imago expan-
dit splendorem suum velut
vestimentum dicens: Quod eam opor-
tuit concipere et parere, hoc est quod
in ecclesia dilatatur sacramentum verae
trinitatis, quod amictus ipsius est in
perfectione fidelium populorum, per quos
ipsa consurget in aedificatione
viventium lapidum in fonte puris-
simi lavacri dealbatorum. Sic et ip-
sa fatetur quod necesse sit ad salvatio-
nem ut concipiat filios in bene-
dictione et ut pariat eos in ab-
lutione per regenerationem spiritus et
xi aquae. Quia propter et mox ac-

currit et ut fulgur multitudo
angelorum gradus et sedes inea hoīb;
facientiū. pq̄s eadē imago pficī
enda ē. quia cuiq; credenti hoī ad
ē metuendū et diligendū ministe
riū beatorum spirituū. ascensus pfidē et
repositiones psumā quietē illis
fidelib; pparantū. inquib; ipsa
felix. mat̄ ecclā addecorē sui p
ducenda cognoscit. Sed et de ·xii·
inde uides nigros infantes iuxta
ītā matre q̄si pisces in aqua pgen
tes. et uenire eādē imaginis inforā
minib; ubi pforata ē intrantes. q̄d
ē nigredo illorum stultorum hominū qui
n̄dū abluti s̄ in lauacro saluatio
nis. s; ipsi t̄rena diligentes et incis
ubiq; discurrentes. atq; habitatio
nē suā incorum instabilitatē ponen
tes. ad matrē scītatis tandē pueni
unt. et dignitatē secretorum ei ini
tiantes. benedictionē ipsius suscipi
unt. p quā diabolo abstrahunt̄. xcõ rõ
sic constitutionē ecclastici ordi dimitur:
nis. in qua fidelis homo ad salua
tionē beatificari debet intrantes.
cū ille in semetipso dicit. credo
in dm̄. et cetera que ad fidē ptinēt.
Unde et illa ingemit sursū eos ad
caput suū trahens. ubi ad os ei ex
eunt. ipsa tam̄ integra pmanen
te. quō hec beata mat̄ intima sus
piria trahit. q̄ndo baptisma cū
crismate in scīficatione sps̄ scī
consecrat̄. cū homo inueta circū
cisione sps̄ et aquę innouandus
ē. ita illo sūme beatitudini quę

caput omniū ē. oblato et m̄bro
xp̄i facto. cū pinuocationē scē
trinitatis q̄si pos beatę matris
ad saluationē regenerat̄. nulla
lesionē eadē matre paciente. q̄a
ipsa inc̄tinū pmanebit in integri
tate uirginitatis suę. quę fides
catholica ē. quō exorta ē in san
guine ueri agni uidelicet intimi
sponsi sui q̄ sine ulla corruptio
ne integritatis ex integerrima
uirgine natus ē. Sic et eadē spon
sa integra pmane bit. ita q̄d
nullū scisma eā corrumpe poterit.
Multociens tam̄ apuersis hoīb;
fatiganda erit. s; padiutoriū
sponsi sui sēp fortissime defen
det se. ut uirgo quę sepe incon
cupiscentia libidinis p diabolicā
artē et psuasiones multorum hoīū
inpugnat̄. s; tam̄ ipsa porātio
nes suas q̄s fundit ad dm̄ a tēp
tationib; illorum strennue liberat̄.
conseruando uirginitatē suā.
Ita etiā eccla repugnat nequis
simis corruptorib; q̄ s̄ errores
hereticorum. scilicet tā xp̄ianorum
quā iudeorum et paganorum q̄ eā in
festant uirginitatē eius quę fi
des catholica ē corrūpe uolen
tes. ipsa tam̄ eis fortit̄ resistente
ne corrūpat̄. q̄a sēp uirgo fuit et
ē. et pmanebit. uera fide idē ma
teria uirginitatis ei contra om
nē errorē integra pmanente.
ut et honor caste uirginis in
materia pudoris corporis ei

contra omnem tactum libidinis in
corrupta perseuerat. Unde et ecclesia
omnium christianorum uirginea mater est.
quoniam in secreto spiritus sancti eos concipit
et parit. illos deo offerens. ita quod
et filii dei uocantur. Et ut beatam ma
trem spiritus sanctus obumbrauit. ita quod
sine dolore mirabiliter filium dei con
cepit et peperit. et tamen uirgo perman
sit. sic et ecclesiam felicem matrem cre
dentium spiritus sanctus illustrat. ita quod sine
ulla corruptione simpliciter fili
os concipit. et parit. et uirgo per
·XIII· durat. Quid est hoc? Ut balsa
mum ex arbore sudat. et ut for
tissime medicine que in eo lapide
ex onichino uase emanant. et
ut clarissimus splendor ex car
bunculo absque omni impedimento
se dilatat. sic filius dei sine omni
obstaculo corruptionis ex uir
gine natus est. et sic etiam ecclesia spon
sa illius absque omni aduersitate er
roris filios suos generat. uirgo
tamen in integritate fidei permanens.
·XIIII· Quod autem uides quoniam illa se
rena lux et in ipsa species
hominis tota rutilante igne flagrans.
secundum uisionem quam prius uide
ras iterum tibi apparet. hoc est quod
uera trinitas in uera unitate.
scilicet serenissimus pater. et in pa
tre dulcissimus filius eius. qui ante tem
pora secundum diuinitatem in patre
manens. sed in tempore secundum carnem
de spiritu sancto conceptus. et de uirgi
ne natus. ut in uerissima uisio

ne tibi praemonstraui est. nunc etiam ad
confirmationem fidei tibi ostenditur.
quoniam eadem beata trinitas in sancto
baptismo baptizatis aperto celo ap
paret. ut fidelis homo hanc fidem
suscipiat. qualiter unum dominum in ue
ra trinitate colat. que etiam in primo
sacramento baptismatis ueraciter
apparuit. Et singulis eorum nigerri
mam cutem abstrahens. ac extra uiam
easdem cutes proiciens. singulos illorum
candidissima ueste induit. ac eis
serenissimam lucem aperit. singulis eorum
uerba beate admonitionis profe
rens. quia diuina potestas corda
hominum aspiciens in lauacro bap
tismi eis infidelitatem scelerum suorum
misericorditer aufert. atque easdem scelera
extra uiam que christus est abicit. quoniam non
mors in christo sed uita perpetua con
fessionem et purificationem peccatorum
in ipso est. cum per ipsum quisque fidelis can
dore salutis induitur. et cum illi per eum
claritas beate hereditatis de qua
primus homo expulsus est aperitur. ip
se scilicet admonitus per uerba ue
ritatis. ut deponat ueterem consue
tudinem iniquitatis. et ut assumat
nouum donum gratie ad saluationem.
Sed quod infantes qui uentrem predicte
imaginis transierant. quos in splen
dore qui eam circumdederat ambu
lant. hoc est quod hi quorum mater felix
ecclesia per fontem sacri baptismatis ex
istit. in lege diuina qua eadem
mater illustrata et ornata est perma
nere. atque eam conseruare debent.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0102
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ne si etiam infidelitate abiecerint rur
sum peccatis a quibus mundati erant
inquinentur. Unde etiam illa be .xv.
atissime eos intuens tristi vo
ce dicit quod isti filii sui rursum re
vertantur in pulverem. quia eadem be
ata mater illos interiori dilectio
ne diligens ac eis extremis visce
ribus condolens conqueritur quod ip
si quos in lavacro regenerationis ge
nuit mundos videlicet in celesti
bus effectos iterum terrenis causis
inhiantes in peccatis sordescant.
Quomodo. Quia multi fidem ex
terius percipientes interius eam di
versis viciis inpugnant. magis
viam erroris quam viam veritatis
gradientes. ex quibus tamen plu
rimi a falsitate resipiscunt. plu
rimi etiam in iniquitate permanent.
ut et eadem mater in verbis suis de
monstrat quomodo supradic
tum est. Nam duo signa legis .xvi.
signatorum tradita noscuntur hominibus
scilicet circumcisio in antiquis
patribus et baptismus in novis doc
toribus. per que iugati sunt homines ut
bos iugo suo. quo quamvis ille
stimulo corripiatur tamen curvum
sulcum faceret si iugo ligatus non
esset. Simili modo non incederent
homines per vias meas. si non essent
ligati iugo signorum suorum. Hoc .xvii.
tale est velut si iuvenis aliquis
iret in via aliqua et pater ipsius
ei diceret ambula recto itinere
et tamen non daret illi gladium nec

alia bellicosa arma ad defendendum
se. quid tunc. Nudus fugeret nec aude
ret nec posset se defendere a periculo
sibi occurrente et cum arma sua im
pedire volente. sed absconderet
se quia signatus non esset terribili arma
tura per quam se defendere deberet.
Sic esset populus meus nudus. si non esset bap
tizatus. unde terribilis appareret ini
micis suis qui eum cum crismate bap
tismatis signatum vident. per quod etiam
fortiter illis repugnat qui eum destrue
re volunt. videlicet tam humana
turba quam acies diabolica. Sed .xviii.
Ade non erat danda duplex lex.
Quomodo. Ego dedi ei legem in ar
bore. cum me videret in innocentia
cordis sui. Ipse autem contempsit me
callido serpenti consentiens. quod
ita periculosum erat quod numquam mor
talis oculus me videre poterit quam
diu in hoc transitorio seculo manet.
Sed quia Adam preceptum meum transgres
sus est. sine lege dei genere suo fu
it usque ad tempus illud quod nobili
tatem filii mei pronunciavit. Ad .xix.
monitio autem spiritus sancti in Noe ap
paruit. cum genus humanum perire
properavit. ubi super diluvium archam
erexi. quo ante secula previdi quod
post illud iniquum genus. quod se
omnino in nigerrima iniquita
te polluerat nova soboles ex
urgere debuit. Nam post transitum
Ade genus ipsius ignorans quod
ego deus sum. errabat dicens. Quis
est deus. Quis est deus. Et tunc oriebatur

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0103
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

inillis omne malum. ita quod in te cos
antiquus serpens solita potesta
te cucurrit. suadens illis ut om
nem uoluntatem eius facerent. Ipse
enim tunc aliquo uinculo ligatus
solutus erat. ita quod ei ante dilu
uium non minabatur admonitio spiritus
sancti. ut illi minatus sum in noe. in
quo noua soboles exorta est. cum
populum meum talem erudiui quod ex
ditionis illius non poterit obliuis
ci. Nam admonitio spiritus sancti primum
illi minabatur in noe. postea autem
circumcisio in maxilla percussit
eum in abraham. deinde uero ecclesiam
ligauit cum in nouissimo tempore
usque dum pertranseat mundus in
ultimo die. Sed ego permisi dia
bolum potestatem suam ante dilu
uium exercere in mundo propter
antiquum certamen quo deuicit
adam. donec uentrem suum cadaue
re omnis iniquitatis impleuit. et hoc
ideo permisi. quia iustum est iudicium
meum. Unde etiam ego surrexi mons
diluuii. et peccatores occidi. re
seruans in misterio meo noe quem
idem satanas exspoliare non potuit.
quoniam in uoluntate mea super dilu
uium erat. Et ego designaui in
diluuio rectissimum germen. unde
licet filium meum nouo seculo prenun
cians eum. qui silenter ueniens in
mundum sanctam trinitatem mani
festauit ueracissime colendam.
xx. Quomodo. Tres alas ostendit
que sanctam trinitatem significant.

ubi tu synagoga me negabis.
et ubi alienus populus me suscipiet.
ubi et tu o abraham magnifica
beris. O abraham tu es circumdatus
circumcisione tu es mutatus ueteri
testamento. tu es ornatus aurora
solis ecclesie. Ego tibi et generi tuo
dedi circumcisionem usque ad filium
meum. qui aperte peccata hominum re
misit. et ubi carnalis circumcisio
uetus per puerum cecidit. cum fons bap
tismi in sanctificatione lauacri filii
mei ueraciter ebulliuit. Sed quia xxi.
in tempore circumcisionis ex genere
tuo circumcisi non sunt secundum tempus quod
eis ibi ostensum est. scilicet siue mi
noris siue maioris etatis. et pac
tum federis mei transgressi sunt. preter
mulieres quibus circumcisio non est
iniuncta. quoniam mulier non est circum
cidenda. quia maternum taberna
culum latet in corpore eius. nec tan
gi potest. nisi ut caro carnem con
stringit. et quoniam ipsa est sub po
testate uiri. ut seruus sub domino
suo. Nam uir tres causas ha xxii.
bet in ope suo. idem concupiscen
tiam fortitudinem et studium. Concu
piscentia autem incendit fortitu
dinem. unde in utroque est studium
cocti laboris. et ardentis uolun
tatis ipsorum. Hoc tale est ut in creta
tione ade tres cause designate
sunt. quia uoluntas dei in potestate
formauit hominem. et hoc in
magna pietate compleuit. cum ipse
hominem ad imaginem et simili

tudinē suā fecit. In uoluntate autē
di. nota uiri concupiscentiā. et in
potestate di. uiri fortitudinē. atq;
in pietate uoluntatis ac potestatis
di. studiū concupiscentię et fortitu
dinis uiri. Hoc modo p̱urū pere
atur genus humanū ex muliere.
quia et ds fecit hominē de limo
t̄re. quo ut t̄ra in uiriditate germi
nis fructuū agroꝝ ē. ita et mulier
in humore partus ad pariendū
filios posita ē. Quid ē hoc. Mulier
habet tēpus reuelationis suci q̇
in ipsa ē. et q̇ se in humore uiridi
tatis cū calore uita diffundit.
alioq̇n uoluntate uirū n̄ susci
peret. s; dedignando eū uolunta
ti illi' n̄ consentiret. nec filios pere
aret. Nā si humorē uiriditatis
in calore n̄ haberet. infructuosa
maneret. sic̄ arida t̄ra que se n̄
flectit ad ullū usū fructuositatis.
S; et idē humor uiriditatis n̄ ha
bet semp̱ in calore incendiū ar
doris concupiscentię in muliere.
nisi ipsa prius tacta a uiro. ag
noscat ardentē concupiscentię
feruorē. quia in illa n̄ ē tā fortis
et tā feruens concupiscentia. sic̄
in uiro. q̇ fortis ē tanquā leo ad
concupiscentiā opis filioꝝ. ita q̇d
ipse habet fortitudinē concupis
centię ac opis. muliere tantū hoc
negotiū habente q̇d subiacet in
pio uoluntatis illi'. quo ipsa oc
cupata ē in p̱creatione natoꝝ. usq;
dū eos p̱ducat in mundum.

Que cū desiderat filiū meū in .xx.iij.
amore ei' cupiens obseruare uir
ginitatē suā ualde ornat' in tha
lamo ipsius. quo contēpnit ardo
rē que p̱ caritate illi' sustinet. no
lens dissolui de incendio arden
tis libidinis p̱seuerans in pudici
cia. q̇a carnalē uirū in spūali de
sponsatione despicit. toto deside
rio anhelans p' filiū meū. uidelicet
recordationē uiri carnalis abici
ens. O carissima germina. et odul
ciores et suauiores flores sup̱ oīa
aromata. ubi mollis et fragilis na
tura q̇si aurora ad desponsatio
nē filii mei consurgit. casta dilec
tione ualde amans eū. ipsa scili
cet ei sponsa. et ipse illi sponsus.
cū hoc genus uirginū ualde di
ligit eū. in supno regno insignib;
ornamtis uidelicet adornandū.
Sed q̇d nē. Cū etiā fortitudo .xx.iiij.
uiri recusat ducere consor
tiū matrimonii. ita q̇d uir ppt̄
amorē filii mei se coercet in uiri
di natura sua. cū floret in ger
mine filioꝝ ipse tam̄ constringēs
m̄bra sua ne exerceant concu
piscentiā carnis suę. hoc m̄ ual
de amabile ē. scilicet q̇d uir hoc
modo uincit se. Unde et ego fa
ciā eū consortē filii mei. et po
nā eū serenissimū speculū ante
faciē ei'. quia fortit̄ resistit dia
bolo. q̇ sibi humanū genus p̱ in
fidelitatē nequissime sordis ad
traxerat. De cui' laqueo ut eri

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0105
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

peret. eunde filiū meū misi in
mundū natū ex dulcissima uir-
gine sine omī macula peccati.
afferentē fontē saluationis.
quē ipse innocens agnus sacra
uit. ut ꝑ pueū ueteris crimi
nis in eo aboleret. Quid ē hoc.
Amarissimū ꝑpueū ē crimen
transgressionis ade. q̄d filius
m̄s abstulit. cū ipse fontē salu
tis ingressus xp̄ianā choortē
nobilissime dedicauit. ut ser-
pens antiquus q̇ hominē de
ceperat. in eo de lauacro suo
mergeret. Quomodo. Filiꝰ con
ditioni patris sui responderet.
necn̄ ꝙ hereditatē eiꝰ retineret.
Quid ē hoc. Genus ade ꝑ trans
gressione illiꝰ de loco amenita
tis expulsū ē. et in baptismo
saluationis ꝑ filiū meū ad ui
tā reuocatū ē. Quomodo. Ipse
sup incredulos q̇ p̄ceptis meis
repugnauerūt. uoce benedictio
nis dedit. ita q̄d ex t̄r ita. ueniā
in spū contritionis peterent.
ut esayas seruus m̄s sedm̄ hoc
q̄d a me accepit. p̄testat̄ dicēs.
xxv. Et uenient ad te curui filii
eoꝝ qui humiliauerūt te.
ꝙ adorabunt uestigia pedū
tuoꝝ om̄s qui detrahebant t̄.
Quid ē hoc. Qui qui es supna
pax et purissimus sol. ꝑ te
ebullet uiuens radix. quę ē
regeneratio sp̄s et aquę. cū il
li sollerē ueniēt ad agnitio

nē tuā. q̇ in spurcicia nefandis
sime inmundicię sub grauissima
maledictione ꝓstrati erant. quō
ipsi hoc modo q̄si curui ux
tandē ad ueritatē ꝙ ad iusticiā
surgent. Quomodo. Ipsi maternā
dulcedinē uere fidi sugent eā
uisibiliē uidendo nescientes. s;
tantū illā fideliē credendo rapi
entes. Et qui s̄ illi. Videlicet isti q̇
in materia peccati debis orti q̇
te in ardenti caritate nūquā ui
derūt. s; q̇ te crudeliē opprimēdo
ꝑtinaciē afflixerūt. q̄si tu illoꝝ
n̄ dn̄areris. te in bono sensu dul
cissime amauerūt. Et ido cū uerā
fidē secuti fuerint. uelut regē
appḣendent te. ꝙ q̄si dn̄m ad
orabunt te. atq; festinantē cur
rent sequentes sc̄issima itinera
tua quę eis p̄cepisti. ita ut semp
eū eleuatis manib; inte aspici
ant. atq; in bonis opib; ad te
semp uigilent in fide scilicet
te uidere. tedıū n̄ habentes. et
hoc om̄s illi facient q̇ prius in
pudice ꝙ irreuerentē te dilani
auerūt. ꝙ q̇ modio ac inmundia
te diuiserūt. cū nē in speculo
fidei ardentē te amplexentur.
xxvi. Quid ē hoc. Nam casus adę
clausit celū in indignatione
mea. cū homo me spreuit. et
callidū serpentē audiuit. unē
et ipsi conclusa ē om̄is gl̄a pa
radysi. Quę clausura durauit
usq; ad nobilē filiū meū. qui

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0106
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

inuolutam ec mea fluente iorda
nē intrauit· ubi & uox mea ele
menti intonuit· cū dicerē· quia
ipse ēēt filius m̄s dilectus inquo
mihi bene cōplacuisse· quō hoc
uoluit· in fine tēporū redimere
hominē p filiū meū m̄ inclaris
simo calore ita adherentē· ut
fauus melli adheret· quē etiā
idcirco misi in fontē· me fontē
aquę uiuę designantē· ut & ip
se fons salutis animas illas de
ęt̄na morte resuscitaret· quib;
in aqua p sp̄m scm̄ remissio pec
catorū daret· Qua ppt̄ & ibi sp̄s
scs apparuit quia fidelib; pea
remissio peccatoꝝ fit· ibi in deli
cet ob misticū secretū eundē
unigenitū meū idē sp̄s scs in
specie colūbę ostendens quę
simplicis et sinceri moris ē· quō
et sp̄s scs in simplicitate & in bo
nitate omniū bonoꝝ indeficia
ens iusticia ē· Et hoc decebat·
quia filius m̄s sine ulla macu
la criminis ex uirgine natus ē
ut etiā ho q̄... cū peccato de
uiro & muliere nasceretur· sine pec
cato splendide & glose renasce
retur· sicut idē filius m̄s in euglō
ad nichodemū dic̄· Amen xxvii.
am̄ dico t̄ nisi q̄s renatus fuerit
ex aqua et sp̄u· n̄ potest introi
re in regnū dī· Quid ē hoc· Con
stantissima certitudine et n̄ in
stabili ambiguitate dico tibi
qui natus es ex putredine q̄a

homo q̄ ex ortus ē de ardenti ca
lore & inuolutus uenenose factu
re· n̄ in uero gaudio nouę sobo
lis renascat̄ ex aqua scificationis
et sp̄u illuminationis· in tēpore
neglectus sui confundit̄· Quom̄·
Quia homo uelut aqua cū sp̄u
uegetationis suę mundans quō
ut aqua sordes emundat & ut
sp̄s inanimata uiuificat· n̄ in ue
ra regeneratione purget̄· n̄ po
terit p̄ uirorem saluationis he
res regni creatoris sui fieri· quia
in peccato primi parentis quē
diabolus fraudulent̄ decepit ob
ligatus ē· Quomodo· Qm̄ ut fur
qui nobilissimā et p̄ciosissimā
pecuniā regis furat̄· furtiue sub
intrat· sic tortuosa conceptio in
ingluuie diaboli deceptiose sub
repsit· ita q̄d ipse dilectissimā
gēmā scę innocentię et castita
tis in quib; sp̄s scs habitat ne
quit̄ abstraxit· unde nē in sci
ficatione ablutionis emundan
da ē· Nā mortiferus calor quē
libido in coagulatione concu
piscentię p̄uaricationis p̄ceptoꝝ
omp̄ts dī succendit· in illo sub
mergendus ē· q̄ nūquā in tacu
la sua inuidiose abscondit· s; ea
in incōphensibili pietate lauda
biliter declarat· Audite ergo xxviii.
filiū meū in hac constitutione
regenerationis· quę reuelatio
regni mei ē· et discite ab eo ut
p̄cepta mea cōpleatis· Sic facite

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0107
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

et hoc mihi placet. Et cauete ne uos
antiquus serpens seducat. Et non
moriemini si baptismum uestrum ser
uaueritis. ut uobis in nomine
beate trinitatis preceptum est. Et quo
ciens cecideritis. surgite cum cor
recta penitencia secundum misericordiam
meam de peccatis uestris. O uos caris
simi filii mei cognoscite bonita
tem patris uestri. qui uos in semetipso
per puram confessionem et per ueram ue
niam de maxilla diaboli libera
uit. et qui uobis omnia bona con
tulit in quibus laborare debetis.
ut celestem ierusalem possideatis. quam
per fallacem deceptionem perdidistis.
quia nemo perditam hereditatem suam
requirere potest. nisi per sudorem la
boris sui. Uos autem supernam beati
tudinem scilicet iustissimam here
ditatem uestram. facile per paruam legem
recipere potestis. Nam spiritus sanctus ut pre
dictum est potestatem satane in bap
tismo expellit ab homine. sanctificans
eum nouum hominem in regeneratio
ne. ut perdita gaudia recipere ua
leat. Unde quisque saluari desi
derat. in purgatione criminum
.xx.ix. suorum regenerari non recuset. Nam
ego dedi masculis generis abra
he circumcisionem membri unius. Sed in
filio meo precepi uiris ac mulie
ribus cunctorum populorum circumcisionem
omnium membrorum suorum. Quomodo.
Circumcisio baptismi orta est in bap
tismo filii mei. et hec ita durabit
usque in nouissimum diem. et post hunc

sanctitas eius in eternitate manebit. nec
finem accipiet. Et qui ita in laua
cro baptismi circumciduntur. ueris
sime conseruabuntur. si hoc laua
crum iustis operibus fideliter conserua
uerint. quia homo siue minoris
siue fortioris etatis sit. ego susci
piam eum. si fedus meum custodierit.
quod mecum pepigit. scilicet in me
credendo et in ueram trinitatem
me confitendo. seu per se ipsum seu
per alios qui eo proloquuntur. ut infans
seu non loquens homo uerba alie
ni oris expostulat. Et non delebo eum
in eternum. sicut illum qui fontem hunc
cum opere fidei suscipere recusauerit.
secundum quod uerum per doctrinam filii
.xxv. mei in euangelio scriptum est. Qui
crediderit et baptizatus fuerit.
saluus erit. qui uero non credide
rit condempnabitur. Quid est hoc.
Ille homo qui per suam scientiam que
interior oculus est istud uidet quod
exteriori uisui absconsum est et in
hoc non dubitat. hic certissime
credit. et hoc fides est. Nam quod ho
exterius cernit hoc et exterius
nouit. et quod interius uidet hoc
et interius considerat. Ideo cum sci
entia hominis per speculum unitur arden
ter percipit incomprehensibilem diui
nitatem. quam exterior oculus aspi
cere non ualet. tunc desideria op
primuntur ad terram prostrata. Unde
et spiritus hominis illius ad ueram altitudi
nem suspirat. hanc regeneratio
nem sentiens. quam filius hominis de

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0108
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

spū scō conceptus attulit· cui ma
ter cū de carne uiri sudantis in
libidine n̄ accepit· s; de secreto pa
tris omnium· Et ille suauit̄ ueniens
purissimū et uiuū speculū mag̃
ostendit· ita q̄d homo p illud in
regeneratione uiuit· Nā sic homo
nascit̄ ex carne· diuina potestate
in forma adę illū creante ita sps̄
scs̄ recupat uitā aīe p inundatio
nē aque cū ipsa spm̄ hoīs insē ac
cipit cū resuscitans adiuuā· ut
prius inunda sanguinis suscita
tus ē· cū incorporali uasculo ma
nifestatus ē· Ut eīn forma hoīs tunc
amabilit̄ format̄ ita q̄d homo dr̄·
sic sps̄ hoīs ante oculos dī n̄c mag̃
nificat̄· ita q̄d cū ds̄ adhereditā
te uite nouit· Unde q̄ sic fontē sa
lutis cū federe iusticie suscipit·
uitā in saluatione inuenit· q̄a
fidelit̄ credidit· q̄ ū credere n̄
uult· mortuus ē· quo suspiria sps̄
n̄ habet cū quib; in altitudinē
celi uolet· s; tantū tangendo ce
cis oculis palpitat in obumbrata
scientia carnis n̄ uiuens· q̄a uita
li disciplina caret· quā ds̄ spira
uit in hominē sursū contra uolun
tatē carnis ascendentē· Qua pp̄t
iste in morte infidelitatis condēp
nabit̄· quia lauacrū salutis n̄ ha
buit· Ego eīn nec tēpus nec gen̄
ab hac salute separaui· s; hanc
uocationē omi pplo p filiū meū
clement̄ institui· Nam quo xxx·v·
cūq; tēpore labentiū horarū
cuius cūq; sexus aut etatis homo
sit· uidelicet masculus aut femi
na infans aut decrepitus· cū in
affectu deuotionis ad baptismū
uenerit ego cū pietatis adiutorio
suscipiā eū· Et n̄ recuso lauacrū
baptismi infantis· ut quidā falsi
deceptores loquunt̄· q̄ me tale ob
lationē abicere mentiunt̄· sic etiā
in ueteri testamto n̄ spreui infan
tis circūcisionē· cū ille eā nec uoce
expeteret· nec uoluntate susciperet·
quā tam parentes eī p ipso cōple
uerī· Ita etiā n̄c in noua grā n̄
abicio baptismū infantis· quā
uis ille eū nec loquendo nec con
sentiendo querat· s; tantū paren
tib; eī id p eo facientib;· Et tam xxx·vi·
si ille salutē consequi desiderat·
omī uite fideles pmissionē ad
implebit· quā hi p eo spoponde
runt· q̄ eū ad sacro scm̄ fontē
adhibuerī· qui tres homines in
honore scē trinitatis eē debent·
uidelicet sacerdos qui ipsū pfun
dit· et duo qui p illo uerba fidi
dant· Qui autē hoc modo in la
uacro baptismatis eidē bapti
zato coniungunt̄ in carnali
peratione ei n̄ cōmisceant̄· q̄a
in spāli generatione ipsi adhę
serunt· In baptismo eīn filii mei
ego pat̄ intonui q̄d sacerdotē
in lauacro benedictionē dantē
ostendit· et sps̄ scs̄ in specie leuis
animalis uisus ē q̄d uirū in sim
plicitate cordis ibi hominē bap

tizandū ꝓloquente et docente
denunciat· atq; filius m̄s incar-
ne baptizandus aderat· q̄d mu
lierē in suauitate nutricis astan
tē obdulcissimā incarnationē
eidē unigeniti mei declarat·
xxx.iii. Quid n̄c· Sed sicut infans de
lacte & de escis ab alio sibi con
tritis corporalit̄ pascit̄· ita etiā
doctrinā et in baptismate sibi
ꝓpositā fide ex intimo corde ob
seruabit· Q̄d si uerba matris sue
n̄ sugit· nec contritas sibi escas
suscipit· incunctanter moritur· sic
etiā si nutrimīta piissime matris
eccl̄e n̄ accipit· nec uerba fideliū
doctorū que sibi in baptismate
ꝓposita s̄ retinet· crudelitatē
mortis anime n̄ euadit· quo sal
uationē anime et dulcedinē eternē
ue uite recusauit· Et sic̄ cū idē
infans corporale cibū dentib;
suis molere n̄ potest alius ei il
lum ad deglutiendū ne moria
tur conterit· sic etiā faciendū ē
cū ille in baptismo uerba ad con
fitendū me n̄ habet· adeunt
ei spiritales adiutores· qui ipsi
cibū uite idē catholicā fidē ne
in laqueo ꝑpetue mortis cōprehen
datur ꝓponant· Quomodo·
Dn̄s seruo suo causā suā in uo
ce p̄cipientis ꝓponit et ille eā
in angustia timoris cū ope cō
plet et mat̄ filiā suā in carita
te docet· et illa uerba ei cū sub
iectione ꝑficit· ac simili modo

debitores fidi baptizato uerba
salutis oportune ꝑferant· ut il
le ea fideli deuotione ob amorē
xxx.iiii. celestiū adimpleat· Nam nul
lus tā grauī pondere peccatorū
ꝑmitur· si in noīe sacro sc̄e trini
tatis in sc̄m baptisma intrat̄· ue
re om̄a crimina scelerís eī deleo·
sicut & in infante cū in lauacro
regenerationis ꝑfunditur ueterē
culpā ad eū uenientē abluo· S; n̄ mi
reris homo q̄d in fonte baptisma
tis ab omnib; peccatis suis homo
iustificat̄· ita q̄d de pondere
peccatorū suorū in eo clementissime
alleuiat̄· Nā innocens agnus q̄
sine ulla macula peccati fontē
baptismi ingressus ē· cū magno
sacram̄to incarnationis sue cri
mina peccatorū hominū in bap
tismate mirifice aufert· S; om̄a
acutissime ꝑspicio & ꝑscrutor·
et in hoc sc̄lo & in eternitate ubi
mors corporū n̄ ē· S; om̄a apta·
Quid ē hoc· Gehenna inopibus
mortis ꝓbat̄· et uita eterna inopi
bus que puniunt ad uitā· Quom̄·
Mors ꝑ mortē ꝓbat̄· q̄a cū homo
sine penitencia & sine misericordia dī·
quō n̄ requirit eā iusto dī iudi
cio in peccatis moritur· mors eī in
morte inferi discernit̄· Uita q̄q;
ꝓbat̄ ꝑ uitā· ita q̄d bona opa ful
gent in celis· cū uita eterna dāt̄
illis· Ita etiā q̄ in fonte benedic
tionis baptizant̄· in sc̄itate sedē
regenerationis ꝓbant̄· S; ibi ꝑ

inuocatione benedictionum sacer-
dotis inuocor. ita quod aures meę
uerbis fidei assistant. quamuis ille qui
ibi me inuocat in obligationi-
bus peccatorum sit. Nam quamuis xxxv.
idem sacerdos peccator sit. tamen
officium baptismi ab eo suscipio.
si hoc per inuocationem nominis mei
fideliter exercet. Ipsius autem ini-
quitas condempnabit eum. si in ea
sine penitencia perseuerauerit.
celebrationem uero baptismi non recu-
so ab eo suscipere. cum in uerbis fidei
me inuocauerit. Quod est hoc. Si xxxvi.
aliquis diues homo dispensatorem
habet qui multis suis bona sua
recte dispensans. officium suum fi-
deliter exercet. et si idem dispen-
sator de alio opere suo culpabi-
lis est. tamen dominus suus non dedignatur
ab eo suscipere officium suum. et ta-
men dicens. serue nequam in opere
tuo. unde et illum in mente sua in-
dignum habet. officium tamen iusti-
cię suę ab eo non dedignans acci-
pere. Sic et ego qui plurimos dis-
pensatores habeo. a sacerdote
qui recte unctus in officio suo
fideliter manet. quamuis de aliis
operibus suis culpandus sit. non re-
nuo suscipere sacramentum meum.
de aliis tamen iniustis actibus suis
eum in contrarium iudicans. nec
tamen quod meum est ab eo suscipere con-
tempnens. Quod si aliquis bap- xxxvii.
tizandus separationem corpo-
ris sui a deo putans baptisma

quesierit. nec sacerdotem a quo
baptizetur habere potuerit. et
si quis eum per inuocationem trine
maiestatis perfuderit. baptiza-
tus est. et remissionem peccatorum
suorum gratiamque supernę beatitudi-
nis per hanc perfusionem accipiet.
quia in fide catholica perfusus est.
nec hoc baptisma mutari pote-
rit. Sed tamen in inuocatione hac
nulla persona istarum trium ineffa-
bilium personarum omittenda est.
quoniam si ibi ulla earum per infideli-
tatem inuocari omittitur. tunc
ibi ueritas salutem non operatur. sed po-
tius falsitas deceptionem tribuit.
unde et ibi inuocatio huius inef-
fabilis trinitatis non deerit. quia
et purissimo baptismati filii
dei trinitas non defuit. sed ibi mira-
bilia sua mirabiliter per semetipsam
declarauit. Qua propter et homines qui
saluari desiderant regenera-
tionem uitę ad saluationem perci-
piant. et hanc percipere non negli-
gant ne pereant. quia ut abor-
tiuum abicientur. quod perit sine calore
uitę. nec in formatione nec in
exterenatione adherens uisce-
ribus matris suę. ita etiam in peri-
culo mortis sine consolatio-
ne spiritus sancti detinentur. qui nec in
mente nec in opere implicantur sa-
cramentis ecclesię. quę mater totius
sanctitatis existit. Hoc audiant
et intelligant omnes populi. qui
regnum dei in regeneratione

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0111
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

55v

spiritus et aque intrare uolunt. Sed omnis
quod eis in sanctis scripturis per donum
spiritus sancti propositum est. Sed quod uigilantibus
oculis uidet et sonantibus auribus
audit. hic misticis uerbis meis os
culum amplexionis prebeat. que
de me uiuente emanant. IIII.

Tercia uisio scivias patris.

ET DEINDE uidi uelut
magnam et rotundam turrim totamque
integrum et album lapidem existentem.
tresque fenestras in summitate sui ha
bentem. ex quibus tantus fulgor re
splenduit. quod etiam tectum turris il
lius. quod se uelut in conum erexerat.
in claritate eiusdem fulgoris mani
festius uideretur. Ipse autem fenestre
pulcherrimis smaragdis circum
ornate erant. Sed et eadem turris
uelut in medio dorsi predicte
muliebris imaginis posita erat.
secundum quod aliqua turris in mu
rum urbis ponitur. ita quod eadem
imago per fortitudinem eius nullo
modo cadere poterat. Et infan
tes illos qui uenire eiusdem imagi
nis ut predictum est transierant. ui
di multa claritate fulgentes.
quorum alii in fronte usque ad pedes
ipsorum uelut aureo colore orna
ti erant. alii uero eandem clari
tatem tantum habentes. illo colore
carebant. Ex ipsis autem infantibus.
alii quendam purum et lucidum
splendorem. alii uero quendam tur
bidum et rubeum fulgorem ad orientem
uergentem inspiciebant. Sed ex his
qui ipsum purum et lucidum splen
dorem considerabant. quidam cla
ros oculos et fortes pedes habe
bant. ac in uentre eiusdem imaginis
fortiter incedebant. Alii autem in
firmos oculos. et debiles pedes
habentes. huc et illuc a uento pro
iciebantur. Sed et ipsi baculum in ma
nibus suis tenentes. coram prefata ima
gine uolitabant. ac eam aliquando
sed tamen tepide tangebant. Quidam
uero serenos oculos. sed inbecilles
pedes habentes. ante eandem ima
ginem hac et illac in aere pergebant.
Alii autem infirmos oculos. sed for
tes pedes habebant. et tamen coram
eadem imagine tepide ambula
bant. Sed ex his qui illum turbidum
et rubeum fulgorem inspiciebant.
alii in prefata imagine bene orna
ti fortiter incedebant. alii autem
ex ipsa se rapientes. eam inpugna
bant et constitutas ordinatio
nes eius conprimebant. de quibus
quidam per fructum penitentie ad
ipsam humiliter reuertebantur. quidam
uero per neglectum obdurationis
in elatione mortis remanebant.
Et iterum audiui uocem de celo mihi
dicentem. Sicut noua sponsa
agni post illustrationem inun

daionū quę orta ē in sole iusticię
qui mundū sua pfusione scīfica
uit· in igneo ardore sps̄ scī deco
rata & confirmata· ad pfectionē
decoris sui ē· ita etiā fidelis homo
qui regenerationē in spū & aqua
pcipit· punctionē supioris docto
ris ornari & stabiliri debet· ut in
omnib; mbris suis adeffectū bea
titudinis confortatus· plenitudi
nē fructus summę iusticię pferens·
decorē sui ornatus pfecte inueni
at· Qua ppt̄ turris hec quā uides
designat flagrationē donoꝝ sps̄
scī· quā misit pat̄ in mundū ppt̄
amorē filii sui incendentē corda
discipuloꝝ illi' in igneis linguis·
unde robustiores redditi s̄ in no
mine scē et uerę trinitatis· S; q̄d
ipsi ante aduentū eiusdē ignei sps̄
scī in habitaculo suo clausi sede
bant· clausurā corporis ipsorū
ostendebat· pquā timidi ad lo
quendū iusticiā dī· & inbecilles
pati penas aduersarioꝝ erant· Et
quia filiū meū in carne uiderant·
idō clausis interiorib; oculis suis il
lum in carne diligebant· ita q̄d
tunc n̄ uiderēt apta doctrinam·
quā p̄ea in mundū effuderēt· cū
in spū scō rubustiores effecti s̄·
In cui' aduentu ita confirmati s̄·
q̄d nulla penā abhorrerent· q̄n
strennue tolerarent eā· Hec ē enī
fortitudo turris hui' pquā eccl̄a
ita roborata ē· q̄d nulla insania
diabolici furoris supari potest·

Sed q̄d etiā uides magnā & ro ·13·
tundā totāq; integrū & albū
lapidē existentē· hoc ē q̄d immēsa
ē dulcedo sps̄ scī· & uolubilis in
gr̄a· om̄s creaturas circuiens· ita
q̄d nulla corruptio in integritate
plenitudinis iusticię eā euacuat·
quō ipsa torrens iter habens om̄s
riuulos scītatis in claritate for
titudinis illi' emittit· in qua nū
quā maculositas ulli' sordis in
uenta ē· q̄a ipse sps̄ scs̄ ē ardens &
lucens serenitas· quę nūquā eua
nuabitur· & quę ardentes uirtutes
fortiter accendit· ac idō om̄s tene
bre ab eo fugantur· Quę tres fe ·xiiii·
nestras in summitate sui habet ex
quib; tantus fulgor resplendet·
q̄d etiā tectū turris illius q̄d se
uelut in conū erigit· in claritate
eiusdē fulgoris manifestius uidet·
quia ineffabilis trinitas in effu
sione donoꝝ excellentię sps̄ scī
manifestatur· ita q̄d ex eadē beata
trinitate tanta serenitas iusticię
p doctrinā aploꝝ emanat· q̄d etiā
exinde fortissima uirtus diui
nitatis quę incōphensibilis in
altitudine omnipotentię maie
statis suę ē mortali creaturę sci
licet hominum aptius notificetur·
S; tamē ita q̄ntū fide credentis
et fidelis hōis capi possibile di
noscitur· Unde ipse fenestrę pul
cherrimis smaragdis circūor
nate s̄· quō eadē trinitas uiri
dissimis uirtutib; & eruditionis aploꝝ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0113
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

que nūquā ariditate tēporis mue
niunt· ubiq; in toto mundo aptis
sime declarata ē· Quomodo· Quia
notū ē quom̄ ppt̄ fidē ueritatis
rapacissimi lupi eos diuersis cala
mitatib; dissecabant· unde robu
stiores ad bellū certaminis effecti
s̄· ita q̄d p̄liando ecclām acq̄sierī·
& eā ad edificationē fidei fortissi .v.
mis uirtutib; roborauerīt· & mul
timodis coruscationib; ornauerīt·
Et quō ecclā in inspiratione sp̄s
sc̄i p eos ita confortata ē· idcirco
& ipsa uult & exposcit· ut filii
sui ornentū signo sp̄s sc̄i in hac
unctione· ut ide sp̄s sc̄i penetrat
corda fideliū in alta media que
ualde mistica ē· ita q̄d in igneis
linguis p uoluntatē dī patris in
mundū uenit· Qua ppt̄ & homo
baptismate saluationis pfusus·
confirmandus ē unctione excel
lentis doctoris· sic & ecclā supra
.iiii. firmā petrā firmata ē· Unde
eadē turris uelut in medio dor
si p̄dictę muliebris imaginis po
sita ē· scdm q̄d aliqua turris in
murū urbis ponit̄· ita q̄d eadē
imago p̄ fortitudine eī nullom̄
cadere poterit· q̄a sp̄s scs̄ in max
ima fortitudine incarnationis
illius qui uerus sponsus ecclē ex
istit· mirabilia sua mirabiliter
opatus ē· & ecclām tā fortē in
defensione munitionis sue osten
dit· q̄d ipsa p̄ fortitudine illa
qua ab igneo dono eī munita ē

nūquā in errore ullis puersitatis
deici poterit· quō p supnā ptec
tionē in amore sponsi sui sine
macula & sine ruga semp gau
debit· quia & idē unigenitus
dī̄s de sp̄ū sc̄o conceptus· nobilit̄
sine macula ex uirgine natus
ē· quēadmodū ad moysen locu
tus sū· Ecce inq̄t ē locus apud
me· stabisq; supra petrā· Cūq; tn̄
sibit gl̄a mea ponā te in forami
ne petre· & ptegā te dextera
mea donec ptranseā· Tollamq;
manū meā· & uidebis posterio
ra mea· Quid ē hoc· Prope ē mi
raculū· q̄d implebit̄ in uolun
tate mea· S; tu prius pugnabis
in duricia legaliū p̄ceptor̄ p ex
tiorē significationē ui eor̄ osten
dens· ubi dulcedinē & lenitatē
n̄ inuenies· que in filio meo
apparet̄· Et hec duricia legis quā
in p̄cepto meo scribes· tādiu in
duricia lapideor̄ cordiū stabit·
quo usq; omīs gl̄a illa manife
stabit̄· que m̄ a te & ab imitato
rib; tuis usq; ad manifestationē
filii mei exhibenda ē· Cūq; hoc
adimplet̄· in lege quā n̄c scribis
gl̄ificabor· ponāq; te in pforā
tū lapidē· Quomodo· Ego ponā
te in duriciā legis· cū te in p̄cep
to meo sup eā constituo· te uide
licet magistrū huī antiq̄tatis
nominans· quā filiꝰ mīs pforabit·
plus eā quā tu in misticis uerbis
exponens· cū eā inoportuno

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0114
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

tempore immundum misero. Et ideo
progeret te fortitudo ipsius ac tutio
ra uerba quam tu afferet. et clausu
ra in legalibus preceptis aperiet. donec
ad me redeat. Quid est hoc. Ipse tam
diu salutaria uerba mundo cor
(dabitur usque diem in qua de sua carne de uirgine sumet ex)
poraliter pertranseat. Tunc et ego tol
lam manum meam. quia super sidera eum
ad me leuabo. omnia misteria eius per
spiritum sanctum denudans. et sic uidebis
incarnationem eius. ut homo a dorso
cernitur. et non in ante perspicitur. quoniam eum
incarnatum senties. sed diuinitatem il
lius non capies. quia filii tui magis eum
uidebunt. cum ad me redierit. quam
cum intelligant. cum apud eos uisibi
liter conuersatus fuerit. Et quid vi.
uides infantes illos qui uenientes ei
de imaginis ut predictum est transie
(clarificate)
rant. multarum fulgentes. hoc est quod
hii qui in innocentia mundicie pu
ri cordis per fontem regenerationis
matrem scilicet ecclesiam ut tibi pre
monstratum est adepti sunt. filii lucis
propter ablutionem peccatorum suorum ex
istunt. Quorum alii a fronte usque ad
pedes ipsorum uelut aureo colore
ornati sunt. quia ab initio bonorum operum
usque ad finem sanctitatis perfulgentissi
ma dona sancti spiritus in unctione uere
credulitatis per manum pontificis
in crismate decorantur. Quomodo.
ut preciosis lapidibus aurum decoratur
cui imponuntur. ita et crismate per
manum superioris doctoris fidelium
baptizatis in uncto baptismatis
ornatus ostenditur. quemadmodum

scriptum est. Rex quoque transgre vii.
diebatur torrentem cedron. et cunctus
populus incedebat contra uiam oliue
que respiciebat ad desertum. Quid
est hoc. Filius uirginis qui dominatur uni
uerso mundo. ut rex eternus reliquo
populo transgressus est torrentes aquis
beati lauacri. quod in admonitione
spiritus sancti forti desiderio uiam salutis
demonstrat. Quid est hoc. Ipse re
liquit mortem transiens ad uitam.
cum in regeneratione spiritus et aque.
idem in magno ornamento urbis ce
lestis terminum que numquam deficit
summam beatitudinem enunciauit. Un
de omnis populus qui in illum credebat
uiam per inspirationem sancti spiritus ad uiam
illam. que absconsa erat in unctio
ne olei respiciens ad preuaricatio
nem Ade. que deserta erat pulcritu
dine hereditatis iusticie dei. et con
siderantis utrum illa ad salutem redi
re uellet an non. quia uulneratum pecca
tum primi hominis necesse habuit ut
per sacerdotale officium inungeretur
quod filio uirginis necesse non erat.
quoniam ipse totus in sanctitate conceptus
est non uulnere nec corruptione ma
tris sue utero. sed integritatis ho
nore perseuerante. Nam quod per uulne
ra suggestionis diaboli macera
tum et confusum est hoc per unctionem
olei inpugnandum et ornandum est.
ita quod edax liuor abstergatur
que carnis concupiscentia operatur.
In uero ut uides eandem cla viii.
ritatem tantum habentes illo

colore carebant. quoniam ipsi in bap ·ix·
tismate ablutionis tantum munda
ti unctionem superioris sui sacerdo
tis non habent in crismate. quod sig
num ardentis sancti spiritus est. Quid est hoc?
Unctio confirmandi per donum sancti
spiritus in episcopali officio specialiter
fulget. quod in fideli populo post rege
nerationem spiritus et aque exercendum
est. cum credulus homo confirman
dus est supra firmam petram. Quomodo?
Filius meus baptisma in corpore suo
suscepit. ipsum ita in carne sua sancti
ficans. in qua non est divisus. quia
ipse solus virginis unius filius est.
ac ideo filius hominis dictus. quoniam eadem
virgo eum non concepit ex viro. sed
in integritate virginitatis sue
peperit illum. Qui post passionis
miseriam et resurrectionis gloriam
in eadem carne celum penetravit.
rediens ad me. ac deinde spiritus
sanctus in igneo ardore mundum il
lustravit confirmans omnem in
stantiam in cordibus discipulorum illius. ·x·
cum eis aperuit quod antea absconsum
erat. Quomodo? Sic spiritus sanctus corda illorum
accendit. ut sol cum sub nube in
cipit apparere ardentem calo
rem suum ostendit in sua preclara
luce. Quid est hoc? Amor filii mei
in intimis eorum latenter ardebat. et
ita calor spiritus sancti eos pertransiens.
fortissimum solem doctrine illorum
ostendebat. quoniam hoc est testimonium ·xi·
illud quod spiritus ecclesie declaravit.
ita quod mors iusticie dei resiste

re non valet. Unde vos o filii ve
ritatis audite et intelligite confir
mationem spiritus sancti. quam ipse in blanda
unctione magisterii sui videlicet
magister omnium unctionum existens
vobis benigne offert. Et ideo hec
unctio in honore eiusdem sancti spiritus per supe
riorem sacerdotem tantum exercenda est.
quia omnis ecclesiasticus ordo in spiritu
sancto institutus est. et propterea hec eadem
unctio spiritus sancti est. Quapropter et homo
ille qui misterium regenerationis
adeptam suscepit. si hoc modo non est unctus.
tunc nec ornatum ecclesiastice plenitu
dinis percepit. secundum quod ecclesia perflagran
tem spiritum sanctum ornata ostendit. ut supe
rius est premonstratum. Sed et quemadmodum ec
clesia in donis sancti spiritus perficitur. sic et
fidelis homo confirmandus est in
unctione principalis doctoris. qui
in honore spiritus sancti formidabilis ma
gister est. quoniam idem spiritus sanctus calore suo
certissimam doctrinam christiano populo
ardenter profert et accendit.
Unde qui in hac unctione sancti
spiritus sic uncto adheserit. in scela
ri perpetratione illi non coniungantur.
quia in spiritu sancto ei copulati sunt. Quid est
hoc? Fides portat hominem ad hanc
unctionem. et ideo qui illum tunc in
manibus tenet. fidem designat. que
carnalia non querit. sed semper ad spiritua
lia tendit. Nam oculus meus videt ho
minem. ut in operibus suis venturus est
ad me. Quod si tu o homo post
baptismum me dimiseris et ad diabolum
reverteris. inde iusto iudicio con

depnaberis. quō magnū donū in
tellectus tibi dedi. & quia in diam
meā in fonte baptismatis tibi osten
di. Omis enī q in diam meā in baptis
mo quer̄. eā benigne inueniunt
ppt̄ filiū meū in mundū uenientē.
& multos labores in corpore suo
sustinentē. et ppterea o ho pug
nas anime & corporis tui patient̄
debes tolerare. & ppt̄ filiū meū sus
cipiā te. Et nemo repellendus ē
a lauacro baptismi q illud in no
mine meo fidelit̄ sequit̄. quia in
quocūq; tēpore me homo querit
illū ardent̄ suscipio. Qd si post
ea illius opa praua erūt. ipsa eū
diiudicāt ad mortē. Ido o homo
in regeneratione saluationis mun
dare atq; in unctione scītatis in
ungere. mortēq; fuge & uitā imi
tare. Nā & mat̄ fideliū que ecclā
ē. ut filii sui mortē effugiant. et
uitā inueniant fidelit̄ in ips̄ ex
orat. Quomodo. Ipsa gemebun
da uocē in filiis suis habet. que
a dō in ipsa posita ē. usq; dū ple
nitudo filioꝝ eī in tabernaculū
supne ciuitatis ingrediat̄. Et
hanc uocē idcirco habet. ut me
qui sū ante eam admoueat sēp
uidere & intueri. qd unigenitus
mēs incarnatus ē. quatinus ppt̄
amorē illi9 filiis suis parcā. quos
ipsa in regeneratione spūs & aque
suscepit. quia celeste regnū n̄
possunt intrare. n̄ in saluatione.
Unde sic resonat. uidelicet xvi.
timere patrē. amare filiū. & arde
re in spū scō. Quomodo. Hic son9
de me patre filiū meū in scō spū
ei datus ē. qui ē uox in ipsa reso
nans q̄si tuba in ciuitate. Et alio
modo n̄ loquit̄. n̄ sic in filiis suis.
Qua ppt̄ & ita fortissim9 dś admo
net p filiū suū. ut parcat peccatis
hominū. que ppt̄ penitentiā sine
pdicione toleranda s̄. qa ide fili9
dī humanitatē sine peccato assūp
sit. Qui n̄ debuit indui polluta
carne que de semine peccati con
cepta ē. quō dś iustus ē. & quia
splendor celestis regni n̄ tangit̄
ulla macula sordis. Et quomodo.
eē posset. ut homo qui in mīsa fe
ditate maculatus ē supnū regnū
intraret. n̄ p filiū meū sine sorde
incarnatū. Qui peccatores susci
pit. in penitentia purgatos. Et
q̄s posset hoc facere. nisi dś. Und
& eccla ad filios suos conuertit̄.
& eos matna dilectione fouet.
Sed qd uides qd ex p̄dictis xvii.
infantib; alii quendā pu
rū & lucidū splendorē alii u̇
quendā turbidū & rubeū ful
gorē ad orientē uergentē inspi
ciunt. hoc ē qd ex filiis eccle q̄s
ipsa in innocentia incorruptio
nis sue puritatē dī percat. quidā
puritatē spūalis uite in serenissi
ma uirtute fulgentē. t̄rena uideli
cet conculcantes ppt̄ amorē ueri
solis attendunt. quidā aūt car
nales facultates quas multa diuer

sitas uicioꝝ ꝑturbat. habentes. & ta
men in recta fide fideliū ardentes.
etiā ꝓpt̄ sup̄nā retributionē ęter
na suspirant. Et ex his q̄ ipsū purū
& lucidū splendorē considerant.
quidā claros oculos & fortes pe
des habent. ac in uentre eīdē ima
ginis fortit̄ incedunt. quia hii cū
celestia sectant̄ in mandata dī in usū
iustę considerationis. & incessū bo
nę finitionis ponunt. ita scilicet
in intima amplexione matrnę di
lectionis ambulantes. q̄d nec inca
ducis nec incautus deuotionē suę
intentionis minuant. Alii autē in
firmos oculos & debiles pedes ha
bent. q̄m nec clarā intentionem.
nec fortē exhibitionē ad opus ꝑ
fectionis tenent. unde & huc & il
luc a uento ꝑcutiunt̄. quia in diuer
sitatē morū ꝑ uarias t̄ptationes
elationis funduntur. S; & ipsi bacu
lū in manib; suis tenent. & corā p̄
fata imagine uolitant. ac eā ali
quando s; tamē tepide tangunt.
q̄m contumacē fiduciā in opib;
suis ponentes ęcclę dī falso rumo
re se ostendunt. ac eā in dictū s; tamē
insipient̄ p̄clarē prudentiā no
tant. q̄a cū p̄fictā simulationē
sapientes apparent in conspectu
hominū. stulti apud dm̄ p̄manentes
glām efficiunt̄. Quidā u̇ serenos
oculos s; inbecilles pedes habentes.
ante eandē imaginē hac & illac
incerte pgunt. quia cū ipsis diui
na p̄cepta p intuitū consideratio
nis nota sint. in pede tamē cōpletio
nis claudantes. ita sponsę xp̄i p
discursū ꝓprię instabilitatis de
monstrant. ut in umbra sapientiā
querentes. eā in potestate sua se ha
bere putantes. ante quā eos in mite
ipsoꝝ contingat. nulla ui illi obui
neant. Alii autē infirmos oculos
s; fortes pedes habent. & tamē corā
imagine tepide ambulant. q̄m
ipsi debilē intentionē ad opus bo
nū tenent. cū fortit̄ in opib; iusti
cię incedere deberent. S; in ecclasti
cis institutionib; simplicit̄ n̄ cur
runt. q̄a magis ad t̄rena quā ad
celestia mentē figunt. & idō apud
dm̄ stulti s̄. q̄m p̄clarē pruden
tiā cōp̄hendere uolunt. q̄d asseq̄
n̄ possunt. S; ex his qui illū turbi
dū & rubeū fulgorē inspiciunt.
alii in p̄fata imagine bene or
nati fortit̄ incedunt. quia isti
quāuis t̄rena possideant. tamen
in uisceribus ęcclę ornatū laborū
suoꝝ portantes in diuina lege pe
dē rectitudinis ponere n̄ dedig
nant̄. cū mandatis dī obedien
tes peregrinos suscipiunt. nudos
uestiunt. & esurientes alunt. O q̄m
felices isti s̄. q̄m hoc modo dm̄
suscipiunt. unde & ipse habitat
cū illis. Alii autē ex ipsa imagine
se rapientes eā inpugnant. & con
stitutas ordinationes ei cōprimunt.
q̄m hii interna uiscera & dulcia
nutrimenta ęcclę deserentes. illā
uariis errorib; fatigant. & ad

constitutas leges ei· diuersis oppssi
omib; dilaniant· de quib; quidā
pfructū penitentię adipsā huim
liter reuertunt· quia qd grauiter
dereliquer͞t digne penitendo ppt
restaurationē uite grauit̄ insē pu
niunt· quidā uero pneglectū ob
durationis inclatione mortis re
manent· quō ipsi uitā negligentes·
obdurato corde ppt̄ contumacē
& inpenitentē uecordiā iudiciū
mortis suscipiunt· ut inmistica
uisione sua ezechiel dicit· R ex ·xiiij·
lugebit et princeps induet merore·
et manus ppli ťrę conturbabunt·
Sedm uiā eoꝝ faciā eis· et sedm iu
dicia eoꝝ iudicabo eos· & scient qa
ego dns· Quid ē hoc· Anima in qua
regalis rationalitas ē· cū delectati
onē peccati adēē sentit qa malū
nouit· tunc lugubrē assensū assu
mit· Quomodo· Quia illi raciona
litas sapientia & scientia a dō in
spirata ē· et idō quāuis corpori
consentiat· tamē indignū habet
malū· sciens hoc n̄ ēē bonū· Unde
cū diuersis criminib; poparitē
carnē polluit· alta suspiria tra
hens anhelat ad dm· Cumq; crimi
nosū opus ibi cū sufflatu supbie
impletū fuerit· tunc corpus uelut
ignominiosus princeps induet
confusionē principatū sui inmun
mundicius uidelicet exercens·
quō ut homo dolet cū uilib; ue
stimentis coopt̄us· ita etiā meret
cū turpis rumor ad confusionē
sui ab ipso pcedit· Qua ppt̄ & pra
ua opa illoꝝ hominū· qui inma
lis actib; suis actūrā pstrata ē· ac
lestib; pceptis conturbabunt· qa
uestimēta salutis idē beatitudinē
cū dō n̄ habent· quō quib; hec
felicitas ē· hos maligna contur
batio possidebit· Et idō sedm
uiā iniquitatis cui semp assistunt·
scilicet peccati uiā colentes nec
ullā iusticiā cū a spū scō monente
intuenere cordis sui ponentes·
sic faciā eis uidelicet nullā miam
ei inpendens· quia cū scientiā
boni n̄ intelligunt n̄ timent
me· s; cū rabie puersitatis me crea
torē omniū dedignant̄ facien
tes quecūq; uolunt· Unde & sedm
iudicia eoꝝ que s̄ opa illa que
in desideriis suis ppetrant iudi
cabo eos nulla p̄mia felicitatis
eis reddens· s; penas inpditione
ei opponens· quō nullū honorē
mihi exhibent· & in hoc scient
quod nullus eos inde liberare
poterit pter me qui dns omniū
sū· S; q̄ uigilantib; oculis uidet
& sonantib; auris audit· hic mi
sticis uerbis meis osculū amplex
ionis pbeat· que de me uiuente
emanant·

Quinta uisio sede partis ·

post hec uidi

Post hec quod p̄fata muliebrem imaginē q̄dā splendor alb(us)
ut nix & tanquā cristallus
plucidus a uertice usq; ad
guttur ei circūfulserat. S;
a gutture usq; ad umbilicū
eius quidā ali(us) splendor
rubei coloris eā circūdederat.
qui de gutture usq; ad ubera il
lius uelut aurora rutilabat. s;
ab uberib; usq; ad umbilicū illi(us)
quasi purpura iacincto inter
mixta fulgebat. Et ubi ipse ue
lut aurora rutilabat claritatē
suā sursū ad secreta celi exten
dit. in qua pulcherrima et pu
ellaris imago nudo capite &
sub nigris capillis & rubra tu
nica que circa pedes ei(us) difflue
bat induta apparuit. Et audi
ui uocē de celo dicentē. Hec ē
floriditas in supna syon. mat(er)
& flos rosarū & liliū conuallium.
O floriditas filio potentissimi
regis desponsaberis eū & nobi
lissimā plem gignes. cū in tē
pore tuo confortaberis. Et cir
ca eandē puellā uidi maximā
turbā hominū lucidiorē sole
stantē. qui omis miro modo au
ro & gēmis ornati erant. ita
q̄d etiā quidā illo(rum) in capitib;
suis uelati candidis uelaminib;
aurea bona circūornati fuerīt.
supra quo(rum) uertices similitudo glē
ineffabilis trinitatis uelut in sup(er)
ficie demonstrata ē. q̄si in spera
in ipsis uelaminib; uelut sculpta
apparuit. & in frontib; ipso(rum) agn(us)
dī ac in collo eo(rum) species hois. et in
dextra aure cherubin & in sinistra
alia species angelica. ita q̄d & de
ipsa similitudine glē supne trin
tatis ad has species quasi aureus
radius se extenderet. S; int(er) hos
quidā alii apparuerīt. qui infu
las in capitib; suis & pallia episco
palis officii circa humeros habe
bant. Et iterū audiui uocē ex alto
dicentē. Isti s̄ filię syon. & cū eis
s̄ cythare cythared(or)um & omne
genus musico(rum) & uox totius leti
cię. & gaudiū gaudio(rum). S; sub eo
dē splendore ubi ipse uelut auro
ra rutilabat. uidi inter celū & t(er)ram
densissimas tenebras apparere.
que tanti horroris erant. ultra
quā humana lingua effari possit.
Et rursū audiui uocē de celo di
centē. Si filius dī in cruce passus
ñ eēt. iste tenebre nullomodo p
mitterent hominē ad supnā cla
ritatē puenire. Ubi autē idē splen
dor quasi purpura iacincto int(er)
mixta fulgebat. fortit(er) p̄dictā
muliebrē imaginē constringens
ardebat. S; alius splendor ut can
dida nubes. eandē imaginē ab
umbilico & deorsū quo usq; ul

ita n̄ dū creuerat: honeste circūde-
derat. Et hii tres splendores circa
ipsā imaginē sic late diffundentes.
plurimos gradus et scalas in ea be-
ne et decenter ordinatas ostende-
bant. S; cū hec uiderē. ex nimio tre-
more qui me apprehenderat. intrā
dissolutas uirib; corrui. nec alicui
responsū dare ualui. Et ecce maxi-
mus splendor uelut manus tetigit
me. unde uires et uocē recepi. Et
iterū audiui uocē ex illo m̄ dicentē.
Magna misteria s̄ hec. Considera
enī solē et lunā et stellas. Ego forma
ui solē ut luceat in die. et lunā et
stellas ut luceant in nocte. Sol au
tē significat filiū meū qui de corde
meo exiuit. et mundū illuminauit.
cū natus ē ex uirgine in fine tēpoꝝ.
sic et sol egrediens mundū illustrat
cū oritr̄ circa finē noctis. S; luna
ecclām eidē filio meo iuncta et
superna desponsatione desponsatā
designat. Et ut luna semp incremē
tū et defectū in sua constitutione
habet. s; a se ipsa n̄ ardet nisi q̄d
a lumine solis incendit. sic et eccla
in circuitione motionis ē. ita q̄d
filii ei sepe pficiunt in incremento
uirtutū. et q̄d sepe deficiunt in di
uersitate morū. atq; in dispsitione
aduersitatū. ita q̄d multo ciens
in misteriis suis p rapacissimos lu
pos inpugnat. uidelicet p malig
nos hoies tā maloꝝ xpianoꝝ quo
iudeoꝝ et paganoꝝ. et in hoc pse
met ipsā adtollere animā n̄ accen

ditur. s; in me p filiū meū ut in bo
no pseueret illuminatr̄. Stelle autē
a se differentes in claritate fulgo
ris sui. significant pplos diuersi
ordinis ecclastice religionis.

Vnde etiā uides q̄d p̄fata mu
liebri imagine quidā splen
dor albꝰ ut nix. et tāquā cristallꝰ
p lucidus a uertice usq; ad guttur
ei circūfulget. quia ecclām uideli
cet incorruptā sponsā circūdat
aplica doctrina. que candidissimā
incarnationē illius enunciauit. q̄
de celo in uterū uirginis descendit
et qui fortissimū ac lucidissimū
speculū omniū credentiū ē. ita q̄d
eandē ecclām ipsa doctrina ab hoc
initio cū primū edificari cepit.
usq; ad tēpus illud. cū cibū uite
fortiē deglutire ualuit. splendi
dissime ei circūfulgens fideliter
circūdedit. Quom̄ aplica doctri
na circūfulsit ecclām in capite
cū apli primū illā sua p̄dicatio
ne ceperīt edificare. scilicet cū p
diuersa loca discurrentes. colle
gerēt operarios. qui illā in catho
lica fide roborarent. et q̄ ipsi p̄
sbiteros et episcopos ac omnē eccla
sticū ordinē prouiderent. atq; iu
ra uiroꝝ ac feminarū q̄ sub con
iugio s̄. et cetera talia fideliter
constituerent. Qua ppt̄ eandē
doctrinā subsequuntr̄ pigmta
rii habentes similitudinē sacer
dotū legalis testimonii. q̄ sub le
ge circūcisionis positi erant. in

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0121
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

interiori cibo enutrire populos. unde
etiam apostoli ordines illos eligebant.
cum quibus ecclesiam superna inspiratio
ne exornabant. Quid est hoc? Nam
sequaces eorum inuicem ipsorum saluberri
ma pigmenta gestantes fideliter pla
teas et uillas et ciuitates atque alia
loca regionum et terrarum pertranseunt.
et populo diuinam legem annuntiant.
Ipsi enim sunt exquisiti patres et dispen
satores ad ecclesiasticam disciplinam om
ni populo in doctrina sua proferendum.
et et ad cibum uite dispensandum. Ita
quod etiam se tales in uita sua exhibe
ant. ne oues inter inopibus eorum offen
dant. sed ut recte post ipsos gra
diantur. quia ipsi hoc officium ha
bent. ut aptae cibum uite populo sub
ministrent. et unicuique fidelia of
ficia discrete ordinent. semet ip
sos etiam ita constringentes. ne
carnalem copulam appetant. quo
spiritalem escam credentibus praebere. et
quia etiam immaculatum sacrificium
deo offerre debent. ut in innocen
te abel praefigurabatur. sicut de ipso
II. scriptum est. Abel quoque obtu
lit de primogenitis gregis sui.
et de adipibus eorum. Quid est hoc? In
ortu surgentis sancti sanctificatio re
galis ostensionis in illo qui inno
cens in uita sua erat effulsit. quod
donum omnipotentis dei non terram sed celum for
titer tetigit. Quomodo? Quia
abel in sua integritate obtulit
deo intentionem uoluntatis suae.
et plenum officium eiusdem uolunta

tis. cum cogitauit in corde suo illi of
ferre primum germen. quod in substantia
sua habuit. et cum illud etiam perfecto
opere compleuit. ita uidelicet summum pa
trem honorans. eique debitam reuerentiam
exhibens. Unde etiam sicut idem abel
gregi suo praefuit. et ut eum pascens cu
stodiuit. et ut etiam simplici deuotio
ne deo obtulit de primis emissionibus
eius ac de pinguibus nutrimentis carun
dem emissionum. ita etiam praedicti pigmen
tarii. qui filii ecclesiae id est ouibus christi
ipsius dispensatione ad pascendum
eos praelati sunt. ipsos in uerbis doctrinae
ecclesiasticae disciplinae fideliter nutri
ant. et eos ab insidiis antiqui insi
diatoris fortiter muniant. ac etiam
sincera consideratione inspectori
omnium aliquas donationes ex eis
offerant. Quomodo? Quoniam si illos per
omnia perfectos facere non possunt. tamen
aliquem fructum ex ipsis egredientem
deo offerant. primum scilicet rectam
intentionem bonae uoluntatis eorum.
quasi simplex germen de primoge
nitis gregis ipsorum. ac deinde perfec
tum opus operationis in eadem uolun
tate illorum. uelut suauem fructum de
adipibus eorum. Sed unde hoc fuit. quod
idem abel deum tam deuote coluit? Vi
delicet castitas integritatis eum ad
tantam deuotionem impulerat.
III. Qua propter qui in consecratione
constituuntur deo sacrosanctum sa
crificium offerre debent. in suaui
tate castitatis ad altare ipsi acce
dant. quia si ipsi auctores cor

ruptionis sunt. Quomodo incorruptio
ne vulneratis manum salutaris medi
camenti porrigere possunt? Et ideo
ut alii tanto fiducialius salutare
remedium conferre valeant, volo ut
filium meum in amore castitatis forti
ter imitentur. Quod si ceciderint, festinent
ut citius per penitentiam surgant, et
in hoc ignominiam peccati velut
nudi fugiant, salubrem medicinam
requirentes, et Abel cuius sacrifi
cium Deo acceptum erat fideliter se
quentes. Sed quod ex his inclusu iiii
ra subiectionis in amore filii mei
se continent, et in moribus suis insti
tutionem maiorum suorum quam me inspi
rante protulerunt observant, sollici
tudinem curationis pigmentariorum non
habentes, tamen quamvis onera anx
ietatis eorum non gerant, quo propter ema
premia maioribus suis subiecti sunt, cum
eisdem pigmentariis supernam mercedem
in celesti civitate sibimet acquirunt.
Quod autem vides quod a guttu v
re usque ad umbilicum eiusdem
imaginis quidam alius splendor
rubei coloris eam circumdat, hoc est
quia post doctrinam apostolorum cum ecclesia
ita roborata est quod salutarem cibum
veracem valuit discernere, et eum
ad interiora fortitudinis sue trans
mittere, surrexit nobilissima perfec
tio ecclesiastice religionis, que super
nam dulcedinem flagranti ardore
degustavit, et se asperrime constrin
gens ad cinctionem secretioris for
titudinis se tetendit, non tamen ad

divisionem carnalis amaritudinis
perveniens, quo copulam humane
coniunctionis abiecit. Quomodo?
Nam idem splendor de gutture usque
ad ubera illius velut aurora ruti
lat, quoniam eadem perfectio a gustu
mirabilis vegetationis ad dulcis
sima nutrimenta ecclesiastice religi
onis in virginea iocunditate
se dilatavit, ita quod etiam ab ube
ribus usque ad umbilicum illius quasi pur
pura iacincto intermixta fulget,
quia a nobilissimis educationibus
ad constrictionem intime castita
tis se muniunt, videlicet passionem
filii mei propter supernam dilectionem
quam in corde suo fideliter habuit
imitando. Quapropter et ubi ipse
velut aurora rutilat claritatem
suam sursum ad secreta celi exten
dit, quoniam illa perfectio que in vir
ginitatis honore floret virtutem
suam non deorsum ad terrena, sed sursum
ad illa que sunt in celestibus mirabi
liter diligit. In quo pulcher vi
rima et puellaris imago nudo
capite et subnigris capillis appa
ret, quod est serenissima et ab omni
feditate humane concupiscentie
innocens virginitas nuda men
tem ab omni vinculo corruptionis
habens, sed tamen non dum perfecte fatiga
tionem tenebrescentium cogitatio
num in filiis suis quamdiu in mun
do sunt deserere valens, cui tamen
ut resistat fortiter se opponit.
Unde et rubra tunica que circa

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0123
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

pedes eius diffluit induit. quia per su
dorem laboris in uirtuosis operib;
usq; ad finem uite eius debentis perfectio
nis perseuerat scilicet circumdata
uarietate uirtutum· illum imitans
qui plenitudo sanctitatis est. Quę etiam
ut tibi in secreto superni lumi
nis ostenditur est nobilissimum germen
in celesti ierlm uidelicet gloria et
decus illorum qui ob amorem uir-
ginitatis sanguinem suum fuderunt·
et qui etiam in candore humilita
tis uirginitatem suam pro christo obser-
uantes in suauitate pacis· quieue
runt· quoniam ipsa filio omnipotentis dei qui
rex cunctorum est desponsata· nobi
lissimam prolem idem elegantissimum
chorum uirginum ei protulit cum in pa
ce ecclesię proficiens confortata est·

·VII· Quod autem circa eandem puellam
uides maximam turbam ho
minum lucidiorem sole stantem qui
omnes miro modo auro et gemmis
ornati sunt· hoc est quod ardentissimis
amplexib; nobilissimam uirgini
tatem percipiuns chorus uirginum cir-
cumplectitur· quia omnes ardentiore clari
tate coram deo fulgent quam sol in
terra appareat· quia se ipsos concul
cantes mortem uiriliter deuicerunt·
unde etiam mirabiliter in summa sa
pientia propter clarissima opera quę
pro christo humiliter gesserunt· decentissi
me exornantur· Qua propter et quidam
illorum in capitib; suis uelam candi
dis uelaminib; aurea bona circum
ornati sunt· quia ipsi in gloria uirgi
nitatis fulgentes demonstrant
quod hii qui decus uirginitatis ap
petunt· mentes suas ab omni noxio
calore circumtegant· et candorem
innocentię pulcherrimo fulgore
castitatis decoratam fideliter apprehen
dant· Super quorum uertices similitu
do ineffabilis trinitatis uelut tibi
superius typice demonstrata est quasi in
sculpta in ipsius uelaminib; uelut sculp
ta apparet· quoniam ostendunt quod in
tentiones hominum honorem supernę
et gloriosę trinitatis· ut tibi in ostensi
one misterii uerissime persignatum est·
in comprehensione amoris et stabilita
te castitatis firmiter et strennue tene
ant· Quod et in frontib; ipsorum agnus
dei· ac in collo eorum species hominis· et in
dextra aure cherubin· et in sinistra
alia species anglica declarat· quia
in reuerentia castitatis suę man
suetudinem filii dei imitabuntur· pe
tulantiam superbi colli deponentes·
et se ipsos fragiles homines consideran
tes· in perspicuitate etiam auditionis suę
ueram et indeficientem scientiam am
plectentes· ac in occursante aduer
sitate eidem auscultationis suę an
gelica presidia appetentes· ita quod
et de ipsa similitudine glorię supernę
trinitatis ad has species quasi aure
us radius se extendit· quoniam ineffa
bilis trinitas in fidelib; hominib; qui
uirtutes querunt· et diabolicas seduc
tiones fugiunt mirabilia miracu
lorum profunde sapientię suę operari
non desinit· Sed inter hos quidam alii

apparent· qui infulas in capitib;
suis & pallia episcopalis officii cir
ca humeros habent· quō int̄ illos
qui in uirginitatis honore florent·
etiā quidā in supna ciuitate con
sistunt· q̇ dignitatē antiquoꝝ pa
trū & glām supioris magisterii in
sclō strenue gerentes· tam̄ decorē
uirginitatis n̄ pdiderī· Unde etiā
ut audis· om̄s isti q̇ cū suspiriis su
is p celesti amore integritatē suā
conseruauerī· in celesti habitatio
nē filię syon dicunī· quia filiū
mei uirginitatis florē in uirgini
tatis amore imitati s̄· Ideoq; & cū
eis s̄ aspirationes sonoꝝ spirituū·
et germina cunctoꝝ sonituū ac
uolantia ornamta psparū mutū·
et aurea uisio fulgentiū lapidū
ac gēmarū· Quomodo· Quia hoc
habent de filio dī q̇d de ipso sonus
exit· cui oīs chorus uirginū in max
imo desiderio concinit· uidelicet
nouū cantū symphonizando· ut
iohs dilectus uirgo testatr̄ dicens·
Et cantabant q̇si canticū nouū ·viii·
ante sedē· & ante quatuor
animalia· et seniores· Quid ē hoc·
In illis fidelib; q̇ bona intentione
castitatē amplectentes· uirginita
tē suā p dī amore illibatā conser
uant· bona uoluntas ipsoꝝ in
laude creatoris sui mirabiliter
erūpit· Quomodo· Quia in auro
ra uirginitatis quę filio dī semp
adheret fortissima laus abscon
dita ē· cui nullū terrenū officiū·
nec ulla ligatura legis resistere ua
lens· in uoce exultationis ad glām
dī celeste carm̄ decantat· Quom̄·
Videlicet quō uelox inter habens·
canticū illud in nouitate libera
tas mirabilr̄ pmit q̇d ante quā
unigenitus dī q̇ uerus flos uirgi
nitatis ē incarnatus de mundo ad
celos rediens ad dexterā patris re
sedit auditū n̄ ē· s; tunc quasi no
ui mores qui prius uisi n̄ s̄ cū ui
derentur in stupore habent· ita hoc
nouū misteriū q̇d prius auditū
non ē tunc in celestib; resonans in
honorē uirginitatis cognitū ē·
scilicet ante maiestatē dī q̇a ds
hoc facere potuit· et ante q̇tuor
rotas· quę quatuor partes mun
di pcurrentes· ueritatē omīs iusti
cię & humanitatis saluatoris ue
lut animalia in noua lege fere
bant· & ante illos antiquos qui
spū scō inbuti uiā rectitudinis in
ueteri lege hominib; suo itinere
demonstrabant· Quid ē hoc· Quia
ds in noua grā austeritatē anti
quę institutionis deliniuit· ·ix·
Sed q̇a uirginitas tā glosa an
te dm̄ ē· ideo qui eā ex uolun
tate sua dō obtulerī· eā prudent̄
conseruent· quō hoc sem̄ pposituū cū
summa deuotione uirginitatis sus
ceptū fideliē custodiendū ē· Und
etiā qui ide sacramentū adierī·
caueant ne retrorsū incedant·
Nā ipsi carissimi imitatores filii
mei s̄· cū se ita dō offerī· ut n̄ sint

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0125
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ligati inoppinione coniugii· nec
onerati sc̄lari causa· carnalē co
pulā respuentes· ne illi cū omni
sollicitudine carnis sue subiecti
sint· s; hoc cupientes ut glośe
innocentie innocentias agni ad
hereant· Qua ppt̄ uir ille qui in
animo suo deliberat ne ullā co
stā sibi copulet· s; hoc desiderat
ut inpudore uirginitatis ppt̄
amorē filii mei pseueret soda
litatē eī accipiet si tamē inopib;
eīdē castitatis pseuerauerit· q̇a
hec scā munera inuoto sacra
tissimi pacti ecclastice religio
nis ob gr̄am supne remunera
tionis eīdē filio meo obtulit· S;
si ille postea idē pactū relinquēs·
ppt̄ turpē stimulū carnis sue ad
uiterū ppetrauerit libertatē
suā inseruitutē redegit quō
honorē colli sui ubi filiū meū
pudice imitari debuit· pturpitu
dinē delectationis sue nequiter
corrupit & q̇a m̄dacīū protulit
uouens se caste uiuere q̇d n̄ in
pleuit· Unde etiā si in eādē culpa
temeritatis sue pseuerauerit·
districtū iudiciū iustissimi iu
dicis· inde sustinebit· quō nec
turpitudo nec mendaciū ince
x. lesti gl'a apparebit· Quod si
amaro fletu ante fine sui de
hoc reatu suo penitenciā fecerit·
tamē unda sanguinis filii mei
illū suscipit qui culpā suā ex
horruit· n̄ autē ipsū int̄ soda

les suos q̇ gl'a integritatis florēt
ponit quō societatē illorū deserēs·
libertatē pacti sui abiecit· et eā
inseruitutē peccati redegit· S;
& puella que ex uoluntate sua
in scīssima desponsatione eādē
filio meo offerēt· ab ipso decentis
sime suscipit· qui eā hoc modo
sibi coniunctā uult habere con
sortio suo· Quomodo uir illū ca
sta dilectione amplectat· sicut
et ipse eā in secreto suo diligit·
quō illi semp amabilis ē· quia
magis eū quā t[er]renū sponsū
quesiuit· Q̇d si pactū eī postea t̄n
gressa fuerit tunc corā his· qui
in celesti gaudio s̄ polluta erit·
unde etiā si in eādē temeritate
pseuerauerit superna gl'a iusto
iudicio carebit· S; si penituerit
suscipit· sic̄ ancilla & n̄ sic̄ dn̄a·
quō regalē desponsationē dese
ruit· et quia magis aliū amauit
quā illū quē amare debuit·
Ille quoq; q̇ eā seducendo uiola
uit si culpā suā emendare uolue
rit· ita peniteat· q̇si celū rupisset·
ne inpditione mortis occidat·
quia supernā desponsationem
temere corrupit· Quid ē hoc·
xi. Nam si aliquis magnus prin
ceps sponsā ualde sibi carā
habet quā seruus seruorū suorū
adulterando corrūpit· quid
dn̄s ille facit· Uere in maxima
ira exercitū sui mittit ut illū
pdat· quō eū inpprius uiscerib;

sius confudit. Qđ si tunc seruus
ille timens. omnē exercitū illū
exorat. ut p ipso intercedat. et in
sup ad pedes dñi sui flebiliter
cadit. quatinus sibi parcat. tūc
idē rex. ppt̄ bonitatē suā et pp
ter peticionē illoꝝ eū uiuere si
nens. societatē conseruoꝝ suoꝝ
illi reddit. s; tam̄ eū ita ut ceťos
interiores et familiares amicos
suos n̄ remunerat. quāuis ei int̄
alios illi consimiles ~~consimiles~~
conseruos ipsius debitā grām
exhibeat. Ita et hinc erit. qui
enim regis sponsā seducendo ui
olauerit. Idē enī rex in rectissi
mo ħelo iudicia sua exercens. il
lū ad pditionē t̄nsmittit. quia
eū in hoc facto q̄si illusorē in ob
liuione mētis suę habuit. S; si
miser ille diē hui⁹ indignatio
nis anticipans. electos dī suppli
citer exorauerit. ut ueniā sibi a
dño suo petant. et insup humani
tatē saluatoris sui flebilit̄ inspex
erit. quatinus p grām ipsius a pec
cato suo absoluat̄. tunc idē rex.
sanguinē hunc q̇ p redemptione
humani generis effusus ē et di
lectionē supnoꝝ ciuiū attendes.
illū a reatu suo et a diabolica
potestate in p[illegible]ditionē eat eri
pit. ac eū in saluationē beatarū
animarū ponit. s; tam̄ tripudio
regalis desponsationis quo ce
teri amici dī his sacris uirginib;
quę filio meo supna desponsa

tione dicati s̄ congaudent. n̄
decorabit. sicut et illū qui pu
dorē uirginitatis amisit. decorē
re uirginitatis n̄ coronabit. q̄m
uis ei int̄ alios electos suos gau
diū in supna ciuitate cū inesti
mabili remuneratione tribuat.
Sed q̄d sub eodē splendore .xij.
ubi ipse uelut aurora rutil
lat uides int̄ celū et t̄rā densissi
mas tenebras apparere. quę tan
ti horroris s̄ ultra quā humana
lingua effari possit. hoc ē q̄d
sub uirginali glā int̄ sp̄ritale
et carnale intellectū casus primi
parentis q̇ densissimus in obfus
catione infidelitatis erat. ita ut
t̄rorē illi⁹ nullus hominū expli
care ualeret. apte cognitus ē.
Quomodo. Quia in incarnatio
ne filii dī q̇ ex uirgine natus ē.
celeste desideriū ascendit et t̄re
na concupiscentia claudicauit.
quo p̄uaricatio adę p sanguinē
eiđ filii dī mirabilit̄ in saluatio
nē restaurata ē. cū prius illā nul
lus uiđ unigenitus dī a patre
missus in mundū dissoluere pos
set. Unde ut audis uti[illegible]pica mani
festatione. nisi idē fili⁹ sanguinē
suū p salute hominū fudisset.
eadē transgressio ita cōprime
ret hominē. ut ad illud gaudiū
supnoꝝ ciuiū p tingere n̄ posset.
Quod aūt ubi idē splendor .xiij.
quasi purpura iacincto in
termixta fulget. fortit̄ p̄dictā

muliebrem imaginem constringentis: xviii.
ardet. hoc designat perfectionem
illorum qui passionem filii mei incarn-
atis ardore imitantes strenue
ecclesiam in constrictione sua exor-
nant. Quomodo? Quoniam ipsi sunt alta
edificatio surgentis thesauri in
divino consilio, quia cum ecclesia iam
roborata convaluit, egressus est
ad decorem illius vivens odor vo-
ventis iter secrete regenerationis.
Quid est hoc? Quia tunc surrexit
mirabilis ordo qui filium meum in
specie exempli sui tetigit, quoniam
ut idem filius meus venit in mundum
de communi populo abscisus, ita et
hec acies conversatur in seclo dere-
licto populo separata. Nam ut bal-
samum de arbore suaviter sudat, sic
et populus iste primum in heremo et
in abscondito singulariter exortus
est, et deinde velut arbor ramos
suos expandit, paulatim in mul-
titudinem plenitudinis proficiens.
Et istum populum benedixi et sanctificavi,
quoniam ipsi mihi sunt amantissimi flores
rosarum et liliorum, qui sine humano
opere in agro germinant, sicut et
populum hunc nulla lex ad hoc con-
stringit ut tam artam viam appetat,
sed ipse illam me suaviter inspirante
sine precepto legis sua voluntate
aggreditur, plus faciens quam sibi
iussum sit. unde et plurimam mercedem
de inde acquirit. Sicut et in evangelio
ubi samaritanus illum vulneratum
hominem in stabulum duxit scriptum est.

Altera die protulit duos denarios
et dedit stabulario et ait. Cu-
ram illius habe. et quodcumque super eroga-
veris ego cum rediero reddam tibi. Quod
est hoc? In prima die salutis videli-
cet cum filius dei mirabiliter incarnatus
corporaliter in mundo manebat,
multa et admiranda opera in hu-
manitate sua usque ad resurrectio-
nem ipsius perfecit, per que vulneratum
hominem ad vera remedia salubriter
reduxit. Sed altera die idem cum omnia
misteria veritatis post resurrecti-
onem ipsius in ecclesia aperte posita sunt
protulit in typica manifestatione
novum et vetus testamentum, scili-
cet eterne vite certissimam demon-
strationem et credenti populo dul-
cissimum cibum. Et hec scripta de-
dit per gratiam suam pastoribus ecclesie, qui
gregem ipsius custodiunt, et ait il-
lis in verbis blande admonitio-
nis sue. In ecclesiasticis constitutio-
nibus procurate christianam cohortem
quam in sanguine meo redemptam
vobis commisi, hoc habentes in
sollicitudine vestra ne in aliquibus
que pertinent ad vitam deficiens
erret. Quodcumque autem his que vobis
servanda tradidi in bona volun-
tate vestra super addideritis, videli-
cet plus facientes quam vobis precep-
tum sit, ego qui ductor et salvator
vester sum, nunc mundum relinquens
et ad patrem ascendens, cum iterum
rediero mundum iudicare, cumque
in deficientem stabilitatem pe-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0128
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

nere· ita q̄d amplius p labeīa tē
pora n̄ debilitat̄· tunc mercedē
laboris uri̅ & bone uoluntatis
ur̄e· cū augm̄tato fructu reddā
uobis· Et dicā tibi o fidelis & p̄be
serue· qui fideli t̄ ministras· Quis
quis plus uoti sui addit quā sibi
in lege p̄ceptū sit· duplicē merce
dē accipiet· quia illū in nomine
meo gl̄osū habeo· quō me ualde
amauit· Et ego dico· Nec uir- :xv.
gineū genus· nec hic ordo singu
laris deuotionis· nec qui eos imi
tant̄ ut hii qui in heremo iacent.
sunt in p̄cepto legis· sicut & p̄phe
te ab hominib; sub carnali lege
constituti n̄ s̄· quia tantū mea in
spiratione madentes exorti s̄· s;
hi plus addunt quā eis p̄ceptū
sit· q̄d sacerdotalis ordo et reliq̄
institutio sacerdotalis officiū n̄
facit· q̄a hec in abrahā et in moy
se in ueteri testam̄to iussa s̄· sicut
etiā et ap̄li illa ex eadē lege tollen
tes· & in sp̄ū sc̄o ea sc̄dm̄ uolunta
tē meā bene ordinantes ecc̄lē con
seruanda tradider̄t· S; & ipsa ap̄li
ca doctrina in euḡlo p filiū meū
disposita ē· ubi discip̄li ei᷒ in uni
uersū mundū uerba ueritatis
effundere missi s̄· Q̄d tunc· Nā
cū ap̄li uiā salutis pp̄lo annun
tiarent lucidissima aurora filia
rū syon in amore filii mei exor
ta ē· scilicet illoꝝ qui carnē suā
forti t̄ constrinxer̄t et mala con
cupiscentiā in semet ipsis duri t̄

mortificauer̄t· Et sicut tunc hec
casta uirginitas inardenter amo
re filiū mei subsecuta ē· ita etiā
hic m̄ ualde amabilis ordo sin
gularis deuotionis in carnationē
illius imitatus ē· qui s̄ recta t̄pla
mea uidelicet ut chori angloꝝ me
colentes· et eidē unigeniti mei
passionē & mortē ac sepulturā
in corpore suo portantes· n̄ tam
na ut gladio aut aliis t̄rorib; ex
quib; hoīes deficiunt moriant̄·
s; filiū meū sic imitantes· q̄d uo
luntatē carnis sue abiciunt· cū
sc̄ ab omnib; sc̄laris reb; & or-
namentis in quib; mundus letatur
auferr̄t· ut in euḡlo de iohē lucer-
na mundi scriptū ē· Ipse autē :xvi.
iohs habebat uestimentū de pilis
cameloꝝ· & zonā pelliciā circa lū
bos suos· Quid ē hoc· Ille in quo
diuina gr̄a mirabilē abstinentiā
suscitauerat· per eandē gr̄am habe
bat defensionē uirtutis hui᷒ q̄d
in m̄te sua honorē & diuicias sc̄la
res contēpserat· & q̄d etiā p con
strictionē quā in mortificatione
uicioꝝ circa uoluptatē carnis sue
posuerat· petulantes motus eidē
corporis sui forti t̄ domuerat· cū
maiores edificationes quā p̄de
cessores sui instrueret· uidelicet
cū p duras et asp̄as uias incedens·
t̄renas concupiscentias conculca
ret· Quomodo· Quia plurima op̄a
uirtutū strenue faciens· castitatē
ardent̄ amauit· p̄bens etiā his

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0129
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

tiā medicamīna qui illud deuote
exquirebant. Unde etiā illi qui s(un)t
uiuens odor uouens uite secrete
regenerationis. eundē iohannē in
maximis tenebris sc(e)li lucentē. p(er)acu
tissimas op(er)ationes beatarū uirtu
tū uiuta sua subsequentes. ineptā
altitudinē & latitudinē mundi
aliū rerū fugiant. & in constricti
one diffusi animi sui corpus suū
coercentes mala concupiscentiā
abiciant. ita excellentiorib(us) in
strumentis quā hi q(ui) ante ipsos sim
plicit(er) in uia d(omi)ni gradientes. sim
plicia habitacula faciebant.
serenissime fulgentes. acutā & an
gustā semitā arripiant. scilicet. xviii.
ea que in uoluptatib(us) sc(e)li s(un)t fortit(er)
sub pedib(us) suis conculcantes. Quo
modo. Quō semetipsos despicien
tes. & corpus suū seruituti xp(ist)i
in op(er)atione uirtutū subicientes.
peculiaritatē in austeritate morū
suorū declinent. sic p(er) bona exēpla
sua ceteris hoīb(us) lucidissime ful
gentes. Nā etiā angelicū chorū
fideliū imitant(ur). Quomodo. In
abiectione sc(e)larium. quō ut an
geli nec t(er)rena querūt nec concu
piscunt. ita & isti eos hoc modo
mirabilit(er) subsecunt(ur). q(uo)d omīa
xvii. caduca contēpnunt. Unde
etiā sicut fili(us) m(eu)s ē nuncius salu
tiferorū sacramentorū. et sacerdos sa
cerdotū ac p(ro)pheta p(ro)phetarū &
edificator felicium turrium ita etiā
si necessitas se opposuerit qui

nt huiusmodi hoīes radicē odoris
cū utilitate habet. sit nunci(us) & sa
cerdos. sit p(ro)pheta & consiliator
ecclastice edificationis. nec omnino
ab his separandus ē. si tamē ocu
lus claritatis in eo lucet. nec ad
usū ecclasticū dormiat. s(ed) ad in
strumentū ei(us) uigilet. occupatio
nē tamē sc(e)laris cause & conta
gia sc(e)larium rerū abiciens. quia
nec angli nec sacerdotes. nec p(ro)phe
te iusticiā d(e)i occultabunt. s(ed) etiā ex
p(re)cepto illius in ueritate p(ro)ferent.
quēadmodū de iohe qui harun
do uento agitata n(on) fuit. cui(us) au
steritatē isti subsequunt(ur). in euglo
uerū scriptū ē. Et egrediebant
tur ad illū oīs iudee regio & ie
rosolimite uniuersi. & baptiza
bant(ur) ab illo in iordane flumine.
confitentes peccata sua. Q(uo)d ē hoc.
In suspiriis et gemitib(us) a delecta
tione uiciorū egrediebant(ur) ad illū
in quo diuina grā op(er)abat(ur). tota
simplicis confessionis deuota
uoluntas. & uisionis pacis una
nimit(er) om(n)is effectus. scilicet illorū
hominū quorū corda p(er) timorē
mortis ad amorē uite concussa
fuerant. Quomodo. Quō idē iohs
p(re)cursor ueritatis. & amaritudi
nē & dulcedinē eis intimauerat.
Unde & ipsi p(ro)fusionē penitudi
nis a rectitudine ei(us) flagitabant.
quatinus p(er) declinationē malorū.
et p(er)fectionē bonorū confessionē
scelerū suorū ponentes illū mere

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0130
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

rent adipisci· qui ipsis n̄ in um
bra anticipans remediū denunci
aret· s; qui eis in luce nouitatis
uerā salutē conferret· S; ut idē
iohs homines ad se uenientes docens·
& flumine irrigationis pfundens·
uerba penitudinis ex ad hono
rē uenturi saluatoris qui ueniens
salutē fidelib; contulit· & illi face
re n̄ negligant· q testimonio scifi
cationis fulminantis opis plus ad
dunt· uidelicet p inspirationē scla
riū rerū nouā austeritatē sedm
similitudinē illā aggredientes·
quā ex p̄cepto eiđē testimonii sci
ficationis p regenerationē sps &
aque in abiectione diabolice ser
uitutis nouū hominē induentes
adiert· s; ubi stimuli inpellentis
necessitatis se obtulerint· admo
nendo· & erigendo· ac sanando·
manū deuoti uiuam in petentib;
porrigant· sitam ad eandē dig
nitatē ecclastica pmotione dig
ne puenerīt· & in hoc p̄decessorē
suū fideliť imitentur· ut qđ ille
uelut in umbra ostendit· ipsi in
nouitate lucis ueraciť cplant·
Ipsi enī s̄ zona eccle eā ualde
constringentes· quō incarnatio
ne filii mei occupati s̄· et q̄a eū
angelicū ordinē exercent· scili
cet n̄cessantes in ullis horis can
tando cū sonitu· aut orando in
cōpunctione· n̄ autē excussis cla
morib; ut inutilis puluis aut ari
dus absq; uiriditate conpuncti

scī sps in abrenuntiatione·

onis· et q̄a eā n̄ recusant opari
p necessitate sua n̄ tam in manib;
suis sclaria querentes· s; cū cari
tate & humilitate se ipsos acute
circūspicientes· O ipsi fortissimi
atq; amantissimus ppls mēs cū in
eis afflictionē illā adtendo· quā
filius mēs in carne sua passus ē·
quō & ipsi sedm mortē illi mo
riuntur cū uoluntatē suā deseren
tes· & ppt̄ unā cumā magisterio
se subicientes· sedm impiū plaux
suox gradiunť· Qua ppt̄ et :xix:
uestitu alioꝝ pploꝝ n̄ assimilat·
quia et ipse integer· incorruptā
incarnationē filii mei que plu
rimū distat a pcreatione alioꝝ
hominū ostendit· Nā eandē in
carnationē legale impiū uiri
ac mulieris n̄ tetigit· sicut nec
iste ppls ulla conscripta lege ad
hanc constrictionē cogendus ē·
s; qui eā p dilectione di sua uo
luntate uouendo aggredit· hic
in ipsa pseueret· ne retro cedens
corruat· sicut lucifer q lucē de
seruit & tenebras recepit· Idē
enī uestitus sedm coruscationē
supnoꝝ spirituū cū aliis subulita
tis sue circūuolat· & incarnatio
nē ac sepulturā filii mei desig
nat· q̄a signū eiđē incarnatio
nis in eodē uestitu habet· qui
habet q se ad fortissimā obedi
entiā exhibet· et signū eiđē se
pulture in ipso uestitu portat·
qui in opib; iusticie sclarib; cau

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0131
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

65v

sis abrenuntiat· Unde q̇ pura
uoluntate eodē uestitu induit'
salubri remedio alleuiat̃· Et ido
qui illū p inuocationē sps sci in
benedictionib; suscipit· n̄ illū ab
iciat· quō qui cū p abiectionē
pseuerantis mali contēpserit· cū
illo erit· q̇ anglicū ordinē spre
uit· et in morte sepultus ē· Qd̄ ē
hoc· Quō hic ppls ex p̄cepto legis
ad hanc constrictionē stimulat̃·
non ē· s; uoluntate sua aggres
sus ē pactū meū obseruare· et
ita ecclām meā sua scā conuer
satione illustrare· Quomodo· ẜ
post primā lucē diei aurora so
lis aspicit̃· ita ordo iste post uo
ces aploꝝ exortus ē· Quid ē hoc·

xx. Prima lux diei fidelia uerba
aplice doctrine designat·
aurora uero initiū hui' conuer
sationis que primū in solitudi
ne et in speluncis post eandē
doctrinā germinauit· demon
strat· Sol autē discretā et bene
dispositā uiā deinde in seruo
meo benedicto declarat· quē
ego in ardente igne p transitum
docens eū in uestitu conuersa
tionis sue incarnationē filii
colere· et in abnegatione uolun
tatis sue passionē illi' imitari·
quia idē benedictus ē q̄si alter
moẏses in lapideo foramine la
cens· et corpus suū in multa
asp̄itate ob amorē uite cruci
ans et constringens quēadmo
dū etiā primus moẏses in lapi
deis tabulis ex p̄cepto meo aspā
et durā legē scribens iudeis de
dit· S; ut filius mis eandē legē
p dulcedinē euglii p forauit sic
etiā benedictus famulus mis p
positū hui' ordinis qd̄ ante ip
sū durissima conuersatio fuit
p dulcedinē inspirationis sps
sci discretā et planā uiā fecit·
ac p hoc plurimā cohortē sue
religionis collegit· ut etiā filius
mis p suauitatē odoris sui xp̄ia
nū pplm sibi coadunauit· Et
deinde sps scs cordib; electoꝝ suoꝝ
suspiria uite habentiū inspira
uit· ut sicut in lauacro baptismi
crimina pploꝝ abluunt̃· ita et ipsi
in significatione passionis ei'dē fi
lii mei seclares pompas abicerent·
Quomodo· Nā ut homo a diabo
lica potestate in scō baptismo con
uertit̃ crimina ueti's macule abi
ciens· sic et isti t̄renas causas in sig
no uestitutus sui abnegant· in quo
etiā et anglicū signū habent· Quo
modo· Ipsi enī in uoluntate mea
p̄ceptores ppli mei positi sunt·

xxi. Unde qui etipsis in scā conuer
satione p̄bati inueniunt̃ pasto
res ecclē meę constituant̃· q̇a et
angli qui nulla macula t̄rene car
nis tanguntur custodes ppli mei s̄·
Nā sicut angli corā dō in duplici
honore s̄· sic et hoīes hui' religio
nis s̄ in duplici uita· Quomodo·
Angli in celestib; dō sine intimis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0132
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

sione seruiunt. & etiā miseris hoīes
a diabolicis insidiis sēp purgant.
Sic et ppls iste angelicū ordinē imi
tat. cū terrena despiciens dō cotidie
famulat. & cū etiā reliquos hoīes
suis orationib; a malignis spiritib;
die ac nocte defendit. Unde si eccla
mea rectū pastorē n̄ habet. tē ppls
huiusmodi religionis clamando &
flendo ipsi subueniat. et q̄ in eo
pbatus inuenit. si necesse fuerit sup
extensū sacerdotiū suscipiens ip
sā in cęlo meo strenue defendat.
Nullus autē religionē istoꝝ repen xxij.
te & uelut ex sono euigilans
aggrediat. nisi prius in contricti
one animi sui si in hoc pposito p
seuerare ualeat ex intima pbatio
ne examinet. ne si illud uoluntate
sua infedere benedictionis susceperit.
et postmodū in puersitate erroris
sui abiciens. m̄ sine penitencia il
luserit. in damnatione mortis mi
serabilit' peat. Qua ppt' o carissi
mi filii mei ualde in contrarietate
dissipati estis. surgite citius in hu
militate et in caritate. et scō ppo
sito uro uiril̄r & unanimit'
consentite. Sed ut uides alius xxiij.
splendor ut candida nubes p̄dic
tā muliebrē imaginē ab umbili
co et deorsū quo usq; ul
tra n̄dū creuit honeste circum
dat. qui ē sclaris uita que in can
dore serene intentionis ecclesiam
a plenitudine germinantis for
titudinis. usq; ad extremitatē

illā ubi ultra iā n̄dū in filiis su
is pcessit. in reuerentia iuste sub
iectionis circūplectit'. Quomodo.
Quia circa umbilicū ē germen
mēbroꝝ de quo omne genus hu
manū pcreat. unde & ibi in eccla
sclaris ppls ē p quē ipsa ad plenū
numerū in ordinib; suis pducen
da ē demonstrat'. cū ibi reges &
duces. principes ac p̄sides cū sub
iectis suis. ac etiā ceteri diuites
& paupes ac egeni cū reliquo
pplo conuersantes denuntiant'.
et p hos oms eccla ualde ornat'.
quia cū sclares hoīes legē di
que ipsis posita ē fidelit' conser
uant. eandē ecclam plurimū ex
ornant. scilicet cū multis am
plexib; dm amplectunt'. ita q̄d
sincera humilitate & deuotione
magistris suis obediunt. & q̄d
elemosinis & uigiliis ac continen
tia & etiā uiduitate ac ceteris
bonis opib; que di s̄ corpus suū
p di amore castigant. Unde isti
qui constitutā sibi legē sc̄dm
uoluntatē meā custodiunt. ual
de amabiles mihi s̄. Sed si qs xxiiij
ex istis iugū libertatis mee in ab
iectione sclariū ferre desiderat.
ad me citius ueniat. nisi in uinc
tura carnalis copule sit. quā liga
turā temere n̄ soluat. n̄ p uolunta
tē illius cuius consortiū habet.
Quomodo. Nec maritus uxorē.
nec uxor maritū in hoc pposi
to deserat. nisi uoluntas amboꝝ

66v

sit. & tunc si ita de liberauerint.
aut ambo remaneant in seclo. aut
ambo a seclo separentur. quod esse non
potest ut pes unus permaneat in
corpore. & alter a corpore absci
datur salvo homine. Sic etiam non con
gruit ut maritus seculum colat et
uxor seculum deserat. aut ut uxor
in seclo resideat & maritus seculum
fugiat. si in superna vita decorem
suum invenire voluerint. quia si hoc
indiscrete & insipienter agitur non ho
stia sed rapina appellabitur. Qua
propter qui in carnali copula lega
li iure sibi coniuncti sunt unanimi
ter simul vivant. nec alterum ab
altero sine consensu alterius. nec
sine dispositione. aut demonstra
tione ecclesiastici vigoris insipienter
se discindat. quemadmodum in
xxv. euangelio iterum scriptum est. Quod
ergo deus coniunxit. homo non se
paret. Quid est hoc. Deus in creatio
ne humani generis carnem de car
ne tulit. & in unam copulationem
coniunxit. ita constituens ne
hec conexio per ceptantem ab invi
cem separaretur. Quomodo. Quia
ita in coniunctione viri ac mu
lieris erit. ubi caro carni et san
guis sanguini legali ostensione
copulatur. ne ab invicem sua stulta
perceptatione disiungantur. nisi
hoc ex iusta causa aut ex ratio
nabili devotione utriusque liga
ture evenire occurrat. quod deus
in secreto sapientie sue hanc
coniunctionem maris et femine
ad propagationem hominum benigne
disposuit. Et quia hec coniunctio
ab ipso ita decenter constituta est.
idcirco stulta cupiditas hominis ab
scisionem in his duabus partibus non fa
ciat. nec pars hec nec illa dotem san
guinis sui in alienum locum ducat.
quod sicut deus precepit ne homo occi
dat hominem. ita etiam iussit ne ho
mo per crudelitatem fornicationis
sanguinem suum a recto loco suo
abscidat. Unde etiam homo ardo
rem cupiditatis sue deprimat. nec
incendium suum ad alienum ignem in
mittat. quia si hec ardens volun
tas calorem alterius voluntatis cum
fervente concupiscentia fortio
ris vel mollioris cause conceperit.
vere tunc cum desiderio animi
sui et cum colligatione amplexio
nis mentis illius in unum coagulantur.
Nam exterior videns oculus interiorem
calorem in adustionem excitat. Et
quamvis corpus hoc peccatum cum
corpore illo non operetur. tamen vivens
voluntas facit opus ardoris in
illis. ita quod omnia viscera eorum propter
conscientiam suam concutiuntur.
Qua propter claustra exterioris hominis
tam cauta custodia observentur.
ne [hole] interior homo per insipi
dam negligentiam sauciatur.
xxvi. Et ut vides quod hi tres splen
dores circa ipsam imaginem
se late diffundunt. hoc est quod
in honore superne trinitatis per

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0134
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

dicte tres ęcclasticę institutiones·
ubiq; felicē ecclam indilatatione
erumpentiū germinū & indiffu
sione beatarū uiriditatū miro
modo circūplectentes consoli
dant· unde etiā plurimos gra
dus & scalas in ea bene & decent
ostendunt qui s̄ diuersi ordines
tā in sclarib; quā in spritalib; hoīb;
per quos eadē eccla in bonitate mo
rū et in disciplina uirtutū filios
suos cū suauissima reuerentia edu
catos ad supna pducit· Quomodo·
cū trena spernunt· et cū celestia
diligunt· Quid ē hoc· Quia lega
lia pcepta quę ipsis instituta s̄·
in diuino amore fideliť ēplent·

Sed sicut in trib; psonis unus ds̄· xx·vij·
ē· ita etiā in his trib; pdictis or
dinib; una eccla ē· fundator ille
ē qui plantator omniū bonoꝝ ē·
Quodcūq; enī ille n̄ plantauit·
hoc stare n̄ poterit· Unde illa in
stitutio quā ipse n̄ istituit· hec
in magnis illusionib; decidet· Quo
modo· Quia ds̄ hec n̄ plantauit
quę ad supiora cū flatu supbe as
cendere tēptant· nec altiorib; suis
subici uolunt· Hoc ibi ē· ubi mi
nor ordo supra maiorē ordinē
quidē antiquo consilio principa
liū magistroꝝ in uoluntate mea
constitutus ē se eleuare contendit·
et ubi quidā in diuersis signis ue
stitus sui se uolunt extendere
secdm mores suos· ut in sania sua
se cogitant· uelud si ordo angloꝝ
se erigere uellet sup ordinē
archangeloꝝ· Et qd hoc eēt· Qsi
nichilū & inane essent· qa sic rec
te constitutos di ordines in uani
tatib; suis diuidere uellent· Sed
hoc eē n̄ debet· Sic etiā nec hoc eē
decet· ut ab his in insania diuersi
tatis sue inuocet· qui in pposito
suo semp noui eē uolunt· & rudes
in scientia sua addiscendū ea quę
in initiib; suis s̄· deserentes bene con
tritā uiā et bene exaratā artā an
tiquoꝝ patrū· quā illis sp̄s scs̄ in
spirauit· Unde multi excitis con
stitutas ordinationes· qs eccla
in antiquis patrib; habet in mag
na supbia destruunt· et hoc in
plurimis scismatib; diuersarū
institutionū suarū faciunt· Ipsi
enī in diuersis circuitionib; suis
fructifere arbores dici uolunt· s;
nec uacuę harundines possunt
appellari· quēadmodū dilecto
Iohi de illo ostendit̄ qui in tepo
re marcens abicit̄· ut scriptū ē·

Scio opa tua· quia neq; frigi xx·viij·
dus es neq; calidus· Utinā fri
gidus eēs aut calidus· S; qa tepi
dus es· incipiā te euomere ex ore
meo· Quid ē hoc· O stulte qui in
temetipso turpit̄ marces· ego q̄
cognitor secretoꝝ sū· in scientię
oculo uideo opa desiderioꝝ tuoꝝ·
quō opa quę ad ignē igniti illu
minatoris ptinent omnino n̄
effugisti· nec etiā opa quę glaciē
frigidi rigoris inducunt om

no abic . cisti· Quomodo· Tu nec
es in malis opib; extoto frigidus
nec in bonis actib; extoto feru
dus· s; in utroq; p instabilitate̅ m̅ıus
tuę ut tepidus uentus pendes ui
delicet inincerto sciens q̇d sis· q̇a
nec in malo eternas penas· nec
in bono digna p̄mia consideras· Lm̄:
Quia intā magnā p fundītate̅
respicis· q̇d fundū e' inuenire n̄
uales· et quia etiā tā altū monte̅
attendis· q̇d cacumē e' ascende
re n̄ potes· Omdi' tibi ee̅ ut in
utile seruū & peccatore̅ te scires·
quā sis in tepore· ita q̇d uix ad
iusticiā respicias· Nā si a bonis
actib; separatus ees· peccatore̅ te
intelligeres· uel si a malis opib;
te abstraheres· aliquā spe̅ uitę
haberes· Nunc aute̅ ut tepidus
uentus es· qui nec humiditate̅
fructib; affert· nec eis calore̅ indu
cit· Tu eni̅ es ueluti incipiens et n̄
quasi p ficiens· q̇a bonū tangis
in inceptione s; illo te n̄ pascis in
p fectione· ut uentus qui . os hoīs
p currit· & n̄ sicut esca quę inuen
tre̅ e' uadit· Utrū eciā carius ē
inanis sonitus· an p fectū opus·
S; acceptius ē p fectū opus· quā
inanis sonitus· Frido cū silentio
humilitatis opare· et n̄ cū supbia
extolle te· quo ille p nihilo con
putabit· qui societate̅ scificatio
nis illoꝝ q̇ me in lenitatis obseq̇o
amant abiciens· hoc p flagrante̅
iactantiā aggredit· q̇d p suaue̅
mansuetudine̅ adinplere dei
dignat· Q̇d si p inchoatione̅ rec
titudinis iam uerboꝝ meoꝝ quę
cibū fidelib; p̄bent imitare tep
taueris· et si tunc in ea torpens
ac nullā dulcedine̅ iusticię te
tangentib; ostendens· ita adde
teriora cadis· tunc & ego p p ter
tepore̅ neglientię tuę incipiā te
eicere· scilicet excade̅ ui uerboꝝ
meoꝝ expellens te· quo nullū sa
pore̅ suauitatis p efficatiā opati
onis tuę exhibens· ad interiora
beate receptionis n̄ anhelas· Unde
et ita abiectus conculcaberis· sic
& cib; ille qui p p t̄ tepore̅ gustus
extor hoīs p icit· ante quā inuen
tre̅ ipsius recipiat· S; q̇d nunc·
Uenti eni̅ uolant et uentoꝝ stre
pitus resonat· s; radices n̄ florent
nec germ̄ p ferunt· Nā qui sub
iugo meo ee̅ deberent lasciui s̄·
nec sedm̄ disciplinā incedunt·
Quid ē hoc· Ipsi rectā uiā transi
liunt· & multa inutilia taberna
cula sibi faciunt· Huiusmodi eni̅
hoīes· nullū feruore̅ iusticię ha
bentes· s; in semet ipsis torpentes·
nec in constituta sibi lege ardent
nec sedm̄ conuersatione̅ p̄ceden
tiū patrū suoꝝ faciunt· s; quisq;
eoꝝ quandā singularitate̅ in se
met ipso sibi plantat· & sedm̄
uoluntate̅ suā lege̅ sibi ponit· sic
in p p riis cogitationib; suis· et in
magna instabilitate p inflatā
supbiā se aduolandū eleuans·

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0136
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

Et quō isti recto federi patrū suoꝝ n̄
adheserunt· idcirco semꝑ noui et ru
des in magna instabilitate hac &
illac sedm̄ uoluntatē suā uagant̄·
Qua ppt̄ et ego conparo illos xx.ix.
stultis artificib; q̇ magnū
edificiū in altū erigentes· n̄ imitan
tur prudentiā alioꝝ artificū· qui
in multis instrumītis optime edoc
ti & diuersis pbationib; edifica
tionū examinati· oīa uita que
ad edificationē ꝑtinent· bene no
uerunt· & oīa instrumīta sua iu
ste disponunt· s; ipsi uacui & in
sipientes in semet ipsis confidunt·
quia p̄alus sapientes sapientes eē
uolunt· & edificia sua ita ponunt
q̄d ad tēpestates mobilia s̄· unde
citā auentis deiciunt̄· quō n̄ sup̄
petrā· s; supra arenā posita s̄· Ita
& isti faciunt q̇ in supbia sua in
semet ipsis confidentes· p̄antiq̇s
patrib; suis prudentes uideri cu
piunt· nec sedm̄ fedus eoꝝ ambu
lare uolunt· s; sibimet ipsis leges
sedm̄ uoluntatē suā in magna
instabilitate ponunt· & idō myl
tociens p diabolicas tēptationes
ad peccata quatiunt̄· q̄a n̄ sup
xp̄m s; sup instabilitatē morū
suoꝝ innituntur· Unde ne ex xxx.
spiratio sp̄c sc̄i que in antiquis
patrib; opabat̄ p supbā inflatio
nē euacuet̄ uolo ut fideli homi
ni cū humilitate sufficiat q̄d si
bi a p̄decessorib; suis institutū ē·
ne si plus inanit̄ uoluerit quā
humilit̄ querere debuerat· p̄ca
tēpefactus inde recedens ex hoc
roborē confusionis accipiat· ut
in eu̅glō scriptū ē· Cum inui
tatus fueris ad nuptias n̄ discū
bas in primo loco· ne forte hono
ratior te sit inuitatus ab illo· et
ueniens is q̇ te & illū uocauit di
cat tibi· da huic locū· & tunc in
cipias cū rubore nouissimū lo
cū tenere· Q̄d ē hoc· Quando p
supnā inspirationē admonitus
fueris· ut p fideles labores tuos
ad tabernaculū illud uenias·
q̄d semp in nuptiali uita habun
dat· ita q̄d assidue in sinceritate
et honore ac sc̄ificatione intur
gineca uirga et in beata matre
uidelicet ecclā letat̄ & n̄ in cor
ruptione & confusione ac deiec
tione germinis et floris sui tri
stat̄· tunc conprime mentē tuā
in humilitate n̄ eleuans eā in
elacione· Quomodo· Cū seclares
causas in amore dī a corpore
tuo abieceris· tunc quasi pulcher
rimus flos ascendes· qui in cele
sti uersim sine ariditate cū filio
dī floret· in quo oīa ornamīta
animarū apparent· quia ueť
homo oīs abominationes ho
minū pfert· nouus autē omnē
sc̄ificationē uirtutū edificat·
Et idō cū ad hanc sc̄ificationē
ueneris· erubesce antiquū ser
pentē qui semet ipsū a beatitu
dinis loco deiecit· p appetitū

inanis glorie imitari. Quid est hoc? Si ui-
deris aliquem tibi ornatiorem, caue
ne per flagrationem mentis tue super
eum ascendas dicens: uolo super illum
aut sicut ille esse. Quod si hoc modo
te exaltaueris, numquid tunc fide-
lis seruus es, cum dominum ad iracundiam
prouocas, ita quod te illi opponis? Sed
si intellexeris aliquem fortius in-
strumentum habere quam tu habeas,
et si tunc illi per inuidiam detraxe-
ris, planam uiam non ambulas, sed per de-
uia incedis. Qua propter stude in hu-
militate deo seruire et non in superbia
bachari, nec te per uanitatem simula-
tionis super illum extolle, quia iusta ex- xxxii
aminatione maiori desiderio certe
ne uiuit, licet quam tu ardeas, sci-
licet ad excelse beatitudinis culmen
per supernum ardorem. Ita imitatus
ab illo, qui omnibus ueritatem dili-
gentibus pium se manifestat, ne in-
sciente oculo ueniens, idest qui
te in humilitatis obsequio et il-
lum in caritatis dono per inspirati-
onem beate admonitionis uoca-
uit, recto iudicio suo diiudicet
te dicens: Tu qui te per flagrantem
superbiam in locum illum erexisti, cuius
socius non es, relinque uanam gloriam
tuam, et da per subiectionis officium
huic dilecto meo culmen honoris,
quod temere rapuisti. Et quid exinde
de te? Quoniam si hoc modo deiectus
fueris, incipies per angustiam me-
roris et tristicie ex imitate ab-
iectionis sentire et ita te per ...

tum abhorrere, quia custos anima-
rum auferet tibi alienum honorem,
quem fraudulenter inuasisti, cum te
illi opponens hoc temere rapere
temptabas quod habere non debuisti. [margin: ut et auferatur quod habere uolebas.]
x tibi dabitur quod habere noluisti.
Ita etiam cum minor ordo supra ma-
iorem se exaltat, per iustum iudicium
meum deiectus subprimitur, quoniam no-
lo ut alter ante oculos meos super-
bia sit, quam in deiectione confu-
sionis. Nam si ancilla supra dominam
suam se exaltauerit, tanto despec-
tior omnibus eam inspicientibus erit,
quia hoc fieri temptauit quod desi-
derare non debuit. Qua propter qui
sibi secundum cor suum leges faciunt
et in hoc uoluntatem meam non que-
runt, magis ex hoc in defectio-
nem quam ad perfectum ueniunt, ut
uerum filius meus in euangelio testatur
dicens: Omnis plantatio quam non
plantauit pater meus celestis, era-
dicabitur. Quid est hoc? Omne germen
scientie cordis et mentis ac morum
surgens in uiriditate illa qua
homo uiuit cum homo illud ita
in semet ipso seminat quod post-
ea in calore feruens ita ei copu-
letur secundum quod hoc perficere uult,
illud uidelicet • transpositum
aut in exaltatione mentis aut
in petulantia carnis aut in
superflua pollutione aut in occa-
sione excusationis aut in ui-
cissitudine operationis sursum
aut deorsum in prudentem uadens

nec quale fundamentum sit dis
cernens. scilicet an utile aut in
utile sit scire contempnens. uertit
hoc iusto iudicio destruet. quoniam
plantationem istam in mali opere non
plantauit pater ille qui celorum et omnis
iusticie habitator est. et ideo cicius
arescet. quia de rore celi non ascen
dit. sed de suco carnis uenit. Quomodo?
Quia homo per stultam scientiam suam
hoc opus faciens. nec iusticiam. nec
uoluntatem creatoris sui inspicere
uoluit. sed ad illum qui semper rotam
carnis ipsius infatigabiliter exa
gitat respexit. Nam quod hominibus
cum oculum suum acute in deum figere
nolunt per deceptionem mentis sue
aliquando bonum uidetur. si hoc
exspiratio spiritus sancti non calefacit in
interitum ibit. quia hoc uana
gloria pertransiuit. Cum enim uani ho
mines in uno per tedium afficiuntur.
in altero per uanam gloriam innouan
tur. multociens in superbia et in
simulatione ac in spiritu zelotipu
se extollentes. et etiam multociens
in molestia et in indignatione
ac in contradictione aliarum in
stitutionum que de me fluxerunt
se dilaniantes. nec non in ceteris
bonis que non sunt in tempore tedii. sed
in ardore desiderii de die in diem
perficiendi se inuicem comprimentes.
Nam quod de me fluit dulce et sua
ue gustum anime prebet. semper in
perseuerantia perficiens. et non instabi
litate retro aspiciens. Unde ille

beatus est. qui nunc confidens spem
suam et uictum ac finem operum suorum non in
se sed in me ponit. Qui facit hec non ca
det. qui uero sine me stare uolue
rit in ruinam ibit. Et qui sunt illi? Vide
licet hii qui semetipsos per uanam
gloriam nouos faciunt. et propter
tedium quod in preceptis meis patiuntur
in semetipsis confidunt. Sicut enim
uetus uestimentum in manibus hominum
molestum est. sic ego in domis
meis spernendus non sum. quoniam illa in
simplicitate semper noua sunt. et quanto
uetustiora. tanto cariora sunt. Qua propter
que homines in semetipsis absque
inspiratione mea excogitant in
uanitate morum per inania studia
eorum diffluent. et quamuis aliquando
in conspectu hominum stare uide
antur tamen ab oculis meis cicius
pro nichilo ea habeo. ut in euangelio
scriptum est. Sinite illos. ceci sunt .xxx.iii.
duces cecorum. Cecus autem si ceco du
catum prestet ambo in foueam cadunt.
Quid est hoc? Permittite illos qui in
factis suis peruersi sunt in peruersitate
sua diffluere. quia in rectitudine
bonorum operum se corrigere nolunt.
Et quoniam in estimatione sua se iu
stos nominant cum in actibus suis ua
ni sint. ex ipsa facilitate sua ceci
efficiuntur. quia per uiam iusticie am
bulare contempnunt. et quoniam magis
uiam iniquitatis quam ueritatis
illis hominibus preponunt. qui eos
in malis operibus sequi festinant.
Unde qui hoc modo uisum rectitu

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0139
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

dinis non habent. estimantes se iustos
esse et iniusti sunt. cum viam vere doctri
ne ignorantibus viam false iusticie
demonstrant. pariter in foveam
desperationis cadunt. quo nec isti
xxx.iiii. nec illi. quo eant sciunt. Sed in
bis quedam in indignatione mea
coram hominibus aliquando detego.
quedam autem per moderationem perspi
cue visionis tacite coram hominibus
interdum tolero. sed tamen ea per
ponderationem iusti iudicii mei in
futuro ulciscor. Et ob hoc quisque fide
lis est studeat ascendere ad altitudi
nem virtutum. et non ad ima scalarum des
xxx.v. cendere. Quomodo. Qui in mi
nore gradu est ad maiorem ascende
re potest. non autem qui in maiore est
ad minorem se declinare debet.
Quid est hoc. Nam presides possunt ad
duces pervenire duces vero ad reges
ascendere. non autem decet reges ad
duces descendere. nec duces ad
presides se declinare. Si enim reges du
cibus se subiugarent. vel si duces pre
sidibus se subicerent. wach omnis
populus vociferaretur. et eos derisui
haberet. Ita qui sunt in scalaribus pos
sunt viam predictorum pigmentariorum sub
ire et qui sunt in via eorundem pig
mentariorum possunt per fratres qui sunt
vivens odor vovens iter secrete
regenerationis adire. non autem qui sunt
idem vivens odor vovens iter secre
te regenerationis. decet ad eosdem
pigmentarios transire. nec ipsos
pigmentarios ad scalares corruere.

Quod si isti qui sunt vivens odor vo
vens iter secrete regenerationis
ad ipsos pigmentarios respiciunt
vel si idem pigmentarii ad scalares
transeunt. heu. heu. hai abam
mabus iustorum super eos dicetur. et coram
me in abiectione habebuntur nisi
digna penitentia reversi fuerint. quia
si altior gradus super inferiorem ce
ciderit ambo destruentur. Sic et
illis erit qui rectum iter suum dese
runt. et retrorsum incedunt. Nam
qui filium meum induerit. que ta
lem filium induere posset. Nullum.
et vere nullum. Gaudet autem in
patre vestro. quoniam multociens in
minoribus maiores video. et in
maioribus minores invenio. quia
superbia cadit. et humilitas as
xxx.vi. cendit. Unde pacem et carita
tem ac humilitatem habete intra
vos. sicut et anime iustorum cum
angelis et angeli cum archangelis
habent. Anime enim iustorum offi
cio angelorum non invident. nec an
geli gloriam archangelorum dedig
nantur. Quid est hoc. Archange
li in maiori necessitate maiora
demonstrant. angeli vero in
frequenti vicissitudine mi
nora denunciant. fidelis au
tem populus humiliter obtemperat. Unde
unusquisque officium suum fideliter
exerceat. Quomodo. Qui sunt vi
vens odor vovens iter secrete
regenerationis cum maior occa
sio ecclesiastice necessitatis ingru

erit inevitabiles causas subventi
archangeli onis ipsius velut percolant. et quae sunt
in ope pigmentariorum assidua de
terminatione infrequentibus cau
sis certa negotia institutionis eius
quasi angeli exerceant. et homines
qui ad summam beatitudinem desi
derant pervenire. verba eorum fideli
ter suscipiant. Quomodo.

xxxvii. Nam qui viventis odor vocentis
inter secreta regenerationis
existunt velut granum sibi. quod
siccus et fortis cibus hominum est.
sicut et iste populus minus asper et durus
ad gustum suci secularium rerum est. Sed
predicti pigmentarii sunt quasi poma
que dulcem saporem se gustantibus
prebent. ut et ista pinguitudine offi
cii sui se suaves hominibus exhi
bent. Communis autem secularis populus
velut caro estimatur in qua et
casta volatilia inveniuntur quo
qui in seculo degunt carnaliter
viventes filios pariant. inter
quos tamen castitatis imitatores
repiuntur. scilicet vidue et conti
nentes qui ad superna desideria per
appetitum bonarum virtutum volant.

xxxviii. Sed et idem ordines ecclesiastice
institutionis in duabus vias
versantur. Quomodo. Spiritualium et
secularium. Quomodo. Ut dies et nox.
Quid est hoc. Spirituales sunt ut dies.
et seculares ut nox. in temporali vi
ta hominum degentes. Quod est hoc.
Dies claritatem solis et serenitatem
lucentis aeris habet. quod per sig
nat. quia spirituales homines et ordinem
viventis odoris voventis inter se
creta regenerationis et ordinem pre
dictorum pigmentariorum in se servant.
Nox vero lucem lune cum stellis et ob
scuritatem umbrose tenebrositatis
tenet. quod demonstrat quod seculares
homines et iustos in operibus suis lucen
tes. et peccatores obscuritate delic
torum gravatos in se tenent. Sed qui
nocte secularium deserverit et ad diem
spiritualium propter amorem vite se con
verterit. stabilis in hoc facto sit.
ne si retrorsum incesserit. uxori
Adam assimiletur qui preceptum vite
transgrediens in seculares erumnas
expulsus est. Unde nemo sit preceps
mundum relinquere. et fedus meum
sua voluntate audacter intrare.
nisi prius in magna probatione
examinatus sit. quia qui filium meum
pro tunicam cepit. nolo ut eam relin
quat. Nam qui eius incarnatione
se induerit. et crucem eius in manus
suas susceperit. numquid convenien
ens est ut abiciat dominum suum. Nullo
modo. Ergo his attende. ‹H›omo xxxix. h
qui in voluntate cordis sui con
fessus fuerit. et in devotione ani
me sue voverit iugum meum in abiecti
one secularium rerum portare. et si te
etiam in ipso ardore cordis sui per
voluntatem desiderantis anime
sue signum religionis in conditi
one iuste intentionis susceperit.
in illo permaneat. ne si illud post
ea in contemptu perseverantis mali

70v

abiecerit iudicium districti exami
nis accipiat. Quid est hoc? Quia il
lum spreuit cuius signum in semet
ipso suscipiens conculcauit. Sic
et iudei cum contempserint cum illum in
insania incredulitatis in cruce
affixerint. Nam ut iudei nefas illud
non timuerunt. ita et iste non uerebitur quod
eandem passionem in uoto suo abi
cit. Quod enim homo deo promittit hoc
etiam reddere debet. secundum quod da
.xl. uid testatur dicens. Introibo in
domum tuam in holocaustis. reddam
tibi uota mea que distinxerunt la
bia mea. Quid est hoc? Fundamento
ne bone et iuste operationis introi .xli.
bo ordines meos in constitutione sanctis
simi domini tui. scilicet in ardenti
desiderio stratum uoluptatis mee
relinquens. ita quod nihil mihi
dulcius est quam anhelare ad te
creatorem omnium. Et ob hoc red
dam tibi uota mea que protulit
os meum cum anima mea. quia hoc
perficere uolo quod tibi iusto iudici
in ardenti desiderio meo prius
promiseram. uidelicet ut actus meos
ad te dirigerem. quod insipienter
transgressus sum. Sed nunc ad te re
currere desiderans. uolo mala
deuitare et bona facere. quo ra
tionalitas et intellectus que in
me feruent per discretionem uere
castigationis magis querunt ad
te unum deum anhelare. quam per stul
titiam false contrarietatis diabo
lum imitari. Unde o homo cum cor

tuum hoc modo deo obtuleris. consi
dera quomodo illud prudenter
perficias. Oculus enim meus acutissime
uidet. quid uoluntas hominis in lo
quatur. Ubi quod meum est hoc districtis
sime requiro. Qua propter o stulti ut
quid uobis tam magna onera in stulti
ponitis. quod putatis uobis tam facile
esse quod carnalem uoluntatem uestram de
seratis. Nam plerique que uobis ex precep
tis meis data est ad hoc non cogimini
ut seculum relinquatis. nisi prius
per multos labores ita exerceami
ni. ut carnalibus desideriis que
in uobis sunt frenum imponere possitis.
Sed tepido uento assimila
mini. quo cum uana gloria men
tem uestram afflauerit. tunc ex aliqua
aspiratione loquimini sic dicentes.
Amplius cum seculo laborare nolo.
sed illud festinanter fugere uolo.
Et cur ita me frangam in uano
labore? Sed cum hec intra uos dici
tis. putatis ea ita terminari ut
excogitatis. Nam multi uacillan
te animo me querunt. ita quod tan
tum signo religionis exterius
notantur. puris oculis me non que
runt. nec semetipsos in uera
doctrina simpliciter circumspici
unt. quomodo diabolum qui
eos deuorare cupit effugiant.
uelut columba impuritatem aque
considerans uolucrem qui eam
rapere temptat fugit. Sic isti dia
bolum non fugiunt. cum eum in scrip
tura doctrinarum uenientem in

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0142
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

77

dent. sed in repentino sopore qui
eis per cecitatem immissus est in eo ut tepi
dus uenius ad me currunt. Qui
dam enim non uoluntatem suam sed tamen ne
cessitatem habitum abicientes spiritua
lem religionem aggrediuntur:
quia multas miserias et paup
tates in seculo sustinentes diuici
as habere non possunt. et ideo mun
dum relinquunt quod cum ita non
possunt habere, uellent. Alii
autem ad seculum stulti et fatui sunt.
ita quod hominibus sunt contemptibi
les. se ipsos regere non ualen
tes. et propterea seculum fugiunt.
quia ab eo deluduntur. Sed et quidam
debilitatem ac infirmitatem cor
poris sui habentes et in his ca
lamitatibus multum laborantes.
non propter me sed ut his doloribus
tanto suauius subueniant
seculum derelinquunt. Alii non
tantas angustias et oppressio
nes a carnalibus dominis suis quibus
subiecti sunt paciuntur. ut propter ti
morem eorum a seculo recedant. non ut
preceptis meis obediant. sed ne idem
carnales eorum domini amplius super
eos potestatem suam exerceant. Et
hi omnes non propter celestem amorem sed
propter has terrenas molestias quas
sustinent ad spiritalem religionem
ueniunt. non considerantes utrum
salsus an insulsus aut dulcis
aut amarus an celi an terre habi
tator sim. Quid est hoc. Ipsi nec
condimentum nec dulcedinem

scripturarum attendunt. nec quomodo
in cordibus illorum hominum habitem qui
superna querunt considerant. Et quomodo
hec seruari nolunt ideo timorem
meum abicientes secundum uoluntates
suas incedunt. unde et mihi alieni
sunt. et fugitiui uocantur. Qua
propter nec ego dico eos seculum dimi
sisse et ad me uenisse. sed in hoc rei
sunt quod seruum timent et dominum con
temnunt quia terrenas causas se
quuntur et me non uerentur. et ideo pa
uidi in minimo et audaces in
maximo dicuntur. Ergo et balaam
assimilantur. qui israheliticum po
pulum in tabernaculis suis pulcrum
uidens. mansionem cum illis ficto
animo se habere concupiuit dicens.
Moriatur anima mea morte iu .xl.ij.
storum. et fiant nouissima mea
horum similia. Quid est hoc. Cum homo
aliquando in suspiriis anime ad
hoc conuertitur ut opera iusticie in
cipiat. tunc insurgente deside
rio ea gemebunde exoptat. sic
dicens in semetipso. Ego miser qui
multis peccatis et obligationibus
prepeditus sum. studiose desidero ut
in abiectione carnalium concupis
centiarum anima mea omnem mali
ciam iniquitatis relinquat. et ut per
contricionem illa qua iusti semet
ipsos despiciunt in habitaculo
bonorum operum maneat. Quomodo.
Sit in rectis actibus inueniatur finis
meus illis hominibus qui iusticiam dei
operantur similis. ita ut terminus

71v

corundē bonoꝝ opū meoꝝ inicio
iustē intentionis eoꝝ adequetur.
S; homo qui intra semetipsū ista
loquitur. si postea transacto tēpore
eorundē suspirioꝝ cū tēptationib;
malignoꝝ spirituū afflatur et carnali
concupiscentia deuictus ad iniq̄
tatē reuertitur. facit ut idē balaam
p nequiciā cupiditatis suę decep
tus fient. Quomodo. Quia ipse po
stea p illud scisma tactus. p quod pri
us sursū aspiciebat ad fallaces c̄
cupiscentias se deorsū declinabat.
ita et hii faciunt q̄ me ficte querunt.
quia cū uiderint illos qui secundum
ueraciter abiecerit simpliciter ince
dere. et in arta ac beata conuer
satione laudabiliter et ueraciter
pdurare. dicunt eos pulcros et
suaues esse. ac primus repentino im
petu unā eoꝝ aggrediuntur secundum
ipsos uiuere desiderantes. S; post
quā se illis ita coniunxerint. quē
admodū et balaā israhelitecum
ppl'm inspexit. multociens p di
uersas nequicias quas prius in
cordib; suis habebat cū in seclo
essent ad carnalia desideria re
uocantur. quo et illis prius dn̄a
bantur. Qua ppt̄ cū sic inpedi
untur ueneno et aduersitate
sua contaminant electū gregē
meū. mutas tēpestatib; cū quaci
entes. et consilio nequicie sue cū
dispgentes. Ita cū ipsi a seclo de
ceptuose recederent. me in ora
tionib; suis in adiutoriū sibi

n̄ inuocabant. nec in pbatione
corporis sui si in hoc pposito pse
uerare possent an n̄ me querebant.
unde et ego pmitto eos considera
re quid uoluntas ipsoꝝ cū in semet
ipsis confidunt eos possit adiu
uare. O ipsi insipientes et infructu
osi existunt. q̄a s̄ iumentes absq;
exaratione legis dī. et sine uiridi
tate uerbi ipsius. ita q̄d n̄ exequi
fierunt q̄d facere deberent. cū artā
uiā adirent. ut bona t̄ra se circū
spicit. cū male fructū pfert. Unde
audiant. O homo hodie cū in tua
carne fortiter in concupiscentiis
ardebas ignea fornace existi. et
quis tibi tantū refrigeriū dedit
quod tā magnū incendiū posses
euadere in uoluptate tua. xl.iii.
Uere qui hec aggredi uoluerit
interiorib; oculis suis inspi
cere debet qualiter ea p me inci
piat. et qualiter ea meo adiuto
rio pficiat. ne si illa insipienter
inceperit. et male consūmauerit.
in ruinā uadat. sicut et ille an
tiquus hostis qui in semetipso
confisus. intra celi metā deiectus
est. Sic et isti abicient qui nec me
nec semetipsos considerantes. in
pcipitatione magne supbie pas
sione filii mei induunt. s; eā post
modū in fastidio supfluitatis sue
reiciunt. Qua ppt̄ qui eā sup se
posuerint attendant quomodo
eā diligant. secundum q̄d iheremias
pphēta in spū scō inspiratus hor

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0144
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

tatur dicens. Quos om̄s qui .xl.iiii.
transitis p uiā adtendite & uide
sic dolor te. sic dolor m̄s. quō uindemia
uit me ut locutus ē dn̄s indie
ire furoris sui. Quid ē hoc. Quos
om̄s qui uiā desertis. uidelicet
in abiectione sclariū & inimitati
one sp̄ialiū. transeuntes p uiā il
lam que uita & ueritas ē que ego
filius di sū. adtendite in inceptio
ne bonoꝶ opū. ne doloris mei ob
liuiscamini. cū me in passione
mea cepistis imitari. et uidete in
pfectione iusticię. ut dolor ille
quē p amore meo uobis inponi
tis dolori meo similis sit. Quom̄.
lſt in eisdē miseriis quas pp̄ter
me sustinetis usq; ad bonū finē
indeficientē pseueretis. sicut et
ego pseueraui in dolore meo mo
ri p uobis. quō ego conp̄ssus et ē
culcatus in passione crucis sū.
sicut uua in torculari adteritr̄.
quatinus corpus meū mandu
cetis et sanguinē meū bibatis.
ut in p̄scientia p spicatis oculi
sui locutus ē dn̄ator celi et t̄re.
uidelicet in illo initio. cū adam
uitā deseruit. et mortē accepit.
ubi tam̄ idē pater m̄s celestis hoc
p̄uidit q̄d in fine tēporū p me
p filiū suū ex uirgine incarna
tū. qui me in fortissimis uirib;
iusticię diabolo opponebā. eun
dē antiquū seductorē superaret
et humanū genus in defensione
supni auxilii liberaret. Ergo

homo cuiuscūq; sexus aut eta .xl.iiii.
tis sit. qui passionē xp̄i induit.
adtendat. ut eā fortiter retine
at. ne si eā p errorē neglectus sui
abiecerit. postea cū ipsā uoluerit
retinere. eā inuenire n̄ possit.
Unde et illi qui infantes su .xl.v.
os eidē passioni in humili
tatis conuersatione subicere
uoluerint. hoc n̄ in p̄sūptione
p̄cipitationis inprudentr̄ faci
ant. s; sapientr̄ in examinatione
discretionis. n̄ cogentes illos absq;
consensu uoluntatis suę hoc
adire. q̄d nec ipsi ferre possunt.
Quomodo. Si infantē tuū mihi
offers. cū ei n̄ inē scientia discer
nentis intellectus. s; cū in stulti
cia om̄s sensus ei iacet. et tam̄
ita sine uoluntate ipsius eū of
fers consensū illius in hoc n̄ con
siderans. n̄ recte fecisti. ita offe
rens arietē. Quomodo. Si homo
arietē ad altare meū offert. et si
eū in cornib; suis fortitr̄ funib; n̄
ligauit. certe aries fugit. Sic etiā
si pat̄ aut mat̄ puerū suū qui
aries ē ad seruitutē meā offert.
et si in hoc uoluntatē illius quę
cornua ipsius s̄. nec diligenti
custodia. nec supplicatione. nec
dep̄catione. nec exhortatione
totius diligentię quę funes
colligationis ei intelliguntur
adtendunt. quō his omnib; pu
er ad consensū bone uoluntatis
p uocandus ē. tunc si istis exami

nationibus fuerit probatus. certe aut corpore aut mente fugit, nisi deus immutabilibus suis eum custodiat. Si autem tu homo tanta magna custodia corporalis districtionis puerum illum concludis quod se a pressura repugnantis uoluntatis suae absoluere non possit, tunc in omnibus fructibus tam corporis quam animae propter capturam illam quae sine consensu eius ipsi iniuste illata est aridus manens apparet. Tunc et ego tibi o homo qui auctor huius ligaturae es, dico: Viride agrum in potestate mea habui.

xlvi. Numquid o homo dedi tibi illum ut eum germinare faceres quaecumque fructum tu uelles? Et si in illum semen seminas, numquid potes illud in fructum producere? Non. Nam tu nec rorem das, nec pluuiam emittis, nec humiditatem in uiriditate tribuis, nec calorem in ardore solis educis, per quae omnia competens fructus producendus est. Ita etiam in auditum hominis uerbum seminare potes, sed in cor illius quod ager meus est, nec rorem compunctionum nec pluuiam lacrimarum nec humorem deuotionum nec calorem spiritus sancti infundere uales, in quibus omnibus fructus sanctitatis germinare debet. Et quomodo audebas dedicatum et sanctificatum mihi in baptismo tam temere tangere ut eum absque uoluntate sua in artissimam captionem ligares ad ferendum iugum meum tradens, unde nec aridus nec uiridis effectus est, ita quod nec saeculo mortuus est nec saeculo uiuit. Et cur eum ita oppressisti quod ad neutrum ualet? Sed miraculum meum ad confortandum eum ut in spirituali uita permaneat ab hominibus perscrutandum non est. Quo uolo ne parentes ipsius in oblatione eius peccent absque uoluntate illius eum mihi offerentes. Quod si aliquis scilicet pater aut mater puerum suum ad seruitium meum offerre uoluerit, antequam eum repraesentet dicat: Promitto deo ut puerum meum sollerti custodia usque ad intelligibilem aetatem eius custodiam, scilicet supplicando, deprecando, exhortando eum, quatenus in seruitio dei deuote permaneat. Et si mihi consenserit, festinanter eum ad seruitutem dei offero; uel si in assensum non perduxerit, insons coram oculis maiestatis eius sim. Si autem parentes pueri eum his modis usque ad intelligibilem aetatem suam prosecuti fuerint, et si tunc idem puer se auertens illis consentire noluerit, tunc et ipsi quia deuotionem suam in illo quantum ualebant ostenderunt, eum sine uoluntate illius non offerant, nec eum ad seruitutem illam peruenire cogant quam nec ipsi ferre nec adimplere uolunt.

xlvii. Qui autem deuoto animo se mihi libenter subicere uoluerit, ad hoc stren-

nunc exhortandus ē ut pugnat. nec
pluriorē alicuius maliuole anime
a bona intentione sua retrahendus.
Nā si quis aliquē illoꝝ qui me seq̄
desiderauerit. apposito suo retrax
erit sacrilegiū facit. quō fedus meū
in mente illius dirupit. quia ppt̄
et in recto iudicio rationē exinde
redditurus ē. si in hac nequicia in
flexibilis durauerit. quia in ser
uire uolentē auertit. q̄d facere n̄
debuit. ut scriptū est. Omne .xl.viii.
q̄d dn̄o consecratū. siue homo fue
rit. siue animal. siue ager. n̄ uene
at. nec redimi poterit. Quid ē hoc.
Cūque libet anhelans anima cū
pleno officio scientie ita bonū sen
sū in homine tangit. ut ille ali
quā rē pficiat. tunc eandē rē uo
luntas ipsius construit. sic dicēs.
Hoc decet ad honorē dī. Et ita
cū bona deuocione et cū iusta re
uerentia idē homo illud pmittit
dō. ipsū ei offerens poculū cor
dis. q̄d ē p uoluntatē desirioꝝ
suoꝝ. Et tunc illud hoc modo in
dotē sc̄ificationis dō oblatū est.
Quomodo. Quia ds̄ in eodē homi
ne edificantē uoluntatē uidens.
ita eā panulū sc̄ificationis susci
pit. ut uir sponsā suā panulum
desponsationis sibimet ipsi infe
dus colligationis ne ipsā amodo
dimittat. munire solet. Unde cū
ds̄ eandē uoluntatē de uiridita
te uitalis animi hoīs susceperit. q̄
semetipsū ita constringit. q̄d
relinquit q̄d habet. et q̄ magis dō
diuidit quā sibi q̄d possidet. et
ipsa colligatio huiusmodi conse
crationis ita pmanebit. nec de
uotionē suā relinquet. Quare.
Quia illā scientia hoīs
cognouit. et quō bonus sensus
eius illā intellexit. et quia illā
uoluntas ipsi ad honorē dī edifica
uit. et idō siue homo fuerit. q̄
semetipsū ita dō obtulit. siue
animal hominī subiectū. quod
eodē modo ad honorē dī oblatū
ē. seu ager fructū p ferens. q̄
cuā ita dō ē consecratus. nec pca
riore p̄cio dari. nec sub uiliore
recompensatione retineri debet.
ne honor dī quasi incontemptibi
lem estimationē deputetur.
Sed sicut nullus contra uo .xl.ix.
luntatē suā a sclari uia ad
spiritale itinere conuerti cogen
dus ē. ita eā qui cū deuotione
uoluntatis sue seruiciū meū
aggressus ē. et postea illud con
temnens neglexerit. iusto iudicio
ut illud recipiat reuocandus ē.
Quomodo. Si habet rectos rec
tores et spiritales magistros ze
lum meū habentes. hii debent
eū ad seruitutē meā reuocare.
et hoc primū facient supplica
tione. exhortatione et blan
do sermone cū lenientes. et de
inde uerberib; et constrictione
frigoris ac famis et aliis hus
similib; castigationib; cū cor

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0147
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ripientes· quatinus his miseriis
admonitus· infernales penas ad
mentē suā reuocet· et eas timens·
a se putredinē anime sue auferat·
et ad sanitatē illā quā deseruerat
ita reuocatus redeat· sic
etiā de his in ewangelio scriptū est·
·L· Exi in uias et sepes et conpelle
intrare· ut impleatur domus ·L·I·
mea· Quid ē hoc· Tu qui spiritalis
pastor· et iustus rector· et rectus
magister es· exi de pristinis mo
rib; tuis· qui tibi de primo pa
rente tuo adheserunt· et uade
in uiā artā et angustā· et in cōpo
sitionē inflexor; preceptor;· que
certissimi uiri in textura spiritus sancti
cōponebant· et acutissime in
zelo meo considera eos qui sub
precepto et magistratione tua de
gentes· aut susceperunt aut uoue
runt sua uoluntate· et nō exalte
rius hominis iniusta coactione sem
propositū pacti mei obseruare· et
tamen postea illud contempnen
tes ad uetera uicia cupiunt redire
et hos dulcib; et amaris correpti
onib; conpelle ecclesiasticā discipli
nā intrare· ut domus dotatio
nis mee tā extrinsecus corporis·
quā exsuauiter admonitis in
pleatur· quō et alii aduntā diuer
sis castigationib; et alii uariis
blandimentis uocandi sunt· Quomodo
ut rectus pastor perditā ouē suā
sollicite requirit· ita etiā spiri
tales magistri subiectos suos

per diuersa uicia errantes· multa di
ligentia requirere debent· uideli
cet sua sollertia cogentes eos ut in
domū iusticie de qua exierāt uel
exire uolebant reuertantur· quatinus
ecclesia in altera parte examare cor
reptis et in altera parte exblande
exhortans omnib; impleatur· et etiam ad
superna pascua perducantur· Qui autem
tunc ita obdurati sunt· quod nec propter
corporalē castigationē que eis a
principib; aut magistris suis in zelo
meo infertur· nec propter timorē meū
quō ego sū deus nolens iniquitatē·
nec propter amorē effusi sanguinis fi
lii mei qui pro ipsis passus ē se corri
gere uolunt· sed fidelissimos amicos
meos qui uias meas uelociter currunt
polluere sua putredine laborant·
tunc ab ipsis amicis meis ne gregē
meū contaminent· ut lupi expel
lendi sunt· quemadmodū paulus ami
cus meus hortatur dicens· Auferte ·L·15·
malū ex uobis· Quid ē hoc· Vos qui
in culmine regiminis estis· et qui
in humilitate subiectionis mane
tis· expellite malū illud a uobis
quod timorē meū contempnens· in
creatori celi et terre contradicit· il
lud tā forti examinatione a uo
bis expellentes· ut in conscientia
uestra radicē nō figat nec in consor
cio uestro pedē suū ponat· ne dul
cia pigmenta bonorū operū in uobis
uilescant· Sed qui ex his in peni
tentia reuerti uoluerit· et me
creatorē suū puro corde quesie

rit. etiam si in extremitate cursus
sui venerit. ego tamen suscipiam eum.
quia cuncta iuste iudico. l. iii.
Qui autem thesaurum cordis sui
subtrahendo abscondit.
dicens. nisi sentiam me moriturum
a scelaribus causis me non convertam.
et ita conversionem suam usque ad
exspirationem anime sue differt.
et cum iam amplius spirare non valet.
diuicius presentem vitam se posse habe
re desperans seculo renuntiare temp
tat. hic animam suam decipit. quoniam
conversio eius deceptabilis est. hoc
iocando fecit. ut iocus etiam acci
piatur. Ille vero qui iam morti proxi
mus toto corde propter peccata sua.
et propter amorem meum seculo renuntia
verit. scilicet quamdiu vivat mihi
ardenter servire desiderans. ue
re devocionem eius cum omnibus cho
ris angelorum suscipio. et ei gloriam
vite tribuo. Nam quamvis homo in
multo crimine occupatus sit. cum
tangit peccata sua. ita quod ama
re delicta sua defleat. et hoc sim
plici oculo fecerit. quia me ad ira
cundiam provocavit. ego eum amor
te ad salvationem erigo. nec ei
supernam hereditatem denego. secundum
quod psalmista David in spiritu
meo testatur dicens. In quacumque l. iiii.
die invocavero te. ecce cognovi
quoniam deus meus es. Quid est hoc. In qua
cumque luce vite mee ulla claritas
superne illustrationis in vitam mea
qui in tenebris iaceo per divinam
gratiam se ostenderit. ita quod
in amaritudine penitentie pec
catorum meorum et in vulneribus gra
vati cordis mei invocavero te.
qui omnibus te puro corde invo
cantibus remedium tue pietatis
concedis. tunc in eadem visita
tione cognovi quia tu qui hec
mittis operaris deus meus es. Quid est
hoc. Cum per gratiam tuam me ad hoc
perduxeris quod te dominum meum inopi
bus subvenire cognovero. ita quod
inopibus ~~inopibus~~ iniquitatis me
ipsum dicio. quia tu ille qui hoc
facere potes. tunc suscipis me
simpliciter te querentem et lacri
mose post te clamantem. atque in
viriditate anime mee te cog
noscentem. quoniam corpus meum in ve
ra penitentia contero. et illud
quasi pro nihilo habeo. Et cum tali
modo penitentiam suam homo fe
cerit. remedium peccatorum suorum in
veniet. Quomodo. Quia me dominum
suum cognovit. Quomodo. Quoniam
peccata sua deseruit. et ideo per
oculum penitentie videbit. quod
illa vana fuerint que prius ar
denter in mala concupiscentia
perpetravit. Qua propter nemo l. v.
negligat remedium penitentie
querere. quia si illam sanus in
corpore neglexerit. studeat
tamen ut eam vel in extremo tem
pore suo inveniat. et ad salva
tionem eum suscipiam. quoniam quamvis
sordes magne sint in peccatis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0149
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

tam̄ ppt̄ si lin̄ meū inpura
penitentia abluunt̄· p̄ter hunc
qui blasphemiā contra sp̄m sc̄m
inpenitens dixerit· et qui se ipsū
in morte corporis sui obduratus
p̄petrauerit· quia hec duo uelut
unū s· istos ingl̄a supne uite
nescio· ut in eugl̄o scriptū est·
l.vi Omne peccatū et blasphemia
remittent̄ hominib; sp̄s autē
blasphemie n̄ remittet̄· Quid ē
hoc· Omne peccatū q̄d in supflu
itate carnis aut cū libidine· seu
cū amaritudine aut aliis his si
milib; uicus pactū fuerit· seu
blasphemia que ē in cultu ido
lorū ubi uerus d̄s ignorat̄· et
falsū figmentū adorat̄· aut in
uocatō demoniq; ubi uerus d̄s
scit· & tam̄ in puersitate homi
nū diabolus inuocat̄· hec om̄a
in pura penitentia remittentur
hominib; cū pconpunctione la
crimarū ex intimo corde uerū
d̄m· omnib; se inuocantib; mi
diam suā indidit p̄stant̄ fide
liter quesierint· quō quāuis
huiusmodi hoies grauiter in
peccatis errando delinquant·
tam̄ si d̄m inpio & potestate in
celis regnant̄ omnino n̄ abici
unt· manū auxilii ei querentes
inuenient· S; si infidelitate sua
pseuerauerint· ita q̄d ab hac p
uersitate n̄uquā resipiscunt·
s; fixo corde & anima consen
cient̄ d̄m omnino abnegant·

sic intra semetipsos dicentes· q̄d ē
hoc q̄d dr̄ d̄s· n̄ ē d̄s non est nulla midia
aut ueritate· ut uelit aut possit
me adiuuare & ita inpenitentes
diffidunt a peccatis suis se posse
mundari· aut ullo m̄ saluari· hi
d̄m blasphemant· et ob hoc ppt̄
nequiciā obdurationis sue· si ita
pseuerauerint remissionē eī de
blasphemie n̄ pcipiunt· quia in
tellectū cordis sui ita suffocant·
q̄d sursū suspirare n̄ ualent· quō
illū pcuius midiam saluari de
berent· quasi nihilū habent· ut
etiā psalmista dauid testat̄ dicens·
l.vii. Dixit insipiens in corde suo n̄ ē
d̄s· Quid ē hoc· P̄ stultā locutio
nē· qui inanis erat sapientia et in
tellectu· d̄m in corde suo abnega
uit· quia ad cognoscendū eū in
sipiens fuit· Quomodo· Quia ue
rū d̄m nec scire· nec intelligere
uoluit· eū in obdurato sensu suo
dicebat· Quid ē d̄s· D̄s n̄ ē· Et q̄d
uel ego sū· Nescio quid sim· Qui
hec dicit insipiens ē quō uerā sa
pientiā qua d̄s cognoscit̄ n̄ ha
bet· S; quisq̄s d̄m in potestate sua
regnantē n̄ fidelr̄ cognouit· hic
sapiens ē· quāuis peccator sit·
Vnde quisq̄s hoc fixū in cord
suo habet q̄d de dī midia desp̄at
dicens· d̄s nihil ē· hunc nescio·
quia me nesciuit· et hunc nego·
quō me negauit· & idō ide ad
uitā n̄ resurget· nec ullū gau
diū habere poterit· quia om̄s

ix

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0150
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

creature cū destruunt· quō crea
torē carū pro nihilo habuit. S; et ille
qui de peccatis suis desperat· ita
quod p̄ magnitudine ponderis eor
se posse saluari n̄ credit infidelis ē·
et ideo adiutā n̄ p̄uenit· quia illi
qui uitā omnib; dat contra dicit·
Quod siq̄s ex his omnib; penitencia
ductus me ueraciter quesierit· in
ueniet me· quō neminē abicio· qui
puro corde recurrit ad me. S aut̄ l. viii.
nigerrime tēpestatis huius blas
phemie et desp̄ationis sup̄ quē piā
hominē ceciderint· et ipse nec in
corde suo· nec in uoluntate sua·
nec in sapore p̄uersi gustus eis con
senserit· s; in hoc certamine ualde
cruciat̄· tunc si in eodē agone for
titer repugnans p̄seuerauerit· ei
eius ei subuenio· et p̄pter has gra
uedines n̄ dubitet· quia contra
maximas p̄cellas eū fortissimum
pugnatorē dico· et eū uelocius iu
uabo· atq; eū amicū meū habeō·
quō p̄pt̄ amorē meū tantas ad
uersitates pacientē sustinens nobi
liter sup̄auit· S ed et sicut ille l. ix.
qui me uerū d̄m nullomodo in
ulla fide aut spe in corde suo uult
scire adiutā n̄ resurgit ut p̄dic
tū ē· ita nec ille qui se ipsū in mor
te corporis sui p̄cipitauerit· q̄a
separationē illā quā hominibus
constitui n̄ expectat· s; se ipsū sine
ulla spe in die discendit· unde
et in p̄dicionē cadit· quō hoc oc
cidit· cū quo penitere debuit·

N am qui illud ab homine separat·
qd̄ in hominē posui· magno reatu
se substernit· quēadmodū in euglō
filius m̄s ostendit dicens· A udi l. x.
stis quia dictū ē antiquis n̄ occides·
qui autē occiderit reus erit iudicio·
Quid ē hoc· Uos qui p̄cde ur̄m sup̄
fundamentū petre ponere uultis·
notate quō p̄sonū illū qui de radi
ce racionalitatis exit p̄cepistis· q̄a
in factura scripture que sensū illū
habet quē dignus d̄s dedit de
monstratū ē his qui uos in antiq̄ta
te p̄cesserē· ne diuiderent in hoīe
q̄d diuina dispositione in illo con
iunctū ē· Quid ē hoc· Quia q̄ a de
lignū scientie boni et mali inter
dixit dicens· in quocūq; die come
deris ex eo morte morieris· hic etiā
p̄ moysen generi ipsius locutus ē n̄
occides· nec dissipabis q̄d ad imagi
nē d̄i factū ē· S; sicut adā p̄ceptū d̄i
transgressus· uita salutis semetipsū
et genus suū p̄uauit· ita etiā homo
qui facturā d̄i in homine destruit·
fideles generationes salutariū op̄ū
ab anima et a corpore suo absci
dit· et hoc etiā reū iudicialis sen
tentie se faciens in exiliū miserie
uadit· Qua p̄pt̄ ille qui tā crude
lem sep̄ationē in homine fecerit
in multas calamitates se mittit· ui
delicet hoc separans q̄d meū ē· q̄a
corpus et animā simul in hominē
constitui· Et quis ē ille· qui hec au
deat separare· Et cū ille in multa
grauedine peccati sit q̄ aliū occi

dit. quid tunc iste erit qui se ipsum in
mortem tradit. et hoc impulerit mit
tit. cum quo debuit crimina sua de
lere. Nam qui se ipsum occiderit. perdi
tum angelum imitatur. qui primum iniqui
tatem inveniens. se ipsum in perditionem tra
didit. cum se ipsum occidit. Quomodo.
Quoniam deum invidit. qui nec ortum ha
buit. nec finem accipiet. et qui omnia re
git que in celo et in terra sunt. Et sicut
idem superbus diabolus noluit aspi
cere in me. cum se ipsum in perditionem
deiecit. sic nec iste homo me scire
dignatur. qui se ipsum violenter dis
cindit. unde et in mortem cadit. si
cut et ille cum sibi metipsi perditionem
intulit. Nam antequam corrueret ini
quitatem suam super pennas ventorum ele
vare voluit. et quasi volatile quod in
aere volat. sic in celestibus volare tem
tavit. unde et in hac presumptione
semetipsum a beatitudine in infeli
citatem deiecit. Sed ego de terra forma
vi hominem ut ab inferioribus ad su
periora ascenderet. ut incipiendo et
perficiendo bona opera. sursum per cla
ras virtutes ad ardua edificaret.
Quapropter homo qui et corpus et
animam habet cum bona operari po
test. et cum penitere valet. semet
ipsum non occidat. ne postea locum
illum recipiat ubi nec opus. nec
penitenciam habere potest. sicut
et diabolus quando semetipsum oc
cideret. in tartara deiectus est. Sed qui
vigilantibus oculis videt et sonan
tibus auribus audit. hic misticis
verbis meis osculum amplexionis
prebeat. que de me vivente emanant.

Post hec
vidi. cum filius dei in cruce pepen
dit. quod predicta muliebris ima
go velut lucidus splendor ex anti
quo consilio procedens. per
divinam potenciam ad ipsum adduc
ta est. et sanguine qui de latere eius
fluxit se sursum elevante perfusa ip
si per voluntatem superni patris felici
desponsatione associata est. atque
carne et sanguine eius nobiliter do
tata. Et audivi vocem de celo dicen
tem. Hec fili sit tibi sponsa in restau
rationem populi mei. cui ipsa mater
sit animas per salvationem spiritus et aque
regenerans. Et cum eadem imago iam
hoc modo in viribus suis proficeret.
vidi quasi quoddam altare ad quod ipsa
frequenter accedebat et ibi dotem
suam devote revisens. eam superno pa
tri et angelis eius humiliter ostende
bat. Unde etiam cum sacerdos sacris
vestibus indutus ad celebranda di
vina sacramenta ad idem altare ac
cederet. vidi quod subito magna
serenitas lucis cum obsequio an

gelorum de celo ueniens totum illud
altare circumfulsit. et ibi tamdiu
permansit quo usque post comple
tionem eiusdem sacramenti idem sacer
dos ab altari recederet. Sed et ibi angelo
pacis recitato. et oblationem que con
secranda erat altari super posita cum
idem sacerdos laudem omnipotentis dei. quod
est sanctus sanctus sanctus dominus deus sabaoth decan
taret. et sic misteria eorundem sa
cramentorum inchoaret. repente ig
nea choruscatio inestimabilis cla
ritatis aperto celo super eandem obla
tionem descendit. et eam tota sua cla
ritate ita perfudit. ut sol rem illam il
lustrat. quam radiis suis transfigit.
Et dum eam hoc modo irradiaret sur
sum eam ad secreta celi inuisibiliter
sustulit. et iterum eam deorsum super idem
altare remisit. uelut homo alitum
suum introrsum trahit et iterum eum ex
trorsum emittit. ita eam ueram carnem et
uerum sanguinem effectam quamuis incon
spectu hominum uelut panis et uelut
uinum apparerent. Cumque hec aspicerem.
statim etiam signa natiuitatis. passio
nis. et sepulture. nec non resurrectionis.
et ascensionis saluatoris nostri unigeni
ti dei uelut in speculo apparuerunt. quo
modo etiam cum idem filius dei in seculo esset in
ipso patrata sunt. Sed dum idem sacerdos can
ticum innocentis agni quod est agne dei
qui tollis peccata mundi decanta
ret et ad percipiendum sanctam communio
nem se exhiberet. predicta ignea cho
ruscatio ad celestia se recepit. et ita
clauso celo audiui uocem ex eo dicen

tem. Manducate et bibite corpus et
sanguinem filii mei ad abolendum pre
uaricationem eue. quatinus in rectam
hereditatem restauremini. Et dum etiam
ceteri homines ad percipiendum idem sacra
mentum ad sacerdotem accederent.
quinque modos in eis consideraui. Nam
alii in corpore lucidi et in anima
ignei erant. alii autem in corpore
pallidi et in anima tenebrosi ui
debantur. quidam uero in corpore
hirsuti. et in anima multa immun
dicia humane pollutionis perfusio
nis perfusi sordebant. quidam autem
in corpore acutissimis spinis cir
cumdabantur. et in anima leprosi appa
rebant. alii uero in corpore san
guinei. et in anima uelut putridum
cadauer fetidi uidebantur. Sed ex his
omnibus dum quidam eadem sacramenta
perciperent. alii uelut igneo splendo
re perfundebantur. alii uero uelut
obscura nube obtenebrabantur.
Post completionem autem eorundem
sacramentorum. dum sacerdos ab altari
recederet. predicta serenitas que de
celo ueniens totum illud altare ut
supradictum est circumfulserat. sursum
ad superna secreta subtracta est. Et ite
rum audiui uocem de supernis celorum di
centem. X. Postquam ihesu uero filio dei
in ligno passionis sue pendente
ecclesia in secreto supernorum misteriorum
ipsi associata purpureo sanguine
eius dotata est. sicut et ipsa demonstrat.
cum frequenter ad altare accedens
dotem suam reposcit. et quanta deuotio

76v

ne filii eius ad diuina misteria acce
dentes ea percipiant · acutissime con
siderat · Qua propter uides cum idem filius
dei in cruce pependit · quod predicta
muliebris imago uelut lucidus
splendor ex antiquo consilio patris
progrediens · per diuinam potenciam ad
ipsum adducta est · quia eodem innocen
te agno in ara crucis pro salute ho
minum subleuato · ecclesia in puritate
candoris fidei et ceterarum uirtutum
ex diuino secreto repente per profun
dissimum misterium apparens in celo ·
per summam maiestatem eidem unigenito
dei adiuncta est · Quid est hoc · Quia cum
de uulnerato latere eiusdem filii mei
cruor exiuit mox saluatio anima
rum exorta est · quoniam gloria illa de qua
diabolus cum sequacibus suis expul ·ii·
sus est homini data est · cum idem unige
nitus meus mortem in cruce temporaliter
subiens · inferno spoliato fideles ani
mas ad celestia duxit · ita quod etiam
in discipulis eius et in his qui eos sincere
subsecuti sunt · fides tunc augmentari et
corroborari cepit · quatinus here
des celestis regni fierent · Unde san
guine qui de latere eius fluxit se sur
sum eleuante eadem imago perfusa ip ·iii·
si per uoluntatem superni patris felici
desponsatione associata est · quoniam for
titudine passionis filii dei ardenter
inundante · et ad altitudinem cele
stium misteriorum se mirabiliter tollente ·
quemadmodum odor bonorum aroma
tum scatere diffundit · ecca in candi
dis heredibus cum regni ecclesia robo

rata eidem unigenito dei per institutio
nem altissimi patris fideliter coniunc
ta est · Quomodo · Ut sponsa sponso
suo in subiectionis et obeditionis
obsequio subiecta fertilem donatio
nem cum federis amore ab eo impetrati
one filiorum accipiens eos ad heredita
tem suam educat · ita etiam ecclesia filio dei
in humilitatis et caritatis officio
coniuncta · regenerationem spiritus et
aque cum saluatione animarum ab eo
ad restaurationem uite suscipiens · eas
ad superna transmittit · Unde etiam
carne et sanguine eius nobiliter dotata
est · quia idem unigenitus dei corpus et san
guinem suum precellentissima gloria fidelibus
suis qui et ecclesia et filii ecclesie sunt ita con
tulit · ut uitam in superna ciuitate per
ipsum habeant · Quomodo · Quia ipse
carnem et sanguinem suum in sanctificatio
nem credentium dedit · ut etiam celestis
pater ipsum pro redemptione populorum ad
passionem tradidit · ita serpentem an
tiquum in humilitate et iusticia per
eum deuincens · nec illum potestate et
fortitudine sua superare uolens · quoniam
ipse deus iustus est · nolens iniquitatem ·
quemadmodum psalmista loquitur
dicens · Beatus uir qui non abiit
in consilio impiorum · et in uia pecca
torum non stetit · et in kathedra pesti
lentie non sedit · Quid est hoc · Quoniam deus
est pater omnium beatitudinum et fe
licitatum creaturarum suarum in ipsis
creaturis suis multa et diuersa sig
na ostendens · sicut etiam incarna
tio filii eius suauissimum gustum in

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0154
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

multa dulcedine stillabat. cū cele
stes uirtutes plurimas edificatio
nes inipso edificarent. p quas homo
adsupnū regnū rediret. qđ nulla
umbra mortis obscuratū ē. Et ita
etiā incodē supno patre fortissi
me uires omniū uirtutū ēē mani
festatę s. quō p unigenitū suū mor
tē uirilit̄ occidit. et infernū fre
git. atq; innouissimo die orbē
t̄rarū inaliā et meliorē nouitatē
conuertit. Unde etiā p diffusionē
cordis sui n̄ abiit uacillantia inne
ra malignoꝝ spirituū. q̄ ueritatē re
liquerit. et mendaciū arripuerit.
Quomodo. Quia ueritatē p menda
ciū diuidere uoluerit. ~~Quomodo.~~
~~Quia ueritatē p mēdaciū diuide~~
~~re noluerit.~~ Quomodo. Antiquū
dierū q̄ ante t̄pus dierū et ho
rarū erat opprimere uolebant.
et antiquū serpentē qui ante
t̄pus t̄porū n̄ fuit illi consortē
facere inhiabant. S; hoc ēē n̄ potuit
nec debuit. quō unus ds̄ ē. Qua
ppt̄ et diabolus mendax ē. Nā
a dō recessit. uitā deserens. et mor
tē inueniens. Et ita etiā ds̄ inuia
illa qua peccatores gressū suū
figunt n̄ stetit. q̄a uiā adę abi
ciens peccatū illius n̄ amauit. s;
illū a diabolo seductū de para
dyso piecit. nec etiā inpotestate
ullius iniq̄tatis regnauit. ut
om̄e genus humanū inmortē
implicatū. in umbra mortis sedes
cū idē humanū genus ueritatē

supbe deseruit. Quid ē hoc. Nā
ds̄ nec diabolicę p̄sūptioni nec
humanę negligentię. ita potesta
tē sua restitit. ut eas p fortitudi
nē suā deiceret. Quomodo. Sic
uit si duo pugnatores ēēnt. et alt̄
alterū fortiorib; uirib; p̄iret. cer
te fortior ille maiores pugnas
in sua possibilitate illi infirmio
ri demonstraret. q̄n unus confusū
illū sibi subiceret. nec inaliquo
illi cedere uellet. S; ita ds̄ n̄ fecit.
quō opi iniq̄tatis p sūmā boni
tatē restitit. uidelicet filiū suū
mittens inmundū. qui incorpo
re suo cū maxima humilitate
pditā ouē suā adcęlos reduxit.
Quomodo. Quō sanguis q̄ de cor
pore ei̅ exiuit. mox ut apus uul
nerib; emanauit. incęlestib; secre
tis apparens. ut saluatio anima
rū eniteret perituꝝ. Quomodo.
Quia oīs creatura incodē filio
dī ostendit. qđ p passionē et mor
tē ipsius pditio hōis aduitā re
staurata ē. Quomodo. Quō idē
unigenitus dī uita existens. se
met ipsū pro deceptione humani
generis ad passionē inara cru
cis optulit. ubi etiā ut ueraci
auditione uocē de supnis secre
tis resonantē pcepisti. sponsā
sibi ęcclām ut ad restitutionē
salutis credentiū ppłoꝝ matē ex
isteret. delegit. uidelicet quatin̄
sine macula spiritali regeneratio
ne adcęlestia eos transmitteret.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0155
© Universitätsbibliothek Heidelberg

gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

obtulit. cum de mundo transiturus esset. Et
ideo quod idem filius meus in hora passionis sue hoc mihi

IIII. Sed per istam imaginem iam hoc modo
in virtutibus suis proficientem vides
quasi quoddam altare ad quod ipsa fre
quenter accedit. et ibi dotem suam devo
te revisens. eam superno patri et an
gelis eius humiliter ostendit. quia ecclesia
ut predictum est in beatis et fortissimis
virtutibus augmentum capiente mox
velut in manifesta demonstratione
ostendit. spiritu sancto inspirante sanctifica
tio misticorum altarium in profunditate
fidelium suspiriorum exorta est. ubi ca
dem ecclesia continua intentione ve
stigia exemplorum suorum ponens. dotem
suam videlicet corpus et sanguinem
filii dei profundissima devotione com
dicando creatori omnium in conspe
ctu viventium et ardentium luminum
scilicet supernorum civium in subiectio
ne humillime obedientie ~~humil-~~
~~lime obedientie~~ offert. Quid est
hoc? Quoniam ut caro eiusdem unigeniti
mei in integro utero Marie vir
ginis orta est et postea pro salute ho
minum tradita. ita etiam et nunc caro
eius frequenter in incorrupta inte
gritate ecclesie augmentata ad sanctifica
V. tionem fidelium datur. Quia sicut
faber aurum suum per ignem modo lique
faciens unit. et modo unitum divi
dit. ita etiam et ego pater carnem et
sanguinem filii mei per sanctificationem
spiritus sancti in oblatione nunc glorifico.
et nunc glorificatum fidelibus hominibus
VI. ad salutem ipsorum distribuo. Unde
etiam cum sacerdos sacris vestibus in
dutus ad celebranda divina sa
cramenta ad altare accedit: vides
quod subito magna serenitas lucis cum
obsequio angelorum de celo veniens to
tum illud altare circumfulget. quoniam pro
curatorem animarum sacrata cinctio
ne circumamictum et ad immolationem
innocentis agni vivifica mensa
A adeuntem. repente magna claritas
superne hereditatis densitatem tene
brarum pellentis cum ministerio super
norum spirituum de secreto celorum efful
gens. ibique eandem compositionis sancti
ficationem irradiat. quia ibi refec
tio animarum ad salutem credentium
exercetur. Quomodo? Quia cum ecclesia
per vocem sacerdotis reposcit dotem
suam que corpus et effusio sangui
nis in magna multitudine populorum
augmentum accepit. tunc ego qui in
deficiens lumen sum locum sanctificationis
illius ad honorem corporis et sangui
nis eiusdem unigeniti mei in sanctitate
VII. mea irradio. Nam cum sacerdos
super sanctificatione altaris me invoca
re cepit. quatenus inspiciam quod filius
meus panem et vinum in cena mortis
sue hoc mihi ostendit cum in ligno cru
cis esset moriturus. illud designans.
ut eandem passionem suam in conspec
tu meo semper haberem. nec illa aba
cutissima visione mea deleretur cum
felix oblatio sacro sancti sacrificii
per sacerdotale officium mihi offerretur.
quo et ipse in effusione sangui
nis sui panem et calicem mihi obtulit.
mortem deiciens et hominem erigens.
VIII. Sed et quia dignitas ingredien

filii mei est. quamvis ipsa in salvatione animarum partim apta sit. quod etiam in eadem
effusione huius pretiosi

& egredientis
tis clausurā uirginalis pudicicię
n̄ fuit humanę naturę s; diuinę
potentię· ideo et hoc ēē potest q̄d
caro eiusdē unigeniti mei de pane
frumenti· et sanguis eiꝰ de uino uitę
in sanctificatione
cū aqua uertet̄· quēadmodū p fide
lem seruū meū iohelē pphetam
ostendo dicens· Et implebunt̄ :ir.
aree frumento· et redundabunt tor
cularia uino & oleo· Et reddā uo
bis annos q̄s comedit locusta et
bruchus· et rubigo et eruca· forti
tudo mea magna quā misi in uos·
Et comedetis uescentes· et saturabi
mini· et laudabitis nomē dn̄i uri q̄
fecit uobiscū mirabilia· et n̄ con
fundet̄ ppl's meus in sempitnū· Quid
ē hoc· p mirabilē dispositionē dī
implebuntur omī bono aree fidi
credentis ecclię· quo fructū frum
ti tradō incarnatē filii mei· ita q̄d
etiā inuēta saluatione qua fide
les mei ad patriā reuocabuntur·
habundabunt contritiones ille
in quib; ipsi concupiscentias car
nis suę ppt nomē meū conuert̄
ubi et eis liquorē uitę duco in san
guinē eiusdē unigeniti mei dans
eis etiā oleū medicinę· Quomodo· Quō
paluī modū scilicet in salute uīa
restituā uobis circuitus uanitati
illarū q̄s p infidelitatē ignoran
tię comedit locusta obliuionis ui
delicet ubi primū insilis ad ęne
quicię exorte s̄· ita q̄d ipsi fructuo
sitatē iustitię meę hoc modo in ob
liuione habebant· ut homo escā
necessitatis suę obliuiscit̄· postquā
in uentre suū illā transfuderit·
in impietate sua ita iustitiā meā
discerpentes· ut et locusta fructus
corrodit· Quomodo· Quia ubi
locusta negligentię p desidiā mūs
utilitatē bonoꝝ fructuū aufert
ibi et bruchus feditatis in stercore
inmundicię se inuoluit· q̄m huiꝰ
modi hoīes se inuoluentes in sor
de infidelitatis idoloꝝ et alioꝝ si
milium scismatū· et in diabolicis
scrutationib; atq; in magicis
artib; et in inspectione creatura
rū creatoris· in fortuitis casib; hu
manarū rerū atq; in uilissima fe
ditate homicidioꝝ et fornicatio
nū· ita se in his pascunt quēad
modū idē bruchus luto nutrit̄·
Quomodo· Quō ubi bruchus
turpitudinis fetorē sordiū di
ligit· ibi etiā rubigo amaritu
dinis metalla fidelis splendoris
consumit· q̄a isti hoīes iustitię
dī contrarii existentes· ita eā ob
fuscare laborant· ut et eadē ru
bigo decorē metalloꝝ auferre solet·
Quomodo· Quia ubi rubigo mor
dacitatis fulgorē bonoꝝ actuū
inficit· ibi etiā eruca nocitę acti
onis uirentes herbas bonę utili
tatis deprauat· quō tales hoīes
clarissimas uirtutes uelut ē sim
plicitas castitas ac uirtuosa con
stantia q̄s sps scs in omni uiridi
tate beatitudinis irradiat· p ma
liciā nequitię suę de se abicien

78v

tes. ita illas delere conant᷑. quē ad
modū & eruca uiuiditatē herbarū
imminuit. Et in his omīb; decla
ratur maxima fortitudo mea.
que magnitudine uirtutis suę
diabolicas aduersitates supauit.
cū ea ad salutē urām misi in uos.
Quomodo. Ego pat᷑ misi filiū meū
in mundū de uirgine corporalit᷑
natū. ut p eū de pditione mortis
uos redimerē. ita ut ego in uobis
et uos in me habitaretis. cū etiam
idē filius mś ad passionē uadens. car
nē suā uobis ad manducandū et
sanguinē suū uobis ad bibendū
tradidit. Unde sacramtū hoc ad
salutē urām deuote comedentes p
illud uos felicit᷑ pascentes. ac ppt
ea pol eū mitic mec de famē pdi
tionis anime saturabimini. quō
etiā filius mś medicinā uulnerum
uroꝝ in penitencia attulit. et qa
etiā sponsa eiusdē filii mei omni
iusticia et ueritate exornata ē.
atq; idcirco nomē meū q in uicta
trinitate ds unus existens uos gu
berno. ostendens in uobis mirabi
lia mea uidelicet uos mirabilit᷑
de diabolica potestate eripiens.
fidelit᷑ laudabitis. Et ideo p con
fusionē mortis n̄ confundetur
pplś mś in futura ciuitate. que tā
mirabilit᷑ de faucib; inferoꝝ eduxi

x. Et uides qđ pdicta serenitas
ī in altari tādiu pmanet. q
usq; post cōpletionē eiusdē sacra
menti sacerdos ab altari secedat.
qa eadē serenitas scilicet uisionis
inmirabilib; illis se tādiu clarissime
ostendit. usq; dū pactis eiusdē sacro
scī officii misteriis. ille q dispensator
eorundē sacramtoꝝ ē a scificatione
illa se recipiens. eadē secreta miste
ria cōpleat. Quid ē hoc. Quō dignū
ē ut diuina maiestas uirtutē suā
in eisdē felicissimis sacramtis ple
nissime manifestet. et qa etiā dū
homo manet in his quę addm ptī
nent. auxiliū dī illū n̄ deserit.

xi. Sed et ibi cuigso pacis rectato.
Et oblationē quę consecran
da ē altari sup posita. cū idē sacer
dos laudē omps dī. qđ ē scs. scs. scs.
dns ds sabaoth decantat. et sic mi
steria eorundē sacramtoꝝ inchoat.
repente ignea coruscatio inesti
mabilis claritatis apto celo sup
eandē oblationē descendit. quō
uiriditate uiuentis spirationis
in osculo regis plata. et fructu cla
ritatis uite qui in scificatione can
didandus ē edificationi parietis
dī inposito. cū idē nuncius ueritatis
tis dulcissimū sonū in laude crea
toris omniū trina inuocatione
unctionis eiusdē dnatoris exercituū
emittit. et sic absconsa fulgoris
aurorę scilicet incarnati filii dī
ex uirgine inchoat. subito inpe
netrabilis altitudinis apto claris
simo tabernaculo sup misteria eius
dē sacramti se inclinat. et eā totā
sua claritate ita pfundit. ut sol
rē illā illustrat. quā radius suis

serenitas incōprehensibilis

transfigit: q̄a eunde rutilantē cir
cuitū eiusdē oblationis s̄cissimus
calor mei patris ita p̄fundit. ut
radians fulgor re͞ illā intrat. sup̄
quā se diffundendo cadit. Quid ē
hoc. Sponsa filii mei. oblationē
panis et uini. sup̄ altare meū de
uotissima intentione offert. Quo
modo. Videlicet p̄ manū sacerdotis
fideli recordatione monens me.
ut eādē oblationē carnē et sangui
nē filii mei ipsi tradā. Quomodo.
Quia passiones eiusdē unigeniti mei
in celestib; secretis semp̄ apparent.
ideo et eadē oblatio eidē filio meo
inardente calore meo p̄fundissi
ma admiratione ita coadunat̄. ut
caro et sanguis ei͛ ueracissima cer
titudine efficiat̄. unde eadē ęccl̄a
felicissima uegetatione roborat̄.

Nam dū p̄fata claritas oblationē. xii.
illā ita ut p̄dictū ē irradiat. sur
sū eā ad secreta celi inuisibiliter
sustollit. quia eadē ignea corusca
tio dū idē sacramentū ut p̄fatū ē
sua illustratione p̄fundit. sursū
hoc ad illa occulta quę mortalis
oculus uidere n̄ ualet inuisibili
uirtute trahit. et iterū illud de
orsū sup̄ idē altare remittit. quo
ipsū condescensionis respectu sup̄
mensā s̄cificationis suauissime
deponit. uelut homo halitū suū
introrsū trahit et iterū eū extror
sū emittit. dū ipse spiraculū in
uenitur uegetationis q̄ uiuit p̄mi
rabilē dispositionē dī sibi in
trorsū mittit et rursū ut uiuere
possit extra se deducit. ita eandē
oblationē uerā carnē et uerū san
guinē effectā. quāuis in conspectu
hominū uelut panis et uinū ap
pareat. q̄a ut dś uerax ē sine illu
sione. ita etiā et illa altitudo sacra
menti firma altitudo ē. quā nul
lus decere potest. uera caro et san
guis existens. absq; deceptione.
quo ut anima ueracit̄ uiget in
carne et sanguine dū homo ui
uit in corpore ita ē etiā hoc mi
sterium in pane et uino ubi colit̄
ueraci celebratione. sic etiā appa
rens hominib; q̄a ut cecus ocu
lus hominis dm̄ p̄fecte uidere n̄
potest. ita etiā homo misteria
ista corporalit̄ intueri n̄ ualet.
quo ut homo corpus hominis et
n̄ spm̄ ei͛ uidet. sic etiā homo pa
nē et uinū. et n̄ hec sacramēta p̄spi
cere potest. Quid ē hoc. Serenitas
quę sup̄ corpus filii dī in sepul
chro sepultū apparuit. ipsū a so
pore mortis resuscitans. hec etiā
in altari sup̄ sacramentū corpo
ris et sanguinis eiusdē unigeni
ti dī resplendet. illud ita in con
spectu hominū tegens. q̄d s̄ctitatē
ei͛ uidere n̄ possunt. nisi in specie
panis et uini. sedm̄ q̄d eadē obla
tio altari sup̄ posita ē. sicut etiā
humanitate filii dī diuinitas
quę in ipso erat ita hominibus
obtecta fuit. q̄d eū n̄ nisi ut ho
minē uidere potuer̄t. cū ipsis

79v

ut hominē s; tamen sine peccato con
uersantē. Quid ē hoc. Ego q̇ om̄ia cre
aui. cū ab ecclā p sacerdotalē manū
p̄dicta oblatio m̄ offert̄. eā benigne
suscipio. quō ut. diuinitas mirabilia
sua in utero uirginis ostendit. ita
etiā in hac oblatione secreta sua de
monstrat. Quom̄. Quia ibi caro et
sanguis filii dī manifestat̄. Quom̄.
xiii. Quō dū oblatio illa sursū inui
sibilit̄. uelut in puncto puri
tatē dī rapit̄. et iterū remittit̄. ita
in calore diuinę maiestatis fouet̄.
q̇d caro et sanguis unigeniti dī ef
ficit̄. idē misteriū hominib; carnali
sensu n̄ cernentib;. q̇si aliq̇s p̄ciosissi
mū unguentū simplici pani inuo
lueret. et saphirū uino inponeret.
& ego illud ita in dulcē saporē con
uerterē. ut in ore tuo o homo nec
panē illū cū unguento. nec uinū
illud cū saphiro discernere posses.
s; tantū suauē saporē sentires. quō
et filius m̄s suauis et lenis ē. Quid ē
hoc. In unguento hoc intelligit̄
fili⁹ m̄s ex uirgine natus. q̇ p̄ciosis
simo unguento unctus ē. Quom̄.
Quia scā humanitate indutus ē.
quę tā p̄ciosū unguentū ē q̇d sua
uitate sua mortifera uulnera ho
minū ita p̄fudit. ut ultra in p̄dici
one adę nec putrescant. nec fete
ant. cū se ad illū conuertunt. In
saphiro autē isto diuinitas notat̄.
quę in eodē filio meo ē. qui lapis
angularis existens mitis ē & hu
milis. quō de radice humanę car
nis quę de uiro et muliere ē n̄ radi
cauit. s; in calore meo mirabilit̄
ex suauissima uirgine incarnatus
ē. unde etiā caro & sanguis ei⁹ dul
cis et suauis ad sumendū credentib;.
xiiii. Sed tu o homo hoc sp̄ītale donū
ita uisibilit̄. sumere n̄ potes. ue
lut. uisibilē carnē comedas. et uelut
uisibilē sanguinē bibas. quō putre
do stercoris es. s; ut uiuens sp̄s tuus
uite inuisibilis ē. ita etiā hoc ui
uens sacramentū in oblatione ista
inuisibile existens. ate inuisibilit̄
suscipiendū ē. quia quēadmodū
corpus filii mei in utero uirginis
surrexit. sic etiā et nunc caro eiđē
unigeniti mei in scīficatione alta
ris ascendit. Quid ē hoc. Nā sp̄s ho
minis q̇ inuisibilis ē. inuisibilit̄ sus
cipit̄ corpore hominis q̇d uisibile
ē oblationē istā quę in eodē sacram̄
to uisibilis existit. uisibilit̄ accipien
te. ita tam̄ unū existentib;. sic ds̄ et
homo unus xp̄c ē. et ut anima ratio
nalis et caro mortalis in homine
unus homo existit. quō homo qui
recta fide me inspicit. cū sacramtū
istud accipit. ad scīficationē sui
illud fidelit̄ suscipit. Quid ē hoc.
filius m̄s mirabiliter natus ē ex uite
gerrima uirgine. cui⁹ caro in dul
cedine libidinis nūquā ferbuit.
nec tacta ē. q̇a uas eiđē uirginis
mundissimū erat. in quo ipsū uni
genitū meū incarnari uoluit. Vn
de etiā n̄ p̄misi ut idē uas eiđē
suauissime uirginis in calore ar

geslit. sacramentum hoc q̇d in oblatione ista inuisibile

doris diffluere͡t· quō in eo fili᷒ m̄s hu
manū corpus mirabilit̄ suscepit·
Sed qd̄ eadē beata uirgo pange͡r · xv.
Sicut sermonē in eodē secreto uerā
allocutionē audiuit· ita qd̄ exinde
credula effecta· suspiria intus sue͡ sur=
sū tenuit· cū diceret· ecce ancilla dn̄i
fiat m̄ sedm̄ uerbū tuū· ita etiā uni
genitū dī spū scō sup̄ ueniente con
cipiens designat· qd̄ omipt͡s dn̄s p̄uer
ba sacerdotis in officio sacerdotali
inuocandus ē· ita qd̄ idē sacerdos
fideliꝰ indm̄ credens· et cū deuotione
cordis sui purā oblationē ipsi offere͡t.
uerba salutis in obsequio humilita
tis dabit· ubi et sup̄na maiestas can
dē oblationē suscipiens in carnē &
sanguinē pii redēptoris mirabili
uirtute transfundit· Quomodo·
Quia ut filius m̄s mirabilit̄ prius
humanitatē in uirgine suscepit· ita
etiā et nc̄ oblatio hec mirabilit̄ caro
& sanguis eiꝰ in altari efficit͡r· Vnde
et hoc sacramentū totū integrū ē·
inuisibile et uisibile existens· ut etiā
unigenitus m̄s totus integer ē· sedm̄
diuinitatē inuisibilis· et sedm̄ hu
manitatē uisibilis in sclo manens·
Nam ut pullus auiū de ouo egre · xvi.
ditur· et ut uolatilis uermicu
lus de exiguo grano orit͡r· et anima
li eodē auolante illud remanet de
quo idē animal ortū ē· ita etiā in
oblatione ista ūitas carnis et san
guinis filii mei p fidē tenenda est·
quāuis eadē oblatio in conspectu
hominū uelut panis et ut uinū
apparea͡t· Vnde etiā ut aspicis · xvii.
signa natiuitatis· passionis· et sepul
ture· nec n̄ resurrectionis· & ascensi
onis saluatoris hominū· scilicet uni
geniti dī uelut in speculo ibi appa
rent· quomodo etiā cū idē filius dī
in sclo erat in ipso p̄pārata s̄· quō ut
uera manifestatione consideras·
misteria nascentis ex uirgine et pa
cientis in cruce ac sepulti in sepul
chro· nec n̄ resurgentis a mortuis·
et ascendentis ad celos· uidelicet
illius qui p salute hominū aduenas
uenit· purissima claritate ~~in eisdē~~
~~claritate~~ in eisdē sacramtis fulgent·
ut etiā cū idē unigenitus dī tēpo
raliter in mundo cū hominib; con
uersaret͡r p uoluntatē patris p re
dēptione humani generis ea in
suo corpore passus ē· Quid ē hoc·
Quia ante oculos meos apparet·
qd̄ fili᷒ m̄s p p͡t amorē hoīs in mun
do passus sit· quō natiuitas· pas
sio & sepultura· resurrectio· et as
censio eiusdē unigeniti mei mortē
humani generis occiderēt· Vnde
& ea in celestib; corā me fulgent·
quia eoꝝ n̄ sū oblitus· s; usq; ad con
sūmationē sclī quasi aurora ante
me in multa claritate apparebu͡t·
Quid ē hoc· Quō in eadē passi · xviii.
one usq; ad finē mundi om̄s illos
p uideo q̄ in eandē passionē s̄ cre
dituri· et qui eā abiecturi s̄· quia
ipsa corā me semp fulgebit· quā
diu illud homo dicere debet qd̄
idē filius m̄s discipulos suos do

cuit· ut dn̄m orarent· sic̄ scriptū est·
Et dimitte nobis debita nr̄a· sicut &
nos dimittimus debitorib; nr̄is· q̄d
est hoc· Tu qui om̄a in potestate tua
habes inspice effusionē illius san
guinis· qui p humano genere effu
sus ē· & dimitte nobis qui filii trans
gressionis sum̄ debita nr̄a· quę tibi
psoluere debuimus· s; ppt̄ incurua
tionē cordis nr̄i n̄ fecimus· Quid ē
hoc· Quia q̄d in baptismo pmisim̄
n̄ adimpleuimus· quō p̄cepta tua
transgressi sumus· & innocentiā
abiecimus· sicut & adā in parady
so tibi n̄ obediuit· & uestē innocen
tię corrupit· S; q̄a tu pi̊ es· noli pu
nire nos secdm̄ nequiciā nr̄ām· s;
relaxa nobis transgressionē nr̄ām
secdm̄ pietatē tuā· sic̄ & nos q̄ p̄ua
ricatores sum̄· quāuis multā ma
liciā in nobis habeam̄· tam̄ ppt̄
timorē & amorē saluatoris nr̄i·
dimittim̄ ex corde nr̄o debitorib;
nr̄is iniuriā illā quā nobis intu ·xix·
lerunt· Quomodo· Q̄uō illos qui
nos diligere deberent· quia hōies
sumus· inmutuis nos conturban
tes· & p hoc te n̄ amantes· s; p̄cepta
tua negligentes· n̄ psequim̄ secdm̄
maliciā illā quā in nos exercue
runt· s; iustū iudiciū tuū inspi
cientes n̄ uindicam̄ nos in eis q̄n
tū possum̄· ita ut & tu od; nobis
sis ppicius quō iustus & bonus es·
Tu ḡ audi homo· quia quādiu
tibi subueniendū ē· & quādiu te
alius hōib; succurre potes· tādiu

passio filii mei corā me in media ap
parebit· & tādiu etiā caro & san
guis ei̊ in altari consecrabit̄ ad p̄ci
piendū credulis hominib; ad salua
tionē & ad purgationē criminū eor̄
Nā cū idē unigenitus m̄s in mundo
corporalit̄ eēt· corpus ipsius nutri
mento carnis & sanguinis sui defru
mento & uino sustentatū ē· unde
etiā & nunc in altari caro & sanguis
ei̊ in oblatione frum̄ti & uini conse
crat̄· quatinus inde fideles hōies in
anima & corpore reficiant̄· quō idē
filius m̄s hominē de pdicione ad e
mirabilit̄ redemit· & nunc etiā hōies
de cotidiano malo in quo frequent̄
plabunt̄ mirabilit̄ absoluit· In conse
cratione eni̊ p̄dicte oblationis appa
ret· quicq̄d filius m̄s in carne sua p
redeptione hōis corporalit̄ passus
est· & hoc nolo abscondere· q̄a elec
tos ei̊ sursū ad celestia traho quatin̄
p ipsos corpus ei̊ in p̄ electis m̄bris p
ficiat̄· Qua ppt̄ & ego om̄a sacra
menta hęc in oblatione ista mirabilit̄
demonstro· quō cū ea sup altare ap
paruerint· tunc etiā caro & sanguis
filii mei eadē fit· tam̄ in conspectu
hominū panis & uinū apparens· q̄a
tā tenera ē fragilitas hōis q̄d crudā
carnē & crudū sanguinē perpe ab
horreret· Nā mortalis homo diuini
tatē n̄ potest inspicere· quādiu mor
talis ē· unde etiā misteriū hoc quō
totū ē diuinitatis ipsi homini obscu
ratū ē· ita q̄d illud inuisibilit̄ pci
piat· q̄a & idē unigenitus m̄s nē

immortalis existens ultra non morte.
Quapropter et ego o homo carnem et san
guinem eius in oblatione panis et uini
tibi trado, quatinus per illud quod ui
sibile est illud quod inuisibile est inue
ra fide percipias. Et idem sacramentum
inuicta certitudine per diuinam poten
tiam suscipis. ita tamen quod tibi uisibile
non apparet nisi in magna necessita
te, ut etiam illud electis meis cum per
hoc in magna afflictione positi
essent aliquando demonstratum est. Hec
autem omnia propter amorem et propter ut
ilitatem hominis facio. Sed omnis crea
tura preceptis meis subiecta est. tu uero
o homo mihi semper rebellis existis. Un
de cecus et surdus es. Sed tamen mihi rebel
lare non potes. Nonne facio quod uolo
te non uidente. Tu autem non uides ocu
lis tuis nec audis auribus tuis in car
ne quomodo animam hominis in corpus
eius mittam et quomodo illam de corpo
re eius auferam. Sed anima tua intelligit
me cum mortale corpus suum relique
rit. Sic etiam carnem filii mei trado
ad manducandum et sanguinem eius
ad bibendum, et hoc in potestate
mea te o homo non uidente facio.
Quapropter ut uides dum idem sacer- .xx.
dos canticum innocentis ag
ni quod est agne dei qui tollis peccata
mundi decantat et ad percipien
dum sanctam communionem se exhibet
predicta ignea coruscatio ad cele
stia se recipit. quia eodem ministro
laudem illius qui in innocentia
mansuetudinis sue tulit piacu
la hominum denunciante et inte
riora pectoris sui cum exteriori de
uotione ad eadem sacramenta aperiente.
illa inuicta serenitas que ibi uir
tutem suam ostendit ad superna secre
ta se subtrahit. Et ita clauso celo.
idem se subtrahentibus eidem celestibus
misteriis audis uocem ex alto di
centem: ut credentes et fideles ho
mines manducent et bibant ue
ra deuotione carnem et sanguinem
saluatoris sui qui pro ipsis passus mor
tem temporalem subiit. ad abluendum
contaminationem illam quam primi
parentes precepti dei transgressi
mundo intulerant, quatinus ipsi
homines ab hac preuaricatione emun
dati recte hereditati quam pma
citer perdiderant fideliter restaurentur.
Nam sicut idem unigenitus dei in ce
na corpus et sanguinem suum discipulis
suis tradidit, ita etiam et nunc in alta
ri carnem et sanguinem suum dat fi
delibus suis. quemadmodum homo cum
opus uoluntatis sue perfecerit illud
ad uidendum hominibus tribuit. quia
idem filius dei precepta patris sui pa
gens semetipsum pro salute ho
minum obtulit et corpus et san
guinem suum ad sanctificationem eorum
ad manducandum et ad bibendum
dedit. ut etiam in cantico canticorum
sponsus amicis suis loquitur dicens.
Comedite amici mei bibite. .xxi.
et inebriamini carissimi. Quod
est hoc. Comedite in fide uos qui per
sanctum baptismum ad amicitiam meam

uenistis· quo effusus sanguis filii
mei lapsū adę uobis abstersit·
ruminantes uerā medicinā in
corpore eiusdē unigeniti mei q̄ñ
nisi uestra crimina uẽra cū freq̄nt
iniusticiā inopib; uĩis opamini
uobis mi̇̄diter abstergant· Unde
etiā bibite in spe ex hac uite quę
uos de ẽtna pena edux̄ sumites
poculū salutis uidelicet ut fir-
miter et uiriliꝰ̄ nullā grām
credatis qua redẽpti estis· quo &
sanguine illo ꝓfundemini q̄
ꝑ uobis effusus ē· Et ita inebria
mini in caritate q̄m̃ carissimi
estis· habundantes in riuulis sc̄p
turarū· quatinus cū sūmo studio
a carnalib; desideriis uos franga
tis· ita ut & ego ꝑclaris uirtutes
ualde m̃ amabiles in uobis exsus
cite· tradens etiā uobis corpus et
sanguinē eiusdē unigeniti mei· sic
et ipse discipulis suis idē sacram̄
tū dedit· ut in eu̅glō scriptū est·

·xx ii· Cenantib; autē eis accipiens ihc
panē benedix̄ ac fregit· de
ditq; discip̄lis suis et ait· Accipite
et cōmedite· hoc ē corpus meū·
Et accipiens calicē grãs egit· & de
dit discipulis suis dicens· Bibite
ex hoc om̄s· Hic ē sanguis m̄s noui
testam̄ti· q̄ ꝑ multis effundet̃ in re
missionē peccator̄· Dico autē uob̄·
Non bibā amodo de hoc genimi
ne uitis· usq; in diē illū· cū illud bi
bā uobiscū nouū in regno patris
mei· Quid ē hoc· filio dĩ una cū dis

cipulis suis consūmationē illā cele
brante qua ipse transiturus erat
de mundo uidelicet· cū ĩ terrenis
causis diutius conuersari ñ debu
it ut prius fecerat· s; in uoluntate
patris ad passionē crucis ꝑdurans·
sūma deuotione accepit ꝑ salute ho
minū panē in recordationē corpo
ris sui· toto desiderio patrē suū mo
nens· quomodo de eo exiuit et quom̄
ad eū redire uoluit· ita ut ipse etiā
inspiceret si possibile eẽt· ut in fragi
litate carnis suę calicē illū quē erat
bibiturus transiret· quãuis tamen
hoc fieri ñ deberet· Unde et panē il
lū benedix̄ in recordatione sudo
ris corporis sui cū ꝑcepto patris se
subdens· scilicet in cruce mori uolẽs
in angustia eiusdē passionis corpus et
sanguinē suū discip̄lis suis tradi
dit· ita ne et ipsi obliuiscerent̃ q̄d
eis hoc exemplū dedisset· Ac fregit
eis· q̄a quãuis passio illa corpori
suo dura eẽt· tam̄ patri suo obedi
ens crudelissimā mortē in morte
corporis sui uicit· designans etiā
q̄d in eū credentib; caro sua· et san
guis in sacram̄to oblationis eẽt ta
denda· Deditq; ad uerā salutē eiusdē
discipulis suis· ita ut et ipsi hęc in
nomine eius facerent· sicut et ipse ea
ꝑpt̄ amorē eor̄ faciebat· in tutissima
uoce dicens· Uos qui humilit̃ me
sequi uultis· ardente amore accipi
te hoc exemplū q̄d relinquo uobis·
uidelicet passionē meā et opa mea
quę in ꝑcepto patris mei compleui·

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0164
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

quō ipse misit me docere et ostende
re regnū ipsius· et comedit fidelr̄
hoc q̄d uobis do· q̄a corpus meū ē·
Q̄d ē hoc· Comedit corpus meū· quō
in sp̄u et incarne ur̄a debetis opa
mea imitari cū ea sp̄s sc̄s cordi ur̄o in
spirat· uelut homo escā sorbet· quā
inuenire suū intuit· q̄a ut me inopib;
meis sequi debetis· ita etiā et corp̄
meū manducabitis· uos et om̄s qui
p̄cepta mea seruare uoluerint· Et
deinde idē fili' dī accipiens insal
uatione poculū salutis· patri suo
gr̄as egit· quō cū de latere ipsius
sanguis effusus ē· hec gr̄a credenti
bus data ē· que tā fortis fuit· q̄d et
antiquū serpentē supauit· et p̄di
tū hominē liberauit· et totā ecclām
fidelr̄ corroborauit· Quomodo·
Quia idē saluator p̄ciosissimū ex
emplū suū insuauitate amoris sui
tradidit fidelib; suis· dicens eis ten
inspiratione admonitionis· Biba
tis fiducialr̄ ex hoc salutari pocu
lo· uos om̄s q̄ me fidelr̄ sequi desi
deratis· ita ut et corpus ur̄m in
angustia castigetis· et sanguinē
ur̄m insudore arceatis p̄pt amo
rē meū· adroborandū ecclām uos
metipsos abnegantes· sicut et ego
me passioni subieci· et sanguinē
meū predeptione ur̄a fudi tene
ritudinē carnis mee inhoc n̄ con
siderans· s; salutē ur̄am sitiens· Nā
hic sanguis q̄ p uobis effusus ē n̄ ē
sanguis ille qui inueteri testamto
sub umbra spargebat· s; sanguis
m̄s noui testimonii qui ad salutē
pplo; datus ē· Quomodo· Ego qui
sū unicus matris mee uidelicet in
tegerrime uirginis fili' sanguinē
meū incruce predeptione homi
nū fudi qui me p fide inspiciunt·
Et ut eū tunc p liberatione humani
generis dedi ita eū etiā et nunc in
altari p hominib; trado· scilicet p
purgatione illo; qui eū fideliter
suscipiunt· Incena eni passionis
mee corpus et sanguinē meū uo
bis admanducandū et adbiben
dū dedi· quatinus et uos nunc in
altari idē inmemoriā meā facia
tis· Unde etiā inpassione ueritatis
dico uobis· qui me fidelr̄ subsecu
ti estis· n̄ bibā amodo hoc poculū
angustie ingrauedine illa quā
nunc de iudeis pacior· usq; indiē
illū cū de morte resurgens· mor
te p strata diē saluationis afferā·
ubi idē poculū redeptionis ur̄e
bibā uobiscū qui mei estis· noui
tatē exultationis uobis ostendēs·
quia p dicio ueteris criminis
abiecta apto uobis regno illo
q̄d pater m̄s se diligentib; p̄para
rauit· Quid ē hoc· Quō morte
mea quā incruce passus sū sal
uationē animarū sitiens· cū
etiā post resurrectionē meā in
ascensione mea sp̄m paraclytū
accipientes· nouitatē uere doctri
ne suscipietis· ita q̄d et p̄pt nomi
meū multas tribulatio nes
sustinebitis· quas et ego uo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0165
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

biscu̅ sustinebo. n̅ q̊d amodo il
las miserias corporalit̅ paciar.
ut prius cu̅ in mundo corporalit̅
esse passus su̅. s; q̇a uos eas in nomi
ne meo sustinetis. ubi et ego illas
uobiscu̅ sustineo. quo̅ uos in me
estis et ego in uobis. Et ita ut p̄dic
tu̅ ē corpus et sanguine̅ filii mei.
uos q̇ in me fidelit̅ creditis ad abo
licione̅ criminu̅ uroꝝ percipiens. q̄n
nus ꝑ hoc sacramentu̅ exhilarati.
uirtute̅ sup̄ne confortationis ad
ipiscamini. sicut et dauid seruus
m̅s in uolumine ardoris mei cla
xx.iii. mat dicens. De fructu opu̅ tuo
ru̅ saciabit̅ t̅ra. ꝑducens feni̅ iu
mentis. et herba̅ seruituti hominu̅.
Ut educas pane̅ de t̅ra. et uinu̅ leti
ficat cor hominis. ut exhilaret fa
cie̅ in oleo. et panis cor hōis confir
met. Quid ē hoc. O ds̅ cuius magni
ficentia sup om̅s ē de fide illa qua
tu in ueritate cognosceris. ita q̊d
ipsa fructus uirtutu̅ in sapientia
tua ē saciabit̅ homo uidelicet q̇
fidei adherens esurie̅ infidelita
tis in uia iusticie abiecit. cu̅ prius
ueritate̅ ignorans ieiunus rectitu
dine defecerat. s; nunc in saturita
te bonoꝝ opu̅ ꝑducens contricione̅
animi sui illis q̇ in simplicitate s̄.
fragilitate̅ sua̅ considerans. exem
plu̅ humilitatis fidelit̅ p̄bet. ubi
etia̅ cu̅ germine uirtutu̅ surgens.
in habundantia eiu̅d̅e saturitatis
uiri ditate̅ uere rectitudinis
seruitutu illoꝝ q̇ t̅renis in hi
ante exhibet. q̄m adiuuante̅ ipsoꝝ
bis actib; insudat. qui obsequio
munitionis et defensionis sue fide
les animas ad sup̄na gaudia ꝑdu
cunt. ut et illi qui milicia fortitu
dinis et ꝓtectionis sue hos quos tueri
debent. fortissime defendunt. Et hec
in hominib; ꝑuoluntate tua ds̄ id
circo p̄cedunt. q̄tinus illis uirtutib;
istis adornatis. mirabilit̅ ipsis edu
cas corpus filii tui de fructu illo que̅
t̅ra in puritate uiriditatis ꝓtulit. sic
etia̅ id̅e unigenitus tuus ex utero
uirginalis pudicicie corporaliter
ueniens. pane̅ uite credentib; in se
met ipso misericordit̅ dedit. s; et
hoc miraculu̅ id̅o faciet. ut etia̅ san
guis eid̅e unigeniti tui q̇ ad saluati
one̅ animaru̅ effundit̅. letificet in
teriore̅ uim hominu̅. id̅ē animas
eoꝝ in remissione̅ peccatoꝝ ipsoru̅.
Quomodo. Quia ut prius filii tui
corpus p redemptione humani gene
ris in cruce oblatu̅ ē. ita etia̅ et n̅c
caro et sanguis ei᷒ ad salute̅ creden
tiu̅ in altari consecrat̅. Qua ꝓpt̅ cu̅
hoc in uoluntate tua mirabiliter
factu̅ fuerit. tunc et illud erit ut
id̅e sacramentu̅ exhilaret faciē id̅ē
ecclam oleo misericordie ꝑfusa̅ q̇a cum
gaudio fidei credentes infidiam
amplectentes. oculis dn̅i pulcri
apparent. quo̅ cu̅ salus mundi in
cruce pendens homine̅ de laqueo
diaboli misericorditer liberauit. tunc
etia̅ hoīes a uinculo peccatoꝝ be
nigne absoluit. quatinus et ip

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0166
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

si in leticia simplicis cordis sui fide
liter in deum credentes. miseriam pacien
tibus cum ardore deuotionis subueni
re non desinant. Et in hoc amore fideles
ardere debent. ut panis ille qui uitam
se gustantibus prebet. sensus ipsorum qui semper
instabilitate uacillant confirmet.
ne interno cordis eorum ad malum de
clinet. sed ut ad hoc quod uita est fortiter
ascendat. Panis autem iste caro fi xx.iiii.
lii mei est. quam nulla obscuritas in pec
catis obfuscat. nec ulla macula in
iniquitatibus obnubilat. ita ut qui
eam digne susceperint. in anima et cor
pore celesti lumine perfundantur. et
a maculis interioris sordis sue fide
liter emundentur. Et ideo nulla dubi
tatio insit sacratissima carne sit.
quoniam qui primum hominem nec de car
ne nec de osse formauit. huic possi
bile est sacramentum istud hoc modo
operari. Unde o uirginalis ortus. tu
surgis. crescis. dilataris. ac magnum
ramum in multis germinibus producis
per quem celestis hierusalem edificabitur. non
ex curruli semine sed ex mistico spira
mine ueniens. Nam in ortu tuo non es
ligatus ulla maculositate criminum.
sed floruisti in mirificatione uirtu
tum. quia ex inarato agro talis flos
surrexisti. qui numquam ullo casu
finitionis marescet. sed qui in pleni
tudine uiriditatis sue semper dura
bit. Qua propter et hoc sacramentum
corporis et sanguinis tui tamdiu
in officio ueritatis in ecclesia colen
dum est. quo usque in fine mundi no
uissimus homo ueniat qui per fidem mi
sterium ueraciter saluandus est. cum illud
de secreto dei ueniens salutem creden
tibus confert. Unde et dauid testatur
dicens. Et mandauit nubibus de xx.v.
super et ianuas celi aperuit. Et pluit
illis manna ad manducandum. et
panem celi dedit eis. Panem angelorum
manducauit homo. cibaria mi
sit eis in habundantia. Quid est
hoc. Celestis pater per potenciam glorie
sue emolliuit mentes hominum a super
na celsitudine. cum patriarchis et
prophetis in secreto misteriorum suorum
hoc demonstrauit. quod et filium suum
in spiritu sancto ueraciter predixerit. et quod
cum in legalibus preceptis per sanguinem
hircorum et per alias ostensiones homi
nibus mirabiliter presignauerit. Et
hoc modo suauitatem et dulcedinem
cordis sui aperiens. in lenitate et
in ardore caritatis misit eis eun
dem filium suum. quatinus per eum a fame
infidelitatis sue reficerentur. ita
refectionem celestium dans eis cum
qua plenum gaudium omnium felici
tatum ac beatitudinum fideliter sa
ciati adipiscerentur. Ergo panem il
lum cuius dulcedine superni an
geli non possunt saciari uidelicet
deum inspicientes. ita suscepit ho
mo in humanitate filii dei. cum
has refectiones beatitudinis su
mus pater misit hominibus in
habundantia spiritalis gaudii.
Et ideo fidelis homo fideli au
ditione audiat. Quos fideles ho

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0167
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

83v

mines qui ecclesiasticu germen estis
audite et intelligite instrumentu
anime ure ubi n estis filii diaboli.
s; heredes celestis regni. et conside
rate quomodo ego mitissimus ac
benignissimus pater magnis feli
citatib; salutis ure circuidedi uos.
Ergo attendite bonitate patris
uri. scilicet. quomodo p me ordi
natu e. qd in salute ura e. quo qua
uis uilis caro sitis tamen eande sa
lute uram humanitas filii mei ex
poscit. Quomodo. Filius ms natus
est de incorrupta uirgine que ig
nara ullius doloris fuit. s; que in
uiriditate integritatis sue pman
sit. ut gramen ingla uiriditatis
sue uiget. sup qd ros de celo cadit.
XXVI. Et quia uirgo illa integra fuit
de qua ide filius ms hoc modo
carne sine peccato assupsit. ido et
iustu e ut caro et nunc de fructu il
lo fiat qui sine suco amaritudi
nis e. Quomodo. Granu frumti for
tissimus et optissimus fructus alio
fructuu est. nec in culmo suo sucu
aut medulla ut cetere arbores ha
bens. s; in gramine suo in spica sur
gens. s. ita ut fructu suu tendit. nec
p calore nec p frigus amaru sucu
pducit. s; sicca farina tribuit. ut
etia caro filii mei sicca fuit sine
omni feditate humane pollutio
nis. p qua humanu genus in am
plexib; libidinis uiri ac mulieris
surgit. Non sic unigenitus ms na
tus e. s; in uiriditate integritatis

exiuit. ut etia gram intextu granu
frumti gignit. Na ut culmus frumti
sine medulla uigens siccu granu in
puritate spice pfert. ita etia beata uir
go sine uirili fortitudine gignens.
scissimu filiu suu in simplicitate in
nocentie edidit. qui de eade matre
sua nullu sucu peccati traxit. quo
et ipsa eu sine medulla uiri concepit.
ut etia gram sucu grano n tribuit.
quia illud n de medullato stipite ui
get. s; de sole et pluuia ac de blanda
aura uiret. Sicut et pdicta integer
rima uirgo n de uiro s; uirtute al
tissimi obumbrata et infusione sps
sci pfusa in suauitate castitatis uni
genitu suu genuit. Quauis aute
eade uirgo de uoluntate uiri ac
mulieris orta eet. tam eunde filiu
suu ita n ptulit. s; eu de celo uenien
te ueru dm et homine sine uolun
tate uiri in integritate sua purissi
mu genuit. Que quo eu in uirgini
tate sua sine sorde purissimu pepit.
ido et nunc panis qui caro illius
ueraciter e. sacratu. purissimus in in
tegritate sua existens. a fidelib; in
puritate cordis et sine admixtione
diuersitatis suscipi debet. ut filius
isrl p monstrauit. quadmodu in
uoluntate mea scriptu est.
XXVII. Memores dici hui in qua egres
si estis de egypto et de domo
seruitutis. quo in manu forti edux
it uos dns de loco isto. ut n comeda
tis fermentatu pane. Quid e hoc.
Vos qui imitatores filii mei ee [illegible]

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0168
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

uiuus estote respicientes de morte
ad uitã. uidelicet in memoria u̅ra
habentes saluationẽ dici illi⁹ qui fi
lius m̅s ẽ. qui mortẽ conculcauit et
uitã dedit. in quo in salute u̅ra egres
si estis miserabile exiliũ p̄ditionis.
scilicet cũ abiecistis densissimas tene
bras infidelitatis. ita etiã uos eripien
tes de mansione diabolice seruitutis.
cui in transgressione adę dati fui
stis. Nunc ergo de t̃renis actib; ad
cęlestia respicite. quõ in diuina po
tencia de malis eduxi uos ego dñs
qui cunctis tanta fortitudine p̄sũ.
quod uirtuti meę nullũ obstaculũ
contrarietatis obsistit. quin om̃ia
acutissime penetrẽt. ita p filiũ meũ
eripiens uos de loco isto. in quo p in
fidelitatẽ u̅ram morti famulantes
in bonis opib; ñ laborastis. s; in pueri
litate u̅ra iacentes turpiter in eo p
stitistis. S; quia nunc in unigenito
meo ab oppr̃essione ista liberati estis.
currite de uirtute in uirtutẽ. cauen
tes ne in conscientiã u̅ram intrantis
infidelitatẽ illa. quę cor u̅rm sua
receptione ñ confortat. s; potius
sua amaritudine grauat. Quid ẽ
hoc. Nolite dia bolicas artes sec
tari. nec cetera figmenta quę ho
mines in humanis contagiis p phi
losophorũ paganorũ ac hereticorũ
sibimetipsis adinuenerũt. s; filiũ
meũ in speculo fidei intuamini.
qui uos de carcerib; inferni libera
uit cũ semetipsũ p uobis ad passio
nẽ crucis obtulit. S; ut uestigia
eius tanto citius sequi ualeatis cor
da u̅ra cęlesti pane confortate. uide
licet corpus e⁹ fideli deuotione su
mite. quõ ipse de cęlo ueniens de
suaui et de pura uirgine natus et
in ligno p salute u̅ra passus semet
ipsũ uobis contulit. ita ut et uos si
ne admixtione ullius amaritudi
nis suauẽ et purũ panẽ diuina in
uocatione corpus e⁹ incarnari con
secratũ sincero affectu suscipiatis.
quatinus p hoc esuriẽ interioris
hominis effugientes. ad epulas ęt̃
nę beatitudinis puenire ualeatis.

Vnde etiã in uino q̃d de uite .xx.viii.
fluit. eadẽ inuocatione p sa
cramentũ sanguinis e⁹ uolo mira
bilia demonstrare. Quid ẽ hoc.
Sanguis filii mei de latere suo
fluxit. ut et uina de uite sudat.
Sed ut uina pedib; conculcatũ et
in torculari p̄mitur. ita dulcissi
mo ac fortissimo uino effluente
ad roborandũ sanguinẽ in hoĩe.
sic etiã unigenito meo in sudore
angustię uerberib; et flagellis
conculcato. et ligno crucis opp̄s
so. optimus atq; p̄ciosissimus san
guis de uulnerib; e⁹ emanauit.
saluberrima liberatione creden
tes ppl̃os p fundens. Quẽadmodũ
etiã uina dissimilis ẽ aliis pomis.
quę duras cortices habentia come
di possunt. cũ homines uuã ma
gis soleant sugere quã comedere.
ita etiã filius m̃s dissimilis erat
in peccato ceteris hominib; q̃a

ipsi subpondere nequiuit. gra
uati diuersis passionib; subiacent.
cū idē unigenitus m̄s decastissima
uirgine mirabiliter natus. omni
contagione peccatorum. careret. Qua
ppter & quō uua tenere matrie
est. idcirco et uinū in sanguinē
eiusdē filii mei uolo consecrari.
Nā ut uinū de uite sudat ita et
filius m̄s de corde meo exiuit. etiā
eodē unigenito meo uera uite ex
istente. et diuersis palmitib; exeo
exeuntib;. quia fideles inipso plan
tati s̄. qui pincarnationē ei in bo
nis opib; fructuosi existunt. Et ut
iste sucus de dulcissimo ac fortissi
mo fructu uitis emanat. sic etiā oīs
iusticia inmidia et ueritate pincar
nationē eiūdē filii mei apparet. q̄s
uirtutes inipso inueniunt. oīs q̄
cū fideliter querit. Quomodo. Quō
qui ipsi fideliter adherent. hi ui
rides et fructuosi abipso efficiunt.
ita q̄d optimos fructus uirtutib;
afferūt. sicut et ipse suauis et mitis
existens p̄ciosissima germina in
s̄c̄tate et iusticia attulit. et sibi
credentes abomni sorde infideli
tatis emundauit. ut incanticis
canticorum de eo scriptū est.

xxix. Botrus cypri dilectus m̄s mihi.
inuineis engaddi. Quid ē hoc.
filius dī qui me excitē animā in
passione sua saluat. inresurrectio
ne etiā sua mediter poculū uite
dat. Quomodo. Sic botrus cypri
fortissimā plenitudinē potatio
nis in se continet. sic etiā excellentia
que in unigenito dī ē. indeficientē
magnitudinē in se habet. ita q̄d
idē filius dī numquā hoc modo ex
haurietur quin potū uite scientib;
dare possit. quō ipse salus uite ē.
Nos enim qui prius indefectu fui
mus. nunc inostensione et inscien
tia uere s̄c̄ificationis bonorum opum
confortati pillū cibū uite manduca
mus. inquo etiā dīm scientes adunā
pgimus. cū inueteri testamento q̄d q̄si
pumbrā plenū sensū n̄ habuit. s; in
ostensione significationis multā di
uersitatē in se tenuit. magnā fam
sustinentes ad saluationē surgere
n̄ ualuimus. Nunc ergo inipso satu
rati. etiā in illo salutare poculū bi
bimus. scilicet fideliū. uiuera fide
gustando q̄s d̄s sit. quē exteriorib;
oculis mortalis carnis uidere non
possumus. s; quē sp̄uali intelligen
tia intus habemus. sicut et uinum
fortissimū uim suā inuenis hominū
ostendit. hoc tamen hominib; non
sentientib; s; tantū ita ē intra se
scientib;. Et idō sponsus animarū
botrus cipri ē. cuius fructus n̄ defi
ciet. Quomodo. Cecus ingressus
portū. requirit uisū suū. Quomodo.
Quia homo claritatē fidei n̄ ha
bens. cū ad fidē peruenerit. p p̄ress
surā torcularis in rorē sanguinis
xp̄i intrat. Quomodo. Sicut p p̄
cepta illius. uitā inanima nr̄a ha
bemus. ita etiā in donatione illius
emundationē in carne nr̄a reci

primus· quō nos nati in p̄uaricatio
ne ad[e] immundi extitimus· s; in
sanguine ipsius sc̄ificam̄· Vnde
de sponsatio animarū de ipso in
spū sc̄o dicit· Dilectus m̄s qui cor-
di meo dulcis et amabilis extitit·
fortissimū uinū p sanguinē suū
in plena sc̄ificatione mihi ē· q̄a
diu sū immunda in plantatione
carnis· sicut uinea que ad huc in
culta iacet in spinis· ipse fons sal
uationis existens· peccatores a sor-
dib; suis mirifice abluit· et in miste
rio secretorū suorū gl'osissime sc̄ificat·
quō ut de corde patris suauiter
exiuit· sic etiā in uino sanguinē
suū suauit' ostendit· et ut ex uirgi
ne mirabiliter natus ē· ita etiā et
in pane corpus eius mirabiliter de
clarat· quia ipse botrus ē· qui nū
quā defectū in ullo detrimento
patitur· Qua p̄pter et sup altare
uelut in torculari p uoluntatē
patris calcat· quatinus homo q̇
p semet ipsū nullatenus subsistere
potest· ob fragilitatē debilitatis
sue n̄ deficiat· q̄m et sicut sangu
is hominis augmentū ex potu ac
cipit· ita etiā homo sc̄ificationē
ex sanguine filii dī habet· Et ut
ne sanguis hominis sine riuulo
potus in ariditatē uertat' ex potu
reficiendus ē· sic etiā uinū in con
secratione sanguinis eiusdē filii dī
n̄ deficiet· s; sup altare in sacram̄
to eiusdē misterii semp erit· Sed et xxx.
omni homo acutissime sciās q̄d

in consecratione ista uino aqua mi[sceri]
esse debet· quia de latere filii mei
sanguis et aqua emanauit· ita q̄d
et in uino diuinitas eius intelligitur·
et q̄d in aqua humanitas ipsius
sentitur· ~~Et idō quō in ipso diuinitas~~
~~et humanitas ipsius sentitur~~· Et idō
quō in ipso diuinitas et humanitas
ē· idcirco etiā in consecratione
ista uino aqua miscetur· quia cū
uinū diuinitatē eius designet· aqua
etiā humanitatē ipsius ostendit·
que sine commixtione uirilis san
guinis pura et munda ē· quō idē
unigenitus m̄s fons aque uiue ex
istens· hominē in regeneratione sp̄s
et aque deuicta culpa ad[e] emun
dauit· et eos ad celestia transtulit·
cū p salute eorū in mundū uenit·
quemadmodū scriptū ē·
Ego quasi fluuius dorix· et sic̄ xxxi.
ductus aque exiui de paradȳ
so· Quid ē hoc· Ds hominē rationa
litate firmans· ei plurima mistica
dedit· cū spiraculū uite in eū mit
tens· illū rationalitate sublima
uit· Qui dū seductus in mortē ca
deret· ego filius dī qui ipsū libe
rare ueni fluens in decore omniū
rigationū in fixe caritatis· et ema
nans in diffusione uere et indefi
cientis puritatis· exiui de secreto
supne amenitatis· quatinus ho
mo qui creatori suo pierat· midi
ter de pditione eriperet· Quom̄·
ut innoxius sanguis innocentis
innocentie in angustia de sua

85v

daturus passionis p eo effunderetur·
Quomodo· ī transgressione ade
cū ipse de paradyso expulsus est·
sanguis ei depulsatione angustię
quia reus erat totus inundauit· et
sic in angustia illa liquefactus cū
sudore aquę pfusus ē· Et ita san
guini hominis aqua p sudorē mix
ta ē secunda ē· Unde o homo cū unigeni
tus dī incarne angustiari cepit·
uidelicet qn̄do p humano genere
pati uoluit· sanguis ei guttas su
doris emisit· ac deinde ipso in cru
ce suspenso de uulnere lateris sui
aqua cū sanguine emanauit· Et
ideō in sacramento illo ubi misteriū
eiusdē passionis celebrandū ē aqua
uino miscerī ēē debet· quia et de
uulnere lateris eiusdē filii dī
aqua et sanguis effluxit·
Sȝ et in eodē sacrificio uinū aquę
sup habundabit· quia et sanguis
aberit supat· sicut & lac sucū suū
q̄d serū ē excedit· Qui autē mi
sterium hoc celebrant· id ita pfici
ant quēadmodū eis pmonstra
tū ē· sicut etiā ibi homines ex
hortantur ubi inspiratione mea
p sapientiā alloquuntur· ut scrip
xxx.ii. tū est· Venite comedite panē
meū· et bibite uinū q̄d miscui uo
bis· Quid ē hoc· Vos qui stulticiā
deponere uultis· uenite de igno
rantia illa qua dm̄ nesciebatis· et
de strupro illo p q̄d in exilium
missi estis· et redite in candidā
regionē uitām· quę p speculū fi
dei in fonte uiuentis aquę uobis
pmonstrata ē· et pia deuotione co
medite panē meū· quē uir in agrū
n̄ seminauit· et cui terra uiriditatē
non dedit· sed qui de dō exiuit·
atq; in eo pmanet· Nā ut panis
manducatur· et ut terra conculcatur·
sic et filius dī panis uiuus filios
hominū pcellit· quia ipse filius
dī uirtute diuinitatis suę sta
bilis ē· et filii hominū in debilita
te carnis suę labiles s· filius aūt dī
corporaliter manens in mundo
mollitiē liquoris peccati in carne
sua n̄ habuit· quō sicut ignis pa
nē excoquens arefacit· nec ei ullū
mollē humorē dimittit· ita et idē
unigenitus dī de fortissimo igne
sps̄ sc̄i conceptus· et de castissima uir
gine natus· sine ulla contagione
peccati in corpore suo fuit· Et ita
sicut panis hominē reficit· sic
etiā et fideles homines p eundē
filiū dī in fide nutriuntur· quia
ipse fortissimus fructus ē qui nū
quā deficiet· Unde et uos fideles
hunc panē comedentes· bibite etiā
pura intentione uinū hoc q̄d om
ni prorsus sorde caret· et q̄d in
hanc inanē uagationē n̄ uadit·
ubi corruptio mundiciā inno
centię absorbens· eā in uetustum
xxx.iii. conuertit· Nam et secdm̄ mo
dū istū primus homo mundus fu
it qn̄do creatus ē· quō in nulla di
uersitate erat· s; mundus in carne
et in sanguine suo fuit· Qui cū

p̄uaricatione̅ faceret. illusus ē. ita q̄d
postea semp sanguine̅ suū in fetore̅
inmundicie mechie sparsit. quia
sicut ide̅ homo honore̅ innocen
tie abiecerat. ita etiā et sanguis
ipsius sanguineū colore̅ suū p̄dit
in humana conceptione in liquo
re̅ pollutionis subuersus. In quo
etiā liquore ita sine formatione
ē quo usq; uerū sanguis appare
at. et ita sanguis ille formā aliā
accipiens post ortū suū in debi
litate iacet. usq; dū medulla et
plenitudine̅ fortitudinis sue in
ueniat. et usq; dū scientia in ipso
p excitatione̅ occulte suscitatio
nis exurgat. Et tunc ita munda
caro et mundus sanguis de uene
no expiatus apparet. quo usq;
eū noxius calor p cutiat. qui p
cussione sua noxiā spumā in
mundicie eicit. S; ab his omnib;
filius di mundus extitit. uide
licet mundā carne̅ et mundū
sanguine̅ habens. ita q̄d eū nū
quā tactus ullius noxii caloris
tetigit. s; in scificatione et hono
re uiridissime castitatis manens.
nulla contagione uiolari potuit.
Qui tamen in angustia passionis
positus. aquā in sanguine late
ris sui effudit. quia sanguis si
ne aqua in effusione sua n̄ ē. s;
ita temperatus existit. ut sanguis
aquā confortet. & ut aqua san
guine̅ deliniat. Quapp̄t et. xxx.iiij.
uos qui dm̄ deuote colere uul

tis. ita q̄d urām salute̅ amatis sum
te hoc poculū scificationis. q̄d ita
temperatū uobis. ut aspitate ultio
nis in lenitate remissionis n̄ sentiatis.
quō et diuinitas & humanitas in
supno filio ē. p eius passione̅ de
morte liberati. et p eius corpus et
sanguine̅ uegetati societate̅ ete
na mansione habeatis. S; ego qui
sū inicium et finis. uerū dico tibi
o homo de nobili filio meo. qui flos
ē rosarū et liliū conuallium. natus
de castissima uirgine que eū in in
tegritate sua genuit. qui partus
talis extitit. q̄d p eū de iniquitate
priorū parentū humani generis
placatus sū. qui me in transgressio
ne sua ad indignatione̅ puocauerit.
Unde & eunde̅ partū semp inspi
cio. cū corpus et sanguine̅ filii mei
cotidie sup altare nomini meo ēse
cratū habeo. ita q̄d p fide sacram
ti tu homo scificaris. eunde̅ carne̅
manducans. et eunde̅ sanguine̅
bibens. Nā cū ibi sacerdos officiū
suū exercet. sicut illi constitutū ē.
uidelicet sacratissimis uerbis me
inuocans. tunc in eade̅ potestate
ibi assū. qua et ibi aderā ubi uni
genitus m̄s sine scismate ullius
contagionis incarnatus ē. unde
et corpus eī purissimū et suauissi
mū in omni scitate fuit. ita q̄d
et nunc carne̅ et sanguine̅ ipsius
fideliter suscipientes. tanta dulce
dine uiuificent. q̄d nullū despec
tū abiectionis patiant. sicut et

in cantico canticorum scriptum est.
xxxv. Quis mihi det te fratrem meum sugen
tem ubera matris mee. ut inveniam xxxvi.
te foris et deosculer. et iam me nemo
despiciat. Quid est hoc. Gemitus et de
votio in ecclesia positorum. certissima fide
dicit. Quis est ille qui in miserrimo ho
mini in erumnis posito mitissima
oblatione det te sponsum ecclesie. cum te
fratrem meum propter incarnationem
tuam nominando. sugentem mediam et
veritatem que sunt nutrimenta illa quibus
divinitas homines nutrit. que mihi
mater in creatione mea est. scilicet
cum educatione vegetationis vitam in
dans. Quid est hoc. Quia et nutrimenta
ecclesie plena sunt gratia tua. cum ei plenam
ubertatem in sacramento corporis et
sanguinis tui tribuis. qui panis
vivus et fons aque vive es. Et hoc
ideo facis. ut manifesta certitudine
inveniam te foris. scilicet cum scio te
filium dei in celis. videam te etiam homi
nem vitam. quem in divinitate mor
tales oculi mei cernere non valent.
ita ut etiam inveniam te in pane et
vino divini misterii. quod sacramentum
sine pondere deceptionis. et sine
anxietate fallacie est. atque deinde hoc
modo deosculer te. quoniam pro salute
mea incarnatus es. et quia etiam me
participem corporis et sanguinis
tui facis. quatinus per hoc immun
dum propter me venisti. et quod te ipsum
mihi tradidisti iam nulla creatura
deinceps me despiciat. cum ipsa vo
luntatem tuam tibi subiecta semper se

quatur. et cum ego preceptis tuis rebellis
existens. ubi multociens contrarius
invenior. Nunc ergo ut vides
o homo cum sacerdos his verbis que
sibi in spiritu sancto sancto constituta sunt. obla
to sacrificio ad altare me ceperit
invocare. amen tibi dico quoniam in arden
ti calore meo ibi assum. et pleno desi
derio idem sacramentum perficio. Quomodo.
Quoniam in effectu eiusdem misterii ardorem
caritatem super eandem oblationem ex
pando. videlicet ab initio verborum
sacerdotis me invocantis. et hanc
memoriam facientis. quod filius meus in
angustia passionis sue panem et vi
num benedicens. in sacramento corpo
ris et sanguinis sui discipulis suis tra
didit. ut et ipsi idem pro salute populi fa
cerent. Vere dico vobis. quia num
quam invocatio ista super huiusmodi
oblationem in recordationem eiusdem
unigeniti mei erit nisi misterium
corporis et sanguinis eius ibi perficia
tur. quod carnalis oculus quamdiu ci
nis est videre non poterit. nisi in fide
illud humili devotione perspiciat.
Quomodo. Cum ales ovum sibi inni
dum suum poni viderit. ardentem super
illud volat. et calore suo illud fo
vens pullum educit. ita quod testa ovi
remanet. et quod pullus ille evolat.
Quid est hoc. Ego omnipotens cum oblatio
panis et vini super altare nomini
meo dedicatum in memoria filii
mei oblata fuerit. eam mirabiliter
virtute et gloria mea illustrans. in
corpus et sanguinem eiusdem unige

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0174
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

nuntii mei transfundo. Quomodo? Ip-
so miraculo quo idem filius meus carnem
ex virgine suscepit. ipsa etiam obla-
tio hec in consecratione ista caro et
sanguis eius efficitur. Sed panis et vinum
ibi exterioribus oculis visibiliter
cernitur. ~~Invisibiliter autem sanctitas corporis~~
~~et sanguinis eiusdem filii mei invisi-~~
~~biliter cernitur~~ [manet]. Invisibiliter autem sanctitas
corporis et sanguinis eiusdem filii
mei invisibiliter manet. Quomodo? Cum
filius meus apud homines esset in
mundo. apud me manens in celo.
apud homines etiam manet intra.
Sed hoc spirituale et non carnale est.
Sic et ego pater omni creature xxx.vij.
assum. a nulla abstrahens me
velut tu homo ab ea te subtrahis.
scilicet ut cum in aqua vides faciem
tuam quidem in ea apparet. sed tamen
ita nullas vires tuas in illa exerce-
re vales. et cum te ab ea avertis. am-
plius in illa non appares. Ego autem
huiusmodi mutabilitate non appa-
reo creature. sed assum ei vera ei osten-
sione. nec ab ea potestatem meam sub-
traho. sed in ea fortitudinem volun-
tatis mee secundum quod michi placuerit
exerceo. Unde etiam in sacramento
corporis et sanguinis filii mei
maiestatem meam veraciter demonstro.
videlicet ab initio secretorum verborum
sacerdotis usque dum idem misterium
a presbitero perficiatur. miracula mea
ibi mirabiliter exercens. Sed et xxx.viij.
hoc sacerdotale officium a prima
hora diei usque ad nonam horam ipsius

a fidelibus exerceri potest. secundum quod
necessitas temporis in moribus homi-
num invenerit. quoniam et Adam in mane
surgens ad horam nonam seductus est.
et quia etiam passio filii mei in cre-
pusculo diei inchoata. ad horam
nonam consummata dinoscitur. ita
quod in meridie moriens exspiravit
et morte sua mortem viriliter su-
peravit. ubi et ecclesia eidem unige-
nito meo assistens. dotem suam ibi
suscepit. quod et nunc a filiis eiusdem
ecclesie celebrandum est. Hoc autem idem xxx.ix.
officium a sacerdotibus in sacrificio
in inanitate ventris et non in pleni-
tudine eius peragendum est. ne coagu-
latio escarum spirituale desiderium
evacuet. quoniam prius esse debet spiri-
talis epulatio. et postea carnalis
refectio. et quia etiam spiritus honoran-
dus est. et caro refocillanda. Nam
hoc sacramentum spirituali desiderio
et non carnali cupiditate accipi-
endum est. et ideo in ieiunio et non
in epulis percipi debet. nisi in ne-
cessitate illa si homo in hac opi-
nione positus est. quod de mundo
transiturus sit. Sed filius meus circa
finem diei corpus et sanguinem
suum discipulis suis dedit. quoniam eis
verum mane vite eterne attulit.
et quia etiam in consummatione
seculi morte in hominibus tempora-
liter transeunte electi sicut sol
in regno meo fulgebunt.
Et hoc modo idem unigenitus xl.
meus in resurrectione sua

demonstrauit. animas iustoꝝ ab
inferno se abstrahere et genus
humanū in restauratione ēme
uit. se reducere quā reprobi an
geli pdider̄t. morte sine sug
gestione alterius appetentes. ita
q̄d a nullo alio insidiatore q̄m
a semetipsis seducti s̄. cū nec gu
stū peccati in semetipsis habereꝝ.
uelut homo in fragilitate corpo
ris sui habet. Unde et homo quā
ab insidiante seductus ē fragili
tatē corporis habens. a subleuan
te eū ad unā reductus ē. et dia
bolus corporalē grauedinē non
habens. inpuersitatē sua relictus
est. S; et homini uera et salubris
refectio in pceptione corporis
et sanguinis filii mei data ē. q̄te
nus p hoc sacramentū inuisibi
liter in anima refocilatus surgat.
et inuisibili aduersario suo uiri
.xl.i. liter resistat. Qui autē idē
sacramentū in maiore aut in
minore q̄ntitate pcipiunt. sic in
telligant. quia et ille qui plus et
ille qui minus accepit. unā can
deq; uim pcepert̄. q̄m hoc sacra
mentū ñ in quantitate s; in sc̄ta
te ē eo pcipientes sedm̄ fidē ipsoꝝ
saluat. ut de manna sic scriptū ē.
.xl.ii. Feceruntq; ita filii isrl̄. et college
runt alius ~~plus~~ alius minus. et mensi s̄
ad mensurā gomor. Nec qui plus
collegerat habuit amplius. nec
qui minus parauerat repperit mi
nus. s; singuli iuxta id q̄d edere
poterant congregauer̄t. Quid ē
hoc. ~~Supnū sacramentū iuxta~~
~~id q̄d edere poterant congrega~~
~~uer̄t.~~ Quid ē hoc. Supnū sacram
tū iuxta id q̄d eis pceptū ē atten
dunt filii electionis. qui dm̄ ar
denter uidere desiderant. et col
ligunt illud in cordib; suis sedm̄
doctrinā principaliū magistroꝝ
suoꝝ. et sedm̄ id q̄d ab eis didicer̄t
seruant illud in manib; suis. ali
plus deuotionis in secreto cordis
sui habens. Unde et cū estimatio
ne sua metiunt̄ sedm̄ id q̄d in
animab; suis sentiunt. discernen
tes fidē quā in dm̄ habent. nec
eā diuidentes. s; ipsā integrā ha
bentes. et q̄mā equali deuotio
ne corpus et sanguinē redempto
ris sui pcipiant considerantes.
S; idē sacramentū ñ erit huic
sanctius qui plus exeo sūpserit. pcepit ñ illi sc̄tius q̄ amplius
s; sedm̄ fidē suā qui illud pcipit
ita eū illuminabit. Qua ppt̄
o homo in magnitudine pcipi
endū ñ ē. quia fortissimus ds
tā in parua quā in magna ob
latione hui' misterii ē. et ideo
qui illud pcipiunt solū hoc at
tendant. q̄d trinū et unū dm̄
firma et integra fide in corde
suo habeant. Et sic quisq; fide
lis sincero et recto corde sedm̄
id q̄d possibilitas fidei in ipso
exposcit uires anime sue con
greget cauens ne altius aut p
fundius diuinitatē scrutetur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0176
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

quā sensu aut cogitatione sua ca
pere potest· s; sobrie ut in spū scō
edoctus ē timori dñi subiectus sit·
quo homo paup cinis est· Sed xl.iii.
uos o stulti homines nolite dubi
tare an sacramentū istud qd hoc
modo uobis demonstratū ē· cor
pus et sanguis filii mei sit· Recor
damini ergo· unde adę carnē et
sanguinē creauerim· Videlicet
de limo t̄re· Quid ergo uobis ui
detur· An possibilius ē m̄ de ob
latione ista facere carnē et san
guinē filii mei· an de limo t̄re fa
cere hominē· S; uir sēm de san
guine suo fundit· et femina sus
cipit illud· Et qd tunc amplius
addunt· Nihil omnino· aut in
creatione aut in carne infantu
li· Quis ergo format hominē in
carne et in ossib; ac in medullis et
in pulchra facie sua· nisi ego pa
ter omniū· S; pater et mater n̄
habent ullā potestatē facere aut
creare infantulū· nisi qd tantū
in ardenti libidine sanguinē
suū excutiunt· et postea nullā
potestatē in eo formandi ha
bent· Nū uidere potestis quom̄
hec fiant· nisi qd ea cernitis in
formis suis· Tu autē o homo di
cis· Ego n̄ uideo hanc oblationē
carnē et sanguinē· ut hominē
corpus et sanguinē ēē cerno·
Ad qd tibi respondebo· Vos ui
distis filiū meū in corpore et in
sanguine mortale uitā· q̄ nunc

inmortalis in cęlo ē· et ideo cor
poralib; oculis eū modo uidere
n̄ potestis· nec etiā quomodo ca
ro et sanguis eius incarnari conse
cretur· qd sacramentū ppter
gl̄am sacerdotis ibi n̄ fit· s; ppt̄
gl̄am eiusdē unigeniti mei qui
hoc officiū cū discipulis suis in
cęna sua pegit· S; ut me in clari
tate mea quādiu mortales estis
uidere n̄ ualetis· sic etiā nec car
nē nec sanguinē filii mei carna
lib; oculis u̅r̅i̅s carnaliter uide
tis· scdm id qd ea quę inuisibilia
s̄ pspicere n̄ potestis· s; scdm hoc
quod mortalis obtutus u̅r̅ ea quę
uisibilia s̄ uisibilit̄ capere ualet·
Hoc autē idē sacramentū in xl.iiii.
trib; causis mihi offerendū
est· Quomodo· In pane et uino
et aqua· ob honorē trinitatis·
Unde si de his trib; aliquid de
fuerit· tunc ibi trinitas ueraciť
n̄ colitur· quo in uino intelligit̄
pater· in pane filius· et in aqua
sps scs· Ita qui uinū sine pane et
sine aqua offert· patrē colit· s; fi
liū et spm̄ scm̄ negat· aut qui
panē sine uino et sine aqua
dat filiū habet s; patrē et spm̄
scm̄ abicit· aut qui aqua sine
uino et sine pane utitur· spm̄
scm̄ attendit· s; patrē et filiū re
cusat· aut qui uinū et panē si
ne aqua dat· patrē et filiū ha
bet· s; spm̄ scm̄ abicit· aut qui
uinū et aquā sine pane offert

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0177
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

88v

patrem et spiritum sanctum colit, sed filium ne
gat; aut qui panem et aquam sine
uino utitur, filium et spiritum sanctum at
tendit, sed patrem recusat. Ergo in
hoc sacramento diuisio non fiat, quia
et ego indiuiduus manens in
tribus personis unus deus inseparabi
lis sum, sicut et cogitatio uolun
tas et opus in uno homine sunt,
xlv. sine quibus homo non est. Quod
si in isto sacrificio defectus fue
rit, ita quod ibi aut panis aut
uinum aut aqua negligitur, uere
tunc ille excutius neglectu hoc
euenit graui uindicte subiace
bit. Nam si hoc scienter per negli
gentiam temporis seu infideliter
per dubietatem incredulitatis actum
est, illum qui huic reatui subia
cet ab oculis meis eiciam, nisi ipse
graui penitencia ad se reuer
sus semetipsum per hoc grauiter
penitendo puniat, uel si hoc
ignoranter per negligentiam obli
uionis euenit, tunc ille qui in
hoc reus est de hac culpa sua in
correctione penitentie michi re
sponsurus est, quoniam acute non perspex
it si hec omnia adessent que ad
sacrificium meum pertinebant. Cum
enim filius meus in cruce pepen
dit ibi nichil saluationis de
fuit quia per effusum sanguinem
suum saluationem animarum ho
minibus attulit; unde nec in
hoc misterio quicquam deesse
debet. Nam sacramentum hoc

sacratissima sanctificatio in omni
sanctitate est, et propterea caro ista et
sanguis iste omni fide et deuotio
ne accipiendus est. Quicumque xlvi.
autem hanc sacratissimam carnem
accipit et sanguinem eiusdem miste
rii sumere non recusat, quoniam idem
filius meus super omnia est mundus
et speculum intuentibus, ac ideo
nobilissimus sanguis eius est acci
piendus, nisi per simplicitatem ac
cipientis sacerdos timeat peri
culum effusionis, et tunc illi ac
cepturo fiat secundum simplicitatem
infantium, quibus esca panis con
ceditur et potus uini denegatur.
Ita et isti hec sacrosancta caro tri
buatur et fluens sanguis sub
trahatur ne maius periculum exinde
oriatur, et quia etiam illa sacrosancta
caro sanguini suo et sanguis il
le carni sue in una sanctitate con
iunctus est. Quod si homo ille huius
discretionis est quod angustiam ha
bet idem misterium custodire, tunc
cum ei illa sancta caro ad comedendum
datur, tunc et sanguis eiusdem
carnis ipsi ad potandum tribuatur.
xlvii. Sacerdos autem qui hoc sa
cramentum celebrat, dili
genter his indumentis quibus an
tiqui patres edocti per spiritum sanctum
ad idem officium indui constitue
runt uestitus sit, et acutissime
uerba illa que idem spiritus sanctus eis
dem patribus ad celebrationem eius
dem misterii inspirauit atten

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0178
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

dat· sollicite cauens ne quicquā ex
his omittat· deuotissime etiā in
spiciens ne exemplū hoc transcen
dat· ubi filius m̄s panē et calicē
accepit et discipulis suis ad come
dendū et ad bibendū dedit· S; q̄
inunctus aut in uerbis ad id ē
officiū ꝑtinentib; quicquā ꝑ ne
gligentiā obliuionis ignoranter
deliquerit· graui et salubri peni
tencia corripiendus ē· s; tam̄ miam
meā querens inueniet· quia trans
gressionē istā ñ in uoluntate aut
in malicia cordis sui ꝑpetrauit·
Qui uero id scienter aut ꝑ tepore
uoluntatis sue· aut ꝑ nequiciā cor
dis sui· in eisdē sacramtis trans
gressus fuerit· hunc offensus dicā·
.xl.viii. Serue nequā cur ñ eras sacerdo
tali uestimento recte indutus·
ut in spū scō tibi instruerēt antiq̄
principales magistri tui in signi
ficatione spūalis officii· ut mihi
semꝑ ministrarent angli mei· Et cur
etiā neglexisti modū uerboꝝ illoꝝ
que tibi in eodē spū scō tradiderūt
idē patres tui in consecratione
corporis et sanguinis filii mei· ad
salutē et ad glām generis huma
ni· Unde qui in hoc reatu culpabi
lis ē inde mihi responsurus ē· si ñ
graui afflictione penitendo se
metipsū punierit· Sed sacer .xl.ix.
dos qui epulas · istas ad altare
meū offert· inde ieiunus his epu
lis ñ recedat· s; refectionē anime
sue in corpore et in sanguine fi

lii mei ꝑcipiat· Q̄d si noluit grauī
orib; onerib; se grauatū· et his
epulis indignū· tunc ñ p̄sumat
ad mensā meā accedere· nec illos
a fetore criminū suoꝝ filiū meū
tangere· ut illi et mensā et glām
natiuitatis sue contaminauerit·
qui caput · lucentis lucerne
crudeliter absciderit· Quapꝑter
et iste qui ita contaminatus ē ua
rietatē pestis sue sūmo sacerdoti
scilicet filio meo ostendat· et etiā
corā alio mortali sacerdote se ac
cuset· qui sibi remediū consolatio
nis cū penitencia demonstret· et
sic demū ad officiū suū purificatus
accedat· Sed ego pater omniū .i.
secretā dispositionē sacratissimi col
loquii ꝑ q̄d me sacerdos ad altare
inuocare debet· in multis et in
magnis sermonib; esse nolo· s; in
recta ordinatione prioꝝ magistro
rū quos donū sci sp̄s in recta ad
monitione me inuocare edocuit·
et hoc in multiplicitate stulte sa
pientie eē ñ debet s; in simplicitate
cordis· qui in multa collocutione
ñ delector· s; in puritate cordis il
lorū qui me deuote querūt· et qui
me in ardore caritatis benigne
amplectunt· Alias enim electis
meis cū me querūt grām meā secdm
uicissitudinē donoꝝ sp̄s sci impen
do· in hoc autē sacramto me to
tū ipsis ostendo· et sp̄c scs in nobis·
et in ipso nos· et unū in diuinita
te sumus· sicut et corpus· et aīa

89v

et uires illius unus uiuens homo ē·
Unde qui ad hoc sacramentū ac
cedit· caueat· ut ita ueniat· ne
gl'am diuinitatis offendat·
L. v. Sed tu o homo dū ceteri homi
nes ad percipiendū idē sacram
tū ad sacerdotē accedunt· quinq;
modos intus consi- deras· quia
illi qui perceptionē diuini miste
rii a sacerdote suo accipe deside
rant· quinq; sensus corporis sui
a sorde peccatorū suorū emundent· et
eos a subreptione inmundicia dig
ne et laudabiliter custodiant· ut
tanto salubrius idē percipiant·
L. xv. Quapropter etiā cerbis qui ad idē
sacramentū ut uides accedunt
alii in corpore lucidi· et in anima
ignei s̄· quō ipsi claritatē fidei
ad idē sacramtū habentes n̄ du
bitant quin uerū corpus et uerus
sanguis filii mei sit· et idō dū il
lud hac fide percipiunt in carne
sua uegetantur et scificantur· ita ut
p hoc misteriū scificati· post resur
rectionē in eodē corpore suo ap
pareant in celo· atq; in anima sua
igneo dono sps sci transfunduntur
et accenduntur quatinus hac illu
stratione pfusi terrena respuant·
et celestia desiderent· Quomodo·
Quia ut a uento ignis admicen
dū excitatur· sic et isti p sacram
tū istud ut in supno amore ar
L. xiii. deant inbuuntur· Sed alii
in corpore pallidi et in anima
tenebrosi uidentur· qui tepidi in

fide firmā fidē ad idē sacramentū
n̄ habent· s; stulti s̄ sapientiā in
telligere uelint· puer cuius opa
in stulticia s̄· Nā foris in auditu
auris audiunt· et in tarditate cor
dis sui percipiunt ea quę ipsis de
eodē sacramto dicuntur· ita q̄d illa
libenter in fide pfecte conphen
derent· s; tam̄ p dubietate quę in
ipsis ē n̄ possunt intueri q̄ma sci
tas in illo sit· Unde et in interiore
homine tenebris circūdati s̄· quō
mentē suā sursū ad pfectionē illā
eleuare n̄ ualent· quia ipsi in pec
catis concepti· p pondere corpo
ralis fragilitatis ad pfectionē cer
titudinis illius graues s̄· spūm ta
men plus consentientes· ita q̄d fi
dē libenter intelligerent· si p̄ tepo
re cordis sui possent· Qui enī ma
ioribus oneribus peccatorū inopibus su
is n̄dū s̄ grauati hos quāuis ue
lint inuitos spūm consentire opor
tet· quō anima maiorē potestatē
adhuc habens· ita q̄d n̄dū in pec
catis interempta ē· corpus uolun
tati suę subicit· Nā hęc s̄ certami
na quę s̄ inter corpus et animā·
quia anima corpori uult dn̄ari·
quō ipsi contrariū ē q̄d caro in
concupiscentia sua habet· q̄d pec
catū ē· et corpus dedignatur iu
sticiā· quę in desiderio animę ē·
quia ipsa in- tā diligit· Quid ē
hoc· Q̄d mortuū ē mortuū appe
tit· et q̄d uiuit· uiuentē diligit·
Quomodo· Caro amat peccatū

et anima diligit iusticiam. et in hoc sibi adversantem. et raro sibi consentientem. Sed ut puer sine labore et sine intellectu sensus sui pascitur et saturatur. ita et isti homines hoc sacramento quasi per ignorantiam uiuificantur. quo illud nec per probationem nec per contumaciam dedignantur. sed tantum simplici animo amplectuntur.

Quidam vero in corpore hirsuti L.iiii.
et in anima multa immunditia humane pollutionis perfusi sordent. quo isti in carne sua turpes et impudici sine pudore existentes. et stercore viciorum se polluentes. ut porcus luto se involvit. hoc modo animam suam diversa sorde peccatorum humane contagionis inficiendo contaminant. Et cum ipsi in his viciis sordentes ad sacramentum corporis et sanguinis filii mei ita illoti accedere non verentur. gravi examinatione per hac presumptione sua emundandi sunt. in qua tamen purgatione misericordiam meam eis non denego. quia in omnibus eorum dignam penitenciam assurgere provideo. Alii autem in L.v.
corpore acutissimis spinis circumdanti et in anima leprosi apparent. quia in corde suo ira odio et invidia circumdati lenitatem dulcedinis et caritatis his spinis iniquitatis a se expellunt. unde ita mala appetentes et bona deserentes atque in irrisione ceteros homines contumelia afficientes animam suam velut pessimis ulceribus immundam

reddunt. Qui cum hoc modo ad divinum misterium accedunt. semetipsos graviter ledunt. sed tamen oculos meos ad eos converto. cum se in amaritudine punientes gratiam meam petendo postmodum querunt.

Quidam vero in corpore sanguinei L.vi.
et in anima velut putridum cadaver fetidi videntur. quo ipsi cruenta manu divisionem in hominibus facientes animam suam quasi putrescentem tabe crudelissime perversitatis fetidam reddunt. quia timorem meum non inspicientes hoc quod in homine constituo sua crudelitate destruunt. Unde si ipsi hac contaminatione coinquinati corpus et sanguinem filii mei percipere non timent. semetipsos gravi lesione decipiunt. quo ita illoti sacramentum hoc contingere presumunt. sed tamen fons salvationis eos postmodum pertransibit. si digna penitencia semetipsos ab hac nequicia sua lavare studuerint.

Sed ex his omnibus dum quidam ea L.vii.
de sacramenta percipiunt. alii velut igneo splendore perfunduntur. alii vero velut obscura nube obtenebrantur. quia dum credentes ad misterium corporis et sanguinis filii mei accedere satagunt. tunc hi qui illud devota mente et pura fide in bonis operibus fulgentes percipiunt. dono spiritus sancti tam ad salutem corporis quam anime sue illustrantur. et hi qui illud

contrario corde et uacillante ani
mo in peruersis actibus torpentes si
mul et obscuritate presumptionis inse
lientans ad detrimentum sui et ex
terius et interius sibimetipsis in
ducunt quo huic sanctam temere
se coniungere illorum presumpserit. Nam
homo qui tam rebellis et contumax
est quod non timet se polluere aut sim
plici fornicatione in uisceribus
proprii corporis sui tactu et delecta
tione aut se contaminare duplici
fornicatione educens semen suum
cum uiro aut cum muliere aut se di
laniare ira odio et inuidia cum ce
teris hominibus aut se cruentare
homicidio sibi incoccurrentibus et
ita illotus et incorrectus temere
presumit accedere ad corpus et ad
sanguinem filii mei sine purgati
one confessionis et sine penitentia
correctionis iste scienter et intel
ligenter iudicialem ignem ex culpa
sua ingredietur. Quomodo? De hac
presumptione et peccato suo ut au
rum in fornace examinabitur ita
quod nullus puluis huius presumptio
nis in eo relinquetur quia pollutus
et incorrectus ad communionem in
nocentis agni accessit. Qui enim
ita illotus ut predictum est ad sanctificati
onem corporis et sanguinis filii
mei accesserit et ita sacramentum
illud sumpserit ad iudicium sibi hoc
sumit. Quomodo? Sicut paulus
L. vii. amantissimus meus dicit: Itaque
quicumque manducauerit panem

uel biberit calicem domini indigne re
us erit corporis et sanguinis domini.
Probet autem se ipsum homo et sic
de pane illo edat et de calice bi
bat. Qui enim manducat et bibit
indigne iudicium sibi manducat
et bibit non diiudicans corpus domini.
Ideo inter uos multi infirmi et im
becilles et dormiunt multi. Quid est
hoc? Vere dico uobis qui comede
rit panem uite uel qui sumpserit po
culum salutis quod sacramentum illius
est qui dominus celi et terre est ita quod hoc in
digne tractat uidelicet sordens in
peccatis in hoc culpam suam sentiet.
Quomodo? Quia corpus et sanguinem
domini sui idem saluatoris mundi mor
dacter et moribunde accipit cum
prius ad malum et pollutus inmun
dicia et oblitus timoris domini est ita
contaminatus palacium salutifere
redemptionis aggrediens. Unde et
homicidium ibi facit. Quomodo? Quo
in multis uulneribus semetipsum di
laniat cum sine detersione et sine
lauatione penitentie crimina sua
celans sacramentum hoc temere trac
tat. Quapropter et ego illi dico: O mi
serrime et amarissime quomodo
audebas in lacum tante miserie
dominum tuum mittere quem semper desi
derant celestes ciues inspicere. Un
de amara penitencia in corpore
et in anima tua examinaberis ita
ut si reatum tuum non correxeris post
resurrectionem mortuorum correptio
ista tibi inueniatur. Et ideo fideli

inspectione probet se ipsum ille qui
hic punitor sui esse voluerit. et sic
hac devotione considerationis
sue de pane illo sectans accipiat
et de poculo illo suavitatis gu
stet. ut ita ad indeficientem refec
tionem perveniens. esuriem debilitan
tis anime effugiat. Nam qui hoc
sacramentum male tractaverit.
ita quod a sorde iniquitatis se non
purgans illud indigne susceperit.
iudicium ultionis sibi imponit.
quia illud inpurgatus mandu
cat et bibit. non tamen in hac presump
tione sua ledere aut obfuscare
idem misterium prevalens. sed se ipsum
damnans. Et quia inmundi sor
dentes ita ad sacramentum hoc ac
cedere presumitis. ideo sunt in vestro con
sortio multi infirmi. scilicet illi
qui in se citare ista medicinam anime
querere nolunt. sed qui sibimet
ipsis amarissimam infirmitatem in
eisdem sacramentis imponunt. quo
ea sibi ad iudicium sumunt. et etiam
multi inbecilles. videlicet illi qui
in lege dei ita debiles sunt. quod nullo
modo inspicere volunt. quis iste
sit quem tam indigne suscipiunt.
Quid est hoc. Quia nolunt consi
derare quomodo dominum suum time
re et venerari debeant. aut quo
modo amara penitentia carnem
suam puniant. quam ita inmundi con
tinent. Sed quo ita negligentes sunt.
idcirco etiam in oblivione huius
negligentie obdormiunt multi

nescientes nec scire volentes quo
modo peccata sua deflere debe
ant. velut homo cum indormitio
ne somni est nescit nec intelligit quid vel
quomodo in corpore suo sit. Un
de tu o homo cum nec in confessio
nibus nec in penitencia prius pur
gatus corpus et sanguinem filii
mei illotus accipis. tunc in tremen
da exquisitione de hac presumpti
one sordis peccatorum tuorum ita ex
aminaberis. ut et mustum de in
mundicia illa quam in se habet
purgatum cum eam inferiore suo de
se eicit. l. ii.
Ideo quoque sacramentum
tanta diligentia et sollicitudi
ne a sacerdote et a populo tractan
dum et custodiendum est. ne aliquo
quam ita negligatur. ut super terram
neglectum proiciatur. quia si in cor
pore neglectum super terram cecide
rit. continuata illam prophetiam meum
aut intra aut in homine ulcis
cor. nisi ipse homo penitentia.
et amaris verberibus puniat se.
quo caro et sanguis carnem et san
guinem restituere debent. Quoniam
caro et sanguis hominis in homine
lugebunt. quod caro et sanguis
filii mei negligenter ab homine
tractata sunt. sicut et tunc terra tre
muit. et ut homines in timore
concussi sunt cum idem filius meus in cru
ce positus spiritum tradidit. l. x.
Sed si tu homo in instabilitate cor
dis tui. in temetipso dixeris quo
modo oblatio ista in altari cor

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0183
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

pus et sanguis filii mei efficiatur.
tunc et ego tibi respondebo. Cur
hoc o homo interrogas. et quare
hec sciscitaris. Num hec a te requiro.
Quid scrutaris secreta mea de
corpore et sanguine filii mei.
Nec ista a te requirenda sunt. sed
tantum in magno timore et uene
ratione ea suscipiens diligenter
custodi. et amplius de hoc mi
sterio noli hesitare. Nam me tam
temere non debes temptare. Et quid
hec a dte. Sed in certissima fide re
quire me. Cum enim totam fidem tuam
inspexero. tunc non quero a te
quid sit corpus et sanguis filii
mei. uel quomodo misterium
hoc in altari consecretur. Et quis
querit te o homo in igne ardo
re ignis non sentiens. Nullus. Sic
nec tu in secretis meis temere re
quire me. ne inde ledaris. Quod
si ea cum deuotione animi tui
querere uolueris. tunc ea in ora
tione et fletu et ieiunio diligen
ter quere. sicut et antiqui pa
tres tui illa certissime quesierunt.
et multociens eis reuelata sunt. Cumque
illa hoc modo scrutatus fueris
et ea inueneris. tunc quod reliqu
um est spiritu sancto dabis. Sed qui ad
sacramenta hec accedunt non pro
deuotione sed pro recta ira ueniant.
ne habeant periculum magnum casum
ruine patiantur. Quoniam

Lx.i. Nam pessimus deceptor qui
sine electione et sine conse
cratione principalis unctionis ca
thedram pastoralis officii fallaciter
sibi usurpauerit. et nequissimus
raptor qui pastorem suum expellens
per sibilos sibi consentientium cathe
dram eius uiolenter inuaserit. isti
aut per semetipsos sua uoluntate
grauiter uindicte subiacebunt.
aut per bellum meum grauem sententiam
inde sustinebunt. quia in pessima
amaritudine mihi sunt. illum
imitantes qui in semetipso maxi
honorem habere uolens. ab omni
gloria felicitatis in mortem deiectus
est. et quia etiam baal subsequuntur.
qui mihi ita illusit quod se deum fal
laciter nominans in dissipatione
datus est. Et si in hac peruersitate men
dacii et presumptionis sue sacros or
dines meos dare se simulauerint.
tunc illi qui ab eis hoc modo pocius
inficiuntur quam deliniantur. ita in
conspectu meo computantur uelut
hii a populo derisum habentur. quos pue
ri in iocis et in ludis suis sibi iocu
larias personas constituunt. Sed ut
hoc in hominibus uanum est. ita et
istud apud me uacuum est quod huius
modi inuasores in deceptione sua
se facere similant. Unde quia edi
ficatio eorum praua esse probatur. stare
non potest. quoniam casura est. et ideo si in
templo meo quicquam in sacris
ordinibus edificare uisi sunt delendum
est. quia iusticiam non habens friuolum
esse dinoscitur. Ergo ab hac temerita
te sua resipiscant. ne in peius con

sortes illius fiant. quidem plus que
reret quam deberet. ab altitudine in
profunditatem missus est. Sed et ille lania
tor qui unctionem sacerdotalis of
ficii non habens. pro infamiam mentis sue
ita furiose ad altare meum accedit.
uelut illusor sim sicut et ipse iocu
lator est. hic mensam nomini meo con
secratam temere tangens. uidelicet
sacram oblationem offerre uolens quod
sui officii non est. filium meum diro cruci
atu uulnerare non timet. Quomodo?
Ut incredulus sua incredulitate
dominum inuadit. et ut uesanus sua ra
bie in ignem currit. sic iste me dominum
nesciens. nec ardentem ignem me senti
ens timorem meum abicit. nec mansue
tudinem meam diligit. sed filium meum uul
nerat. cum non unctis labiis sermonem il
lum laniat. quem idem unigenitus
meus sponse sue contulit. cum ei corpus
et sanguinem suum in dotem dedit. Un
de huic tam temere eum inuadenti
dicetur. Quis tangit filium meum tam
contumax et non unctus. Sed iste qui
hoc modo ad altare meum accedit.
quotiens filium meum predicto secreto
sermone inuocare presumit. totiens
eum uulnerare contendit. non quod eum
ita ullo dolore cruciet. sed quia eum
tam presumptuose tangere non timet. Qui
si in hoc contemptu sine penitentia
permanserit. inter illos in penis sta
bit qui filium meum sine causa cru
ciantes uulnerauerunt. Qua propter
ne hec tormenta sentiat. lamentatio
nem afflictionis sibi assumat. ita

tamen ne amodo ad ministerium
altaris mei accedere presumat. Cete
ri autem qui sub sacerdote in serui
tio ecclesiastici officii ministrare
contendunt. caueant ne sine mo
do iustitie eidem ministerio appropi
are presumant. ne si rectitudinem
illam sibi fallaciter usurpauerint.
tunc informes et inpoliti inuenti.
de constructione ecclesiastice edifi
cationis iusto iudicio eiciantur.
Uolo enim [ut ministri] mei sine dolo et sine
sorde in conspectu meo mundi
appareant. Quomodo? Ut recta
electione ad altare meum accedant.
et tunc etiam ibi sine inmunditia
mihi assistant. Quomodo?
Ne ad secularem copulationem re ·Lx.ii.
spiciant. quia spiritualem elege
runt. Quomodo? Quia seruitutem
meam adierunt. Sed si quis eorum ardenti
libidine carnis sue uritur. corpus
suum abstinentia et ieiunio mace
ret. atque se frigore et flagellis ca
stiget. Quod si tandem in pollutione
mulieris labitur. tunc contamina
tionem illam uelut ardentem ignem et
ut mortiferum uenenum fugiat. atque
amara penitentia uulnera sua
detergat. quoniam uolo ut mihi in
castitate seruiatur. Quomodo? Quia et
filius meus castissimus erat. qui et
hos omnes ecclesiasticos ordines in semet
ipso demonstrabat. Quomodo?
Uidelicet obsequendo. clamando.
predicando. et offerendo. Quomodo?
Quoniam et circumcisio cum suo obsequio

92v

tetigit. et prophetia cum suo clamore
demonstravit. ac ipse per semetipsum
hominibus predicavit. et tandem unum
sacrificium in ara crucis se obtulit.
Et quia ipse semetipsum in castitate
holocaustum dedit. sic et illi casti
tatem eius imitentur. qui ei ad altare
holocaustum offerre conantur. Qui
tamen non solum castitatem in aliis te
nebunt. sed etiam in semetipsis eam con
servabunt. Quomodo. Sicut sacer
dos a contagione mulieris se cu
stodire debet. sic etiam a se ipso se
contineat. scilicet cavens ne tactu
manuum suarum pollutionem de se
educat. ita ne strepitus libidi
nis in ipso criminose tumultuet.
Nam crimen Ade hominibus mortem
inferens in ipsis sensus fornicati
onis excitavit. et ideo carnem suam
homines constringant. ne casibus
mortis turpiter subiaceant.
Quomodo. Quia filius meus mortem
superavit. et ipsis vitam dedit. Qui
quoniam in integritate virginalis
pudicitie carnem assumpsit. idcir
co etiam casti debent. qui ipsi
famulari desiderant. ut ex di
vino precepto scriptum est.
lx.vi. Estote parati in diem tertium.
Ne appropinquetis uxoribus
vestris. Quid est hoc. Qui deo singu
lariter servire vultis. estote
cum voluntate cordis vestri para
ti in diem serenitatis illius ubi
sancta et ineffabilis trinitas vera
citer apparens mirabilia sua

in magno miraculo demonstrat.
Et ideo si ibi deo digne appropiare
vultis. cavete ne carnali affec
tu vos coniungatis carnalibus co
pulis. videlicet ne sanguinem vestrum
sanguini fragilioris estimatio
nis commisceatis. Quod vos o sacerdo
tes et ceteri ministri mei qui sub
spiritali nomine militatis cavere
debetis. quia etiam nec apostoli quos
subsecuti estis se in diversa di
videbant. nec vobis tale exem
lx.iiii. plum relinquebant. Nolo enim
ut due copule scilicet spiritalis
et carnalis studium in sacerdotibus
sint. quoniam sacerdos iustitiam dei si
bi copulabit. ita ut uxor eius sit.
cum qua ceteros populos enutriet
et docebit. ut pater filios suos
educare et docere solet. Et quomodo.
Aptum est ut sacerdos duas copu
las in recta mensura exerceret.
que sibi in diversitate contra
rie sunt. Quomodo. Una carnalis. et al
lx.v. tera spiritalis. Et cum sacerdos
pastor et pater illorum hominum
sit. qui carnale coniugium ha
bent. et si tunc ipse idem equali
modo possideret. quis tunc ip
sius esse deberet. Nullum alium sacer
dotem habere posset. quia ipsi peccat.
quia ceteri sacerdotes omnes mi
nistri unius officii sunt. quam diabo
lum quod sacerdos illius esse deberet.
quoniam et cum unitatis fuisset. vene
num sub melle abscondens. Quomodo.
Quo ut diabolus malum sub bo

no absconditur. ita etiā huiusmodi
sacerdotes qui turpitudinē suā
magis sequuntur. quā castitatē di
ligant. carnalē copulationē sub
spiritali coniugio quasi uenenum
sub melle celare nituntur. Sed quia fi
lius dei totus in castitate ē. ideo
etiā et hii castitatē amare debent.
qui corpus et sanguinē eius in alta
ri tangunt. quēadmodū scriptū ē.
Sacerdos scortū et uile prostibulū . lx.vi.
nō ducet uxorē. nec eā quę repu
diata ē a marito. quia consecratus
ē dō suo et panes propositiones offert.
Quid ē hoc. Ille qui ad hoc positus
est ut sacrificiū dō offerat iniusti
ciā diaboli quę omni spurcicię et
nequicię totius iniquitatis cōmu
nis ē nō diligat. nec etiā sensus su
os ita uiliter deiciat. ut cū iugū
meū ferre uult. uoluntatē carnis
suę contra iusticiā dī. et contra ex
empla antiquorū scōrum turpiter am
plectendo sequatur. nec etiā inmun
diciā illā quę repudiata ē ab eis
de antiquis patrib; suis cū eā
de flatu antiqui serpen
tis eē cognoscerent. in continue
uosis actib. perficiat. Has ergo sor
des ipse deserens. amator iusticię
dī sit. qm in sc̄itate consecratus
dō suo ē. uidelicet a carnalib; con
cupiscentiis in opib; nascentiū fili
orū abstractus. unde ita sobrius
et inpollutus existens. panē illū
qui pro salute hominū in mensa
consecrationis ponitur offerre po

test. Quid ē hoc. Scilicet quia sa
crificiū illud qd ē uita uiuentiū
et refectio animarū. speculumq;
omniū uirtutū. quę perfectam inno
centiā in forma castitatis perspicuę
s. ab omni sorde mundissimū ē.
qua propter et illi qui idē sacrificiū
oblaturi s. sine spurcicia pollu
tionū eē debent. Sed etiā conti
nentes ab epulatione et ebrieta
te. a ioco et a risu. atq; aleatibus
et incōpositis morib; s; sint in
reuerentia illa ut successorib;
antiquorū patrū de quib; plan
tati s. conueniunt et indignitate
illa. ut honorabiles patronos
decet. Et etiā ita uiuant ne sint
duplices in duab; personis. idē ne
simul in sclari et in spiritali uia
ambulent. quia difficile ē duob;
dnīs simul famulari. ut etiā filius
dei in euglō testatur dicens.
Nemo potest duob; dnīs serui . lx.vii.
re. Quid ē hoc. Nullus qui
mortale tunicā indutus ē. ualet
pro teneritudine sensus et corpo
ris sui duob; dnīs pariter et equali
obsequio seruitiū exhibere. Quid
ē hoc. Quia nō potest dno recti
tudinis et dno iniusticię simul
famulari. Quare. Quō rectitudo
iniusticiā abicit. et iniusticia
rectitudinē inpugnat. Sic etiā
sacerdos nō potest simul et pari
deuotione habere ancillā et
dnām. uidelicet carnalē copu
lam. et spiritalē consorciū qa

93v

hec duo in perfectione simul esse non
ualent. quoniam illud quod carnale est
inpugnat hoc quod spirituale est. et
spirituale deprimit illud quod car
nale est. Quod et paulus amicus meus ·lxix·
cognoscens. illud ita esse in uolun
tate mea demonstrat cum dicit.
·lxviii· Oportet ergo episcopum irrepreben
sibilem esse. unius uxoris uirum.
Quid est hoc. Necesse est ut iste qui
ceteris hominibus in officio spiritalis
magisterii preminet. ita uitam suam
constituat. ne scandalum offensio
nis et reprehensionis in eo inueniatur.
Quoniam. Quia sacerdos duas perso
nas habere non debet. ita ut simul
maritus carnalis uxoris et uir
spiritalis coniugis sit. Sed unius uxo
ris uir scilicet ecclesie in sanctitate erit
que unica in filio meo est. quoniam
una ecclesia in ipso surrexit.
lxx Sed hec quamuis una sit tamen
plurimos maritos habet.
quia cum sacerdotibus filii mei quo
tidie in officio ipsius sunt nup
tias pagit. uirgo tamen in integri
tate sua permanens. quoniam in ipsa
fides incorrupta est. Quapropter
et idem paulus uas meum non dixit.
ut hec uxor unius mariti esset.
quia sacerdotibus illis qui usque
ad nouissimum diem in eodem uni
genito meo surgunt coniuncta
est. usque dum eam nuptie ille ue
niant. que numquam ulla mor
talitatis instabilitate defici
ant. Sed et illi qui sub sacer
dotibus in seruitio altaris mei proxi
me ministrant. eidem uxoris ma
riti sunt. quemadmodum idem paulus
fidelem doctrinam hominibus prime pre
bens locutus est dicens. Diacones
sint unius uxoris uiri. qui filiis
bene presint et suis domibus. Quid est
hoc. Isti qui [illegible] obse
quio sacerdotibus assistunt. sint
unius uxoris fideli coniunctione
mariti. Et que est uxor illa. Unde
licet castissima sponsa que nulla
corruptione ledi potest uelut
mulier illa corrumpitur. que flori
ditatem et innocentiam suam perdit
quam in initio desponsationis sue
habet. cum adhuc cum sponso suo in
corrupta manet. Unde et isti de
sponsatores cum hac uxore insticie
tam fidelem conuersationem. ut et his qui
adiutorio eorum in spiritu et aqua re
generati sunt. bona exempla uirtutum
prebeant. et ut etiam officio suo quod
ad munimen ecclesiastice mansio
nis pertinet. fideli sollicitudine in
sudent. uelut sanctarum homo fi
lius suis et domui sue om
nem deuotionem procurationis sue
intendit. Sponsam cum istam ostendit
paulus amicus meus sacerdotibus et
ceteris ministris altaris mei. qua
tinus illam sibi in uxorem eligerent.
et carnalem coniugem non appeterent.
Nam nec idem paulus nec ceteri disci
puli filii mei. nec reliqui patres
scilicet eorum sequaces. hoc exemplum
per semetipsos illis dabant ut car

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0188
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

nal̄e coniugē acciperent· et illā dese
rent quā sibi prius inspītal̄e uxo
rē elegerant. Sacerdos enī qui tā
contumax in peccato ē ut mulie
rē sc̄dm uoluntatē carnis sue illi
cite accipiat· adulteriū ppētrat·
quiā rectā uxorē suā· id ē ecclām
que sibi spīali officio desponsa
ta erat deserit· et aliā sc̄dm libitū
mentis sue inpudice ducit· S; quā
uis sibi difficile sit· ut in hoc ardo
re se constringat· tam̄ ppt̄ supnū
amorē a concupiscentiis istis se
contineat· ut etiā filius mīs in eu̅glō
ostendit dicens· **S**unt enī eunu ·lxx·
chi qui de matris utero sic nati s̄·
et sunt eunuchi qui facti s̄ ab homi
nib;· et s̄ eunuchi qui se ipsos castra
uerīt ppt̄ regnū celoꝝ. Qui potest
capē capiat. Quid ē hoc. Quō s̄ ali
qui homines qui de matrīo ute
ro ita egressi s̄ qd̄ p frigiditate
uel inbecillitate corporis sui con
iuges habere n̄ possunt· unde pp
ter hanc continentiā suā utilita
tē mercedis n̄ accipient· nisi qd̄
solū de opē illius peccati penas n̄
sustinebunt· qa de peccato qd̄ n̄
ppetrauerīt penas n̄ habebunt·
et sunt alii hoīes qui p uoluntatē
aliquoꝝ hominū ita in corpore
suo debilitati s̄· qd̄ uoluptatē
carnis sue in hoc coniugali opē
exercere n̄ ualent· S; et ipsi ita se
continentes gl̄am laudis inde n̄
merent· qm̄ quāuis hoc opus in
cendii pficere n̄ possint· tam̄ in

uoluntate sua multociens ardorē tur
pitudinis habent· et sunt alii hoīes
scilicet spīal̄e unā aggredientes q̄
sibi met ipsis hoc subtrahunt qd̄ fa
cile cū corpore suo pficere possent·
quō ppter gl̄am supne hereditatis
carnal̄e copulā contēpnunt· nec eā
habere uolunt· et idō maximā lau
dē cū mercedē beate remuneratio
nis inde habebunt. Qua ppt̄ et eos
sacerdotes mei et om̄s ad officiū al
taris mei pertinentes plenissima uo
luntate sua imitari debent· quatin⁹
coronā continentie cū maximo tri
pudio supni gaudii percipiant. Et
idō quicūq; in uoluntate cordis
sui potest hoc exemplū capē ita qd̄
pleno desiderio beatitudinis corp⁹
suū ualet supare et concupiscenti
as carnalis abicere· iste cū ardentis
sima deuotione capiat celeste con
sortiū in ïstrictione carnis sue car
nal̄e copulā fideliter relinquens·
Qui autē se n̄ ualet continere ·lxxi·
quin in uoluntate carnis
sue ardeat· hic nec ppt̄ psonā sup
bie· nec ppt̄ appetitū diuitiarū sa
cerdos aut alius minister sacerdo
talis gradus fiat· ne si postea in di
lectione carnis sue ceciderit· mag
nū detrimentū sui sentiat· Nā ipsi
corpus suū a contagione feminarū
continebunt· qui ad ministeriū
altaris mei accedere solent· nec
qualibet occasione matrimonia
coniugioꝝ sibi copulabunt· S; et
sua uoluntate et seruicii mei rec

titudine se caste continebunt. alio
quin sc̄m seruiciū īnaltari meo
lxxii. uitare debent. Quoddā seruiciū
quāins quib;dā hominib; qui se
prius sc̄lo subiugauerant aliqn̄
do concessū fuisse repiatur. tam
in illis apparuisse cernit̄ qui ante
susceptū et n̄ post susceptū idē
seruiciū meū carnali iugo se sub
posuerant. ita tamen q̄d eode iu
go abeis postmodū absciso dein
de inipsis sp̄s sc̄s p̄conias laudis in
mirabilib; suis opatus ē. cū hoc
inprimordio surgentis eccle. ppt̄
paucitatē sacerdotū inmiracu
lo concessū sit. s; nunc ipsa ad
ulta et bene confortata ministris
eī multiplicatis. iuxta id q̄d eccla
stica censura de eadē causa
ostendit p̄cauendū ē. secdm̄ hoc
exemplū qm̄ et initio nascen
tis mundi masculis feminas de
proxima stirpe sua ducere obra
ritatē hominū concessū ē. q̄d
tamen nunc ipsis dilatatis phi
bendū ē. quia etiā informes et
inpoliti lapides infundamentū
edificii poni solent. cū tamen
postea pulchri et bene c̄positi
lapides inmuro parietū eī exq̄
rantur. Ita etiā et ininfantia ec
clesie sacerdotes secdm̄ q̄d tunc
inueniri poterant inofficiū il
lud positi s̄. s; modo inspiāli
ppto plenus numerus illoz rep
pertur: qui ad sacerdotale offi
ciū apti s̄. ita q̄d seclari onere tē-
ne copulationis occupati n̄ sunt.
qm̄ n̄ expedit ut pat̄ familias q̄
p̄ceptū in sc̄lari coniugio suscipit.
nuncius m̄s in sacerdotio uocet̄.
Unde audi similitudinē hanc.
lxxiii. Rex quidā multa fortitudine
pollens. paruū exercitū con
gregauerat. quē cū diligenter
intuitus ē ē. rudē eū ad exercicium
laboris uidens. ex eo quendā ho
minē cū quib;dā aliis uidelicet
communis plebis. tollens. quos ido
neos p̄curatione p̄spexit. eidē ex
ercitui p̄fecit. quia excellens ger
men huius nobilitatis n̄dū matu
rauerat. S; cū deinde idē exercitus
iā augmentū sui cepisset. et eū
iā in eo nobiles adulti fuissent.
rex ille q̄dq; uis in eodē exercitu
bene et ordinate disposuit. ac
duces et p̄sides ex nobiliorib; illis
ei secdm̄ quāq; iusticiā p̄fecit. Q̄d
est hoc. Rex celestis cui⁹ fortitu
do sup om̄s ē. in plantatione ec
clesie modicū agm̄ credentium
coadunauerat. Q̄d acutissima ex
quisitione p̄scrutans. infirmū
et debile illud adhuc ad susten
tandū corporales passiones pec⁹
nomine considerauit. et ita petrū
qui unus exipso existens. prius
in retiis a c̄tib; conuersatus fue
rat. atq; post eū quosdā alios q̄
etiā aliqn̄do sucū t̄re gustaue
rant a sorde tēporaliū rerū ar
denter emundans. qm̄ eos saga
ces et fideles et ad curā animarū

et ad sustentationem corporum in pla
tione sua esse prouenit. fidem catho
licam amplectentes. in officio distric
tionis et relaxationis peruolitet. quia
rutilans aurora in ardore castita
tis humana contagia excurrens. non
dum flores sue dulcedinis in hominibus
late diffuderat. Sed iam multitudine
ecclesiastici germinis per circuitus to
tius mundi late disseminata et
gratia ecclesiastici honoris iam nobiliter
confortata. idem rex supernus tam
secularia quam spiritualia dona homi
nibus benignissima et decentissi
ma dispositione inspirauit. atque
sacerdotes et ceteros ministros di
uinorum officiorum sobrietatem et ca
stitatem suam ecclesiastico uiri secundum iu
sticiam dei honestissime conseruan
tes instituit. Unde o homo quia iam
inter spiritales homines multi eorum
sunt. qui contra seculum et contra
diabolum militare laborant. et qui
in castitate et constrictione cor
poris sui ad altare meum accedere
festinant. uolo ut sacerdotes mei
sine contagione terrene copule
in conspectu meo appareant. Nam
cum in ueteri testamento sacerdotibus
preceptum sit. ut cum ad altare meum
accederent. se a contagione mu
lierum continerent. hoc totum in
nouo testamento sacerdotibus meis
ad plenam perfectionem perductum est.
ita ut quod illi ueteres quasi una
hora in castitate cauebant. hoc
isti noui ab initio pueritie sue

usque ad finem senectutis sue comple
ant. Et cum de ueteribus sacrificium
in coniunctione mulieris pollu
tum suscipere nolui. multo magis
modo de nouis sacerdotibus filium
meum in castitatis officio tractari
uolo. Nec quisquam inmaturus lxx.iiii.
et inconsecratus ecclesiam suscipiat.
nec etiam plures ecclesias appetere
presumat. ne si in etate pueritie
aut sine consecratione sacerdo
talis officii ecclesiam suscipere presump
serit. uel unam habentes etiam
plures sibi subiugare temptaue
rit. preuaricator iusticie in hoc
existens. grauissime districtio
nis iudicio discutiatur. uelut ille
qui ante legitimum tempus uel
sine legitima desponsatione for
nicari non timet. uel legitimam uxo
rem habens se polluere cum aliis in
adulterio festinat. Sed et de .lxx.v.
omni populo. qui est in christiano nomine
sacerdotes sapientis ingenii et in
tegris animi eligendi sunt. ita tamen
ut recto ordine et iusta unctione
atque uoluntario animo ad serui
tutem meam ueniant. Hoc tamen esse
non debet. ut hi ad officium altaris
mei accedant. qui in aliquo mem
brorum suorum debilitati claudicant.
quia nec etiam in regno celorum ulla
macula diuersorum uulnerum in
animabus hominum apparebit.
Et ideo nolo ut altari meo assi
stant. qui in aliquo menbrorum
suorum destituti sunt. Sed quamuis ipsi

95ᵛ

incorporib; suis debiles sint. tam
p hac destitutione membror suor
a regno celor n̄ separabunt. si tam
sanitatē animarū suarū habent.
ita si impuritate bonor opū me
querīt. Nolo tam ut ministerio al
taris mei fungantur. s; ut efficatiā
bonor opū humiliter operentur.
lxxvi. Sic etiā nec femine ad idē offi
ciū altaris mei debent acce
dere. quō ipse infirmū et debile
habitaculū s; ad hoc posite ut
filios pariant. et eos parientes
diligenter enutriant. S; femina
n̄ p semetipsā s; de uiro infantē
concipit. sicut nec t̄ra p semetip
sam s; p agricolā arat. Qua ppt
ut t̄ra semetipsā arare n̄ potest.
ita nec femina in officio consecra
tionis corporis et sanguinis filii
mei sacerdoti cōparanda ē. quā
uis in laude creatoris sui sonare
possit. ut et t̄ra ad irrigationē
fructuū plurimā suscipit. Et ut
t̄ra omnē fructū pfert. ita etiā
et in femina omīs fructus boni
opis pficit. Quom. Quia sūmū
sacerdotē sponsū accipe potest.
Quom. Virgo desponsata filio
meo sponsū eū accepit. qm̄ cor
pus suū carnali uiro conclusit.
et ideo in sponso suo sacerdotiū
et om̄e ministeriū altaris mei ha
bet. atq; om̄s diuicias ipsius cū
eo possidet. S; et uidua eidē filii
mei sponsa potest apellari. que
carnalē uirū renuens. sub alas

ptectionis ei' fugit. Et ut sponsus
sponsā suā ualde diligit. sic etiā
filius m̄s sponsas suas dulcissime
amplectitur. que ad eū in amore
castitatis sollicite currunt.
lxxvii Sed et nullo mō uir femineo
uestitu induatur. nec femina
uirili habitu utatur. quatinus
hoc modo utraq; psona discer
natur. scilicet ut uir uirile for
titudinē in se demonstret. et ut
femina femineā infirmitatē in
se ostendat. qm̄ hoc ab initio hu
mani generis ita in dispositione
mea ē. nisi aut uir in periculo mor
tis. aut femina in periculo castitatis
sit. tunc si ad horā illā aut uir
sedm̄ feminā aut femina sedm̄
uirū uestitū suū humiliter in
timore mortis mutauerint. eū
midiam meā de hoc facto suo
quesierint eā inuenient. quia
illud n̄ in temeritate s; in pericu
lo salutis sue fecerīt. Et quō fe
mina uirili habitu uestiri n̄
debet. ideo etiā ad officiū alta
ris mei n̄ accedet. quia uirilē
psonā nec in capillis. nec in ue
stitu suo demonstrabit.
lxxviii Qui autē ad altare meū acce
dunt in castitate in con
spectu meo appareant. et n̄
solū isti s; et ceteri q̄ sacramentū
corporis et sanguinis filii mei
pcipe desiderant. ne se ipsos in
casū ruine mittant. S; multi tā
inter sp̄iales quā int̄ seclares

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0192
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

inueniunt̄· qui se n̄ solū infornicatione mulierū polluunt· s; etiā in contrarietate fornicationis se contaminant· grauissimū onus districti iudicii sibi imponunt· Quoniā· ÿir· qui secdm̄ modū feminę cū alio uiro peccauerit· amare contra dm̄ peccat· et contra coniunctionē illā qua ds̄ masculū et feminā coniunxit· Unde etiā ambo corā do polluti· nigri· atq; luxuriosi· horribilesq; ac molesti do et hominib; et rei mortis apparent· q̄a contra creatorē suū creaturā quę in ipsis ē destruunt· Quoniā· ds̄ uirū et feminā coniunx· scilicet hoc q̄d forte et infirmū erat simul copulauit· quatinus alterū ab altero sustentaretur· S; et isti contrarii adulteri· cū uirile fortitudinē suā in mollitiē contrarietatis transferūt· rectā institutionē maris et feminę abicientes· satanan in puersitate sua turpissime subsequuntur· qui illū indiuiduus ē scindere et diuidere in supbia sua uoluit· Nā ipsi alienū et contrariū adulteriū in puersis artib; suis in semetipsis constituunt· et ido in conspectu meo polluti et contumeliosi apparent· Qui autē eodē modo in hac contraria fornicatione peccauerit cū muliere· uoracissim̄ lupus in ista puersitate sua est· Quoniā· Nā ut homo ille contrarī et molestus eēt hominib; qui pul

cherrimas et mundissimas epulas habens eas abiceret· et stercus q̄d in digestione hoīs egreditū comederet· ita etiā et isti indigni et immundi corā me s̄· quō rectā institutionē coniunctionis in muliere deserunt· et alienā p̄uaricationē in ea querūt· S; et femina quę has diabolicas artes rapit· q̄d se uirili officio cū altera femina coniugari simulat· uilissima in conspectu meo apparet· simul et illa quę se huic in tā contumelioso facinore subicit· quia cū uerecundiā ad passionē suā habere deberent· alienū ius sibi inpudice usurpauerūt· Et q̄m in extraneū modū se transmutauerunt· idcirco transpositę et contēptibiles mihi s̄· Illi quoq; mares qui cū tactu p̄prii sui sem̄ suū educunt· magnū casū animę suę imponunt· quia in hac inquietudine se omnino concutiunt· et ido uelut immunda animalia quę catulos suos deuorant corā me apparent· quō semen suū p uersę excitantes illud ad contumeliosā pollutionē deducunt· Quos et feminę inpudico tactu imitantes· cū in incentiuo ardore ardentis libidinis in constrictione corporis sui semetipsas fatigant ualde culpabiles existunt· quia cū incastitate se continere deberent se in inmundicia polluunt· Unde tā feminę quā uiri qui p proprio tactu corpo

ris sui semen suum de se excutiunt. in
hac sorde sua ulceribus et uulneribus
semetipsos in animabus suis inficiunt.
cum propter amorem meum in officio casti
tatis se constringere noluerunt.
Quid est hoc? Quia cum homo stimu
lum carnis sue se pungere senserit.
in cauernam continentie curtat et
scutum castitatis apprehendat. atque
ita se ab inmundicia defendat.
Quomodo? Zizania de tritico eici
at. id est strepitum libidinis a suaui
tate castitatis separet. Unde quis
quis gustum libidinis sic a se precce
rit. ualde dulcis et amabilis mihi est.
Sed uos o homines castrate abicitis et li
bidinem amatis. cum etiam non solum forni
catores hominum ~~sed etiam fornicato~~
~~res hominum~~ sed etiam fornicatores pec lxx.
corum estis. ita quod semen uestrum non uul
tis quod uiuit sed illud quod mortu
um est mittitis. et quod consortem uestri
desertis. et illud quod uobis in serui
tute subiectum est appetitis. Qua propter
clamant super uos elementa dicentia.
Heu heu nostri dominatores miscent se
nobis in commixtione seminis sui.
Et ita de indignatione mea inopi
bus uestris tristiciam se habere demon
strant. Cur? quia intelligibilem intel lxxi.
lectum uestrum in pecualem stulticiam
uertitis. cum scitis uos homines esse.
Numquid creaui uos ad iuncturam
pecorum? Nequaquam. Et quo illis
uos coniungitis. idcirco amarissi
ma consortia nefandorum criminum
cadent super uos. quia institutio

nem meam in iunctura maris et femine
contempnitis. Nam quisquis in actibus
suis se ita transmutat. quod hoc facit
quod facere concupiscit. uidelicet
quod se ita destruit. quod semen suum cum
peccore effundit. hic maximam rui
nam sibi inducit. ut etiam satanas se
metipsum per aduersitatem suam decepit.
cum similis deo esse uoluit. Qua propter
uos omnes qui peruerso usu induxi
stis huiusmodi pollutionibus uos
contaminatis. concupiscentie uestre
resistite. et corpora uestra castigan
tes amarissimam et ueram penitentiam
cum planctu magno et ieiunio ac
maceratione carnis uestre atque cum
diris uerberibus facite. ne in cumu
lum crudelissimi reatus uos in
penitentes mittatis. Non solum
autem uolo ut homines a uigilantes
inmundicia se emundent. sed ut
etiam a pollutione illa que ipsis
dormientibus occurrerit se digne
purgent. Nam si dormienti homi
ni commotio seminis in somnio sub
repserit. nolo ut ita ardente
calore illo ad sacramentum offici
altaris mei accedat. quo usque ar
dor ille in eo sedetur. ut scriptum est.
Si fuerit inter uos homo qui
nocturno pollutus sit som
nio egredietur extra castra. et non re
uertetur priusquam aduesperam
lauetur aqua. et post solis occasum
regredietur in castra. Quid est hoc?
Si est inter uos qui seruitio meo
insudauis homo qui per noctem

pollutur· in sompnio dormitionis
sue· separet se de congregatione
sc̄ītatis illius· que adaltare meū p
tinet· ita ut se misterio illi con
iungere n̄ p̄sumat· ante quā ab
eunte noxio calore illo emun
detur· lauacro penitentie in con
fessione et cōpunctione cordis
de incendio libidinis sue· Et te
penitencia illa que cor ipsius
ita illustrauerat· pacata· redeat
in amore castitatis ad illos qui
se fideliter ab inmundicia pol
lutionis defendunt· et sacram̄
tū illud q̄d totū in sc̄ītate ē dig
ne et honorifice adeat· Sed ·lxxx·i·
homo ille qui tā dormiendo
quā uigilando fortiter in libi
dine ardet· caueat ne ardori
suo incendiū subministret· Quo
modo· Scilicet· escis illis que si
bi sucū libidinis offerunt se n̄
inflāmet· s; a carnib; illis que
sine tegmine nude de matrib;
suis idē de peccorib; egresse s̄
humiliter abstineat· quia in ip
sis feruor ardoris ē· qui tantus
non ē in carne uolucrū que sine
tegmine n̄ egrediūt· s; cū tegmi
ne teste nascūt· Unde etiā min⁹
incendiū in ipsa ē· S; et ab inmo
derato uino se abstineat· ne in
supfluitate potato uene ipsius
noxio sanguine repleti· mar
dore incendii turpitē incalescāt·
Siquis autē in supfluitate cau
sarū istarū laborat sibimet

ipsi resistere p̄se n̄ ualens deuotis
sima intentione me querat· ac
uulnera cordis sui humillima de
iectione mihi demonstret· Quo
modo· Uidelicet· humili confes
sione corā sacerdote ea m̄ apiat·
Et cur hoc· Quia uera
confessio· scda resurrectio est·
Quom̄· In casu ueteris ade
humanū genus occisū ē· q̄d
nouus adā in morte sua exceta
uit· Qua ppter et in morte eiudē
noui ade resurrectio animarū
exorta ē· ita q̄d peccata homo sua
confiteri debet· q̄d uetus adā n̄
fecit· cū p̄uaricationē suā magis
obtexit· quā eā confessus sit· Q̄modo·
Quia eā non ē confessus peniten
do· s; eā obtexit feminā accusan
do· Unde et confessio posita ē· ut
postquā homines ceciderint· de ca
su suo peā erigant· Et ideo quicūq;
pura confessione sacerdoti in
amore meo peccata sua confes
sus fuerit· de morte aduitā re
surgit· ut etiā illa de morte erep
ta ē· que in conuiuio corā filio
meo cū lacrimabili penitentia
de sordib; suis se purgauit· ·lxxx·ii·
Quod remediū purgationis
et in antiquis patrib; diu
p̄figuratū ē· Quom̄· Nā ante le
gē patriarche et pphe consola
tio hominū erant· et sub lege
pontifices et sacerdotes erudi
tio ipsoꝝ fuerūt· cū deinde apli
uenientes uerā iusticiā in filio

meo aduuerit. ita quod multi homines
eis accurrentes adiutorium eorum de
uote implorauerint. Et ita ab adam
usque ad passionem apostolorum semper fu
erunt qui per supernam inspirationem
consolatione et instructione sua
miseriis hominum
subueniebant. Sed et
ut apostoli hominibus sua predica
tione et multis miraculis osten
debant. homo qui diabolica
suasione in mortem cadens per se
numquam erigi potuit. per filium
meum a morte ereptus est. Quomodo.
Quoniam cum in mundo esset multos
labores in corpore suo perferens.
denique pro redemptione mundi in
crucem positus est. Istud fideles ho
mines pro salute sua cum sacerdo
tibus suis imitari debent. Quomodo.
Adiutorium filii mei querent quia
cum post baptisma uelut crimen
adeo intrauerint. de casu suo per se
metipsos surgere non ualent. Et
ideo uelut a patriarchis et prophe
tis consilium querent. et uelut a
pontificibus et sacerdotibus erudi
tionem capient. et tunc uelut ab
apostolis auxilium accipient. ubi pec
cata sua denudans uulneribus suis
in uera et pura manifestatio
ne fideliter demonstrabunt.
Quomodo. Peccata sua sacerdo
ti qui minister eiusdem filii mei est
deuotissimo corde et ore confi
tebuntur. Et tunc sacerdos ille re
medium eis in penitencia ip
sorum conferens. ita peccata eorum in
morte eiusdem unigeniti mei sepe
lietur. Sed illi deinde hoc modo ad
uitam resurgentes. resurrectionem
.lxxxiiii. eciam filii mei glorificabunt. Qui
autem uulnera peccatorum suorum denu
dare recusat. sed tacens per semetip
sum sine subleuatione alterius ea
curare temptat. secundum quod tunc cor
suum uelle probat. se ipsum decipit. quia
sibimetipsi sacerdos uult esse. qua
propter et sine adiutorio alterius
surgere non ualet. quoniam nec homo per
semetipsum in saluatione erectus
est. sed per filium meum saluatus est. Unde
qui saluari desiderat. nec in fine
uite sue peccata sua confiteri de
.lxxxv. speret. Quod si quis in hora mor
tis sue positus remedia uulnerum
peccatorum suorum querit. sed tamen sacer
dotem cui peccata sua confiteatur
habere non poterit. tunc alii homini
quem eodem tempore oportunum habet
ea manifestet. uel si tamen repente
nullum hominem habere potest. ea in
coram elementis cum quibus eciam illa perpe
trauit. ex intimo affectu cordis
sui aperiat. Et ego deuotionem cor
dis eius uidens. penitenciam eius non ab
.lxxxvi. icio. Quapropter nemo de pon
deribus iniquitatis sue desperet.
quoniam si de misericordia mea desperauerit.
ad uitam non resurget. Qui autem cum
desperatione certauerit. et tandem
ea ad nihilum deduxerit. hic se li
berauit. quia fortis existens uiri
liter uicit. Sed qui remedium salutis

sue pro timore mentis sue non querit.
Cui succurrendum non est. quoniam dum me in
venire posset. me querere recusa
vit. Ergo dum homo tempus habet. se
ipsum non negligat. sed refectionem pure
confessionis querat. ut etiam filius
meus leproso precepit in euangelio dicens.
Vade et ostende te sacerdoti. et lxxxvii
offer munus tuum quod precepit
moyses in testimonium illis. Quid est
hoc. Tu qui in peccatis sordes cum te
ab eis emundare desideras. vade
bona intentione et ostende illa pu
ra confessione sacerdoti. qui mini
ster meus est. et offer devoto corde mu
nus vere penitentie quod ex volunta
te dei presignavit ille. qui de multis
mundationibus terrene iniquitatis per di
vinam potentiam sublatus erat. ut te
stificentur illi qui te prius in malis
actibus viderant sorduisse. quod nunc
in amaritudine penitentie ab eis
velut in camino examinationis
purgatus sis. Quapropter o homo si
peccator facta sua in abscondo cor
dis sui occultaret. quis tunc peni
tentie illius testis assisteret. Nullus.
Unde homo peccata sua manifestet.
quatinus penitentie sue testem ha
beat. Sed qui penitentiam peccatorum lxxxviii
suorum perficere desiderat. elemosinam
sibi in adiutorium assumat. Quomodo.
Quia cum corpus hominis pre inbecil
litate sua in labore penitentie de
fecerit. elemosinam sibi in adiuto
rium accurrat. Et quando difficile est
homini ut aspere et secundum quod iustum

est peniteat. ideo mature sibi elemo
sinam assumat. quatinus cum ea perfici
at. quod corpori suo laboriosum est.
Nam quemadmodum mater necessita
ti filii sui subvenire non cessat.
quamvis ille iam enutritus est in
deat. ita etiam elemosina teneritu
dini corporis in penitencia hominis
succurrit. quamvis idem homo in ma
ceratione corporis sui penitendo
fortis appareat. At tamen mala opera
que homo in corpore suo per concu
piscentiam carnis sue perpetravit.
illa etiam in se ipso corporaliter puniat.
quatinus opus illud quod carni sue
carum et dulce fuerat. per amaritu
dinem penitencie fideliter ab eo
abstergatur. quoniam amaritudo peni
tentie mortifera vulnera peccatorum
cum adiutrice elemosina in hominibus
sanare debet. Quomodo. Quoniam elemosi
na misericordiam meam designat. Quomodo.
Cum fidelis homo pauperibus cum sub
stantia sua propter amorem meum sub
venit. precepta mea custodit. quia
indigentibus misericordiam suam propter
honorem nominis mei impendit.
sicut et ego in puritate cordis sui
me querentibus gratiam meam non sub
traho. Qui autem hoc modo in re
fectione elemosinarum pauperibus
more misericordie succurrit valde michi
amabilis est. quoniam viscera misericordie ha
bet. hoc implens quod scriptum est.
Pone thesaurum tuum in preceptis lxxxviiii
altissimi. et proderit tibi elemo
sina magis quam aurum. Quid est hoc.

Qa ē homo se i
castigatõe ...
gat. se q; p elemo
sina reficiat.

Iusta et recta consideratione uol
ie de mauricia pecunie tue que
in sinu tuo et in amplexione cor
dis tui ē diuidens eā secdm̄ precep xx.i.
ta illi᷒ qui sup omſ ē· quia dſ
man dauit ut amalo declineſ
et bonū faciaſ· Et ido in pcordiis
tuis p bonā uoluntatē tuā hoc
modo habundare debeſ· ne de
pditis oueb; sis· s; sc̄ificatē ante
dm̄ in pfectione deficientib; de
tua substantia tribuens· quo
et tunc dſ midiam suā intuiſ
miserus sup te habebit· Qd si hoc
feceris tunc maiorē uultatē tibi
confert conpassio hec quā sup
illū habeſ qui nullū thesaurū
possidet· quā si sup magnū mon
tē ascendens· multā pecuniā au
ri in supbia tua habereſ· Quom̄·
Melius enim ē tibi· ut modicū
pusillis in humilitate deſ· quā
regnū mundi in magna uolup
tate habeaſ· quia tunc midia
in remuneratione dī ob pondus
supbie tue tibi deē· qm̄ ibi
uiscera cōpassionis sup paupē
n̄ habereſ· Unde et elemīa la
cus uoluptatū hominū s̄· et mo
res eoȝ ostendunt· Quom̄· Quia
uindictā dī illis peccantib; sup
inducunt· Et ido o homo imani
tatē naufragantis auaricie de
sere· q̄a iustissima hereditas tua
in cēna tua ē· uidelicet malū
relinquens bonū fac· ita ut ma xx.ii.
liuolentiā duricie dimittas et
ut midiam habeaſ· scilicet ut in
digentib; de tua substantia deſ·
in hoc imitans dm̄ q̄ misericors ē·
Qua ppter etiā o homo nullus
mendax hoc contra dicere
potest· uos qui paupib; ita sub
uenitis· qm̄ uoluntatē meā in hoc
cōpleatis· Quom̄· Sicut ego uobis
grām meā impendo· ita et uos
paupib; elemosinā uītam tribue
re debetis· S; qui elemosinā acci
piunt· eā n̄ in uanū nec secdm̄
auariciā suā sumant· Quid ē
hoc· Quō multi s̄ qui ignauiā
amantes· nec corporaliter labo
rare uolunt· ut se ipsos pascere
ualeant· nec bona opa spiritalit̄
facere student· ut animab; su
is subueniant· s; ut pecus s̄· in
tellectū iusticie nec in anima
nec in corpore suo habentes·
Unde etiā indigni ante ocu
los meos apparent· si hoc modo
sine correctione et sine peniten
cia in tempore hui᷒ prauitatis pse
ueraucrint· S; et multi s̄ qui cor
poralē necessitatē pacientes· ele
mosinā cū humilitate intimo
re meo percipiunt· atq; pillis orāt
et laborant qui eis midiam suā
impendunt· praua etiā opa in
mundissime sordis deuitantes·
inter hos etiā multi inueniunt·
quib; idcirco t̄renas diuicias
subtraho· qm̄ eis celestes diuici
as dare uolo· Qui autē pau
ptatē ppter nom̄ meū libent̄

xx.

sufferrunt· ualde m̄ amabiles s̄· qui
uero diuicias sclares ꝓpter cupidi
tatē suā libenter haberent· nec eas
habere possunt· hi mercedē hui⁹
laboris ꝑdunt· S; qui ꝓ hoc diuici
as querit· ut uoluntatē meā et n̄
cupiditatē suā meis cōpleat· hic
ꝓ bona uoluntate sua mercedē ho
noris apud me habebit· Ita eciā
et ille qui potestatē honoris ꝓpt̄
iactantiā supbie sue et n̄ ad gl̄am
nominis mei appetit· hic m̄ uelut
putridū cadauer ē· qui autē id
circo eā querit· ut n̄ supbiā suā s;
honorē meū inde desideret· glo
sus in regno meo exinde appare
bit· Qua ꝓpt̄ et sacerdotis officii
spiritalis regiminis magisteriū suu
n̄ ꝓpter se s; ꝓpter me subire de
bent· quatinus ꝓplo meo tanto
securius et deuotius p̄ēē ualeant·
Quomodo· Quia ꝓplm meū do .xx·iij.
cere· admonere· hortari· et coerce
re debent· ut legē dī digne et lau
dabiliter custodiant· Et hoc pa
stores semp ruminabunt· dū ꝓplm
exorando monent· ne sine confes
sione et sine penitentia in pecca
tis suis ꝑseuerent· s; ut mala opa
conculcent et bona ꝑficiant· Qd̄
si ꝓpls sacerdotes suos in admoni
tione ista n̄ obaudierit· tunc po
pulus reatū suū sentiet· et sacerdo
tes de casu negligentie hui⁹ se eri
pient· Si uero sacerdotes aucto .xx·iiij.
ritatē magisterii sui ꝓplo non
ostendunt· tunc sacerdotes n̄ uo

cant̄ s; lupi rapaces dicunt̄· qm̄
officiū suū in rapina habent· sic̄
et lupus ouē crudelit̄ diripit·
ita qd̄ magis uoluntatē suā se
cuntur· quā custodiā ouiū sua
rū· Et quia ꝑuerse uiuunt· id
circo uerā doctrinā ꝓplo inserere
re timent· ita iniquitati uelut
alicui subiecto suo consentien
tes· qd̄ carnales concupiscentie
s̄· et ostiū cordis sui uelut alicui
domestico suo claudentes· qd̄ iu
sticia dī ē· Unde uos o pastores .xx·v.
ululate et plangite crimina urā q̄ iniquitate urā
durā uocē emittunt· qd̄ et elemta
clamorē eoꝝ suscipiunt· et cū eis
corā me ululant· Quom̄ cū in of
ficio urō audetis dn̄m urm̄ tan
gere in sanguineis manib; et in
contraria spurcicia· et in adulte
rina iniquitate· Ipere uos in im
mundicia urā fundū t̄re cōmo
uetis· Quom̄· Videlicet cū in san
tis criminib; sordentes· dn̄m urm̄
tangere n̄ timetis· ita ut in magno
dolore opprimo· ita carnem et
sanguinē filii mei ulciscens· qm̄
n̄ solū t̄ram in hoc horrore cru
deliter cōmouetis· s; eciā celū in
inmundicia urā pessime conta
minatis· Quom̄· Cū in fetore in
mundicie urē dn̄m urm̄ tangi
tis· sic̄ porcus in stercore marga
ritas contaminat· tunc celi ini
quitatē urām suscipientes· ultio
nē iudicii mei in uoluntate mea
sup t̄ram emittunt· Nā cū uera

iusticia et cū diuina lege pplm
meū pcedere deberetis in bonis
opib; et lucentes. ita ut ide ppls
m̄s gradiens post uos pede suū
in nulla offensione comiteretur. s;
uos aliqn̄do maiore iniq̄tate
pplm meū contaminatis. quā t.
ipse se contaminet. in q̄ malū et
pessimū exemplū in uobis habet.
Uos eni tā lucida gēma ēē debere
tis. ut credentes in lumine u̅r̅o
incedentes uiā rectitudinis ag
noscere possent. S; uos eis exem
plū mortis pbetis. ita ut ini iniq̄
tate uiā modū inuenire n̄ uale
ant. Et quomodo pastores eoꝝ ēē
possetis. cum eos ita seducitis. Quomo
do petis respondebitis. qui nec p
uobis responsū dare potestis.
Unde plorate et ululate. ante
quā tēpus mortis uos subtrahat.
Et quare n̄ consideratis honorē
u̅r̅m. qui p̄ ceteris hominib; uo
xx.vi. bis datus ē. Quid ē hoc. Q̄m
in filio meo p̄ ceteris claues celi
accepistis. que iudicia iusti iu
dicii in sciencia scripturarū s.
ubi recte considerabitis quid
sit q̄d ligare debeatis. Quid ē
hoc. Cū hoīes sem̄ in lege mea
preuaricat̄ opponunt. timorē
iudicii mei eis incutere debetis.
Et si tunc culpā suā n̄ correxe
rint. ligaturā u̅r̅ā sup eos ex
tendite. Quom̄. Quia rebelles s̄
ido apud uocib; in uerbis meis
eos ligabitis et eis ligaturā illā
iudicabitis. q̄m et p contumacia
sua corā me ligati s̄. ut filii m̄s
primo pastori eccl̄e ostendit di
xx.vii. cens. Tibi dabo claues regni
celoꝝ. Et q̄dcūq; ligaueris sup
t̄rā erit ligatū et in celis et q̄dcūq;
solueris sup t̄ram erit solutū et
in celis. Quid ē hoc. Ego qui pote
statē celi ēē t̄re habeo. tibi qui me
deuote imitatus es p grām meā
dabo iudicii illa que dignitatē
regni celoꝝ tangunt ita ut ne
fas hoc q̄d iusto iudicio ligaue
ris sup t̄rā. secdm̄ q̄d hoīes sup t̄rā
peccare uideris. quia postquā
hominis animā de corpore suo
abstraxero. tunc iudiciū tuū
sup eā n̄ extendas q̄m iudiciū il
lud meū ē in nequicia sua tunc
tū sit et in celestib; scilicet a celo
separatū ēē p̄ iectū. q̄a in superna
mansione nulla iniq̄tas liberta
tē aut locū habere p̄mittit. S; et
uinculū hoc. q̄d ita prius in rebel
lione constrinxisti cū deinde in
penitentia delinquentiū deuo
daueris sup t̄rā. q̄m p̄ mortē ho
minis p anima ei orabis. n̄ autē eā
tunc anxiib; ligature sue absol
uere potueris. erit solutū et insup
nis secretis. quia genitus deuoti
xx.viii. cordis d's n̄ abiecit. Vos autē o
sacerdotes qui hoc modo p filiū
meū potestatē hanc pcepistis. ne
mine absq; culpabili culpa p p̄t
rabiē cordis u̅r̅i in uerbis meis li
gabitis. s; acutissime uobis consi

derandū ē quē ita constringere de
beatis. Nā qui nec ppt pudorē ho
minū. nec ppt timorē meū. nec pctis.
nec pceptis uris cohiberi potuit. qn
iniquitatē sua psequare uelit.
hunc ecclāstica censura inuerbis me
is abāra mea separabitis. Sꝫ innocen
tē n̄ ligabitis. qm̄ stultū constrinxe
ritis. uosmetipsos innodū diri ira
tus inuitis. Quod tam ille hoc .xc.ix.
modo inconuenient constrictus fu
erit. qm ius innocens sit. tam hu
millima subiectionis obedtione pp
ter honorē nominis mei solutionē
querere debet. ne si contumax ex
titerit reatū supbie sibi contrahat.
Sꝫ ligatura ista ista talis ē. Homo q
nec m̄ nec pceptis maior suor inpuer
sitatib; suis obedire uoluerit. hic in
uerbo meo acelestib; separandus ē.
uelut adā m̄ inobediens existens in
pcepto meo de paradyso eiectus ē.
nec inconsortiū fideliū recipiet.
nisi in penitencia obediencie. sic
etiā genus humanū inmartirio
obedientis filii mei adcelestē patriā
reuocatū ē. Qui uero ita rebel .c.
lis ē qd inhumilitatis officio reuer
ti n̄ uult. tunc si ita incontumacia
sua pduraūit. consortiū illor ha
bebit. qui lapideū cor abicere re
cusantes. sꝫ in infidelitate sua pma
nentes. glām ecclāsticę beatitudinis
habere recusauerit. Nā qui ita ob
duratus ē qd de nequitia sua nulla
midiam querere curat. hic anti
quū serpentē imitatur. q primū

hominē in paradyso decipiens. in se
metipso dicebat. Quamuis ego de .c.i.
celis piectus sim cū contra exercitū
altissimi cū anglis meis pliari uellē.
et illi resistere n̄ ualerē. qm abeo
uictus sū. tam̄ nunc iniā hominē
inueni. in quo irā meā exercens me
fortiē uindicabo. Iniā cū inhoīe
cōplebo qd incelis facere uolui. sci
licet ut altissimo similis essē. Et si ds
iustus ē. potestas ista m̄ n̄ [illegible] auferet.
quia homo mihi consensit. et dō n̄
obediuit. Hec diabolus insemetip
so loquens. oms artes suas contra
hominē instruxit. quō ille adō re
cesserat. et diabolū subsecutus ē.
unde etcū sibi tā fortiter alliga
uit. qd homo illū pdō coluit. et
dm̄ creatorē suū abnegauit. Sꝫ cū .c.ii.
homo in tanta tenebrositate infi
delitatis iaceret. nec se erigere ua
leret. ad saluationē ei misi filiū
meū mirabilit de uirgine incar
natū. uerū dm̄ et uerū hominē
existentē. Quid ē hoc. Quia de me
patre scdm̄ diuinitatē ueracit
exiuit. et qm de uirgine matre
scdm̄ humanitatē ueracit carnē
assūpsit. Quid ē hoc. O homo mol
lis et tener in tuo corpore es. sꝫ du
rus et inflexibilis in tua incredu
litate manes. Nā lapis poliri ad
edificiū potest. tu autē molliri
ad fidē n̄ uis. Attende tam̄. Sicut
homo marcha pulcherrimā gem
mā habens eā metallo imponit.
ut hominib; appareat. sic et ego

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0201
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

in corde meo filiū meū habens eū
de uirgine incarnari uolui· quan
nus ipse credentib; salutē uitę con
ferret· Q̄d si carnalē patrē dedisse
quis tunc eēt· Ṽidelicet n̄ filius· s;
seruus mi̅s· S; hoc eē n̄ debuit· Ipse
autē de uirgine natus comedit· bi
bit· et dormiens requieuit· atq; ali
as corporales miserias sustinuit· s;
tamen gustū peccati in carne sua
non sensit· q̄a n̄ in inmūdacio s; in inc
ritate carnē assūpserat· Q̄d ē hoc·
Quō cęteri homines in p̄uaricatio
ne adę & euę p gustū delectationis
nascunt̄· q̄d inmūdatio eē n̄ inuc
ritate ē· Non sic filius mi̅s ortus ē·
s; in sc̄itate de castissima uirgine
ad redemptionē hominū natus est·
Nā similis simile de uinculo suo
soluere n̄ ualeret· nisi maior ueni
ret qui eū eripere posset· Quid ē
hoc· Q̄m homo natus in peccatis·
hominē peccatorē de pditione
mortis liberare n̄ ualuit· Qua ppt̄
filius mi̅s sine peccato uenit· qui
hominē deuicta morte inuidię
de morte eripuit· S; qui uigilan
tib; oculis uidet· et sonantib; au
rib; audit· hic misticis uerbis me
is osculū amplexionis pbeat·
quę de me uiuente emanant·

vij. visio .ij. partis.

DEINDE UIDI

uidi ardentē lucē tantę magnitu
dinis· ut aliquis mons magnus et
altus ē· in summitate sua uelut in mul
tas linguas diuisā· Et corā luce ista
quędā multitudo albatoꝝ hominū
stabat; quos uelut q̄dda uelū tan
quā cristallus plucidū a pectore
usq; ad pedes eoꝝ extensū erat· S;
et ante multitudinē istā quasi
in quadā uia· uelut quidā uer
mis mire magnitudinis et lon
gitudinis supinus iacebat· qui
tanti horroris et insanię uide
batur ultra quā homo effari po
test· Ad cuius sinistrā quasi forū
erat· ubi diuitię hominū atq;
delicię sclares et mercatus diuer
sarū rerū apparuerāt· ubi etiā
quidā hoīes multa celeritate cur
rentes· nullū mercatū faciebant·
quidā autē tepide euntes & uen
ditioni et emptioni ibi insistebant·
Vermis autē ille niger & hirsutus·
atq; ulcerib; et pustulis plenus
erat· quinq; uarietates a capite
p uentrē suū usq; ad pedes in mo

dū bonarū descendentes in se
habens· quarū una uiridis alia
alba rubea quedā crocea· quedā
nigra apparebat· plene ueneno
mortifero· S; caput eꝰ ita contri
tū fuit· q̄d et sinistra maxilla ip
sius iā dissolui uidebat̄· Oculi
uero eꝰ extrinsecus sanguinei·
et intrinsecus ignei aures autē
rotunde et hispide· nares uero &
os sedm̄ nares et os uiperę; s; manꝰ
sedm̄ manus hōis· pedes autē ut
pedes uipę· & cauda breuis et hor
ribilis apparebat· Et collo eꝰ cate
na imposita fuerat· quę et manus
et pedes ipsius alligauerat· ita q̄d
& eadē catena in lapide abyssi
fortissime firmata· illū tā ualide
constrinxerat· q̄d se nec hac nec
illac sedm̄ nequitiā uoluntatis
suę mouere poterat· Ex ore autē
eius multę flamę exeuntes in qua
tuor partes se diuiserāt· quarū
pars una usq; ad nubes ascende
bat· et alia inter sclares homines·
alia autē int̄ spūales se extende
bat· quedā uero usq; in abyssū
descendebat· S; flama illa quę
nubes petebat· contra hōies illos
p̄liabat̄ qui ad celos ire uolebant·
Quorū tres acies uidebā· Nā acies
una ppe nubes· et una in medie
tate· illa quę inter nubes et t̄rā ē·
et una iuxta t̄rā pgebat· oms re
petentes uocib; pgamus ad celos
uociferantes· S; a flama illa hac

et illac piecti· quidā n̄ cadebant·
alii autē pedib; suis se uix susten
tabant· alii uero ad t̄ram caden
tes· s; iterū surgentes· ad celos ten
debant· Flama autē illa quę se
inter sclares homines diffudit·
quosdā excis cōburens intetterri
mā nigredinē uertit· quosdā
autē suo acumine ita transfix
it· q̄d eos quocūq; uolebat in
flexit· Nequa tam̄ quidā se ei
pientes et ad illos qui celos pete
bant pgentes· uos fideles p̄sta
te nobis adiutoriū iterato cla
more uociferabant· quidā autē
ita transfixi pmanserūt· Illa ue
ro flama quę se inter spūales
extendebat· eos sua caligine ob
texit· Quos etiā in sex modis cōsi
derabā· Nā alios eadē flama cru
deliter incendio lesit· quos autē
ledere n̄ potuit· hos aut uiridi·
aut albo· aut rubeo· aut croceo·
aut nigro mortife[illegible]ro
ueneno illo· q̄d a capite eiꝰdē uer
mis usq; ad pedes eꝰ descende
bat· ardenter afflauit· S; flama
quę abyssū petebat· diuersas
penas illoꝝ in se habebat· qui
p fontē baptismatis n̄ loti· lucē
ueritatis et fidei ignorantes· sa
tanan p dō coluerant· Et uidi
etiā ex ore ipsius acutissimas sa
gittas pstrepentes· et a pectore
eꝰ nigrū fumū uolantē· ac lum
bis ipsius ardentē humorē ebul.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0203
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

uenie̅. et ab umbilico ei⁹ feruidi
turbine̅ flante̅. atq; ab extremi
tate uentris ipsius uelut inmun
dicia̅ ranaru̅ scaturientem. que
om̄ia magna̅ inquietudine̅ in
hominib; faciebant. S; et de ip
so teterrima nebula cu̅ pessimo
fetore egrediens. multos hoi̅es
sua p̲uersitate infecit. Et ecce
magna multitudo hominu̅
inmulta claritate fulgentiu̅
ueniebat que eunde̅ uerme̅
fortiter ubiq; conculcans acri
ter eu̅ cruciabat. ita tam̄ q̄d
ipsa nec afflatus nec ueneno
illius ledi poterat. Audiuiq; ite
ru̅ uoce̅ mihi de celo dicente̅.
.v. Tu q̄s om̄ia iuste et recte dispen
sans fideles p̲p̲los ad gl̄am
sup̲ne hereditatis uocat. s; anti
quus deceptor in insidiis posit⁹
eos impedire temptans. artes nequ
cie sue in ipsos exercitat. s; tam̄
ab [hole] eis uictus. confusio
ne̅ p̄sumptionis sue accipit. cu̅ il
li celeste̅ patria̅ possideant. et
ipse infernales horrores habe
at. Qua p̲pter uides ardente̅ lu
ce̅ tante magnitudinis. ut ali
quis mons magnus et altus e̅.
in sum̄itate sua uelut inmul
tas linguas diuisa̅ que e̅ ar
dens in fide credentiu̅ iusticia
di. in fortitudine potentie sue
magnitudine̅ sc̄itatis et altitu
dine̅ gl̄e demonstrans. atq;

mea de gr̄a sc̄i sp̄s diuersa dona
.ij. mirabilit̄ declarans. Et cora̅ lu
ce ista quedam multitudo albato(rum)
hominu̅ stans. e̅ in p̄sentia iusticie
di cohors in fide lucentiu̅ homi
nu̅ p̲ bona op̲a sua bene et hone
ste co̅posito(rum). ante quos uelut
q̄dda̅ uelu̅ tamqua̅ cristallus p̲
lucidu̅ a pectore usq; ad pedes eo(rum)
extensu̅ e̅. quia in conspectu suo
diuina̅ lege̅ forte̅ et splendida̅ ab
intentione bonaru̅ actionu̅ usq;
ad co̅pletione̅ earu̅ semp̲ habent.
in quib; ita confortant̄. q̄d astu
tia et deceptione fallaciu̅ suasio
.iij. nu̅ supari n̄ possunt. Sed q̄d
ante multitudine̅ ista̅ quasi in
quada̅ uia uelut quida̅ uermis
mire magnitudinis et longitu
dinis supinus iacet. hoc e̅ q̄d an
te noticia̅ hominu̅ manifeste
cognitus in uia mundi hui⁹ que
et bonis et malis ad grediendu̅
p̲posita e̅ antiquus serpens n̄
ita in forma sua s; in significati
one mysterii uidelicet magnus
in malicia. longus in insidiis. p̲
iectus apparet. sursu̅ inhians.
ut eos qui ad celestia tendunt.
p̲ deceptione̅ sua̅ deiciat. s; tam̄
iacens. q̄m p̲ filiu̅ di uires ipsius
euacuate s̄. ita q̄d in eis stare n̄
ualet. quamuis tanti horroris et
insanie uideat̄ ultra q̄m homo
effari possit. q̄a uenenosu̅ fu
rore̅ et maliciosos conatus ipsi⁹

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0204
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

in multiplicitate diuersitatis suę
estimatio mortalis hominis expli
care n̄ ꝑualet· Unde et adeṡ sini .iiij.
strā quasi forū ē· ubi diuitię ho
minū atq; delicię sclares· et merca
tus diuersarū rerū apparent· quo
in morte quę eidē ꝑditoris sinistra
intelligitur· forū cernit̄· q̄d neq̄ssi
ma opa eidē mortis s̄· ita q̄d ibi in
diuitiis corruptibilib; sup̄bia et
uana gl̄a· et in deliciis transitoriis
lasciuia & concupiscentia· et innu-
meri uenditiones ac emptiones
multarū uarietatū & ceterarū cupi
ditatū feruent· ita ut qui diabo
licū terrorē palā exhorruerit· ab
his latent̄ decipiat̄· uidelicet cū ei
multę suasiones uicioꝝ lenit̄ offe
runt̄· uelut cū ꝑ mercatorē diuer
sa mercimonia hominib; ostendun
tur· quatinus ꝑ hoc delectati tan
to ardentius emant· q̄d sibi obla
tū uiderint· Nā diabolus artes su
as hominib; fraudulent̄ offert· S;
qui tunc eas concupiscunt· hii eas
emunt· Quomodo· Bonā conscien
tiā suā quasi uendentes abiciunt·
et mortifera uulnera animarū su
arū quasi ementes sibi contrahunt·
Sed ibi quidā hoīes multa cele .v.
ritate currentes· nullū merca
tū faciunt· quia ipsi dm̄ cognos
centes· thesaurū bonę uoluntatis
et aromata uirtutū portant· et si
bi ea fortissime contrahunt· ita
q̄d sclares uoluptatis et diaboli
cas spurcicias uelociter inmanda
tis dī transeuntes dulcedinē carnis
suę contempnunt· quidā autē te
pide euntes et uenditioni et emptio
ni ibi insistunt· qm̄ hi tarditatē in
bonis opib; habentes· ꝑpter torporē cor
dis sui celeste desideriū uelut illud
uendentes in semetipsis extinguunt·
et uoluptatē carnis suę q̄si eā emen
tes in se enutriunt· Quapropter illi
mercedē bonę opationis accipient·
et isti penas iniquitatis suę susti
nebunt· uelut ezechiel ostendit
dicens· Iusticia iusti sup̄ eū erit· .vi.
et impietas impii erit sup̄ eū· Q̄d
ē hoc· Fulgida opa puri hoīs illum
in scītate ꝑfundunt· & quasi mil
le oculi aspicientes maltū atq; in
ꝑfundū ubiq; eū circuidant· sursū
ferentes eū in magnū honorē et in
uoluptatis suę mortificationē· ꝑ
ut sp̄s scs̄ illi inspirauerit· uelut ala
uolucrē sursū in aerē tollit quo
cūq; illi placuerit· S; impeū ueue
nū nequitię scuissime impe quę
conspumat celū margaritā luto
inuoluens· et sup̄ pulcherrimum
omniū speciosoꝝ fremens· hunc q̄
illud infidelit̄ subsequit̄· de no
bilissimo ope digiti dī et ab omni
honore et a beatitudine supnę ui
sionis abicit· atq; eū exulē faciens
auuicente fructu et radice iustę ar
boris abscidit· Quod autē ui .vii.
des q̄d uermis ille niger et hirsu
tus atq; ulcerib; et pustulis plenus
ē· hoc indicat· q̄d idē serpens anti
quus in nigredine tenebrarū in

fidelitatis et inpilis absconsionū
deceptionis· atque: inulceribꝫ: inmun
diciarū pollutionis· et inpustulis
cauernarū furoris habundat·
quinque: etiā uarietates a capite p
uentre suū usque: ad pedes inmodū
zonarū descendentes in se habens·
quia quinque: sensus hominū diuer
sis passionibꝫ: uicio℞ adeceptione
illa cū se primū implere studuit·
usque: adconsūmatione illa· cū insa
nia eius fine accipiet· afflare n̄ ces
ssans· s: fallacē rectitudinē simu
lans· homines addecliuia inmun
darū artiū suarū trahit· quarū
una uiridis· alia alba· alia rubea·
quedā crocea quedā nigra appa
ret· plene ueneno mortifero· qm̄
inuiriditate seclarē tristiciā· inal
bedine ineptā irreuerentiā· inru
bore fallacē glam· in croco mor
dacē detractionē· atque: innigredinē
turpē simulationē ostendunt· cū
plenitudine aliarū puersitatū·
que mortē animabꝫ: hominū sibi
viii. consentientiū inferunt· Sed
quod caput eius ita contritū ē· quod et
sinistra maxilla ipsius iā dissolu
uidet· hoc ē quod supbia illius in
incarnatione filii dei ita deiecta
est· quod et aduersitas mortis iā eua
cuata fortitudinē amaritudinis
ix. sue exercere n̄ ualet· Oculi ue
ro eius exterinsecus sanguinei et in
trinsecus ignei apparent· quia
in intimo puersitatis ipsius uelut
exterinsecus sanguineū nefas cor

poribꝫ: hominū inciuit· et uelut
interinsecus igneū iaculū anima
bus eo℞ infert· aures autē ipsius
rotunde et hispide s· quō homi
nē quasi inrotunditate pilis ar
tiū suarū circūdat· ut eū celerri
me deiciat· si quid in illo quod suū
ē depbenderit· ~~nares uero et os~~
~~eius sedm̄ nares et os eius sedm̄~~ nares
uero et os eius sedm̄ nares et os ui
pere apparent· quia indiscretos
et fetentes mores hominibꝫ: osten
dit· p quos in multis uiciis eos trans
figens crudeliter occidat·
x. Sed manus eius sedm̄ manus ho
minis uident· qm̄ machina
tiones artiū suarū inopibꝫ: ho
minū exercet· pedes autē ipsius
ut pedes uipere s· quia itineribꝫ:
hominū in insidiis suis diabo
licas lacerationes inferre n̄ desi
nit· Et cauda eius breuis et horri
bilis apparet· que ē potestas ip
sius parua s: tam pessimi tempo
ris in filio pditionis qui plus
apphendere bachindo cupit·
xi. quā pficere possit· Et quod col
lo eius catena inposita ē· que et
manus & pedes ipsius alligat·
hoc ē quod diabolica fortitudo
p potestatē omipotentis dei ita fracta
et contrita ē· quod et pessima opa
et nequissima tineta illius in quibꝫ
homines seducit in confusione
sua conpssa s· ita quod et eadē ca
tena in lapide abissi fortissime
firmata illū tā ualide constrin

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0206
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

git. q̄d se nec hac nec illac sedm
nequitiā uoluntatis suę mouere
potest. qm̄ potestas dī instabilis
sima cītate sine defectione ma
nens. diabolū tanta fortitudi
ne in saluatione animarū oppri
mit. q̄d ille nec exteriorib; nec
interiorib; instrumtis nequissi
mi conatus sui. salutē redemptio
nis a fidelib; animab; remouere
ualebit. quin in locū gaudii quē
ipse p̄didit. amisit. p̄ueniant.
Quod autē ex ore eī multe flā
me exeuntes in quatuor
partes se diuidunt. hoc ē q̄d ip
se ex rapacissima uoracitate sua
pessimū et multiplex malū cru
delissimi incendii iniquę p̄sua
sionis emittens. in quatuor pla
gas totius mundi inter homines
ut ipsū sequant̄. diuerse spargit.
Quarū pars una usq; ad nubes
ascendit. quia illa diabolica af
flatio celū toto desiderio mtis
suę petentes suo acumine reta
rdat. et alia inter sclares homines
se spargit. qm̄ ipsa in t̄renis cau
sis conuersantes sua diuersitate
decipit. alia autē inter sp̄iales
se extendit. quia illa sp̄ialib;
disciplinis insudantes sua simu
latione inficit. quedā uero usq;
in abyssū descendit. qm̄ ipsa
infideles sibi consentientes in in
fernalia tormta sua p̄uersitate
mittit. quia ipsi uiā falsitatis
et deceptionis currentes. uiā recti
tudinis n̄ tenuerūt. nec uero dō de
bitā reuerentiā exhibuerūt. quēad
modū dauid testat̄ dicens. Con
tricio et infelicitas in uiis eorum. et
uiā pacis n̄ cognouerūt. n̄ ē timor
dī ante oculos eorum. Quid ē hoc. In :xiii.
nocentia et fortissima opa dī. que
in uiuo et in purissimo fonte mili
tant. illos qui dm̄ de corde suo cū
nequissimis et damnabilib; opib;
expellunt ita conterunt. uelut
magna pluuia rē aliquā dimer :xii.
git. ita q̄d amplius n̄ appareat.
Et idō etiā in conspectu dī n̄ ful
minant. qm̄ infelicitas cū infeli
cissima consuetudine ē in itine
rib; eorum quocūq; se cū pastu mor
tis extenderint. Quomodo. Ut de
licet gustando et comedendo hoc
q̄d malū ē. Unde et uiā illa quę
in calore solis ascendit in opib;
suis nesciunt. quia dulcedinē dī
nec in honore nec in amore gu
stant. ubi timorē eī quasi timo
rē alieni abiciunt. cū ipsū nec ui
dere nec aspicere desiderant.
Unde et ut uides flāma illa :xiiii.
quę nubes petit contra hoīes
illos p̄liatur. qui ad celos ire uo
lunt. quia nequissimū illud in
cendiū cū mentes fideliū homi
nū sursū tendere senserit. aduer
sū eos suis artib; crudelissime ba
chatur. ne ad illa celestia quę ip
si multis suspiriis querūt p̄ueni
ant. Quod uero tres acies uides. qm̄ :xv.
ipsi uerā et ineffabilē trinitatē

quamuis in suis certaminibus pluri
mum fatigentur colere non cessant.
Nam acies una prope nubes pergit quia
isti fortissime contra diabolum
pugnantes mentem suam de terrenis
actibus ita sursum ad celestia tollunt
quemadmodum et nubes super terram
fluere solent. Et una in medietate
illa que inter nubes et terram est dis
currit quoniam ipsi quadam modera
tione se continentes nec ex toto
mente celestibus nec ex toto deside
rio terrenis insudant sed in his mo
dum sibi imponentes et interiora
querunt nec tamen exteriora re
spuunt. Et una iuxta terram pergit
quia isti caduca perfecte non deseren
tes caducis aliquantulum adherent
ita quod in eis ualde laborantes
multas fatigationes passionum
in ipsis sentiant sed tamen superno
auxilio uictores existant. Omnes
repetentes uocibus pergamus ad ce
los uociferantes quoniam et isti et illi
in multis suspiriis desideriorum suorum
ut tendant ad illa que in supernis
secretis sunt semetipsos exhortantur
quamuis artibus antiqui serpentis
in hac intentione sua multoci
ens fatigentur. Sed a flamma illa hac
et illac proiecti qui afflatu diabo
lice temptationis in diuersitatem
morum agitati quidam tamen non ca
dunt quoniam ipsi fortissimi pug
natores existentes ab his illusio
nibus se uiriliter defendunt. Alii
autem pedibus suis se uix sustentant
quia hii in uia rectitudinis itine
ra sua ponunt sed in multis labori
bus fatigati uix tamen diabolicas
artes superantes in mandatis dei per
seuerant. Alii uero ad terram caden
tes sed iterum surgentes ad celos ten
dunt quoniam ipsi in diuersitate uiciorum
prolapsi sed postea per penitentiam erec
ti spem suam cum bonis operibus in deum
xvi. ponunt. Quod autem flamma il
la que se inter seculares homines
diffundit quosdam ex eis comburens
in teterrimam nigredinem uertit
hoc est quod idem incendium nequissi
me deceptionis ad illos qui terre
nis insistunt tendens quosdam il
lorum sue peruersitati subiciens
pessimis uiciis tenebrose iniqui
tatis eos inficit ita quod ipsi clari
tatem uere fidei despicientes et se
metipsos amara morte interfici
entes in interitum cadunt et nefandis
sima opera in actibus suis perficiunt.
Quosdam autem suo acumine ita
transfigit quod eos quocumque uult
inflectit quoniam eos sua nequitia ita
domat quod ipsos ad uniuersa ui
cia prauitatis sue inclinat. Uide
licet secularem dulcedinem in amplexi
one ardentis lybidinis eis sug
gerens ita quod et diuersos mores
multiplicium rituum suorum scilicet
in uerbis in capillis in ueste in
incessu et in ceteris his similibus
habent. Unde tortuosi efficiuntur
iusticiam dei negligentes et preuari
catores legis existentes nec sibi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0208
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

met ipsis circumcisionem mentis inpo
nentes· quia superfluitatem in libidine
querunt· nec ullum tempus legis ut
eis a deo constitutum est seruant· sed ut
mare aucto in inquietudinem con
citantur· ita et ipsi de flatu antiqui
draconis in diuersa uicia mouentur·
De qua tamen quidam se eripientes· et
ad illos qui celos petunt pergentes·
quos fideles prestant nobis adiuto
rium uehementi clamore uociferantur·
quoniam de turpi et noxia consuetu
dine se abstrahentes· et hos qui
mentem suam celestibus infigunt imi
tantes· ut sua sollicitudine in
pendant ipsis uitam corde et
uoce desiderant· Quidam autem ita
transfixi permanent· quia ipsi
diuersis uiciis irretiti· in malis per
seuerant· Sed quod illa flamma ·xvii·
que se intus inter spiritales ex
tendit· eos sua caligine obtegit·
hoc est quod eadem afflatio diabolice
persuasionis incendia sua ad illos
qui toto annisu spiritui seruire de
berent emittens· eos peruersitate ui
ciorum suorum obnubilat· quatinus
magis carni quam spiritui inhient·
Quos etiam in sex modis consideras·
quoniam antiquus hostis tam quinque
exteriores sensus eorum· quam interiorem
deuotionem cordis ipsorum uelut sex
tum modum peruertere conatur· Nam ali
os eadem flamma ledit· quia diabo
lus artes suas eis inmittens· car
nalibus desideriis et uoluptatibus
eos afflat· ita quod eos ad libidi
nem et ad pollutionem multe inmun
dicie accendat· Quos autem ledere
non potest· hos aut uiridi· aut al
bo· aut rubeo· aut croceo· aut ni
gro mortifero ueneno illo quod
a capite eiusdem uermis usque ad pedes
eius descendit ardenter afflat· Quo
modo· Quoniam cum uoluptatis pollu
tionem recusant· aut tristiciam seculi
quasi pullulantem uiriditatem per
quam ita opprimuntur· quod nec in spi
ritalibus nec in secularibus rebus ualent eis
infundit· aut irreuerentiam uiciorum
uelut ineptam albedinem· ita quod nec
coram deo nec coram hominibus turpi
tudinem suam abscondunt· ipsis in
mittit· aut recordationem terrene
glorie quasi fulgentem ruborem unde
amaritudinem et anxietatem cordis
habent eis ostendit· aut detractio
nem proximorum uelut tepidum croceum·
ita quod susurrones et bilingues in
de efficiuntur· ipsis inducit· aut si
mulationem iusticie quasi horridam
nigredinem per quam in cordibus suis
miserabiliter obtenebrantur eis inpo
nit· Que omnia mortifere pestes sunt·
ab initio deceptionis eiusdem perdito
ris usque ad finem illius· cum iam insania
ipsius finem in mundo acceperit pre
cedentes· per quas noxium ardorem
uiciorum hominibus inferunt· Sed ·xviii·
quod flamma que abyssum petit diuer
sas penas illorum in se habet· qui per
fontem baptismatis non loti lucem ue
ritatis et fidei ignorantes· sata
nan pro deo colunt· hoc est quod mente

dum illud perditionis adherens. dira
et amara tormenta illis animabus in
fert. que in fonte salutis non emun
dant claritatem superne hereditatis
et fide ecclesiastice institutionis non in
duunt. illum qui in insidiis positus
animas hominum in mortem mittere
conatur. pro illo qui hominibus uitam
et salutem tribuit uenerari non ces
xix. sant. Et uides ex ore ipsius acer
rissimas sagittas perstrepentes. que
sunt a diabolica rabie pessime et ne
quissime infixiones exeuntes. et
multis iniquitatibus bachantes.
et a pectore eius nigrum fumum uolan
tem. qui est a maliciosis conatibus eius te
terrime et ire et inuidie emissio.
ac de lumbis ipsius ardentem humorem
ebullientem. qui est ab immundicia
ipsius in plantis feruentissime libi
xx. dinis effusio. Et ab umbilico eius
feruidum turbinem flamme. qui est a uo
racitate eius in subiectis ardentissime
fornicationis suffocatio. atque ab ex
tremitate uentris ipsius uelut in
mundiciam ranarum scaturientem.
que est a perditione peruerse absorbi
tionis eius in obduratione desperatio
nis fetida egestio. cum idem antiquus
insidiator se subsequentes ad om
nem uoluntatem suam perduxerit. que
omnia magnam inquietudinem in ho
minibus faciunt. quoniam huiusmodi peruer
sitates maximam calamitatem miser
rime irrectionis illis imponunt.
qui spem suam non in celestibus sed in terrenis infi
xxi. gunt. Sed quod de ipso teterri

xxii. ma nebula cum pessimo fetore egre
diens. multos homines sua peruersi
tate inficit. hoc est quod ab eodem dia
bolo nigerrimus error fetentis
conscientie procedens. stultos homines
per iniquam incredulitatem exagitat.
Quomodo. De abscisione capitis
Iohannis baptiste filium dei esse remissorem
uulnerum peccatorum ostendentis. pes
simus error exortus est. ubi diabo
lus multos homines in diuersis imagi
nibus seducit. hoc uerum esse putantes
quod ipse eas secundum estimationem ipsorum
fallaciter demonstrat. Unde et
multi secundum hunc modum decipi
untur. quia et fides ipsorum semper in
infirmitate uacillat. Sed uos filii
mei si iuste et pie uiuere uolueri
tis. hunc nequissimum errorem fugi
te. ne amarissima mors in incre
dulitate uos apprehendat. Fugi
te etiam illos qui morantur in spe
luncis. inclusi cohortes diaboli
existentes. Ve illis. ue illis. qui sic
perseuerauerint. quia uiscera diaboli
sunt. et precurrens germen filii perditionis.
Quapropter o uos dilecti filii mei om
ni deuotione et omni uirtute ani
me et corporis uiri illos deuitate.
quoniam antiquus serpens sua arte il
los pascit et uestit. quia cum perdito co
luntur. et quia in eius perfallacem deceptio
nem confidunt. Ipsi sunt pessimi ho
micide. ita quod illos qui eis simpli
citer adheserunt occidunt. antequam
eos errorem suum declinare permit
tant. et sunt in semetipsis turpissimi

fornicatores· sem̄ etiā suū in homi
cidio mortificantes et diabolo of
ferentes· ita etiā in scismatib; suis
et in plenitudine uicio⁊ suo⁊ eccle
siā meā inuadentes· cū baptisma
et sacramentū corporis et sangui
nis filii mei et cetera instituta quę
eadē eccl̄a mea habet· uniuersis
machinationib; suis nequiter de
rident· S; quāuis ppt̄ timorē ppli
mei his institutis meis apte n̄ re
pugnent· tam̄ in cordib; et in fac
tis suis ea pro nichilo ducunt· Nā
diabolica illusione sc̄itatē se ha
bere simulant in quib; a diabolo
decipiunt̄· qm̄ si idē diabolus se
eis pala demonstraret· ab eis cog
nosceret̄· ita q̄d illū deuitarent·
Unde ipse sua arte quedā eis
ostendit· uelut bona et sc̄a sint·
et sic eos illudit· Ve illis· q̄ sic in
morte hac pseuerauerint· Sed
quia diabolus nouit se modicū
tēpus erroris sui habere· idcirco
nunc festinanter infidelitatē in
menbris suis pficere· quę uos pes
simi deceptores estis· qui fidē ca
tholicā subuertere laboratis· Uos
instabiles et molles ad deuitandū
uenenosas sagittas humanę pol
lutionis estis· quas sc̄dm̄ uolunta
tē urām contra legē exercetis· Un
de postquā uenenoso semine for
nicationis libidinē urām euacua
tis· tunc fictē oratis et sc̄itatē uob
fallaciter imponitis· q̄d oculis
meis fetentē luto indignius est·
Certe scisma q̄d exortū ē in oreb
ubi iudaica plebs sculptile faciens·
in diabolica irrisione ludere cepit·
sicut etiā et adhuc quidā petulant̄
ludere solent· et scisma q̄d fuit in
baal in quo multi pierīt· et scisma
fornicationū ubi cū madianitis
turpia facta pperrata s̄· et cetera
his similia sup uos cadent· quia in
his omīb; in malis uris partē habe
tis· peiores priori pplo existentes·
quo uerā legē dī cernentes· eā pti
naciter abiecistis· S; uos q̄ salutē
urām desideratis· ita q̄d baptisma
suscepistis· et unctus mons dī estis
satane resistite· et demoniū salua
tionis urę descendere nolite·
Homo autē qui tante duricię ē
q̄d adiutoriū dī ad repugnan
dū diabolo contempnit· huic ipse
insidias suas ponere n̄ desistit· cū
etiā in eo nigredinē iniquitatis sur
gere uidet· quę toti corpori illi͛ tan
tā amaritudinē infert· q̄d etiā cor
pus ipsius inde infirmitate arescit·
Unde cū homo ceperit malū rumi
nare· et se ipsū ita in desperatione con
terere· uelut sibi n̄ sit possibile malū
deuitare et bonū facere· tunc dia
bolus hoc uidens dicit· Ecce homo
qui nobis similis ē· dn̄m suū negans·
et se ad nos conuertens· sequit̄ nos·
Qua ppt̄ ppperemus om̄s et ad eū
festinanter curramus· ita ipsū nr̄is
artib; coercentes· ne a nobis effuge
re possit· Nā dn̄m suū deserere uult·
et sequi nos· S; homo q̄ his malis XV. III.

per diabolicam suggestionem inpugna-
tur, videlicet quod homicidio, adul-
terio, voracitate, ebrietate, et super-
fluitate omnium viciorum polluitur, si
tunc in his inpenitens perseveraue-
rit, in mortem cadit. Qui autem dia-
bolo repugnans his viciis peniten-
do se subtraxerit, ad vitam resurgit.
Nam qui cupiditatem carnis sue secu-
tus fuerit, et bonum desiderium spiritus sui
neglexerit, de hoc fabricator orbis
dicit: Iste me despicit, et carnem suam
cum peccato diligit, nolens scire quod
a perditione se deberet avertere. Et
ideo abiciendus est. Qui vero bonum
ardorem spiritus sui dilexerit, et volup-
tatem carnis sue abiecerit, de isto
idem creator mundi dicit: Hic ad
me respicit, et corpus suum in sor-
dibus non enutrit, desiderans scire quod
a morte se debeat submovere. Unde
ei succurrendum est. Quomodo? Ut Sa-
lomon in voluntate mea dicit:

XXIII. Peccatores persequitur malum, et iu-
stis retribuentur bona. Quid est
hoc? Labantes in lapsu et cadentes
in ruina undique mortiferi morbi
invadunt, ita quod prudentiam in hoc
quod verum est non aspiciunt, sed quod
illud negligenter abiciunt. Unde
quia non sunt digni in deum aspicere,
nec ullam felicitatem in deo aut in ho-
minibus habere, quoniam deum respuunt,
et diabolum diligunt, idcirco in mul-
tam adversitatem illis infert idem ma-
lum quod operantur. Sed in bonis rectus
sensus et iusta cogitatio in excel-
so edificat, ita quod in sinu suo suscipi-
unt hereditatem patris, quoniam supernum
lumen attendunt, fallaces irri-
sione fori quomodo hoc vel illud
sine comparatione venundetur non ex-
istimantes, sed id quod in deo verum est haben-
tes.

XXIIII. Sed quod vides quod magna mul-
titudo hominum in multa claritate
fulgentium venit, que predictum vermem
fortiter ubique conculcans acriter cum
cruciat, hoc est quod fidele agmen cre-
dentium, scilicet in humana miseria perta-
tos, in fide baptismatis et in beatis
virtutibus multo ornatu et decore
ad superna desideria properat, ita quod
ipsi in factis suis hunc antiquum se-
ductorem fortissima contritione
circumdantes deiciunt, et cum diro
cruciatu comminuunt, velut sunt virgi-
nes, martyres, et ceteri huiusmodi
cultores dei, qui toto annisu terrena
conculcant et celestia desiderant,
ita tamen quod ipsa nec a flammis nec
a veneno illius ledi potest, quia
ipsi tanta fortitudine et constan-
tia in deo muniti sunt, quod nec ab apertis
incendiis nec ab occultis persuasio-
nibus diabolice iniquitatis contami-
nari valent, quoniam magna fortitu-
dine virtutum vana figmenta deserunt,
et sanctitati iuste viventes adherent.
Sed qui vigilantibus oculis videt et
sonantibus auribus audit, hic mysticis
verbis meis osculum amplexionis
prebeat, que de me vivente emanant.
Amen.

Vermis horribilis supinus iacens · vii · visio ii · partis·

Capitula prime visionis · tertie partis·

Quod corda fidelium timere et venerari debent magnitudinē · latitudinē · altitudinē · timoris dñi· ·i·
Quod om̄is fidelis aĩa sapienter timens dm̄ · p fide sedes di ē· ·ii
Quod pfunditas mysterior̄ di hominib; inconphensibilis ē · nisi qñ tū ipso donante fide concipitur· ·iii
Quod in sapientia di patris · p amore filii sui pfectio omniū elector̄ computata est· ·iiii·
Exemplū in angelo de eadē re· ·v·
Qd significet lucius limus in pectore re · et cur homo ab angelo n̄ spnat̄· ·vi·
Verba ysaye ad eandē rē· ·vii·
Verba david· ·viii·
Quod ds pater in filio suo ab aurora virgine incarnato · opat̄ · ordinat · ac pficit om̄a opa sua· ·viiii·
De circulo girante· dm̄· ·x·
Qd potestas di altior ē qua homini sciendū sit · et cur angli laudent· ·xi·
Quod ds ē pspicua iusticia · verus et iustus absq; commutatione· ·xii·
Quod virtus · iusticia · et iudiciū di · nullū finē habent · qui conphendi possit humano sensu· rede· ·xiii·
De casu primi angli et sibi consentientib; et q̄re · et quomodo · et quo ceciderit· Verba ezechielis de eadē re· ·xiiii·
Quod gl̃a splendoris illi quē diabolus p supbiā pdidit · servata ē in secreto patris alteri facte luci· ·xv·
Quod diabolus cecidit absq; herede · homo autē cecidit habens he ·xvi·

Incipiunt capl̃a iii partis·

xvii. Exemplū de goliath & de dauid· ad eandē rem·

Capitula ii· uisionis t̄cię partis·

·i· Quod fides quę in antiquis occultata fuit in misterio incarnationis di filio ꝑcessit in lucē·

·ii· Quod fides coniuncta ē timori dn̄i· et timor dn̄i fidei·

·iii· Quod fideles ꝑ quatuor partes t̄rę sup̄ fidē bona op̄a edificant·

·iiii· e quatuor quadris· [quatuor quadris ... fugere]

·v· Quod oportet hominē humiliter incedere· et insidias diaboli sapienter ... fugere·

·vi· De quatuor angulis edificii· q̄d signif̄·

·vii· t̄ē aliter de eisdē angulis· [ro s̄·]

·viii· Quod hominib; a dō patre dat̄ munitio et defensio ad bene op̄andū· & circūspecti sint· quia cinerea ca

·viiii· De speculatiua scientia· ·viii·

·x· Verba pauli· ·xi· Verba salomonis·

·xii· De optione duarū causarū·

·xiii· Quod recte institutiones surrexerīt in abrahā et in moy̆se·

·xiiii· Quod speculatiua scientia cepit in noe apparere· regnante tamen iniquitate usq; ad abrahā et moy̆sen sine interruptione·

·xv· Verba pauli ad eandē rē·

·xvi· Quod rectū opus ostensū ē in abrahā et in moy̆se ꝑspicua iusticia in incarnatione filii dī· ardens opus ꝑ baptismū in ęcclā· durans in finē mundi· ... habitura ē·

·xvii· Verba dauid ad eandē rē·

·xviii· Quod membra xp̄i constant adhuc imꝑfecta in electis suis· et ęcclā caret adhuc futura ꝑfectione q̄m

·xix· Quomodo denarius numerus aut minutus pacta· surrexit in filio dī in denariū· et denari⁹ in millenariū·

·xx· Verba augsti de eadē re·

·xxi· Quod in quinq; uulnerib; xp̄i peccata hominū delent̄· ... lum·

·xxii· Quod homo quinq; sensib; sp̄u scō sibi inspiratus· discernit bonū et ma

·xxiii· Quod homo anima et corpore laboret deuitare malū & facere bonū in ꝑsp̄is et in aduersis·

·xxiiii· Quod humana mens debet habere sapientiā & discretionē ad cognoscendū dm̄·

·xxv· Quod homo ex quatuor elem̄tis constans· fidē catholicā equali deuotione colat·

·xxvi· Quod fidelis homo ascendat de uirtute in uirtutē· ... tione hōis·

·xxvii· Quod filius dī missus ē in mundū sedm̄ t̄ēpus ꝑordinatū a patre· ut ꝑficeret uoluntatē patris in redēp

·xxviii· Quod supbiā mali· uel finē ei⁹ in opante creatura· aut initiū aut finē supnę iusticię iustāq; distributionē uoluntatis dī· nullus hominū ꝑscrutari potest· ... tas·

Capitula t̄cię uisionis· t̄cię par

·i· Quod diuinę uirtutes sub lege pullulantes in noua lege plurimū fructū afferunt·

·ii· Quod uoluntate dī uirtutes op̄antur in hominib;·

·iii· De statu amoris celestis· disciplinę uerecundię misericordię uictorię et q̄d significet· ... ficet·

·iiii· De habitu earundē et q̄d signi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0214
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

Specialiter de amore celesti et habitu eius et quid significet. v.
Specialiter de disciplina et habitu eius et quid significet. ¶ quid signif. vi.
Specialiter de verecundia et habitu eius et quid significet. ¶ et quid signi. vii.
Specialiter de misericordia et habitu eius et viii.
Specialiter de victoria et habitu eius ix.
De statu patientie et gemitus et quid x.
De habitu earundem et quid significet. xi.
Specialiter de patientia et habitu eius et quid significet. ¶ et quid signif. xii.
Specialiter de gemitu et habitu eius. xiii.

Capitula quarte visionis tercie partis.

Cum austeritas legis dulcorata est incarnatione verbi dei virtuose virtuose virtutes se ostenderunt. i.
Quod patriarche in ministerio significabant legem venturam esse. ii.
Quod fortitudini dei nulla superbia resistere potest. iii.
Quod iusticia dei metuenda est et altitudo omnes creaturas excellit. iiii.
Quod verbum dei tria acumina in evidentia habet. antiquam legem et novam gratiam et expositores divinorum librorum. ¶ strorum. v.
De initiali cognitione divine legis et de operatione evangelii et exquisita sapientia principalium magi vi.
Quod ab initio legis tempora patriarcharum et prophetarum extendit deus usque ad manifestationem filii sui. vii.
Quod patriarche et prophete evangelicam doctrinam venerantes de incarnatione filii dei admirati sunt. viii.
Quod verbum dei per typum prefigurationis latuit in animabus antiquorum a primo electo usque ad ultimum. ix.
Quod doctrina filii egreditur a patre et revertitur ad patrem diffundens se in fructum benedictionis sicque perveniens ad ecclesie doctores. x.
Quod predicante Christo facti sunt apostoli martyres et alii electi. xi.
Diffuso evangelio extensa est in hominibus sapientia divine scripture que in initio minoris studii erat et in fine debilis refrigescente caritate multorum. ¶ ius. xii.
Quod homo in principio boni operis debet esse timidus. in medio fortis et constans. in ultimo humilis. xiii.
Quod misteria filii dei in profundissimo secreto patris in veteri et novo testamento edita gratia spiritus sancti declarata sunt. quod cinereo homini non nisi in umbratione ostenduntur. xiiii.
De scientia dei et statu eius et quid significet. ¶ alam sunt. xv.
Quod angeli circa eam sunt et cur. xvi.
De his qui dicunt expulse oves. xvii.
Quod deus quosdam leviore quosdam fortiore flagello quosdam maxima erumna mentis et corporis constringit. ¶ citus. xviii.
Exemplum de pharaone et moyse et aaron ad eandem rem. xix.
De modis castigationum et dei consolationum vias hominum inspici xx.
Verba sapientie salomonis. xxi.
Quare scientia dei inspiciat homines nova veste indutos. xxii.

partis.
Capitula q̄rte visionis. tercie
.i. forma celi di. et q̄d op̄et.
.ii. Quod ds peccata hominū diligent̄
examinat. aut puniendo incor
pore hoīs. aut in pena futuri secli.
aut ipse homo purgabit p pen
tenciā in anima et corpore.
.iii. Verba iob de eade re.
.iiii. Qui cū timore peccant. merent̄ grā
di resurgere p penitenciā in pur
gatione. quā si hic plenius n̄ inue
niunt. adulta. malū bono.
.v. Quomodo in racionalitate homi
nis bonū respondeat malo. et
.vi. Quod homo habent in se duas uo
cationes. una uocat̄ adultā et al
tera ad mortē.
.vii. Verba psalmiste de eodē.
.viii. Quod mirabilia et admiranda iu
dicia celi di inuenti testamento in
sa s̄. ut ds timeat̄.
.viiii. Quod ds a rectitudine iudicii nec
fallacib; nec adulatoriis sermo
nib; mouetur.
.x. Quod supna ultio n̄ excedit actus
hominū grauius uindicando. V
.xij. erba dauid ad eande re. ture.
.xiij. Quod oculi dn̄i uident unā quāq;
iniusticiā puniendo eā. ita ut quā
uis humanus sensus iudicia di p
scrutari n̄ possit. tam̄ crimina ho
minū n̄ negligunt̄ indiscussa.
.xj. Quod zelus dn̄i iuste diiudicans
opa hominū t̄ribilis ē omi crea
.xiiij. Quod uirtus scē trinitatis. inmuta
suauitate & recta ultione sibi subi
cit mites hominū. secdm̄ diuersita

te inuentionis ipsoꝝ. castigans.
.xv. Quod zelus di primo uicit dia
bolū in xp̄o. deinde in electis fu
gauit. tercio in filio pdicionis omīno
conteret. tum tib; parcens. rebelles
.xvi. Quod indurati iusticiā di despi
cientes et admonitionē di et ex
hortationē hominis n̄ recipientes.
in pdicionē abierunt̄.
.xvij. Quod clemma ē queruntur de duri
cia inpenitenciū et sup eos iniun
dictā inducunt̄.
.xviij. Quod ds sup rabidos. et p̄sūptuo
se conscienter peccantes. uindictā
cain et pharaonis. & illoꝝ qui ido
lū in oreb adorauerūt. et qui in ueia
ti s̄ beelphegor. inducit.
.xix. De iusticia di orta in abel. culta
in alus electis. suaui in filio di hāc
transgressā ulciscit̄ zelus di. qui
tunc erat et nūc ē pmanebit.
.xx. Qui canino more abhominatur
ecclam. et dedicationē ecclē et
res ad ecclias ptinentes destruit.
zelo di deicit̄.
.xxi. Quod in facto iacob p̄figurabat̄
dedicatio ecclē.
.xxii. Vbicūq; corpus xp̄i inmolandū
ē debet ēē lapis signatus. etiā si
ibi ex aliqua inpossibilitate tē
plū ēē n̄ poterit. derit.
.xxiii. Quod tēplū debet habere cau
sam constitutionis sue que ad
heret sibi de labore ppl̄i.
.xxiiii. Quomodo et qua causa iacob
decimas omis substantie sue de
.xxv. Qui ecclias destruunt dedicatio

nes sanguine homicidii l fornica
tione polluunt. et q̄ significantiã
lapidē in sacrificio n̄ habent. & q̄
decimas l res tēpli diripiunt. one
miseris illis.
Qui res eccle cambꝫ et porcis idē pra xxvi.
uis hominibꝫ diuidunt. homo l sem̄
eoꝝ de sūmo gradu usqꝫ ad infimū
zelus di pi[i]cit.
Quomodo dꝫ ultione sua cedit credu xxvii.
los et incredulos. Iusti iudicii.
Qui putant se sapientes. et potestatē xxviii.
suā p iniusta iudicia eleuant. quā
miserabilitē hos zelus di excurit.
Quod in celo di n̄ ē clamor minantis xxix.
uocis. sꝫ immobilis et firma potestas
Quod scientia in hoīe ē quasi specu xxx.
lum. in quo latet desideriū boni
uel mali. Finit. In xp̄o.
Quomodo ex metu pcedit timor. et xxxi.
de timore tremor. & quom̄ homo
p hec tria debet opari q̄d iustū ē.
De prima radice. idē discretione ho xxxii.
minis. et de ignea sup addita grā
Quod nemo in excusatione peccati xxxiii.
sui debet mussitare contra creatorē
Capitula. Sexte uisionis tercie
partis. Verba abstinentie. i.
Verba largitatis ii.
Verba pietatis. iii.
Verba ueritatis. iiii.
Verba pacis. v.
Verba beatitudinis. vi.
Verba discretionis. vii.
Verba saluationis animarū. viii.
Quod nullus fideliū contēpnat ma viiii.
gisterio sub ē. q̄a etiā p magistē

riū israhelitici ppli in lege p̄figura
bant rectores tēporis grē.
Que duricia legis quasi sub celami x.
ne occultauit. incarnatio filii di
p grām sp̄s sci elucidauit.
Quod homo indignitate magiste xi.
rii fungit uice di. Regiminis.
Quod pter spiritale magisteriū s̄ xii.
quidā secularis potentie maiores s̄.
et minores in pplo. qui abutiisqꝫ.
Quod pceteris magisteriū intel xiii.
ligitur interius.
Qua de causa dꝫ pmisit genus xiiii.
unū excellere et aliud subiacere.
Verba ysaac ad iacob de eadē re. xv.
Hic innuit trinus ordo. dn̄antiū xvi.
liberoꝝ famulantiū.
Quod seclares et spiritales in quatu xvii.
or diuidunt.
Quod nemo spiritalē aut seclarē dig xviii.
nitatē. aut p rapinā. aut p furtū.
aut p emptionē. sibi usurpet.
Qui maturo sensu s̄. bonā consci xviiii.
entiā habentes. et uolantia uerba
laudis hominū n̄ querentes. electi
one regiminis digni s̄.
Quicūqꝫ potestatē regiminis adi xx.
piscunt. despicientes iurā dō pla
cere an n̄. a facie di fugientes in par
te diaboli s̄. quibꝫ n̄ resistit. ut qn̄
doqꝫ amplius puniant.
Quod p̄dicte differentie homi xxi.
nū ut fuerit. ita & s̄ et semp erunt
p extensione humani tēporis. secdm
auctoritatē diuine puidentie.
Quod in conditione seclariū secli xxii.
cet maioꝝ et minoꝝ tres partes s̄.

108v

xx.iii. Quod spiritales magistri pplo munitate fidei pēe debent.
xx.iiii. Quod potestas secularis regiminis et ppls inuicē se tangant puritate in nocentię & simplici deuotione.
xx.v. Quod in ope dī sex uirtutes certas pfigurabant. ¶ qd significet.
xx.vi. De statu abstinentię. largitatis. pietatis. ueritatis. pacis. beatitudinis. discretionis. saluationis animarū et
xx.vii. de habitu earundē & qd significet.
xx.viii. Specialit̄ de abstinentia et habitu eī et qd significet.
xx.viiii. Specialiter de largitate et habitu eius et qd significet. ¶ 7 qd signif.
xxx. Specialiter de pietate & habitu eī
xxx.i. Specialit̄ de ueritate et habitu eī et qd significet. ¶ qd significet.
xxx.ii. Specialiter de pace & habitu eī et
xxx.iii. Specialit̄ de beatitudine & habitu eī et qd significet.
xxx.iiii. Specialit̄ de discretione et habitu eī & qd significet. ¶ partis.
xxx.v. Specialit̄ de saluatione animarū et habitu eī et qd significet.

Capitula Septime uisionis. t̄cię.

.i. Quod ineffabilis trinitas in fine tēporū declarata simplici et humili corde a fidelib; credenda et colenda ē. neqs plus inuestigans quā oportet. quia cōphendi n̄ potest. in deteri(us) cadat.
.ii. Quod in sanguine xpī mundus saluatus ē. & cultus sc̄e trinitatis manifestissime declaratus ē. ipsa tam nulli intellectu patet.
.iii. Quod ineffabilis trinitas omī creaturę aptissime in pio et potestate apparet. exceptis incredulis cordib; cuncta tam uelut incidens gladius penetrat. ¶ nē.
.iiii. Qui in xpiano pplo catholice fidei maritudinate infidelitatis aduersant. hos diuinitas in confusione succidit. ¶ ppli deiect.
.v. Quod diuinitas iactanciā iudaici
.vi. Quod diabolicū scisma gentilis ppli a dō abscisū uadit in pditio
.vii. Parabola ad eandē rē. ¶ sonarū.
.viii. Verba iohis ad eandē rē. ¶ rē.
.viiii. De differentia et unitate triū p
.x. De trib; similitudinib; ad trinita
.xi. Verba de libro regū ad eandē rē.

Capitula Octaue uisionis t̄cię partis. .i. Verba humilitatis.
.ii. Verba caritatis. ¶ dientię.
.iii. Verba timoris. .iiii. Verba obe
.v. Verba fidei. .vi. Verba spei.
.vii. Verba castitatis. ¶ hominū.
.viii. Verba grē dī ad ammonitionē
.viiii. Quod humanitas saluatoris ecclasticā edificationē sustentans apparet in fide pplorum fideliter opantiū. ¶ festat.
.x. Quod scītudo uerę incarnationis humanis mētib; obumbrata ab interiorib; fide et ope cognoscit̄. exteriorib; fama & uoce mani
.xi. Quod soli dō cognitū ē qt et quales futuri sint. ut pficiatur corpus xpī. ¶ partis.
.xii. Quod om̄ia opa in carnati filii dī et collectio eccłę de quatuor partib; mundi s̄ in uoluntate

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0218
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

Quod in xp̄o om̄s uirtutes acuto stu .xiii.
dio plenit̄ opant̄ · et in ipso apte ma
nifestate sunt ·
Quod sept̄ uirtutes · sept̄ dona sp̄s .xiiii.
sc̄i significant ·
Verba ẏsaẏe de eadē re · .xv. xiiii.
Verba salomonis ad eandē rē · xvi · xv.
De statu et habitu p̄dictarū uirtu .xvii.
tū · et q̄d significet ·
Specialit̄ de humilitate et habitu .xviii.
eius et q̄d significet · q̄d signif̄ ·
Specialit̄ de caritate · et habitu ei⁹ et .xviiii.
~~Specialit̄ de timore dn̄i · et habitu .xx.~~
~~eius et q̄d significet ·~~
Specialit̄ de timore dn̄i · et habitu .xx.
eius · et q̄d significet ·
Specialiter de obedientia · et habi .xxi.
tu ei⁹ · et q̄d significet · q̄d signif̄ ·
.xxii. Specialiter de fide · et habitu ei⁹ · et
.xxiii. Specialit̄ de castitate et habitu ei⁹ ·
et q̄d significet · partis ·
Specialiter de gr̄a dī · et statu et .xxv.
habitu ei⁹ · et q̄d significet ·
Capitula None uisionis · tertię
Verba sapientię · diuis · .i.
.ii. Verba iustitię · .iii. Verba fortitu
Verba sc̄itatis quę t̄ceperat · .iiii.
Verba dextri capitis · .v.
Verba sinistri capitis · strat̄ · .vi.
Quod filio dī incarnato · uocatio .vii.
noui ppl̄i · munitione uirtutū ·
noua constructio exorta ē ·
Quod eccl̄a luce humanitatis fi .viii.
lii dī illustrata · interiori et ex
teriori scientię hominū demon
Quod eccl̄a omnē ornatū suū · .ix.
sponso suo retransmittit ·

.xxiiii. Specialit̄ de sp̄e et habitu ei⁹ et q̄d significet

potest ·
Quod diuinā sapientiā in eccl̄a .x.
stico ope cor hominis p̄scrutari n̄
Quod de eccl̄a inscientia dī p̄co .xi.
nīi adhuc occultatū ē · et sollerti
industria doctoꝝ ad p̄fectionē
cottidie p̄parē · n̄ cessat · tes ·
Quod eccl̄a inexpugnabiliter .xii.
circūdata ē sept̄ donis sp̄s sc̄i ·
Quod ecclastici doctores ap̄lica .xiii.
doctrina florentes · unanimi
opatione sua eccl̄am confortant ·
Quod doctores eccl̄ię aduiā ue .xiiii.
ritatis fide et ope p̄duxerit erran
Quod ap̄li et sequaces eoꝝ scilicet .xv.
ap̄lici uiri unū tenorē habentes ·
sponse dī magna pietatis sollici
tudine p̄ē debent · re ·
stru[...] Verba salomonis ad eandē .xvi.
tur[...] Parabola ad eandē rē · .xvii.
Quod carnalit̄ uiuentes ad .xviii.
tendant p̄scientiā potestatē dī ·
De diuersitate multimoda ingre .xix.
dientiū eccl̄am et egredientiū ·
De sẏmoniacis · et de occultis di .xx.
uinis iudiciis sup eos ·
Verba petri ap̄li de eadē re · .xxi.
Quod dignitas regiminis bona .xxii.
ē et ad utilitatē hominū a dō dis
posita · ut p ipsā discant timere
dm̄ cui qui resistit dō resistit ·
De sẏmoniacis q̄ penitent ubi .xxiii.
qui n̄ penitent · dedit ·
Quod dš nouę sponsę dona sc̄i .xxiiii.
sp̄s ad defensionē et ad decorē
De sapientia et statu et habitu .xxv.
eius · et q̄d significet ·
De statu iustitię fortitudinis .xxvi.

109v

xx.viii. Specialiter de fortitudine et habitu eius et quid sig[nificet].

et scientie et quid significet.
xx.vii. Specialiter de iustitia et habitu eius et
quid significet. Tantum et quid significet.
xx.viiii. Specialiter de scientia et habitu eius.

Capitula Decime visionis Tertie partis.

.i. Verba filii hominis.
.ii. Quod homo habens scientiam boni et
mali inexcusabilis est. Tantum.
.iii. Admonitio ad coniugatos. Tertia.
.iiii. Comparatio de agro. Decima.
.v. Quod homo non debet scrutari quid si
.vi. bi sciendum non est sicut in exemplis pa
.vi. Quod nullus repente viam scientie ar
ripiat ut in suppositis exemplis vi
.vii. Admonitio ad virgines et continen
tes qualiter scientiam aggredi debent.
.viii. De interiori continentia minus ut
in subiectis exemplis manifestum est.
.ix. Comparatio de thesauro.
.x. Verba constantie.
xi. Verba celestis desiderii.
xii. Verba compunctionis cordis.
.xiii. Verba contemptus mundi.
xiiii. Verba concordie.
.xv. Quod in altitudine iustitie et forti
tudine donorum spiritus sancti opera que deus
in hominibus operatur solidantur.
xvi. Quod omnis actio que fide et opere in
fidelibus perficitur timori domini divina
providentia coadunatur. Tertia.
xvii. Quod volentem perseverare in bono
opere filius dei regit ne cadat in erro
rem qui humilitate sua destruxit mor
xviii. Quod umbra legis in nativitate et
in passione filii dei finem accepit.
xix. Que gessit deus in ecclesia ab hominibus. .3.

videri et sciri possunt. futura autem
non nisi fide et revelatione divina.
xx. Quod deus mititer hominem aspici
ens admonet ut imitando sanctos
celestem patriam petat. Tantum significet.
xxi. De statu constantie celestis desi
derii compunctionis cordis con
temptus mundi concordie et quid
xxii. De habitu earundem et quid significet.
xxiii. Specialiter de constantia et statu
eius et quid significet. xx.iiii.
Specialiter de celesti desiderio et
statu eius et quid significet. xx.v.
Specialiter de compunctione cordis
et statu eius et quid significet. xx.vi.
Specialiter de contemptu mundi et
statu eius et quid significet. xx.vii.
Specialiter de concordia et statu
eius et quid significet. xx.viii.
Quod in vigilanti fortitudine
fidei opus bonum explanatur et in per
fectione operis qua devotione quisque
deum colat ostenditur. xx.viiii.
Quod per fortitudinem fidei deus anti
quum serpentem in profundum eterne con
fusionis deiecit. xxx.
Pagani iudei falsi christiani veram
fidem abnegantes in potestate dei sunt
quamvis ab ecclesia que in alto posita
est electi sint. xxx.i. Tertius.
Verba iohannis ad eandem rem. xxx.ii.
Quod deus ecclesiam ab omnibus partibus
mundi collectam secundum quod predestina
vit ad effectum confuso diabolo per
ducit quod est in novissimo die.

Capitula xime visionis tertie partis.

De quinque ferocissimis cursibus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0220
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

tēporaliū regnoꝝ· .ij.
De cane igneo q̄d significet· .ij
De fuluo leone q̄d significet· .iij.
De equo pallido q̄d significet· .iiij.
De nigro porco q̄d significet· .v.
De grisco q̄d significet· lupo .vj.
De colle q̄nq; apices habente & de .vij.
quinq; funib; bestiarū q̄d significet·
Verba iob ad eandē rē· .viij. .viiij.
Quod eccl̄a ad pfectionē suā fulget
in decore iusticie usq; ad tēp' antixp̄i·
Quod tunc fides eccl̄e q̄si in dubio ē· .x.
pt̄er testimoniū enoch & helie· .xj.
Quod ante finē mundi testimonio
eorundē sponsus eccl̄e candidissi
me fulgebit de uicto filio pditio
nis & manifesta fide ueritatis· .xij.
Verba dauid ad eandē rē· .xiij.
Quod eccl̄a refrigescente iusticia·
multas & diuersas passiones & p
secutiones lamtabilit̄ sustinebit·
Quod antixp̄c horribili ĩrore fide .xiiij.
les dilanians fetorē suū crudelita
tis & insaniā mordacitatis sue hoīb;
infundit· .xv.
Quod filius pditionis q̄s blandiens
n̄ potest crudelissimis psecutionib;
incuruare tēptabit· .xvj.
Quod eccl̄a in consūmatione mun
di nobilissimo sanguine pfunde
tur· usq; ad duos testes ueritatis· .xvij.
Quod nos in septimo millenario su
mus transactis sex· [red] quitur· .xviij.
Qua de causa d̄s noua secreta &
multa mistica hactenus latentia
p n̄ loquentē & indoctū modo lo
Exhortatio dī ad doctores· ne hc .xix.

sermonē spernant· s; uelut uicto
riosissimū uexillū contra filiū ini
quitatis eleuent· [red] tēpore· .xx.
Verba sp̄c ad eccl̄am de nouissimo
Ewangeliū de eodē· .xx.i.
Quod turbato orbe· quatuor ele .xxij.
menta abluunt̄· & eccl̄a in filiis su
is inplebit̄· ne mēbra ei desint capiti·
Quod cursus mundi n̄c in septimo .xx.iij.
numero ē· & post laborē sigilla
scripturarū apte & leniter· ut in
hoc libro pferunt̄· & alius nume
rus n̄ ē q̄d sup ē hominu sciendū n̄ ē·
Quare d̄s filiū suū uoluit incar .xx.iiij.
nari in fine tēporū· .xx.v.
De antixp̄o· & matre eī· .xx.vi.
Quod a matre magicis artib; in
structus· in diuersis creaturis uo
luntatē suā pmissione dī exercet
De potestate eī & diuersis miracu .xx.vij.
lis que facere uidet̄· .xx.viij.
Verba moysi de uisione dī· .xx.ix.
Quod quidā a diabolo decepti·
portenta in creaturis fallacit̄
ostendunt· s; eas maliū modū trāns
mutare n̄ possunt· .xxx. [red] sit·
Quā diuerso modo antixp̄c su
os decipiat· & cur hoc illi pmissū
De simulata morte antixp̄i· & .xxx.i.
de scriptura maledictionis qui
huic contra dixerit occidetur·
Verba iohis· [red] reseruati sunt· .xxx.ij.
De enoch & elia q̄re ad id tēpus .xxx.iij.
Verba illoꝝ ad filios dī· .xxx.iiij.
De ueris signis illoꝝ quib; falsa .xxx.v.
antixp̄i abiciant̄· .xxx.vi.
Quod pmissione dī consūmati

110v

mercede labor suor consequent.
xxxvii Quod oma mbra eccle ex psumptuo
sa arrogantia antixpi tremore
concutiunt. putantis se posse pene
trare secreta celestia. Redeant.
xxxviii. Quod potestas di manifesta uirtute
filiu pdtionis admodu diaboli
incitata damnatione psternit.
xxxix Quod infernalis fetor et nebula lo
cu clationis illi replebit. ut decepti
xl Quod filio pdtionis pstrato sponsa
xpi candore mire pulcritudinis
clarescet. errantib; adueram uerita
tis redeuntib; Fin de.
xli. Quod die iudicii nemo scire poterit
xlii. Exemplu de samsone. Finis.

Capitula. xiii. uisionis. tcie par
·i· Quod innouissimo tpore
mundus multis calamitatib; ut ho
in hora mortis dissoluit. ii.
Quod omis creature repente et co
mouent. et qcqd in acre l in aqua
l in tra mortale e. uita reddit. et
qd feditatis e in eis euanescit. iii
Quod corpora mortuor ubicuq;
fuerint inintegritate corporis
et sexus sui resurgunt. Finis.
·iiii· De signatis et n signatis resurgen
·v· Quod fili cui pat potestate dedit
iudiciu facere in forma humani
tatis ad iudiciu ueniet. vi.
Euangeliu de eode. vii.
Quod signati obuia iusto iudici
n in difficultate celerit rapiunt
et opa eor apparebunt. viii.
Quod omis flores di ... ide pa
triarche. pphe. apli martyres con
fessores. uirgines. et monachi. et
alii ppositi fulgebunt. ix.
Quod celi interim laudes suas in
silentio continent. cu fili sente
tia iudiciale pferet. conscientia
singulor apta. x
De bonis et malis q iudicandi s
xi. De infidelib; q ia iudicati ad iu
diciu n peniunt. xii.
Quod finito iudicio maxima
quies et tranquillitas exorit. xiii.
Quod electos gla eternitatis cu mag
nis laudib; recipit. s; reprobos infer
nus magno ululatu absorbet. xiiii.
Euangeliu de eode. xv.
Quomodo elemta et sol et luna
et stelle finito iudicio in melius
mutant. et nox n erit.
Verba iohis de eode. xvi.

Capitula tcie decime uisionis
tcie partis.
Symphonia de sca maria. i.
·ii· De noue ordinib; supnor spiritu.
De patriarchis et pphetis. iii.
iiii De aplis. v De martyrib; Finis.
vi De confessorib. vii De uirginib;
viii Vox armonie in querelis de reuo
catis ad eosde gradus. viiii. Finis.
In exhortatione uirtutu. et in
contradictione diabolicaru ar
x Quod de ineffabili gra sua cor
de et ore ds ineffabilit laudan
xi Quod symphonia in unanimi
tate et concordia pferenda e.
xii Quod uerbu corpus. sympho
nia aute spm. et armonia diui
nitate. uerbu uero humanitate

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0222
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

filu designat. xiii. Cdu.
Quod p symphonia racionalitatis
torpens anima excitat ad uigilan
Quod symphonia dura corda emol. xiiii.
lit et humore conpunctionis in
ducit et spm scm aduocat. xv.
Quod fidelis omi deuotione inces
sant iubilare debet. Ceiuas. xvi
Verba dauid de eade re. xvi.
Expliciunt capla tercie partis libri
Expliciunt capla. libri ceiuas sim
plicis hominis.

In circulo sup(er) monte(m) edificiu(m) quadrangulu(m) ad similitudine(m) urbis quadrangule factum. Aliq(ua)ntulum in obliquu(m) positu(m) ut(ra) muralis ... lucidum.

Infra h(oc) edificiu(m) vidi .v. magnes stare: singli in singlo arcu. desup(er) c(er)tu(m) conu(m) habentes.

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0224
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Prima visio tercie partis.

ET EGO. homo sumpta.

abaliis hominib; que n̄ sū digna
nominari homo. ppt̄ transgressio
nē legis di. cū debere ē iusta ē
sim iniusta. nisi q̄d di creatura
sū ipsius grā. que me etiā saluabit.
uidi adorientē. et ecce illic con
spexi uelut lapidē unū totū in
tegrū. imm̄se latitudinis atq; alti
tudinis. habentē ferreū colorē. et
sup ipsū candidā nubē. ac sup eā
positū regalē thronū rotundū.
inquo sedebat q̄dā uiuens luci
dus mirabilis glę. tantęq; clarita
tis. ut nullatenus eū pspicue pos
sem intueri. habens quasi inpecto
re suo limū nigrū et lutulentū.
tante latitudinis ut alicui mag
ni hominis pectus ē. circūdatū la
pidib; p̄ciosis atq; margaritis. Et
de ipso lucido sedente inthrono.
ptendebat̄ magnus circulus au
rei coloris ut aurora. cuius amplitu
dinē nullom̄ cōphendere potui.
girans aboriente ad septentrionē.
et ad occidentē atq; ad meridiē.
ita se reflectendo adorientē ad
ipsū lucidū. nec habens ullū finē.
Et idē circulus erat ā terra tante al
titudinis. ut eā cōphendere n̄ pos
sem. ēt se reddens splendorē ualde
t̄ribile. scilicet lapidei calibei. et
ignei coloris. undiq; sedm̄ amplitu
dinē suā sursū inaltitudinē cęli
et deorsū inpfundū abyssi ita se
extendentē. ut nullū finē ei uidere
possē. Vidi etiā tunc desecreto eiusdē
sedentis inthrono stellā magnā
multi splendoris ac decoris pdire.
cū ea plurimā multitudinē can
dentiū scintillarū. que cū eadē
stella oms confluentes ad austrū. in
spiciebant ipsū sedentē inthrono
quasi alienū. seq; ab eo auerten
tes magis inhiabant ad aquilonē.
quā eū inspicere uellent. S; statī
inipsa auersione inspectionis suę
oms extincte s̄. sic uersę innigre
dinē carbonū. Et ecce uentus
turbinis ortus ē abipsis. qui eas
mox abaustro retro eundē se
dentē inthrono piecit ad aqui
lonē. p̄cipitatas inabyssū. ita ut
earū amplius nullā uidere uale
rē. Splendorē autē illū magnū
qui eis abstractus ē. uidi subito
inearū extinctione reuerti ad
ipsū sedentē inthrono. Et audi
ui eundē q̄ sedebat inthrono m̄
dicentē. Scribe que uides et
audis. Et respondi de interiori
scientia eiusdē uisionis. Rogo te
mi dn̄e ut m̄ des intellectū. q̄tī
nus possī enarrabilia pferre
hec mistica et ne derelinquas
me. s; confirma me inaurora
tuę iusticię. inqua manifestat̄

est filius tuus. Et da michi quomodo possim et
qualiter debeam proferre diuinum consilium
quod in antiquo consilio ordinatum est.
quomodo eundem filium tuum uoluisti in
carnari. ita ut homo sub tempore fie
ret. hoc uolens ante omnem creatu
ram in simplicitate tua et in igne co
lumbe scilicet spiritus sancti. ut idem filius
tuus quasi splendida solis forma
mirabiliter surgens. in incipiente
capite uirginitatis ueraciter indu
eretur humanitate. suscepta hominis
forma propter hominem. Et iterum audi
ui eum dicentem michi. O quam pulchri sunt
oculi tui in diuina narratione.
dum ibi surgit aurora in diuino consi
lio. Et iterum respondi de interiori
scientia uisionis ipsius. Ego appa
reo in sinu animi mei ut cinis et cine
ris putredinis. et sicut puluis in
stabilitatis. unde sedeo pauens in
umbra sicut penna. sed ne deleas me
de terra uiuentium ut peregrinum. quia
in magno sudore laboro in hac ui
sione. et quia etiam de uilitate mei stul
ti sensus quod minus est in carne computo me
frequenter in minimum et in uilissimum
locum. ita quod non sum digna uocari
homo. quia ualde timeo non au
dens dicere tua misteria. O bone ac
mitis pater. doce me quid tue uolun
tatis sit. quod dicere debeam. O tu me
tuende pater et o tu dulcissime et
o tu plene omnis gratie. ne derelinquas
me. sed conserua me in tua misericordia.
Et iterum audiui eundem michi dicentem.
Nunc dic ut docta es. Volo ut di

cas. quamuis cinis sis. Dic reuelatio
nem panis qui filius dei est. quia uita est
in igneo amore uidelicet omnem
mortuum suscitare in anima et cor
pore. et dissoluta peccata relaxa
re in serena claritate. Ipse initium
suscitationis sanctitatis in homine ex
istens. ante quam in illo exsuscitetur.
Unde etiam magnificus et gloriosus ac
incomprehensibilis deus dedit magnum
instrumentum. mittens eundem filium
suum in pudicitiam uirginitatis. que
non potuit habere ullam uarietatem ma
cularum in sua uirginitate. unde ip
sa molliretur. ibi non potuit nec esse de
buit ulla pollutio carnis in mente
uirginis. quia interfectrix et mortifi
catrix mors generis humani ipsam
met nesciente ut in somno decepta
est. quando filius dei in magno silentio
uenit in auroram uidelicet in humi
lem puellam. Mors quasi secura proces
sit. nesciens uitam quam illa dulcis
uirgo portauit. quia sibi erat ab
scondita et uirginitas. Ipsa enim uir
go erat in pauperculis rebus. quia diui
na maiestas eam ita inuenire uolu
it. Nunc scribe de uera agnitio
ne creatoris in bonitate ipsius sic.
Deus qui cuncta creauit et homi
nem ad gloriam illam de qua perditus
angelus cum suis imitatoribus precisus
est ordinauit. ab omni creatura
sua maximo honore et timore
uenerandus et metuendus est. quia
iustum est ut creatori omnium uene
ratio a creatura sua exhibeatur. et

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0226
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

deus super omnia fidelissime adoretur. Quod
et lapis iste quem uides certissime de
signat. Ipse est enim in misterio magnitu
do timoris domini. qui purissima inten
tione in cordibus fidelium semper oriri
et perseuerare debet. Sed quod eum uides to
tum integrum et immense latitudinis atque
altitudinis. habentem ferreum colorem.
hoc est quod eadem firma et grandis mag
nitudo timoris domini firmissime te
nenda est. quia deus metuendus est ab
omni creatura in tota integritate. ut
cognoscatur unus et uerus deus esse. cum
nullus preter eum est. nec similis illi. in quo
est immensa latitudo. quoniam incomprehensibi
lis est in omnibus. et super omnia. et altitudo.
cum sanctam diuinitatem nullus compren
dere nec ad eam pertingere cum altitudi
ne sui sensus potest. quia ipsa est
super omnia. Quod autem est similitudinis
ferrei coloris. hoc est quod onerosum et
durum est humanis mentibus deum time
re. illud ualde graue existens mol
liciei fragilis cineris. quia humana
creatura ipsi rebellis est. Super lapi ·ii·
dem uero ipsum candida nubes. clara
sapientia humane mentis est. ac super
eam positus regalis thronus rotun
dus est fortis et principalis fides. cir
cuiens in christiano populo. cui deus fide
liter consciu est. quia ubi timor
domini radicatur. ibi etiam sapientia hu
mane mentis super apparebit. et de
inde deo adiuuante fides super hanc
imponetur. in qua ipse deus sibi requiem
parat. Cum enim deus timetur per sapientiam
humane mentis in fide intelligitur.

quia cum his tangendus est. ut sedes tan
git dominum suum. Et tunc in his deus parat
sibi sedem existens summus super omnia. quia
neque potestate neque dominatione compre
hendi potest. sed residet in unica et
pura fide quoniam unus est qui credendus
est deus super omnia. Unde sedens in thro ·iii·
no uiuens lucidus. mirabilis glorie tan
teque claritatis ut nullatenus eum perspicue
possis intueri. habens quasi in pecto
re suo limum nigrum et lutulentum. tan
te latitudinis. ut alicuius magni
hominis pectus est circumdatum lapidibus
preciosis atque margaritis. est super omnia
regnans uiuus deus. lucens in bonita
te et mirabilis in operibus suis. cuius im
mensam claritatem in profunditate mi
sterii sui nullus hominum perfecte po
test intueri nisi in quantum fide compre
henditur atque portatur. sicut sedes con
tinet ac circumdat dominum suum. Que
ut illi subiecta est. ita quod nec se ele
uare possit contra dominum suum. sic fi
des non desiderat superbe aspicere in
deum. sed tamen in intima deuotione tan
git eum. Et quasi in pectore suo idem ·iiii·
in sapientia misterii sui habet per
amorem filii sui infirmum et debilem
ac pauperem limum quia homo est. nigrum
in nigredine peccatorum et lutulen
tum in pollutione carnis et latum
secundum similitudinem pectoris hominis.
quod est dilatatio profunde et magne
sapientie in qua ipse deus creauit
hominem. illos respiciens qui sunt in
saluatione anime per penitentiam.
in qualicumque crimine contra deum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0227
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

sunt in sua debilitate calcentauit.
quia tam adeū puenient. Hi s̄ circū
dati cū plurib; ornamentis illoꝝ qui
inter eos surgunt ut lapides p̄ciosi
in magnis p̄sonis q̄ s̄ martyres ac ·v·
uirgines sc̄itatis. et ut margarite
quę s̄ innocentes & penitentes filii
redemptionis. cū quib; idē limus ualde
ornatus ē. dū in humano corpore
fulgent tante uirtutes quę in dō
s̄ fulgentes in omni claritate. Nā q̄
construunt spiraculū et uitā homi
nū. ille inspexit semetipsū. Quomō.
Scilicet cū redemptione. dū p̄sciuit
in sua p̄destinatione filiū suū incar
nari. ita q̄d in ei corpore deberet
abstergi omīs maculosa uarietas
criminū. Et sic uidet etiā animas
quę iustificabunt̄ post multiplica
tionē supfluoꝝ peccatoꝝ. dū adhuc
in corporib; suis s̄. et quę consues
cunt in iusticia dī ambulare post
diuersitatē erroꝝ suoꝝ. qualit̄ con
sistant in dō. ac qualit̄ desistant de
multa obliuione. et quomō reuer
tant̄ de uno quoq; uicio cū quo
s̄ uulneratę in mortalib; ubi ceci
derunt in peccatis. sicut s̄ inspici
entes q̄d multi ppli surrexerunt
de criminib; uiis in quib; ambula
bant. pleni uulnerib; in plagis pes
simis. restaurati de morte fetida
uis criminū. sicut etiā multi ueni
unt qui in amaritudine acerbi
doloris peccati tā grauit̄ s̄ uulne
rati. q̄d ipsi etiā in consuetudine
maloꝝ morū in quib; supra modū
peccauerūt. s̄ ita tediosi. q̄d n̄ pos
sunt amplius spirare in fluctib; ad
opandū mortiferū opus. in adulte
rio et homicidio. et supfluitate om
niū maloꝝ. O miseri. Nunc ueniunt
ipsi quasi pegrini de longinqua
regione. sicut scriptura habet in
eugl̄io ubi adolescentior filius dix̄.
surgā et ibo ad patrē meū et dicā
illi. pater peccaui in celū & corā te.
iā n̄ sū dignus uocari filius. fac me (filius)
sicut unū ex mercennariis tuis.
Hoc tale ē. Homo qui de lapsu pec
cati p admonitionē sp̄s sc̄i reuer
titur in se. dicit. Uolo surgere de
inportabilib; peccatis quę amē
nullatenus s̄ sustinenda de graui
culpa. s; reuertar in recordatione
mentis. plangens ac merens peccata
mea sic ueniens ad patrē meū. q̄
pater m̄s ē quō creauit me. et di
cā illi. Pat̄ peccaui in celū idē in
celesti ope q̄d ego sū. qui me for
masti in uolumtate tua. me sic
tangendo in creatione hac. q̄d ego
etiā celestis debui ēē in actib; meis. s;
feci me contrariū cū turpissimis ope
ribus. peccaui etiā corā te. quia huma
nā naturā destruxi in me. Quomodo.
In multis abhominationib;. Ideō sū
et ego reus in mea pditione & in tua
maiestate. et n̄ sū dignus nominari
filius tuus. quia ppt̄ nequiciā cor
dis mei creaturā tuā in me d̄xi in
aliū modū. quā ante constitutus sim.
S; nunc fac m̄ ut tuo recoempto ser
uo cū mercede sanguinis filii tui. q̄

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0228
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ipsū dedisti immanā mercede quā
mors nūquā rependere poterit. ul
la reconpensatione. s; dimittit pec
catores ppenitenciā. que in passio
ne cæde filii tui orta ē. qa rectā he
reditate filiorū amisi in adā. qui ere
ant filius iniusticia destituī ē gla
felicitatis. Nunc autē debet peni
tentia redimere hominis peccata.
cū sanguine filii tui. Istud ē dicen
dū illis q̄ iterant casū ade. et post
hec reuertunt̄ ppenitenciā. sic puni
gentes ad saluationē. et memores s̄
quod multas causas audier̄t. que
descriptoris s̄ narrande et de cru
ciatu & de sanguine redemptoris eorū.
et recordant̄ gemītes q̄d transgres
si s̄ cū audītu. q̄d cū studio debuer̄t
perpe. uidelicet quomodo seruarent
uerbū dī. cū ipsi negligerent legē
eius que eis erat instituta ad custodi
endū in constitutione pcepti. recu
santes inspicere ~~q̄d deberent facere
uel~~ q̄d deberent facere uel q̄d debe
rent dimittere ppt̄ timorē dnī.
qui tam̄ ueniunt ad uertiatē re
cordantes ea que audier̄t uel sci
uer̄t ad dō quāuis prius ita cecati
essent. q̄d omnino nolebant scire
iusticiā ipsius. ut se ad hoc quicq̄m
declinarent. q̄d ipsā pponerent
peccatis suis. cū spernerent eā. et cū
reicerent retro uerbū dī. respuen
tes legē eī. Multi de istis er̄t sup ha
bundantes in bonis. ita ut nec saci
entur nec eis sufficiat epulari in
domo dī celebrando diuinū offi

ciū. et opando iusticiā eī sup habun
dauer̄t. ita q̄d semp s̄ flentes et me
mores in doloribz malorū que fecer̄t
inanite actis reb; dū colebant illicita
opa. transeuntes licita legis dī. Istud .vi.
ē lumen lumus. quē uides in pectore
pii patris. Quomodo filio dī qui de
corde patris exiuit ueniens in mun
dū. adē credens pplī adherens ipsi
hac intentione qua credit in eū. Cer
te ppterea sic etiā isti apparent in
pectore pii patris. ut n̄ spnat angls
nec ulla creatura hominē qui sūmi
dī filius incarnatus habet formā
hominis in semetipso. quō beatus
angelicus chorus indignū habe
ret hominē ppt̄ magnā feditatē
uiciorū in peccatis eī. cū ipsi supni
angeli inuiolabiles sint ulla disp
sione iniusticie. nisi q̄d acutissime
uident faciē patris. Et q̄d amat̄ apa
tre. hoc etiā amant ipsi in filio. Quom̄.
Scilicet q̄d idē dī filius natus ē ho.
Nā ego pat̄ eundē filiū meū ex uir
gine natū posui in saluationē et in
restaurationē hōis. ut dicit esayas
ppha seruus m̄s. Sicut pastor .vii.
gregē suū pascet in brachio suo
congregabit agnos. et in sinu suo
leuabit. fetas ipse portabit. Hoc
tale ē. Sicut pastor gregē suū pas
cit. sic pascet filius m̄s pastor bon̄
redemptū gregē suū. Quom̄. Ipse pas
cit eū sua lege. quā ipsemet pme
plantauit. Vnde etiā in sua exten
sa potestate ut in brachio suo. scili
cet q̄d idē filius m̄s ē homo. congre

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0229
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

leuabit ipsas in itinitibus suis

gabit innocentes agnos de culpa
ade. p innocentiā baptismi cū eis ex
uitur uetus homo cū opib; suis. Et in
lege sua in sinū suū. Quomodo. Vide
licet q̃a leuat eos sup excelsa celo
rum in q̄d fiunt m̄bra ei. Qua ppt
sic in interiori secreto diuinitatis appa
ret homo in forma sua. q̄d nec an
geli faciunt nec ulla alia creatura.
quia idē unigenitus m̄s ppter re
demptionē humani generis in uirgi
nea carne formā assūpsit hoīs. Ip
se portabit etiā has fetas in corde
suo. Quom̄. Ipse filius m̄s portat ho
mines in sanguine suo. sic q̄d salui
facti s̄ p quinq; uulnera ei. q̄a q̄d
cūq; peccauerint p quinq; sensus
suos. hoc abstergit p sūmā iusticiā
post penitentiā. q̄uo ipse nec eos
ita portauit q̄d incarnatus ē. &
q̄d passus ē uulnera meruit. et q̄d
mortuus et sepultus ē. et q̄d amor
tuis resurrexit. Ipse porrexit etiā
eis manū suā. cū eos retraxit ad se.
Quom̄. Scilicet q̄d idē filius m̄s as
sūpsit humanitatē pillis. qui pu
tabant se pditos ē ppt casū ade.
Idē unigenitus m̄s uicit etiā mor
tē. sic q̄d n̄ potuit amplius dn̄ari
sup eos. Vnde et ipse nouit eos ita
inituitur claritatis suę. ut uentu
ri s̄ in purgatione penitentię. Q̄d
autē eos uides in sinu patris appa
rere. hoc ē q̄d filius hominis pficit
tur cū membris suis in secreto pa
tris. Quom̄. Cū eñ mundus cōple
bit. tunc electi etiā xp̄i qui m̄bra

ipsius s̄. pficiunt. O quā pulcher
ille filius ē. ut psalmista dicit. viij.
Speciosus forma p̄filius homi
nū. Hoc tale ē. Pulcherrima
pulchritudo fulget in eo clarissi
me forme. sine ulla macula pecca
ti. et absq; liquore humani feto
ris. & sine ulla concupiscentia fac
ti opis indesiderius peccatorū. quę
tetigit caro humane infirmitatis.
Hoc nūquā tetigit hunc hominē.
Et eadē forma filii hominis nata
ē in simplicitate p̄ alius hominib;
ita q̄d illesa uirgo genuit eundē
natū suū in ignorantia peccati.
se nesciens meruīna habere filiū.
Quom̄. Q̄uo n̄ sensit ullū contactū
opus in peccatis. ido ignorabat se
habere dolorē in partu. s; intus in
ea corporis sui integritas gaude
bat. O quā speciosa forma. S; nouis
sit hominib; q̄d ibi carnalis pul
chritudo maior n̄ erat nisi ut or
dinatio pfunde sapientię consti
tuit formā hoīs. q̄a patri et filio
& sp̄i sc̄i unus d̄s in trib; psonis. n̄
delectat in pulchritudine carnis.
s; in magna humilitate. ut idē fi
lius di se induit humanitate. In
forma autē eidē filii hoīs n̄ erat
ulla maculositas. ut aliq̄ndo dif
fundit homo molesta facie indi
uersitate corporū. q̄d ē in iudicio
di. scilicet cū m̄bra hoīs diuisa s̄
n̄ recte ordinata ut debiliū. q̄d
n̄ ē sedm̄ naturā formationis in
corpore hoīs. s; sedm̄ iudiciū di.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0230
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

Et fortis quidē natura existit in recta
formatione infirma autē defluit in
diuersitatē formationis contrarię
formę. quod n̄ erat opus huic homini
filio meo. S; in qua magna diuersi
tate sunt hoīes in suis mēbris ita quod
ipsi s̄ nigri. fedi. polluti. leprosi. idro
pici et pleni uiciis. habentes etiā ru
biginē maleficii insuasione diabo
licę artis. et insipientes. et duri uide
re bona dñi. et accusandi atq; cul
pandi de mul.. ta obliuione. quod
iusticiā .. debuerit operari et
operatur .. malū. ac diminuunt bo
nū. despicientes crucē et martiriū
dñi sui. Deus pater inspicit tamē inuen
tione suę bonitatis factū opus de
limo. sicut pater respicit ad filios su
os dū eos eleuat in sinū suū. Et quō
ipse deus ē. habet pietatis patris dilectionē
ad filios suos. Tali m̄ ē etiā sibi interi
or dilectio cordis ad homines. quod
filiū suū misit ad crucē. quasi agnū
mansuetū qui portatur ad uictimā
occidendus. ita quod idē filius reporta
uit perditā ouē quā tulit sup humē
rū suū assūpta humanitate. in mag
nis eā portans dolorib;. cū dignatus
est mori pro omnib; suis. In eisdē autē
hominib; s̄ multi circūdati cū or
namentis. qui decorati s̄ precioso orna
tu uirtutū. qui s̄ martyres. uirgi
nes. innocentes et penitentes. ac sub
iecti magistris suis ut predictū est.
et qui sibi ipsis conscii s̄ in crimi
nib; suis. in his se cruciantes cū in
expugnabili certamine. dū negans
in semetipsis quod s̄. Ibi n̄ ē dicendū
qui s̄ uel ubi s̄ electi. nā omēs conpu
tati s̄. Quis ē enim possibile sit uidere
in profunda sapientiā altissimi. et
indiscretionē scientię eius. quid ipse
habeat in numero numeratorum. Incon
prehensibilia s̄ iudicia eius omnib; homi
nib;. Uobis currendū ē. quia paratū ē
uobis regnū dī. Nā secundum studiū fi
deliū operantiū iusticiā dī qui s̄ ab
luti in baptismo cognitiq; in fide.
talis etiā merces erit eorum. Quod au · viii ·
tē uides quod de sedente in throno
protenditur magnus circulus aurei
coloris ut aurora. cuius amplitudi
nē nullo modo conprehendere potes. hoc
est quod ab omnipotente patre exten
ditur fortissima potestas. et firmis
simū opus eius. omnia conprehendens in
potentia ipsius cū qua ē operans in
filio suo. que semper in maiestate di
uinitatis apud se habuit. preceptū or
dinans ac perficiens omnia opera sua an
te mundū. et in mundo ab initio.
qui pulcherrimi fulgoris uelut
aurora rubet. quia idē filius in sa
pientissima uirgine quam aurora
significat incarnatus ē inspiratio
ne digiti dī. qui spiritus sanctus ē. in quo etiā
factū ē omne opus patris. Huius glorię
circuitū nulla ratione conprehendere
uales. quia nec ipsius potestati nec operi
ulla ē mensura ullius bonitatis uel
potestatis ad illā mensurā que sit
uel fuerit uel fieri debeat in ulla
creatura. nisi quod deus ē inestimabi
lis et inconprehensibilis in potestate.

sua· et inuictus ac mirabilis in opere
x. suo· Et uidit circulus girans ab ori
ente ad septentrionem et ad occiden
tem atque ad meridiem se reflectendo
ad orientem ad ipsum sedentem in thro
no nec habens ullum finem· hoc est quod
potestas ac opus dei circueunt com
prehendendo omnem creaturam· Quo
modo· In uolumtate patris qui
cum filio et spiritu sancto deus unus est orte
sunt omnes creature· que omnes sentiunt
eum in potestate· Quomodo· Omnes sunt
cum inceptione sentientes· scilicet
girantem ab oriente quod est in ortu omnis
iusticie· et tendentem ad septentrio
nem in confusionem diaboli· et ad oc
cidentem ubi tenebre mortis lucem
uite uolunt opprimere luce tamen
ueri resurgente de uicta tenebra
rum caligine· et ad meridiem ubi ar
dens ardor est iusticie dei in cordibus
fidelium· sic se recuruando ad ortum
iusticie quasi ad orientem· Quid est
hoc· Dum per summam potestatem opus dei
secundum preordinatum a deo tempus comple
tum fuerit in hominibus in mundo·
tunc etiam implebitur circuitus eiusdem
mundi perfectus in fine temporis cum
nouissimo die· et refulgebunt in
sedente in throno omnia opera sua in
clausa ei non habentia finem· quia deus in
teger est in potestate ac in opere suo·
qui erat et est et permanebit absque
ulla inceptione ullius temporis indi
uiduitate ita quod non fuerit sed est·
xi. Et quod idem circulus est tante
altitudinis ut eam comprehendere
non possis· hoc est quod superna potestas ita
excelsa est super omnes uitas creaturarum in
sensu et intellectu hominis et ita incom
prehensibilis in omnibus· et super omnia· quod
nulla creatura eam potest fiunt ul
lo capaci sensu· nisi ipsa sit multo
altior quam ei sciendum sit· Vnde etiam
angeli frequenter sonant deum in laudibus·
Ipsi enim uident eum in sua potestate
et gloria· sed non possunt eum perfecte intueri
quasi ad finem· nec umquam ualent sa
turari tam magni tudine quam
xii. pulchritudine eius· Quod
autem esse reddit splen dorem
ualde terribilem scilicet lapidei cali
bei et ignei coloris· hoc est quod diui
na potestas esse demonstrat ui
tam in magna seueritate contra
dissimilatam et impenitentem ac in
punitam iniquitatem formidabilem·
et uidetur calibeum· quia deus est perspicua
iusticia que non habet ullam iusticiam
cedentis mollicie quomodo puluis·
ut dicitur· hoc iniustum iustum est quod deo
non placet· sed ipse est illa iusticia que
quasi calibe confirmauit omnem re
liquam iusticiam· que multo fragilior
est iusticia ipsius· quam ferrum calibe
sit· et etiam quasi igneum· quia ipse est iu
dicialis ignis comburens peccatum in
omni iniusticia que se numquam de
clinare uolunt ad illum querens in
diam eius. Est etiam deus quasi lapis in
homine· quo ipse est uerus et iustus
absque ulla mutatione· quia ut lapis
in mollicie non potest conuerti· ita
non habet ille ullam mutationem· et est

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0232
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

uelut calibs scilicet in pspicuitate
ptransiens om̄ia absq; ulla mutatio
ne ullius t̄poris· q̄a ipse ē ds̄ sup
om̄ia· existens etiā q̄si ignis· quo in
flamat et incendit et illuminat
om̄ia absq; uicissitudine pbati t̄
poris in nouitate quia ipse ds̄ est·
Et q̄d idē splendor undiq; sc̄dm̄ ·xiij·
amplitudinē suā sursū in alti
tudinē celi et deorsū in pfundū
abyssi ita se extendit· ut nullū fi
nē ei uidere possis· hoc ē q̄d uirtus
potestatis ac operis di̅ et iusticia
atq; rectissimū iudiciū ei ubiq; in
incōphensibilitate sua nec in supio
rib; celi nec in inferiorib; abyssi
ullū finē habet· qui cōphendi pos
sit humano sensu· Vides etiā ·xiiij·
de secreto eiͤdē sedentis in throno
stellā magnā multi splendoris ac
decoris pdire· et cū ea plurimam
multitudinē candentiū scintilla
rū· quia p̄cepto om̄ipot̄ patris lu
cifer angl̄s qui nc̄ ē satanas· in
ortu suo magna gl̄a ornatus· et
multa claritate ac decore uestit
pdiit· et cū eo om̄s scintille sui
agminis· tunc candentes in lu
cis fulgore n̄c autē extincte in
caliginis tenebrositate· Qui pri
ad malū n̄ aspexit in inte integro ṽ·
s; estimabat confidens in se ipsū
posse incipe q̄d uellet et pficere
q̄d inciperet· Unde q̄d sedenti in
throno debebat honoris q̄a
peū creatus ē· hoc retrorsit in
se ipsū· atq; cū hoc declinabat

se ad malū· Quod uero cū eadē stella
om̄s confluentes ad austrū inspicie
bant ipsū sedentē in throno quasi
alienū· s; ab eo auertentes magis
inhiabant ad aquilonē· quā eū in
spicere uellent· hoc ē q̄d idē luci
fer om̄isq; comitatus illi in mirabilitē
creatus in ardente bono di̅ constitit·
quasi pobliquū in supbia uidelicet
dedignans regnantē in celo· quia
ipsi om̄s orti in creatione ab initio
gustauerit impietatē que ad pditio
nē se uertit· dm̄ inspicientes n̄ sic q̄d
eū scire uellent in bonitate· s; q̄d se
sup eū uelut sup alienū uellent ele
uare· cū flagrante scilicet elatione
se a cognitione ei auertentes· et plus
tendentes ad casū suū· q̄m dm̄ in
gl̄a sua cognoscere desiderarent·
S; q̄d statim in ipsa auersione in
spectionis sue om̄s extincte s̄· sic uer
se in nigredinē carbonū· hoc ē dū
dm̄ supbe dedignarentur scire· ipse
lucifer cū om̄ib; sequentib; se in ma
licia sua extinctus ē a fulgore clari
splendoris cū quo pdiuinā poten
ciā indutus erat· decerpens in se
ipso interiorē pulcritudinē qua
debuit conscius ēē ab bonū· et se
porrigens ad deglutientē se im
pietatē· ita extinctus ē in eṫna cla
ritate cadens in eṫnā pditionē· Unde
om̄s uersi s̄ in nigredinē extincti
ignis carbonū· quia cū duce suo
scilicet diabolo exuti claritate
sui splendoris· sic extincti s̄ in p
ditione tenebrositatis· carentes

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0233
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

omni glã beatitudinis· ut carbo
ab igne suc igneę scintillę· Q^d autẽ
uentus turbinis ortus ẽ ab ipsis q̃
cas mox ab austro retro eundẽ se
dentẽ in trono, piecit ad aquilo
nẽ ꝑ ꝑpetuas in abyssũ· ita ut ea
rũ amplius nulla uidere ualeres·
hoc ẽ q̃d maximus flatus impie
tatis erexit se in istis anglis iniq̃ta
tis cũ dõ uellent ꝑualere ⁊ eũ ꝑ
supbiã obprimere· q̃s se sufflauit
in amarissimã nigredinẽ ꝑditio
nis· et eos de austro idẽ de bono
piecit retrorsũ· q̃d ẽ in obliuionẽ
dĩ cuncta regentis q̃si ad partẽ aq̃
lonarẽ· ut ubi supbe exaltari uole
bant· ibi confusi casũ inuenirent·
ꝑpt supbiã suã ꝑ ꝑpetuam in abissũ
mortis eunę quę ꝑditio ipsoꝝ ẽ· ita
ut in nulla claritate amplius uide
antur· ut ꝑ seruũ meũ ezechielẽ
saltim meridiano q̃ ardentẽ fructũ
iustitie ferre debuit ⁊ ñ attulit·
xv. locutus sũ dicens· Ecce ego suc
cendã inte ignẽ· ⁊ cõburã inte
omne lignũ uiride ⁊ omẽ lignũ
aridũ· Non extinguetur flama suc
censionis· ⁊ cõburentur in ea omis fa
cies ab austro usq; ad aquilonẽ· Et
uidebit omis caro q̃a ego dñs suc
cendi eã· nec extinguetur· Hoc ta
le ẽ· O stulte qui in supbia tua te
erexisti contra me· ego qui nec ini
tiũ nec finẽ habeo· faciã ut in zelo
meo accendatur inte ignis indignati
onis meę ꝑ quẽ cõburã inte om
nẽ uiriditatẽ illã quã uoluisti

incipere in falsa uiriditate· magis
confidens inte quã in me· quia ar
ripuisti in tua insana scientia et
sedm supbiã tuã· cõburamq; inte
omnẽ ariditatẽ illã ꝑditioꝝ eum
peccatũ in bono aridũ suggeris
homini qui cinis ẽ· q̃a suggestio
tua ñ recipiet inte ulla saluatio
nẽ· s; fiet inte ignis cinus· Nec ẽ ul
la remuneratio salutis tibi· nec il
lis qui te sequuntur in exemplo tuo·
Et ñ extinguetur illa succensio pena
rũ in suppliciis suis· s; cõburet ꝑ ei
pitẽ supbiã· quasi in facie deside
rabilis aspectus honoris· quẽ aspex
isti uelle habere inte met ipso· q̃
electus es ab omni glã tua· ab au
stro scilicet surgens in ardente
clarissima luce ⁊ cadens in tene
bras aquilonis· idẽ inferni· Et
hoc uidebit omis homo· uideli
cet electi ⁊ repbi cognoscentes ge
hennã· quo electi eã cognoscunt·
quia ipsã effugerũt· repbi autẽ
quo eã ea in penis ꝑmanebunt·
scientes q̃a ego dñs omips succendi
eã· ad retributionẽ maloꝝ tuoꝝ di
abole· nec extinguetur malis tuis
nec sequentiũ te· Et sic ꝑditio dia
bolice supbie ꝑiecit eundẽ sata
nan ⁊ anglos eius in exteriores tene
bras cũ noxtorminoꝝ sine ulla con
solatione luminis· ita ut illi nul
lus sit locus inuentus in ẽino lu
mine· ut ⁊ tu o fragilis homo ex
ultra nihil conspicere potuisti·
sicut etiã idẽ ezechiel in spũ meo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0234
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

regitari submistica significatione
dicit· Om̄s qui uiderint te ingen
tib; obstupescent sup te· Nichili
factus es· et n̄ eris in ppetuū· Hoc ta
le ē· Om̄s recti corde q̇ uiderint te
diabole inebriatū uicijs mul tis
gentib; qui te amplexant̄ in puā
ricatione legis dī· arescant obstu
pescentes in tua sorde quom̄ pollu
tus suggestione tua templū in edif
ficatione dī· q̄d hoc ē· Et ppterea
nihil factus es p superbiā tuā in qua
cecidisti ab omni glā saluationis·
q̇a n̄ omnino ullus uigor est in nulla
felicitate· et n̄ eris inuentus ullā
glām amplius habens in eternitate
celestiū· q̇a tu confusus es in illis in
ppetuū sine fine· Sed q̄d splen ·xvi·
dorē illū magnū qui eras abstract⁹
ē· uidisti subito in carū excaecatio
ne reuera ad ipsū sedentē in throno·
hoc ē q̄d pspicuus et magnus ful
gor quē diabolus ppt̄ superbiā et
contumaciā suā pdidit· cū ipsū
et om̄s sequaces ei⁹ inuasit germ̄
mortis quo idē lucifer purioris
erat luminis q̄m ceteri angli re
uersus ē ad dn̄m patrē seruatus
in secreto ei⁹· q̇a glā splendoris il
lius n̄ debuit ēē uacua s; ds̄ serua
uit eā alteri facture luci· Nā quē
ds̄ nudū surgere iussit· atq; n̄ co
optū carne qui diabolus ē cū om
ni comitatu suo s; tam̄ in splen
dore clarū· illius splendorē ser
uauit limo quē formauit homi
nē· tegens ipsū uilissima natu
ra t̄re· ppterea ne se extolleret in si
militudinē dī· q̇a quē clarū creaue
rat in multo fulgore s; n̄ coop
tū tā fragili et tā misera forma ut
ē homo· hic n̄ potuit stare in elatio
ne sua· q̇a n̄ ē nisi un⁹ ds̄ sine initio
et sine fine in eternitate· Ac ido scele
ratissimū ē peccatis criminibus·
qui se dō similat· Nunc autē ego
ds̄ celestis seruaui illustre lum̄
q̄d secessit a diabolo ppt̄ malū
ei⁹· hoc diligent̄ abscondens
apud me· et dedi illud limo t̄re·
quē formaui ad imaginē et si
militudinē meā· sicut aliquis
homo facit cū fili⁹ ei⁹ mortu⁹· cui n̄
adheret hereditas innatis ipsius
quia n̄ habet filios hereditatis·
eandē hereditatē attrahit sibi
patr̄ et cōponit eā in mente sua alij
filio suo n̄dū sibi nato· dans eā
illi cū natus fuerit ex ipso· ·xvi·
Nam diabolus cecidit absq;
herede q̄d ē in recta intentio
ne bonū opus· q̇a nūq̄m aliq̇d
boni fecit nec incepit· et ab hoc
accepit alius hereditatē ipsius·
qui etiā cecidit· habens tamen
herede scilicet inceptionē obedi
entie· quo eā suscepit cū deuotio
ne· quā uis opus ad hoc pueniens
n̄ pficeret· s; gra dī pfecit idē op⁹
in incarnatione saluatoris po
puloꝝ in restauratione bone he
reditatis· Atq; ideo recepit homo
hereditatē suā in xp̄o· quia n̄
dedignatus ē in initio peccatū

p̄ceptū di eū omino diabolus n̄ de
sideravit. servitiū creatoris sui in bo
no s; honorē in sup̄bia. unde n̄ rece
pit gl̄am suā s; p̄iit in p̄dicione. xviii.
Et sicut goliath surrexit adde
spectū david. ita erexit se diabo
lus in p̄sūptione in semetipso. volens
similis ee altissimo. Et ut idē goliath
in sexus virtū david eū prorsus p
nichilo cōputans vili pendit. sic
constructa sup̄bia diaboli contēp
sit humilitatē in humanitate filii
di. qui in mundo natus n̄ gl̄am
suā s; gl̄am patris p omia quesiuit.
Quomodo. Diabolus n̄ desideravit
tangere hoc exemplū. quatinus
se subderet suo creatori. ut se filius
di subdidit suo patri. At tamē da
vid amputavit caput goliath
in secreta fortitudine di. ut spū scō
inspirante scriptū ē. Assumens au
tē david caput philistei attulit
illud in ierl'm. arma vero ei' posuit
in tabernaculo suo. Hoc tale est.
Spolia et direptiones diaboli ac
cepit fortissim' filius m̄s. eū decer
cit caput eidē serpentis antiqui
ybi. In utero virginis. que hoc
caput contriuit. Per quē. p̄ eandē
filiū suū. Que ē hec contricio. Sc̄a
humilitas. que in matre et filio
apparens. p̄cussit primū viciū
sup̄bie. q̄d ē caput diaboli. Et sic
ipse filius m̄s attulit eū humilitate
in suo corpore idē caput in sc̄am
ecclam. que ē visio pacis. ea osten
dens p eandē fortissimā humilita

tē. q̄d infecta ēēt sup̄bia diaboli.
fortissima vero arma ipsius. s̄ obiec
ta ei' vicia cū quib; ille sup̄avit gen'
humanū. q̄d eū coluit p dō. ipse il
lud exuens in viciis suis. ut arma
exuerit homines. Hec confregit fi
lius m̄s. ponens ea in tabernaculo
suo. idē in passione corporis sui.
dū pateretur in cruce. Unde ipsā pug
nā dimisit eiā in tabernaculis.
scilicet in corporib; electoꝝ m̄broꝝ
suoꝝ. ut et ipsi distribuant arma
diaboli cū ipso. Quom̄. Ut sicut ip
se devicit diabolū in passione sua.
sic et ipsi eū devincant se constrin
gentes in desideriis suis. et n̄ sint
consentientes viciis illi'. Et sedm̄ si
militudinē hanc. ut gl'a goliath
data ē david. ita gl̄am que abla
ta ē primo angelo dedi ade et ge
neri ei' q̄d confitetur me servans
p̄cepta mea. intercepta sup̄bia di
aboli. Qui autē acutas aures in
terioris intellectus habet hic in
ardentē amore speculi mei ad
verba hec anhelet. et ea in consci
entia animi sui conservet.

DEINDE VIDI
ultra ambitū circuli qui pende
batur de eodē sedente in throno

Sc̄da [tercie] visio sedis patris.

[illegible]

quasi montē magnū coniunctū ra
dici illius inmēsi lapidis· sup quē cū
nube tronus eidē sedentis positus
erat· ita q̄d idē lapis in altitudinem
erectus· et q̄d idē mons in latitudinē
extensus uidebat̄· Et sup ipsū montē
stabat uelut q̄dda ędificiū quadran
gulū· ad similitudinē urbis qua
drangulę factū· aliq̄ntulūq; in ob
liquū positū· ita q̄d ei⁹ angulus un⁹ (aliusq; ad occidentem)
respiciebat ad orientē; et unus ad
septentrionē et alius ad meridiē· Idē
autē ędificiū in circuitu suo murū
unū duoꝝ generū habebat· quorū
genus unū erat quasi splendor lu
cidus ut lux diei ē· et alterū quasi
conpaginatio lapidū adinuicē
coniuncta in angulo orientali et
in angulo septentrionali· ita ut
illa lucida pars muri ꝑtenderet̄
ab angulo orientali et finiret̄ in
angulo septentrionali· tota inte
gra et n̄ habens ullū locū interruptū·
et ut illa alia scilicet lapidea pars
extenderet̄ ab angulo septentrio
nali ad angulū occidentalē et ad
angulū meridianū· et finiret̄ in
angulo orientali· habens duo loca
interrupta· inter angulū uidelicet
occidentalē et angulū meridianū·
Longitudo autē eidē ędificii erat·
centū cubitoꝝ· et latitudo ei⁹ q̄nqua
gința cubitoꝝ· ~~et altitudo ipsius~~
~~quinquaginta cubitorum~~ et altitu
do ipsius quinq; cubitoꝝ· ita ut ei⁹
duo parietes in utroq; latere ipsius
essent uni⁹ longitudinis· et alii ip
sius duo parietes in fronte et in fine
ei⁹ unius latitudinis· Sz et idē quatuor
parietes ubiq; in circuitu ipsius ędifi
cii ęqualis erant altitudinis· exceptis
ꝑpugnaculis ei⁹· quę aliq̄ntulū emi
nebant altitudinē ipsius· Latitudo
autē int̄ ipsū ędificiū et splendorē
ex ꝑ̄dicto circulo se in ꝑfundū abys
si extendentē· erat in uertice orienta
lis anguli uni⁹ palmi· alibi autē idē
in septentrionali et in occidentali
atq; in meridiana parte tanta un
diq; erat latitudo inter idē ędificiū
et eundē splendorē· ut ei⁹ amplitu
dinē nullom̄ cōꝑhendere possem·
Et hęc me admirante· qui sedebat
in trono iterū dixit ad me·

Primum

Uides quę in antiquis scīs cū
ope iusticię ꝑ bonitatē patris
desup ędificata uelut in pallore
apparuit· incarnato dī filio aꝑta
manifestatione cū ardentib; opib;
ardentet in lucē ꝑcessit· q̄ndo idē
filius dī caduca n̄ concupiscens·
ea exemplo suo conculcari et cęle
stia amari ꝑdocuit· cū priores par
tes mundū n̄ fugientes· nec se ab eo
separantes· dm̄ simplici tantū cre
dulitate et humili deuotione co
lebant· q̄a n̄dū ut om̄ia desererent
eis ostensū fuerat· Unde etiā q̄d ui
des in ea ambitū circuli qui ꝑten
dit̄ de sedente in trono montē
magnū coniunctū radici illius in
mēsi lapidis sup quē cū nube thro
nus eidē sedentis positus ē· ita q̄d
idē lapis in altitudinē erectus· et

quod id est mons in latitudine extensus
uidetur: hoc est quod in potentia ac forti
opere potestatis superni patris quod po
tenter operatur stat mons significans fi
dem que magna est in uirtute palamque
surgens in circumcisione abrahe et
ita proficiens usque in filium eiusdem superni
dei post ruinam serpentis antiqui
per spiritum sanctum inspirata hominibus, qua
tinus in bonitate patris fideliter iiij.
operantes illum credant omnipoten
tem esse deum qui tam magnum hostem supera
re potuit, ita ut per eandem creduli
tatem subleuati ad gloriam illam peruen
gant de qua idem diabolus ob super
biam suam deiectus est. iiij. Atque idem
mons positus est ad radicem predicti in
mensi lapidis misterium timoris domini
habentis quia fides coniuncta est sta
bilitati timoris domini et timor domini
etiam fortitudini fidei, scilicet cum de
patre missus est filius nasci ex uirgi
ne et cum de eodem filio pullulabat ue
ra fides primum fundamentum boni
operis quam timor domini profert cum omnibus
uirtutibus tangens deum in altitudi
ne sua, ita ut in sapientia fidelium
mentium deus super omnia regnans fide
liter colatur. Quomodo? Quoniam timor domini
secreta celi uisu circumspectionis
acute penetrat quia ipse initium in
stitutionis est, cum qua etiam bea
ta fides apud deum in latitudine
perfectionis tenditur cum in bonis operibus
ad sanctitatem dilatatur. Sed quod super iiij.
ipsum montem stat edificium quadran
gulum ad similitudinem urbis qua

drangule factum: hoc est quod super fidem
bonitas patris bona opera edificans
multos fidelium per quatuor angulos
terre colligens trahit ad celestia: sic
munitos in stabilitate uirtutum ut
idem celestis pater in sinu suo quod est
in interiori potestate et in mistico
consilio suo eos benigne componat
cum quatuor quadris in fide. Quomodo?
Ego scilicet altissimus ordinaui
in opere meo primum quadrum
hominum uidelicet adam, cuius genere
ipso reposito per magnum scisma
debilitans processit usque ad secundum
quadrum id est ad noe ubi diluuium
factum est: ubi et misteria filii mei
in archa premonstraui. Sed in eodem
quadro qui est noe per admonitio
nem meam manifestaui illa lucida
parte muri predicti edificii quia
ibi in diluuio suffocans peccato
res in uita hominibus ut mortem fu
gerent et uitam appeterent: sic eis
palam aperiens speculatiuam scientiam
duarum optionis causarum. Quid est
hoc? Homo uiuit et uiget in uiuen
te uita que anima est per quam speculatur
et cognoscit duas semitas uidelicet
boni et mali: quo homo tangitur
hac alterutra parte ita quod manens
in corpore bonum siue malum cum anima
et corpore operatur quod ipse incipit
per optionem animi sui uoluntatem
suam ita complens in opere. Et sic in noe
ostensa est per admonitionem meam spe
culatiua scientia duarum optionis
causarum scilicet acutissima con

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0238
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

sideratione malū spernere & bonū
diligere· que ita cū emissione cir
cūcisionis tendit in p̄cursu uolun
tatis dī usq; ad t̄ciū quadrū· ubi ab
rahā et moyses ē iūcti s̄ in circūci
sione & lege· que circūcisio et lex
ita procedebat usq; ad q̄rtū quadrū
scē trinitatis· ubi uetus testamētū
in filio dī finitū ē cū exteriori sig
nificatione· unde etiā surrexit in
terius gemī p eundē filiū dī in
eccłā qui natus et passus p salute
hominū· resurgens etiā et rediens
ad patrē· angulū illū qui in casu
ade absconsus et adtenuatus erat·
restaurauit in saluationē p aīas
hominū· Quod autē idē edifi .v.
ciū aliq̄ntulū ē in obliquū positū·
hoc ē q̄d homo qui opus dī ē n̄ po
test p̄ fragilitate sua incedere fir
miter sine peccato et audacter si
ne timore fragilis carnis diabolū
supando· s; cū oportet illū humi
liter deuitare et insidias ei9 sapi
enter fugere ne peccet· atq; se fi
deliter coniungere bonis opib;
et sic constare in filio dī· qui q̄si
in angulo sedens lapis angula
ris ē· ita etiā opus electū coniun
gens in homine· Sed q̄d ang .vi.
lus unus respicit ad orientē et
alius ad occidentē et unus ad
septentrionē & alius ad meridiē·
hoc ē q̄d filius dī natus ē ex uir
gine et passus in carne ut mor
tu iusticię homo restauraret· ad
uitā· cui omīs iusticia apposita

ē· q̄d ē angulus orientalis· inde
surgente saluatione animarū
ut ds̄ cōpleuit in eodē filio suo
omnē iusticiā que ab abel usq;
in ipsū filiū dī p̄figurata ē in q̄
finita ē constitutio carnalis ob
seruationis ueteris testamēti· ita
ueniente salute fideliū hominū
p fidē quā idē filius dī attulit
missus a patre in mundū in fine
tempoꝝ· q̄d ē angulus occidenta
lis· Contra diabolū quoq; in abra
hā et in moyse eleuauit se iusticia·
qui in ea p̄monstrabant p̄missā
grām p quā homo saluatus ē· quē
diabolus decepit occidendo cū ut
tauro in lapsu ade· q̄d ē angulus
septentrionalis· inde et miserabi
lis ac mortalis casus qui factus ē
in humano genere post ea p supnā
grām nobiliter et eleganter re
stauratus ē pleno fructu in arden
te ope dī et hoīs q̄d ē angulus me
ridianus· Angulus etiā meri .vii.
dianus ē· q̄d primus homo adā
a dō creatus ē· s; q̄d ab eodē an
gulo speculatiua scientia duarū
optionis causarū n̄ incipit ful
gere· hoc ē q̄d ab ipso adā genus
suū in cōpositū erat· n̄ colens dm̄
in scientia sua officiali seruitute
legis· s; tantū p̄pria uoluntatē
suā adimplens cū sūmo malo· ita
ut nec in recta scientia dī nec in
uera beatitudine ēēt fulgens· im
mo in morte iacens· s; absconsū
erat tamē in corde patris q̄d cū

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0239
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

duarum opinionis excusarum. quō eādē-
scientiā.

homine facere uellet. Angulus
etiā in oriente designat hoc ubi
sc̄ iusticia ostendere incepit. et
ibi etiā aptē manifestata ē̄ ꝑmon
strata speculatiua scientia osten
dens omnē̄ sc̄itatē̄. que postea in
filio dī ꝑficienda erat. Et quia
unaqueq; iusticia in filio dī qui
est uerus oriens erat incipiens.
ideo ē̄ hoc edificiū primū appel
landū ad orientē̄ ~~in honore~~ in ho
nore sc̄itatis que primū etiā in
hoc ueraciter declarata ē̄. Angu
lus quoq; in septentrione ē̄ abrahā
et moyses. quia aduersus satanan
cū operant. opere ꝑdictā speculatiuā
viiii. scientiā cooperiebant. quasi eā cir
cū edificarent cū ꝑciosis lapidib;
et cū desup aurato opere ꝑspicue
iusticie dī q̄d erat circūcisio et
lex. quia iusticia ante circūcisio
nē̄ et legē̄ q̄si nuda erat absq;
opere. Et quartus angulus occiden
talis ꝑfigurat etiā uerā trinita
tē̄. que palā manifestata ē̄ in bap
tismo saluatoris. qui exaxit ple
nā et sc̄am ciuitatē̄ ierl̄m cū om
ni opere suo recurrens ad celū in
viii. saluatione animarū. Sed
q̄d ipsū edificiū in circuitu
suo murū unū duoꝝ generū ha
bet. quoꝝ genus unū ē̄ quasi
splendor lucidus ut lux diei.
et alterū quasi cōpaginatio
lapidū adinuicē̄ coniuncta in
angulo orientali et in angulo
septentrionali. hoc ē̄ q̄d ꝑboni

tatē̄ patris hominib; ex omī parte
data ē̄ quasi securitas una idē̄
munitio et defensio in bonis operib;
quatinus ipsis circūdati et con
fortati carnales concupiscentias
deserant. et ad unū dm̄ qui muni
mentū eoꝝ ē̄ confugiant. Qui mu
rus in duob; ē̄ generib; quia uelut
unū genus muri ē̄ speculatiua
scientia, in acutissima et certissi
ma exquisitione speculationis
animi sui homo habet. ut sit cir
cūspectus in omnib; causis suis. et
etiā uelut aliud genus muri. ē̄ ci
nerea caro hoīs. quia ā dō creatus
est homo. operans factū opus in opa
tione. Et hec speculatiua scien
tia lucet in splendore lucis diei.
quō ꝑ eā homines actus suos uident
et considerant. q̄d splendidus ra
dius ē̄ humane mētis se caute cir
cūspicientis. quia in homine ap
paret hec ꝑclara scientia ut can
dida nubes ꝑambulans mētes po
puloꝝ in celeritate sicut et nu
bes defluit in aere. lucensq; ut
lux diei. quō ipsa candida de
claratē̄ ꝑpt̄ splendidissimū opus
q̄d dēs benigne operat̄ in homi
nib; scilicet ut cū ipsi deuitant
malū ꝑficiant bonū. q̄d in eis
quasi lux diei lucet. In ipsa q̄q;
scientia ꝑcedit unū q̄dq; opus
in homine. Quomodo. Homo
habet duas uias. Quomō. Ipse ē̄
sciens bonū atq; malū. cū sensi
bilitate. Qui dū transit de malo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0240
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

opando bonū imitat' dm̄· faciens
bonū in ipso qui iustus ē· nolens
iniusticiā· S; dū opat' malū impli
cat' p contractore diabolū in pec
catis· cū n̄ uult se committere· nisi
seruat illū in uinculo maloꝝ opu[m]·
quō diabolus querit iniquitat' fu
gitiuis seruare· Si aut' homo abstra
hit se a malo et opat' bonū· tunc sus
cipit eū sūma bonitas· quia se ipsū
ppter amorē dī supauit· qui filiū
suū tradidit p eo in mortē crucis·
Unde etiā sciencia hec ē speculatiua
quia ipsa ē quasi speculū hoc m̄
quō ut homo aspicit faciē suā in
speculo utrū sit in ea pulchritudo
an maculositas· sic inspicit ipse in
sciencia bonū et malū in facto
ope q̄d considerat intra se· q̄a
hec consideratio ē in rationali sen
su quē ds̄ spirauit in hominē·
in cū faciē ei spirauit spiraculū uitę
in anima· Nā uiuere pecoꝝ deficit
quia rationale n̄ ē· anima aut'
hominis nūquā deficit q̄a inte
nū uiuet quō rationalis ē· unde
etiā homo sentit in consideratio
ne boni et mali q̄d opus sit con
trariū uel electū· p grām dī for
matus et inspiratus rationali
sensu in ortu creationis suę illa
gra eū iterū restaurante in elec
tione baptismi· et in saluatione
animę noui testimonii· ut dic
paulus amantissimus m̄s de eadē
electione grę· Reliquię secdm ·x·
electionē grę saluę factę s̄· Si
aut' gra· iā n̄ ex opib;· Alioquin
gra iā n̄ ē gra· Hoc tale ē· Reliquę
quos laqueus mortis n̄ cōphen
dit· ne se declinent post exem
plū diaboli· ille saluę factę s̄ eū
apta saluatione dū ds̄ misit fi
liū suū incarnari· q̄d ē electio grę·
p salute manifestata hominum·
Quomodo· Grā dī construit ho
minē· S; ille lapsus ē in prauis opi
bus· Tunc ostensa ē electio grę in
electi uase· eū ex uirgine filius
dī natus ē· in quo n̄ erat licitū fie
ri ullū lapsū· Nā siquispiā homo
sibi facit aliquā utilē rē quę ip
si ab alio abstrahit· tunc eligit
sibi aliā utiliorē quā et nullus
demat· et in qua ipse pleniter
habundet· Sic fecit gra dī· Ipsa
formauit adā primū hominē·
quē diabolus abstraxit ab inno
centia opis· S; eadē gra fecit
postea plenitudinem bonorū
opū p filiū dī in saluatione ani
marū· Si aut' gra dī fecit sal
uationē· tunc saluatio n̄ ē facta
ex meritto opū hominū· Quoniā
iusticia opis defecit in adā· ita
q̄d homo nūquā rediret in sal
uationē p merita opū suoꝝ nisi
recuparet p eandē grām in iu
stissimo filio dī p opa ipsius· sci
licet q̄d obediens factus ē patri
suo· et nisi etiā homo munda
retur p baptismū q̄d idē filius
dī tradidit hominib;· cū bono
ope· quod opus gra dī opat'

cū homine et homo idē opus cū
illa. Ideoq; ē gr̄a dī cū hoc ope. et
hoc opus ortū ē de gr̄a. Qđ si
saluatio eēt ex merito hominū
et rectū opus hominis eēt ꝑprīū
a se ipso. ita q̄d gr̄a dī opus illud
n̄ accenderet. tunc gr̄a n̄ eēt gr̄a.
Quomodo. Tunc eēt homo a se
ipso et n̄ a dō. et nulla creatura
referret grates dō. et gr̄a dī ni
chil eēt. Nunc autē gr̄a dī consti
tuit hominē racionalitē sub
nixū ut iusticiā opēt in sciencia
boni et mali quatinus de scien
tia ista appetat bonū abiciens
malū. et ut sic cognoscat uitā
et mortē. ꝑ hoc eligens in qua
parte remanere desideret. ut
salomon dicit in intellectu sapi
xi. entie. Apposui tibi aquā et
ignē. ad q̄d uolueris porrige ma
nū tuā. Hoc tale ē. Dš apponit
homini in prima suscitatione
anime uim magnā et acutā ui
delicet prudentiā maloꝝ et bo
norū. que s̄ aqua et ignis. S; si
cut aqua semꝑ mundat et celat
in se multa mortifera animalia
plurimaq; inutilia. ita ē etiā ho
mo mundans in malis factis su
is celans ea n̄ diuulgetē. Et ut etiā
ignis urit n̄ ꝑferens intra se ul
lam indignationē in cōbustā et
ut faber puriora facit monilia
sua ablata rubigine. sic etiā
bonū facit hominē purū euel
lens ab eo rubiginē nequicie.

Nā aqua et ignis dissentiunt. suf
focantes et necantes se inuicē. Sic
etiā facit homo. In malo necat bo
nū. et in bono necat malū. atq; in
utroq; semꝑ occultat intra se silentē
sua desideria hac et illac uersans ea.
xii. Et in ipsa cōmotione desideriorū
habet optionē uoluntatis il
lius cause quā desiderat et ad
hanc uertit se cū uoluntate opis
quasi manū ad hoc porrigendo.
scilicet bonū opus ꝑficiens adiu
uante dō ꝑ grām et malū ꝑagens
insidiante diabolo. ꝑ suggestio
nē artiū suarū. ipso homine hec
inspiciente in sciencia rationali
tatis. Nā in eadē sciencia inspicit
bonū et malū. et inde oritē in ip
so desideriū optionis de duab;
causis boni uidelicet et mali
secdm̄ uoluntatē ipsi?. Quid ē hoc.
Optio ē q̄d homo uidet in deside
rio animi sui quasi in speculo
res aliquas dicens intra se uinnā
posse ē illud uel illud facere ad
q̄d n̄ dū accedit ꝑ opus. s; habet
illud in sciencia sua. positus q̄si
in capite duarū uiarū q̄d ē scien
tiā habens duarū causarū idē
boni et mali. et ita secdm̄ deside
riū suū tendit tandem ad opus illud
xiii. sursū siue deorsū. Et alterū
genus muri q̄d uides quasi cō
paginationē lapidū ostendens
genus humanū designat etiā
rectas institutiones que surrex
erunt in mentib; hominū. ut in

abrahā et in moyse ac in ceteris
qui p̄cedens germen erant legis
dī· cū omnib; apendiciis iusticię
dī in lege· usq; in nouissimū tēpus·
Quomodo· Scilicet q̊d opus dī ē
in homine et p homine· ita q̊d ds
misit filiū suū ppter saluationē
hominū in fine legis sine peccato·
et opantē in humano corpore
atq; ponentē fundamentū fidei
sup semetipsū· hoc modo q̊d por-
tauit genus humanū cū primo
homine eiecto de paradyso ppt
p̄uaricationē iusticię· faciens omē
hoc mirabile in homine p legē suā·
ubi cōp̄hendit xp̄ianā cohortē
quę hec edificatio ē in bonitate
patris· q̊d homo ponendus ē in ce
lesti ier̄lm· Vnde et ipsa gene- xiiii·
ra in unū coadunata s̄ in parte
orientis et septentrionis· quō in
speculatiua scientia et in humano
ope ē cōmunis finitio iniusticię·
in qua genus humanū erat in
obliuione dī implicatū quę se
erexit primū ab adā cū insana
iniusticia ante diluuiū· ita q̊d
ipsa dep̄ssa ē cū cōmuni plebe
ppt magnā iniquitatē in dilu
uio aquarū· ubi eadē speculati
ua scientia apparere incepit
p inspirationē meā cū scientia
boni in noe· ut in angulo orien
tali· sicut p̄dictū ē· S; quāuis se
in noe ammonitio dī erexerit·
tamen ceruix et appetitus ma
li in recordatione ipsius p cessit

ouantē ad aquilonē· ita q̊d iniq
tas scismatis contra dm̄ n̄ ē concul
cata usq; ad abrahā· in quo suffo
cata ē ut in angulo septentriona
li· cū in eo orta ē acutissima acies
iusticię dī· Quod uero illa lucida
pars muri ptendit ab angulo ori
entali et finit in angulo septentri
onali· tota integra et n̄ habens
ullū locū interruptū· hoc ē q̊d spe
culatiua scientia in munitione
mentiū hominū ab angulo orien
tali id ē a dieb; noe incepit appa
rere· cū prius ante noe studebat
iniquitas hoc adimplere q̊d p
petrare posset in irrisione dī ho
minib; uidelicet magis concu
piscentias suas sequentib; quā
culturā dī amantib; q̊a primū
genus hominū ab adā ubi specu
latiua scientia absconsa erat de
gluttiuit diabolus in omni uolun
tate sua usq; ad noe in quo eadē
scientia apte ostensa ē ut p̄dic
tū ē· cū tamen adhuc confide
bat diabolus q̊d eēt habiturus
omne genus humanū in suo p̄
cepto iniq̊tate ita pcedente usq;
ad angulū septentrionalē· hoc
ē ad abrahā et moysen· quō
ante eos in speculatiua scientia
erat iniquitas q̊si integra in sua
nequicia· et n̄ dū interrupta aut
contrita p constitutā iusticiā
legis dī· q̊a necdū circūcisio
aut lex data fuerat· in quib;
tamen patrib; id ē diabolus in

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0243
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

cepit confundi· cū prius quasi
confidenter in mundo regnaret·
sicut dicit paulus meū lucidū
xv. uas electionis· Regnauit mors
ab adā usq; ad moysen etiā in eos
qui n̄ peccauerūt in similitudinē
p̄uaricationis adę· qui ē forma
futuri· Hoc tale ē· Mors regnauit
nullo contra eā militante cū sup
ante bello· de adā usq; ad moy
sen· Quomodo· Quia austeritas et
cultura legis ante moysen data
n̄ erat excepto q̄d circūcisio in
abrahā iussione dī facta ipsā le
niter p̄monstrauerat· s; mortis
uinculū p̄cessit de errore in erro
rē ut sibi placuit· Tunc surrexit
in uoluntate dī fortis miles mo
yses· et p̄parauit fortia arma
iustitię in quib; mors in suo cul
tu destructa ē p instrumēta legis·
quia lex abscondit in se omnē
saluationē animarū cū p̄signi
ficatione filii dī· q̄a etiā mors
dn̄abat̄ in innocentib; q̄ p̄sim
plicitate moderationis suę nes
ciebant in actib; suis opus p̄ua
ricationis adę in nationib; qui
est forma futuri· Quom̄· Adā fu
it iustus et innocens creatus ab
omni conceptione et inceptione
peccati adō· et sic etiā filī dī natus
ē ex uirgine maria ueniens absq;
xvi. ulla macula peccati· Sed ut
uides q̄d illa lapidea pars muri
extendit̄ ab angulo septentrio
nali ad angulū occidentalem·

et ad angulū meridianū et finit̄
in angulo orientali· hoc ē q̄d recta
op̄a hominū cū quib; in dō mu
niti s̄ p̄cesserūt quasi de angulo
septentrionali idē de circūcisione
abrahę cū lege moysi et cū appen
diciis iustitię eoꝝ in hominib; usq;
ad angulū occidentalē· ubi sur
rexit p̄spicua iustitia in incar
natione filii dī· abinde ultra ex
tensa usq; ad angulū meridianū·
ubi ardens opus p baptismū et
p reliquā iustitiā electę et nouę
sponsę eidē filii dī ad restauran
dū adā in saluationē accensū ē·
iterū inde ultra p longata termi
nūq; ponens in primo angulo
orientali· ita reuertendo ad sūmū
patrē· Quomodo· Idē sūmus pat̄
erat in suo misterio unāquāq;
iustitiā ordinans· quom̄ redire
deberet primi hominis casus in
saluationē animarū· reuertendo
ad dm̄· Quom̄· Quia homo ceciderat
idō surrexi in media et misi filiū
meū in restaurationē saluatio
nis animarū· sicut seruus m̄s psal
mista dauid ostendit dicens·
xvii. Sed in lege dn̄i uoluntas eī· et
in lege eius meditabit̄ die ac
nocte· Hoc tale ē· In lege iustitię
quā unigenitus dī natus ex uir
gine demonstrauit mundo q̄
cū patre et spū scō unus ds̄ exi
stens omnia dn̄atur s̄clo· ita q̄d
ipse filius patris incarnatus et
homo uisibilis uisus dn̄s ē eleuat̄

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0244
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

incarne sup omnē creaturā· fuit uo
luntas patris insaluatione· Quom̄·
Quia idē filius dī ante mundū a
patre genitus· postea inmundo
natus ex matre infine temporū·
nec dū incarnatus manens inpa
tre inuisibilis· ut uoluntas inuisi
bilis ē inhomine antequā exeat
inopus· uisibilis deinde apparuit
incarne psalute hominū· Ita cū
eodē filio suo mediatē omnipotens
pater omnē iusticiā· contra pri
mū casū adē· Vbi· Indilectione
eiusdē filii· qui ante tēpora indiui
nitatis gl̄a manens inpatre· mira
biliter postea subsistuto tēpore
mundi incarnatus ē· ut etiā cū
pater inmundū misit de corde
suo sūmū sacerdotē sup omnē iu
sticiā· Vnde et legē iusticię dē filii
collegit· ut eā accepit de patre·
facta lege xpianorum· S; in eadē le
ge quā pater infilio suo consti
tuere atq; facere uoluit· medita
tur indie· Quom̄· Scilicet indie
qui ipse ē· dū nulla obscuritas
iniquitatis erat· in nulla creatura·
priusquā construeret ullā crea
turā sclorum· meditatus ē istā legē
filii sui· Et etiā innocte· Quomo
do· Quia infacta creatura dū se
incepit erigere malū· q̄d quasi
obscuritas noctis inangulo et
inhomine meditatē etiā pater
na usq; innouissimū diē· inquē
pungunt opa sua quę ineffabi
liter opatē ostendens et apiens

omīa bona que ī hōie pficit
legē filii sui· cū in ipso pficere debent·
Sed q̄d uides q̄d pstata lapidea ·xviii·
pars pdicti muri habet duo
loca interrupta· inter angulū ui
delicet occidentalē et angulū me
ridianū· hoc ē q̄d opus humani
generis inmunitione defensio
nis suę duob; modis adhuc in
pfectū ē· cū mēbra incarnati filii
dī constant adhuc quasi inpfec
ta incelestis suis· q̄d ē primus inter
ruptus locus uelut ab occidente·
quō idē filius dī missus ē inmun
dū infine tēporū· et cū deinde
eccła ē similitē adhuc quasi inp
fecta inomnib; uirtutib; suis· ut con
sistere et edificari debet incelesti
ierłm· q̄d ē alter interruptus locus
uelut ad meridiē· cū eadē eccła
pficiet incelestib; Quod autē ·xix·
longitudo ipsius edificii ē centū
cubitorum· hoc ē q̄d denarius nume
rus attenuatus erat in puarican
te homine et recupatus ē infilio
meo pmultiplicē denariū cen
tarii numeri multiplicū uir
tutū insaluatione animarū·
de quo denario pcentenariū
deinde ascendit millenarius
numerus pfectus inomnib; in uirtutib;
pleniter euacuent mille artes
diaboli· cū quib; seducit omnē
cohortē amabilium ouiū omnipotens
dī· Quid ē hoc· Ego omnipotens
construi ininicio ardentia et
uiuentia lumina que lucerent
insplendorib; suis· s; quedā

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0245
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ꝑstiterit in amore meo quedā
autē ceciderit despiciendo me
creatorē suū. S; n̄ decuit me crea
torē. ut institutionē meā uacuā
et irritā dimitterē. Quomō. Ange
lica scilicet creatura superbientis
agminis. hoc bonū qd creator
suus ipsi dedit ad cognitionē suā.
illud sibimetipsi deputauit in
fallacē gl̃am. se posse similē esse
creatori suo. unde cecidit in mor
tem. Tunc ꝓuidit ds quia qd in
eodē ꝑdito agmine cecidit. fortius
restaurandū eēt in alio. Quomō.
Quia creauit hominē de limo
t̃re. uiuentē in anima et corpore.
ut ad gl̃am illā ꝑtingeret. de qua
ꝑuaricator diabolus cū suis imi
tatoribus electus ē. quō homo ual
de carus ē dō. sedm qd cū etiā fe
cit ad imaginē et similitudinē
suā. ita ut in ꝑfectionē s̃c̃itatis
oparet̃ om̄s uirtutes. sicut et ds
condidit om̄s creaturas. et ut
etiā impleret opando in humil
lima obedītione et in ope uirtu
tū subministrationē laudis glo
riosorum angelicorum ordinū. quatin⁹
in hoc beatitudinis culmine ad
ornaret laudē eorundē supnorum
spiritūū. qui assidua deuotione
s̃ laudantes dm̄. atq; ut in eadē
beatitudinē sua hoc adimpleret
qd ꝑditus angl̃s in p̃sūptione
sua ruens euacuauit. Ideoq; ē
homo plenus denarius nume
rus. qui hec om̄ia ꝑ uirtutē di

ꝑficit. S; denarius numerus multipli
cat centenariū in hac ꝑpositione.
quia homo diabolica seductione
corruens a dō. tandē diuina mise
ratione et inspiratione admonit⁹.
strenue incepit dm̄ agnoscere cū
lege et ꝓphetia ueteris testamti. et
deinde acutius cū s̃c̃itate ac omib;
instrumtis uirtuose constantie eccle.
Sicq; incepit homo opari om̄s uir
tutes de abel. ita eas ꝑficiendo usq;
ad nouissimū iustū. qd ē centena
rius numerus longitudinis hui⁹
edificii. qd ds in mistica figura de
monstrat hominibus ne desperent
ꝑlapsi in iniquitatibus suis. s; ut sur
gentes ab eis fortiter laborent
in ope di. quia et unusquisq; ca
dens in peccatis. cū se erigit ab eis.
fortior erit quā prius eēt. sicut
et ds maiores et fortiores uirtu
tes restituit in homine filiū suū
mittens in mundū ad erigendū
collapsū genus humanū. quā
prius homo oparet̃. Unde et ho
fortius opat̃ in anima et corpore
quā si eēt sine corporali grauedi
ne. quō rixat̃ in semetipso in
multis ꝑiculis ꝑficiens fortissima
bella. et uictoriosus existens cū
dn̄o dō suo. fideliter militans et sic
ipsū cognoscens in milicia sua.
corpus suū scilicet castigando.
quia angl̃s carens grauedine t̃re
ni corporis. ē tantū miles celestis
armonie. lucidus. et purus ꝑseue
rans in uisione di. homo uero

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0246
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

grauatus corporali putredine ē
fortissimus et gloriosissimus scissimusq;
miles cū restaurato ope qđ operat͡
ꝑpter dm̄ in anima et corpore. ita
ꝑcentenarium numerū ꝑsentis labo
ris pungens ad millenarium future
retributionis. uidelicet cū in nouis
simo die plenā mercede accipiens.
sine fine in anima et corpore gau
debit in celesti habitatione. Sic er
go ergo denarius attenuatus nu
merus. recuperatus ē ꝑ filiū meū. q̄
natus ex uirgine et passus me ruce
hominē reduxit ad celestia. ut ide
filius m̄s dicit in eugło. Que mu · xx ·
lier habens dragmas decē si ꝑdide
rit dragmā unā. nonne accendit
lucernā et euertit domū. et querit
diligenter donec inueniat. Et cū
inuenerit. conuocat amicas et ui
cinas dicens. Congratulamini m̄.
quia inueni dragmā quā ꝑdide
ram. Hoc tale ē. Sc̄a diuinitas ha
buit dragmas decē. idē in celestis
angelis et in homine decē ordines
supnarū distinctionū. s; dragmā
unā ꝑdidit cū homo magis dia
bolicā seductionē quā diuinū
ꝑceptū secutus in mortē cecidit.
Unde ipsa accendens ardentē lu
cernā scilicet xp̄m uerū dm̄ et
uerū hominē splendidissimūq;
solem iusticie euertit ꝑeū domū
idē iudaicū pplm̄. et intra legē
quesiuit diligenter omnē signi
ficationē que fuit in saluatione.
in qua construit nouā scī ficati
onē. et sic inuenit dragmā suā ho
minē uidelicet quē ꝑdiderat. Tunc
conuocauit amicas idē sclārēs iu
sticias. et uicinas idē sp̄ales uirtu
tes dicens. Congratulamini m̄ lau
dabiliter et gaudenter. et edifica
te celestē ierl̄m uiuentib; lapidib;
~~quia hominē inueni~~. q̄a hominē in
ueni qui perierat deceptione diaboli.
Sicut uides qđ latitudo hui⁹ edi · xxi ·
ficii ē. quinquaginta cubitoꝝ. hoc
ē quod omīs latitudo uicioꝝ homi
nū qui in ope dī edificare debuerīt.
magis tam̄ concupiscentias suas
sequentiū quā opus dī colentiū in
diffusis q̄nq; uulnerib; filii mei que
in cruce passus ē mīdīter abstergīt
et remittīt. ita qđ uulnera manuū
eī opa manuū inobedientie ade et
eue deleuerīt. et qđ uulnera pedū
eī liberauerīt itinera humani exi
lii. et qđ uulnus lateris eī de quo
orta ē ecclīa. deleuit culpā eue et
ade. quō de latere ade eua creata
ē. Unde & idē filius m̄s in ligno
fixus ē. ut hoc aboleret qđ ꝑ lignū
ꝑuaricatio facta fuit. aceto et fel atq;
le potatus. ut gustus pomi dimi
nueret. Et altitudo eī ē q̄nq; · xxii
cubitoꝝ. que ē excellentia diuina
rū scientiarū in scripturis que
ꝑpter opus dī s̄ in quinq; sensib;
qui s̄ in homine quos exspirauit
sp̄c scs̄ ad utilitatē hominū. q̄a
homo cū quinq; sensib; suis respi
cit ad altitudinē diuinitatis. dis
cernens unū q̄dq; bonū scilicet

123v

xx.iii. et malum. Unde et ei duo pa
rietes in utroque latere ipsius sunt uni
longitudinis. quo in edificio boni
tatis di quasi in duobus parietibus aie
et corporis utriusque lateris prosperi
scilicet et aduersi hominem constan
tissime oportet laborare. Quomodo.
Ut deuitet malum. et operetur bonum. Quo
modo. Quia profunda et inconprehen
sibilis diuina potestas instituit ho
minem. ut totis uiribus suis. et toto sen
su suo colat dm equali deuotione.
in longitudine intelligibilis ratio
nalitatis. quo dignum est ut creator
omnium ante omnia et super omnia dig
nissime colatur ds. xx.iiii.
Quapropter et alii ipsius duo pa
rietes in fronte et in fine eius uni
sunt latitudinis. quoniam in opere di sapien
tia et discretio sunt uelut duo parie
tes. uidelicet sapientia quasi in
superiori. et discretio quasi in infe
riori parte. quas ds aspirat equo et
iusto dono suo in magnitudinem
latitudinis humane mentis ad cog
xx.v. noscendum se. Sed quod idem qua
tuor parietes ubique in circuitu
ipsius edificii equalis sunt altitudinis.
exceptis propugnaculis eius. que ali
quantulum eminent altitudinem ip
sius. hoc est quod homo in quatuor
elementis positus ubique fidem catholi
cam per bonitatem patris equali deuo
tione et cultura in alto habebit.
filium cum patre et spu sco uidelicet
colens qui omnia opera sua operatur in
ipsis. Quomodo. Omne opus scilicet

quod filius di operatus est et operatur. hoc perfi
cit per bonitatem patris in spu sco. Quid
est hoc. Quod secundum uoluntatem patris
erat filius redimens hominem per incar
nationem suam. quod est magna bonitas.
quia pater sic ordinauit ut filius
eius nasceretur ex uirgine de spu sco
conceptus. humanitatem assumens
propter amorem hominis. ut eum reduceret
in restaurationem uite. quatinus ho
mo cum deo partem haberet. cum qua in
traret in saluationem per ipsum in recta
et catholica fide. in qua pater et
filius et sps scs cognosci debet unus
xx.vi. et uerus ds. Sed et ibi sunt propugna
cula prestantioris altitudinis. Quo
modo. Quia cum homo respicit in
culmen bone mentis tunc edificat
altitudinem fidelium murorum in uir
tutibus operis di. ascendens super intel
ligibilem fidem. dm uidelicet sciens
esse in potentia diuinitatis sue. super
quam fidem deinde construit altiorem
staturam uirtutum prestantissimorum pro
pugnaculorum. Quomodo. Nam edifi
cat altiores uirtutes. sibi non suffici
ens. ut solummodo fidem habeat in
dm. sed ascendit uirentem palmam quod
est de uirtute in uirtutem. cum quibus
exaltata et decorata est rectissima
fides. quasi ciuitas cum propugnacu
xx.vii. lis. Quod uero latitudo inter
ipsum edificium et splendorem expedic
to circulo se in profundum abyssi ex
tendentem est in uertice orientalis
anguli. unius palmi. hoc est quod am
plitudo supernorum secretorum est inter

opus filii di q(uo)d demonstrauit· quasi
edificiū conuersatus sine peccato
corporaliter in selō scilicet· faciens
uirtutes multas in bonitate patris·
et inter potestatē eiđē patris q(ua)si
splendorē in maxima uirtute sua
se in inferiora et in sup(er)iora exten
dentē· cū filiū suū misit in mundū
in capite scilicet anguli qui respi
cit ad orientē· hoc ē in iusticia que
primū p(re)signata ē in noe p(er) ammo
nitionē sp(iritu)s s(an)c(t)i p(re)figurantē p(er)fectā
illā iusticiā que declarata ē in in
carnatione filii di· ita q(uo)d in his
secretus erat· q(ua)si spaciū uni(us) staturę·
ut extrema manus ē a pollice usq(ue)
ad alios digitos· q(uo)d ē ordinatū
tēpus in paternis uisceribus· quom(odo)
unigenitū suū mittere uoluit in
manu fortissima· ut ipse ita circui
ret cū omnib(us) articulis digitor(um)
qui s(unt) oĩa op(er)a ei(us) in sp(irit)u s(an)c(t)o· q(ua)tin(us)
p(er)ficeret uoluntatē patris sui pas
sus in cruce p(ro)p(ter) miserā ac contēp
tibilē inobedientiā· quā diabo
lus primo homini insufflauit in
· sua suggestione· cū p(ro)p(ter) hoc ad
redimendū ipsū hominē media
di se declinauit ad ūnā p(er) humani
tatē eiđē filii di in incōp(re)hensibi
li altitudine diuinitatis· Sed· xx·viij·
q(uo)d alibi idē in septentrionali et
in occidentali atq(ue) in meridiana
parte· tanta undiq(ue) ē latitudo
inter idē edificiū et eundē splen
dorē· ut ei amplitudinē nullom(odo)
cōp(re)hendere possis· hoc ē q(uo)d nul

lus ~~hominis~~ hominū mortali corpore
grauatus poterit scire elationē ma
li in uisceribus aq(ui)lonaris diaboli· nec
finitionē ei(us) in op(er)ante creatura in oc
casu cadentis hominis· nec initiū
aut finē ardentis meridiei· q(uo)d ē sup(er)
ne iusticie· considerare quom(odo) hec
dilatata et discreta sint· inter opus
et potestatē scientię meę in omnib(us)
p(ro)p(r)iis· scilicet aut in electis aut in rep(ro)
bis· qui om(ne)s postea s(unt) in equissimā p(er)
scrutationē· ita q(uo)d acutissima et
diligentissima districtione exami
nabunt(ur) in p(re)ceptis meis· cū tamen
ipsi om(ne)s p(er)spicue debent considerare
q(uo)d eos pasco in omnib(us) necessitati
bus suis q(ui)a ~~hec~~ hec oĩa in secretis meis
ita occultata s(unt) q(uo)d amplitudinē
p(ro)funditatis eor(um)· nec sensus aut in
tellectus hominis ullomodo cōp(re)
hendere uel intelligere ualeat· ni
si q(ua)ntū p(er)missione mea concedit(ur)·
Qui autē acutas aures interioris
intellectus habet· hic in ardente
amore speculi mei ad uerba hec
anhelet· et ea in conscientia ani
mi sui conscribat·

Tercia uisio. t(er)cie partis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0249
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

POST HEC UIDI
et ecce quasi in medio lon
gitudinis predicte lucide
partis muri designati edi
ficii stabat velut turris ferrei co
loris · ipsi muro exterius imposita ·
latitudinis quattuor cubitorum · et
altitudinis septem cubitorum · in qua
conspexi quinque imagines sin
gulariter stantes in singulo arcu
desuper quasi turritum conum ha
bente · quarum prima respiciebat
ad orientem · secunda autem ad aquilo
nem · tercia vero ad septentrionem ·
et quarta ad columnam verbi dei in
cuius radice abraham patriarcha
residebat · ac quinta ad turrim
ecclesie et ad illos homines qui in
ipso edificio huc et illuc discur
rebant · Similitudo autem una
erat eis in hoc · Singule earum ve
stite erant solummodo quasi sin
gulis vestibus sericis et calciate
calciamentis albis · excepta quinta
que ex omni parte armata vide
batur · Secunda vero et tercia erant
nudo capite dissoluta coma et
alba · carentes amictu palliorum · Pri
ma autem et tercia ac quarta · induite
erant tunicis albis · sed dissimilitu
do ex hoc erat eis · Prima imago
gestabat in capite suo pontificale
infulam sparsis capillis et albis · in
duta quasi pallio albo · inferius in
duabus oris ipsius purpura contex
to · In dextera vero habebat lilia
et alios flores · in sinistra autem pal
mam · Et dixit · O dulcis vita et o dul
cis amplexio eterne vite · et o beata
felicitas in qua sunt eterna premia que
semper es in veris deliciis · ita tamen
quod numquam possum impleri nec sa
ciari interiori leticia que est in deo
meo · Secunda autem induta erat purpu
rea tunica · stans ut adolescens qui
nondum est ad plenum virilis etatis · sed tamen
magne gravitatis · Et dicebat · Me
non terrebit horribilis inimicus scilicet
diabolus · nec inimicus homo · nec
hoc seculum de disciplina dei · cui in
conspectu semper assisto · Tercia vero
tegebat faciem suam alba manica
dextere manus sue · Et ait · O spurci
cia et inmundicia huius seculi ab
scondite vos et fugite ab oculis
meis · quia dilectus meus natus est de
pura virgine maria · Quarta autem
erat velato capite ex albo velami
ne capitis more muliebri · et circum
amicta pallio croci coloris · In
pectore vero suo habebat imaginem
ihesu christi · circa quam in ipso pecto
re suo scriptum erat · Per viscera miseri cor
die nostri · in quibus visitavit nos ori

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0250
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

eius ex alto. Et dicebat. Porrigo manus semper ad peregrinos et egenos ac ad pauperes et debiles. atque ad gementes. Quinta uero armata erat galea super posita capiti suo. induta quoque lorica et ocreis atque ferreis cirothecis. habens etiam in sinistra sua clipeum ab humeris pendentem. accincta quoque gladio. et hastam manu dextera tenens. Sub pedibus autem eius iacebat quasi leo hians ore. lingua extensa ex ore ipsius. et etiam uelut quidam homines quorum alii tubis resonabant. alii quibusdam instrumentis lusoriis iocularium concrepabant. et alii diuersis ludis ludebant. quos eadem imago simul et ipsum leonem pedibus suis conculcans. hasta quam dextera tenebat acriter transfodiebat. Et dixit. Vinco fortem diabolum et te odium et inuidia atque te ospurcicia cum in dentibus fallaci deceptione. Sed in idem edificium uidi duas alias imagines uersus hanc eandem turrim stantes. quarum prior apparebat stans supra pauimentum ipsius edificii quasi in arcu ignei splendoris diuersis imaginibus malignorum spirituum interius depicto. et contra predictam turrim posito. altera uero ipsi arcui exterius tantum collaterali in nullo arcu consistente. ambe uidelicet uultum ad prefatam turrim aspicientes. et uultum ad homines idem edificium intrantes et exeuntes. Vestitus autem erant etiam ipse sericeis uestibus. et uelatus in ligatura capitis albo uelamine more femineo. non circumamictus pallio. indutus uero calciamentis albis. Sed prior earum habebat in capite suo quasi triangularem coronam. rubentem ut rubeus iacinctus rubet in colore suo. induta quoque tunica alba. cuius implicamenta erant uiridi colore ubique distincta. Et ait. Vinco morientem cum fortissimo filio dei. qui exiuit a patre ueniens in mundum pro redemptione hominum. qui iterum redit ad patrem cum in maxima erumna moriens in cruce resurgensque a mortuis ascendit in celum. ideoque nolo confundi fugiendo miserias et dolores huius seculi. Altera uero induta erat tunica alba. sed aliquantulum pallidi coloris. Et in dextero brachio suo portabat crucem cum imagine saluatoris. caput suum inclinans super illa. Et dicebat. Hic infans pertulit multas miserias in hoc seculo. et idcirco uolo semper plorare et habere merorem propter gaudium eterne uite. in quam bone oues ducende sunt per nobilem filium dei. Et uidi quod omnes predicte imagines singula uerba sua per misterium dei dicebant ad ammonitionem hominum. Tunc iterum sedens in trono qui mihi hec omnia ostendebat dixit mihi.

Per fortitudinem et constantiam uoluntatis dei. diuine uirtutes in ueteri testamento leniter

125v

pullabant, scilicet ubi se velut in ignoran-
tia colentibus non diu plenitudinem suavem et
dulcem gustum praebebant, quia tunc tan-
tum austeritas legis delinquentes
acriter corripiebat; postmodum au-
tem per gratiam Dei in nova lege plurimum
fructum proferentes fortem et perfectum ci-
bum in amore caelestium esurientibus cum
summa dulcedine exhibebant, cum prius
ut dictum est quaedam occulta ostensio
et signum futurorum essent, secundum quod etiam
miraculum hoc cum appositionibus suis
demonstrat. Nam haec turris quam vi-
des quasi in medio longitudinis
praedictae lucidae partis muri desig-
nati aedificii stantem, habet typum prae-
cursus voluntatis Dei, quae in circum-
cisione multis modis et diversis
significationibus manifestata est, ita
ut quod Deus in signo caedis circumcisio-
nis demonstravit legem et per legem
gratiam evangelii, quoniam fide propalata in
fideli Abraham surrexit in ipso etiam
circumcisio in mysterio verae praefigu-
rationis, quia per divinam potentiam
instruxerunt se fortes virtutes
incipientes in eodem Abraham quasi
in medio longitudinis specula-
tivae scientiae duarum optionis cau-
sarum sub munitione firmissimae
bonitatis superni patris, cum post-
modum apte futurae erant per volun-
tatem Dei illud in figura praesignan-
tes quod Deus facere voluit priusquam
hoc manifeste ostenderet in opere.
Quae ferrei coloris est ipsique muro
exterius imposita, quae est iusticia

Dei fortis et invincibilis, se in ipsa
speculativa scientia quasi exterius
ostendens per circumcisionem, quae se fo-
ris carnaliter formavit, posita cum
beatis virtutibus in spiritualia spiritalis
muri, quem constituit Deus in hominibus.
·ii· Et eadem turris est latitudinis quatu-
or cubitorum, quia per voluntatem Dei
ipse virtutes operantur in homine
posito sub extensione quatuor [elementorum quibus]
vegetatur corporaliter vivens in cor-
pore, et altitudinis septem cubitorum,
quia in altitudine septem donorum
Spiritus Sancti tanta firmitas est ut se ipsa
turris ita erigeret quod ex ea prodi-
ret ecclesia in incarnatione Filii
mei praefigurata in circumcisione
·iii· veteris testamenti. Quod au-
tem conspicis in ea quinque ima-
gines singulariter stantes in singulo
arcu desuper quasi turritum conum
habentes, hoc est quod in turri hac idem
in fortitudine circumcisionis pen-
debant quinque fortes virtutes, non
quod ulla virtus sit vivens forma
in semetipsa, sed solummodo perlucida
sphaera a Deo fulgens in opere hominis,
quia homo perficitur cum virtutibus, quoniam
ipse sunt opus operantis hominis in Deo.
Unde ipse quinque virtutes ad simi-
litudinem quinque sensuum hominis
in hanc turrim positae sunt, quia mul-
to zelo tangebant circumcisionem
abscidentes ab ea iniquitatem, ut quinque
sensus hominis in ecclesia circumciden-
tur per baptismum, scilicet tamen in hominibus
non operantes per semetipsas, quia homo

cum illis operatur et ipse cum homine. Sicut
etiam quinque sensus hominis non operan
tur per se, sed homo cum illis et ipsi cum ho
mine, ita invicem fructum facientes.
Et sunt singulariter maximo studio de
suadantes in singulari scilicet sta
tura magisterii virtutum apicem ha
bentes, id est praecellentem et bene composi
tam dignitatem virtuose constantiae.
Et prima imago respicit ad orien
tem, quia virtus illa perspexit ad filium
dei planctu amoris, ut quandoque ve
niret, hoc aperte loquens de aeterna vi
ta quod circumcisio habuit in abscon
so. Secunda autem videt ad aquilonem,
quoniam ipsa consideravit partem ori
entis ~~et partem orientis~~ et partem aqui
lonis in magna disciplina aspici
ens ad deum quasi ad orientem, dedig
nando inconvenientiam indiscipli
natae lasciviae, scilicet quod deus non habe
batur in veneratione, despicien
doque quod lex dei digne non habebatur
in populo illo quasi in aquilone. Tertia
vero tendit ad septentrionem, quia
illa fortissime prostravit superfluam
fornicationem despiciendo eam et se
met ipsam ab illa purgendo legali
institutione. Quarta autem vertitur ad
columnam verbi dei in cuius radice
Abraham patriarcha residet, quoniam
ipsa versa fuit adhaerens incarna
tioni filii dei, quam velut in funda
mento Abraham tetigit cum praesigni
ficatione mirae profunditatis ariete
in pendente in spinis. Quinta vero
respicit ad turrim ecclesiae et ad il

los homines qui in ipso edificio huc
et illuc discurrunt, quia illa erexit
se victoriose destruere omnem iniu
stitiam quae orta est in Adam, respiciens
ad fortitudinem ecclesiae ut victoriose
pugnet contra vitia diaboli, et ad
homines qui in ea diversa varie
tate morum discurrunt, ostendens
eis ingemiscendo zelo dei ut oves
iustitiae essent perseverantes. Quod autem .IIII.
similitudo una est in eis, hoc est quod
pari devotione deum colunt in operibus
hominum. Nam singulae earum vestitae sunt
solummodo quasi singulis vestibus seri
cis, quia unaquaeque earundem virtutum
habet in se dulcedinem et suavitatem,
quibus nullatenus gravant nec con
stringunt homines, sed ut suaviter
balsamum sudat de frutice suo, sic
molliter operantur dulcedinem caelestis reg
ni in humanis mentibus sine sorde et
duritia iniustitiae. Et sunt calceatae cal
ciamentis albis, quoniam recte sequuntur
iustitiam meam in albedine caelestis
regni, transeundo subiectionem dia
boli et omnino conculcantes vesti
gia eius in hominibus. Sed quinta virtus
ex omni parte armata videtur, quia
ipsa perspicit ad ecclesiam in qua for
tissime pugnae adversus diabolica
vitia perficiuntur, extendens in ea
ubique victoriam suam cum pretiosissima
armatura quae est invictissima
fortitudo dei, quae pertranseundo
occidit omnem iniustitiam in con
fusione diabolicae fraudis. Quod
vero secunda et tertia sunt nudo capite

dissoluta coma et alba· hoc ē q̄d
nullū supplicium laboris· nec onus
diuiciarū· aut concupiscentię si
bi inponunt p amore meo· s; nu
do capite id ē apta consciencia
sua apiunt in omne occultū suū·
ardentes semp in dilectione mea·
cū omnē confusionē et lasciuiā
concupiscentię carnis de se abici
unt· hoc incipientes in albis crini
bus q̄d ē claritas mtis bona opa de
siderantis· Et carent amictu palli
orū· quo aspiciunt mores paga
norū cū inpudicicia et spurcicia
diaboli· et cū omnib; curis secla
ribus· quia sapientia hui⁹ mundi
stulticia ē apud dm· Prima quoq;
et tcia ac q̄rta indutę s̄ tunicis al
bis· q̄d ē apphensio innocentię·
pfigurantis incarnationē filii
mei cū suauitate castitatis· qui
morti subtraxit hominē· indu
ens eū uita in saluatione· Quod
autē dissimilitudo ē eis· hoc ē q̄d
diuersarū uicissim ē in dono sps sci·
cū uirtus hec habet hoc instrum
tū animę et uirtus alia illud· unv̄
tam̄ studiū existentes in dō· ita
q̄d celestis ierl̄m pfecte construat̄
cū eis· quia ipse ē opus q̄d hoīes
opant̄ p q̄d ad dm̄ pueniunt·
·V· Unde hec prima imago desig
nat amorē celestē· quia ipse
p omni cura inē debet homini
bus· gestans in capite suo ponti
ficalē infula sparsis capillis et
albis· qa ualde coronata ē in
sūmo sacerdote ihu xp̄o et in sū
mis sacerdotib; ueteris testamti·
et nullis qui eidē filio dī dixert·
utinā dirumpes celos et descende
res· stans denudatis capillis sine
muliebri uelamine capitis in albe
dine apparentib; pfigurans in eis
q̄d sacerdotale officiū denudan
dū ē et coniugali officio· in aduen
tu ipsius filii mei· qui imitandus
ē a sacerdotib; suis in castitate pp̄t
saluationē· qa ipsi pfectissimo ce
lesti amori sic semp adherere de
bent· ut excucient prauos mores
hominū a contagione peccati· Cla
ra et candida pars existentes in
spiritali dono dī· Que etiā induta
ē quasi pallio albo· inferius in
duab; oris ipsius purpura con
texto· hoc ē q̄d eā circūdedit grā
dī in albedine lenitatis· subnixa
et ornata in finib; pfectionū sua
rū cū decoris ornamtis caritatis·
quia cōphensio diuinę grē inē
debet termino uniuscuiusq; boni
opis· constans in duab; partib; ui
delicet in uirtute dilectionis dī et
hominis· Q̄d uero in dextera sua
habet lilia et alios flores· hoc ē·
q̄d in bono ope habet candida
pmia liliorū ętnę uitę· et claritatē
ętnī luminis· et alios sertans flos
culos qui s̄ sodales sui· qui se illi
coniungunt celesti amore· Sed
q̄d in sinistra sua gestat palmā·
hoc ē q̄d ipsa in recordatione mor
tis habet palmā ascendentē de

occulto beate uirtutis cū qua mortē
quasi torrentib; lapidib; obruit.
ut etiā declarat in uerbis suis ad
filios dī ut supra dictū. Secūda
autē pretendit disciplinā quo pᵉ
amorē celestis uitę oritur constric
tio carnalis concupiscentię in dis
ciplinā magnę contritionis. Quę
induta ē purpurea tunica. quia
circūdata ē lege mea. et mortifica
tione carnis in hominib; q̄d ē ex
emplū filii mei in purpureo in
dumento. ut idē filius mīs ex uirgine
natus ē incarnate. quę omnimo
do operata ē in ipso. Stat etiā ut ad
olescens qui n̄ dū ē ad plenū uiri
lis etatis s; tamē magnę grauitatis.
quō disciplina semp ē in puerili
timore. ut puer ē in constrictione
timens magistrū suū sub magi
stratione. Unde et ego omps semp
magister sū disciplinę. quia ipsa
uiuit ē quasi n̄ uirilis. quō n̄ uult
ēē potens in officio pprię uolunta
tis suę. s; semp fideliter timere in
magna districtione reuerentię.
sicut etiā ostendit in supra dictis
uerbis suis. Tercia uero declarat
uerecundiā. quō pᵉ disciplinā sur
git pudor uerecundię a se fugans
confusionē peccati. Qua ppt te
git etiā faciē suā alba manica
dextre manus suę. quia purgit
interiorē conscientiā suā quasi
faciē animę fugiens a fornicatio
ne et a pollutione diabolica. se
defendens candida ueste inno

centię et castitatis. eā habens in dexte
ra q̄d ē in saluatione operis sui. quō
ipsi potenter adheret contemptis
·vi· omībus spurcicie satanę. q̄m omīno
abicit de sē. ut etiā declarat in p̄
dictis uerbis admonitionis suę. ·vii·
Quarta autē significat m̄iam.
quia pᵉ uerecundiā eleuat se
ad egregiā uirtutē misericordię cū etiā in
corde eterni patris ē uera misericordia gr̄
eī. quō ipse pc̄ā hoc ordinauit. in
antiquo consilio suo. q̄d primū
ostendit mitiū abrahā in circū
cisione educens cū dextera sua et p̄
cipiens ei ut circūcideret ipse et
genus sū. q̄ndo illi demonstrauit
magna mirabilia in uera trinita
te p quę et filiū suū p̄nuncians
erat in figura. q̄d totū ē illa m̄ia
quā idē abrahā p̄signauit offe
rens ysaac. Et ē uelato capite ex
albo uelamine capitis more muli
ebri. q̄d ē tegim̄ et initiū saluatio
nis quasi caput miserationis. pditas
animas de exilio mortis reducen
tis. sub candore pii uelaminis.
quō albas facit animas et homi
·viii· nē fulgentē dū coopertus fuerit
cū m̄ia a dō. q̄a illis hominib;
qui dm̄ in indignatione habent.
dū adhuc in peccatis s̄ his fulget
post illatā sibi celestis m̄iam ut
radius solis in blanda suauitate.
quō m̄ia in muliebri psona fe
cundissima mater ē animarū de
pditione. Nā ut mulier operit ca
put suū. ita deprimit m̄ia mor

127v

te animarum. Et sicut mulier suauior est uiro. sic est misericordia suauior rabida insania criminum in insania peccatoris priusquam cor eius uisitatur a deo. Sicut et eadem uirtus in muliebri forma apparet. quam in feminea castitate clausa uirginea materia surrexit in uentre marie suauissima misericordia. que semper erat obumbrata in patre. donec pater eam uisibilem ostendit per spiritum ·ix.
sanctum in utero uirginis. Et circummicta est pallio crocei coloris. quia circumdata est splendidissimo sole quod est signum filii mei fulgentis de celo in mundum sicut solis splendor in terra. quo idem filius meus uerus est sol illuminans mundum cum sanctificatione ecclesie. Quod uero in pectore suo habet imaginem ipsius unigeniti mei. hoc est quod in pectus misericordie inclinaui eundem filium meum. dum eum misi in uterum marie uirginis. Unde et circa eam in pectore eiusdem uirtutis scriptum est. Per uiscera misericordie dei nostri in quibus uisitauit nos oriens ex alto. Quid est hoc. Quia ubique in circuitu potestate mea demonstratur in secreto scientie pectoris misericordie. quod filius meus uera misericordia est. Quomodo. Sicut predictum est in uerbis zacharie serui mei in euangelio dicentis. Per uiscera misericordie dei nostri in quibus uisitauit nos oriens ex alto. Hoc tale est. Per uiscera patris misericordie saluatio est quia absconsum in corde patris erat ut uiscera manent in homine quod filius eius in fine temporum incarnaretur. ubi uisitauit deus homines. Quomodo. Celesti scilicet pane qui filius eius est natus in carne ex maria uirgine. qui ueniens ex alto idem de corde patris exiens prebuit maximam querentibus se misericordiam. sicut etiam ipsa uirtus in supradictis uerbis suis filios dei alloquitur. Quinta uero imago prefigurat uictoriam. quo post misericordiam quam ostendi in circumcisione filium meum uolens mittere in mundum. exsurrexit se uictoria in eadem circumcisione ita procedens cum maiore uirtute usque ad filium meum. atque cum ipso in nouissimum diem. Nam in filio meo superaui antiquum serpentem. qui super caput suum extulit se. humanum genus rapiens per multe nequicias quibus illud comprehendit quasi in catena sua. cum easdem nequicias unigenitus meus deuicit per omnia bellicosa arma. que surrexerunt in incarnatione eius floris omnium uirtutum. Quid est hoc. Post misericordiam surgit uictoria. cum se ipsum homo deuincit ex aliena uicia. Quomodo. In predictis uidelicet quinque uirtutibus. primus est amor celestis. scilicet in hoc quod homo scit et agnoscit deum. diligens eum super omnia. Deinde causa illius fidei ligatur idem homo in lege discipline. de qua ipse compescit crimina peccandi per bonam et rec

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0256
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

tā uerecundiā· In his ergo trib; ui
rib; iustificabit̄ homo in corde suo·
sic inspiciens aliā rē que ē angu
stia p̄ximi sui· que p̄curabit in om
nib; necessitatib; ei ut se· Unde et
mox surgit homo fortissimus mi
les cū his trib; uirtb; in quib; p̄fect9
ē inimic̄ sua· imitando inuidia
filiū meū uerū samaritanū· sic in
uictoria p̄transiens uires diaboli
cū armis uictoriosissimarū uirtu
tū· cū se ipsū uincit et p̄ximū suū
regit· in ipsis uirtutib; occidens
omne malū· abiciendo uidelicet
sup̄biā que adā expulit de para
diso· Et eadē uirtus armata ē ga
lea sup posita capiti suo· quia ho
mo pleno celesti desiderio ad d̄m
qui ē caput omniū suspirare de
bet· ut salutē consequat̄ et̄nam·
Induta ē quoq; lorica· ut homo
resistat diabolo· constringens in
iusticia uoluntatē carnaliū desi
deriorum suorum· in uero timore· et cū
iusto tremore subiectus d̄o fideli
metuens districtū iudiciū ei9· ut p
me cōmonitus dicit psalmista da
uid· Illuxerūt coruscationes tue
orbi t̄re· cōmota ē et contremuit
t̄ra· Hoc tale ē· Effulserūt mirabilia
et secreta tua o d̄ne cunctorum· et mi
rifice apparuerūt· Quomodo· Ut
choruscatio que ex parte uidet̄
et ex parte occultat̄· quō misteria
tua nunc intelliguntur· nunc au
tē nesciunt̄· Nā n̄ ē gens diffusa
in latitudine totius orbis q̄ in uo

luntate tua mirabilit̄ creatus est·
quin adorā nomē glorie tue· et poten
cia maiestatis tue diuersis modis
et admirandis signis mirifice p
uenerit· etiā si etiā lumē fidei et ue
ritatis n̄ d̄m p̄fecte ad salutē sui
illustrauerit· Qua p̄pter homo
in magnis suspiriis cōmotus auer
tit se a uoluntate sua· deserit q;
concupiscentias suas tremēdo ui
delicet sup̄nū iudiciū· quia ipse
prius inn̄̄cens actib; ambulans·
sumet inprudenter oblitus erat·
cū nunc sapienter redit ad se· Est
etiā p̄fata uirtus induta ocreis·
ut recta uia sibi denunciata effu
giat ruinam mortis p castigatio
nē corporale· Induta ē et ferreis
cirothecis· quatinus effugiat op̄a
diaboli percussione mortis· et
p̄rechssima fide· ita ut in d̄m cre
dat· sic euadens laqueos truculen
tissimi inimici· Habet etiā in sini
stra sua clipeū ab humeris pendentē·
quō in sinistra parte que ē diabo
lica pugna contra hominē· circū
data ē grā fortissimorum p̄ceptorum di·
quib; homo tanta fidei fortitudi
ne circūdet̄ et defendat̄· ne diabo
lus eū corrūpat suasionib; suis·
et ne ipse homo se subiciat uicus
illius· p̄tectione di ab humeris cir
cūdatus· quō grā di adheret cre
te fortitudini anime ad d̄m· in li
gatura dilectionis di et p̄ximi· Et
accincta ē gladio· q̄a homo debet
se constringere castigatione cor-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0257
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

hoc faciens ē fortissima pace dūi que uera est iusticia contra nequissimū certamen

poris. in austeritate sermonis dī. et
asi ex abaliis abscidens iniquitatē.
Hastā quoq; manu dextera tenet.
qđ ē ut homo cū fiducia sit au
dax in dō superare omnē spurci
ciā diaboli et hominis. qđ dif
ficile debellari potest nisi adiu
torio dī. Qđ autē sub pedib; eius
iacet quasi leo hians ore. hic ē di
abolus quē uictoria pedib; rech
tuneris uite & ueritatis pstrauit.
cū idē satanas acerrima et ama
rissima crudelitate hians deglu
tiret genus humanū. Lingua u°
extensa ex ore ipsius est existima
tio eius qua t̃ribili iniquitate pu
tabat omne genus hominū ab
adā peccatū omnino deuorare. ·x·
Et qđ etiā sub pedib; eius iacent
uelut quidā homines hi s̄ sub
agilitate eius torpentes fistulę diabo
li. quę se flectunt ad nutū omīs ma
li. quas ipsa peruertit in bello dī recte
pcedens iusticia. quia eędē puer
se machinationes in diuersis mo
rib; subdunt diabolo. illi famu
lantes. Quorū alii tubis resonant.
quō bachantē sonitu omniū ma
lorū et insaniunt clam flagran
te mīte odio habentes iusticiā dī.
genus scilicet sup genus hoc faci
ens in magna supbia. Et alii quib;
dā instrumtis lusoriis iocularitē
concrepant. quia fallaces s̄ in illu
sionib; fantasticis ad diabolū ptī
nentib; et quō petulaces s̄ intor
tuosa lasciuia clamonis inuiden

disciplinę

tes dī. Alii quoq; diuersis ludis lu
dunt. quō uersant in diuersitate
et spurcicia uiciorū quę secdm libitū
uoluntatis suę ut excogitant in
semetipsis l pinsidias diabolicas
adimplent. Et hos oms eadē imago
simul et ipsū leonē pedib; suis con
culcat. quia nimio hodo oms has
uanitates arcū ppli et suasiones
satanę conterit iniusticia dī. Sed &
hasta quā dextera tenet eos acrit
transfodit. quō p fiduciā et auda
ciā ad dm fortissime transfigit
supando et uulnerando in dolorib;
has oms inmundicias. qa a dō de
ludunt et ad nihilū deputant. ut
ipsa etiā in p̄dictis uerbis admo
nitionis suę demonstrat. Sed
qđ intra idē edificiū uides duas
alias imagines uersus hanc eandē
turrim stantes. hoc ē quod intra
opus illud qđ celestis pater opatus ē. pfi
lum suum. pala cū ostendens in aperto
ope qui in circūcisione ostensus ē
in obumbratione duę uirtutes
surrexert. qđ ē exemplū xpī in
una. et sequi uestigia eius in altera
obuiā p cursu uoluntatis dī max
ima fortitudine et reuerentia
aparentes. quia in se ipsis decla
rant fructū. qui pfiguratus ē in
circūcisione. Et prior earū appa
ret stans supra pauimtū ipsius
edificii quasi in arcu ignei splen
doris diuersis imaginib; malig
norū spirituū interius depicto
et contra p̄dictā turrim posito.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0258
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

quia eadē uirtus pficit̄ in t̄renis
reb; eas conculcando in bonitate
patris. cū diligent̄ ptransit de
sideria carnis in exemplo filii dī.
Quomodo. Quia in multa toleran
tia ptransit aduersa mundi. for
titer examinata et excribrata in
arcu. idē in excellentia sclaris po
testatis. que ignea ē in teriore de
terrenis supbie. quā diabolica
turba subsequit̄. interiora aīi
me sclariū desideria carnalia di
ligentiū attrahens sue uolunta
ti. cū etiā idē arcus pt̄renā poten
tiā in multis modis mūdū oppo
nat se iusticie. repugnans uero
testamēto qđ edificatū ē in dō.
que tamē omīa supat uictrix uir
tus p adiutoriū dī in bonis ho
minib; quāuis multū inpug
nent̄ et fatigent̄ ab insidiis ma
lignorū. Altera uero ipsi arcui
exterius tantū collateralis. in
nullo arcu consistit. quō cū pri
or uirtus timidā potestatē pa
tient̄ deuitet. que ipsi multas
penas intulit. pcedit uirtus hec
foris eandē potentiā. quia de
penis quas illa ptulit hec quasi
extra eandē potestatē orta ē ra
biē et effugiens. s; tamen iuxta
eā. qđ ē recordatio cr̄ianarū unđ
originē duxit. sine depssione ar
cus consistens. quō libera ē apo
testate huius sc̄li pala crucē xp̄i
baiolando. Qđ autē ambe mūdū
ad p̄sentē turrim aspiciunt. hoc

ē. qđ ipse s̄ plenū opus pfiguratū
in pcursu uoluntatis dī in circū
cisione ueteris testamti. conside
rantes initiū radicis sue. maiores
tamē eodē initio suo qđ in circū
cisione habuert̄ existentes. q̄a
fulgens opus pcellit in inceptione
doctrine. in mūdū etiā aspicientes
ad homines idē edificiū intran
tes et exeuntes. qđ ē admonitio
earū in spū scō ad pplos q̄ ad diu
ina legis iusticie ambulant
et ad illos qui s̄ in criminib; dia
boli uolentes recedere de uia iu
sta. unde exhortant̄ ab eis ut eas
in bono imitent̄. Vestite s̄ .xv.
etiā ipse sericeis uestib; quia ha
bent suauitatē illā ut homo n̄
grauet̄ in indignatione laboris
psecutionū. Et s̄ uelate in liga
tura capitis albo uelamine mo
re feminero. quō iustū ē ut ho
subiectus sit dō capiti suo. ipsū
metu sue iugiter circūponens
in candore dilectionis. ita ut
eū in gaudio et leticia amplec
tatur. sicut mulier uirū suū
habebit in honore timoris et
amoris. ut construit ds. S; n̄ s̄
circūamicte palliis. quia ca
rent omī sollicitudine sclari.
se tamē declinantes post illa
que s̄ etiā in dō in uita futura.
Induite s̄ autē calciamtis albis.
quō lucent in itinerib; iusti
cie p albedinē fidei in oīb;
hominū. ut et ipsi sequantur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0259
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

XII. uestigia exempli carū· Prior au
tē imago designat paciētiā· quia
illa surrexit in cornu abrahe· q̄d
ē in inceptione obediendi cū obedi
uit· dō significante in circūcisione
primū sonū obedītionis post casū
adē p̄currente opante obedientiā
in uero uerbo q̄d ē in filio dī· ut so
nus uerbū p̄currit· In septentrio
nali parte uidelicet obposita neq̄
cie et inquietudini antiqui ser
pentis· Et habet in capite suo quasi
triangulare coronā· rubentē ut
rubeus iacinctus rubet in colore
suo· quō in principio m̄ltis fideliū
hominū p fide scē trinitatis ualde
coronata ē· qui carnē suā contem
nentes p amore dī et uera fide san
guinē suū fundere n̄ dubitant· q̄a
et filius dī apparens in carne mor
te deuicit cū rubore sanguinis sui
p quē ecclā decorata ē quasi cū no
bili rubente iacincto in decore suo·
Induta ē quoq; tunica alba cuius
implicamīta s̄ uiridi colore ubiq;
distincta· q̄a sibi induit uestimen
tū opis dī in albedine pperui lu
minis ornatū scilicet in implicamī
tis suis· que s̄ erumne et gemitus
dicentis o q̄n̄do ueniā ad aspectū
ueri luminis· q̄d desideriū feliciē
in ipsis tam uita habet in adobum
brato exemplo p q̄d decorantur
ipse aduersitates fideliū in muri
dinate anime multis calamitatib;
distincte· ppt̄ dm̄ in paciencia hec
omīa sufferentes· ut etiā eadē uir
tus declarat in p̄dictis uerbis suis.

XIII. Altera uero imago p̄tendit ge
mitū· quō p̄ paciētiā contra
riorū eleuat se in electis meis gem
tus recordationis uite surgens ad
monitione mea· ut de corde meo
filiū meū misi ppt̄ gemitū ppli
mei· Nā ppls m̄ltis in ueteri et in nouo
testam̄to habebat et habet hanc
recordationē m̄ltis quā gemitus
cōphendit in lamētabili ornamēto
suo· quō ipsa uita conpunctio cor
dis ē· Ppter q̄d etiā stat in septen
trionali plaga· ut repugnet disso
lute inmundicię diabolicarū in
sidiarū· Et induta ē tunica alba
s; aliq̄ntulū pallidi coloris· q̄a
circūdata ē bonis opib; incando
re fidei turbulentū tam pallorē
ostendentis· quō semp suspiria et
fletus habet p eṫna felicitate· Q̄d
autē in dextro brachio suo por
tat crucē· cū imagine saluatoris
caput suū inclinans sup illud·
hoc ē q̄d in dextera idē in recta
parte fortis opis sui amplectit̄
passionē eiđē filii mei· toto desi
derio intentionis sue anhelans
et se inclinans ad eū· imitando
ipsū in dolorib; et erūnis· sicut
etiā in supra dictis uerbis exhorta
tionis sue demonstrat· Unde in
des etiā q̄d om̄s p̄dicte imagines
singula uerba sua p misteriū dī
dicunt ad admonitionē hominū·
quia in omnib; uirtutib; dulcissi
ma suauitate pietas dī docet ex

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0260
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

hortando mentes ppl'oR ut dimit
tant malū erigentes se ad bonū.
Qui aūt acutas aures interioris
intellectus habet. hic inardente
amore speculi mei adu̇erba hec
anhelet. et ea inconscientia animi
sui conscribat.

ultra p̄dictā turrim p̄cursus uo
luntatis di. s; cubito uno infra an
gulū qui respicit adseptentrio
nē uidi quasi columnā calibei
coloris p̄fatę lucidę parti muri
eiꝰdē ędificii exterius appositā
ualde t̄ribilē aspectu. tantęq; mag
nitudinis. ut m̄surā eiꝰ nullom̄ dis
cernere possē. Et eadē columna tres
angulos habebat abimo usq; ad
sūmū quasi gladiū acutos. quoꝝ
primus respiciebat adorientē. sc̄ds
aūt adseptentrionē. t̄tius adme
ridiē. exterius ipsi edificio aliq̄n
tulū coniunctus. Exangulo aūt
qui respiciebat adorientē. p̄cede

bant rami aradice usq; adcacu
men eiꝰ. iuxta cuius radicē uidi
inprimo ramo abrahā sedentē.
insc̄do uero moysen. et in t̄cio io
sue. ac deinde reliquos patriar
chas et p̄phas ita sursū singulos
insingulis ramis ordinate seden
tes. sc̄dm t̄pus quo inhoc sc̄lo si
biinuicem successerant. qui se om̄s con
uerterant adangulū eiꝰdē colum
ne qui respiciebat adseptentrio
nē admirantes ea que insp̄u fu
tura uiderāt inipsa. S; inter hos
duos angulos unū scilicet ue r
gentē adorientē. et alterū ad
septentrionē. erat aūt facies ip
sorū patriarcharū et p̄phetarū
eadē columna abimo usq; ad
sūmū quasi tornatilis et rotun
da plenaq; rugarū. ut de arbo
ris cortice solet germen pullu
lare. A sc̄do uero angulo respici
ente adseptentrionē exiuit splen
dor mire claritatis. se extenden
tis et reflectentis adangulū qui
respiciebat admeridiē. Et in eodē
splendore latā magnā latitudi
nē se diffundentē conspexi ap̄los.
martyres. confessores et uirgines.
atq; alios plurimos sc̄os. inmag
no gaudio deambulantes. Terciꝰ
uero angulus qui respiciebat
admeridiē. erat inmedio latus
et extentus. inimo aūt et insu
mitate aliquantulū gracilior
et constrictus. sc̄dm modū arcus
qui extendit̄ adsagittas iacien

das· In eacumine aūt ei͛dē co
lumne. uidi tantā claritatē lu
minis ultra quā humana lingua
effari possit· in qua apparuit
columba habens more suo radiū
aurei coloris multo fulgore in
eandē columnā radiantē· Cūq;
illuc aspicerē· audiui uocē de celo
magno t͞rore me redarguentē
et dicentē· Q͞d uides diuinū ē· Ex
qua uoce ita contremui· ut am
plius illuc aspicere n͞ auderē· Ui
di etiā tunc intra p͞dictū edificiū
uelut quandā imaginē corā hac
eadē columna sup͞ pauimentū
ei͛dē edificii stantē· et aliq͞ndo
ipsā columnā· aliq͞ndo etiā hoīes
illos qui in ipso edificio discur
rebant inspicientē· Eadē aūt
imago tanti fulgoris et clarita
tis erat· ut p͞nimio splendore qui
in ipsa lucebat· nec faciē eī nec ue
stimenta quib; induebat͞ consi
derare ualerē· excepto q͞d tantū
ut cetere uirtutes in forma appa
ruit hominis· Et circa eā conspexi
pulcherrimā multitudinē ange
licā formā et alas habentē· et in
tanta ueneratione stantē· ut et
eā timerent ac diligerent· S; ante
faciē eī uidi aliā multitudinē
in humana forma et tenebrosa
ueste apparentē· atq; in multa
constrictione timoris stantē· Et
p͞dicta imago inspexit homi
nes illos qui de mundo uenien
tes in eodē edificio noua ueste

induebant͞· dicens unicuiq; eo͞r·
Considera indumentū q͞d indu
tus es· et noli obliuisci creatoris tui
qui te creauit· Cūq; hec admirarer·
ille qui sedebat in throno iterū
(primū.) mihi dicebat· Verbū dī p͞ q͞d
omīa facta s͞ ipsū ante tēpora ex
corde patris genitū· s; post in fi
ne tēporū ut ueteres sc͞i p͞dixerant
ex uirgine incarnatū quāuis hu
manitatē assumeret· diuinitatē
tamen n͞ deseruit· s; cū patre et
sp͞u sc͞o unus et uerus d͞s existens
mundū sua dulcedine dulcora
uit· ac cū sue claritatis fulgore
illustrauit· Qua p͞pter et hec co
lumna q͞m ultra p͞dictā turrim
p͞cursus uoluntatis dī uides de
signat ineffabile misteriū uerbi
dī· quia in uero uerbo idē infi
lio dī impleta ē omīs iusticia no
ui et ueteris testamenti que fidelit͞
credentib; hominib; enucleata s͞
p͞diuinā inspirationē ad salutē
ipso͞r· cū idē filius sup͞ni patris
ex suauissima uirgine incarna
ri dignatus ē· q͞a postq͞m p͞ p͞cur
sū uoluntatis dī in initio circūci
sionis se uirtuose uirtutes osten
derunt· tunc etiā declaratū ē in
acuta iusticia misteriū uerbi dī
insinuatū uidelicet p͞sonū patri
archarū et p͞phetarū qui p͞dixe
runt ipsū uerbū cū omī iusticia
manifestandū et cū omīb; admi
nistrationib; dō subiectis· atq;
cū maxima austeritate que tu

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0262
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

gīt incidentē iusticiā dī· nullā
iniusticiā dimittentē illesā q̄n
abscidat eā in legalib; p̄ceptis·
Sed cubito uno infra angulum ·ii·
qui respicit ad septentrionē
stantē· q̄d ē in humano et singu
lari cursu p̄cellens uicinitas que
fuit de patriarchis loquentib;
acutā iusticiā eiusdē uerbi dī in
significationib; suis usq; ad le
gē· quasi in septentrionali par
te diabolo repugnantē· Unde ·iii·
et calibei coloris ē· p̄ fatie lucidę
parti muri eiusdē edificii exteri⁹
apposita· quia inuicta ac in
superabilis ē fortitudo uerbi dī
cui nullus resistere ualet p̄ in
anē rebellionē aut p̄uitē superbiā·
ita q̄d etiā speculatiue scientię
p̄munitiones et actiones iusticię
idē antiqui patris quasi exte
rius coniuncti erant· n̄ dū infixi
ignito et p̄fecto opi· s. in filio
dī erigenti· q̄d ipsi tamē in ex
teriore sono uerboꝝ suoꝝ p̄mon
strabant· Est quoq; ualde ·iiii·
terribilis aspectu· q̄m iusticia
in uerbo dī metuenda ē huma
nę scientię in impio iudicio in
iustoꝝ iudiciū secdm semetip
sos solummō iudicantiū· Tamē
ē etiā magnitudinis ac altitu
dinis ut mensurā ei⁹ nullomodo
discernere possis· quia ipsū uer
bū filius scilicet dī in magnitu
dine gl̄e sue et in altitudine
diuinitatis sue om̄s creaturas

sup excellit in p̄atna maiestate·
ita ut hoc nullus hominū in pu
tredine carnis ad p̄fectū possit
considerare· Quod autē eadē ·v·
columna tres angulos habet ab
imo usq; ad sūmū q̄si gladiū
acutos· hoc ē q̄d circuiens et uo
lubilis in gr̄a fortitudo uerbi
dī· quā uetus testamentū p̄signa
uit in nouo declaranda manife
stauit p̄ sp̄m scm̄ tria incidentia
acumina· idē antiquā legē et no
uā gr̄am· atq; enucleationē fide
liū doctoꝝ in quib; scīs homo q̄d
iustū ē opat· ab initio uidelicet
inceptionis sue ut in imo cū bonū
incipit ita sursū tendens ad p̄fec
tū quasi ad sūmū· cū hoc consū
mat· quia omne q̄d iustū ē fuit·
et ē et p̄manet in cūnū in acuta
ditate que om̄ia penetrat· ita q̄d
nulla potestas potest constare in
malicia sua· q̄m uult deuincere
sue pietatis gr̄a· Et primus ·vi·
angulus respicit ad orientē· q̄ ē
primus ortus inceptionis cognos
cere dm̄ in diuina lege ante p̄
fectū diē om̄is iusticie· Secundus
autē ad septentrionē· q̄m post
inceptionē bone et institute opa
tionis euangliū filii mei et alia
p̄cepta in me patē surrexerit· con
tra partē aquilonis· ubi om̄is
iniusticia orta est· Tercius uero
ad meridiē exterius ipsi edifi
cio aliquātulū coniunctus· qui
ē roboratus opib; iusticie p̄fun

da et exquisita sapientia princi
paliū magistrorū p calorē spc̄ sci·
qui obscura in lege et pphetia
apuerūt· et qui in ceuglīs osten
derunt germē q̄d fructuosū fe
cerunt ad intelligendū· tangen
tes exteriorē materiā scripturarū
in ope bonitatis patris· et suauit
ruminantes intea misticā signi
vii· ficationē· Quod autē ex an
gulo qui respicit ad orientē p
cedunt rami a radice usq: ad ca
cumen eī· hoc ē q̄d in ortu cog
nitionis dī p legē iusticie quasi
in angulo orientali apparuerūt
rami tēpora scilicet patriarcha
rū et pphetarū· quia illa acuta
columna diuinitatis hec omīa ex
tendit ab inicio radicis· idē bo
ne inceptionis in initib; electorū
suorū usq: ad cacumē eī· q̄d ē usq:
ad manifestationē filii hominis·
qui omīs iusticia ē· Unde etiā
iuxta eī radicē uides in primo
ramo abrahā sedentē· quia p
acutissimā diuinitatē exspira
batur hoc tēpus q̄d primitus
ortū ē in eodē abrahā· cū quie
ta mēte reliq̄t patriā suā obedi
ens dō· in scdō uero moysen·
quō deinde plantatio surrexit·
inspiratione dī· in inicio datę le
gis p eundē moysen· in psignifi
catione filii altissimi· et in tercio
iosue q̄a ipse postmodū habuit
spm̄ hunc a dō ut consuetudinē
legis dī confirmaret robustorē
in pcepto diuino· Ac deinde uides
reliquos patriarchas et pphetas·
ita sursū singulos in singulis ra
mis ordinate sedentes· secdm tēpus
quo in hoc seclo sibimet successerant·
quō in uno quoq: tēpore subse
quentiū patriarcharū et ppheta
rū· exspirauit ds sursū ad altitu
dinē pceptorū suorū uniuscuiusq: sin
gulare germē· cū ipsi in dieb; suis
disposite et ordinate in ostensa
sibi iusticia quiescebant· diuinę
maiestati fideliter subiecti ut in
tēporib; suis uenientes erant·
viii Et hi omīs conuertunt se ad an
gulū eīdē columne qui respi
cit ad septentrionē admirantes
ea quę in spū futura uiderūt in
ipsa· q̄a omīs admoniti spū p
spm̄ scm̄ se uerterūt et uiderūt ad
euangelicā doctrinā fortitudi
nis filii dī· diabolo repugnantis·
de incarnatione eī loquentes
et admirantes q̄d ipse ueniens ex
corde patris et de utero uirginis·
in magnis mirabilib; se ostendit
in suo ope et sequentiū se· qui ip
sū in noua grā mirabiliter imi
tantes caduca conculcabant· et
ad eternorū gaudia fortiter anhela
ix bant· Sed q̄d inter hos duos
angulos unū scilicet uergentē
ad orientē et alterū ad septen
trionē ē ante faciē ipsorū patri
archarū et pphetarū eadē co
lumna ab imo usq: ad sūmū
quasi tornatilis et rotunda plena q̄s

rugarū ut de arboris cortice
solet germ̄ pullulare· hoc ē q̄d
inter binas sūmitates uidelicet
int̄ manifestā cognitionē meā·
et subsequentē doctrinā filii
mei· latuit ꝑuū p̄figurationis
in manib; antiquoꝝ patrū in le
gib; meis cōmorantiū unicū uer
bū q̄d ē filius m̄s a primo electo
usq; ad ultimū sc̄m in mistica
tornatura circūornatus· quia
ipse om̄ia instrum̄ta sua bene
cōposuit ac limauit· scilicet ꝑ
uolubile grām omnib; sepiū ma
nifestans· ut p̄figurabat̄ in ru
gis circūcisionis que fuit umbra
futuroꝝ in appositis significatio
nib; paupertate legis uisc haben
tis rectissimū germen latens sū
me et sc̄issime incarnationis·

x. Quod uero a sc̄do angulo re
spiciente ad septentrionē ex
it splendor mire claritatis· se ex
tendentis et reflectentis ad angu
lum qui respicit ad meridiē· hoc
ē q̄d ab altero nouo scilicet testa
mento diabolo opposito· exeunt
uerba filii mei que egrediunt̄
de me et reuertunt̄ ad me· quia
emicante sole in carne qui idē
filius m̄s ē· fulget lum̄ sc̄i euglii
in p̄dicatione ei'· ab ipso et ad disci
pulis ei' se diffundens in fructū
benedictionis· et se retorquens
in fontē saluationis· sic ꝑueni
ens usq; ad rectores· uidelicet ad
ꝑfundos seruatores uerborū

ueti's et noui testam̄ti ostenden
tes q̄d sapientia erecta ē in ipso
sole mundū illustrante· qui in
suo lat̄e ualde ardet uelut meri
dies in diebus suis. Et in eode xi.
splendore uitā magnā latitudi
nē se diffundentē· conspicis aplos·
martyres· confessores et uirgines·
atq; alios plurimos sc̄os in mag
no gaudio deambulantes· quia
in ꝑspicuo lumine dn̄i fili' m̄s fuit
p̄dicans et dilatans lum̄ ueritatis·
facti s̄ apli annuntiatores ueri
luminis et martyres robusti mi
lites sanguinē suū fidelit̄ fun
dentes· et confessores officiales p'
filiū meū· ac uirgines supnū ger
men sequentes· atq; alii electi mei
letantes in fonte leticie et in fonte
salutis· dn̄o sp̄s sc̄s eos ꝑfundit· ita
ut sint flagrantes et manantes
de uirtute in uirtutē· Sed q̄d xii.
tercius angulus qui respicit ad
meridiē ē in medio latus et exten
tus in imo autē et in sūmitate ali
quantulū gracilior et constrict'·
secdm modū arcus qui extendit̄
ad sagittas iaciendas· hoc ē dif
fuso euglio ardens in feruore
sp̄s sc̄i illa sapientia sc̄oꝝ q̄m in
ꝑfunditate querebant· ut ꝑ eā
reperirent unicū germ̄ ꝑfundita
tis· scilicet q̄d eis eēt intelligen
dū in uerbo dī· ipsa in medietate
uidelicet lata· quia conforta
ta et roborata fide in ꝑplo xp̄ia
no· quasi in medio erat latus

sensus exiens de animabus scilicet eorum doctorum qui profunda asperitate scripturarum scrutantur, protulerunt eam in scientiam multorum, qui ab eis discebant ita quod dilatabant sensum suum in extensione sapientie et scientie divine scripture, que in initio quasi in imo ecclesiastice institutionis erat adhuc gracilioris et minoris studii, quia populi eam nondum amplectabantur tali amore ut postmodum fecerunt. Cum etiam in fine seculi ut in summitate eius refrigescent studia multorum, ita quod eis divina scientia non est amabilis in amore operis sui, sed abscondunt sibimetipsis conscientiam suam quasi eis non sit imitandum bonum in opere, illud tantum exterius ut in somnio cognoscentes.

xiii. Et ideo est iste angulus in medio sui latissimus in asperitate, quoniam aspera opera cultus dei denudata ab obumbratione veteris testamenti erant a constrictiore initio suo se protendentia quasi ad medium sui, que sunt fortissime virtutis in ampliori studio cum populus velocior fuit contra iniquitatem diaboli, scilicet vulnerare in verbis que dei sunt et eicere atque conculcare omnia vicia eius cum magna austeritate iustitie dei. Ipse tamen sic tandem descendens in oblivione sui et constrictior existens in fervore spiritus sancti circa finem mundi, ita videlicet tensus ut cum nervo ligni extenditur ad bellum, quia in anima et corpore se homo debet erigere contra vicia. Ex utraque parte sui constrictior et in medio largior stans, pro hoc ut in primo et in ultimo opere suo circumspectus sit magno timore et humilitate, et in medio fortis ac constans emittere iacula bonorum operum per donum spiritus sancti adversus insidias diaboli. Nam in inceptione boni est homo gracilioris virtutis, in opere autem operationis sue cum boni operator est robustioris fortitudinis, quoniam spiritus sanctus eum pervasit infusione sua, in qua tamen operante virtute frequens esse non potest. Unde iterum constrictioris erit virtutis quasi in fine operis pro fragilitate carnis sue. Sic semper extendi debet arcus se prohibentis contra vicia diabolica.

xiiii. Quod autem in cacumine eiusdem columne vides tantam claritatem luminis, ultra quam humana lingua effari possit, hoc est quod celestis pater in altissimo et in profundissimo secreto suo edidit misteria filii sui, qui in eodem patre suo floret clarissima choruscatione, in qua plantata est omnis iustitia et in legali propositione et in novo testamento, quod est maxima claritas lucentis sapientie, ita ut non sit possibile ulli cinereo homini hoc aliquo sermone proferre

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0266
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

dñi ē in putredine carnis. Et in ea
dē claritate apparens columba.
habens more suo radiū aurei co
loris multo fulgore incandē co
lumnā radiantē. ē in choruscati
one luminis filii dī in corde pa
tris fulgentis igneus spc̄ scs̄. p
quē declarata s̄ misteria ipsius
altissimi filii ex sūma altitudine
uenientis p redemptione ppli. ab
antiquo serpente seducti. Unde
et idē sps̄ scs̄ exspirans omīa lega
lia p̄cepta. et noua testimonia.
dans uidelicet legē claritatis
misterii sui ante incarnationē
dñi. atq; in eadē claritate uirtu
tē suā ostendens in incarnatio
ne eiusdē filii dī. habet in p̄fundis
sima exspiratione suā aureū
splendorē scilicet eximiā et ex
cellentissimā illuminationē
unctionis suę. multa et magna
p̄fusione mistica secreta ipsius
unigeniti dī antiquis p̄conib;
ut p̄dictū ē apiens. qui eundē
dī filiū typice ostendebant. et
ualde mirabantur ineffabiliter
exeuntē a patre et mirabiliter
surgentē in aurora p pectore uir
ginis. fortiter etiā exurens
tectū ueteris testamenti et euāglii
in spiritale germen in quo omīs
iusticia erecta ē. Ideoq; p̄pter in
mensā uim diuinitatis. n̄ ē tibi
possibile intueri diuinā clari
tatē. quę a nullo mortali hoīe
poterit uideri. nisi ut eā osten

do in obumbratione eius uolo. Qua
p̄pter etiā caueas p̄sumas teme
re intendere qđ diuinū ē. sicut
etiā tremor qui te apprehendit
tibi demonstrat. Sed qđ uides .xv.
intra p̄dictū edificiū. uelut quan
dā imaginē corā hac columna
sup pauimentū eiusdē edifici
stantē. hoc ē qđ intra opus dī
patris scā uirtus hęc ostendit. de
clarans misteriū uerbi dī. quia ipsa
aperit omnē iusticiā in cūncta
te omīpus. in p̄plō scilicet ueteris
et noui testamenti. sup pauimentum.
idē sup cuncta t̄rena in ope eiusdē
patris stans. quoniam omīa t̄restria
sicut et celestia in eius p̄uiden
tia. Qđ autē aliqn̄do ipsā colū
nā aliquando etiā homines illos
qui in ipso edificio discurrunt
inspicit. hoc ē qđ et secretū suū
qđ p̄ualuit uis diuinitatis in uer
bo dī considerat. & etiā homines
qui in bonitate patris operantur
p̄spiciens. qui se tangant uel n̄
tangant in ope. quia nouit
qualitatē uniuscuiusq; secđm stu
diū eius. Eadē autē imago decla
rat scientiā dī. quia illa p̄uidet
omīs homines et omīa quę in celo
et in t̄ra s̄. tanti fulgoris et cla
ritatis existens. ut p̄ nimio splen
dore qui in ipsa lucet nec faciē
eius nec uestimenta quib; induitur consi
derare ualeas. quo ipsa t̄ribilis
ē in iurore ut fulgur minantis.
et lenis in bonitate ut splendor

solis. Ita q̄d in uirore & in lenita
te sua inconprehensibilis ē homi
nib; p̄tibile fulgore̅ diuinita
tis. quasi p facie̅ ei et p claritate̅
qua̅ habet in semetipsa q̄si ue
stim̄ta decoris sui. quom̄ etia̅
nec sol considerari potest in ar
dente facie sua in decoro uesti
tu radioꝝ suoꝝ. Ipsa eni̅ ē apud
om̄a et in omnib; ac tante pul
critudinis in secreto suo. ut
a nullo homine sciri possit.
q̄nta suauitate toleret hoīes.
et quom̄ parcat eis in p̄spicabi
li mīa. quo usq; durissimus
lapis amplius pforari n̄ pos
sit in inpforabili duricia sua.
qui ē durus et incorrigibilis
homo qui nullatenus uult
declinare a malo suo. S; tam̄
ut cetere uirtutes in forma ap
paret hominis. q̄a ds̄ in uirtu
te bonitatis sue fecit homine̅ ra
tionalitate & scientia ac intel
lectu pfundissime adornatu̅.
quatinus se intima dilectione
diligens. et maxima deuotio
ne colens spernat figm̄ta de
monioꝝ. illu̅ p̄cipue amans qui
sibi tantu̅ & tale̅ dedit honore̅.
XVI. Quod uero circa eande̅ ima
gine̅ conspicis pulcherrima̅
multitudine̅ angelica̅ forma̅
et alas habente̅. & in tanta uene
ratione stante̅ ut ea̅ timeant ac
diligant. hoc ē q̄d ubiq; scientia̅
di beati et excellentes sp̄s in an
gelica ministratione p inexplica
bile̅ et purissima̅ laude̅ colunt q̄d
ta̅ digne n̄ potest homo adimple
re cu̅ adhuc in mortali cinere ē.
Ipsi d̄m amplectentes in ardore
suo. q̄a lux uiuens s̄. et in alati. n̄
q̄d alas habeant ut alia uolatilis
creatura. s; q̄d flagrant in speris
suis p uirtute̅ di quasi pennati
sunt. Unde uenerantur me d̄m ueru̅
p sistentes in recto timore et in ue
ra subiectione. scientes iudicia mea.
atq; ardentes in amore meo. q̄a
facie̅ mea̅ semp aspiciunt. nihil
aliud desiderantes nec uolentes
nisi q̄d uident placere p̄spicatib;
XVIII. oculis. Sed q̄d ante facie̅ ei ui
des alia multitudine̅ in humana
forma & tenebrosa ueste appa
rente̅. atq; in multa constrictione
timoris stante̅. hec s̄ in scientia
di homines existentes. Quomodo.
Homo ē in conspectu di in magno
honore que̅ p̄uidet ad se puenire.
illo abiecto qui magis in pditio
ne contendit pdurare q̄m in dō
ēē. S; homines isti q̄s uides in hac
multitudine. dicunt̄ co̅pulse
oues. humana̅ specie̅ habentes
pp̄t opa hominu̅. et umbrosu̅ ue
stitu̅ q̄d ē dubitatio in opib; pec
catoꝝ. in districtione tam̄ timo
ris metuentes iudiciu̅ di. Ideo
aute̅ co̅pulse oues nominant̄.
quo̅ multis modis co̅pello eos. ut
ad uita̅ pueniant. p sanguine̅ filii
mei ereptos a morte. Unde et con

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0268
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

pulsę oues s̄ homines illi qui p multas tribulationes et erumnas contra uoluntatē suā cōpelluntur amere ut relinquant iniquitatē. q̄m p uoluntatē ꝓprię carnis et p flore iuuentutis suę tādiu libentissime adimplerent. quādiu sc̄lo adhererent. sic uolentes ꝑmanere in ardore libidinis. usq; dū eos deserit ignis carnis p frigus etatis suę. quos tam̄ om̄s diuersis modis constringo sc̄dm̄ q̄d meis in deo ut cessent a peccatis suis. xviii.

Nam quosdā ex quib; sc̄lm̄ tā forti desiderio n̄ ardet n̄ constringo fortiori flagello s; leniori. quia n̄ uideo in eis tantā amaritudinē quantā in aliis. quo cū sentiunt correptionem meā. mox relinquunt in festinatione uoluntatē suā et ueniunt ad me. pompis sc̄laribus renuntiantes. Quosdā autē fortiori uerbere corripio. quo tā ardentes et tā magnanimes s̄ in peccatis exercicio carnis suę. ut nisi fortiter p me coartarentur n̄ essent apti regno meo. Scientia mea preuidet et cognoscit eos. ac constringit illos sc̄dm̄ superfluitatē corporis ipsorum. Et uerū quosdā in maxima et fortissima erumna ac miseria m̄tis et corporis exsupero. quia tā rebelles tāq; rebelles tāq; superflui in ope carnalis uoluptatis s̄. ut si n̄ constringerentur grauissima calamitate.

n̄ cessarent aerumnib; petulantiā suę carnis. q̄a dū c̄tīt in p̄speritate suę uoluntatis se n̄ conuerterent ad dn̄m. q̄m unde unus p pusillanimitatē m̄tis suę omnino in desperationē. inde alius ioculat p magnanimitatē superbię. atq; p q̄d iste conculcat in desperatione. p hoc ille uix constringitur in plenitudine animi sui. Hoc modo coertceo punientes ad me cū m̄ repugnant in opib; suis. ut q̄a eos non salūt p calamitates tā corporis quā sp̄c q̄s patiuntur ad me peruenire cōpellantur. quatin̄ saluentur. ut cuā pharao israheliticā plebē a t̄ra sua p̄ritus tande discedere cōpulit. sic scriptū ē.

Ap.

Uocatisq; pharao moyse et aaron nocte. ait. Surgite egredimini a pp̄lō meo. et uos et filii isr̄l. ite inmolate dn̄o sicut dicitis. Oues u̅ras et armenta assumite ut petieratis. et abeuntes benedicite m̄. Hoc tale ē. Onerosa et grauissima erumna quę adherent huic sc̄lo. in multis erumnis ac miseriis grauant supra modū multos homines. illis in cordib; suis dicentib;. Heu heu q̄ fugiemus. Et tunc eęde erumnę rixando illos expellunt a se. ita q̄d etiā ipsi homines festinanter ab eis recedere. quia in semet ipsis arescunt in corpore suo de grauedine flagelli manus di̅. n̄ ualentes cū gaudio uiuere in

134v

uoluptate scli qm ds requirit eos.
qd e uocatio iustoꝝ p diuersas ca
lamitates intenebrosis tpib; noc
tis peccatoꝝ. Unde pharao uicia sci
licet diabolica uocant inclamo
re erumnarū et miseriarū. moy
sen idē homines illos. quos ds con
stringit fortissimis doloribꝰ si
ue spiritalib; siue corporalib;. et :xv:
aaron uidelicet quos coercet le
uiorib; aduersitatib; innoctur
no tēpore maloꝝ opū conuoca
tos. ipsis uicis inobpssione uo
luptatis hominū dicentib;. Sur
gite de carnali consuetudine
uīa et egredimini de uetī habi
tatione qm nobiscū habuistis.
separantes uos a cōmuni pplo
quē possidemus cū nos colit. et
subtrahentes uos a sclarib; nego
ciis quib; libent adheremus. uos
scilicet qui exīrtis estis in nobis
cū in captiura nīa fuistis. et filii
dī nobiscū qui uident ipsū in
agnitione eī. Itaq; aliā uiā re
linquentes nos. & offerte uos
metipsos deo in inexpugnabilib;
causis quib; supastis. ut dicitis
indesideriis uīis. Leuitatē quoq;
uīam in ouili mansuetudine
cū qua uobis durū ē nobiscū
laborare qa multis aliū dolorē
sustinere sequendo agnū. et ue
tortosissima arma martirūm for
titudine cū quib; nos supastis
et quib; nos resistere n possumꝰ.
assumite innouitate uitis uīe.

qm modo habere uultis et sepa
ramini a nobis ut dudū uolui
stis. cū nos acriter inpugnastis.
et eunte ad patriā pqua dole
tis in animo uīo. cōphendite aliā
uitā quę uos ducit a nobis. atq;
benedicite in laude dī pugnā
illā inqua abcessistis a sclarib;
causis et negociis. Ego qq;
omnipotens ds ut pdictas oues
conpello transire ad me. sic etiā
columnas meas idē fortiores et
tectes heredes in fundamto casti
gationis meę consolido. secdm
nequiciā inplicationis peccati
ininuasione puaricationis adę
qua inpugnant. quia stare n
possunt si eos gīa mea n confir
marē. Quoꝝ quidē alios qs tam
grande pondus n grauat uicioꝝ
leuiore castigatione castigo.
quō si eos acriore uerbere con
stringerē omnino deficientes
spū suo caderent in desparatio
nē. qa afflatu maioris turbi
nis diabolicę suggestionis n ca
tenant. Alios autē grauiore mo
le in uarietate seuissimoꝝ morū
et in supfluitate concupiscentia
rū expugna diabolica oneratos.
habeo in duricia constrictionis
grauissimoꝝ doloꝝ. ut n cessant
a federe meo cui assistunt. me
toto desiderio uolentes appben
dere atq; pcepta mea obseruare.
quia si istos ut priores leniter
castigarē. ipsas correptiones me

a se periculo ducerent. quo grauis-
simo certamine antiqui serpentis
inpugnantur. Sunt etiam quidam exu-
les celestis patrie quos nescio quia
me omnino relinquunt. auidi-
tate mentis sue. se ipsos rapaci rabie
seducentes. nec me querentes nec sci-
re uolentes. sed in semetipsis suffocan-
tes bonum desiderium. ita quod non postu-
lant a me ullum auxilium. auare tan-
tum epulantes in propriis rebus suis. ut
eos delectat in carnalibus desideriis.
Quorum alii ex hiis operantur in superflui-
tate in delectatione carnis quecumque quod
uolunt. non tamen existentes nimii in
odio et inuidia. sed uolutantur in
blandis uoluptatibus. habentes de-
licias et suauitatem carnis sue. quibus
diuitiis fruges terre in prosperitate ut
non deficiant in paupertate. quia tamen
creati sunt per me. et quia etiam proximum meum
non absorbent per maliciam suam. atque
idcirco dabitur eis secundum deside-
ria ipsorum. Alii uero sunt tante feroci-
tatis in inimicitate amaritudinis
fellis. et odii ac inuidie. reddentes
malum pro malo. nec uolentes suffer-
re ullam iniuriam sibi illatam. ita ut
si haberent honorem et diuicias
seculi celestes uirtutes dirumperent
in hominibus. nec colerentur in eis. unde
ipsis abstraho fruges atque diuici-
as in magnis miseriis eos deiciens.
quatinus se non possint ad tantum
malum erigere quantum est in uolunta-
te ipsorum. quia diabolica opera perpe-
trarent si facultatem ad hoc habe-
rent. Sic obsisto uiis hominum
bonorum scilicet et malorum. recta men-
sura ponderans assensus eorum
secundum quod oculus meus uidet cu-
piditates ipsorum. sicut etiam sapi-
entia testatur per Salomonem dicens.
Omnis uie hominum patent ocu- xxi.
lis eius. spirituum ponderator est
dominus. Hoc tale est. Omnia itinera que
spirat uiuens animus hominum
in presentia scientie sue. in hoc quod
homo habet circuitionem uite.
lectus uolubilitatis. scilicet fructuo-
sitatis atque imbecillitatis mutabili-
tatis. hec sunt aperta conspectui om-
nipotentis dei. Sic per omnia uidet
deus. et non omnino quicquam ab-
sconditur aspectui diuinitatis ip-
sius. cum sciat omnia. sic uidelicet
aspiciens uniuersa ut unamquamque
causam recte dispenset. Quoniam
ipse est enim spirituum ponderator
mulcens eos in suauitate blan-
ditiorum et tranquillitatum. casti-
gansque eos in tribulatione dolorum
et miseriarum. ut excucientur ad
rectam mensuram. quam contra eum nec
currendo nec fugiendo transcen-
dere ualent. non quantum ipse probat
iuxta merita eorum. quo pondera-
tio ipsorum est quod in excussione re-
tributionis eorum. siue in hoc seculo
siue in futuro ostenditur. quoniam
deum coluerunt. Unde etiam ipsi spiritus
iuste ponderantur. ita scilicet ut
racionalitas hominis non plus ele-
uetur in superiora nec plus de-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0271
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

primat̃ in inferiora. quā iusto iu
dicio suo recompensat d̃s. quo
sic ipse resistit illi. q̃d nulla ani
ma ē tant̃ potestatis in superflui
tate ullius rei. ut possit dō repug
nare. q̃a ipse cuncta rectissime
diiudicat obsistens eis iusticia
sua. cui resistere n̄ ualent. ut plus
possint q̃m sit pmissionis ipsius.
Nā ut plumbū iuste ponderat
pecuniā. sic d̃s equa libra bonis
& malis tale obstaculū opponit.
q̃d nullo m̄ possunt effugere
equissimā normā iudicii ei᷒. isti
pmeritis suis gl̃am et gaudiū
uite. hii uero penā & merorē
mortis recipientes. sed̃m q̃d d̃s
acutissime p̃uidet in eis. xv. ii

Quod autē p̃dicta imago in
spicit homines illos qui de
mundo uenientes in eodē edifi
cio noua ueste induunt᷑. hoc ē
q̃d scientia dī nouit eos qui pfi
diā infidelitatis sue relinquen
tes. in potestate opis dī pura ē
na nouū hominē in baptismo
induunt᷑. monens illos ne reuer
tant᷑ retro incedentes ad diabolū.
uel si in hoc deuiauerint. ut re
deant ad dm̄ creatorē suū. secd̃m
q̃d dicit unicuiq; eo᷑ in uerbis
ammonitionis sue. ut supradictū
ē. Qui autē acutas aures interioris
intellectus habet. hic in ardenti
amore speculi mei ad uerba hec
anhelet. & ea in conscientia ani
mi sui conscribat. V. visio. V.
partis.

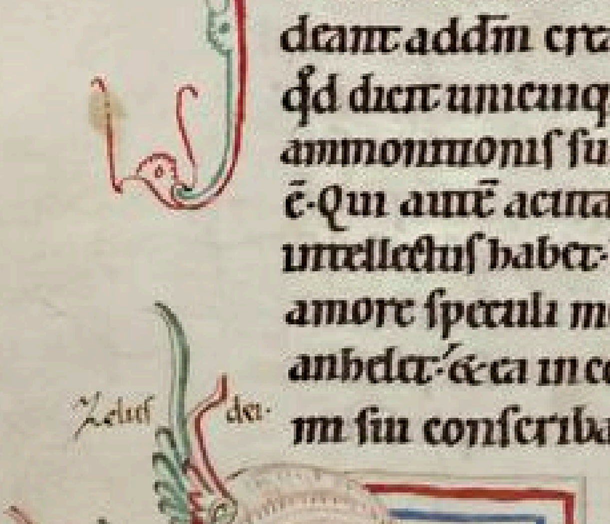

POST HEC

hec uidi. et ecce in septentrio
nali angulo coniunctionis
duo᷑ generū muri supradic
ti edificii apparebat uelut
caput mirabilis forme eidē
angulo exterius inmobilit̃ a col
lo impositū. tante uidelicet altitu
dinis aũa. q̃nta erat altitudo ip
sius anguli. n̄ tam̄ eū excellens. s;
tantū parum̄ ei in summitate coade
quatū. Et idē caput erat ignei co
loris rutilans ut flāma ignis. ter
bilemq; habens faciē hominis.
atq; ira magna respiciens ad
aquilonē. A collo autē & deorsū
n̄ uidi ullā formā ei᷒. quō reliquū
corporis ipsius omnino absconsū
et obstrusū fuit in p̃dicto angulo.
Caput uero ipsū uidi quasi nu
dā formā humani capitis nec
crinib; obtectū ad instar uirilis
forme. nec uelamine more mulie
bri. plus tam̄ uirile quā mulie
bre. multūq; terribile ad intuendū.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0272
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

Habebat autem tres alas miri latitu
dinis et longitudinis albas ut
candida nubes non in maturum erectas
sed solummodo a se separatas in
directum extremitas ita tamen ut idem
caput eas aliquantulum altitudine
precelleret. quarum prima a dextra
maxilla surgens tendebatur ad aqui
lonem. secunda uero que et media erat
a gutture ipsius dirigebatur ad sep
tentrionem. tercia autem a sinistra
maxilla extendebatur ad occiden
tem. aliquando magno tremore se mo
uentes atque in easdem partes per
uenientes. aliquando autem a percussio
ne cessantes. Et non audiui idem caput
ulla uerba proferre. sed tantum in se
ipso inmobile permanens alis suis
interdum illuc percutiebat quod et ipse
ale tendebantur ut dictum est. Et iterum
audiui sedentem in trono mihi dicentem.
Deus qui in ueteri populo zelum suum .I.
grauiter exercuit in nouo
propter amorem filii sui mitem et sua
uem se ostendit. non quod nec peccata
delinquentium dissimulans negli
genter paruipendat. sed quod medi
ter puri cordis intimam et ueram
penitenciam expectet. induratam
autem nequiciam non tolerans iusto
iudicio suo puniat. Unde et ca
put hoc quod uides in septentrio
nali angulo coniunctionis duorum
generum muri supradicti edificii
apparentis ostendit in significatione
zelum domini qui est uindicta inflexi
bilis iniquitatis. nec ullam medicinam

desiderantis. aperte surgens in
sinuato misterio uerbi dei prefi
guras et personum patriarcharum
et prophetarum in significationibus
eorum pronunciatur. Sic et idem zelus
in forma uidetur capitis quo super
omnem timorem cognitus est in seue
ritate ultionis sue ut homo in
facie sua cognoscitur. ardetque con
tra septentrionalem partem quia
ipse in deo uelocissimus et acer
occidit diabolum et omne malum.
cum etiam in abraham et in moyse
due partes defensionis operantur
speculatiua scilicet sciencia du
arum optionis causarum et genus
humanum in opere dei coniunguntur.
quo fortissime aduersus diabolum
in sciencia boni et mali debet ho
mo operari in omnibus causis per bon
itatem patris. Preuaricationem autem
que fit per speculatiuam scienciam in
operibus hominum precepta dei transgre
dientium ulciscitur zelus domini. ubi
operatio non est indulgentie. Ubi est
hoc. Ibi uidelicet ubi nec est timor
domini nec hominis imaginatione dei.
Et tale cor quod ita in sorde iniqui
tatis obduratum et emortuum est quod
nec ueretur iudicium dei nec uultum
hominis. hoc iusto iudicio con
fundit et deprimit ultione sua
zelus domini in lege dei. Quomodo.
Post constitutum preceptum ubi .II.
fit preuaricatio legis est zelus
qui abstrahit iniusticiam cum rec
tissimo iudicio ipsa iniusticia

abstracta in ueteri testamento cū
austeritate remunerationis in
exteriore homine cū transgressio
legis corporaliter ulciscebatur
ī ipso. et post grām euglii ē idē
fidelis ꝑ penitentiā atq; ꝑ mor
tē hominū ē ipse ꝑ penas et ꝑ
tormenta gehenne. q̄a iniq̄tatis
hominū conceptas et ꝑpatratas
atq; contortas in opatib; ita
examino q̄d eas ulciscor aut
corporalit̄ in corpore hominis.
aut in pena futuri sc̄li. aut ip
se homo purgabit illas ꝑ pe
nitentiā remissionis uiuens in
anima et corpore. cū quib;
etiā opatus ē eas. ut dicit in
spū meo seruus m̄s iob. ·ııȷ·
Comitto faciē meā. et dolore
torqueor. Uerebar om̄a opa
mea. sciens q̄d n̄ parceres delin
quenti. Si autē et sic impius sū.
quare frustra laboraui. Hoc tale
ē. Immutabo aspectū meū interio
re. Quomodo. Ita certā scilicet hoc
quod sū mutabilis et inundans
in sanguine uenarū mearū. ha
bens in me aliq̄ndo delectatio
nē aliq̄ndo etiā iracundiā. et
aliq̄ndo contenciunt tristiciā.
q̄d in me aspicio. quasi uideā
delectabile faciē. cū hoc ipsū li
benter ꝑficere. Et illud mutabo
contra uoluntatē meā. conuer
tens me ad opus bone opationis.
Cumq; hoc fecero grauiter in
hoc flagello torqueor. q̄d me
ipsū constringo. abstrahens me
a cognoscibili facie mea. quod ē
opus uoluntatis mee in contraria
delectatione. adiungens me con
templatiue speculationi. dn̄i uidens
in bona conscientia. et n̄ in concu
piscentia carnis ꝑ q̄m illū n̄ adten
do. Et ab his duab; causis timeo om̄a
opa mea. Quomodo. Cū bonū opus
facio. uereor illud n̄ ē ꝑfectū co
rā dō. q̄a illud ꝑspicue n̄ inspicio
s; obscure quasi in speculo. aliq̄n
do illud cognoscens in spū. aliq̄n
do etiā ignorans ab onere corpo
ris mei. Malū autē opus cū facio.
sū in confusione ꝑ conscientiā
sp̄s mei. quo in interiori intellec
tu cognosco q̄d n̄ parcet̄ scientiā
habentib; in peccatis. q̄d ē q̄ndo
homo intelligit q̄d in ope suo
contrariū sit dō. s; eū oportet pur
gari. uel lectione in corpore. uel pe
na penitentie. uel pena tortorū
in alia uita. Et ideo n̄ parcet̄ delin
quenti. si n̄ penitet. q̄a n̄ dat̄ ei
licentia peccandi ut peccet. s; eū
oportet castigari aut hic aut illic.
Qua ꝑpt̄ si sic impius sū tamen q;
obdurationis. ut ad hoc n̄ uelī
molliri q̄d decline ꝑpriis reb;
meis que s̄ peccata mea. ita ut n̄
aspiciā in magnū certamen illud
mihimet ipsi repugnans. q̄d ego
in fragilitate sū s; q̄d dō semꝑ
contrarius existo in notis causis
meis. q̄a conceptus sū in peccatis
semꝑ cupiens opari iniquitatē.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0274
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

nec metuens iudicari a dño. q̃re
tunc constrictus sũ uitã uano la
bore. q̃d frequent̃ cũ scientia qua
dm̃ agnosco. in memetipso iniq̃
tati contra dico. Non aut̃ ita
in potens sũ. ut ignore bonũ
et malũ. Unde si intelligibilẽ
sensũ a me repello. sic dicens. ig
noro dm̃. m̃dax sũ. q̃a ipsa scien
tia arguit me rep̃hensibilẽ. q̃d
debitor sũ dõ. cũ incipio iniq̃
tatẽ opari. S; ñ inuanũ laboro.
cũ in bona conscientia contra di
co malũ q̃uo opus dĩ sũ. unde
et me conuerto ad ipsũ ex hoc
bonã mercedẽ recipiens. Itaq; ·IIII·
ego dñs omniũ testificor quia
oportet hominẽ cũ dolore gemi
tus. aut cũ contritione peniten
tie. seu cũ digna ultione pecca
ta sua reddere. siue in hoc sclo.
siue in futuro. ut p̃dictũ ẽ. Quo
modo. Qui peccant cũ timore
et dolore penitentie metuentes
peccata sua. merent̃ p̃ grãm dĩ
q̃d sepe surgunt a commissis
suis in purgatione eoꝝ. et cũ tam̃
eandẽ purgationẽ plenius ñ in
ueniunt in hoc sclo inueniunt
eã in futuro adu̇itã. Qui uero s̃
tante duricie cordis ut nec desi
derent nec uelint scire in timore
et dolore penitentie peccata sua.
s; in tanta nequicia p̃manent.
q̃si ñ sit eis dš in timore haben
dus. hi ñ consequunt̃ purgatio
nẽ peccatoꝝ suoꝝ. nec in hac uita

nec in futuro. s; habebunt penas si
ne consolatione purgationis adui
tã. quia de rationalitate sua ut erat
ti s̃ p̃me nolebant responsũ reddere.
inobedientie. Quomodo. Intellec ·V·
tus in rationalitate hominis habet
duas sententias in scientia boni et ma
li. a quas p̃runeunt duo responsa. bo
nũ scilicet et malũ. Quomodo. Bo
nũ respondet malo. cũ resistit ei
in dõ. Malũ uero respondet bono.
cũ repugnat illi cũ diabolo. S; hi
in bono respondent malo qui se
frenant semp̃ in malo. ne delectent̃
in p̃priis delectationib; suis. Hi au
tẽ in malo respondent bono. qui
nullatenus se abstrahunt a prauis
actib; quin epulent̃ cũ concupis
centiis suis. nolentes respondere
uocationi mali. Quom̃ omo ha ·VI· h.
bet in se duas uocationes. deside
riũ uidelicet fructus. et concupis
centiã defectus. Quomodo. P̃ desi
deriũ fructus uocat̃ ad uitã. et p̃
concupiscentiã defectus. uocatur
ad mortẽ. S; in desiderio fructus
cũ homo desiderat bonũ opari.
sic dicens in semetipso fac bona
opa. hoc ẽ responsũ contra malũ
ut deuitet illud. et faciat utilẽ
fructũ. in concupiscentia uero de
fectus. cũ concupiscit p̃petrare
malũ. sic etiã adhortans semetip
sũ. fac opus delectationis tue. hoc
etiã ẽ responsũ aduersus bonũ.
cũ ille ñ uult resistere iniquitati
sue. s; delectat̃ p̃uenire ad defectꝯ

A bono n̄ habens dolorē affligendo

despiciens me in hoc responso. et
habens me quasi illusorē. debitū
honorē m̄ n̄ exhibendo. Et quia
auerterunt se ꝓpter timorē meū con
uerterunt se ad illusionē in celestib;
ut ꝑ manifestationē meā dicit psal
vij mista dauid. Posuerunt in celū os
suū. et lingua eoꝝ transiuit in terra. viij
Hoc tale ē. Multi homines s̄ insipi
entes. in irrationalitate nolentes in
telligere innumerabilē timorem
dn̄i et abstrahentes sibimet ipsis
bona desideria. in quib; deberent
anhelare ad me. et cognoscere ue
rū dn̄m. recusantes assensū ꝓbere
bone scientie. que semꝑ homini
assistit ut bona oꝑa operetur in dō.
s; frequenter ~~amplectuntur~~ am
plectuntur amaritudinē in contra
dictione boni. cū se ipsos despoli
ant. sibimetipsis auferentes bonū
thesaurū. diuersitatē iniquitatis
sibi thesaurizando. Et in his po
nunt in celestia oꝑa circuitionē ix
mentis sue. quasi os suū male aꝑtū.
destruentes ea in semetipsis ꝑra
biē subsannationis. sic dicentes
in corde suo. Hec oꝑa uoluntatis
nr̄e tā licenter facere possumus quā
illa que dicuntur celestia. que an
tiqui nobis ignorantib; secdm
q̄d eis placuit instituerunt. Atq; ta
li modo subsannant uerba et
institutiones antiquoꝝ patrū.
que ꝑ celeste opus in me posite s̄.
Unde etiā in gustu praui oꝑis ue
lut in lingua sua cōmouet se et

transeunt. in audacia possibilitatis
sue semetipsos. ita q̄d ꝑtinaciter
adimplent uoluntates suas. no
lentes habere constrictionē cor
poris sui contra uicia. s; absq; labo
re sui sp̄s uoluntatē in desideriis car
nis sue quasi in terra. q̄d ē diabolica
seductio. Et q̄d uides ꝑdictū
caput mirabilis forme. hoc ē q̄d
in celo dn̄i s̄ mirabilia et admiran
da iudicia di. que a nullo hoīe
peccatis grauato sciri possunt.
Q̄d uero eidē angulo exterius in
mobiliter a collo impositū ē. hoc
ē quod ꝓtelus m̄s aduersus dia
bolū. ut in ueteri testamento ꝑ abra
hā et moysen ostensū ē. in specula
tiua scientia et humana exercita
tione exterius apparet in uisione
ꝑploꝝ ut me timeant oculo ad
oculū terrorē meū sentientes. cū
etiā iusticia mea minatur ad aqui
lonē crudelissime iniquitati sa
tane. Atq; immobile ꝑmanet.
quia dn̄s nec fallacib; nec adulato
riis sermonib; omnino moueri
aut molliri potest a rectitudine
iudicii sui. de n̄ emendatis crimi
nib; uelut ꝑ collū fortitudinis
sue a dō constitute legi ad oꝑan
dū hominib; infixū. reddens
scilicet unicuiq; n̄ obseruanti
ꝑcepta legis emeritas penas secdm
mala oꝑa ipsius in quib; sordens
emarcuit. repugnans etiā eadē
excellentissima fortitudine sua
quasi in uirtute colli sui diabo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0276
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

lo et sequentibus illum. sic opponendo
iniusticie eorum. Est quoque tanta al
titudinis aūa quanta ē altitudo ipsi
anguli. quo deus in summa iusticia ul
tionis sue cuncta terrena superat. eadē
ultione huius altitudinis existente
ut in prefiguratione abrahe et moy
si per legē designata super opera hominum.
quia diuinū iudiciū in summitate
speculatiue scientie et actiuū pp eorum.
ut prosternat ignorantiā ipsorum cū no
lunt scire dominum. Non tamen ipsum angu
lū excellit. sed tantū pari modo ei in
summitate coadequatur. quo superna
ultio actus hominum non excedit. plus
et grauius in eis mala ulciscendo.
quam sunt merita eorum. solummodo equo
et iusto iudicio in excellentia iusti
cie sue omnia recte diiudicans. ut
uerū in spiritu nouit psalmista dauid
cū diceret. Cognoui domine quia equitas
iudicia tua. et in ueritate tua hu
miliasti me. Hoc tale ē. per bonitatē
tuā in me metipso cognoui domine
cū pro peccatis ~~meis non occidisti~~ meis
non occidisti me non auferens in ani
ma et corpore efficaciā operandi. quod
potentiam ... et propter
nec propter; ita tua plus iudicas in
scientibus aut in ignorantibus quā
sunt merita eorum. Bonū enim operor
rixando contra me. malū uero
facio per concupiscentiā carnis. Et ideo
das bono mercedē et malo iudiciū.
non tamen aliter iudicans quam quod equū
et iustū ē. Quomodo. Si acrius insta
res quā super opera hominum in pacta ac
tione. non esset equitas iudicii. Si uero

tepide negligeres. ita ut non prouocares
x. ad penitentiā. quod non esset exquisitio in
purgatione iniquitatis. tunc tu iu
stus deus delinires et confoueres iniu
sticiā. Mors enim erat quondā ama
rissimū iudiciū in morte adē. nunc
autem reddita gratia in penitentia reuo
cas hominē adiutā. quod impossibile
esset fieri penitus nisi per te dominum. Et hoc ē
iustissimū et equissimū iudiciū. uni
purgatio scilicet adiutā cū gratia. quo
unicuique cause in recta mensura metientur
iudicia tua. Nam in ueritate sunt omnia
que facis. ita quod nullā nimietate ex
erces supra modū fallacie. quia fallax
ē quod plus in nimio uel minus in par
uo ē quā quod iustū ē. Sed tamen parcis
in multis miserationibus potencie
tue. non occidens ullū per possibilitatē
clarissime uirtutis tue. hoc deputans
xi. uite ipso quod parcis per penitentiā.
ideoque de misericordia tua humiliaui me
dans gloriam nomini tuo interdum
etiā turbatus in premeritis culpis
meis de tuo iudicio. Quod autē xii.
idē caput uides ignei coloris ruti
lans ut flama ignis. hoc ē quod in
celo dominus ē igneū obstaculū rubens
in fortissimo ardore ultionis sue.
terribilē habens faciē hominis. quo
oculi domini faciē ad faciē uident
unāquamque iniusticiā. ita quod culpe
diuersorum criminū non relinquuntur
neglecte. ante dominum. quas non terribiliter
inspiciat eas examinando iusto
iudicio suo. et quia etiā monstruosa
et horrenda sunt iniqua opera homi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0277
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

nis· humanā faciē ostendentia in
actib; carnaliū desiderior̄. Atq; in
ita magna respicit ad aquilonē.
quia ds ultione sua dedignant
omne malū q̄d ortū ē de suggestio
ne diabolica. S; q̄d a collo et deorsū
n̄ uides ullā formā et q̄m reliquū
corpus ipsius omnino absconsū &
obstrusū ē in p̄dicto angulo. hoc
ē. q̄d in belo dī recta iudicia que
uirtuose disp̄gunt praua op̄a ho
minū p̄uersor̄. nullus humanus
sensus quasi funditus p̄scrutari po
test. quo occultant et contegunt
in angulo speculatiue scientie &
op̄is hominū. ita q̄d nec uideri
nec cōp̄hendi ulla scrutatione
ualent nisi q̄d aliq̄ndo cognos
cunt cū ostendunt res gesta in cau
sa ultionis dī. ut facies hominis
uidet sc̄dm desideria uoluntatis
ipsius. Unde etiā in ipsa ultione
n̄ ē ulla simulatio alicui facultа
tis. nisi semp iustū iudiciū sc̄dm
peccata hominū. quo crimina eor̄
n̄ negligunt indiscussa ut p̄dictū
ē. quia belus dn̄i examinatio eī ē.

xiii. Quod uero caput ipsiū uides
quasi nudā formā humani
capitis. hoc ē q̄d idē belus dn̄i nul
li mortalitati subiectus ē. p̄manens
uidelicet nudus ab omni subiecti
one debilitatis. iuste diiudicans
op̄a hominū. Nec crinib; obtectū
ad instar uirilis forme nec uelami
ne more muliebri. quo ipsi n̄ ē
aliqua sollicitudo sensus. sibi
quecūq; superiore ulla uirili forti
tudine debellare. nec ei inē ulla
feminea mollicies timidi animi
se aduersa n̄ posse superare. Est plus
tam uirile q̄m muliebre. q̄a fortis
sima uirtus dī magis ē in uirili ui
riditate q̄m sit in mollicie feminee
negligentie. multiq; terribile ad in
tuendū. quo idē belus terribilis et
metuendus ē omni creature. cū ip
sa ē cū sentens ingesta causa ultio

xiiii. nis eī. Sed q̄d habet tres alas
mire latitudinis et longitudinis.
albās ut ē candida nubes. hoc ē
inexplicabilis uirtutis sc̄e trinita
tis expansio. quā nullus hominū
cōp̄hendere p̄ualet in latitudine
glīe sue. nec in longitudine pote
statis eī. in multa suauitate et cla
ritate diuinitatis fulgens. rectaq;
ultione sibi subiciens mites homi
nū in magna diuersitate ut nu
bes discurrentiū. Que n̄ s̄ in altū
erecte s; solumodo a se separatim
in directū extente. ita tam̄ ut idē
caput eas aliquantulū altitudi
ne p̄cellat. quia ultio dn̄i n̄ ele
uatur ulla arrogantia s; coaptat
se unicuiq; cause sc̄dm merita ex
terna iusto iudicio correptionis
sue. sic tam̄ ut possibilitas po
tentie dī q̄si in capite eidē ultio
nis sue humana op̄a que uera
trinitas n̄ tollerat indiscussa in
altitudine fortitudinis sue p̄ce
dat. n̄ tam̄ ea tā acriter ulciscens
et conterens ut posset eadē pos

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0278
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

sibilitas potestatis eius. Et ala .xv.
prima a dextra maxilla surgens
tendit ad aquilonem, quo deus iusto
iudicio primum a dextra salvationis
parte in filio suo devicit diabolum
et omne malum. Secunda vero que et
media est a gutture ipsius dirigitur
ad septentrionem, quia post salvationem
que in filio dei facta est et quasi in me
dio iam roborata fide gustataque dul
cedine electorum per ipsos etiam fugavit
rugientem inimicum eos eruens de fau
cibus illius. Tercia autem a sinistra maxil
la extendit ad occidentem, quoniam ab elec
tis dei satana fugato etiam a sinistra
perditionis parte in filio perditionis
omnino conteritur, mundo iam in occa
sum termini sui tendente. Et aliquando
magno terrore se movent atque in cas
de partes pervertunt, quia per terribile
atque performidabile iudicium omni
creature velut domini inultionem mo
ventur: ibi exercens iudicia percussio
nis sue ubicumque iusto iudicio placue
rit divine maiestati. Ubi enim timor
et amor atque honor dei in reveren
tia fidelium habetur, ibi deus mitem et sua
vem se ostendens ultionem suam non exer
cet; duros autem et rebelles tribulatione
.xvi. et iuste castigans. Vnde prima
ala ultionis mee pervenit et abiecit
homines illos in abyssum perditionis, qui
ita indurati sunt super duriciam lapidum
ut interioribus oculis dedignando
semper despiciant iusticiam meam retro
respicientes per scientiam intellectus sui
plusque consentientes carnalibus desi

deriis atque diabolicis suasionibus, quoniam
nolentes scire veram iusticiam et quoniam
nullo consensu suo aut per admonitio
nem meam aut per hominis exhortationem
reverti velint de sua iniquitate sic
cruciantes spiritum scientie sue, quia magis
notant et faciunt iniusticiam diaboli
quam iusticiam meam. Hi infundunt in
corda sua quasi resolutum plumbum, id est
dissoluta desideria prave mollicie
mittentes illud velut ad stabiliendam
duriciam ferri, videlicet oblivionis
dei sic indurati quasi sint ferrei, ita quod
nec causa dei nec hominis sibimet aut
ulli parcant in iniquitate. Super .xvii.
istos clamant et conqueruntur elementa
cum reliqua creatura, quod tam vilis na
tura hominis in brevissimo tempore
suo tam rebellis est deo, cum ipsa semper in
timore et reverentia precepta domini per
ficiant. Unde et super hominem terri
biliter vociferantur. Quomodo? Non sic
quod elementa clament in voce aut
conquerantur in scientia rationalis
creature, sed quod secundum modum sui
vociferantur in strepitu sonitum et
quod querimonias proferunt in timo
re terrorum, ut ea cum alia creatura iu
stum dei iudicium inducant super homines
ipsi rebelles existentes, illa non aliter
stantia nec aliter se in semetipsis mu
tantia quam ea iussione sua vertit
divina potestas. Unde tam crudeliter
isti indurati homines imitantur
satanan, qui in duricia iniquita
tis sue noluit subdi deo creatori
suo, propter quod periit ab omni beatitu

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0279
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

dine· cū quo et ipsi p̄ibunt sequen
xviii· tes illū· Media autē ala beli
mei cedit rabidos homines· & unū
quodq; p̄sūptuosū malū q̄d sciēter
ac temere faciunt homines· q̄d se
primū erexit in homine in sangui
ne abel· quē frater suus odio ha
bebat· q̄a p̄pter oblationē substan
tie ipsius quā in bona uoluntate
distribuit dō carus erat· et q̄d se
etiā erexit in pharaone qui inimi
rabilib; meis admonitus ē ita q̄d
exterius in t̄rore meo inuitus di
misit p̄plm meū isr̄l· quē iterū p
rabiē retrahere uoluit p̄p̄t· q̄d illū
belus m̄s deglutiuit· et q̄d se etiā
in eodē p̄plo meo erexit qui me
cognoscens atq; mirabilia mea ui
dens· idolū uituli adorauit· unde
corona de capite illius cecidit· ita
q̄d eis lex dī facta ē corruptibilis
in duab; lapideis tabulis· & aliis
his similib; p̄p̄t quē de glā sua et
felicitate ceciderūt· hec om̄ia ulcis
cente ultione mea· Unde etiā moy
ses famulus m̄s· de eadē contraria
plebe mihi multociens aduersan
te iusto belo meo fecit uindictā
ex uoluntate mea cū efficaciter di
ceret electis meis· ut occideret un̄
quisq; fratrē et amicū & p̄ximū
suū· et iterū cū ardenter iudicib;· xxi·
eidē p̄pli ait· q̄d occideret un̄qsq;
p̄ximos suos qui iniciati erānt be
elphegor· ubi ultus sū me occisa
iniquitate illa pugnante contra
xix· me· Sed in abel primū orta

iusticia dī p̄ ipsū inuenta ē· multi alii
electi ex omnib; his malis et p̄uersis
generationib; qui collegerūt et colue
runt subliora p̄cepta mea ut filii
isr̄l· inter q̄s etiā ortus ē luctus ac
meror desiderantes humanitatē fi
lii mei· Facta autē eādē filii mei ma
nifestatione qua misi eū natū ex
uirgine· coquebat̄ & sa liebat̄ oīs
iusticia legis· dulcis et suauis cib;
facta omni p̄plo credenti in me·
ap̄lis ueritatis ipsā ueritatē mani
festantib;· Itaq; in omnib; istis p̄dic
tis generationib; sciētē transgressā
iusticiā meā ulciscebat̄ et ulciscet̄
hic belus m̄s· q̄a dš qui erat tunc ē
et nunc ac semp p̄manebit· atq; he
lus m̄s qui tunc erat ē & n̄c et semp
stabit usq; dū finiant̄ trib; & p̄pli·
n̄ finiente iusticia dī· omnē rubigi
nē iniusticie discutiente· xx·
Propter q̄d etiā in hoc eodē be
lo meo hanc iniquitatē aufero·
illū uidelicet deiciens qui caīno
more abhominat̄ florentē in me
ecclām· aut qui p̄rabiē iniq̄tatis
sue destruit constitutā p̄ me dedica
tionē uel alias constitutas iusticias
ad templū meū p̄tinentes· que for
titer surrexerūt in p̄significatione
serui mei iacob· ut hec scriptura ha
bet· Surgens ḡ iacob mane tu
lit lapidē quē subposuerat capiti
suo & erexit in titulū· fundens oleū
desup· apellauitq; nom̄ urbis be
thel· Hoc tale ē· Iacob surrexit
mane· quia ipse ortus ē tēpestiuus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0280
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

amator ueracis iusticię in constructo
tem plo· cui ipse conueniens
nom̄ in posuit· quō de illo
debuit oriri rectissimū tēplū uir·
go scilicet maria· de qua sol iusticię
effulsit· Et tollens lapidē quē in figu
ra altaris subposuerat· superiori capi
ti suo idē xp̄o ut in nomine ipsius
qui ē uera petra sc̄ificaret̄· et sc̄ifica
tus nominaret̄· quia unaqueq; sc̄i
ficatio altaris subposita ē potesta
ti omp̄ns dī capiti omnīū fideliū·
erexitq; illū, libri uite· et in p sonā
p̄cipui odoris celestis ierl̄m· quia
ut xp̄c ē caput membro͞ suo͞ in sup
na ierl̄m· sic ē unūq̄dq; sc̄ificatū al
tare excellentior pars tēpli sui· ef
fuso desup oleo in significatione
crismatis q̄d ē effusa gr̄a dī omp̄ns
in sc̄o baptismo· Et apellauit sc̄ifica
tū locū illū domū et tēplū dī scd̄m
nom̄ ciuitatis celestis ierl̄m· quę in
ueris tēplū dī inuenitus· Hoc itaq· ·xx·ii·
exemplo et significatione erigen
dus ē lapis in tēplo in nomine meo
ordinando· ipsū uidelicet tēplū
idcirco signatū cū lapide q̄a ego
firma petra sū· adque ōis iusticia
et lex xp̄ianoꝝ ptinet· Ubi cūq; enī
fuerit sc̄ificatus locus ubi corpus fi
lii mei immolandū ē· ibi uolo ē la
pidē in nomine meo signatū· q̄a
ego uerasissima fortitudo sū· etiam
si ibi ex aliqua inpossibilitate n̄ po
terit esse templū· quō seruus m̄s ia
cob erexit lapidē in sua p̄figuratio
ne in nomine meo ut dictū ē· quia

et filius m̄s de stirpe illius incarnat᷒ ē· ·xx·iii·
Templū autē talem m̄ dedicatū n̄
debet ē uacuū huius negocii
quin postulet causā constitutionis
suę quę adheret sibi de labore mi
nistrantis et ppl̄i· sicut etiā celestis
ierl̄m cū capite suo xp̄o n̄ uult ca
rere iusticia sua· semp aspiciens in
labores filioꝝ suoꝝ quos susceptura ē
in dō· Quom̄· ẏt se abstrahant a dia
bolica seruitute se constringentes
a uoluntarus desideriis carnis suę·
et se affligentes contra semet ipsos
in abscisione ppriarū rerū ob a
more celestiū· n̄ eis omīb; utentes s;
sibimet aliquas subtrahentes· atq;
dō offerentes ad honorē ipsius·
sicut etiā p̄currens seruus m̄s ia
cob instituit decimā omīs sub
stantię suę cū dicebat ut scriptū
scriptū ē· Cunctorūq; quę de ·xx·iiii·
deris mihi· decimas offerā tibi·
Hoc tale ē· Ex omnī q̄d mihi de
deris offerā tibi decimā partē
quia hoc lex tua ē· primū scili
cet in anima mea o d̄s m̄s absci
dens ab ea ppriā uoluntatē meā
offerens tibi contra me iusticiā
tuā et postea decimā partē om
nis substantię meę q̄m possideo
sup t̄ram· Quid ē hoc· Omīs scilicet
fidelis homo qui cōphensus ē in de
cimū ordinē supnoꝝ ciuiū· debet
semp ad tēplū meū decimā partē
dare substantię suę· ppt̄ restitutio
nē illā q̄d conputatus ē in decimū
numerū numeratoꝝ· idē in scientia

di existentiū· & aduerū templū ui
delicet celestis ierlm̄ ꝑtinentium·
.xxv. Qui autē obliti timoris mei tēpla
in nomine meo dedicata ꝓhibitē
iniquitatis sue destruunt· uel qui
dedicationē eoꝝ sedm̄ exemplū de
iacob ortā demunt· ~~scificata loca~~
scificata loca scilicet polluendo·
seu cū sanguine homicidii· seu cū
pollutione seminis illud educen .xxvii.
do in adulterio aut fornicatio
ne· uel qui in supno sacrificio ne
gligunt institutā dedicationē
antiquoꝝ patrū absq; signato la
pide quē iacob erexit in sua ꝑsig
nificatione· uel qui destruunt
constitutā ꝑme iusticiā in decimis
aut in substantiis tēpli mei· oue
miseris· oue miseris· oue miseris ho
minib; illis· qui se tā turpit̄ seducūt
& tā ꝑuersi ante oculos maiestatis
mee existunt· uidelicet ut dictū
est in institutā mea negligentes que
om̄a de ueteri lege translata s̄· q̄a
de ueteri testamto ꝑlata ē noua
lex in filio meo sedm̄ mediam
grām· & q̄a de om̄i iusticia legis et
ꝓphetarū· q̄d erat minus factū
ē maius in eo· de filio meo· qui oīa
signa prioꝝ patrū· que ipsi ab
sconse in umbra dixerāt manife
ste ostendit in semetipso in omi
.xx.vi. iusticia· Et qui hec om̄a destr
uunt· ita q̄d ipsi cibū uite qui
de utroq; testamto factus ē de dig
nando sicut lutū conculcant· &
canib; et porcis ac aliis pecorib; .xxviii.

idē prauis hominib; diuidunt cū
magis dantes paganis mo
rib; et uane igno rantie
q̄m in omnipotentem dō· atq; in
usū suū sedm̄ uoluntatē suā cū
parantes· hos uel sedm̄ eoꝝ et ego de
struā· eos ꝓiciens de sūmo gradu
usq; ad infimū· & dedi uiciis in
paupertatē· in ultione huius helli
mei· Tercia uero ala ultionis
mee cedit & credulos et incredu
los· in suis impiis & iniustis opib;·
Ipsa ꝑcutit credulos n̄ opantes
in uoluntate sua bona et iusta
opa qui bene uident fidē et q̄b;
nota ē iusticia dī et tam̄ sedent
in tenebrositate maloꝝ opū· ge
mentes ignoranter post tenebras
iniquitatis· uolentes bachari in
ꝑuersitate· q̄d eos tam̄ n̄ ꝑmittit
dš sedm̄ uoluntatē ipsoꝝ ꝑficere·
hoc idē abscidens illis ultione
sua dū sic s̄ obscurati· q̄d obliti
s̄ eī· ita ut ab eo libentissime re
cederent· In credulos autē cedit
in infidelitate eoꝝ ita q̄d etiā
eis abstrahit iniquitas ipsoꝝ cū
retributione ultionis· cū n̄ ꝑ
mittuntur malū hoc ꝑficere q̄d
libenter facerent· unde & ma
lignus diabolus supatus in bea
titudine fideliū hominū ante
oculos dī scintillantiū uellet
istos trahere in tenebras mortis
sedm̄ nequiciā suā· s; eos ampliꝰ
cōꝑhendere n̄ potest nisi ut s̄
opa illoꝝ· Sed quedā alia mīsi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0282
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ra hominū ē sup t̄ram qui habent
p̄speritatē in forma sensati sp̄s. ita
q̄d sapientes s̄ ad recordationē dī.
sc̄dm uoluntatē suā accensi cū sci
entia sensus. unde tunc in semet
ipsis p̄sūptuose habere uolunt
scientiā sapientie. facientes quic
quid cogitauerint. et miscentes iu
sticiā cū iniquitate. s; stulti s̄ insa
pientia. quō notauit semetipsos
ita q̄si pleni et p̄fecti sint ad haben
dū et cōp̄hendendū atq; ad acq̇
rendū plenitudinē. uoluntatis sue
sc̄dm arbitriū suū. q̇cquid exco
gitauerint. Et dū alas suas leuare
uolunt p̄ potestatē suā. in purineis
et ciuitatib; ac in aliis locis atq; in
aliis causis. in quib; tunc occupati
s̄ cū impio. in quo nolunt habere
intelligibilē mensurā iudīm aspi
cere quid faciant. tunc effundunt̄
et abiciunt̄ ante oculos dī p̄pter
impia & iniusta iudicia illoꝝ q̄s
ipsi prius diiudicabant. in quib;
nolebant timorē dn̄i scientē habere.
Et sic p̄stitī helū meū facti erunt
in planctū magnū. et inflebiles uo
ces corā omī pp̄lo qui uident et
audiunt iudicabile t̄pus iniq̇
tatis eoꝝ. quib; dā uidelicet excip
sis adhuc in hac uita in multis mi
seriis multi defectus ipsoꝝ uiuen
tibus. quib; dā etiā pessima morte
in diuersis passionib; morientib;
Ita diuersa uicissitudine ulcis
citur & excurrit helus m̄s omnē in
iusticiā. quia illa ē contra me.

Nunc autē q̄d n̄ audis p̄dictū ·xxix·
caput ulla uerba p̄ferre s; tan
tū in se ipso immobile p̄manens.
aliis suis uirtutū illuc p̄cutere quo
& ipse ale tendunt̄ ut dictū ē. hoc
est q̄d in helo dn̄i n̄ ē clamor mi
nantis uocis et in sup̄biā se erigen
tis. s; in potestate fortitudinis sue
et in rectis iudiciis suis immobilis p̄
sistens. ultione sua post rabiē opū
emeritas res absq; timore dn̄i ge
stas confundendo et conterendo
eas. sc̄dm extensionē ultionis iudi
cii sui ulciscit̄. ut tibi o homo ue
racissima manifestatione p̄mon
stratū ē. Et quia d̄s iustus ē omnē
iniusticiā examinari oportet p̄iu
stū. quō ipse d̄s bene nouit discre
tā positionē que ē in sciencia hoīs.
Nam sciencia in hoīe ē quasi spe ·xxx·
culū. in quo latet desideriū si
ue bonū siue malū uolentis. Unde
homo inter has duas partes posit̄.
inclinat se uoluntate sua ad par
tē illā quā desiderat. S; homo q̇
uertit se ad bonū. illud fideli ope
amplectens p̄ adiutoriū dī mer
cede beate remunerationis lau
dabilit̄ accipiet q̇a malū sp̄re
uit et bonū fecit. qui uero se in
clinat ad malū. hoc p̄uersa ac
cione degluciens. p̄suggestionē
diabolicā. penas iuste retributi
onis inde miserabilit̄ incurret.
quō bonū neglexit & malū
p̄petrauit. Idcirco in multa de
uotione et humilitate se homo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0283
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

subiciens dō fideliter opetur salutē
suā· que de sūmo bono emanat· ita
ut anima ipsius interiori scientiae in
ebrietur· quia in bene disposita et recte
ordinata concussione seruit crea
xxx.i. tori suo· Quomodo. Quō metus
idē inceptio ... angustie facit timo
rē timor autē concutit tremorē· p
que debet homo opari qd iustū ē·
Quomodo· Qd homo metu angusta
ri incipit· hoc p donū sps sci de ra
cionali sensu habet· ppt qd etiā nul
lomodo omittere potest quin dm
sciat· illaq; scientia quā habet in
dm facit in ipso timorē· in hoc qd
incipit timere scdm ea que di s·
Et si hec habet cū studio sciens dm·
tunc concutit eū iterū ignea gra
in xpo ammonens ut deinde in
cipiat tremere· quatinus p cōpunc
tionē tractatur ut iusticiā di fide
xxxii. liter operetur. Nunc ergo o hoīes
intelligite et discite· unde sint hec·
Quid ē hoc· Ds ē· qui in uobis qd
bonū ē opatur· Quomodo· Ipse
ita uos constituit· ut p rationale
sensū in opib; uris eū sentiatis· que
sapienter cū discretione facitis· Irra
tionale enī animal facit omnia opa sua
sine intellectu et sapientia ac sine
discretione atq; uerecundia· nec
scit dm quia irrationale ē· s; tan
tū sentit eū quō illius creatura ē·
Rationale uero animal qd homo
est· habet intellectū et sapientiā
discretionē· et uerecundiā in opib;
suis· que rationabilitr opatur· qd ē

prima radix· quā gra di fixit in om
ne hominē cū anima aduueniendū ex
creatū· Hec ergo pdicta uigent in ratio
nalitate· quia in his omnib; homines
dm scientes s· ut ea que iusta s uelint·
Unde ebulliens et pfectū opus atq;
psperū in bona uoluntate hominis·
quod ipse homo amplectitur in salua
tore suo in filio uidelicet di· p quē pa
ter omia opa sua in spū sco opatur· hoc
deinde incendit et admonet ignea
xxxiii. gra data in xpo ihu· Ideoq; in gau
dio sps sci faciat homo opa iusticie·
n dubitans in peruersa mussitatione
idē ne dicat· qd aliqd sibi desit in
omnib; his· aut in prima scilicet ra
dice p donū di homini primitus in
posita· aut in ignea gra sps sci eandē
radicē iterū in admonitione tangen
tis· ita ne peruerse corruens deinde an
gustietur in his que ppt rephensibilē
impetū fecit quasi in interiori sua
radice quicquā minus habuerit· sci
licet ne postquā ceciderit in necessi
tate positus murmuret sic dicens
in semetipso· Heu heu qd feci· qd
opa mea n potui pendere in dō· Et
etiā sine pondere infidelitatis ince
dat· ita ut n diffidat dō in opib; su
is· s; ut sit securus sine lacrimabili
querela praui opis· Qui autē acutas
et aures interioris intellectus habet·
hic in ardente amore speculi mei
ad uerba hec anhelet· et ea in consci
entia animi sui conscribat·

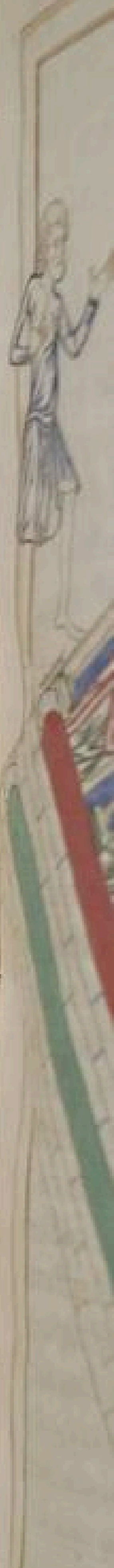

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0284
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0285
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

POST HEC UIDI
inter angulu septentrionale & an
gulu occidentale muru parietis
p̄fati edificii in interiore ei̅ parte
totu̅ arcuatu̅ sc̅dm modu̅ cancelloꝝ
n̄ tamen apertu̅ ut cancellos s; inte
gru̅ habente q; in singulis arcub;
q̄si pictura̅ hominu̅. In exteriore
aute̅ parte eiu̅d̅e̅ muri uidi alios
duos minores muros longitudinis
spacii q̄d fuit a p̄dicto angulo sep
tentrionali usq; ad angulu̅ occiden
tale ipsisq; angulis ex utraq; parte
sui coniunctos iuxta modu̅ testudi
nis. Altitudo uero eorunde̅ duoꝝ
minoꝝ muroꝝ erat cubitoꝝ triu̅. La
titudo aute̅ inter interiore̅ arcua
tu̅ muru̅ et mediu̅ erat cubiti uni'
atq; inter exteriore̅ & eunde̅ mediu̅
fuit latitudo uni' palmi q̄si pue
rilis manus. Intra ide̅ quoq; edi
ficiu̅ uidi sex imagines ante pre
dictu̅ arcuatu̅ muru̅ sup pauim̅
tum ipsius edificii stantes. tres
scilicet iuxta se in fronte eiu̅d̅e̅
muri p̄pe angulu̅ qui respiciebat
ad septemtrione̅ & tres etia̅ simul
in fine parietis eiu̅d̅e̅ secus angu
lum qui tendebat ad occidente̅.
om̄s pictura̅ in arcub; eiu̅d̅e̅ muri
inspicientes. ~~In ipso aute̅ fine eiu̅d̅e̅
parietis uidi alia̅ imagine̅ intra
ide̅ muri inspicientes.~~ In ipso aute̅
fine eiu̅d̅e̅ parietis uidi alia̅ ima
gine̅ intra ide̅ edificiu̅ sup lapide̅
unu̅ in modu̅ sedis in pauim̅to po
situ̅ sedente̅ & latus dextru̅ ad mu
ru̅ inclinante̅. facie̅ uero sua̅ ad co
lumna̅ uere trini[ta]tatis uertente̅.
Sed in eode̅ fine uidi altera̅ imagi
ne̅ sup eunde̅ muru̅ in altiori loco
stante̅ & etia̅ ad p̄dicta̅ columna̅
uere trinitatis uersa̅. In his ergo im
aginib; conspexi similitudine̅
talem. Induti erant ut priores ima
gines quasi sericis indumentis et
candidis calciamentis. excepta illa
que ad dextris medie haru̅ triu̅ erat.
quasi in extrema parte eiu̅d̅e̅ parie
tis uidera̅. que tota tante puritatis
tanteq; claritatis extitit ut p̄ nimi
o splendore nulla̅ ei' forma̅ p̄fecte
intueri posse̅. & excepta illa que
sup muru̅ stabat ut dictu̅ ē. que
nigris calciamentis calciata fuerat.
S; om̄s sine palliis erant p̄ter me
dia̅ illaru̅ triu̅ que in prima par
te eiu̅d̅e̅ muri stabant. que pallio
induebat̄. Due quoq; earunde̅
triu̅ superioꝝ que ad dextera̅ scilicet
et ad sinistra̅ medie imaginis sta
bant & due triu̅ inferioꝝ media
uidelicet & que ad sinistra̅ ei' erat.
n̄ habebant muliebria uelamina
in capitib; suis. nudis tantu̅ albis

crinib; flamees. Media autē trium
prior & illa que sup lapidē iuxta
murū sedebat. erant uelato capite
candida uelatura capitis. ut mos
est mulierū. Eadē quoq; media tri
um superior & que addextrā eī sta
bat. uestite erant tunicis candidis.
Sed uidi talē dissimilitudinē earū.
Imago que stabat inmedio triū
superior habebat incapite suo inmo
dū corone circulū crocei coloris dex
tra parte insculptū. semp accende.
Et uidi qd adextra eiusdē imagi
nis columba aduolabat. ore suo
spirans in eandē scripturā. Atq; ea
dē imago dicebat. Ego pfusa .i.
sū puteriorē midiam. ex qua ori
tur riuulus qui nullatenus abscon
dē uult pecuniā. nec aurū. nec pcio
sos lapides. nec margaritas corā
egenis et necessitatib; eor necessariā
substantiā nō habentib; ac ppter ea
plorantib; Nunc consolabor illos
et semp reficiā paupertatē ipsor pp
ter amorē filii dī qui suauis et mi
tis ē. ac qui bona sua distribuit in
animas iustor tangens uulnera
peccator eor ppter penitenciā. Alia
uero imago que stabat adextris
eī habebat inpectore suo quasi leo
nē tamquā speculū lucidū. et a col
lo suo uelut serpentē pallidi colo
ris intorta flexura uirgule ad pec
tus etiā ipsius dependentē. Et ait. .ii.
Lucidū leonē inspicio. et ppter
amorē eī do. Ignitū autē serpentē
fugio. sꝫ serpentē inligno penden
tē diligo. Tercia autē imago que a
sinistris eī erat. tunica simili iacinc
to rubri coloris induebat. Et ad
pectus ipsius apparuit angls ex
utroq; latere suo alā unā habens.
ita ut ala dextra addextrū hu
merū eiusdē imaginis extenderet.
et ala sinistra adsinistrū humerū
illius. Et ipsa imago dicebat.
Angelicum habeo consorciū. nec .iii.
cū dissimilantib; se ypocritis
ambulare uolo. sꝫ epulor cū iu
stis. Imago quoq; que fuit media
triū inferior. induta erat tunica
crocei coloris. Et sup dextrū hume
rū eī candidissima columba sta
bat. spirans ore suo in dextrā aurē
illius. In pectore uero ipsius. mon
struosū et informe caput hōis ap
paruit. Iacebant quoq; sub pedib;
eius quasi species hominū. conculca
torū et contritor ab ipsa. In manib;
autē suis habebat cartā expansā
et ex una parte uidelicet uersus
celū septē lineis inscriptā. quā
legere uolui. sꝫ nō potui. Et dixit.
Virga amare correptionis et
flagelli ee ~~uolo contra illū~~ ee.
uolo contra illū mendacē qui
filius diaboli ē. quarū etiā idē
diabolus psecutor in effabilis
iusticie dī ē. Unde illi contraria
et molesta causa sū. quo nūquā
sū inuenta more ipsius. ita qd
et ego cū decore meo sicut morti
ferū uenenū exspuo quarū ipse
me nūquā inastutia sua inue

nit. Ipse ē etiā mihi pessimū ac mo
lestissimū malū omniū maloꝝ. quo
omne malū ab ipso ortū ē; ꝓpterea
abicio & conculco cū inamabili iu
sticia di. que mihi incessabiliter
sine fine amabilis ē. cuius etiā su
stentatrix & ductrix ego sū. quia
sup me solidabit͞ et constabit om
ne edificiū uirtutū di que edifi
catur in altitudine. O fortissime &
nobilissime ds attende. Altera au
tē imago que ad dexterā ei' erat.
faciē habebat angelicam & ex utroq;
latere suo uolatile alā unā. in spe
cie tamē hominis ut certe uirtu
.v. tes apparens. Et ait. Ego repug
no diabolico certamini q̄d se eri
git contra me. ꝑtinaciter dicens.
Non possū sufferre ullā tribulatio
nē. S; om̄a mihi contra uolo abstra
here de me. Nullū timebo. Que ti
merē. Neminē timere uolo. Sed
qui hoc malū dicunt abicient͞
ꝑ me. quia .. posita sū semp letari
sempq; gaudere in omnib; bonis
quia .. dns ihc ē remissor et conso
lator om̄is doloris. quo & ipse do
lorē ꝑtulit in corpore suo. Et q̄a
ipse etiā ē iusta correctio. idcirco
et ego uolo me illi coniungere
sempq; ipsū portare abiciens de
me odium & inuidiā ac om̄a ma
la. Volo quoq; semp faciē letā in
tuia iusticia habere o ds. S; tercia
imago que stabat ad sinistrā eius.
induebat͞ tunica alba uiridi colo
re distincta. Habebat autē in ma .vii.

nib; suis modicū uasculū pallidi
splendoris multā lucē ut fulgur
esse reddent͞. ita q̄d eadē lux
in faciē & circa collū ipsius imagi
.vi. nis luceret. Et dicebat. Ego fe
lix sū. Dns enim xp̄c ihc facit et
parat me pulchrā et albā. cū illud
mortiferū consiliū diaboli effu
gio q̄d semp ruminat infelicitatē
illā scilicet quod ds abiciet͞ & dia
bolus malis opib; attrahit͞. Hunc
satanan fugio hunc abicio ipsūq;
mihi semp molestū habeo. quia tū
amatorē illū desidero quā assi
due amplectar & quē cū gaudio
habeā in omnib; & sup om̄a. Ima
go uero que in fine huius parie
tis sup lapidē sedebat. induta erat
tunica sub nigra. In dextro autē
humero suo habebat modicā cru
cē in posita imagine ihu xp̄i. que
hac et illac uersabat͞. Et quasi ex
nubib; effulsit in pectus ei' quidā
splendor mire claritatis a se in mul
tos radios diuisus. ut splendor so
lis a se diuidit͞ cū ꝑ parua et mul
ta foramina alicuius rei fulget. In
dextra quoq; manu modicū lig
nū in modū flabelli habebat. ex
cuius sūmitate tres ramusculi
miro modo cū flore pullulaue
rant. Habebat etiā in gremio suo
minutissimos lapillos omniū gē
marū quos multa sollicitudine &
diligentia considerabat. uelud
mercator res suas diligenter con
siderare solet. Et dixit. Ego

mater uirtutū· iusticiā dī in omnib;
rebus semp habeo· Nā in spūali mi
licia & in sclari strepitu· intra con
scientiā meā dn̄m meū semp ex
specto· Non damno n̄ conculco n̄
sperno reges duces· & p̄sides ac ce
tera sclāria magisteria· quę ab auc
tore omniū rerū ordinata s̄· Quo
modo licitū ēēt· ut eius cinerē sp
nerē· Crucifixus dī filius conuer
tit se ad om̄s· eos sc̄dm iusticiā et
iudiciam suā monens· Ego etiā unā
quāq; ordinationē & institutionē
eius· sc̄dm uoluntatē ipsius habe
re uolo· Illa autē imago quę in
eodē fine sup murū stabat nudū
caput & nigros ac crispos crines
habebat· facieq; obscurā induta
quoq; erat uaria tunica· plurimo
colore intexta· Et uidi q̄d eandē
tunicā et calciamta sua exuit stans
nuda· Et subito crines ac facies ei
resplenduerē in pulchritudinē al
bedinis et nouitatis ut iā nati in
fantis· atq; p̄totū corpus suū efful
sit· ut purus et lucidus splendor
eluceret in claritate· Tunc etiā uidi
in pectore ei splendidissimā crucē
cū imagine xp̄i ih̄u, arbusculam (sup̄)
inter duos flores lilii, et rose stan
tē positā· qui se sursū ad eandē
crucē aliquantulū recuruabant·
Undiq; q̄d exutā tunicā atq; cal
ciamta sua fortiter excutiebat·
ita q̄d puluis multus ab eis excu
teretur· Et att· Exuo ueterē te viij.
stamentū· et induo nobilē filiū
dī cū iusticia ei & iniustitiae et ueritate·
Et ut q̄d reparata sū in bonis· et mu
tata de uiciis· Unde & tu dn̄s m̄s de
licta iuuentutis meę & ignorantias
meas ne memineris· neq; uindictā
sumas de peccatis meis· Et cū hęc ad
tentius inspicerē· iterū qui sedebat
in trono dixit ad me· Nullus fi ix.
deliū qui humiliter uult dō obedi
re dubitet humano magisterio sub
iacere· quarū p̄ sp̄m scm̄ regimen
in p̄plo p̄p̄t efficatiā ~~utilitatis~~ uti
litatis inuentū dispositū ē· illud q;
in ecclāsticis obseruationib; futurū
et fideliter firmiterq; habendū
in antiquo p̄plo p̄figuratū ē· Hinc
etiā q̄d uides inter angulū septen
trionalē & angulū occidentalem
murū parietis p̄fati edificii in
teriore ei parte totū arcuatum
sc̄dm modū cancellorū n̄ tamen ap
tū ut cancellos s; integrū· hoc ē q̄d
ab abrahā et a moyse diabolo re
pugnantib; q̄si in angulo respi
ciente septentrionē usq; ad uerā
trinitatē quę apte declarata ē
in uera et catholica fide· cū a dō
patre filius dī missus in mundū
doctrinā suā habundantē emisit
in fine tēporū quasi ad angulū
respicientē ad occidentē· erat
murus idē israheliticus p̄pls in
lege iusticie dī constitutus opans
in constructione bonitatis patris
omp̄ns scilicet in ueteri testamto
frenatus & sibi coniunctus· quia
post ostensionē aspirans quę

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0289
© Universitätsbibliothek Heidelberg
UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

in bello dn̄i excitata ē· p instructio
nes ueterū p̄latiōnū p̄latiōnū p̄
signata s̄ regimina nouarū dig
nitatū· Nā uetus testamentū ten
debat usq; ad nouū· ex se germi
nans multo maiora p̄cepta legis noui
testamti quā primū orta essent
in ipso· ita q̊d de minore factū ē
maius de minore· uidelicet doc
trina ueterū p̄ceptoꝝ maioꝝ et
lacior e doctrina nouoꝝ· cū ue
tus testamentū solūmodo ēēt
quasi fundamentū primitus
positū· sup q̊d edificata ē p fun
dissima sapientia omīs doctrine·
manifestata in incarnatione fi
lii dī· tendens ab eadē ueteri le
ge circūcisionis· usq; ad nouam
regula baptismi maiorib; p̄cep
tis ornatā·

Et idē murus plebs
scilicet iudaica in interiore par
te intellectus sui in quo aīa ho
minis dm̄ cognoscit ē ubiq; ar
cub; circūdata idē circūquaq;
p significationē magisterii p̄
cursoꝝ suoꝝ p̄cepta legis dī cla
mantiū e sibi ostendentiū ual
lata ut minores p maiores q̊si
p p̄cellentes sibi hoīes ornari
soleāt iuxta constructionē
cancelloꝝ que ē tipica p̄figura
tio sps̄ scī duras litteras p foran
tis in incarnatione filii dī· qui
cancellos iudicie sue peccantib;
plenissime demonstrauit· Non
tamen aptius ē in p formatione
ostiarii sps̄ scī· uidelicet spūale
intellectū in ueteri lege n̄ denu
dantis· ut postmodū factū ē in
cancellis iudicie in carne manife
stati filii altissimi· s; integer ma
net in duricia legaliū p̄ceptoꝝ
que postea p sp̄m scm̄ in fonte
aque· nunc elucidata sunt· .xi.

Habet quoq; in singulis arcu
bus quasi picturā hominū·
quarū ut hec pictura ostendit
imaginē hominū· sic in triūpha
li arcu scilicet in dignitate ma
gisterii positus ē homo in uice
dī· Quomodo· Quō p fundissima
et capitalis sapientia p grām dī
posita ē in nos racionalitatis hoīs·
ut homo in nomine dī exerceat
officiū magistrationis p districtio
nē iusticie e mīe ipsius altissimi·

Quod autē in exteriori parte
eiusdē muri uides alios duos
minores muros· hoc ē q̊d in exterio
ribus negociis p̄ter spūale ma
gisterium ē in recepta constitutio
p p̄loꝝ maioꝝ et minoꝝ qui con
stituti s̄ p̄cepto dī quasi duo
muri· quō exterioꝝ s̄ maiores na
tu ex fortitudine secularis poten
tie in sua ordinatione· et medi
us s̄ minores qui consistunt sub
potestate et spiritaliū e seculariū
p sonarū· quasi inter interioris
p fati muri arcus qui ē spūale
magisterium et exteriorē murū q̊
est secularis potencia ut p̄dictū ē·
Unde duo muri positi s̄ extra
ambitū interioris arcuati q̊rū

sclares psone. s̄ interius causis ma
gis uidelicet exteriora quā interio
ra habentes. ita q̄d tam̄ s̄ iuiunca
constitutionis mee. Quomodo.
Et exterius intelligit interi⁹
quō ita homo cognoscit ex
uisibili et alta psona hoīs quom̄
homo timēdus ac honorandus et
amandus sit. sic etiā in eodē in
tellectu intelligat qualiter inui
sibilis et altissimus dš metuendus
ac uenerandus et diligendus sit
sup om̄a. Nā p exteriorē et sclarē
dn̄ationē admonet̄ homo intīo
ris et sp̄ualis potestatis diuine
maiestatis. que ita clausa et ab
scons a ē hominiī. ut n̄ possit car
nalibus oculis ei⁹ uideri nisi qñ
tum fide illius capit̄. Et q̄ndoq̄ dē
mortali creature dš inuisibilis
est. sāltē p uisibile magisterium
discat homo timere et uenerari
ipsū altissimū eiusdē platonis
institutorē. Quomodo. Exspi
ratio diuina dedit in sensus ho
minū prationalitatē eoꝝ. ut in rec
ta constitutione inter pplōs mag
ne psone dn̄entur. que ab illis
timeant̄ ac honorent̄. Nā dš id
circo pmisit genus unū excelle
re et aliud subiacere. ut ita hoīes
diuiderent̄ ne inuicē psemetipsos
interficerent̄ et pirent. alioquin
ociosi eēnt nescientes pcedē ad
agnitionē dī nisi hoc pui dērit
ptimorē et honorē in hominib;
Et ita pcessit sp̄s scs̄ ducendo
ppl̄m ad interiorē legē sp̄s qua
homo intus et exterius regeret̄.
donec fons saliens exiuit appa
rens mundo in plenitudine iusti
xiii. cie qui regit utrūq; corpus sci
licet et animā. Unde etiā cura scla
ris potentie sic constituta ē ad usū
terrenarū rerū ut corpus requi
rat refectionē ne deficiat. et sp̄i
ritale magisteriū ad interiorē
suspirationē puenendi ad ser
uitutē dī ut anima ad celestia
anhelet. Hec itaq; constituta s̄
inea ordinatione. scdm̄ q̄d etiā
ysaac dixit filio suo iacob. xv.
Esto dn̄s fratrū tuoꝝ. et incur
uentur ante te filii matris
tue. Hoc tale ē. Dn̄s eē debes fratrū
tuoꝝ pollens sup eos in honorib;
et in beatitudinib; benedictus in
benedictionib; que mihi a dō da
te s̄. et inclinentur ante te om̄s
nati filioꝝ matris tue subiecti t̄
xiiii. ppter pcellentē causā benedicti
onis tue. Exiet enim ex te magnū
genus. de quo fortissimus et po
tentissimus uir exsurget. quē
fratres ei⁹ ipsū fugando psequen
tur. s; ipse uelocissime in maxi
mis uirib; suis q̄si leo se illis eri
piens. excellentissima dn̄atione
illis dn̄abitur. et pimet eos in noīe
potestatis sue que nūquā in ultis
sima cauda eradicabit̄. fratrib;
suis in caudā effectis. Sic et ego
pater celestis dixi filio meo in
carnato. Esto dn̄s omniū nascen

tū pertam̄ de concepto semine
humano quos creaui ꝑte· quarū
tu mirabiliter natus es ex uirgine
ñ conceptus hominis semine· sed
exisi de me ꝑflagrantē ignē ap
parens intra uerus homo clau
so sigillo integerrime et castissi
me uirginis· Tu ergo es dn̄s illoꝝ
de supna claritate diuinitatis·
qui fratres tui s̄ ꝓpter incarna
tionē tuā in qua homo es· Et incli
natio idē subiectio exhibeatur tibi
a filiis tue matris scilicet tue in
carnationis· atq; in obsequio pie
deuotionis subiciantur tibi homi
nes nati ex hominib; Et quō filius
dī sic ē dn̄s omniū creaturarū·
ꝑ ipsū etiā in uoluntate patris
et in tactu sp̄s sc̄i institutia ē dis
positio diuersarū potestatū in
mundo· Quomodo· Sic uidelicet
quod ds̄ abstulit inimicitiā et iac
tantiā illā q̄d ppl's ppl'm n̄ ho
noraret· ita q̄d unusquisq; face
ret q̄d sibi placeret· si hoc ds̄ in
estimabilis sapientia consilii sui
ñ ꝑstrauisset· s; ipse discreuit po
pulū inter ppl'm· minorē scilicet
cū ministratione obediencie ma
iori suo subiacere· maiorē uero
in omni utilitatis regimine soller
ter et deuote minori subuenire·
sicut etiā in accensione sp̄s sc̄i da
tū ē iacob ꝑ patrē suū q̄d eēt dn̄s
fratrū suoꝝ· ut supradictū est·

xvi. ed in hoc q̄d ostensū ē quod
eēt dn̄s demonstratū ē q̄d
sc̄lare negociū habet ꝑsonā dn̄an
di sup libertatē alioꝝ quib; ꝓpter
timorē honoris sibi abest illam ꝑ
potestatē suā parcat· n̄ eos oppri
mens iure seruicioꝝ· s; illos habens
quasi in dilectione fratrū· In hoc
autē q̄d dictū ē q̄d incuruatio
ante ipsū fieret· innuitur seruiciū
ministrationis illoꝝ qui ꝑ ligatu
rā famulantiū dn̄is suis substan
s̄· ut filii carnis· curā carnalē ha
bentes· Sed postquā idē iacob
hoc diuinum ꝑ paternā benedictio
nē fratri suo subripuit· deinde
celestē celebritatē ꝑ lapidē quē
erexit intituisti· et ꝑ decimā quā
se uouit daturū constituit· ut p̄
signatū ē significans principalē
ꝑsonā in sp̄uali milicia· quarū
quisq; fidelis de minimo gradu
ascendē debet ad sūmū ꝑsc̄larē
uidelicet potenciā discere sup̄
magisteriū clarioris lucis sp̄ita
lis uite· in quo adimpletur officiū
naucleri secūdm̄ iter immaculati
agni qui sursū leuauit hominē
cū plenitudine et bonitate omis
iusticie· scilicet erigens hominē
ꝑstratū insidiis ꝑuersi raptoris·

xvii. Unde etiā hec duo instituta
sc̄lartrena uidelicet et adcele
stia ꝑcedentia in quatuor et qua
tuor partes diuidunt̄· quia ds̄
magnā ui scientie racionalitatis
hominib; dedit· ita ut in accensio
ne sp̄s sc̄i hec insemet ipsis scriben
tur in figura quatuor elementoꝝ

plus p̄dictis duob; modis adden
tes· qd̄ n̄ asynor nec abicio· quō
qui innomine meo multiplicat᷑
quod munus ē· dignus ē merce
dis et n̄ abiectionis· que etiā qua
tuor partis tā insclarib; grauami
nib; quā inspūalib; infirmitas ē·
Quomodo· Quia insclarib; causis
ē nobiles & nobiliores· ē et famu
lantes atq; obsequentes· Inspūa
lib; uero sacramentis ē p̄cellentes
et supiores· ē et obedientes atq;
corripientes· Ego autē easdē· xviii·
officiales causas ordinatione mea
constitutas omnino rapi nolo fur
tiuo munere ēptionis inuentunda
tione· sed uolo ut eis racionabili
causa assistat· ita ut qui ipsas
suscipiunt· utiles sunt corā dō et
hominib; ē; oquidā uenenati scor
piones iusticiā meā transeunt· &
eas mortifero ueneno auaricie
et supbie surripiunt· n̄ solū insecla
ribus positiuis ē; etiā indisposi
tionib; spūalib;. Rapina autē
sclariū dignitatū t̄rena scilicet
p terrena cōparata ē· quidē cru
delissime in iracundia uel dī
examinanda· ē; tamē maioris
ponderis et examinationis est
rapina spūaliū· Nā sclares ē in
exterioribus; caro de carne· spūa
les autē in interiorib; spūi con
iuncti· ē; quā uis sclares inexte
riorib; occupent curā t̄renam
habentes tamē sub eadē specie
ad interiora spūs inregimine suo
deberent anhelare· spūales uero
inspecie religionis et in contēptu
mundialiū positi· ulterius incor
de patris omnipotentis ordinati·
multo magis sub spūali nomine
deberent filiū ei insūmo sacerdo
tio ardenter imitari· quia sicut
idē filius exiuit de corde patris
sui insilio suo p̄sonas magistrorum
qui inta egregiā ordinationē
positi ē· p̄pter utilitatē eccl̄e· et
inrecto· ope dō coniuncti· Quom̄·
Qui in conpunctione & p̄bati· xix·
one cordis atq; inmaturo
sensu ē qd̄ mihi omnino p̄spicuū
est bonā uidelicet conscientiam
habentes· ita ut p̄uerse & contra
rie magisteriū n̄ appetant· illud
nec diabolica arte sciscitantes· nec
p̄ pecuniā aut p̄sclarē potentiā
acquirentes· nec inde uolantia
uerba laudis hominū queren
tes· sed illud uera electione mea
et p̄pli inhumilitate suscipien
tes· hi fortiā & p̄batissimi custo
des atq; certissimi amici mei ē·
Sed qui retro incedunt et il· xx·
lud alio modo intenebris·
acquirūt· uidelicet p̄sclaria t̄re
norū furtim misteria celestiū
diripientes· faciē meā fugiunt
atq; animas suas acriter occi
dunt· inhoc me deridentes qd̄
sic me denegant & contra uolun
tatē meā calcitrant· Quomodo·
Quia ipsi despiciunt me n̄ de
siderantes potestatē magisterii

ita ostendit idē pat apud semetipsū

adipisci ꝑ me ita ut interiores
oculos cordis sui ad me eleuent
sic dicentes: placet hoc d̄o an n̄.
sed unusquisq; eoꝝ dicit: in se
metipso etiā si hoc malū ē apud
d̄m ego tam̄ accipiā confidens
in d̄no q̄d quandoq; uiuens
adhuc in corpore penitētiā ꝯ ea
ui modo acquirit magisterium
absq; me d̄o uiuo ita q̄d nec hoc
a me postulent nec se ad hoc mea
uoluntate ꝓueniꝛe confidant.
s; in hoc ardore a facie mea fu
giunt sic rapientes magisteriū
a media mea naufragantes. Isti
non s̄ intra in corde sūmi pa
tris sed s̄ extra in parte aqui
lonis qui in his causis ē prin
ceps eoꝝ nolentes quaerere me cre
atorē omniū s; ꝓpriā uolun
tatē suā quā ꝓ d̄o habent ipsā
sequentes ꝯ me derelinquen
tes. Nā noluit scire me. nec
ego eos. concupiscentia ipsoꝝ
suggerit eis q̄d uolunt. Et q̄a
timorē meū habere recusant
iccirco et ego nolo eis tunc re
sistere in terrore ire mee quatin⁹
eis repugnet in die illa qua ni
chil amplius ꝑualere possunt.
ipsi aut̄ ꝑ me deinceps in hac ui
ta aut responsuri in futuro tre
mendo iudicio de his que faci
unt ut p̄dictū ē. me uidelicet
scientes in fide. s; in his que ꝑ
petrant ad me respicere nolen
xv. tes. Nunc autē ut uides q̄d

p̄sunt duo minores muri s̄ lon
gitudinis spacii q̄d ē a p̄dicto
angulo septentrionali usq; ad
angulū occidentalē. hoc ē q̄d
in constitutione ꝓpl̄oꝝ maioꝝ et
minoꝝ cū extensione longitudi
nis humani tēporis ab abraham
scilicet ꝯ a moyse quasi a septen
trione usq; ad manifestationē
catholice fidei in uerā trinitatē
fide. quā filius m̄s a me missus in mun
dū ut ad occidentē edocuit. Ex
titerit in lege mea ꝓpl̄i et princi
pales eoꝝ magistri p̄currens unde
licet germen et exemplū ꝓpl̄i
noui testimonii. ab abelo meo usq;
ad eundē filiū meū incarne na
tū tendentes. ut fuerit et s̄ ꝯ semꝑ
erunt. inter posite differentie in
hominib; interioꝝ et exterioꝝ
idē spiritaliū ꝯ secularū. maioꝝ
atq; minoꝝ. Qui s̄ ipsis angulis
extrinsecq; parti sui coniuncti.
iuxta modū testudinis q̄uo tā
ueteri quā nouo testamento ex
utroq; latere inicii sui in hono
re ꝯ magistratione coadunati
declarant ꝓpl̄i. et hoc in simili
tudinē testudinis. q̄d ē in aucto
ritate diuine ꝓuidentie bene
et digne cōpositi ad statū edi
ficationis celestis hierl̄m. xvii.
Quod uero altitudo eorundē
duoꝝ minoꝝ ē cubitoꝝ triū.
hoc ē q̄d in sublevatione rectitu
dinis duarū secularū condicionū
scilicet maioꝝ et minoꝝ tres par-

tes sunt hominum id est precellentiores rec
tores et alii avunculo servitutis fa
mulantium liberi atque communis populus
complanis sins in subiectione substratus.
Unde etiam latitudo inter interi ·xx·vii·
orem arcuatum murum et medium
est cubiti unius que est amplitudo dig
nitatis inter superiores personas spirita
lis magisterii et inter minora voca
bula terrene servitutis munitate fi
dei secundum dominum ad corripiendum subdi
tos suos constituta. Atque inter ·xx·viii·
exteriorem et eundem medium est latitu
do unius palmi quasi puerilis ma
nus quia est etiam inter inferiorem pote
statem secularis regiminis et inter sub
iectionem secularis ministrationis ex
tensio iuste considerationis ita ut
hec unanimi et simplici devotione
puerilis innocentie se invicem tan
gant in manu coniuncte operatio
nis sue. Sed quod inter id est edificium ·xxix·
vides sex imagines ante predic
tum arcuatum murum super pavimentum
ipsius edificii stantes hoc est quod in
opere bonitatis dei sex virtutes osten
dunt ceteras virtutes prefigurantes
ut deus in sex diebus creaturas suas crea
vit ipse videlicet virtutes in figu
ra futurorum ante murum id est ante ista
bellicum populum divina lege frenatum
et magisterio ac defensione precur
sorum suorum circumvallatum apparentes
cum etiam pavimentum terrenarum curarum
in eadem constructione summi patris
in hac significatione conculcant
ut christiana milicia per ipsas se dia

bolo opponat. Quia propter tres ·xx·vi·
stant iuxta se in fronte eiusdem mu
ri prope angulum qui respicit ad sep
tentrionem quia sancta trinitas insepa
rabilis in virtute maiestatis sue in inicio
veteris testamenti ab abraham et a moyse
diabolo oppositus inchoavit per diver
sas et secretas figuras designata est.
Et tres etiam simul in fine parietis eiusdem
secus angulum qui tendit ad occiden
tem quoniam eadem trinitas in unitate divi
nitatis regnans in fine eiusdem deflu
entis legis apto nomine suo predica
ta est nato in carne filio dei ob redemp
tionem hominis ad occasum tendentis.
Que omnis pictura in arcubus eiusdem
muri inspiciunt quia semper pari
devotionis studio in hominibus ma
gisterium ordinationis dei perpoten
tiam est in lege tam novi quam antiqui
testamenti designatum attendunt con
siderantes qualiter in ipsis perficiatur.
Quod autem in ipso fine eiusdem parie
tis vides aliam imaginem inter est edifi
cium super lapidem unum in modum sedis
in pavimento positum sedentem hoc est
quod in ipsa repositione veteris legis
antiqui populi et in inicio nove fidei
inchoato iuncta trinitate cum deus
omnes constantes virtutes in ecclesia in
struxit decenter etiam apparuit
virtus hec in opere summi patris op
ans in eo pro homine usque ad finitio
nem mundi. Unde sedet etiam super for
missimam petram super unicum scilicet
dei filium qui sedes est quies est omnium
fidelium caduca despicientium et in

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0295
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

se pura fide credentium. Et latus dex
trum ad murum inclinat; quia in quie
tis rectitudine et in saluationis par
te. huic populo qui sub magisterio dis
positione dei positus est adheret. ita
ut et ipsi maiores cum minoribus eam in
operibus suis excolant. faciem uero suam
ad columnam uere trinitatis uertit; quo
in omni re intentionem suam ipsi trini
tati acutissimo uisu iuste considera
tionis intendit. ut sicut perpetua tri
nitas uiribus personis inuiolabiliter
consideranda est. ita omnes deum colen
tes eam in factis suis diligentissime con
siderent et considerando non relin
quant. Sed quod in eodem fine uides alte
ram imaginem super eundem murum in al
tiori loco stantem. hoc est quod etiam in
translatione umbre legis antique
in fide sancte trinitatis clarescente ue
ra luce iusticie hec uirtus in princi
pali magisterio et fideli populo in
altius cacumen saluationis celestis
desiderii eleuata est. stans pugnans
contra uicia in filio dei erecta. quia
ab ipso incepit. et cum ipso in celesti
ierusalem post finem seculi permanebit. Que
etiam ad predictam columnam uere trinita
tis uersa est quo per sanctam et ineffabilem
trinitatem confortata reducit ani
xxviii. mas ad patriam. Quod uero in ipsis
imaginibus conspicis similitudinem
hoc est quod eedem uirtutes unanimes sunt
in diuersitate donorum dei. Qua propter
indute sunt etiam ut priores imagines
quasi sericeis indumentis que sunt
circa eas ut circa reliquas uirtu
tes suauissima opera que in diuina
lege cultores dei ipsi exhibent faci
entes ea in iusticia ueritatis. et can
didis calciamentis; quia in ardore ea
rum est etiam candor sequendi exem
pli bonorum actuum in hominibus. Sed
illa que ad dexteram medie harum trium
est quasi in extrema parte eiusdem pa
rietis uides. tota tante puritatis
tanteque claritatis existit ut pre multo
splendore nullam eius formam perfecte in
tueri possis; quoniam uirtus eadem cum salu
te uere confortationis per donum sancte
trinitatis in fine ueteris austeritatis
exurgens. omnis placida et pura est
carens cuncta indignatione diabo
lica in claritate leti gaudii unani
mitatis hominum. ita ut pre multitu
dine glorie et honoris quam habet in ce
lestibus; nulla ratione inestimabilis
unanimitas ipsius quasi forma eius
ab ullo mortali homine ualeat con
siderari. nisi quantum deus reuelare
dignatus fuerit. Et illa que super
murum stat nigris calciamentis calcia
ta est; quia tam in maiore dignitate
quam in minore ante incarnationem
filii mei mortis signum et uestigium
fuit in hominibus. Sed quod omnes sine pal
liis sunt. hoc est quod pariter terrenos cultus
et exteriorem tactum legalis institutio
nis abiecerunt. intrinsecus ueram iusti
ciam inspicientes. preter mediam illarum
trium que in prima parte eiusdem
muri stabant que pallio induta
quo ipsa sub defensione dei in initio
percepte austeritatis desudans. et

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0296
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

custodita est comprehensione amoris di-
vini, in qua caelestem thesaurum abscondit,
abiecto desiderio carnalium. Et duae
earundem trium superiorum quae ad dex-
teram scilicet et ad sinistram mediae
imaginis stant, et duae trium inferi-
orum, media videlicet et quae ad si-
nistram eius est, non habent muliebria ve-
lamina in capitibus suis, nudis tan-
tum albis crinibus stantes, quia lex et
prophetia puritatem supernae maiesta-
tis emanantes, et vitam ac mortem sua
fortitudine ostendentes, cum duobus
praeceptis geminae dilectionis per ean-
dem divinam potentiam subsequentibus,
atque constantiam intimae circumspectio-
nis habentibus, in continuis et gau-
dium suavitatis induunt fideles, et
solutae sunt ab omni subiectione ullius
doloris seu laquei mortis in capite
in Christo videlicet filio meo, nuda
tamen coma fulgentes in candore
virginitatis, quia divinitas virgineam
naturam in virgine Maria valde di-
lexit. Sed quod media trium priorum et illa
quae super lapidem iuxta murum sedet
sunt velato capite candida velatura
capitis ut mos est mulierum, hoc est quod
ipse in auxilio supernae altitudinis
et in stabilitate conservationis bea-
tae quietis blande ac dulciter ligatae
sunt forti ligatura subiectionis, dominum ca-
put omnium fidelium in albedine piae
devotionis venerando, ut maritus
ab uxore sincera caritate debet ho-
norari. Et eadem media trium superiorum et
quae ad dexteram eius stat vestitae sunt tuni-
cis candidis, quia per eandem virtutem di-
vinae maiestatis in suavissima bea-
titudine emanant lucidissima et
candidissima opera earum in hominibus
stabilita sub lege domini cum eis iuncta sunt.
Sed quod etiam vides dissimilitudinem
in eis, hoc est quod diversas vires
habent in deo, concordantem ipsum tamen
colentes. Propter quod imago quae | XXVIII.
stat in medio trium superiorum praefigurat
abstinentiam, quoniam ipsa in primo cer-
tamine est quasi civitas et firmamen-
tum atque ornamentum sibi adhaerentium
virtutum, continens se a peccato in
gravitate morum, ita quod perseveratrix
et recusatrix est cunctorum puerilium
in malis, nullam petulantiam habens
in se. Sed apparens quasi mater in me-
dio earum virtutum quae [gloria] trinitatis in
initio datae legis antiqui populi de-
signant. Et habet in capite suo in
modum coronae circulum crocei colo-
ris dextera parte insculptum semper
accendentem, quia ipsa per summum caput
coronata est croceo radio splendi-
dissimi solis scilicet filii dei, in cuius
claritate tota comprehensa est, nullum
appetens nisi illum qui etiam in dex-
tera parte salvationis animae semper
eam accendit. Unde ut vides ad dex-
teram eiusdem imaginis columba advolat
ore suo spirans in eandem scripturam,
quoniam in dextera caelestis perspirans ad-
est donum verae simplicitatis, videli-
cet sancti spiritus, in abstinentiam quaeque bo-
na per supernam inspirationem in salvatio-
ne animarum accendentis, ut etiam

eadē uirtus demonstrat in supra dic
tis uerbis sue admonitionis · : xx.ix.
Alia u̅ imago que ē a dextris ei.
significat largitatē puerilis sim
plicitatis existentē nec omnino astu
ciā aut duriciā aduersus dolores
hominū habentē. cū qua abstinen
tiā se sēp aufert ab omī asꝑitate in
dextris bonoꝝ opū sic tendens ad
dm̄. q̄a largitas initiū opationis
eius ē cū primū abstinentia opus
suū aggredit̄. Que habet in pecto
re suo quasi leonē tanquā specu
lū lucidū. qui ē in corde illi̅ filius
m̄s xp̄c ihc leo fortissimus uelut
in speculo pie et splendide dilecti
onis conclusus. Quod autē a collo
suo gestat uelut serpentē pallidi
coloris. intorta flexura uirgule
ad pectus etiā ipsius dependentē.
hoc ē q̄d quasi collo fortissima scili
cet patientia idē filius m̄s pruden
tissimus in pallore angustiate car
nis sustinuit flexurā penarū. cū ex
altatione crucis. medicam̄to unde
licet omniū uulnerū. q̄d largitas
ꝑ celestē amorē pectori suo inpri
mit illud frequenter inspiciens
in mentib; hominū. sicut etiā in
p̄dictis uerbis exhortationis sue
:xxx. fatetur. Tercia autē imago que
a sinistris ei ē declarat pietatē nul
lomodo habentē odiū aut inui
diā adulla felicitatē hominis s;
semꝑ gaudentē et amplectentē ꝓ
hominū speritatē omniū. cui uiriditate
et largitatis unctione abstinentia

sinistre parte diabolice sufflationis
resistit. quō pietas ē plenū opus ab
stinentie in signifera pugna ꝑ quā
semꝑ uictrix existit. Unde etiā tuni
ca similiiacincto rubri coloris in
duit̄. quia splendidissimo ope sub
quo pulcherrima sustentatione san
guinee contrarietatis latent. oms
scilicet iniurias pati post passionē
filii mei ꝑ ipsius exemplū circūda
ta ē. Q̄d uero ad pectus ipsius appa
ret angls̄ ex utroq; latere suo alā
unā habens. hoc ē ut homo in co
gitatione sua semꝑ angelicū ordi
nē imitet̄ unāquāq; di ordinatio
nē diligendo. cū ex utraq; parte
sui tā ꝓsperū quā contrariarū re
rū in singulis et geminis alis. unde
licet in uno dō ꝑ geminā uirtutē.
n̄ elatus supra modū in bonis. nec
omnino ꝓstratus in malis. se eleuat
ad uolādū. q̄d ē dm̄ in puritate
cordis aspicere. sic sursū tenden
do et n̄ ad iram se deicendo. Qua
ꝓpt̄ etiā ala dextra ad dextrū
humerū eidē imaginis extendit̄.
quō ꝓsperitas hoīs in dextra salua
tionis animarū ad auxiliū pieta
tis porrigit̄. cū filius m̄s hominē
reportauit ad patriā. Et ala sini
stra ~~tendit ad sinistra~~ tendit ad si
nistrū humerū illi. q̄a in sinistra
contrarietatis diabolicarū insidia
rū fidelis homo uolans se pennā ꝑ
quā abiciat opa tenebrarū sursū
extendit ad refugiū eidē filii mei.
ꝑ quē fortis contra omnē aduer

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0298
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

stratē existit· imitans unā istorū· ut
etiā uirtus hec indiciis suis declarat
quomodo supra ostensū ē· Imago xxi·
quoq; que ē media triū istorū p(er)
tendit ueritatē· quia post abstinen
tiā et illi coherentes uirtutes surgit
ueritas in omnib; causis suis cū sibi
astantib; imaginib; uelut t(ur)ris ē ta
tamen cartū existens· uidelicet forte
p(re)sidiū designans· quasi in medio
uirtutū scām trinitatē in occasu
iudaice consuetudinis· et in ortu
uere fidei p(re)figurantiū· Sup(er) cui(us) dex
trū humerū candidissima colūba
stat spirans ore suo in dextrū aurē
illi(us)· qd ē in sup(er)iori parte dextre sci
licet beati reditus p(er) incarnationē
filii di adunā· apparens admirabi
lis uirtus sp(iritu)s sci· qui spirauit tactu
suo in dextrū auditū idē in corda
credulorū hominū· ut intelligant
qd ds in sua diuina potencia sit·
Qd aūt in pectore ipsius monstru
osū et informe caput hominis ap
paret· hoc ē qd ds in cordib; electorū
suorū miserias et p(er)secutiones princi
piū eē p(er)mittit· sicut et filius ei(us) pati
uoluit de principib; sacerdotū· Et
quō ds ē in corde fidelis hominis·
ideo debet et ipse homo p(ro) di amore
paciente sufferre p(er)secutionē· atq; qr
mors in casu diaboli erecta ē· idcir
co oportet et fideles hominē aduer
sus diabolicas nequicias multa cer
tamina in diuersis erumnis sustine
re· que sepe ipsius corpori laborio
se ē contrarie s(unt)· quō homini adhe

rēt· qd idē antiquus serpens semp(er)
p(er)sequitur· Qd ē hoc· Carnis concupis
centia· cui ille malignus hostis
in insidiis positus insidiatur· Qd u(er)o
iacent sub pedib; ei(us) q(ua)si species ho
minū conculcatorū et contritorū ab
ipsa· hoc ē qd sub uestigiis ueritatis·
om(ne)s diabolice falsitates· que in opib;
hominū fiunt ad nichilū deducunt(ur)·
ipsa amorē habente edificationis
eccl(esi)e· cū om(ne)s uirtutes manifeste
appareant et p(ro)bantur in ueritate· que
ante tēpora sclorū in corde patris
latens fuit inuisibilis· s(ed) in fine tē
porū uisibilis apparens in uera car
ne filii di· Unde etiā in manib; suis
habet cartā expansā et externa par
te uidelicet uersus celū septē lineas
inscriptā q(ui)a in omnib; opib; ueri
tatis ē textura expansa p(er) grām
xpiano p(o)p(u)lo constituente legis et ex
parte celestiū desideriorū apto cul
tu tenenda· et ex parte carnaliū
cupiditatū metuenda· ostendens
in se septē dona sp(iritu)s sci uidelicet in
expugnabile firmamentū contra di
abolicas mortis insidias· Et illā le
gere uis s(ed) n(on) potes· quō quāuis hom(o)
multū desideret scire misteria et oc
culta in donis di tamē n(on) ē ei possibi
le dū ē grauatus mortali corpore
intelligere aut capere qd ds in mira
bilib; suis fieri uelit· s(ed) ipse homo
amplectatur et cōp(re)hendat ea in ue
ritate fideliter sequendo p(re)cepta di·
sicut etiā hec eadē uirtus in p(re)dic
tis uerbis suis ostendit· xxxii·

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0299
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

179v

Altera autem imago que ad dexteram
eius est designat pacem superni sig
num et angelicum consortium habentem
quia in plena viriditate vernans
germinat. quoniam eadem veritas circum
data est extimus et supernis donis. in
dextera parte salvationis animarum
habens pacem per filium dei. Quoniam sicut
scriptum est in angelico carmine. ubi dicitur.
Gloria in excelsis deo. et in terra pax homi
nibus bone voluntatis. Hoc tale est.
In altissimo deo fulget homo et deus
in homine quia filius dei mirabiliter incar
natus est. ideoque laudabilis et gloriosus
est in celo deus ab omni creatura sua.
Unde etiam in terra fit pax salvationis
illis hominibus qui voluntatem pa
tris cum devotione et fide suscipi
unt. quia etiam pax bone volunta
tis est voluntas totius bonitatis pa
tris que filius eius est qui est deus et homo.
Et quoniam est ipse pax. Ipse est pax ho
minum defendens eos ab insidiis
antiqui serpentis. qui primus pre
varicator extitit. qui lumen vite
perdidit deiectus in tenebras quod lumen
pax vera idem verus dei filius attulit
hominibus. ita quod ipsi facti sunt parti
cipes regni dei in beato loco quem per
didit diabolus. Et ut inde est predicta
virtus faciem [habet] angelicam. quoniam ipsa
fugit ab omni malo. in intentione
sancta quasi in facie sua deum aspici
ens cum angelico desiderio. Unde
etiam extitit utroque latere suo volantes.
Alam unam habet. quoniam in utraque par
te tranquille scilicet et turbide.

ostensionis sursum ad deum tendit non
faciens terrorem nec amaritudinem. sed
semper in prosperitate placida existens
unum deum in unanimitate duarum ala
rum comprehendit. quia nulla tempestate
instabilitatis. nec in bono nec in ma
lo eversa tantum in tranquillitate per
sistit. Et in specie hominis ut cetere
virtutes apparet. quia per filium dei miri
fice claruit cum etiam omnes virtutes ap
parent. quia per filium dei mirifice claru
it cum etiam omnes virtutes perfecta in hominibus proban
tur. ita quod nullam contentionem aut
rixam querit sed semper lenitatem. sic sedi
ab olice pugne opponens. ut etiam super
in verbis locutionis eius manifestatur.

xxxiii Secunda vero imago que stat ad sini
stram eius indicat beatitudinem et
nam vitam appetentem. per cuius fidelitatem
et intimam lenitatem veritas a sinistris
omni fallacie serpentine persuasio
nis hominem decipientis ipsi con
sentientem. contraria dicere. quia beatitu
do est invicta securitas vere clari
tatis. in qua ipsa infelicitatem mor
tis non timet. Propter quod etiam induit tu
nica alba viridi colore distincta.
quoniam circumdata est fidelibus operibus in
celesti desiderio albescentibus. atque
multimodis donis in viriditate
spiritus sancti virtutibus decoratis. Quod autem
habet in manibus suis modicum vas
culum pallidi splendoris. hoc est quod
in opere suo demonstrat. qualiter
in parvo receptaculo id est in contri
to secreto cordis sui homo deum per fi
dem apprehendat. in pallore tamen

fragilitatis humane carnis q̄a fi
des etiā in ipsa mortali uita pure
colenda ē· ubi miseria homines n̄
deserit· Unde etiā multā lucē ut
fulgur esse reddit ita q̄d eadē lux
in faciē et circa collū ipsius imaginis
luceat· quo cognitio c̄m luminis
et in timore et in dilectione dī dif
funditur· uidelicet tendens de interi
ori corde hōis usq; ad faciē idē usq;
ad inceptionē recti opis in bono ex
emplo intentionē suā manifestan
tis· et circa collū q̄d ē postea ubiq;
prudenti fortitudine cōphenditur in
cōpleto ope cū illud in hōie ante
dm̄ p̄clarius sole fulget p beatitu
dinē· sic etiā in p̄dicta manifestatio
ne eadē uirtutis declarat᷑· Imago .xxx.iiij.
uero que in fine muri sup lapidē
sedet p̄tendit discretionē· quia ip
sa in consūmatione antique obser
uationis in xp̄o requiescens plenit᷑
apparuit sollertissima existens ar
bitratrix omniū rerū· tenens scilicet
q̄d tenendū ē et abscidens q̄d absci
dendū ē· ut triticū a lolio separat᷑·
Et induta ē tunica subnigra· quo
circūdata ē mortificatione carnis·
abiciens leuitatē totius uanitatis·
Q̄d autē in dextro humero suo ha
bet modicā crucē in posita imagi
ne ihu xp̄i· hoc ē q̄d eadē uirtus
radicē posuit in dextra parte po
tencie fortitudinis dī· cū d̄s omp̄s
filiū suū misit mirabilit᷑ incarna
ri et humilit᷑ pati· cuius dilectioni
coniuncta ē discretio· quo ab ipso

manifestata ē· ut p eā omīs iusticia
discernat᷑· Et ut d̄s ē dispensator
conuenientis statuere hominis· ita
ē discretio imitatrix illi in officio
suo· opa sua uidelicet adimplens in
dispensatore crucifixo filio dī· cū
ipsa in utraq; dignitate ē diuini
tatis scilicet et humanitatis· Que
hac et illac uersat᷑· q̄a in cōphensio
ne latitudinis p significatione scē
crucis circuitū inter bonos et ma
los habet· Q̄d uero quasi effulget ex utilib;
in pectus ei quidā splendor mire
claritatis· hoc ē q̄d de media dī q̄si
de nube clarissima accensio diui
ne pietatis aspirat᷑ in mētes homi
nū· discretionē in eis faciens eosq;
illuminans· Unde etiā a se in mul
tos radios diuisus ē ut splendor
solis a se diuidit᷑ cū p parua et mul
ta foramina alicui rei fulget· quo
sp̄c scī in supna uirtute diuersos
radios donorū suorū diuidens hōib;
eos scilicet lucidiores sole ineffabi
liter discretos in humilib; cauer
nis· idē in p̄spicacib; uisib; anima
rū fideliū suorū diffundit· illustrans
sensus et mētes eorū· ita ut acutissi
me in quib;q; causis intelligant
q̄d eis apte in dō faciendū sit· Sed
q̄d in dextra manu modicū lig
nū in modū flabelli habet· hoc
ē q̄d discretio in dextra parte
saluationis animarū opus suū
p donū sp̄c scī in hōib; quasi in lig
no fragilis carnis semp considerat·
hoc signū tam̄ in se habentis· ut

a se per diuinum auxilium diuersas mus-
cas diabolicarum uidelicet persuasionum
abigat, ne per eas in diuersas uanita-
tes dispergatur. Propter quod etiam ex ea sum-
mitate tres ramusculi miro modo cum
flore pullulant, ut fideles homines
super omnia et in omnibus sanctam trinitatem
inmutabilibus suis semper florentem fi-
deliter credant in unitate diuini-
tatis gloriosissime regnantem, non temere
in semetipsis celestia secreta exami-
nantes, sed sicut deus omnia opera sua in
diuersis creaturis suis iuste et discre-
te disponit, sic etiam ipsi homines per uim
discretionis cuncta facta sua bene
et recte dispensent. Quod autem habet
in gremio suo minutissimos lapil-
los omnium gemmarum, quos multa solli-
citudine et diligentia considerat,
uelut mercator res suas diligenter
considerare solet, hoc est quod ipsa in
sinu mentium hominum omne quod ap-
tum et conueniens est in minutissimis
consiliis et artibus eorum continet, quasi
in gemmis uirtutum unamquamque in-
dustriam a deo constitutam cauta et dili-
genti examinatione perquirens, ut
congrue et iuste in omnibus rebus pro-
cedat in cordibus hominum propter mer-
cedem operis acutissime considerans
ubi est remuneratio in deo, ut etiam
in uerbis suis quomodo premonstratum est
xxx.v. propalatur. Illa autem imago que in
eodem fine stat super murum, signifi-
cat saluationem animarum, quo ip-
sa in occasu ueteris duricie effulsit
in culmine auctoritatis noue gratie,
ita quod quasi fundamentum eius existit
discretio, cum qua et super quam appa-
ret eadem saluatio animarum orta in
filio dei cum natus est ex uirgine propter sa-
lutem hominum. Sed et nudum caput et
nigros ac crispos crines habet, quia
nuda est a seruitute subiectionis li-
bere scilicet dignitatis manens, quoniam
filio dei aperte [adhereret] quereret, a quo etiam cle-
menter suscitata est, nigredinem tamen
paciens capillorum, quoniam in iudaica
plebe obfuscata apparebat, non ha-
bente ueram claritatem, sed multiplicem
diuersitatem quasi crispam comam di-
uersarum obseruationum. Habet quoque
faciem obscuram, quoniam ante incarnati-
onem filii dei in umbra mortis non uisa
est retinere felicitatem eterne salutis.
Unde etiam induta est uaria tunica
plurimo colore intexta, quoniam in ue-
teri populo multis modis circumdaba-
tur uarietate operum, in mixta diuer-
sitate multorum uiciorum. Sed quod uides
quomodo eandem tunicam et calciamenta
sua exuit stans nuda, hoc est quod in
passione filii mei morte abstersa,
cum etiam post aduentum spiritus sancti sonus
et uerba apostolorum emissa sunt in mundum,
excitata est saluatio animarum, ita
quod ipsa spernens mala opera et abici-
ens contraria uestigia exuta est
fortiter denudata diabolica ma-
gistratione, ut in semetipsa sic dicens:
O tu turpissime diabole, numquam
relinqueres me, si non redempta essem
in sanguine agni. Nam in lacu in-
ferni uoluisti retinere me, sed nec

gra di liberata sum. Et sic crines ac fa
cies eius resplendent in pulchritudi
ne albedinis et nouitatis uelata na
ti infantis. quia post incarnationem filii
mei exiuit multus populus in figura
crinium illius. bene illuminatis in
interiori facie anime adherens uere
et splendide iusticie. ita quod exqui
rebat felicitatem etiam confidens in
albedine uite et in liberatione fi
delium membrorum Christo capiti suo adhe
rentium per nouam regenerationem et per
ueram infantie innocentiam saluari
in uita celesti. Atque prout corpus
suum effulget ut purus et lucidus
splendor elucet in claritate. quo
ipsa quasi potenti membra sua per fidelem
scilicet populum sibi per filium meum subiec
tum facta est pura in columbina simpli
citate. et clara in lucidissima pul
chritudine iusticie dei. Quod autem ui
des in pectore eius splendidissimam
crucem cum imagine Christi Ihesu super ar
busculam inter duos flores uiridem et ro
se stantem positam. que se sursum ad ean
dem crucem aliquantulum recuruauit.
hoc est quod eadem uirtus facta est creden
tium populorum forte precordium in passio
ne Ihesu saluatoris qui martyrio
suo in uestigiis boni et recti exem
pli sui arborem mortis et perdicionis
ade depressit atque contriuit. aduer
sus quam etiam duo testamenta scilicet
ueteris in candore et noui in rubo
re illi repugnantia per dispositionem
dei procedebant. Sed in maturitudine spi
ritualis intellectus ad passionem eiusdem pu

et nobilissimi redemptoris. atque ad om
nem iusticiam eius per admonitione mortis refle
xerunt. Unde uide uides etiam quod exu
ta tunicam atque calciamenta sua fortiter
excutit. ita quod puluis multus ab eis
excutiatur. quia saluatio animarum osten
dit in nouis et iustis operibus hominum ab
stractam tunicam prioris consuetudinis
et omnium uiciorum ueterum delictorum atque
abiectum mali exemplum transgressio
nis ade. fortissima examinatione
ea discutiens atque comprimens. et pul
uerem uane glorie aliorumque peccatorum asc
piciens. sicut etiam superius in plocu
tione sua de semet ipsa confitetur.
Qui autem acutas aures interioris
intellectus habet. hic in ardenti
amore speculi mei ad uerba hec
anhelet. et ea in conscientia ani
mi sui conscribat.

VIII. Visio tertie partis.

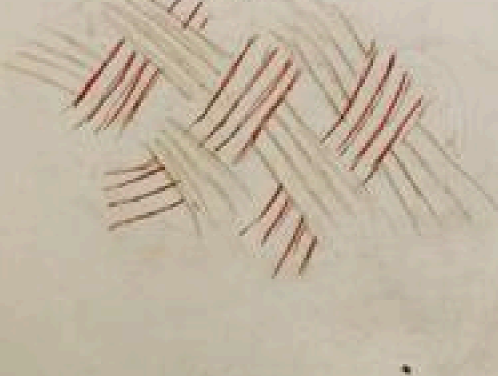

DEINDE VIDI

in angulo occidentali demonstra-
ti edificii mirabilem et secretam atque
fortissimam columnam colore purpu-
ree nigredinis habentem eidemque an-
gulo ita impositam ut et intra et ex-
tra ipsum edificium appareret. Que
etiam tante quantitatis erat nec in-
magnitudo nec altitudo ipsius
intellectui meo pateret, sed quod tan-
tummodo miro modo planissima
absque omni ruga fuit. Habebat
autem in exteriore sui parte tres an-
gulos calibei coloris a pede usque
ad cacumen ipsius velut acutissimi
gladius incidentes. Quorum unus
contra affricum respiciebat ubi
plurimum putridi straminis ab eo
succisum et dispersum fuerat, et unus
contra chorum ubi multe pennule
pillum diseisse ceciderant, atque me-
dius contra occidentem ubi pluri-
ma putrida ligna ab ipso desecta
iacebant. Hec singula ab eisdem
angulis propter temeritatem ipsorum
succisa. Et iterum ille quem videbam
in predicto throno sedentem et hec omnia
mihi demonstrantem dixit mihi. Hec

mistica et miranda atque ignota ple-
nissima dona que tibi o homo claris-
sime apparent in vero lumine tibi
demonstro et tribuo dicere et osten-
dere ad accendendum ignea corda fi-
delium qui purissimi lapides sunt ad edi-
ficationem celestis Ierusalem. Nam sancta
et ineffabilis trinitas summe unitatis
sub iugo legis servientibus occultata
est, sed in nova gratia de servitute liberatis
manifestata simplici et humili cor-
de in tribus personis unus et verus deus a fi-
delibus credenda et non temere perscru-
tanda est, ne qui noluerit contentus
esse dono quod a spiritu sancto accepit dum plus
querit quam oporteat propter temeritatem
elationis sue magis in deteriora cadat
quam id quod indecenter appetit inve-
niat. Quod et in visione presens ostendit.
Hec enim columna quam vides in angu-
lo occidentali demonstrati edificii
in figura vere trinitatis est, quoniam pater
verbum et spiritus sanctus unus deus in trinitate
et eadem trinitas in unitate est, existens
perfecta columna totius boni et pene-
trans summa ac infima regensque uni-
versum orbem terrarum. Que in plaga occi-
dentis apparet, quia filius dei sub
tempore quasi in occasum incarnatus pa-
trem suum ubique glorificavit et spiritum sanctum
discipulis suis promisit, cum etiam idem filius
in voluntate patris mortem subeun-
do adimplevit bonum exemplum ho-
minibus ut et ipsi in edificio summi pa-
tris recte incedant vera et iusta opera
in spiritu sancto perficiendo. Sed mirabilis et
secretam atque fortissimam se ostendit

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0304
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

quō ds̄ incretatur is suis tā mirabi
lis exstit: ut nullomodo ab eis ad fi
nē pduci possit· tāq; secretus· ut nul
la carū scientia uel sensibilitate p
tinaciter sit examinandus· atq;
tā fortis qd omīs fortitudo ipsa
rū ab eo dirigat· nec ei fortitudi
ni ualeat cōparari· Quod aū ·ii·
colorē purpuree nigredinis habet·
eideq; angulo ita imposita ut & in
tra et extra ipsū edificiū appareat·
hoc ē quod inuolumine patris
unicus filius ei purpureū sangui
nē suū p nigredine peccatoꝝ homi
nū et sic passione sua mundū sal
uans uerā & rectā fidē credentib;
attulit· qa indefectu ueteris obser
uationis et in ortu noue scificatio
nis cultus scē trinitatis manifestis
sime declaratus ē· cū apte credim̄
ē qd idē supnus pat̄ eundē filiū
suū misit in mundū de spū scō con
ceptū qui glām patris & n̄ suā que
siuit· seiq; spē pfundā consolatio
nē apuit ut pdictū ē· ita qd hoc
in nulla parte lateret· quin & fide
lib; in ope di manentib; & infidelib;
extra fidē positis denuntiaret· Et
qd tamē q̄tuitas ē ut nec magni
tudo nec altitudo ipsius intellec
tui tuo pateat· hoc ē qd eadē tri
nitas tā ineffabilis glē et potesta
tis ē· qd nec in magnitudine ma
iestatis nec in altitudine diuinita
tis ullo circuitu aut iactantia sa
pientie humane mētis determina
ri possit· Sz utroq; modo planissima

absq; omī ruga ē· quō qd admiratio
ne dignissimū existit mitissima ē
in grā et semp benigna planaq; in
suauitate iusticie accurrentib; ita
ut nihil rugosū ulli iusticie in ea
inueniat· iusta et bona existens in
parte saluationis. Quod autē habet ·iii·
in exteriore sui parte tres angu
los calibei coloris a pede usq; ad ca
cumen ipsius uelut acutissimus gla
dius incidentes· hoc ē qd contrarie
tati tenebrarū opposita in uniuer
so mundo ineffabilis trinitas in uni
tate d̄itatis aptissime apparet· nec ul
li creature sue impio et potestate ab
sconsa latens exceptis incredulis cor
dib; quib; ob incredulitatē ipsoꝝ oc
cultatur· ppt qd etiā iudiciū di cū
digna reconpensatione eos ut meri
ti s̄ occidit· uelut fortissima calips
nulli inflationi cedens que se ipsi
opponit· unde et qd a summo usq; ad
summū tendit ab initio scilicet creatio
nis sclī usq; ad finē ei· et qd sup ē· hoc
potentē in acutissima diuinitate q̄si
in incidente gladio semp sapientia
et potestate penetrauit & penetrat·
Et qd angulus unus contra af ·iiii·
fricū respicit ubi plurimū ari
ditatis ab eo succisū & dispsū
ē· hoc ē qd iustissima diuinitas tri
nitatis in xpiano pplō omnē aridi
tatē diuersitatis et contradictionis
atq; abiectionis rectissime catholi
ce fidei aduersantē in maxima illi
confusione succidit· et cōburit sicut
fenū qd conculcat· & in igne cōbu

rit a fructuoso frumti grano separat᷑.
qđ fides cū opib; in sciencia scripture
de qua omīe qđ eadē uere fidi con
trariū et inutile ē in incredulitate
sua dispgit᷑ et auferet᷑. qua insipiens
pp̄ls quasi stultū pecus uiuit.
.v. Atq; unus contra chorū se diri
git ubi multe pennule pillum
discisse cadunt. q̄a eadē diuinitas
clarā iactantiā iudaici pp̄li qui cū
magna supbia multitudine m̄nis
sue uolabat deiecit. cū ille in semet
ipso ēē n̄ in dō iustus ēē uolebat. ut
pharisei qui in alta celoꝝ ascendere
temptabant sedm̄ ppriā fiduciā suā
in semet ipsis cōfidentes s; iusto iu
dicio di obdiuersitatē moꝝ suoꝝ dis
cissim in hac psūptione cadentes.
.vi. Medius uero contra occidentē re
spicit ubi plurima putrida
ligna ab ipso desecta iacent. quo p
ipsā t̄minatē abscidit᷑ nefandū et
diabolicū scisma gentilis pp̄li qui
in occasu infidelitatis errat in recta
fide q̄a ut putrida ligna molesta
et inutilia s̄ adusus hominū sic etiā
abscisus et abiectus ē pp̄ls iste a gau
dio uite. magis diabolica sectans
figmta quā diuina p̄cepta. Unde
etiā hec singula abscisde angulis pp
ter temeritatē ipsoꝝ succisa s̄. quia
in omnib; p̄dictis causis uera et scā
trinitas & infideles qui uel audacit᷑
eā dirūpere uolunt qui in eā p una
citer credere nolunt a se abscisos ire
pmittit in pdicionē. q̄m rabide et
ignorant᷑ inuadunt diuinitatē. no
lentes se inclinare fidei quā filiꝰ di
p semet ipsū attulit & quā etiā p dis
cipulos suos hominib; transmisit.
sedm̄ q̄d hec parabola dicit. .vii.
Dn̄s quidā lapidē igneū habens
ex ipsū et p nunctos suos necessa nūcios
riā rē multo pp̄lo mandare uole
bat. s; nūcii n̄ erant sapientes et scio
li uerba dn̄i sui intelligere. s; insipi
entes et ignari ad mandatū illud p
ficiendū. Interea ortus ē tumultus
et tēpestas magna & torrens ac se
uus tonitruus. ita q̄d t̄ra mota ē &
q̄d lapides scissi s̄. sic etiā q̄d uas
unū in quo plurima uascula erant
intra iacens absconsū. dorso ad celū
uerso maxima fortitudine eradica
retur cō terra. & qđ uulua illiꝰ ad celū
conuerteret. Tunc etiā a dn̄o illo p la
pidē ipsū uehementissimo flatu ignis
aduenit. qui tanto ardore nunci
os illos ptransiuit qđ omīs uene eoꝝ
calefierent. et qđ omīs desidia timo
ris ab eis tanta uelocitate excuteret᷑
ut a barida pelle uelocissime cadit
qđ ei sup effundit᷑. Et sic demū re
cordati s̄ illi omniū que audierant
et didicerant a dn̄o suo. et abierit
ad pp̄lm qui umbilicos n̄ habebat
& cuiꝰ ciuitas destructa fuerat. et il
li mandatū dn̄i sui annunciabant.
S; & quib;dā ex ipsis umbilicos re
stituerit ciuitatē eoꝝ reedificantes
ipsis eā reddiderit. quib;dā autē
nec umbilicos restituerit nec eis ci
uitatē reddiderit. s; ipsos occiden
tes ut porcos eos diuiserit. Et sic la

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0306
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

pis ille in uniuerso mundo innotuit.
concutiens et occidens omnia in dosa
facta humane carnis. Hoc tale est.
Dūs iste ē pater omps. apud quē ē
unigenitus eī ille scilicet lapis angu
laris qui de igneo spū scō conceptus
ē & ex integerrima uirgine natus ho
mo. ipse uidelicet flos candidissimꝰ
et pulcherrimus existens in albedine
& pulchritudine totius sctātis. Nā
filius dī erat secdm diuinitatē ine
narrabilitē ante cunctā omīs creature
cū patre et cū igneo refrigeratore.
postea in tēpore placito missus a pa
tre ut conceptus de spū scō sic ē pdic
tū ē ueraciter incarnatus nasceretū
ex uirgine. ad conferendū creden
tib; candorē et decorē uite. Quo in
carnato. ostendit celestis pat̄ p illū
et p discipulos ipsiꝰ benigne nunti
ans necessariā rē. salutē uidelicet
et saluationē hominib; qui in ipsū
crediderīt. S; illius discipli cū idē
filiꝰ apud eos corporalitē maneret
in mundo. erant stulti et insciī ac
stolidi & tardi uigilantē uerba il
lius in spū intelligere et ope con
plere. s; tantū quasi in sono in sim
plicitate ea audiebant. n̄ dū con
firmati s; pauidi et exterriti uelut
hoīes. Int̄ ea uenit tēpus insanoꝝ
cordiū. in q̄d iudei in multitū faci
entes exquirebant suscitantes
multa scismata contra filiū dī. ut
in hac magna tēpestate occiderent
eū. Fc dū ita implerent omnē ma
lignitatē suā ut desiderauerāt. te

in hoc pcepto & maximo tonitruo
pactū ē tā grande homicidiū q̄le
antea n̄ fuit nec postea futurū erit.
ita q̄d t̄ra moueret. idē q̄d t̄rre
mentes hominū exterrerent cū reliq̄
creatura. et q̄d lapidea lex iudeoꝝ
scinderet. in criminoso facto eoꝝ. Te
primus homo cū genere suo ~~in quo~~
~~latuit signū relique creature suo~~
in quo latuit signū relique crea
ture iacens sepultus in morte. ita q̄d
omnē intentionē suā ad t̄rena uer
terat. habens ad orso celū nolens re
spicere ad dn̄m. in magna fortitudi
ne filii dī eradicatus ē e t̄ra mortis.
in qua dormiuit cū filiis suis. ita
q̄d suspicaret de toto corde & de
omī scientia sua. quasi in uulua. ad
celestē patriā se conuertens. quia
audiuit xp̄m dī filiū ppt̄ ipsū oc
cisū. S; post eūdē filii dī ascensionē.
a patre & p ipsū filiū ut idē filiꝰ pmi
serat spūs scūs aduenit. q̄a tota t̄ra in
supna dulcedine stillabat. quō ce
lestis panis in mundo manserat. q̄ñ
infideles transitore q̄si in rumore
neglexerant. fideles autē cū omni
deuotione susceperant. Quia ḡ ueri
uerbū incarnatū erat apte spē scs̄
in igneis linguis apparuit. quō de
spū scō idē filius conceptus ē qui
in pdicatione sua mundū ad ue
ritatē conuertit. Et quō etiā apli
p eundē filiū docti erant idē spē
scs̄ ita in calore suo pfudit eos. ut
diuersis linguis anima et corpore
loquerentur. quō in eis aīa corpori

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0307
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

dnabat. sic illis clamantib; qd inuo
cib; eo totus orbis terraru commoue
retur. Abstulit quoq; idē spc scs ip
sis humanu timorē. ita qd talis pa
uor nullus eis inesset. ut senciā ho
minu timerent. ne uerbū di loque
rent. s; omis huiusmodi timiditas tan
to ardore et tanta festinantia eis ab
lata ē. ut quasi aridi et n̄ molles. s;
ut mortui ad cunctā aduersitatem
reddent. que ipsis accidē potuisset.
unde etiā mox pfecto sensu recorda
ti s̄ omniū que prius tardi fide ne
gligent audierant et pceperant a
xpo. ea ita ad memoriā reducentes.
quasi eadē hora ab ipso illa cogno
uissent. Et abeuntes iter faciebant
int incredulos pplos qui umbilicos
idē sigillū scientiā scītā scē innocen
tie n̄ habebant. quib; ciuitas eo in
strumēta uidelicet legis in infidelita
te destructa erat. ipsis uerba salu
tis et uere fidei in xpo annuntiantes.
Unde multos ex eadē turba ad ag
nitionē di reduxerīt. deducentes
eos ad umbilicū idē ad fontē baptis
matis in quo receperīt scītatē pditā
in supba transgressione. atq; scām
ciuitatē pceptoꝝ di erexerīt. reedifi
cantes eis ipsā qua eos insidiator di
abolus despoliauerat. madā. et eā in
fide ad salutē eis reddiderīt. Qui au
tē fidē baptismatis et munimtum
iussionis di ppt incredulitatē suā
recipe nolebant. hos in pconiis sig
norū ptransierīt. ac eos obduriciā
et incredulitatē eque in ipsis erat

condēpnatus morti tradiderīt. qa
in sceleribus suis et in sordib; pollu
tionū carnis atq; in illecebris forn
cationū et adulterioꝝ suoꝝ se inuol
uentes ut porcus luto inuolutī ad
uerā fidē conuerti noluerīt. unde et
a uita diuisi et separati s̄. Sicq; filī
di a multis et admirandis signis in
toto terrarū orbe manifestatus ē ex
patre scdm diuinitatē ante tēpora
ineffabilit genitus fuisse et post in
tēpore scdm humanitatē mirabilit
incarnatus ē ex uirgine. ita qd cor
da omniū hec audientiū horrore
et tremore nimio sint concussa et p
cussa. et qd uana ac fallacia opa que
scdm uoluptates suas fecerīt ad nihi
lū in eis pcontēptū mortis sint redac
ta. uero uerbo di testimoniū scē tri
nitati atq; uiuifice saluationi que
fit p aquā regenerationis aduitā
reddente. ut dilectus iohs in uerbis
exhortationis sue ostendit dicens.
VII Et spc ē qui testificat. quo xpc
ē ueritas. quia tres s̄ qui testi
moniū dāt. in tra. spc aqua et san
guis. Et tres unū s̄. Et tres s̄ qui testi
moniū dant in celo. pat uerbū et spc.
Et tres unū s̄. Hoc tale ē. Spc hois
spitalis ē uidelicet n̄ pcedens de san
guine nec nascens de carne s; cur
rens de archano di. existens illi in
uisibilis qd imutabilitati subiectū ē.
Ideoq; ē illi testificatio ad filiū di
cui glā mirabilis ē in mistico spira
mine quā nullus hominū pfecte
intelligere ualet. scilicet quomodo

ide unigenitus di de spu sco concep
tus sit et i hc mundu uenerit. Sicut
eni nullus hominu plenit scire po
terit quom anima ptranseat corp
et sanguine hominis ita qd una ui
ta erit. Et sicut sps hois e certissima
causa scientie que di ado data e p
transiens in ea omia que ei ado con
cessa s. quo n e falsa et deceptiosa
uita s; acutissima. ita e xpc pfecta
ueritas in qua, uita surrexit et lumen
saluationis refulsit. de qua mors
cecidit quia ipsa fallax e. Et tria
scam trinitate significantia testi
moniu dant in t'ra. ita qd osten
dunt & tribuunt in psenti sclo re
mediu uiuifice saluationis p qd
puueniendu e ad celestia sine t'mino
pmansura. que n du inmortalita
te carnis habent in re. s; in spe ex
spectant. Na sps hois habet ex me
testimoniu in se qd non e i plena
uita restaurationis salutis nisi re
surgat p me in aqua regenerationis.
quia defecit in illo lumine qd lucet
in me expulsus de felicitate p cor
rupta conceptione criminis quod
crescit in sanguine. Et aqua habet
testimoniu illud qd omia sordida
purget in se. & qd ipsa mortifera
pdicio mortis p purissima purga
tione pereat in ea. hic spui ante san
guine adiuncta q'a ut sps spualis
est. sic & aqua spuale affert scifica
tione. et media int' spm & sangui
ne posita quo et anima & corpus
p spuale regeneratione confortans
transmittit ad uita. Sanguis quoq;
testimoniu habet qd uenenosa in
nera sua retorqueat ad domu sci
ficationis p aqua saluationis. que
est medicinalis uis in filio meo in
piens et in ipso ad uita pmanens.
quia sanguis in se continet ualde
culpabilia crimina magnaq; in
quietudine iniusticie p certantia
scilicet innera currens in tortuosa
dulcedine. que ardem libidini ser
uit. & que innocentia p horrida ui
cia suffocat. crescere incipiens p gu
stu comedentis de suggestione insi
diatoris diaboli. Et hec tria uniu
quo spe n e uiuens homo sine san
guinea mat'ia corporis nec sangui
nea mat'ia corporis uiuens homo si
ne aia. nec hec duo reuiuiscunt in
gra noue legis ad uita nisi p aqua
regenerationis. et ita unu s in re
deptione. nec s integra in saluati
one quadiu ab hac salutari aqua
s separata. q'a racionalitati de e
pcellens honor inest in qua redep
tus homo semp resonare debet p
fecta laude in conspectu di qui ip
si racionalitate dedit. Na ds p pa
uoluntate sua creauit homine
ad honore illi qui incoplet' in cor
pore filii ei in uita eterna. cu p dimis
homo reuiuiscit in honore uite
salutifera gra redeptus in do. Et
sps quide inuisibilis corporalib;
oculis existens designat patre oi
creature inestimabile. & aqua
purgatione sordis faciens sig

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0309
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

nificat verbum, id est filium, passione
sua abstergentem maculas hominum,
atque sanguis circumplectens et cale-
faciens hominem figurat Spiritum Sanctum
suscitantem et incendentem clarissi-
mas virtutes in hominibus. Sic tria
hec, videlicet spiritus, aqua et sanguis,
sunt in uno et unum sunt in salvatione, sci-
licet ut dictum est, atque trinitatem in
unitate et unitatem in trinitate de-
monstrant. Quomodo? Sancta eccle-
siis trinitas dat celeste testimonium,
ita quod non est ab alio suppositum, sed certa re in
ipsa manifestatum. Quomodo? Pater testi-
ficatur quod unicum fructuosum verbum
suum quod ante secula genuit, per quod omnia
creata sunt, ipsum post ea in predestinato
tempore in virgine gloriosissime flo-
ruit. Verbum autem testificatur quod ex-
iit a patre inclinasse ad humanam
naturam incarnatum videlicet in pu-
dore virginitatis, quia exivit a pa-
tre spiritali egressione et iterum redi-
it ad patrem in carnis fructuositate,
quo hic in medio positum quia a patre est
ante tempora invisibiliter genitum et
de Spiritu Sancto in virginis utero in tem-
pore corporaliter conceptum. Sanctus vero
Spiritus testificatur quod accendit vir-
ginitatem virginis ita quod verbum Dei
conciperet, et quod doctrinam eiusdem ver-
bi in igneis linguis firmavit cum
apostolos ita perfudit, aut pro totum mun-
dum veram trinitatem vociferarentur. Quomodo?
Ipsi clamabant quod Deus pater prefe-
cit illud quod creavit hominem ad
supernam felicitatem qua spoliatus est,

sed ut salvaretur in redemptione
homo, quia ipse de limo terre factus
in erectione sursum, sed voluntate sua
declinans se ad iram deorsum, nunc
in gratia per incarnatum Dei filium erectus
denuo sursum et per Spiritum Sanctum illumi-
natus et confirmatus ne periret in per-
ditione restitutus est cum claritate.

·xiiij· Sic pater, filius et Spiritus Sanctus testantur
quod omnino non distinguuntur in po-
testate, quamvis in personis distinguan-
tur, quia simul operantur in unitate
simplicis et incommutabilis substan-
tie. Quomodo? Quoniam pater est creans sci-
licet omnia per verbum, id est per filium suum,
in Spiritu Sancto. Filius per quem omnia perficiuntur
r[es]p[onsi]o in patre et filio. Et hec tres persone sunt ita
in unitate inseparabilis substantie
quod non transfunduntur vicissim in se.
Quomodo? Ideo quoniam qui genuit pater
est, et qui natus est filius est, et qui a pa-
tre et filio ardentissima viriditate
procedit et in specie innocentis avis
super aquas apparens eas sanctificavit
et apostolos igneo ardore perfudit, Spiritus
Sanctus est. Pater enim ante tempora seculorum ha-
buit filium, filiusque erat apud patrem,
Spiritu Sancto coequaliter patri filioque in uni-
tate divinitatis coeterno. Unde consi-
derandum est quia si ex his tribus personis
due vel una deesset, non esset Deus in ple-
nitudine sua. Quomodo? Quia ip-
se Deus una unitas divinitatis, quo
si aliqua earum deesset, Deus non esset. Nam
quamvis eedem persone ita distincte sint,
tamen sunt una et integra atque incommu-
tabilis substantia inestimabilis
pulchritudinis permanens in indi-

et Spiritu Sancto. Spiritus Sanctus per quem vivent omnia in patre et filio

uisa unitate. Quomodo. Pote x.
stas uoluntas ardor: hi tres apices in
uno culmine opationis. Quom̄. In
potestate uoluntas in uoluntate
ardor, 7 inseparabiles s̄. Sic & alit̄
hominis in sua emissione. Quom̄.
Circuiens uentus cū humiditate
& calore ē in indiuisibili emissio
ne; sic & oculus tuus in sua integri
tate. Quom̄. Circulus oculi tui ha
bet duo p lucida in se. unū tamen
habitaculū existens. omaq; regens
que sibi constituta s̄. Audi & intel
lige homo. Sic tres psone in una
incommutabili ēentia diuinitatis s̄.
In patre filiꝰ in utroq; sps scs & unū
s̄. sibiq; inseparabilit̄ cooperant̄.
quō nec pat̄ opat̄ sine filio. nec
filius sine spū scō. nec sps scs sine
ipsis. nec pat̄ nec filiꝰ sine spū scō q̄a
unitas indiuisa s̄. Sic ē ds̄ in trib;
psonis absq; inicio ante euū. n̄ dū
ante exordiū mundi assūptione
carnis in filio pacta usq; ad pordi
natū tēpus ubi uenit. sinmo tēpis
illius cū misit ds̄ filiū suū. S; &
eodē filio incarnato nē ds̄ ē in trib;
psonis uolens ita uteis in uocari. cū
idē uirgineus flos floruit in integri
tate uirginitatis nec ineffabili tri
nitati ob hoc psona addita ē. s;
tantū ipse filius dī induit carnē
inuiolabilit̄ assūptā. Unde & he
tres psone s̄ unus ds̄ in diuinitate.
Et qui sic n̄ credit ille absciderē
de regno dī q̄a scindit integrita
tē diuinitatis. et se ipsū in fide.

ut scriptū ē. Indic autē tcia ap xi.
paruit homo ueniens de castris saul.
ueste concissa. et puluere aspsus ca
put. Hoc tale ē. In illa die catholica
fides orta ē in manifestatione scē
trinitatis. pullulabant hoīes in mul
to scismate. uenientes ab exercitu
mortifere cohortis. puerse illud
scrutantes q̄d n̄ ē possibile homini
scire. Unde incuruant p multas sua
siones diabolice artis. fingunt se
ascendere sup illā altitudinē. ita
q̄d uolunt scire plus quā eis scien
dū sit de incophensibili diuini
tate. Et ideo ueste salutis & iusti
cie scindunt̄. q̄a dō contrarii s̄.
atq; fedant̄ p diuisitatē sparsio
nis in capite. fidei fide integrā n̄
habentes. s; uni cū honorē dīnatis
in multas sectas spargentes. atq;
honorē suū inrrisione scismatis
minuentes. Qui oms a dō diiudica
bunt̄ ut insequentib; ita continet̄.
Dixit dauid ad iuuenē qui nun
ciauerat ei. Unde es tu. Qui respon
dit. filiꝰ hoīs aduene amalechite
ego sū. Et ait ad eū dauid. Q̄re n̄
timuisti mittere manū tuā. ut
occideres xpm dnī. Uocauitq; da
uid unū de pueris suis & ait. Ac
cedens irrue in eū. Qui pcussit il
lū. et mortuus ē. Et ait ad eū da
uid. Sanguis tuus sit sup caput
tuū. Os enī tuū locutū ē aduer
sū te dicēs. Ego interfeci xpm dnī.
Hoc tale ē. Ille uictoriosus qui
incophensibilis ē omi creature

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0311
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

dicit ad puerilis ignorantiam que in
homine est ad illam scilicet pueritiam
que sibimetipsi facit exaltationem
hoc volens scire quod sciendum non est. Nam quasi
stultitia invadit deum quasi per temerita-
tem annuntians Et scio te bene domine ita
quod ipse respondet illi sic. Unde es tu
qui habens initium vis scire totum
quod caret initio. Et stultitia que orta
est initium habens respondit quasi in sci-
entia sua dicens. Ego sum filius hominis qui
peregrinus est hic veniens ab hac maledic-
ta terra quia primus homo lapsus in gustu
pomi fecit intrare in hoc exilium de patria
cuius et ego progenies sum. Tunc dicit deus ad
eum. Quia homo es a maledicta terra ex-
pulsus de patria ut exul. quare non ti-
muisti tanta presumptione scrutari quod
tibi sciendum non est suffocans opus tuum ita
quod nullo modo utile est in lumine spei.
Et tangens in eo malum homicidii quia
quicumque temere scrutatur quid deus fue-
rit ante creaturam mundi vel quid
deus facturus sit post novissimum diem hic
anathematizatus sit a portione bea-
te communionis. quoniam hoc sibi sciendum
non est qui habet mortale initium pecca-
ti gravatum. sed miser erit a felici salu-
te bone scientie quia importunitatem scru-
tatus est quod scrutari non debuit. Idcir-
co tu qui hec presumptuose et crudeliter
per occisionem facis beatam intelligen-
tiam regalis prophetie inte interficis quia
anima tua deberet providere sibi
puram scientiam fidelium scilicet in illa
simplicitate que conveniens est cre-
dere in deum. Tunc percipit deus zelo
purissime iustitie sue que non ha-
bet ullam maculam iniquitatis sed vocans
eum per rectissimam unitatem iudicii iudi-
ciorum suorum sic dicens. Festina et obprime
illum de bona scientia sua quam habuit ne
quiescat in ulla felicitate sui sensus.
quoniam nullam mihi fecit requiem in corde
suo. Et sic plaga zeli domini percutit illum
ita quod nulla scintillula ullius oculi
ipsi remanebit ad videndum id est ad
cognoscendum deum. Unde et morte
iustitie vitalis consolationis se ipsum
non valens regere. Tunc dicit ad eum
deus. Sanguinolentum nefas tuum quare te
elevas ad illa excelsa que non potes
intueri sit super animum tuum que in-
iuste erigis contra me. illud malum
conculcans te in depressum locum. de quo
te levare non possis in recta mensura pro-
positionis fidei quia recta vestigia ire
noluisti. sed in sensu tuo magnum scis-
ma quesisti. Nam os tuum sit relictum
a verbis sapientie. quoniam locutum est
contra salutem tuam cum fallaciter scru-
tatus es secretam et incomprehensibi-
lem divinitatem presumens scire que
non sunt scienda. temere dicens in temet
ipso. quid deus sit bene scio. per temerita-
tem istam occidens interiorem salutem tuam.
cum catholice in deum credere noluisti.
sed te superbe contra eum erexisti. Qui
autem acutas aures interiores intel-
lectus habet. hic in ardentem amo-
rem speculi mei ad verba hec anhe-
let. et ea in conscientia animi sui
conscribat.

Octava visio. tertie partis.

Octava visio tertie partis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0312
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

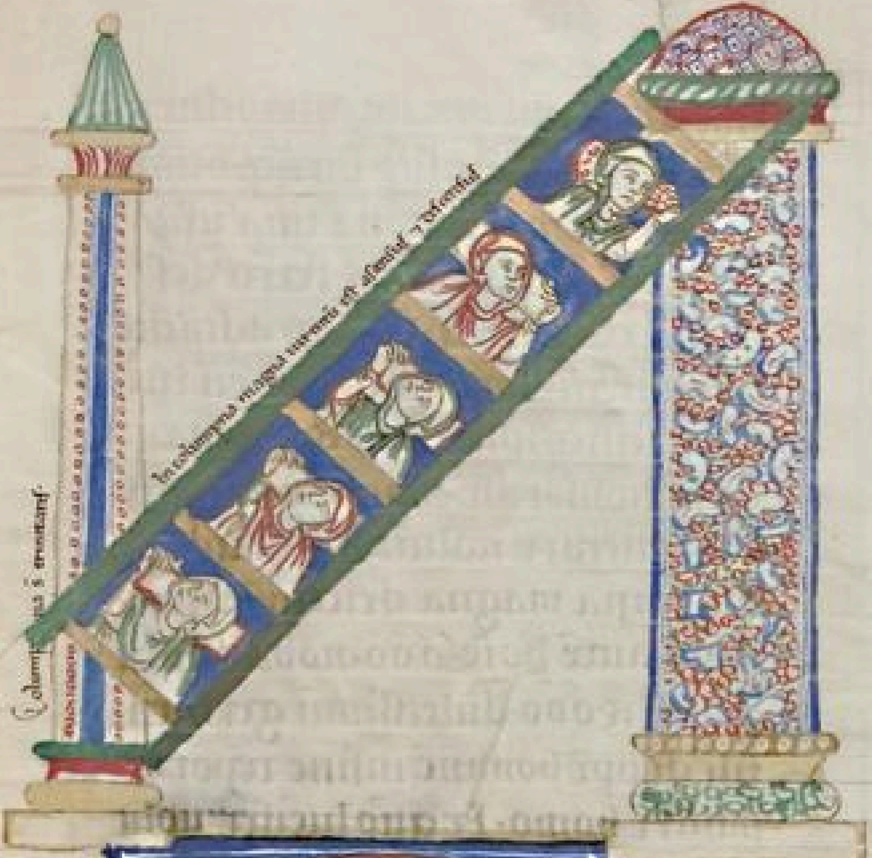

Et de
inde
in pla
ga
meridiana in p̄fato lapideo muro
demonstrati edificii ultra p̄dictā co
lumnā magnā et obumbratā intra
et extra ide͞e edificiū apparentē· que
scilicet uisui meo tā umbrosa appa
ruit· ut nec magnitudinē nec alti
tudinē ei͛ cognoscere ualerē· et int̄
columnā hanc atq; columnā uere tri
nitatis· erat int̄ruptus locus longi
tudinis triū cubitoꝝ uacuus q; absq;
muro ut supius ostensū ē· fundamto
ibi tantū posito· Hec ḡ umbrosa co
lumna in hoc ipso edificio in eodē
loco stabat ubi desup in celestib;
misterium corā dō illū magnū et q̄
dratū lucidissimiq; candoris splen
dorē pri͛ uiderā qui secretū supni
creatoris designans in maximo
misterio m̄ manifestatus ē· in q̄
etiā ali͛ splendor· uelut aurora
in se aeriā in alto purpuree lu
cis claritatē habens fulgebat· p
quē m̄ in mistica ostensione mi
steriū incarnati filii dī demon
stratū fuerat· In columna autē ista
a bimo usq; ad sūmū ei͛ in modū
scale ascensus erat· ubi om̄s uirtu
tes dī descendentes et ascenden
tes onerata lapidib; ad opus suū
ire uidebā· acutū studiū ide͞e op͛
pficiendi habentes· Et audiui lu
cidū illū qui sedebat in throno
dicentē· Isti fortissimi opari
dī s͞t· S; int̄ has uirtutes p̄cipue
septē uidebā· quarū etiā for
mas et habitus diligentissime
considerabā· Talis ḡ similitudo
ineis erat· Om̄s ut alie uirtutes
que supra memorate s͞t· uelud
uestib; ex serico induebant̄· S;
et om̄s albis crinib; retecto ca
pite et absq; amictu palliorꝫ in
cedebant̄· p̄ter prima· more
feminco in capite uelatā· atq;
quasi casula tanquā cristallus
plucida indutā et p̄ter s͞cdam
nigros capillos habentē· atq; p̄
teriā que dissimilis humane forme
uidebat̄· Prima quoq; et q̄rta atq;
q̄nta· albis tunicis uestiebant̄· Om̄s
etiā alba calciamta habebant ex

156v

cepta tantum secundum speciem hominis non appa
rentem ut dictum est. et excepta quod ita
que cristallinis calciamentis miro
modo lucentibus calciabatur. Hec autem
imaginis fuit dissimilitudo. Prima
imago portabat coronam auream ca
piti suo impositam tres ramos altius
extantes habentem atque preciosissi
mis lapidibus viridis et rubei co
loris et albis bacis multo fulgen
tem ornatu. In pectore vero suo ha
bebat speculum lucidissimum in quo
mira claritate imago incarnati
.I. filii dei apparebat. Et aiebat. Ego
sum columna humilium mentium et in
terfectrix superborum cordium. In minimo
incepi et ad ardua celorum ascendi.
Lucifer erexit se sursum super se et
corruit sub se deorsum. Quisquis me
vult imitari filius meus esse desiderans
si me matrem suam amplecti opus
meum in me perficiendo hic tangat
fundamentum et leniter ad alta sur
sum ascendebat. Quid est hoc. Ipse primum
carnis sue vilitatem inspiciat et
sic desursum de virtute in virtutem
suavi et leni animo gradatim pro
ficiat. quia qui summum ramum arboris
primum apprehendit ad ascenden
dum repentino casu sepissime ca
dit. Qui autem volens ascendere
a radice incipit huic non est tam faci
le cadendum si caute incedit. Sed
secunda tota videbatur ut iacinctus
aerei in albo coloris videlicet tali
forma quasi tunica ipsius. Et eidem
tunice due zone inestimabili mo

auro et gemmis ornate mirabiliter
innexe erant ut super utrumque hume
rum eidem imaginis zona una usque
ad pedes ipsius ante et retro des
.II. cenderet. Dixitque. Ego ad indig
nationem in celo provocabar cum lu
cifer semet ipsum odio et superbia
transmomordit. Sed o o o humilitas
hoc tollerare noluit. Propter quod etiam
ille ruina magna deiectus est. For
mato autem homine o o o nobilissimum
granum et o o o dulcissimum germen
filius dei propter hominem in fine temporum
natus est homo. Et quo lucifer volu
it et temptavit vestem et integritatem
meam scindere idcirco lucidissimus
splendor apparui in deo et in homine.
Nunc autem ceci et mortui lupana
ria et meretrices atque incestas cau
sas appellant equivocas meas. Sed
terra simul et celum tamen impossibile est
quoniam impossibile est hanc spurciciam
tangere voluntatem meam. Pennas ergo
in aliis virtutibus mihi faciam cum quibus
hec inutilia que lucifer per mundum
sparsit abiciam. O virtutes ubi est lu
cifer. In inferno est. Surgamus ergo omnes
adventum lucem appropinquantes atque
edificemus maximas et fortissimas
turres in provinciis ut cum venerit
dies novissimus plurimum fructum et
in spiritalibus et in carnalibus apporte
mus. Cumque plenitudo gemmarum in
troierit tunc et nos in terra et in ce
lo perficiemur. O turpissime lucifer
quid tibi profuit repentina temeri
tas tua. In primo splendore tuo cum
creatus esses a deo voluisti me insani

endo et bachando ~~conculcando~~ con
culcari et a celo decere. S; tu in abyssum
sū cecidisti. et ego in celo pmansi. pia
descendens ad miras in incarnato filio
di. Et p me pfecta ē multitudo fide
liū. mille iustis et bonis artib; arma
tos. q̄s lipsis si posses iā dudū liberatis
sime diripuisses. O humilitas que q̄si
t̄ram calcatos et contritos usq; ad sy
dera eleuas. o humilitas que es glōsis
sima regina uirtutū quā forte et in
uictū es tuis ubiq; p̄sidiū nullo ca
dente qui puro corde diligit te. Sic
et ego tecū ualde utilis multiq; ex
optabilis defensio meis sū. quia ual
de gracilis et subtilis existens. paruis
sima foramina me colentiū ex g̃ro.
et ea acutissime ptransco. Terciā aut̄
imaginē uidi in eo de scemate ut
in priori uisione eā uiderā maioris
scilicet ac longioris stature quā ce
teras uirtutes dissimileq; forme hu
mane et plurimos oculos undiq; in
se habentē totaq; in sapientia uiuen
te. atq; indutā q̄si umbroso indu
mento p q̄d idē oculi pspiciebant.
multoq; timore tremitē coā p̄dic
to lucido sedente uiro h ono. Et ait. ·iii·
Que miseris peccatorib; dm̄ n̄ u
mentib; sed cū q̄si illusorē ha
bentib; Quis potest incōphensibilis
di timorē effugere quē ipse culpa
biles sunt pire. n̄ abicientē a se ma
la. Ipsa uero ego ualde et ualde dnm̄
dm̄ timebo. Quis me adiuuabit co
rā uero dō. Quis me liberabit intre
mendo ei iudicio. Nullas omnino
nisi idē iustus dś. illū g̃ quietā. ad illū
semp fugiā. Q̄rta uero niueū uinculū
circa collū portabat. atq; man9 et pe
des candido religamine habebat li
gatos. Et dix. Non possū currere ·iiii·
scdm̄ uoluntatē meā p uiā sclarē nec
p contagia humane uoluntatis. et ideo
uolo redire ad dm̄ patrē omniū quē
diabolus recusauit. et quē obaudire
noluit. Quinta quoq; circa collū ru
beā torquē habebat. Et ait. Unus ·v·
ē dś. in trib; psonis un9 essentie 7 equalis
glē colendus. fide g̃ et fiduciā habe
bo in dn̄o. et n̄ delebo in etnū nom ei9
de corde meo. Sexta aut̄ tunica pal
lidi coloris induebat. Et crux passi
onis crucifixi filii di ante eā in aere
apparuit. ad quā ipsa oculos et ma
nus cū multa deuotione erigebat.
Dixitq; O pie pat̄ parce peccan ·vi·
tib; q̄ n̄ dereliq̄sti exules. s; eos eleua
sti in humeros tuos. Unde etiā iā n̄ pi
mus. spē habentes inte. S; septima lu
cidiore et puriore cristallo tunica ue
stiebatur. que ita in candore reluce
bat. ut aqua resplendet cū sole pfun
dit. Et sup caput ei9 expansis q̄si ad
uolandū alis columba stabat. uersa
scdm̄ faciē illi9. Apparuit aut̄ et q̄si
in uentre ipsi9 uelut in speculo candi
dissim9 infans. cui9 fronti inscriptū
erat innocentia. Habebat quoq; in
dextra manu regale sceptrū. sinistrā
aut̄ ad pectus suū posuerat. Et dice
bat. Ego libera sū. et n̄ ligata. Puris ·vii·
simū fontē ptransiui. dulcissimū
scilicet et amantissimū filiū di. P

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0315
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

transitum eius. absque ceteris. Superbissimus
autem diabolum conculco. nec preualentem
ligare me. Ipse abscisus est de me.
quia semper maneo in superno patre.
Sed in summitate pectoris obumbratur
columne. uidi aliam pulcherrimam ima
ginem. nudo capite stantem et cris
pos ac subnigros capillos habentem.
faciemque uirilem tante ardentis clari
tatis. ut eam perspicue considerare
non possem ut faciem hominis. Erat quoque
purpurea et subnigri coloris tu
nica induta. cum super utrumque hu
merum eiusdem imaginis zona una
coloris rubicundi coccinei ante et re
tro usque ad pedes eius sic extendens in
texta fuerat. Habebat autem circa
collum episcopale pallium. mirabili
modo auro et preciosissimis gemmis
adornatum. Splendor uero candi
dissimus ita eam ubique circumdederat.
ut nusquam nisi in anteriori capite ui
delicet et deorsum usque ad pedes eius.
ipsam inspicere possem. Brachia autem
et manus atque pedes ipsius mihi ad ui
dendum obumbrati erant. Sed splen
dor idem qui eam circumdederat. ocu
lis undique plenus erat. totusque ui
uens. atque hac et illac se diffundens.
ut nubes diffluere solet. ita ut nec
latiorem nec autem constrictiorem se red
deret. Et eadem imago uoce mag
na clamauit in mundum dicens hominibus.

.viii. Gratia dei sum filioli mei. ideo audite
et intelligite me. quia illis dolum
ante qui me intelligunt in ammo
nitione. quos etiam in eadem beatitudi

ne contineo ne reuertantur ad iniquita
tem. Et quoniam ipsi me non despexerunt. ob
hoc etiam uolo eos tangere mea ad
monitione quatinus incipiant bona
operari. illi dico. qui me requirunt in
simplicitate et cordis puritate. Et dum
tribuo margaritas boni ammonens
ac exhortans hominem. ita scilicet dum
intellectus hominis tangitur per me sumens in
eum. hoc est dum sensus hominis intelligit ad
monitionem meam auditu ita quod etiam
idem sensus ducitur ad consensum tactus
mei in animo illius tunc sum in ipso initium
boni. quod eum oportet incipere. me sic il
li adiutrice. Tunc et ibi colluctatio est. ut
uel perficiatur quod do uel non. Quomodo. Hoc
sic uolo intelligi. quia dum hominem am
moneo tali modo quod incipit gemere ac
flere peccata sua. tunc si uoluntas illius
acquiescit admonitioni qua illum
admonui quando homo in sensu suo ta
liter sentit mutationem animi sui. quia tunc
oculos suos leuat ad uidendum et au
res ad audiendum et os ad loquendum.
et manus ad palpandum et pedes ad
ambulandum. secundum desiderium illud
ut sibi in animo est. et si tunc uoluntas
suscepit admonitionem meam. mox
ipsa eleuat se et deprimit ac superat
sensum. ita quod idem sensus discit ignota
in sua consuetudine. Quomodo. Ipse mu
tat se. quando eum oportet quamuis inuitum
sequi uoluntatem que superior est. ipse
enim subiectus est illi in seruicio quia ei
inferior est. eamque sequitur siue uelit si
ue nolit. Nam ego do bonum initium et
calefacio illud in mente tribuoque opus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0316
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

uoluntatem ad perficiendum. et hoc facio
admonitione exhortatione atque calo
re doni inspirationis spiritus sancti. Si autem
uoluntas his donis repugnat. tunc
ad nihilum deducuntur hec que memo
raui. Unde in eodem tempore dum homo potest
incipe in incendio donorum insignis
perceptionum quod de me oritur. tunc ad illud pro
perit. ac etiam citius ueniat uoluntas
in bonis. et perficiat opus hoc in claritate.
Nam scientiam boni et mali ob hoc habet
homo. ut ipse in operibus suis deum tanto
melius intelligat. deuitando malum
et operando bonum. quia sic deum colit cum
timore eum amplectens in perfecta cari
tate. Quomodo. Ita scilicet si aperit interio
res oculos spiritus ad bonum. et si negat
et abicit in exteriore homine malum quod
facere potuit. Idcirco etiam subiecta est
terrena creatura sub potestate ipsius.
ut eo amplius deum intelligat et diligat.
ac operetur in eo opus scientie sue cum in
tellectu quo ipse timet et amat om
nipotentem qui ipsi deputauit mag
num honorem in seruitiis plurimarum
creaturarum. Unde et ob has causas ef
fundit et infundit homo hoc est quod
ipse in intellectu suo scienter comprehen
dit discretionem creaturarum. ita quod
nouit que sint amabiles et odibiles
et que utiles atque inutiles. et quod etiam
post hec in fide qua ipse deum intel
ligit concluduntur omnia opera ipsius.
ita quod et deo et angelis eius placent.
Aliquando etiam tango hominem in maio
ri ipsius et moneo eum. ut incipiat opera
ri iustitiam et deuitare malum. sed dedig

natur me et putat quod possibile sibi sit
quicquid facere uoluerit. ac spatium peni
tendi sibimetipsi constituit usque ad
tempus illud dum corpus eius in simplicita
te frigide etatis sibi consentiat. et dum
etiam propter senectutem sibi fastidio sit am
plius peccare. Tunc iterum admoneo atque
hortor eum ad bonum. et ut animo suo
resistat. Qui dum me negligit. sepe per mul
tas aduersitates ut in diuitiis et in ce
teris his similibus que patitur ad hoc perdu
citur. quod eum quasi inuitum et aduersus se
metipsum oportet facere bonum. et quod
eum iam exasperato animo non multum
delectat ea adimplere que prius pro
posuerat perficere in ipso tempore. in quo
ei uidebatur nichil contrarium ipsi obesse.
secundum quod ipse in semetipso ordina
uerat tempore illa agere ut sibi pla
cuisset. Hic homo dubie suscepit me.
nolo tamen eum derelinquere. quia quam
uis sic susciperet me. tamen non omnino
despexit me. Unde et ego non labora
ui frustra in ipso. Tedio enim mihi non est tan
gere ulcerata uulnera que circumda
ta sunt comedentium uermium. in innume
rositate uiciorum et fetore male rumo
ris et infamie. et languore inuetera
te iniquitatis peccatorum. nec despiciam
quin teneam illa contracta eo tempore
dum incipio extrahere edacem liuo
rem malicie. hoc est cum intueor et tan
go eadem uulnera blando calore ex
spirationis spiritus sancti. Sed sepe cum huius mo
di dolor ueteri fomento inueteratur.
ita quod peccatum incipit calere ardens
in animo hominis et cum etiam sic oritur

in dolore uulnera peccator̄ ita q̄d erit
incoagulatū opus hui᷒ inmundicie
quasi glob; et acceruus se erigens de
magna sorde uermiū & fornicatione
inuolutū limi de quo nascunt̄ morti
fera uenena scorpionū serpentiū ra
narū et alior̄ similiū uenenosor̄ uer
miū. & cū etiā tē ita indurant̄ ut la
pis. in tale scilicet duriciā quā nullus
cogitat effringere que s̄ inporta
bilia onera scelerū miliis hominib;
qui grauati s̄ grauiorib; onerib;
q̄d tunc ad hec. Tē quippe hoīes
ppter infidelitatē suā n̄ possunt
confidere. ut possibile sit huic hoī
se ad dm̄ conuertere de sua iniq̄ta
te. pro quia uident eū q̄si esse dia
boli. Ego tam̄ nolo eundē hominē
deserere s; meo adiutorio & p̄lio
uolo eē p ipso in certamine. ubi sua
uuer primū incipio tangere q̄si
duriciā lapidis illi᷒ peccati q̄m q̄si
difficile ē eū confringi ut iā maxi
mo fetore horribiliū scelerū. que
s̄ p̄dicte cause magne sordis et
nequicie & que s̄ uelut cadauer pu
tredinis & esca diaboli. quā ipse
certissime absorbuit in uentrē suū.
Quom̄. Scriptura habet de filio dī
dicente m̄s cib; ē ut faciā uolunta
tē patris mei. & e contra . cib; ē dia
boli ut hoīes deprimat in mortē p
quā illos talib; causis ut p̄dicti ē
afflat. qui ei uoluntate sua consen
tiunt. & p᷒ eū declinant. Et id ipsū
ē diaboli desideriū & continuū
studiū. q̄a de hac sorde orit̄ omne

malū. S; de istis hoīb; plures me in
telligunt. Quom̄. Dū eū primū tan
go. dicit homo ille intra se. Q̄d m̄ ē.
Ego nescio nec cogitare nescio q̄c q̄m
boni. Et iterū nesciens suspirat et
dicit. Heu me peccatorē. Nichil aū
ampli᷒ sentit q̄a mole peccator̄ gra
uatus ē. & quo tenebre iniq̄tatis
conturbauerit eū. Tē iterū tango
uulnera illi᷒. Et quo prius p me ad
monitus erat tē eo meli᷒ intelligit
me. & respiciens in se ipsū iterū dic̄.
Ue m̄ q̄d faciā. Nescio nec excogita
re ualeo q̄d fiat de me. ppt̄ multi
plicia peccata mea. Ach quo me uer
tā. uel ad quē pp̄abo qui me adiu
uet ut turpissima scelera mea con
tegā & deleā in penitentia. Unde
iterū respicit in se ipsū ea collucta
tione quā pri᷒ habuit in studio
peccandi. ac eodē desiderio adue
rsā penitenciā se conuertit ut ante
studebat in peccatis. Et q̄a tē idē
ho mea admonitione sic euigila
uit de somno mortis quā s̄ p̄ puta
elegerat. idcirco tē nec cogitatione.
nec uerbo. nec facto que pri᷒ arden
ter habuit ad scelera uult ampli᷒
peccare. s; studiosissime in fortissi
ma penitencia se eleuat ad me. Qua
ppt̄ mox & ego suscipio eū totū.
& de inceps dimitto eū q̄si liberū
ita q̄d de p̄dictis causis grauē infe
stationē ultra n̄ habebit. ut ka
rissimi filii mei sustinent q̄s moneo
multiplici miseria in ignitis sagit
tis diabolicarū p suasionū. q̄a ipse

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0318
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

barū ēē n̄ indigēt. Nā ipse sēp dole
bit ppt̄ transacta peccata sua. ita ut
etiā sibimet iratus tā acrē penitentiā
agat qđ se etiā indignū estimet ho
minē uocari. S; hec uictoria ē in feto
re sordis illoꝝ hominū q̄s abicere
nolo. quō p̄ peccata sua me tamē que
sier̄t. Nā qui me n̄ spnunt s; admo
nitionē meā suscipiunt & me denuo re
quer̄t. illis parata sū facere q̄cq̄d
uolunt. Qui autē me contēpnentes
abiciunt. illi mortui s̄ nec eos scio.
Sꝫ enī hoīes quidā me ad eē sentiunt
intelligentes ipsoꝝ mentē tactā eē
admonitione mea fugiunt me p
malā consuetudinē conceptoꝝ pec
catoꝝ que in se deglutiebant uo
luntate consensu atq; ope. unde
etiā & ipsi s̄ corā dō q̄si nihilū & ina
ne reputati. q̄a nolunt eē conscii
q̇d possent facere tacti p me. Ego
autē nolo eē in pollutione horū
peccatoꝝ q̇ nolunt suscipe admo
nitionē meā. nec se uolunt purga
re p exhortationē illā quatinus
se auertant a peccatis suis nec desi
derant comedere cibū illū q̇ ē scp
tura euglī quo saciari debent ōs
fideles. nec gustare saporē ei9 sedm
q̇d eis datū ē. S; festinant fugere
grām dī q̄a nec uidere nec audire
nec cogitare uolunt q̇d eis facien
dū sit dū uocant̄ admonitione
boni. Ipsi fugiunt admonitionē
bonā. ut uermis q̇ terram intrat se
abscondens ab oī decore huī secli.
Hoc faciunt et isti nequissimi

hoīes fugientes p̄cepta dī seq; pol
luentes in stercore q̇ se inuoluunt
in mortē cū se abscondunt in ma
licia sua. nolentes de fetore neq̇ciē
ad lucē pdire. Qui tales s̄. n̄ ptinent
ad me. Nā ego nolo hac et illac di
uidi in pollutione lutī. Quomodo?
Cū his eē uolo. qui me pura peni
tencia intelligunt. ubi me etiā
adiungo humane putredini. q̄a
eā uolo purgare. Qui autē me
nolunt suscipe illos de me abi
cio nolens eē cū eis quō nulla
pars m̄ cū illis ē. q̄a s̄ in parte
stulte ignorantię me intelligere
nolentes. & quō nolo eē in ope q̇d
ptinet ad conglutinationē ob
durati puersitatis q̇d ē ad mor
tē. Et q̇ hoc modo spnunt me
imitant̄ p dītū angelum q̇ dū
dīm uidere potuit eū inspice
re noluit ita ut eū humilit̄ ag
nosceret. & ppterea subito effu
git omnē glām celestē cadens
in mortē dū dō uoluit assimi
lari simili honore. Isti despiciunt
me. quō opant̄ opus malignū
ut exigunt illicita desideria
carnis in uoluptatib; ipsoꝝ. Et
quō me despiciunt. idcirco fa
ciunt qđ uolunt. Ipsi contēp
nunt dīm. sic etiā negligunt
illi9 p̄cepta. Unde et multociens
indignatione mea deputant̄
ad plenitudinē mīnis sue facere
qđ uoluerint. quia uita ęt̄nę fe
licitatis eos fugit. q̄si nihilū sīt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0319
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

ne multociens etiam deficientes tam
in perspicuitate perscrutans sunt quam firmiter
quando durant et immobiles ad felicitatem
boni sunt. Contumacem cum peccatore in
malis suis perseuerantem desero. uiui-
ficans eum qui in se respicit et a pecca-
tis suis in timore meo cum pura peni-
tencia se ad me conuertit. Nam ego
sum columna firme stabilitatis que
numquam desero querentem me. quoniam qui
me apprehendit et se michi in me ac si
debitum coniungit. numquam decidet
in perdicionem. Qui uero me habet in
obliuione mentis sue et superbiendo se
eleuat super me. idem qui in se ipsum
magis confidit quam in me ac ideo
fiduciam in me contempnit habere
quod pro nichilo computat gratiam dei.
quia in animo ipsius sum ut uentus
turbinis. ipse habens me negligentem
in irrisione et superbe cum elatione in
desperatione non propter grauedinem pecca-
torum que perpetrauerit sed propter superbiam
me deridendo sic dicens. quid est gratia
dei. hic ego deiciendo occidam. et in delec-
tione mea eum erigere nolo quia mor-
tuus est in eterna felicitate. Sed et hii homines
qui non habent fiduciam se posse sur-
gere de grauioribus culpis peccatorum
suorum sic abicientes omnipotentem deum et
gratiam ipsius desperantes scilicet in ni-
mia tristicia quasi non possint saluari
de enormitate criminum suorum defici-
unt. proiecti a me. et acerbe corruunt
in mortem morientes in inferno inferi-
ori cruciandi mortis eterne. Nec etiam lo-
quar de dilectis filiis meis qui me

suscipiunt. apto sensu et uoluntario
animo atque acuto intellectu. et qui me-
tu ac fletu tangunt me excipientes
cum gaudio atque omni amplectentes in-
tentione. O flores mei. quidam me ad-
esse sentiunt subito gaudent in me. et
ego in illis. Ipsi dulciores suauioresque
super amorem lapidum preciosorum et
michi sunt super fulgentes preciosas marga-
ritas in mente hominum qui eas amplectun-
tur ardenti desiderio. Ipsi etiam sunt michi
nobilissimi quadrati lapides. quia in
conspectu meo michi semper sunt amabiles. Hos
assidue uolo limare et purgare quatinus
recte ac decenter ponantur in celesti ierusalem.
quia semper in mentibus suis bona uoluntate
mecum epulantur nec mea iusticia pos-
sunt saciari. Nam mox cum tactum meum
sentiunt properant ad me. tamquam cer-
uus ad fontem aque. Sed ego sepe relinquo
eos ita quod ipsis uidetur quasi sint sine
adiutorio. quod idcirco facio ut secu-
rior homo in eis non inflet per superbiam.
Tunc plorant ac lugent estimantes
me ipsis esse offensam. sed ego sic perscrutor
fidem eorum. et tam forti manu teneo
eos sic auferens ab ipsis elationem. nec
permittens eos cognoscere quid sint in
occultis bonis suis. quia multiplices
fructus in eis facere uolo. animus
ipsorum dolentibus a cordibus eorum uul-
neratis in doloribus. Permitto enim mul-
tociens diabolicas persuasiones ipsos
inuadere in igneis sagittis de flam-
ma immundicie incendii ardentis spiritus
fornicationis que uulnerant cor-
pora eorum in infirmitate fragilis na-
ture. et hoc idcirco permitto quatinus

hoc modo ta͞ fortit͞ inbuant͞ inspira
tione sp̄c sc̄i · qd̄ postea fiant insig
nes p̄cones ⁊ flagrantes uirtutib;·
Ipsi quippe er͞t inꝓbatione q̃si au
ru͞ in fornace id ē ꝓbati inrisione
et indignatione· ita qd̄ q̃si ni
chilu͞ conputabunt͞ · ⁊ q̃d sepissime
ꝑ raptores substantia sua denuda
bunt͞ ac ꝑ dissensione͞ plebis inad
uersitatib; · sic agni a lupis dilacera
buntur · Et ut oues du͞ eas lup͞ disꝑ
gens dissipat tam͞ n͞ moriunt͞ · ita
s͞ et isti hoi͞es in morte aie͞ n͞ mori
entes· s; eo magis uiuentes purgati
in aduersis· Na͞ bona arbor ut fru c
tu͞ ferat· irrigat͞ circu͞cidit͞ atq; cir
cu͞fodit͞ · ⁊ ab ea uermes ne fructu͞
eı̄ comedant abstrahunt͞ · Q̄d ē hoc·
Bon͞ scilicet ho͞ n͞ sit durus nec ma
liuolus ad iusticia͞ di͞ s; enis ac flexi
bilis ad q̄dq; bonu͞ a se abscidens
malu͞ · seq; considerans in seruitio
ne opu͞ suoꝝ · atq; auferens a se in
festatione͞ ledentiu͞ se inimicoꝝ · S;
ta͞m ante qua͞ homo sentiat me
in cogitatione sua· aut intellectus
ipsius intelligat me intra se· s͞u ei
caput ⁊ plantatrix fructuositatis
⁊ uirtus fortitudoq; firme ciuita
tis que edificata ē supra firma͞ pe
tra͞ · Ois ḡ fidelis ho͞ · audiat me si
bi dicente͞ · O ho͞ · ē m͞ conueniens ⁊
congruu͞ ut ho͞ racionalis sine in
tellectu͞ sit· ut irrationale pecus
q̃d n͞ alit͞ fac͞ nisi sc͞dm qd̄ expetit
libitus ipsi͞ · O miseri hoi͞es· q̃ nolunt
scire magna͞ gl͞am illa͞ qua͞ ds͞ ip

siis dedit ad similitudine͞ sui· S; n͞
du͞ potest ē ut uolunt qd̄ libere ⁊
quasi hereditario iure om͞a mala
faciant que desiderant· q̃si hoc ex
natura corporis sui possideant· no
lentes considerare se habere honore͞
illu͞ qd̄ bona op͞a op͞ari ualeant· Ds͞
in sua ordinatione om͞a iuste con
stituit· Et q̃s potest ei repugnare·
Quid ē hoc· In huiꝰmodi uidelicet
co͞paratione· q̃d aliq̃s ordinationi
di͞ simili exemplo possit co͞parari
aut sapientia· aut discretione in
ullis reb; · Et cur ē hoc qd̄ efficatia͞
illa que eis data ē sibimetipsis au
ferre uolunt· q̃d bene scilicet ⁊
male facere possunt· Quo͞m · Na͞ ego
cu͞ eos tactu meo admoneo qui te͞
me apphendunt mox ut me adee͞
sentiunt· hi bonu͞ opus q̃d uolunt
ad effectu͞ meo adiutorio ꝑducere
possunt· qui uero me contēpnunt
in inbecillitate͞ sui ⁊ mali corru
unt· S; praui hoi͞es excusare se ni
tunt͞ ita q̃d bona op͞a op͞ari n͞ pos
sint· ⁊ hoc ꝑ ꝑita faciunt qd̄ ex teri
or ho͞ mea uoluntate͞ sua͞ exerceat
in libertate· Nc͞ o carissimi filii mei·
qui m͞ dulciores in odore sup om͞a
aromata estis· audite me uos admo
nente͞ · Du͞ tēpus habetis facere bonu͞
⁊ malu͞ · sincera deuotione colite
dn͞m ur͞m · O uos iteru͞ dulcissimi fi
lii mei qui ascenditis sicut aurora
uos q̃ ardere debetis in caritate ut
sol in radio suo· currite ⁊ ꝑ parate
carissimi mei in uia ueritatis que

lux mundi est, que est Ihesus Christus filius dei qui
nos redemit sanguine suo in fine
temporum, ut cum gaudio post transitum vestrum
pervenire possitis ad ipsum. Et iterum au-
divi eum qui sedebat in throno dicentem ad
me: A desiderantibus celestia fidelibus
credendum et cum puritate examinan-
dum est quomodo filius dei missus in mundum
a patre natus sit ex virgine, quia hu-
manus sensus fragili et mortali cor-
pore et gravissimo peccatorum onere
gravatus secreta dei plus dinoscere
non poterit quam spiritus sanctus eum vult reve-
VIIII. laverit. Quapropter pro mistico mi-
sterio hec etiam columna quam vides
in plaga meridiana in prefato lapi-
deo muro demonstrati edificii
ultra predictam columnam vere trinitatis
significat humanitatem salvato-
ris, qui conceptus de spiritu sancto natusque
est de suavissima virgine filius est altis-
simi, fortissima serenitatis columna ex-
istens, omnem videlicet ecclesiasticam
edificationem sustentans. Cuius huma-
nitas apparet in ardente fide lapidum
fidelium populorum in bonitate superni pa-
tris fortissime operantium post declara-
tionem trinitatis manifestata, quia tri-
nitate in uno deo certificata creden-
ti populo credendum est etiam incarnatum dei
verbum verum deum cum patre et spiritu sancto
in unitate divinitatis in uno et
X. vero deo colendum. Que columna
magna est et obumbrata intra et extra
idem edificium apparens, quoniam fortitudo
vere incarnationis magna et in-
estimabilis ita humanis mentibus est ob-
umbrata ut non possit considerari nisi
quantum possibile est per fidem intueri, et
in interioribus divino cultui laborantibus
fide et opere cognosci et exterioribus ocio
vacantibus fama et voce manifestari.
Ipsaque tibi tam umbrosa apparet
ut nec magnitudinem nec altitudinem
eius cognoscere valeas, quia idem filius meus
inter homines in mortalitate carnis,
quoniam pro populo mortem subiturus erat,
quasi obumbratus mortalis scilicet
existens sine omni macula peccati
apparuit, ita tamen quod vera eius incar-
natio in mistica magnitudine se-
cretorum dei incomprehensibilis et in excel-
lentia divine potentie inestima-
bilis omnem cognitionem humani in-
XI. tellectus excedat. Sed quod in-
ter columnam vere trinitatis est interrup-
tus locus longitudinis trium cubi-
torum vacuusque absque muro ut tibi
supra ostensum est, hoc est quod incarnatus
dei filius deus verus cum patre et spiritu sancto
existens adhuc latet in membris
suis que fideles homines sunt qui
usque ad finem mundi nascituri
sunt, providentia operante membra capitis
sui effecti, ut supra mirabiliter et
typice edocta es. Qui igitur et quales fu-
turi sint in plenitudine supervenien-
tium temporum, hoc est in misterio ineffa-
bilis trinitatis ipsi eandem trini-
tatem in unitate divinitatis fide-
li cultura adoraturi, cum locus eorum
qui adhuc nascituri sunt vacuus
sine edificato muro bonorum operum
sit. Ubi tamen fundamentum positum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0322
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ē. quō in p̄scientia dī s̄. & q̇a etiā
fides saluationis eoꝝ quā habui
t. s̄. iā posita fortit̄ consistit. ita
ut homo spē & fiduciā n̄ habeat
in alio quā in dō n̄ diffidens de
misa eı̄ s; confidens in eū q̄d for-
tissimū fundamentū fidelis aīe ē.
Qd̄ autē hec umbrosa coluna in .xij.
hoc ipso edificio in eodē loco stat
ubi desup̄ in celestib; misteriis co
rā dō illū magnū & quadratū lu
cidissimiq; candoris splendorē
prius uidisti. qui secretū supni
creatoris designans in maximo
misterio ubi manifestatus ē. hoc
ē q̄d incarnatus dī filı' oīa opa
sua. que corporalit̄ in mundo
multas iniurias passus opat' ē.
ea sedm̄ secretā uoluntatē pat̄s
adinpleuit. Qd̄ etiā ille splendor
designat magn' uidelicet in sig
nificatione misterioꝝ dī. quatuorq;
anguloꝝ. q̄m ad cognitionē x̄pi
multi crebris qui p̄ quatuor par
tes mundi nascuntur. p̄uenturi
s̄. atq; eximii candoris. q̄a lucidis
sima diuinitatē nulla tenebrosi
tas obfuscare pot̄. ubi idē secre
tū supne & glosē maiestatis in
magna p̄funditate & mysterio
scientiē creatoris omniū qui cun
cta creauit. uīpice t̄. ap̄te. ita ut ip
si creatori nullus ad hoc in auxi
lio succurreret. nec ullus ipsi re
sistendo in hoc repugnaret. ea
tantū inuolumtate bonitatis sue
p̄uerbū suū creans. Unde in eo aū'
splendor uelut aurora in se aeriā
in alto purpuree lucis claritatē ha
bens fulget. p̄ quē tibi in mistica osten
sione mysteriū incarnati filii dī de
monstratū ē. quō in secreto sūmi dī
candor aurore uirginis scilicet ma
rie declarat̄. que in utero suo filiū
eı̄dē celestis & altissimi patris por
tauit. qui purpureū sanguinē suū
clarissima luce saluationis fulgen
tē effudit. sedm̄ q̄d tibi in hac secre
ta uisione incarnatio eı̄dē filii mi
stica obumbratione ostendit̄. .xiij.
Sed q̄d in p̄dicta colūna ab imo
usq; ad sūmū eı' in modū scale
ascensus ē. hoc ē q̄d in incarnato
filio dī om̄s uirtutes plenit̄ opa[ba]
bant̄. q̄ in se uestigia saluationis
reliq̄t. ita ut tā pusillus quā mag
nus fideliū sibi cōpetentē gradū
in ipso repiat̄. in quo pedē in ascen
sū uirtutū ponat̄. ut ad optima lo
ca p̄ueniant. ubi uirtutib; opandū
ē. Quomodo. In optimis locis bonoꝝ
cordiū aggregant̄ uirtutes ad
scissimū opus suū. quatinus filiū
dī in mēbris suis p̄ficiant q̄d ē in
electis hoīb; Unde & in ipso ē exem
plū p̄fectionis oīb; fidelib; qui in
lege dī occupati s̄. ut se de bono
torqueant ad meliˀ scientes ma
nifestationē uere incarnationis.
ubi filı' dī ueracit̄ incarne demon
stratus ē. in quo fidelissimˀ ascen
sus ad celestia repit̄; P uer q̄d etiā
om̄s uirtutes dī descendentes et
ascendentes oneratas lapidib; ad

opus suum hic iste uides. quia in unige
nito dei lucidissime uirtutes quasi
per humanitatem eius descendunt. et quasi
per diuinitatem ipsius sursum tendunt.
Descendunt etiam per ipsum ad corda
fidelium hominum. qui bono corde
uoluntatem suam relinquentes ad rec
ta opera flexibiles se reddunt. secundum
quod operarius ad leuandum lapidem se
inclinat quem ad edificium deferat. In
ipso etiam sursum ascendunt cum cele
stia opera in hominibus perfecta deo gratula
bunde offerunt. ut corpus christi in fide
libus membris ipsius quantocius perficiatur. Unde
etiam quasi lapides ad altiora portant.
qui sunt pennata et lucida opera que cum
ipsis homines ad uitam sua operantur. quo
unaqueque actio a deo obtinet alas
suas. per quas se de stercore humane
mentis eleuet. fulgentem etiam splen
dorem habens per quem ante deum luce
at. quia obstrui et abscondi non potest
quod fluit de fonte uite eterne. Nam
ut fons non debet esse in absconso sed in
manifesto. ut omnis homo qui sitit
ad ipsum ueniat et hauriat atque bi
bat. sic filius dei non est obstrusus nec ab
sconsus electis suis sed manifestus. pre
parans se ad retributionem operum ut ea
manifestet iusta remuneratione.
que propter ipsius uoluntatem ab hominibus
perficiuntur. Idcirco fidelis homo am
bulet in fide ad dominum. queratque misericordiam
eius. et dabitur illi. A non querente autem
non inuenietur. uelud fons non fluit ad
homines ipsum solummodo scientes. nec
ad eum uenire uolentes. sed illos opor

tet ad eum accedere si aquam eius hauri
re desiderant. Sic homo faciat. Ad
dominum accedat per legem sibi ab ipso con
stitutam et inueniet eum. dabitque illi cibum q;
uite et aqua salutaris ita ut amplius
nec esuriem nec sitim sustineat. Unde
et predicte uirtutes acutum studium idem
opus perficiendi habent. quo studio
sissime sicut torrentes aque ad opus
diuinum currunt. quatinus sole fulgentio
ra christi membra capiti suo in lucidis acquisitio
nibus nobilissime perfecta coniungantur.
Propter quod etiam ut audisti fortes operarii
dei appellantur. quia strennue in bonis
operibus fidelium hominum semper conuer
xiiii. santur. Sed quod inter has uirtutes
precipue septem uides quartum etiam for
mas et habitus secundum quod tibi premittitur
consideras. hoc est quod inter uirtuosa
opera hee septem uirtutes prestantissime
septem ardentissima dona spiritus sancti de
signant. quia in obumbratione spiritus sancti
uirgo clarissima filium dei sine pecca
to concepit in sanctificatione scilicet sancta
rum uirtutum que aperte in eodem unige
nito dei manifestate sunt. quasi in forma
sua illuminantes corda fidelium et
quasi in habitu suo munitate fidei se
dilatantes. ut ysaias seruus meus testatur
xv. dicens. Egredietur uirga de radice
iesse. et flos de radice eius ascendet. et
requiescet super eum spiritus domini. spiritus sapien
tie et intellectus. ~~spiritus consilii et forti~~
~~tudinis.~~ spiritus consilii et fortitudinis.
spiritus scientie et pietatis. et replebit eum
spiritus timoris domini. Hoc tale est. Uirgo
maria egressa est de angustiis sancta

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0324

© Universitätsbibliothek Heidelberg

gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

rnū obp̄ssionū indulcedine honesta
tis morū· ut absq; s de domo egredit̄ in
qua inclusus continebat̄· qui se n̄ ele
uat sup̄ ipsā domū s; recto tenere
corā se gradit̄· & ut riuulus uini de
torculari exprimit̄ n̄ se exaltans
supra idē torcular s; moderate de
fluens in locū suū· Et q̄re uirga· q̄a
n̄ spinata morib; nec nodata tre
nis cupiditatib; s; plana idē carna
li concupiscentię n̄ copulata· orta
scilicet de radice iesse· idē ab illo q̇
quasi fundamentū erat regalis p
lis de qua eadē imbata mat̄ nata
pcessit· Unde & de radice eīdē uir
ge ascendit suauissim̄ odor· q̇ fuit
integra uiriditas eīdē uirginis· uo
lans mitissimū modū sp̄u sc̄o eā
irrigante qd̄ ex ipsa alm̄ flos nat̄
ē· Quom̄· Iste flos nascit̄ in agro n̄ se
minatus semine· sic surrexit in ea
celestis panis· sine radice uirilis cō
mixtionis· & absq; omī humano
onere· s; tantū natus in suauitate
diuinitatis n̄ tactus ulla indigna
tione peccati ueniens tortuoso ser
pente nesciente nec eū prsus tangen
te· Unde & idē flos latent̄ illū dece
pit· ita qd̄ sursū ascendit & genus
humanū in peccato conceptū ad al
ta sustulit qd̄ ille prius fraudulent̄
deceperat· & in pdicionē secū decta
erat· Et quō hic flos fili dī erat reqe
uit sup eū sp̄c dn̄i· idē sp̄c eīne diui
nitatis· Quom̄· Quando humilitas
exaltata ē in ascensu eīdē floris· ubi
in rrsione pstrata ē sup̄bia quā

prima mulier attendit· cū plus quā
deberet habere uoluit sed a muliere
seruicio dī se subdente· dū se recog
nouit parua in humilitate confes
sa dn̄m suū· sp̄c sc̄s ardent̄ in ipso re
quieuit in quo electa caritas leuauit
quę saluauit pditā plebē abstergēs
crimina & scelera hominū· Nā pleni
tudo sc̄itatis erat in eo· q̄a uiuens lu
men in ipso radiauit· in quo noxiū
pomū cū sequentib; se nequiciis
aruit· surgente in eodē medicina
mortuoꝝ quę uexillū illud eleua
uit qd̄ mortē supauit & contriuit·
Sc̄itas eni in eo n̄ caruit ulla possibi
litate ipso concepto absq; omī pec
cati cōmixtione· sic sepius offendit̄
in natis hominū q̇ nascunt̄ in diuer
sitate multiplicū criminū· S; & cū
idē flos dedit opando & ostendendo
omnē exspirationē iusticię iā fruc
tū in plenitudine sp̄c sc̄ę ptulit
quō ipse fili dī indutus carne apte
in ope suo demonstrauit qd̄ antea
sp̄c sc̄s mistice & q̄si in occulto in
spiratione sua cōmonuit· Qui sp̄c
sc̄s sup eundē florē septemplicit̄
requiescere designat̄· q̄a cū ds̄ oīa
puerbū suū in sp̄u sc̄o crearet· septi
ma die ab omī ope suo requieuit· S;
& eadē dona in signatione sua ge
minant̄ quō corpus & aīa sibi con
iuncta simul in gemina dilectione
punctione sp̄c sc̄i debent opari·
timore dn̄i solo posito· q̄a ipse q̄si
in tremore caritatē ueneranś unū
sup oīa adorari designat· Unde

etiā & sp̄c dn̄i solus denominatur
fortissimis uirtutib; a beo clares
centib; ut a radice rami pcedunt.
q̄uo unus ds ē a quo oīa bona ue
niunt & p que ōmia sapient̄ dispo
sita s̄. Et q̄a sp̄c dn̄i sup ipsū florē
requieuit. sp̄c etiā sapientie sup
eū mansit. quo ubi sp̄c dn̄i affu
it ibi sapientia n̄ deerat. Sic ḡ sp̄c
sapientie & intellectus in eo fuit.
q̄uo magnus sapientia apparuit
cū ds ōmia p uerbū suū creauit
quia sapientia sic diffusa ē in il
lo q̄d idē uerbū erat sapientia.
S; idē uerbū n̄ dū incarnatū in
uisibile fuit. id autē incarnatū
uisibile apparuit. q̄m uerbū q̄d
ante omnē creaturā erat in corde
patris p q̄d oīa facta s̄. & sine quo
factū ē nihil. ipsū extitit flos sub
tempore scilicet emicans in huma
nitate. bonū intellectū hōib; p̄fe
rens suis testificationib;. Q̄d ē hoc.
Sapientie intellectus congrue ad
iungit̄. q̄a cū ho a dō in sapientia
creatus sit. creatorē suū digne in
telligere debuit. Ergo ante partū
uirginale ds intelligendus erat.
absq; ulla dubitatione. S; p̄ partū
uirginale p̄dictū florē in carne
pferentē idē flos intelligendus
erat ds & homo. S; n̄ sine admirati
one & iste intellectus pri⁹ inuisibi
lis. uisus ē uisibilis in flore. cū ip
se flos hanc intelligibilē causam
ptulit q̄d homo scilicet sapient̄
intellig dm̄ in factis suis. Quom̄.

Sapientia ē origo bonoꝝ opū. cū ho
sapient̄ ueneratur dm̄ suū. Cū intel
lectus adheret. q̄uo cū homo p sapi
entiā bonū opat̄. iā illud ad alios
dilatat̄. ita ut bonū odorē & dulcē
gustū ab ipso emicantē cū gaudio
intelligant in eo. In uirgineo q̄q;
isto flore intellectū subsequit̄ con
siliū. q̄a homo intellectū habens
diuino consilio liberandus erat.
Inde sp̄c consilii & fortitudinis sup
eū requieuit. q̄uo hoc consilium
apud patrē sine tēpore fuit ut uer
bū suū incarnaret̄ sub tēpore pfi
ciens oīa opa sua scdm̄ uoluntatē
patris & ostendens obedientiā ipse
ipsū. ita ut ipsa deco ad hoīes fulge
ret quatinus eū ita in factis suis imi
tari addiscerent. Q̄d dū ita appa
ruit in fortissima uiriditate totū
surgens de diuinitate fortitudo se
in ipso occuluit. quatinus diabolū
tanto fortī debellaret q̄nto secre
tius illi se p consiliū abscondisset.
Quomodo. Consilio apte fortitudo
adheret. quo consiliū di p fortitu
dinē filii ipsi⁹ regnū diaboli de
struxit. Unde idē fili⁹ di fortissim⁹
uidelicet leo construit. mortē infi
delitatis p splendidissimū lumen
q̄d fides ē. q̄a magna fortitudo ē
hominē ea p consiliū credere que
corporali uisu n̄ ualet uidere. Q̄d
ē hoc. Consiliū p iuncta sibi forti
tudinē pforat duritiā lapideoꝝ
cordiū que obdurata s̄ in consue
tudine prauoꝝ morū. ita inepta

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0326
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

duriciā transiens q̄d carnale opus
abiecit. & dī opus aptissime pficitur.
Qua ppter & in pdicto flore fortitu
dinē sciencia comitat̄. quo hoīes pfor-
titudinē dī ad scienciā ipsi͛ ita ut cū
cognoscant puenitur. Hinc ē q̄d &
sp̄s sciencie & pietatis in eo etiā psup
nā dulcedinē requiē habuit. quo
ipse scient̄ miseriis hominū condo
luit. ipse etiā existens p quā inuitat̄
ad saluationē. cū scelus mundi scien
ter p morte suā abstersit in magna
pietate. Q̄d ē hoc. Sciencie pietas
recte adiungit̄. q̄a filī dī scienter
in magna pietate adimpleuit uolun
tatē patris sui. Ipse enī filī solus na
tus ex uirgine transfudit ut ipsos
gerīn celestis uirtutis ut sequant̄
consortiū anglo͡r. q̄d pudicicia ca
stitatis ē. q̄a uirtus hec surrexit in sup
na pietate sic uidelicet q̄d in gredien
te uirga de iesse uirtutes floris hui͛
germinarent q̄s prima mulier fuga
uerat dū consensu audiens consiliū
serpentis. ita q̄d in ea cecidit omne
genus humanū carens gaudio sup
ne claritatis. n̄ q̄d floriditas uirge
istius scient̄ illud eleuauit p pietatē
in scītate saluationis. Quomodo.
fortitudini que diabolū deuincit
adherentē illi scienciā sp̄c scī inspi
rat. cū d̄s p fideles hoīes deuotissi
me in ardentib; desideriis agnoscit̄
& intimo tactu fidelis aīe deside
rantissime amplectat̄. S; & in uirgi
neo flore pietatē timor dn̄i subse
quit̄. q̄a cū pietas in ē fidelib; hoīb;

timorē dn̄i acquirit ad explenda
pcepta ipsi͛. Unde timor dn̄i eun
dē florē repleuit. q̄a ipse tantā ple
nitudinē uirtutū in se habuit q̄d
in eo nullus uacuus locus inueni͛
ē ubi aut mortifera supbia aut de
lectatio honoris aut puaricatio
legis sede inuenire potuisset. S; to
tus plenus erat timoris dn̄i n̄ que
rens alienā rē ut primus angl͡s &
adā quesiert. S; honorans patrē
suū in omni ope suo dignā ei pbēs
obedientiā. Ideo & timor dn̄i inicī
habet oīs iusticie q̄a ipse ē finis. &
iniciū ceterarū uirtutū. ut requia
septima dies ostendit completionē
& ortū creaturarū. Quomodo. Ti
mor excitat & mouet tremorē.
qui radix ē germinandi ut fruc
tuose uirtutes pcedant. Unde &
flos iste plenus timoris dn̄i ē. q̄a
oīa germina bono͡r opū adherent
ei. quo ipse materia eo͡r ē. Flore eodē
germinante uiriditatē quarūcuq;
uirtutū. fructu earū pcetteris reple
to quatinus oīa bona pficiat. ut
etiā de ipso scriptura sic habet. xvi.
Sicut malū int̄ ligna siluarū.
sic dilectus m̄s inter filios. Sub
umbra illi͛ quē desideraui sedi &
fructus ei͛ dulcis gutturi meo. Hoc
tale ē. filī uirginis dulcissimus ama
tor caste dilectionis. quē apphen
dit fidelis aīa desiderans dulcissi
ma ei͛ amplexione integritatē suā
coronare. relicto carnali uiro et
se copulans xp̄o. cui q; certissimo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0327
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

sedet amans & in speculo fidei aspi
ciens· ē pulcherrimus fructus fruc
tifere arboris· id ē fili⁹ uirginis exi
ens de uirginali pudore sicut pomū
de fructuosa floriditate p̄bensq;
escā refectionis esurientib; & sycū
dulcedinis sitientib;· & hoc modo lig
na siluestrā p̄cellens id ē filios ho
minū q̄ in peccatis concipiunt̄ &
in ipsis conuersant̄ nec talē fruc
tū afferentes qualē ipse attulit
quō a dō exiuit plenū fructū sua
uitatis uite afferens· alii quidē
nec uiriditatē nec fructū a se ipsis
habentib; s; ab ipso· Quom̄· Ipse p
incarnationē suā mundo saluatio
nē dedit· dilectus dī fili⁹ int̄ filios ho
minū apparens· qui p feruorē ipsi⁹
uirebant & fructū afferebant· s; n̄
tanta plenitudine fecundi q̄nta
ipse repletus erat· q̄a totus scs̄ a dō
exiens de uirgine natus ē· Et q̄re
dilectus· Quia ipse hoc conculcat·
qd̄ fideli aīe ad celestia p̄parati ob
sistit· Ideo & scā aīa c̄rissimo iudi
cio eū dilectū nuncupat· quō p si
de dilectionis se ipsā relinquens·
& in magno certamine carnaliū
uoluptatū ad illū beniuole anhe
lans atq; in ardore lacrimabilis
desiderii se ipsā rep̄bans ei adhe
ret ut mulier uiro cui cū gaudio
uoluntatis sue desociata ē· Et
ideo cū mecordio conseruande ca
stitatis ad eū incipit suspirare· ad
se ipsā dicit· Volo p sternere car
nalē uoluptatē in coniunctione

uiri illi⁹ sub cui⁹ dilectionis umbra q̄
me in ardore ardentis desiderii sui
a contrario igne obumbrauit sedeo·
Quomodo· Dū inebriatū studiū
in ei⁹ amore habens· subiectū m̄
igneū ārtis amorē in consensu aīe
mee p̄mo· Et ob hoc dulcissimus
fructus ei⁹ quē gustabā in aīa mea
suspirans ad dn̄m dulcior m̄ ē in ea
sup omnē dulcedinē carnis· quā
sentiebā in concupiscentiis ipsius·
Et q̄re dulcis· Quō ipse ex uirgine
natus habet dulcissimū saporē &
fortissimū unguentū stillans ut bal
samū qd̄ ē resurrectio adiuta in
qua mortui erecti s̄· ac continens
maximā medicinā que tersit uul
nera peccatoꝝ p incarnationē ipsi⁹·
que plenissima sc̄itatis & dulcedi
nis in omni genere uirtutū cū uirgi
nitate ē· Unde o uirginitas que de
ignea accensione consistis· robustis
simū germ̄ qd̄ de stella maris oriū
cans· omnē spurciciā turpitudinis
contra seuissima iacula diaboli sēp
dimicans conculcat· gaude in cele
sti armonia in spe consortii angloꝝ·
Quomodo· Sp̄c scs̄ simphonizat in
tabernaculo uirginitatis· quō ipsa
uerbū dī semp ruminat· Quom̄
possit xp̄m amplexari· cū omī de
uotione ardens in ei⁹ amore hoc ha
bens in obliuione qd̄ in concupis
centia carnis in ardore incendii
fragile in hoīe ē· uni uiro que nū
quā peccatū tetigit adherens· cui
et sine omī concupiscentia carnis

coniuncta ē· semꝑ cū illo florens in
gaudio regaliū nuptiarū· N unc ·xvii·
autē qđ similitudinē in p̄dictis uir-
tutib; uides. ita q̄d om̄s ut ę alię uir-
tutes que supra tibi demonstrate s̄
uelim uestib; ex serico induunt̄.
hoc ē qđ in ordine suo p̄ia unam
mitant eadē luminaria in mītib; ho
minū parant. etiā quomodo rcli
que uirtutes. in d̄o mollicię indumē
torū idē lenitatē deuocionis in re
spectione scārū animarū ueprib;
induricia uicio℞ carentiū habentia.
Qđ autē quedā albis crinib; tecto
capite ęt absq; amictu pallio℞ ince
dunt. hoc ē qđ ille in copula cando
ris innocentię ligaturā uincture pra
uorū morū in mītib; fideliū hominū
n̄ habent. ę qđ etiā scłarib; studiis
circūdate n̄ s̄. omino fugientes uicis
situdinē uicio℞. S; p̄ma amore femi
neo ē in capite uelata atq; q̄si casu
la tanquā cristallus p̄lucida indu
ta. q̄a uinculū subiectionis humilitē
d̄o subiecta portat. supna cilicet sol
licitudine omnē exaltationē diabo
licā p̄sternens. p̄iq; capitē idē xp̄o
adherens. humillimū quoq; sacer
dotē ę absq; omī puluere peccati
purissimū in lucidissima cordis
puritate imitans quō constricti
et humiles puriq; sacerdotes sūmi
sacerdotis ee debent. Sc̄da autē ni
gros capillos habet. manifeste osten
dens. qđ in capite suo xp̄o abstergit
nigredinē peccato℞ in hoib;. Tercia
uero dissimilis humane forme ui

detur. quō hoc misteriū habet. ut
hominē ita concutiat. q̄tinus timeat.
ę tremiscat de d̄i iudicio. unde et
speciē caret hoīs. q̄a homo sepe d̄m p̄
ponens timoris eius obliuiscit̄. qđ ip
sa omnino facere recusat. Prima q̄q;
ę q̄rta atq; q̄nta albis tunicis uesti
unt̄. q̄a circūdate s̄ ueste innocen
tie. quā adā p̄didit transgrediens
p̄ia iussionē. p̄modū autē in candi
dissimo lilio floridissime uirgini
tatis cū induto ope simplicis in d̄o
subiectionis recupata in saluationē.
qđ autē d̄m lucet sicut clarissima
stella humanis oculis igne scit. o s
etiā alba calciamta habent excepta
tcia sc̄dm speciē hoīs n̄ apparente.
quō ipse pulcherrimū opus s̄ in
hoib;. qui desideria carnis in se ad
nihilū deducunt iuxta exemplū
sui saluatoris qđ ē splendor splendi
dissim'. una carū hominē n̄ similan
te. q̄a n̄ habet respectū ulli' audacie
semꝑ sollicita ę n̄ negligens ut ho
qui sepi' sumet p comunitatē obli
uiscit̄. ita dispensatrix existens iu
ste admonitionis. ut q̄sq; fidelis
iudiciū d̄i caute intueat̄. ę excep
ta q̄rta que cristallinis calciamtis
miro modo lucentib; calciat̄ quō
illa inuolumtate sua se constringens
pgit lucidissimū iter xp̄i ita mor
tē etiā in semet ipsa pignei ardorē
sp̄c sc̄i suffocans. Qđ autē in eisdē
uirtutib; ē dissimilitudo. hoc ē
qđ quāuis uni' studii unanimita
tē habeant tam diuersa opa in

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0329
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

.xviii. hominib; opant. Propt qd et
pma imago ptendit humilitatē
que primitus filiū di manifestauit.
cū ds qui celū & trā in sua habet
potestate filiū suū mittere ad tras
n dedignatus ē. Vnde etiā portat
coronā aureā capiti suo impositā.
tres ramos aliquis excstantes habentē.
quo ipsa ceteras uirtutes pcellens
et suauit antecedens coronata ē co
rona aurea. scilicet pciosissima et
fulgentissima incarnatione salua
toris. qui eā qsi in capite. idē in hoc
misterio cū incarnatus ē decorauit. .xvii.
Que t angularis existit. qa trini
tas ē in unitate & unitas in trinitate.
fili scilicet cū patre & spū sco un
ds & uerus oīa excellens in altitudi
ne diuinitatis. Et pciosissimis la
pidib; uiridis & rubei coloris & al
bis bacis multo fulget ornatu. quo
eadē humanitas saluatoris osten
dit in sc̄a altissima & pfundissimā
bonitatē sui opis qd idē fili di
opatus ē in uiriditate illa cū uir
tutes iā in doctrina ei uirebant.
et in rubore sanguinis ipsius cū
mortē passus ē in cruce saluans
hominē. atq; in clarissima albedi
ne resurrectionis & ascensionis ei.
cū quib; omnib; illuminata & or
nata ē eccla ut res illa illustrat &
decorat cui pciosi lapides impo
nunt. Qd autē in pectore suo ha
bet speculū lucidissimū in quo
mira claritate imago incarnati
filii di apparet. hoc ē qd in humi
litate que in corde sacratū tepli ē. in
beatissima et splendidissima sciencia
pie & humillime ac splendide firmis
simeq; effulsit idē unigenitus di in
omnib; opib; suis que corporalit ges
sit. in quib; se mundo pcipue mani
festauit. Vnde etiā & ipsa in illustrio
ri parte corda electoꝝ fideliū con
signat in eis tribunal suū ponens oīs
actus ipsoꝝ uidelicet regens & diri
gens. qa solidissimū fundamentū
omniū bonoꝝ in hoīb; ē. uelum etiā
in supradicta magna admonitione
sua ostendit. Sed secda designat
caritatē. quo p humilitatē illā qua
fili di incarnari dignatus ē ostensa
ē etiā uera et ardentissima kapas ca
ritatis. cū ds ita dilexit hominē ut
ppt ipsius amorē unigenitū suū
mitteret incarnandū. Que tota uidet
ut iacincthus aerei in altro coloris ui
delicet iā forma quā tunica ipsius.
quia incarnatus di fili p humanita
tē suā illustrauit fideles & celestes
hoīes ut res illa piacincthi illustrat
cui imponit. ita eos etiā incendens
caritate ut unicuiq; homini indi
genti fidelit subueniant. sic & uirt
hec induit tunica dulcedinis di. hoc
habens officiū. qtinus deuocione
actu & usu omib; hoīb; in recto lumi
ne luceat; Ppter qd etiā eidē tunice
due zone inestimabili modo auro
& gēmis ornate mirabilit intexte s.
que s in dulcedine di gemina pcep
ta caritatis bona scilicet & pcipua uo
luntate qsi & auro iustis opib; uelu

ti clarissimus gemmis mirabili dono summi
datoris composita, ita ut super utrumque hu
merum eidem imaginis zona una usque
ad pedes ipsius ante et retro descen
dat, quo eadem precepta immutata solli
citudine portat: unum scilicet in domino
ut in humero dextro, et alterum in pro
ximo ut in humero sinistro scriptum est.
Diliges dominum deum tuum ex toto corde
tuo et ex tota anima tua et ex omnibus viri
bus tuis et ex omni mente tua, et proximum
tuum sicut te ipsum. Hoc tale est. Sic debes
diligere dominum deum tuum quia dominus tuus est,
videlicet hoc honore quo dominatur omni
creature, et deus tuus quia ipse est non habens
initium sed creator omnium existens,
ita ut propter amorem eius in corde tuo pri
mum excupes et preternas carnem corpo
ris tui quod ipsi valde durum est, quia pri
mum devicta carne per modum regnabit
spiritus tuus inde, et te deum in anima tua
sic intelliges ut mandata eius scienter
custodias atque ea non pigro opere expleas.
Et deinde hoc modo omnes vires cor
poris et anime tue subiciantur, quo
hec prima victoria in corpore tuo
facta est, ita ut te in omnibus his propo
sitis causis deum fortissime in tota mente
comprehendas quod tibi tam firmum propugna
culum est contra insidias inimicorum tuorum,
ita ut fortitudinem eius in predictis rebus
nullus pertransire valeat inimicus,
quia mens tua omnia hec continere
debet in se confirmans et consoli
dans cuncta que agis. Hec ergo facies
toto corde tota anima et omnibus viribus
et omni mente tua, ita ut nichil

deficiat tibi in fide, quatinus non con
sentias ulli rei que repugnat deo,
te dividens in aliena, sed ut colligas
te ad dulcedinem dilectionis eius dili
gens et te ipsum. Quomodo? Si diligis
deum, diligis salutem tuam. Et sic te in
his omnibus te diligis, sic diliges et pro
ximum tuum, qui quisque fidelis homo est tibi
proximus existens in christiano nomine ac
in fide, ita ut sic gaudeas in eius recta
prosperitate et superna salvatione ut fi
deliter in fide conservetur, sicut con
leteris de tua salute. Hoc ergo gemi
num opus caritatis sit in homine des
cendens usque ad pedes eius idem ad fi
nem consummationis ante ipsum scili
cet apparens in lege dei et retro in
hominis videlicet subventione, ut et
homo sic caritatem sectetur quatinus
in recta morte perveniat ad perfectio
nem vite, sicut eam eadem caritas superius
in verbis suis declarat. Tercia xx
autem imago significat timorem
domini, qui post hanc caritatem quam
deus hominibus manifestavit cum filium
suum pro ipsis mortem subire voluit
in mentibus fidelium surrexit, ita
ut celestia plenius intelligerent
et perfectius quam prius adimplerent.
Quam nunc vides in eodem scemate
habitu ut in priori visione eam vi
disti, quo incommutabilis deus simi
li et non dissimili honore et reveren
tia habendus est in omni factura
et creatura ipsius, ut et tibi superius
declaratum est. Est quoque maioris
ac longioris stature quam cetere

uirtutes. dissimilisque humane forme.
quia ipsa peccatis angustiam et tremo
rem infert hominibus, ita ut magnitudi
nem summe maiestatis et altitudinem .xvi.
diuinitatis ipsius perspicacibus oculis
semper considerando pauescant.
quoniam deus omnibus hominibus multa ue
neratione metuendus est, quia ab ipso
et non ab alio creati sunt. Unde etiam eadem
uirtus speciem hominis non habet, quia con
tradictionem illam ut deo in malo factis
resistat ut supradictum est abiecit. figens
tantum timorem cognitionem suam in
deum. pergensque rectissima itinera uo
luntatis ipsius. Ideo et plurimos ocu
los undique in se habet tota in sapien
tia uiuens, quia per oculos boni intel
lectus ubique se circumspicit. deum intu
endo in omnibus mirabilibus eius, ut in .xvii.
bonis operibus rectum iter habeat et in ma
lis confusionem diaboli per cognitionem
dei pertranseat. Omnis tali modo in sapi
entia fulgens et iniquitatem relinquens.
atque sapientem domum sibi intus edi
ficans. Induta est quoque quasi umbro
so indumento per quod ideo oculi perspici
unt, quia circumdata est ualidissima
constrictione. frangens desideria
carnis in hominibus. et aspiciens per eandem
abstinentiam in lumen uite in quo mi .xviii.
rifice fulget homo in beatitudine.
Cum utroque timere tremit coram me.
quoniam angustiam et tremorem ponit
in cordibus ignitorum hominum. ita ut
turbinem et fragilitatem carnis sue
semper habeant in pauore ne labantur
in peccatis. et ne fiduciam suam in semet

ipsos aut in alios homines ponant sed in
eum qui regnat in celum. uelut etiam ipsa
ut supradictum est in querimonia sua
confitetur. Quarta uero declarat
obedientiam. quoniam per timorem illum qui mihi
in reuerentia exhibetur, preceptis etiam in
eis congrue obeditur. Unde et niueum uin
culum collo portat. quia candidissimas
facit mentes hominum per subiectionem fi
delis obedientie. cum ubique fortitudi
nem colli uoluntatis sue deserit et inno
centi agno scilicet filio meo adherentem.
Atque manus et pedes candido religa
mine habet ligatas. quoniam ad opus
Christi et ad uiam ueritatis in albedine
uere fidei ligata est. non faciens neque ua
dens secundum se sed secundum uocem presidentis
dei. ut etiam in predictis uerbis suis de
monstrat. Quinta autem designat
fidem. quia post hanc obedientiam qua populus
preceptis meis obedit mandiu fit
etiam credulus in fide. ea fideliter com
plens in opere que sollerter percipit in ad
monitione. Et hec circa collum rubeam
torquem habet. quoniam undique in forti
tudine sua fideliter perseuerans marty
rio sanguinis decoratur. fiduciam suam
non in fallaces uanitates ponens sed in
deo. secundum quod et ipsa de se ut supra
ostensum est declarat. Sexta uero pre
figurat spem. que post fidem credendi in
deum surgit. ad uitam intimam non habitam sed
in celestibus usque ad tempus perpetue re
munerationis celatam. ad quam eadem
spes toto desiderio anhelat ut mer
cennarius ad mercedem suam. et ut pu
er ad debitam sibi hereditatem.

Unde etiam tunica pallidi coloris in
duta est: quia fiducia operis sui quasi in pallo
re circumdatur cum nondum in presentia remu
nerata est. scilicet ad quod semper gemitibus suspi
rat. hoc futurum multa fatigatione ex
pectat. Quod autem crux passionis
crucifixi filii mei ante eam in aere ap
paret ad quam ipsa oculos et manus
cum multa deuotione erigit: hoc est quod
ad martyrium eiusdem unigeniti mei ce
lesti desiderio quasi in aere plurimam fi
duciam in mentibus fidelium parat: ita ut
ad eum in amore uisum fidei et clarissima
opera sua laboris humili et sincera in
tentione erigant: sicut et uirtus eadem
superius ostendit in oratione sua. .xx.iiii.

Sed septima pretendit castitatem quo
niam postquam homines spem suam pleniter posu
erunt in deum. crescit in eis perfectum opus.
ita quod se incipiunt a carnalibus desi
deriis constringere in castitate quae
in flore carnis acutissime sentit ab
stinentiam: ut iuuencula scilicet sen
tit ardorem concupiscentiae nolens ta
men in uirum respicere. Sic castitas ab
icit omnem spurciciam in pulcherrimis
desideriis: anhelans ad dulcissimum
amatorem suum qui est suauissimus et a
mantissimus odor omnium bonorum in
deliciis cunctarum uiuarum uirtutum
constantiae. ab amatoribus suis aspi
ciendus in amore pulchritudine animae.
Unde et ipsa lucidiore et puriore
cristallo tunica uestita est: quae ita in
candore relucet ut aqua resplen
det cum sole perfunditur: quia luci
dissima in simplici intentione
et purissima absque omni puluere ar
dentis libidinis concupiscentiarum
mirabiliter confortata per spiritum sanctum cir
cumdata est ueste innocentiae lucentis
in clarissima albedine fontis aquae
uiuae: qui est splendidissimus sol omne
clarificans. Quod uero super caput eius ex
pansis quasi ad uolandum alis columba
stat uersa secundum faciem illius: hoc est quod
castitas in initio suo uelut in capite
suo per expansionem et obumbrationem
alarum id est per protectionem spiritus sancti con
fortata est facientis eam diabolicarum insi
diarum uicissitudinem transuolare:
cum igneum amorem sanctae inspirationis
illuc se dirigens aspicit: ubi castitas
uitrum dulcedinis suae manifestat.
Propter quod apparet etiam quasi in uen
tre ipsius uelut in speculo candi
dissimus infans: cuius fronti inscrip
tum est innocentia: quoniam in uisceribus pu
rissime et ardentissime uirtutis
huius est inuiolabilis et pulcherri
ma certissimaque integritas habens
rudem formam propter integritatem sim
plicis infantiae: sicut et frons id est cog
nitio eius non arrogantiam et elatam super
biam. scilicet simplicem ostendit innocen
tiam. Et quod in dextera manu regale
sceptrum habet sinistram ad pectus suum
ponens: hoc est quod in dextera salua
tionis per filium dei regem cunctorum uita
manifestata est in castitate: sinistram
libidinis per eundem propugnatorem con
fundentem et ad nichilum redigentem
in cordibus eam diligentium. Quomodo.
Quia non uult libidinem ullam dimittere

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0333
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

166v

re libertatē· s; ut accipiter uolucer pu
tridū cadauer rapiens constringit
& ad nichilū deducit· sic ipsa libi
dinē corā dō feruentē abicit & omīno
conterit ita ut nec sub ea spirare ua
leat· secdm̄ qd̄ etiā in uerbis suis sup̄
xxv. manifestat· Sed qd̄ in summitate
p̄fate obumbrate colūnā aliā pul
cherrimā imaginē uides· hoc ē qd̄
sūma & p̄cellentissima pietate om
nipotentis in ipsa incarnatione sal
uatoris splendidissima pietate om
nipotentis incarnatione saluato
ris splendidissima uirtus scilicet
grā di manifestata ē· que fortissi
ma plenitudo existit in dō monens
homines penitentiā agere· ut p̄cā
relaxentur ab ipsis p̄petrate nequicie·
Que nudo capite stat· qa omnib;
eā querentib; apta ē dignitas & cla
ritas ipsius· crispos & subnigros
capillos habens· quo unigenitus dī
sub tortuoso & inplexo innigre
dine infidelitatis sue iudaico po
pulo· humanitate absq; macula
peccati in uirginea carne induit
se· Et faciē uirile habet tante ar
dentis claritatis· ut eā p̄spiciē con
siderare n̄ possis ut faciē hoīs· qa
grā di in uirtuosa uirtute omp̄s
dans uitā in uita apparuit· ita ar
dens in clarissima diuinitate· ut
omnē usū tā interiorē quā exteriorē
hoīs excedat dū adhuc grauedi
ne corporali grauatur· nec ita apta
in secretis suis apparens· ut iudi
cio hominū nuda appareat· s; ab

sconsa· qa iudicia diuine grē occul
tata s̄· Qd̄ autē ē purpurei & subni
gri coloris tunica induta· hoc ē qd̄
opus grē di ardens in caritate se in
clinat ad nigredinē peccatorum· q̄si in
duitū hominū· Quom̄· Ita qd̄ mo
uet illos ad salutē eos· leuans de luto
peccati ad spectaculū luminis p̄ pe
nitenciā· quo ut dies fugat tenebras·
sic ipsa aufert facinora reedifican
do in penitentia peccatores ad uitā·
Cui etiā sup̄ utrūq; humerū eīdē
imaginis Zona una coloris rubi
cundi croci· ante & retro usq; ad
pedes eī se extendens intexta ē· qa
grā di se inclinans ad fideles hoīes
in fortitudine & pietate sua· leuat
eos sursū ad celestia· Quom̄· Hoc ē
his duob; itinerib; Zonarū tangens
uidelicet anxietatē fragilis carnis
in sanguinea pugna desudantis·
& uirtutē roboris aīe in c̄ope tepen
tis & trahens eos in rubeo & in croceo
splendore humanitatis & diuinita
tis filii di· scilicet serenissimi solis ad
amorē supnorum· ita ut sibimet ipsi
in concupiscentia peccati fidelis
homo resistat in integritate grē
tactus uidelicet corā se ad uirtutes
& p̄ se ad mortificationē uiciorum
quatinus uiriliter bono fine consūmet
opa sua induitus in eis exoptabili
et delectabili textura· S; qd̄ circa
collū habet episcopale palliū mira
bili modo auro & p̄ciosissimis gē
mis adornatū· hoc ē qd̄ xp̄c filiꝰ
di sūmꝰ sacerdos patris existens·

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0334
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ubiq; in fortissima uirtute sacerdota
le habet officiũ. qd auro sapientię et
gemis uirtutũ ab imitatorib; ipsius
in mbris eorundē fideliũ suor p grãm
di debet decorari. Unde & splendor
candidissimus ita eã ubiq; circũdat. ut
nusquã nisi inante a capite uidelicet
& deorsũ usq; ad pedes ei ipsã inspice
re possis. quo serenissimo candore
indic̃ omnis grã ipsius circũdata
ẽ que in misterio diuinitatis uetero
actis tẽporib; ante humanitatē salua
toris inuisibilis et incognita latuit.
tamẽ ab eidē saluatoris incarnatio
ne ita usq; ad ultimũ mbror ipsius
qui circa finē sc̃li futurus ẽ qantũ hu
mano intellectui possibile ẽ apertius
in opib; suis manifestata declarat.
S; brachia & manus atq; pedes ipsius
tibi ad uidendũ obumbrata s̃. quia
fortitudo & opus atq; finis muneris
grę di in hominib; nulli grauato
corpore ad cognoscendũ pleniter
apparent. Qd uero splendor q̃ eã
circũdat. oculis undiq; plenus in
est totusq; uiuens. hoc ẽ qd diuina
inditia grę di adiuncta multas mi
serationes oculor plurimarũ inditia
rũ suarũ ostendit in dolores homi
nũ aspicientes q̃ dm̃ sequi deside
rant. omisq; uiuens in consolatione
et in saluatione animarũ ipsor.
nullom̃ parans uices p dmone s; in
tã. Atq; hac & illac se diffundit ut
nubes diffluere solet. quo p̃cedit iu
stos ut sibi puideant ne cadant. sub
sequens peccatores ut peniteant &
resurgant omnib; ipsã querentib;
celesti dono se manifestans. ita ut
nunc latiorē nunc autē constrictio
rē se reddat. qa in miseriis & plan
gentib; cordib; fideliũ aliqñdo
multa fructuositate exuberat. ali
quando etiã in flagitiosis & duris
mentib; peccator se contrahens ppt̃
ariditatē illor. Propt̃ qd etiã ipsa
p̃cedit & subsequit. tangit & mo
net hoies ut p̃dictũ ẽ. quatinus q̃
filii di ẽẽ desiderant uerba ei ar
denter suscipiant. & suscipientes
compleant caduca scilicet contem
nentes & mansura cõplectentes. Sic
et ipsa uirtus in superiore exhorta
tione sua filios di alloquit. Qui
autē acutas aures interioris intellec
tus habet. hic in ardente amore
speculi mei ad uerba hec anhelet.
et ea in conscientia animi sui con
seruet.

167

Nona visio t̃cie partis.

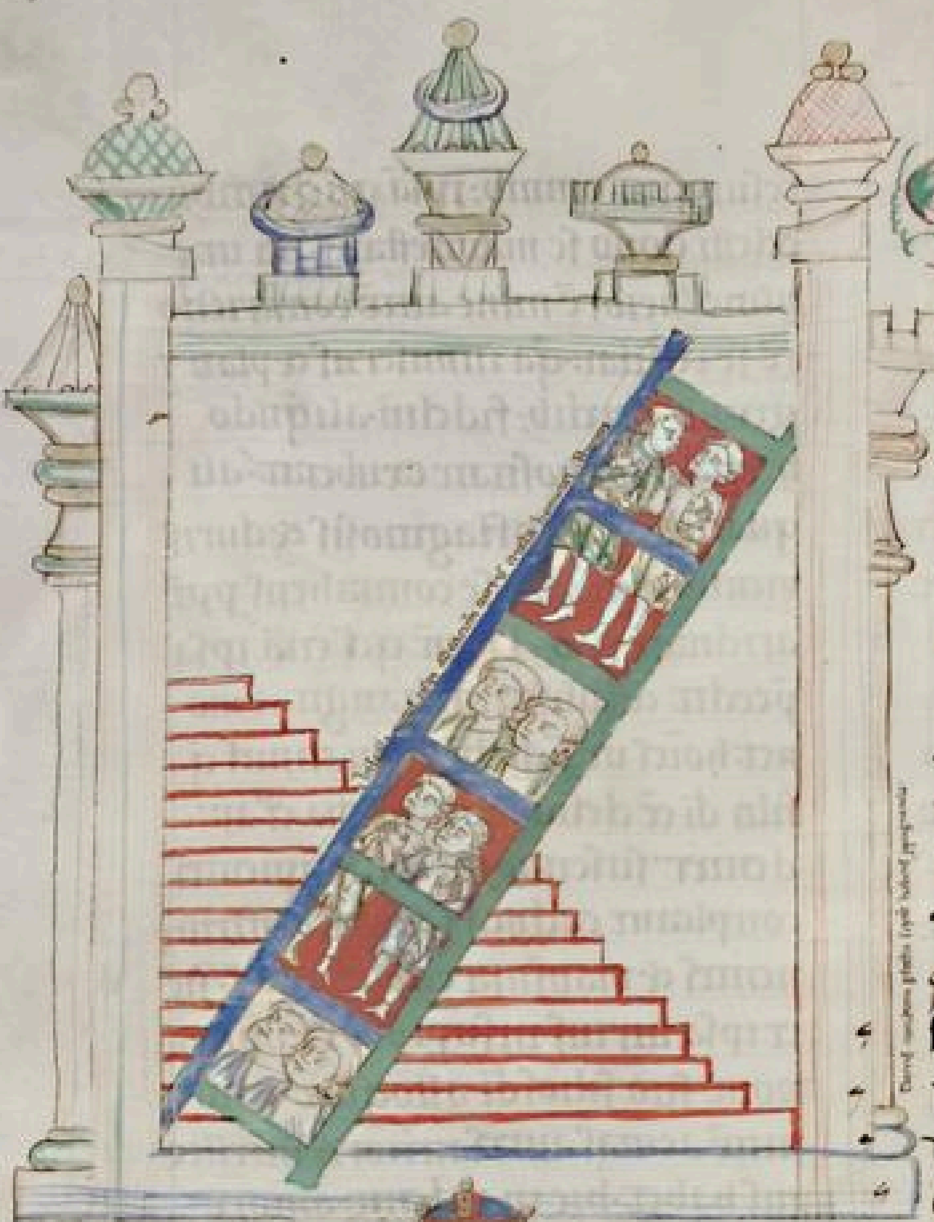

Post
hec
vidi
ultra
p̄fatā columnā humanitatis
saluatoris turrim lucidis
simi splendoris p̄dicto la
pideo muro meridiane
plage eiusdē edificii ita in
positā. ut intra & foras
ipsiū edificiū uideri pos
set. latitudinis quidē ubiq; in interiori
parte circuitus sui q̄nq; cubitor̄. tan
te autē altitudinis ut eā discernere ne
quirē. S; & int̄ turrim istā & columnā
humanitatis saluatoris fundamentū
solūmō erat positū. muro n̄dū desup
edificato. s; tantū interruptus & uacu
us locus apparens longitudinis erat
cubiti unius. ut etiā supra p̄monstra
tū ē. Et turris hec n̄dū fuerat
ad plenū edificata. multa tamē soller
cia & uelocitate p plurimos operarios
assidue construebat̄. habens incir
cuitu sūmitatis sue septē ppugna
cula mira fortitudine constructa.
Ab interiore autē parte p̄dicti edificien
uidi quasi scalā usq; ad cacumē tur
ris eiusdē erectā & ab imo usq; ad sūmū
in gradib; ei quandā multitudinē ho
minū stantiū igneas facies & alba ue
stimta s; nigra calciamta habentiū.
& ut̄ eos aliqs similis quidē scemat'.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0336
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

sed maioris staturae et splendoris. ipsam
turrim multa diligentia intuentes.
Deinde in septentrionali plaga eiusdem
edificii uidi mundum et homines qui de
semine ade pertinent. inter predictum luci
dum murum speculatiue scientiae ipsius
edificii et ambitum circuli qui de sedente
in trono protendebatur discurrentes. Ex
quibus multi idem edificium inter turrim
precursus uoluntatis dei et columnam diui
nitatis uerbi ipsius per prefatum murum spe
culatiuae scientiae intrando et exeundo
transibant. ut nubes hac et illac dif
funduntur. Sed qui ipsum edificium intrabant.
candidissima ueste induebantur.
Quorum alii de suauitate et lenitate eiusdem
uestis gaudio magno letificati. eam reti
nebant. alii autem quasi de grauedine et
difficultate eius tristes effecti illam exuere
uolebant. Quos benigne uirtus hec
quam scientiam dei pridem nominari au
dieram. sepius conpescens. unicuique eorum
dicebat. Considera et custodi uestem qua
indutus es. Illud itaque quod quidam eorum his
uerbis castigati quamuis idem indumen
tum ipsis difficile uideretur. illud tamen
cum multo sudore retinebant. quidam
uero eadem uerba subsannantes.
uestemque ipsam furiose exuentes abiecerunt.
ad mundum redeuntes unde uenerant.
multaque perscrutantes. multa in multa
seculari uanitate didicerunt. Quorum alii
inde edificium tandem reuersi uestem quam
abiecerant. iterum tollentes sibi indue
bant. alii autem reuerti nolentes. ea de
nudati in mundo ignominiose rema
nebant. Et uidi quod quidam sordidissimi

et nigerrimi quasi per insaniam excitati
ab aquilone uenientes in ipsum edifi
cium currebant. turrimque prefatam bachan
do inuadentes in eam ut serpentes sibi
labant. Ex quibus quidam ab hac stulti
cia cessantes mundi effecti sunt. alii in
eadem nequicia et sorde sua perseueran
tibus. Sed et intra idem edificium conspexi
uersus eandem turrim quasi septem albi co
loris marmoreas columnas in mira ro
tunditate tornatas stantes. altitudi
nis septem cubitorum. et in summitate sua
quasi ferreum et rotundum habentes ta
bulatum decenter aliquantulum in altitudi
nem sursum erectum. In cacumine autem
eiusdem tabulati uidi quasi pulcherrimam
imaginem stantem. et ad homines in mundum
aspicientem. cuius caput uelut fulgur
tanto nitore radiabat. ut illud ad
plenum non possem considerare. Et manus
ad pectus suum reuerenter conposue
rat. pedibus ipsius in eodem tabulato
mihi ad uidendum occultatis. Circulum
autem in modum corone multo fulgen
tem splendore habebat in capite. [Sed et tunica]
aurei coloris induebatur. in qua a pec
tore deorsum usque ad pedes zona
una descendens. preciosissimarum gem
marum ornatu. uiridis scilicet albi
et rubei atque aerei purpureo fulgo
re interlucentis coloris decorabatur.
Et clamabat ad homines qui in mundo
erant dicens. O tardi. cur non uen
itis. Nonne succurreretis uobis. si ue [praui]
nire uelletis. cum ceperitis uiam dei cur
rere. culices et musce strepitu suo
uobis impedimento sunt. Sed uos flabellum

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0337
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

inspirationis spiritus sancti accipite, et eas a vobis quantocius abigite. Vobis currendum est, et a deo vobis est etiam adiuvandum. Ad servitium dei non ficte vos exhibete, et confortabimini manu ipsius. Sed in pavimento ipsius edificii tres alias imagines vidi, quarum una prefatis columnis acclinis erat, et reliquae duae ante ipsam sibi collaterales stabant, et omnes ad columnam humanitatis salvatoris et ad prefatam turrim dirigentes. Que autem ipsis columnis acclinis erat tante latitudinis apparuit, ut latitudo quinque hominum sibi astantium notari posset, tante autem proceritatis, ut longitudinem eius perfecte discernere non valerem, ita etiam quod per omne hoc edificium prospiceret. Magnum etiam caput et claros oculos habens, acutissime in celum videbat, tota candida et perlucida existens, ut serenissima nubes est. Aliam autem formam hominis in ea nullam conspexi. Et per totum edificium ad omnes reliquas virtutes clamavit dicens:

II. Omnes strenue surgamus, quia lucifer tenebras suas per omnem mundum diffundit. Edificemus turres et confirmemus eas celestibus propugnaculis, quo iste diabolus adversarius et repugnator est electorum dei. Qui ut primitus plurimum voluit et temptavit in sua claritate, sic etiam nunc plurimum vult et temptat in sua tenebrositate. Nam maliciam et nequiciam suam sufflando et spargendo dilatat, nec ab hoc cessare vult. Adversum hec vos celestes milites sumus positi, ut in malicia et nequicia sua illum superare; alioquin homines per illius adversitatem non poterunt in mundo salvari. Et ut ipse in primo ortu suo repugnare temptavit divinitati, sic etiam imitator eius antichristus in novissimo tempore resistere temptabit incarnationi domini. Lucifer cecidit in initio temporum; antichristus quoque corruet in fine eorum. Tunc quis verus deus sit cognoscetur, et quis sit qui numquam cecidit videbitur. Ut autem lucifer sectatores habuit demones qui eum ab altitudine celi subsecuti sunt in casum dampnationis, sic et adhuc habet homines iniquos qui eum subsequuntur ad interitum perdicionis. Sed nos virtutes positi sumus contra astucias et exsufflationes ipsius, quas emittit in mundum ad absorbendum animas, ita quod omnes artes eius ad nichilum per nos in animabus iustorum redigantur, quatinus ex omni parte confusus appareat. Unde et per nos deus agnoscetur, quia non debet occultari sed manifestari, quoniam iustus est in omnibus. Prior autem illarum que ante hanc imaginem sibi collaterales stabant armata videbatur, galea scilicet, lorica, ocreis ac ferreis cirothecis induta, tenens etiam evaginatum gladium dextera, hastam autem sinistra. Et sub pedibus suis horribilem draconem conculcans, os illius ferro haste transverberabat, ita ut idem inmundissimas spumas evomeret. Sed et gladium quem tenebat, quasi ad feriendum fortiter vibrabat. Et dixit:

O fortissime deus quis potest tibi resi ·ij·
stere et repugnare. Hoc non potest
serpens antiquus ille draco diaboli
cus. Unde et ego tuo auxilio illi re
pugnare volo ita ut nullus mihi preva
leat aut me deiciat nec fortis scilicet
aut debilis nec princeps aut abiectus
nec nobilis aut ignobilis nec dives
aut pauper. Ego fortissima calips esse
volo omnia arma ad bella dei apta fa
ciens invictissima in quibus etiam esse
volo acies acutissima quo nullus me
perfringere poterit in fortissimo deo
per quem etiam surrexi ad deiciendum dia
bolum. Unde et fragilitati hominum sem
per certissimum ero refugium dans molli
ciei ipsorum incidentem aciem ad defen
dendum se. O suavissime et piissime deus
adiuva contritos. Altera vero ima
go triceps erat ita ut in naturali loco
capitis et utroque humero suo caput
appareret in medio tamen aliquantulum
super eminente. Sed idem medium et quod
ad dextris eius erat tanto fulgore radi
abant ut claritas ipsorum visum meum
reverberaret ita quod utrum virilem an
muliebrem formam haberent perfecte
considerare non valerem. Illo autem quod
a sinistris apparebat aliquantulum
obscuro et muliebri consuetudine
candido velamine velato. Tunica
vero ex albo serico eadem imago in
duta fuerat et candidissimis calci
amentis. Et in pectore suo signum cru
cis habebat circa quod etiam splendor
magnus in eodem pectore velut au
rora fulgens rutilabat. In dextera

autem nudum tenebat gladium quem
pectori suo et eidem cruci cum multa
devotione apposuit. Et vidi in
fronte medii capitis scriptum. Sanctitas
et in fronte dextri. Radix boni. et in
fronte sinistri. Non parcens sibi. Et me
dium ad alia duo aspiciens dicebat.
Orior de sancta humilitate. In ipsa ·iiij·
nata sum ut infans nascitur in ma
tre et ipsa etiam educata et confortata
sum ut per nutricem puer nutritur ad
fortitudinem. Nam mea humilitas per
transit et superat omnia contraria
que aliis etiam intollerabilia sunt. Et
caput quod ad dexteram eius erat respi
ciens ad caput principale ait.
Ego in primo ortu radico in ·v·
monte excelsi culminis quod
deus est. Et ideo o sanctitas ut stare possis
oportet ut adhereas visceribus tuis.
Quod autem ad levam ipsius stabat etiam
ad idem principale caput suum videns
dixit. O ve ove ove quoniam tam rigi ·vj·
da et tam inflexibilis sum quod me tam
vix superare possum. O sanctitas adiuva aux
ilium quia sine me stare non poteris si
fugero. Ach ach ach bonum negli
gentie quia me tamen oportet iniqu
issimam spinam eradicare que me
pungendo conatur ad perdicionem in
pellere si eam non eruero antequam in
me tota dimergatur et antequam ve
lut in putrido cadavere in me
confoveatur. O sanctitas ut libere perseve
rare possis in me rapacissimum dia
boli laqueum devitare volo et eum
dirumpe mucrone dei. Et iterum quis e

.vii. debat ut instruit dicens. Incarna-
tio dei filio uocatio noui populi per doctri-
nam ipsius in spiritu sancto ad saluationem
subleuata surgens, confortatione
uirtuosorum hominum in exhortatione
beatarum uirtutum munita aduersus
immanissimum hostem cui nullus ho-
minum resistere ualet nisi gratia dei
adiutus, se inexpugnabilem deo ad
uictoria exhibet ut nulla arte insi-
diarum et crudelitatis deleri possit
a deo. Unde et turris hec quam uides
ultra prefatam columnam humanitatis
saluatoris prefigurat ecclesiam que
filii mei incarnatione completa
noua constructio in omni bono opere ex-
orta est, in fortitudine et altitudine
celestium actuum ut munitissima turris
ad resistendum iniquitati opposita
.viii. diabolo. Qua propter et lucidissimi
splendoris est predicto lapideo muro
meridiane plage eiusdem edificii ita
imposita, ut intra et foras ipsum edi-
ficium uideri possit, quia serenissima
luce humanitatis filii dei illustrata
uiuentes lapides per calorem spiritus sancti hoc
modo succensos in diuino opere ha-
bet, ut et interiori scientie scriptura-
rum celestis intellectus ac exteriori stul-
titie scelerum rerum nec in fidelibus et
infidelibus in edificatione illa quam
summus pater per unigenitum suum operatur
.ix. aperte demonstret. Et latitudi-
nis quidem ubique interiori parte cir-
cuitus sui quinque cubitorum est, quo am-
plitudinem omnis uirtutis inspectionis
et intentionem totius continue me-
ditationis per quinque sensus sui ornatur
infusione spiritus sancti cum omnibus uirtutibus
illis quas uerus agnus ei manifestat
ad honorem eiusdem agni uidelicet spon-
.x. si sui remunerat. Tante autem altitu-
dinis apparet ut eam discernere ne-
queas, quia maior altitudo et profun-
ditas diuine sapientie et scientie in
ecclesiastico opere est quam cor humanum
fragile et mortale perscrutari possit
.xi. sua estimatione. Sed quod inter turrim
istam et columnam humanitatis saluato-
ris fundamentum solummodo est positum
muro nondum desuper edificato, sed tamen
interruptus et uacuus locus apparens
longitudinis cubiti unius ut tibi etiam super-
premonstratum est, hoc est quod de ecclesia inde
sponsatione filio meo adiuncta mag-
num adhuc preconium in scientia dei quasi
in firmo fundamento occultatum manet,
quod nondum in completo opere perfectionis per
palam resplendet, sed sine operatione in
humanis cordibus uacat. Longitudi-
nis tamen unius hominis quo sensus hominum
in potestate unius ueri et omnipotentis dei sunt,
ita quod etiam homo in scientia boni et
mali per intellectum suum potest capere quod
sibi utile sit, ut et tibi apta ostensio-
ne supra manifestatum est. Et quod tur-
ris hec nondum est ad plenum edificata
multa tamen sollertia et uelocitate
per plurimos operarios assidue constru-
itur, hoc est quod eadem ecclesia ad cursum
et ad statum illum nondum peruenit ad quem per-
uentura est, quamuis multa sollicitudine
et industria per celeritatem labentium tem-
porum in transeuntibus et superuenientibus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0340
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

Filius suus cottidie sine dilatione adesse
fecit decoris sui preparare non cesset. xii.
Habet tamen in circuitu summitatis sue
septem propugnacula mira fortitu
dine constructa, quo circumdata est in cel
situdine celestium operum septem inexpug
nabilibus donis sancti spiritus, que tante vir
tutis existunt, ut nullus adversari
a possit destruere, vel pulchritudinem
virtutis sue ad ea superbe valeat pertingere.
Quod autem ab interiore parte predic xiii.
ti edificii vides quasi scalam usque ad
cacumen turris eiusdem erectam,
hoc est quod in opere illo quod supernus pater
in divino consilio per filium suum operatus
est multi in unanimitate gradus flo
rentis in simplicitate constitutionis
ecclesiastice processionis sunt ad altitudinem ce
lestium secretorum pertingentes, in quibus ecclesia
confortata et roborata consistit. Et ab
imo usque ad summum gradibus eius quedam
multitudo hominum stat, quia a primis
temporibus desponsationis eiusdem ecclesie
usque ad nuptiale tempus illud cum ipsa
aperte cum sponso suo in pleno numero
filiorum suorum gaudebit, in gradibus consti
tutionis preceptorum dei cum quibus ipsa edi
ficata est, lucebunt apostolica luminaria,
eam a tenebris infidelitatis sua tuitio
ne defendentia. Unde etiam igneas xiiii.
facies et alba vestimenta sed nigra calcia
menta habent, quoniam in intellectuali
sensu eorum, id est apostolicorum rectorum, spectabi
lis fides credendi scilicet in unum deum
per ardorem sancti spiritus in ipsis quasi facies ac
censa est, ita quod et per purissimam clarita
tem in veste bonorum operum coram deo et seculo
resplenduerit; nigra tamen indumenta
pedum apparentes, quia in nocte infideli
tatis et sordis multiplicium scelerum in
credulorum populorum pertransierunt, quos suo ex
emplo ad viam iustitie quamvis multa
difficultate tamen convertentes perduxerunt.
Sed quod inter eos aliquos similis quidem xv.
speciei vides, sed maioris stature et splen
doris apparentes, hoc est quod inter eosdem
ecclesiasticos defensores primi fundato
res ipsius ecclesie sunt, qui eam primum post
filium dei sua predicatione edificantes,
eundem quidem tenorem habent quem et
sequaces eorum, qui eos precipue imitari
noscuntur, quoniam secundum hoc ut illi precesse
runt sic isti subsecuti sunt, etiam tamen forma
prestantes, quia ipsi nullum alium predecesso
rem habebant a quo exemplum nove gratie
haberent, preter filium dei, ab eius ore
verbum vite audierunt, atque eos clari
tate precellentes quoniam fulgorem incar
nationis eius presentes personaliter vide
runt. Qui et ipsam turrim multa dili
gentia intuentur, quia sponse dei in amo
re divino sue pietatis sollicitudine
adesse non cessant, ut in robore suo
perfecte consistat, ut scriptum est. xvi.
Sicut turris David collum tuum,
que edificata est cum propugnacu
lis. Mille clipei pendent ex ea, omnis
armatura fortium. Hoc tale est. Ipsa in
carnatio filii summi rectoris fortis
simi scilicet leonis ex virginea flo
riditate veniens fortissimum instru
mentum nove gratie posita est, sic fortitu
do fidei tue, o nova sponsa incorrup
ta durans certissimum munimen fide

lis ppli constituta ē· Quomodo· for
tissimis urib; tuis assumi te adherēt
om̄s munitiones filior tuor· q̄ muri
endi· s̄ noua illustratione de uiuo
& purissimo fonte stillantiū q̄s ha
bes in hac fortitudinis coniunctione·
ut collū reliquo corpori ē iunctū ē·
ita ut nec destrui· nec dissipari pos
sis· sic nec uictoriosa instrum̄ta ue
ri dauid potert̄ supari· Quom̄· t̄ur̄
xp̄i ih̄u filii dī fortissima turris ē·
in qua uictoriosissime milicie fide
liū inuictissima pbatione exercent̄
quib; nullus aduersarius se p̄uale
re glabit̄· q̄a in se eundē xp̄m uerū
dm̄ & hominē continent· p q̄uē in
scā regeneratione oīs cōpago filior
tuor in salutē decentissime ptin
dunt· Unde & eadē purissima incar
natio a pph̄is p̄dicta· & p̄ciosissimis
lapidib; uirtutū adornata· cū ppug
naculis ap̄lice doctrine· idē cū plan
tatorib; iusticie ueri luminis in uni
uersū orbē ad salutē credentiū p
palata ē· ut hec parabola demonstrat·

xvii· Dn̄s q̄dā urbē marmoreā habens
in ipsā intonuit plurimisq; ce
laturis muros ei⁹ interius celauit· de
quib; ipsa acutissimā limatione
in polit[i]or lapidū exspirauit· Quo
facto· idē dn̄s inuitico uerbo suo aq̄s
aquarū dicebat· ut sua effusione
equalitatē facerent supra montes·
Et hoc etiā pacto· ignē ignis silentē
admonuit· ut parua tabernacula
pararet· Quo etiā adimpleto· eadē
tabernacula ita maturū pfecert· ut

urbē illā celeri pfectu· sua excellerent
altitudine· Hoc tale ē· Dn̄s iste ē ille quē
nūquā p̄cessit ali⁹ dn̄atione· s; ipse solus
sup om̄ia & in om̄ib; ē· q̄a nichil ante
eū nec post eū inuentū ē· ac id[e]o dn̄s
omniū ē· Hic nobilē urbē chorū scili
cet pphetarū aduersus rabiē sclarū
t̄mpestatū fortē & constantē in sua pote
state habuit· ~~quō infusione habuit~~·
quō infusione sp̄c scī repleti erant· eū
in eos idē dn̄s intonuit· ita qđ in eas ex
spiratione illā susceptauit qđ misteria
eui⁹ obscuris uerbis ptulert̄· ut p̄mū so
nus audirt̄· cū n̄ dū uerbū cognosceret̄·
sonū tam̄ pphetie eor uero uerbo filio
scilicet dī incarnato subsequente· Qui
dn̄s multiplices celaturas in cordib; eor
fecit· cū intellectū ipsor multiplici sp̄u
sapientie infudit· ita q̄d in sp̄uali sensu
pfunda dī tā p̄senti⁹ quā futuri uide
licet· sclī pphetauert̄· p q̄uē acutissimō
sermones contra contrarios mores ho
minū ptulert̄· in quib; durissima cor
da iudeor ad leuitatē & pietatē felicitū
actuū puocauert̄· S; incarnato uerbo
dī celestis pat̄ in eodē filio suo innuens
ap̄lis q̄ hoīes existentes segregati erant
de cōmuni pplo· ut purissimi riuuli
eligunt̄ de ceteris aq̄s fluentib; in pla
no dicebat eis ut in undatione uere
fidi effluerent in orbē t̄rarū depmen
tes & conterentes magnū scisma irri
sionis sufflatus supbie & exaltatio
nē culture idolor· quatinus hoīes
uerū dm̄ cognoscendo desererent
infidelitatē suā in p̄dicatione illor·
Qua fide in pplis roborata· idē peu

ratori omnium ignitas mentes electorum suorum
qui accensi fuerant de ignitis cordibus
illorum quos spiritus sanctus in igneis linguis ad
ueniens tetigerat. suauiter etiam in
spiritu sancto admonuit. ut contemptores
mundi effecti in contemplatione ce
lestis uite paruuli et pauperes spiritu esse
non abnuerent. scilicet ut per hec parua habi
tacula humilitatis. sibi supernas diui
tias compararent. Que humilitatis
opera dum contemptores caducorum in excel
so studio subtilissima precepta dei sepe
ruminantes imitarentur. ut martyres
uirgines et religiosi fuerunt. abiectores
ita ~~in hac sui~~ in hac sui contemptione
ad amorem celestium ascenderunt. ut etiam
agricolas in uinea ueteris testamenti la
borantes. in uelocitate bonorum studi
orum suorum superarent. dum semetipsos
quasi pro nichilo habentes. toto deside
rio ad eterna anhelarent. Unde et
mille clippei multum perfecte uideli
cet defensiones perfecte fidei. in noua
gratia pendent a filio dei. dum primi pasto
res ecclesie exemplum ab ipso trahentes
et ob spem supernorum semetipsos concul
cantes. catholicam fidem sanguinis
sui effusione roboratam. ab ignitis
iaculis diaboli que uulnerant
animas hominum protegunt. quasi mul
tiplices uirtutes armature celestis
milicie in ceteris electis subsequen
tes. etiam in hoc seculo amori dei obse
quuntur. Quomodo? Quia antiquus ser
pens primo homini pessimum fetorem
contemptus dei insufflauit. idcirco
et ipse diabolus odore omnium

aromatum castitatis scilicet et conti
nentie ac ligature preceptorum dei. nec
non societatis Christi iugum eius sufferre.
atque contemptus totius mundi du
rissime in his sibi contrariis celestibus
iaculis transfigitur. ita quod abiectus
de ciuitate dei confusus et conculcatus
in aperta sue dampnationis parte a fi
delibus abhorreatur. Quod autem xviii.
in septentrionali plaga eiusdem edifi
cii uides mundum et homines qui de se
mine ade perierunt. inter predictum luci
dum murum speculatiue scientie ipsius
edificii et ambitum circuli qui de se
dente in throno prodiit discurrentes.
hoc est quod in carnalibus desideriis que
respicientia ad inbecillitatem uer
santur in terrenis scelerum cupiditatibus.
mundus et mundiales homines de
culpa primi parentis positi sunt. ex
altera parte scientia boni et mali
ipsis apposita ut ad opus dei probo
num accedant et malum effugiant. et
ex altera potestate dei illis ostensa.
ut et se sub maiestate eius esse sciant et
omnia facta sua ab ipso examinari
non dubitent. Unde et multi idem xix.
edificium uel turrim precursoris uolun
tatis dei et columnam diuinitatis uer
bi ipsius per prefatum murum speculati
ue scientie intrando et exeundo
transeunt. ut nubes hac et illac
diffunduntur. quia multi diuinum opus
ueteri testamento et nouo exordio
admoniti aggredientes. ipsum per
speculatiuam scientiam relictis car
nalibus desideriis imitantur. multique

uoluptatis suas sequentes illud in
malis concupiscentiis suis ibidem ex
eunt. ita quod inuolumtate sua siue
ad bonum siue ad malum inuelocitate
nubium idem in motione cogitationum
suarum se hac et illac relaxando de
ducunt. Sed quod hi qui ipsum edificium
intrant. candidissima ueste indu
untur. hoc est quod hi qui opus dei bona uo
luntate aggrediuntur purissima et
lucidissima ueste uere fidei ut deum
cognoscant. p̱midiam ipsius uesti
untur. Quorum alii de suauitate et lenita
te eiusdem uestis gaudio magno letifi
cati eam retinent. quia contrito et
humiliato spiritu imbuti dulcissima
et lenissima catholica fide ac perfusi
unctionis liquore sectantes semper interioribus
oculis lectantur in celestibus. ea deuotis
sime adimplentes et retinentes que
ipsis spiritus sanctus inspirat. Alii autem quasi
de grauedine et difficultate eius tri
stes effecti illa exuere uolunt. quoniam
uelut grauissimo onere ponderati
et quasi difficillima uia inpediti in
quietissima et amarissima consuetu
dine illicite uoluptatis se intrinse
cus dilaniantes et macerantes. fide
in operibus suis abicere conantur. nec di
uinis preceptis se commoneri patiuntur.
Quos benigne uirtutis hec quam scien
tiam dei nominari audisti sepius con
spiciens unicuique eorum dicit uerba
admonitionis sue ut predictum est. quia
altissimus deus presciens molliri corda
durorum lapidum in hominibus flectit
se nimia sua adeos ut tibi ostensum

est. frequenter commonens illos ut intra
se gementes et flentes ipsum orent qua
tenus eos liberet de importunitate
nequicie sue qua diabolica suasio
ne perfusi sunt. ita ut in hac penitencia
possint reuerti ad intellectum bone
uoluntatis. recordantes uestis inno
centie quam susceperunt in regeneratio
ne spiritus et aque. Sed quod uides quod quidam
eorum his uerbis castigati quamuis idem
indumentum ipsis indifficile uideatur.
illud tamen cum multo sudore retinent.
hoc est quod inspiratione spiritus sancti admo
niti in fide quam susceperunt quasi gra
ue et difficile in moribus suis uiam arripiunt.
sed eam quamuis multo labore tamen non de
sperantes nec tedio torpentes tandem
perficiunt. Quidam uero eadem uerba
subsannantes. uestemque ipsam furiose
exuentes abeunt. ad mundum rede
untes unde uenerunt. multaque perscru
tantes. multa inutilia secularium uani
tatum discunt. isti sunt qui legem dei et iu
sticiam eius derisum habentes. fide catho
lica in uanitatibus errorum suorum se denu
dant. eam abnegantes in operibus malig
nis que pertinent ad mortem. et ad mun
di huius uanitates se declinant. quas prius
ficte dimiserant. ac libidinosa facta
in artibus peruersis sciscitantes. ardentem
gustum sceleris discunt. atque cum diabolicis
irrisionibus secundum deceptionem illius peruer
tunt. Quorum alii inde edificium tandem
reuersi. uestem quam abiecerant iterum
tollentes sibi induunt. quia isti ad
opus diuinum de uia erroris sui re
deuntes ueniunt. et scisma diaboli

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0344
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

q̃d sc̄dm uoluntatē illi habebant
abicientes· habitū uere fidei quē in
baptismo susceperant· & quē ipsi in
erroribꝫ suis uerū dm̄ deridentes ab
iecerant· iterū cū puro & simplici
corde confitentes resumunt· Alii
autē reuerti nolentes ea denudati
in mundo ignominiose remanent·
quō ipsi ad dm̄ pura penitentia re
dire contēpnentes· ueste innocentię
spoliati· & idcirco nudi a bono fide
liū opū sꝫ pleni malo uicior̄ diaboli
carū artiū inñquentes mundialiū
uanitatū cū maxima confusione
tā p̄ sensus scīi quā futuri uitā suā
usqꝫ ad mortē inpenitentes deducūt. xx.

Sed q̃d uides· quōm̄ q̃dā sordi
dissimi & nigerrimi q̃si p̄nsa
nā excitati ab aquilone uenien
tes in ipsū edificiū currunt· turriq;
p̄fatā bachando inuadentes· in eā
ut serpentes sibilant· hoc ē q̃d q̃dā
scelerati hoīes sub mobili calore le
ui stuporis sordentes p̄ nigredinē
diabolicę aspectionis dm̄ despici
unt· nec causā illā quā desiderant·
p̄ donū scī spc̄ querūt· sꝫ diabolica
arte aflati & incitati atqꝫ a parte
dn̄ationis missi callida arte diui
nū opus intrant ac furti subtrahen
do & palā rapiendo atqꝫ in insania
bachando· temere p̄ nefandissimā
pecuniā horribilis diabolicę ni
gredinis constituta a dō officia
deglutiunt· & ecclam hoc m̄ p̄ in
sanū furorē conturbantes· in eā
sibilos deceptionis antiqui serpen
tis dant· Quōm̄· Diabolica astutia
tādiu incautos hoīes afflant usq;
dū eos sc̄dm uoluntatē suā p̄ mor
tiferā emptionē excipiant· hoc sibilo
iactantię ecclam contaminantes
dū sic furantē potestates quę in ea
di ordinatione constitute s̄· Qui
quō hęc faciunt a conspectu meo
inpenitentes p̄iecti s̄· nec in his cau
sis eos scio q̃a eas p̄ se & n̄ p̄ me adepti
s̄· ut o see seruus m̄s ostendit dicens·
Ipsi regnauerūt & n̄ ex me· principes
extiterūt & n̄ cognoui· Argentū suū
& aurū suū fecerūt sibi idola ut in
terirent· Hoc tale ē· Hoīes uoluntatē
suā sequentes· conputant & consti
tuunt in semet ipsis q̃cq̃d p̄prius eor̄
appetitus deliberat· Quid ē hoc· Con
cupiscibilis uidelicet concupiscen
tia eor̄ quę ipsis suadet ut domi
nent̄ hominibꝫ furtiuo & rapto ho
nore· n̄ postulato nec sūpto nec con
stituto ex me· q̃d tamē aliq̃ndo ita
fieri p̄mitto· ut iudicialis pena sup̄
ueniat eis de p̄prus uoluntatibꝫ suis·
quia me in hoc n̄ quesierūt· Et q̃d
hoc eis p̄dest· q̃a in hoc n̄ uiriditatē
sꝫ ariditatē habent· & quō hoc n̄
plantatū· sꝫ inutilis herba nascit̄
in eis absq; trunco· Infructifere enī
herbe de t̄ra facile nascunt̄ p̄ se· fruc
tifere autē seminant̄ & plantant̄ in
magno labore· Sic p̄mitto q̃d ali
quando t̄renū desideriū hoīs sine
radice in malo facile floreat· plan
tationē boni n̄ querens· q̃a uiridi
tatē eslauis n̄ habet· p̄mittens etiā

De simoniacis.

qđ aliq̄ndo rectū eiꝰ desideriū
bene radicatū in bono fructū p
multas miserias afferat· rigatione̅
scĩtatis amaritudinis· quo aspirante
hiemis caret· Unde etiā sepe uiles
hoīes ꝑcellunt in principatu comv
ne̅ & utile ꝓplm· ut inutiles herbe
aliq̄ndo excelsiores s̄ utilib; ipsi
tamē posīn in ꝓpriis desideriis su
is n̄ mea plantatione aut tactu
cognitionis domi mei· aut ordina
tionis mee radicati· s; hoc iusto iu
dicio ꝑmitto fieri· q̄a illud a me n̄
quesierī· s; intra semetipsos consti
tuerī· unde & mihi de hoc iudi
cio meo respondebunt· Nā felici
tate̅ optime doctrine quā maio
suo ab omī indignatione infideli
tatis deberent examinare ut ar
gentū purgat̄ a cuncta falsitate·
& utilitate̅ ꝓfundissime sapien
tie quā inuolutam e sua deberent
ordinare splendidissima fide scꝫ
uidentes quom̄ ds colendus u e
nerandus & confitendus sit· faci
unt sibi incontrarietate̅ uanita
tis· Quom̄· Ipsi recurrunt eā ad
maximā infelicitate̅· intellectū
uidelicet suū quē a dō habent
insaciabilib; concupiscentiis car
nis sue offerentes· q̄si fetens & pu
trida ipsa caro eoꝝ ds sit· nolen
tes oculos suos erigere ad dm̄ q̄ for
mauit illos· s; uoluntate̅ suā p dō
habentes· quo secdm̄ hoc uiuunt
ut in semetipsis ordinant & con
stituunt· Hoc autē idō n̄ faciunt

ut agrū illū q̄ gignit cibū uite
e̅ne possideant· ut absit ab eo &
in penitentes in ꝑpetuū uiuant· quō
ille quē p dō colunt mortuus ē sic
& ipsi mortui s̄· uidelicet tā uendi
tores quā emptores spĩtaliū· hoc
ē desiderantes qđ a me n̄ quesierī·
Nā q̄ potestate̅ ꝑ rabie̅ inuadit· ita
qđ racionabile donū spc̄ scī uena
le facit· quom̄ posset de uendito sal
uari· q̄a homo q̄ substantiā suā alie
nis uendit· ea n̄ debet ampliꝰ uti·
Et quom̄ deberet etiā mercator iste
uti empta saluatione quā a dō no
lebat recipe· s; festinauit eā adipis
ci pecunia· Quā tamē ut adipisceret·
recto iudicio suo ds fieri ꝑmisit· Nā
quib; ds indignatus illud eos fura
ri ꝑmittit· ꝑ hoc tamē occulto iudi
cio in p̄sentī eos puniens & n̄ in fu
turo· ut sc̄lm qđ in obliuione spc̄
scī amauerī in ipsis confundat̄ ita
qđ ꝑ hanc confusione̅ ad hoc ꝑdu
cant̄ ut ad dm̄ in penitencia reuer
tant̄· unde & hac pacta remissione̅
in futuro consequunt̄· Quosdā aut
in hoc tollerat· n̄ in p̄senti eos cruci
ans s; iusta ex causa in futuro osten
dit· q̄d uoluntas eoꝝ ipsis in amaris
cruciatib; ꝑsit· S; & alios tales tā in
p̄senti quā in futuro punit· quō p
spicuus intellectus eoꝝ in ipsis uile
con
accepubile sua uoluntate se facit·
imitans diabolū in malis suis· Alios
quoq; ad hoc ꝑuenire ꝑmittit ut
idē malū in penitentia eoꝝ confun
dat̄· cū se ꝑ ꝑpetrata eadē iniusti

infernū differens· & uoluntate̅ suā p deo habent· quia
et
ꝓpter; ipse ris

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0346
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

cia acrit pumentes. illā q̄si putri
dū cadauer abiciunt. Quib; dā ū
ne hoc adipiscant̄ indirer resistit.
q̄a si ad illud pungerent penas ge
hennales n̄ effugientes. in eis fortit̄
cruciari mererent̄. Quicūq; autē
p̄sumpserit aut sibi usurpauerit ca
thedrā potestatis in consilio patris
sui qui peccunia ē. quō ipsa pat̄
illis efficit̄. in mercatu ipsi p̄dicio
nē acq̄rens. ab eadē dignitate &
ille q̄ dedit & q̄ accepit abiciendus
ē. q̄a si hominis pecus suū furtū ab
latū & alii uenundatū fuerit. ille
cui ablatū ē repetit cū omi iure re
petit. q̄ uero uendidit aut q̄ emit
absq; contradictione uterq; illud
dimittet. Sic & dignitas potestatis
que sedm iusticiā meā debet pos
sideri. si p aliquē furtiuo munere
diripit̄ & in alios puerse dissipat̄.
a me cū districto iudicio requirit̄.
ac p̄pterea ille q̄ eā in mercatu po
suit. uel qui eā indigne cōparauit.
utilitate illi' iusto iudicio utraq;
carebit. q̄a templū nomini meo
consecratū domū rapine fecerit.
Quomo. Sapientiā & consiliū qd̄
a me in corde suo habuerit. sua sen
tentia in forū posuerit. sibi ex hoc
pecuniā iniq̄tatis aliorū p̄dicione
recipientes. Qua p̄pt̄ uel mercatū
illū in amara penitentia abicient.
uel m̄ inde in igne diri ardoris
respondebunt. Nā q̄ uiuentē dig
nitatē quā sps in spualib; a p̄cib;
uiuificat mortuo p̄cto cōparans
ad fetorē scaturientis putredinis
p̄ducere conat̄. & ex ipsa p̄sūptionis
puersitate. nisi cicius peniteat in
p̄dicione ē. ut accensus in spū scō
desertor erroris relinquensq; oīa
filius colūbe petrus. transeuntem
turbini q̄ in terrima nigredine
lucē uolebat absorbere dicit. ·xx·i·
Pecunia tua tecū sit in p̄dicio
nē. quō donū di existimasti
pecunia possideri. Non ē enī tibi
pars neq; sors. in sermone isto. Cor
enī tuū n̄ ē rectū corā dō. Hoc tale
ē. Pecunia fallacis confidentie tue
quā habes in aliena re ut dnm ip
sa autē te habens ut nichilū sit t̄
in p̄dicionē gehennalis ignis si
hoc donū qd̄ ignei spc sci ē p nefas
pecunie cōparatū in penitentis reti
nueris. quō intransitoria sciencia
aīe tue accensionē eīdē acutissi
mi inspectoris fallacit̄ existimasti
pecunia possideri. quā diffisus es
te posse habere dono di. Si autē
ob causā hanc penitueris illud qd̄
emisti dimittes pecuniāq; quā p
ipso dedisti sic p̄ditā senties. q̄a
qd̄ ētnū ē cū luto mercari uolui
sti ab illo qui te formauit ex limo.
S; te in eadē emptione durante.
n̄ habebis partē lucis in consortio
sup̄norum anglorum. quō in sermone
lingue tue rapacitatē cordis tui
p̄tulisti. aliud concupiscens quā
ciues ētne claritatis desiderent.
Unde & cor tuū in hac puersitate
corā dō iniustū ē. hoc uolens ha

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0347
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

bere ꝑemptione pecunię qđ gratis
a dō donandū ē. Itaq; desertores
hui' diuini pacti q̄a illud querere
deberent gratuito dono sp̄c sc̄i &
ñ faciunt iusto iudicio ꝑ me uanis
simulacris cōparant. quō ut illa
opus manuū existentia a ueritā
tis consortio s̄ uacua. s; tam ab in
fidelib; p dō colunt. sic & isti ꝑ con
trarietatē ferentiū munerū illumi
natione sp̄c sc̄i carentes. fallaces
magistri efficiunt. ñ electi in suspi
rio aīę suę uelut officio illo sunt
indigni. s; inflagrante supbia il
lud ab hōib; accipientes uoluntatē
meā in hoc ñ considerant. Qua ꝓpt̄
nescio unde sint ipsi q̄si alieni m̄
existentes. q̄a ob hanc iniusticiā
suā si sic ꝑseuerauerint a me ꝑiec
ti s̄. Si autē ex toto corde penitue
rint. eos suscipiens. gaudiū sup ip
xx.ii. sos faciā angloꝝ. Sed quāuis
iniuste agant qui has dignitates
ꝑuerso ardore desiderant. nec eis
consentiendū sit qui eas sua negḡcia
inuadere nituntur ut p̄dictū ē.
ipsa tam̄ regimina bona adutilita
tē hominū a dō bene disposita s̄.
nec eis supbe & ꝑtinacit̄ resistendū
ē. s; poti' in amore meo obediendū.
Unde nullus fideliū qui dō uult
digne obtēpare opponat se ma
gisterio sibi p̄sidenti. quō illud
imitat̄ honorē dī custodiens & pas
cens oues ipsius. q̄tinus honor ea
rundē ouiū ñ dissipet̄ in alienū q̄
fur & latro ē. q̄a ut nullus debet
repugnare dō insipient̄ resistere
magisterio suo. Ergo ōis homo in
uenis in anima & corpore. altiorib;
se dignitatib; siue corporales siue
sp̄ītales iusticias retineant eis sub
iectus debet obedire. ut in timore
magisterii carū corrigat̄ constitu
ta lex hominū. ne ipsi deuiantes in
indisciplinata libertate uolunta
tis suę. sibimetipsis legē ponant.
secdm qđ uoluerint. sic errantes in
uia dñi. q̄a ne errent ꝓpt̄ hoc pote
stas a dō ē. quoniā Inspiratione sp̄c
sc̄i regimina hominū disposita s̄.
ut ꝑ ipsa discant hōīes timere dñm.
Quę si illi secdm libitū suū incon
trarietatē ꝑuerterint. ñ tam̄ sic in
uoluntate dī ē. s; in secreta ꝑmissio
ne eī'. ut iusto iudicio concupiscen
tia illoꝝ in ꝑuerso ardore adderi
mentū sui conpleat̄. Ergo dignita
tes potestatū inspirante a dō. ad uti
litatē hominū ob magnā necessita
tē eoꝝ ab ipso iuste ordinatę s̄. ne
plebs dī more pecudū sine regimi
ne uiuens. ꝑ deuia queq; instabili
tatis sue incederet. Unde qui ipsis
repugnat. nolens ꝑ impulsū sup
bię eis in humilitatis subiectione
ut iustū ē obedire. ñ hōib; contra
dicit. s; m̄ creatori q̄ cuncta iuste
dispono se ꝑtinacit̄ secdm trans
gressionē a de obicit. ꝓpt̄ hanc re
bellionē tenebras dampnationis si
bi accumulans. sic & ille de gaudio
inferinas expulsus ē. ñ ille qui ꝑ
uerse nequicię hominū in z dō

meo humiliter non consentit, quia iniu
sticiam iusticie dei potius augere quam
minuat. Si hoc congruenter et opor
tune fecerit. Sed hi qui ipsas dignitates
per elatam superbiam indecenter opprime
re voluerint, quo ille mea disposi
tione adiuvante inveniunt, ut pre
dictum est propalatum s. Et qui contra eas
superbe calcitrat, inspirationi mee
repugnat, quamvis aliqui in insa
nia ignorantie timorem meum non in
spicientes eisdem dignitatibus in iniquitate vo
luntatis sue divinum preceptum prevarican
tes se ingerant, quod iusto iudicio
na fieri permitto ut desiderant, ip
si pessimam examinationem ex hoc
in gravi penitentia aut in igne
gehenne responsuri. Sed quod xxiii
vides quod ex his quidam ab hac stulti
cia cessantes mundi effecti sunt, alii
in eadem nequicia et sorde sua perseve
rantibus: hoc est quod ex eis aliqui per inspi
rationem divinam a perversitate sua
resipiscentes per puram et veram peni
tenciam mundari et salvari meren
tur; aliis obdurantis et inpenitenti
bus in eadem calliditatis sue immun
dicia usque ad finem vite sue perma
nentibus, atque ita suffocatis miserabi
liter et crudeliter in morte dire
mortis morientibus. Quod autem xxiiii
intra predictum conspicis versus prefa
tam turrim ecclesie quasi septem albi coloris
marmoreas columnas in mira rotun
ditate tornatas stantes: hoc est quod
in opere omnipotentis patris ad mu
nimentum et ad decorem nove sponse

spiritus sanctus ex spirationis sue septem can
didissima sustentacula omnem adver
sitatem tempestatum sua fortitudine ab
stergentia declarans summa potesta
te nec inicium nec finem in rotunditate
eternitatis habentem manifestavit. Que
sunt altitudinis septem cubitorum, quia omnem
fortitudinem et altitudinem totius hu
mani intellectus eadem dona exce
dentia eum qui cuncta creavit
purissima fi de co
lendum demonstravit. Et in summitate
sua quasi ferreum et rotundum habent
tabulatum decenter aliquantulum in alti
tudinem sursum erectum, quo in excel
lentia sue claritatis acutam et incompre
hensibilem divinitatis potestatem desig
nant regentem et sustentantem illos
elegantissima rectitudine sua in ce
lestibus, qui se hic per dona sancti spiritus separa
verunt a carnalibus voluptatibus. xxv
Quod autem in cacumine eiusdem ta
bulati vides quasi pulcherrimam
imaginem stantem: hoc est
quod virtus hec in altissimo patre an
te omnem creaturam fuit ordinans
in consilio illius queque instrumenta
creaturarum que in celo et in terra con
dita sunt, ipsa scilicet magnus ornatus
fulgens in deo, latissimusque gradus
graduum ceterarum virtutum existens
in ipso, eique dulcissima amplexio
ne in ardentis amoris coniuncta
tripudio. Que ad homines in mundum
aspicit, quo illos qui eam sequi voluerunt
sua protectione semper regit et custo
dit, eos valde diligens, quia con

174v

stant in ipsa. Nã eadẽ imago sapien
tiã dĩ designat. q̃a omĩa p ipsã a
dõ creata s̃ & reguntũ. Cuiꝰ caput ue
lut fulgur tanto nitore radiat ut
illud ad plenũ n̄ possis considerare.
quõ diuinitas t̃ribilis & blanda oĩ
creature ẽ. oĩa uidens & conside
rans. ut oculus hoĩs ea diiudicet.
que sibi fuerint apposita. a nullo
tam̃ hominũ … in pfunditate
miste … rii sui ad finẽ
ualens pduci. Unde & manꝰ ad pec
tus suii reuerenter cõponit. que ẽ pote
stas sapientie quã ad semetipsã sa
pient̃ constringit. ita qđ omĩe opꝰ
suũ tali modo dirigit. ut nullus
ei in aliquo nec prudentia nec po
tencia resistere possit. pedibꝰ ip
sius in eo de tribulato t̃ ad uiden
dũ occultatis. q̃a uia illiꝰ in corde
patris absconsa nulli hominũ pa
tet. soli dõ secreta eiꝰ nuda & ma
nifesta. Qđ u̓ circulũ in modũ coro
ne multo fulgentẽ splendore ha
bet in capite. hoc ẽ qđ maiestas dĩ
initio & fine carens incõparabili
nitet honore. tanto candore di
uinitatis radiante ut acies morta
liũ mentiũ in ipsa reuerberet̃. S;
qđ tunica aurei coloris induitur.
hoc ẽ qđ opus sapientie q̃si in pu
rissimo auro frequent̃ considera
tur. Qua ppt̃ & a pectore deorsũ
usq; ad pedes. zona una descen
dens. p̃ciosissimarũ gẽmarũ or
natu uiridis scilicet albi & rubei
atq; aerii purpureo fulgore in
terlucentis coloris decoratur. quõ ab
exordio mundi cũ primũ sapientia
opus suũ in apta ostensione dedit. ia
se usq; ad finẽ seclorũ q̃si uia una exten
dit in sc̃is & iustis mandatis ornata.
uidelicet p̃ma plantatione uiridis
germinis patriarcharũ et pphetarũ
qui in erũnis gemitus laboris sui
maximo desiderio filiũ dĩ flagi
tabant incarnari. & deinde deco
rata candidissima uirginitate maria
in uirgine & postea in robustis
sima & rubente martyrũ fide ac
demũ in contẽplationis purpurea
& lucida caritate. q̃ ds̃ & pximus p
calorẽ sc̃i sp̃c diligendus ẽ. qđ ita
ad terminũ mundi pcedet admo
nitione illiꝰ n̄ cessante. ~~s; semp quã~~
~~diu sclm durat emanante.~~ s; semp
quãdiu sclm durat emanante. ut
etiã eadẽ uirtus in exhortatione
sua declarat. ut supra dictũ est.
Sed qđ tertiũ in pauimento ipsius
edificii tres alias imagines ui
des. hoc ẽ qđ hę uirtutes t̃rena cal
cantes & celestia in diuino ope sec
tantes tria instrumenta p que eccl̃a
in filiis suis eterna petit designant.
nutrimenti scilicet magistrorũ & pug
nã fideliũ aduersus diabolũ. ac re
uersionẽ eorũ de consensu uiciorũ. q̃rum
una p̃stans columnis ẽ. q̃a ecclastici doc
tores p dona sc̃i sp̃c inbuti. requirũt
capiunt ipsius fortitudine. & reli
que due ante ipsã sibi collaterales
stant. quõ dilectio dĩ & pximi eiꝰ
exhortatione uitiarũ coniuncta

& sociabili coniunctæ operatione. Unde & se omnes ad columnam humanitatis saluatoris & ad prefatam turrim dirigunt. quia pari unanimitate filium dei uerum deum & uerum hominem in ecclesia deuotissime coli & adorari ostendunt. iusticiam pro iusticia eleuantes. designando uidelicet in antiquis sanctis altissimum deum & in incarnatione filii ipsius saluationem animarum. Sed hec imago que ipsis xxvii. columnis acclinis est prefigurat iusticiam dei. quoniam ipsa per sapientiam per spiritum sanctum in hominibus cum omnibus iusticiis suis reparata. tante latitudinis apparens ut latitudo quinque hominum sibi astantium notari posset. quod est expansio quinque sensuum humane capacitatis cum quibus ipsa in latitudine legis dei conuersatur. continens & conseruans a deo instituta precepta uite ipsam diligentibus. Que etiam tante proceritatis est ut longitudinem eius perfecte discernere non ualeas. ita etiam quod pro mente hoc edificium perspiciat. quia ipsa in altitudine sua humanum intellectum excedens sursum tendit ad celestia. sic quod etiam in incarnatione saluatoris de celo prospexit cum idem saluator scilicet filius dei a patre exiuit. quoniam uera iusticia extitit. unde & in omnia ecclesiastica instrumenta aspectum suum dirigit. quo illa precum fabricantur & continentur. ut a fortiora propugnacula ad fortissimam turrim per quam constare possunt coniunguntur. Qua propter & magnum caput & claros oculos habens. acutissime in celum uidet. quo maxima & summa bonitas iusticie lucidissimum uisum per incarnationem filii dei hominibus declarauit. cum ille in humano corpore terrenis ac tenebrosis oculis se manifestauit celestia intuens pro redemptione animarum. Et tota candida & perlucida existit ut serenissima nubes est. quia ipsa in candore & puritate mentium iustorum hominum habitat. qui omne studium suum ad hoc intendunt ut iusticie dei fidelissime subditi sint. Unde & ipsa nubibus se assimilat. quo in cordibus iustorum gratam sibi habitationem parat. Sed quod aliam formam hominis in ea nullam conspicis. hoc est quod celestis & non terrestris manet secundum quod & tibi declaratum est. uidelicet humanis operibus. quibus grauantur homines illi non adherentibus. sed que ipsos ad iustificationem uite perducunt. quo deus iustus est. ut & ipsa diabolo opposita in ope dei ceteras uirtutes exhortans super fidelium demonstrat. xxviii.

Imago autem prior illarum que ante predictam imaginem sibi collaterales stant. ostendit fortitudinem. quia per iusticiam dei surgit fortitudo. quasi princeps in conspectu summi regis. recto & sancto ope repugnans in hominibus cunctis insidiis aduersariorum armata apparens. uidelicet uirtute omnipotentis dei quo ipsa fortis in fide fortiter resistit diabolice obiectioni. Qua propter & galea idem superno uigore ad salutem credentium induitur. & lorica quod est christianorum lege

que per iusticiam quam continet in se nul
la sagitta diabolice artis aboletur. ac
ocreis scilicet rectis itineribus in doc
trina principalium magistrorum fre
quentatis. atque ferreis cyrothecis que
sunt fortissima et acutissima opera que
fideles perficiunt in christo. Tenet etiam
evaginatum gladium dextra. id est in
bono opere nudam et aptam in divina
scriptura dei admonitionem quam ve
rus dei filius in mistica significatione de
nudavit. cum interiore dulcedinem nu
clei in directione legis ostendit. Ha
stam autem habens sinistra. quia fiduciam
eternorum in hac etiam actione designat.
in fidelibus hominibus se habere. ubi carna
libus concupiscentiis per voluptatem car
nis impugnantur. Quod autem sub pedibus
suis horribilem draconem conculcat.
hoc est quod per viam rectitudinis antiquum
horridum serpentem potestati sue
subigit. os etiam illius ferro haste trans
verberans. ita ut idem immundissimas
spumas evomat. quod rectius sordi
dissime et diabolice libidinis inacu
tissima audacia castrans transiens.
conspumationem ardentis libidinis.
qua ille homines polluit. ab eo excutit
quet. Unde et gladium quem tenet quasi
ad feriendum vibrat. quia deus acutissi
mum verbum suum interficere omnem infi
delitatem idolorum et aliorum scismatum que
incredulitatis sunt in extensa fortitu
dine manifestavit. Sic et virtus eadem
in supradicta admonitione sua ma
xx.ix. nifestat. Altera vero imago scientiam
significat quod cum perfortitudinem di

a diabolo repugnantur. scientias in bonis hominibus
adornatum celestis milicie ortum. Que
triceps est. quod hac trina dignitate
ad statum suum perducitur. ita ut in natu
rali loco capitis et in utroque humero
suo caput appareat quia iusta et dig
na actione deus caput totius vere ex
ultationis et in prosperis et in adversis ex
quibus vel letificari vel contristari
potest homo metuendus et veneran
dus est. medio tamen alia duo aliquantu
lum supereminente. quod ille qui iudex
bonorum et malorum existit omnia supereminet
sua equitate. Sed quod idem medium et quod
ad dexteram eius est tanto fulgore radiant.
ut claritas ipsorum visum tuum reverbe
ret. ita quod utrum virilem an muliebrem
formam habeant perfecte considerare
non valeas. hoc est quod scientias in culmine
honoris et in parte prosperitatis eterne
dulcedinis tanto splendore divine
gratie perfusa consistit. ut profunditas
misterii ipsius ita intellectum hominum
excedat ut per gravedinem mortalita
tis nec libertatem nec subiectionem eius
in christo possit intueri. preter quam quod
viget in ipso. Illo autem capite quod
a sinistris apparet aliquantulum ob
scuro et muliebri consuetudine
candido velamine velato. quod per
fectio hec que se fortiter constrin
git ob amorem dei in adversitate illa
qua ipsa diabolica infestatione et
humano opere impugnatur. quasi anxie
tatem et sollicitudinem quoniam se divi
no auxilio defendat habet. humil
lima subiectione in albedine et pul

ertitudine xpiani certaminis se re
demptori summo gemitib; fidelium
cordium commendans. Qd uero tunica
ex albo serico eadem imago induta
e. hoc e qd ope lucidissimi & sua
uissimi studii in quo pfecta scitas
filium intuat circumamicta apparet.
candidissimis etia calciamentis mu
nita. qa p morte xpi in candore
regenerationis sps & aque fulget
in mentib; hominu ut & ipsi morte
ei' imitent. Et in pectore suo signu
crucis habet. circa qd etia splen
dor magnus in eode pectore ue
lut aurora fulgens rutilat. quo
in intentione mentiu fidelium ipsa
diligentissime conplectentiu re
cordatione passionis xpi ihu ru
minat. hoc etia ubiq; serenissima
claritate fidi in eisde mentib; desig
nans. qd ille q obediens patri talite
in sca humanitate sua passus e uo
luntate patris in pulcherrima au
rora solis que uirgo maria e sine
macula peccati natus aduenerat.
Qd aute in dextera nudu tenet gla
diu que pectori suo & eide cruci
cu multa deuocione opponit. hoc
e qd bono & sco ope ostendit quo
modo scripturas p spm scm deinu
datas in recordatione intus electoru
hominu qua & ipsi passionis re
demptoris sui dulcissime recordent
diligit. Unde etia uides in fronte
medii capitis scriptu scitas. qa in
intimori facie que e aie absq; ulla
indignatione pudoris cu gau
dio uite scitas cognoscit. & in fron
te dextri radix boni. quo ipsa pa
lam inicii & fundamentu in salua
tione scitatis e. & in fronte sinistri
n parcens sibi. qa sine torpore mol
licie & uanitate carnaliu uolupta
tu abiciens se in districtione
constringit. & ornamenta ceterarum
uirtutu sibi coniungens ut possit
pfici & pdurare contendit. S; & me
diu ad alia duo aspiciens & illa
ad ipsu inuitare sua admunice
confert. quo ipsa fortit in unani
mitate intioris uisionis & dilecti
onis consistentia. ita ut nullu eoru
sine in adiutorio alteri' durare
ualeat. uerba admonitionis suas
ad puectu hominu dirigunt ut
pdictu e. Qui aute acutas aures
intioris intellectus habet. hic in
ardente amore speculi mei ad
uerba hec anhelet. & ea in consci
entia animi sui conscribat.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0353
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0354
© Universitätsbibliothek Heidelberg
UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

Monstruosum caput in muliere

Re in undecima visione.

Decima visio. Tercie partis.

Et post hec in summitate anguli premonstrati edificii ubi predicte due partes muri ipsius illa lucida et lapidea videlicet coniuncte erant vidi quasi septem gradus candidissimi lapidis qui ad lapidem illum magnum super quem prefatus lucidus sedens in throno apparuit in modum testudinis advolutum videbantur. Et super eosdem gradus sedes posita erat super quam iuvenis quidam sedebat virilis et nobilis vultu pallidi tamen coloris et capillos subnigros usque ad scapulas ipsius descendentes habebat purpurea tunica indutus. Qui a capite suo usque ad umbilicum mihi apparuit sed ab umbilico deorsum obumbratus mihi ad videndum fuerat. Et ipse respiciens in mundum maxima fortitudine vociferabatur ad homines qui in eo erant dicens.

O stulti homines qui tepide et turpiter marcentes in vobis metipsis nolentes vel oculum unum aperire ad videndum quid in bonitate spiritus vestri sit sed semper ardentes operari malum quod habet concupiscentia carnis vestre recusantes esse in bona conscientia et in recta speculatione animi vestri quasi intellectum boni et mali non habeatis. Nec gloriam hanc ut malum sciatis devitare et bonum facere audite me filium hominis dicentem ad vos. O homo respice quid eras dum coagulatio in ventre matris tue fuisti. Fuisti tunc insciens et impotens tui in vivificatione tua. Sed te datus est tibi spiritus et motio ac sensibilitas ut viventes moveatis et te movens intelligas fructum utilitatis. Habes enim scientiam boni et mali atque efficaciam operandi. Unde excusare te non vales quoniam omnia bona ex his habeas in te ita ut summa inspiratione admonitus deum diligas in veritate et iusticia et quod resistas in concupiscentia et delectatione iniusticie ita ut te in his crucies et hoc modo martyrium meum colas tibi metipsi in his ardoribus repugnans crucem meam scilicet in tuo corpore baiolando id est illicita desideria fugiendo cum te delectat peccare. Et cur est tibi tanta potestas videlicet ut devites malum et facias bonum. De scientia enim boni et mali qua intelligis quod homo es mihi responsurus es. Sed bonum contempnis et malum operaris ardens in carnalibus desideriis quia bonum tibi quasi grave videtur malum autem in te facile exercitatur. Et cum hoc est nullus te constringere sed libere peccare. Quod feci quando in cruce passus sum in infirmitate carnis cum contremui ac angustiatus sum ego filius hominis. Ob hoc requiro a te adversum te martyrium quod pateris in voluptate carnis tue et in reliquis tempestatibus ac in illicitis desi-

derijs que s̄ contra uoluntatē meā.
atq; in aliis hui⁹modi nequiciis que
hec subsequunt̄· in quib; te n̄ potes
excusare q̄n noueris ubi bene & ma
le operis· Sed n̄ abicio copula ·iii·
costē legalis coniunctionis· que p
diuinū consiliū constituta ē in mul
tiplicatione p̄creationis filiorum. ad e·
ubi hoc in uero desiderio plis & n̄
in falsa uoluptate carnis ab his fit
quib; illud sine iniuria licitū ē·
secdm qd eis in lege diuina p̄ceptū
ē· scilicet sclo dedītis & n̄ spū segre
gatis· Bonū g̊ q̊d habes a me· dili
gere debes aduersū te· Celestis es in
spū· t̄restris in ⋯ carne·
Unde que celestia s̄ debes amare·
& que t̄restria s̄ conculcare· In ope
aūt̄ celestiū demonstro t̄ supnū
p̄miū· in uoluntate ū carnis tue
cū uis p̄ficere qd iniustū ē ibi osten
do tibi martiriū meū & penas quas
sustinui p̄pt̄ te· ita ut tu in contra
riis desideriis t̄ in te ipsi resistas·
p̄pt̄ amorē passionis mee· Pluri
mū intellectū habes in te plurimū
etiā census inde in̄ te q̄ret̄ a te· Mul
tū tibi datū ē· multū etiā a te req
rendū ē· S; in omnib; his· caput
& adiutoriū tuū sū· Nā supno tac
tu tactus si inuocaueris me· re
sponsū audies a me· Si pulsaueris
ad ianuā· tibi apiet̄· In spū acutis
sime sciente q̊ transfusus es· omne
qd tibi utile ē habes in te· Et q̄m hoc
est in te· idcirco & oculi mei acutis
sime p̄spicientes considerabunt

quid in ueniant in te· Qua p̄pt̄
de conscientia tua retro uulnera
& dolorē cordis tui· in quib; te coer
ceas cū senseris te uoluntate tua
trahi ⋯ ad peccatū· & cū ita
in eo ex⋯ arseris qd totus
liquefactus uix suspirare uales·
Et ecce inspicio te· Quid t̄c facies·
Si t̄c in hoc labore uulnerato cor
de & madentib; oculos & concus
so timore iudicii mei inuocaue
ris me· & si t̄c etiā in hoc clamore
p̄seueraueris· ut t̄ succurrā aduer
sus nequicias carnis tue & contra
pugnas malignorum spūū· faciā om
ne qd tibi fieri desideras· atq; do
mū habitationis mee ponā in te·
Nunc g̊ fili mi respice q̄nto la ·iiii·
bore & sudore magro labo
retur· ante quā semine p̄fundat̄·
S; p̊ quā semine seminat̄ fuerit·
dat fructū suū· Ergo attende·
& considera hec· Nonne recuso
t̄re dare hoc· ut fructū gignat
absq; sudore laboris· S; cū mihi
placuerit ipsa fructib; sup habun
dante ita replet̄ ut hoīes habun
dantissime sufficientiā habeant
aliq̄ndo etiā sup habundent· &
cū uoluero ita eis attenuat̄ ut
hoīes aliq̄ndo p̄ fame uix uiuant·
aliq̄ndo etiā multi in illis attenua
ti moriant̄· Secdm modū hunc·
hoīes p̄me positi s̄· Homini illi q
bono corde sem̄ uerbi mei uolun
tarie suscipit· magna dona spc
sci ut bono agro sup habundan

ut tribuo. Ille autē q̇ aliq̄n̄do uer
bū meū recipit. aliq̄n̄do etiā hoc
recipe recusat. ē q̄si ager q̇ hoc
tēpore uiret. hoc autē aresc̣it. Hic
homo tam̄ omnino n̄ [illegible] perit.
q̇a quāuis paru̅ [illegible] uiriditā
tis habet. S; hic post̄a mortē q̇ nulla
intentione uerba mea recipe excop
tat. & q̇ nec admonitione sp̄c sc̄i
nec doctrina hominū cor suū ex
citare uult ad bonū. Hec miraris
o h̄o. & scire uis cur hec ita fiant.
.v. Sed ut nec diuinitatē mortali
obtutu uales aspicere. sic nec se
creta eius mortali sensu poteris cape.
nisi q̄ntū in p̄missione ipsi' tibi pos
sibile ē. Tu autē uacillante animo
tuo. huc & illuc uersaris. Unde ue
lut aqua a calore ardentis cami
ni absorbet̄ sc̄i sp̄c tuus ab inquie
tudine stulti animi tui obprimit̄. .vi.
q̄m hec scire cupis que n̄ s̄ scienda
carni concepte semine humano in
peccatis. Leua g̊ digitū tuū. & tan
ge nubes. Q̇d n̄c. S; hoc fieri n̄ pot̄.
Sic nec illud. dū hoc scrutaris q̇d t̄
sciendū n̄ ē. S; ut herbule sensu re
giones cōp̄hendere n̄ ualent. q̇a
sensu & intellectu carent. nescientes
q̇d sint uel q̇d operēt fructu suo.
q̇muis eas uidēnt regiones uiuifica
tis usu. & ut culices aut formice
seu cetā minora aīalia n̄ desiderant
dn̄ari sup reliqua sibi similia. aut
scire siue intelligere uirtutē uel
significationē leonis. seu aliorū ma
iorū animaliū. sic nec tu cognosce
re poteris q̇d in scientia dī sit. Q̇d
tu fecisti t̄ ubi fuisti. q̄n̄do celū &
t̄ra creata s̄. Qui hec creauit. auxili
tui n̄ indiguit. Sic nec n̄c. Ist quid
scrutaris iudiciū dī. Cū de sup̄ um
bre salutari tactus fueris ostende m̄
quom̄ in agro cordis tui labores.
& quom̄ eū colas. Q̇d si labor ille m̄
placuerit. fructū optimū tibi do.
Scdm̄ laborē tuū. erit & fructus tu
us cū mercede. Nūq̇d do fructū t̄re
sine labore. Sic etiā nec t̄ facio o h̄o
absq; sudore. quē requiro a te. Habes
enī p̄ me illa iura. in quib; potes la
borare. Ergo [illegible] diligent̄ in la
bore [illegible] erce. & fructū inde
habebis. Et cū fructū habueris. mer
cede exinde consequeris. S; q̇d n̄c.
Multi deuoto & puro ac simplici
corde querūt me & inueniētis re
.vi. tinent me. Multi autē nolunt
mecū ioculari & ludere uolentes
me adire sine labore animi & cogi
tationis sue. nolentes p̄meditari
q̇d facere debeāt. me scilicet inuo
cando & consensū corporis sui in
spiciendo. uolentes tamē me app̄
hendere q̄si de gūu sono eiuglent̄
repentino motu simulationis &
deceptionis arripientes uiā secta
rū. ut in semet ipsis excogitant.
alii uidelicet in abiectione seculariū
negociorū. alii in continentia carna
liū. alii in uirginitatis pudore sup̄
humeros suos assumentes iugū meū.
existimantes sibi possibile eē om̄e
q̇d uoluerint. nolentes intueri q̇

sint. & qd sint aut qd pficere pos
sint. nec uolentes habere inscientia
sua. q eos formauerit aut q eor
d's sit. uolentes eu tamen habere ut
domesticu suu. qui omne uolun
tate ipsor pficiat. Sic nolo dare
donu meu. nec seminare uacuum
agru in hoie illo qui in huiusmodi
uanitate se m coniungere temptat.
quasi me in alienatione ignoran
te nesciat. Unde & pcs ei sepe in lap
su erit. Cui & dico. O ho. qre n inspex
isti agru animi tui ut eradicares
inutiles herbas & spinas ac tribulos.
me uidelicet inuocando & te ipsu
considerando. anteqm uelut ebri
& insanus agere ipsu ignorans ue
nires ad me. quo nullu lucidu op
sine adiutorio meo pficere potes.
Na p hanc temptatione qua me
uelut in sono quesisti. cu in seruicio
meo tedio affectus recordatus fue
ris som illius in quo prius incon
suetudinalib; peccatis tuis dormi
isti. ad eade priora scelera insan
& insensus. boni atq; adiutorio &
consolatione sps paraclyti frauda
tus reuerteris. Tu aute que quesisti
ductore & adiutore ad hec. fallace
scilicet & deceptibile animu tuu.
qui te stulte in ariditate ducebat
sine me facere posses. Et qd te ha
bes. Certe tu miser & uacuus cades
cora me & cora pplo. atq; ut inuti
lis puluis conculcaberis. Na qd e
tibi possibile contra me. Nichil. Et
quid potes mecu. Lucidissima

uidelicet opa que s splendidiora
solis splendore & dulciora in humore
gustu sup mel & lac. cu desideranti
pplo manifestant. Na cu rogitis me
in imo intellectu ait tue ut in bap
tismo p fide doctus es. nonne facio
totu qd desideras. S; post casu suu
multi gemdo & dolendo requirt
me. qui priusqm caderent me
quesisse debuerant. Quib; manu
mea porrigo dicens. Quare n quesi
stis me. Nuquid eu quererentis me. ante casu
abieci uos. Et dico. O ho. si iuxta
ponte pfundissime aque stares &
ppt stultissima iactantia & tui ob
liuione. ut me in omib; his causis
despexisti. cu possibile t putabas e
ome qd uoluisti qsi n indigeres
adiutorii mei supbe inte metipso
diceres. ponte hunc uolo deuitare.
& p aqua ambulare. nu prudent
faceres. Qd si hoc psumptuose & insi
pient faceres. certe in eade creatura
que t subiecta adulitate tua crea
ta e. spm tuu exalares. S; ne t hoc
contingat. peaues ppt psente & in
sibile timore aque. te absorbentis
in morte. Aut si maxima arbore
abscisa ruere uideres. nne fugeres
ne ab ea lederetis. Uel. si leones aut
ursos aut lupos t obuios aspiceres.
numqd si posses p timore que su
stineres in ita te absconderes. Et cu
corporis lesione ita fugis. qre n
deuitas crudelissima morte anime
timens creatore tuu. Nu uidisti
aut audisti. ullu m potuisse rebel

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0359
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

179v

lare. Nā qui nō ē meū dissipabit. et
sup quē cecidero confringet. Qđ
fuisti qn̄do celū et tra creata s.
que ita faciunt ut eis constitutū
est. Tu ū in consilio dī formatus et
illuminatione ipsi͞ tactus. pcepta
eī transgrederis. O magna stulti
cia. Ferē creaturā que tē subiecta famu
latur dn̄i tui contēpnis et trā ac celū
transilis. que creatorē suū timēt
et obediunt et iussionē ipsius ad
implent. qđ tu n̄ facis cū nec eū
in cognitione aut in ope tuo uis
scire nec adeū respicere. ita ut ue
lis ipsū cognoscere. Quapp̄t si n̄
penitueris infernus iusto iudicio
te suscipiet sic̄ et illū q̄ obduratus
de celo pīectus ē. quē tu imitatus
es. At tam̄ cū lapsus fueris clamans
fidelit̄ quere me. et subleuatū sus
cipiā te. Tu autē ob hoc multociens
uis sūma tangere. q̄ nec infima cō
p̄hendere uales. Unde audi me tē
vii. dicentem. Si p me admonitus in ab
iectione scl̄arū negotioꝝ aut in
continentia carnaliū iugū meū
ferre desideras. antequā hoc ag
grediaris primū clama et in hoc p
seuera querens me. et iuuabo te.
Qđ si etiā admonitione mea tactus
me uis imitari ṽ me respiciens in
uirginitatis pudore quia ut flos
de inexarato agro nascitur sic et
ego sine uirili semine natus sū.
ostende m̄ agrū animi tui multi
plici humilitate et alloquere me in
largitate interioꝝ lacrimarū tua

rū et dic. O dēs m̄s. ego indignus ho
n̄ habeo a memetipso hanc causā
pficere ut uirginitatē meā possī
conseruare. n̄ tu dn̄e adiuues me.
quia totus culpabilis sū in ortu
ardentis suci de quo pullulo in
multis miserus. frequent̄ regres
causā fragilitatis meę. Unde etiā
n̄ possū mea uirtute memetipsū
expugnare in gustu dulcedinis
carnis meę. dū sū arbor concepta
et nata in peccatis. Ob hoc tu dn̄e
da m̄ in uirtute tua igneū donū
qđ in me extinguat hanc causā
et hunc ardorē puersitatis. ita
ut cū rectis suspiriis bibā de aq̄
fontis uiui. qui me faciat gau
dere in uita qui sū cuius putre
dinis plus aspiciens inopa tene
brarū ~~qm̄ inopa tenebrarū~~ qm̄
inopa lucis. Et si tē in hac suppli
catione studiosus et constans fue
ris. agrū illū paro m̄ in ute quē
ysaac filio suo pposuit cū dice
bat. ecce odor filii mei sicut odor
agri pleni cui benedix̄ dn̄s. eun
demq; agrū meū in corde tuo be
nedicā. et ut etiā subsecutus aie
bat esto dn̄s fratrū tuoꝝ et incur
uent ante te filii matris tue. atq;
eodē modo et tu ante cōmunē po
pulū subleuata generatio eris. Ego
autē rosas et lilia ac alia optima
uirtutū pigmenta in agrū illū semi
nabo et cū inspiratione sp̄s sc̄i as
sidue rigabo atq; in eradicatione
humilitatis absciđa ab illo malū.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0360
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

ita ut oculos meos circũferens eo
inuiriditate & infloriditate hui
incorrupti agri pascã· Istud ē
meũ & p me· & ñ tuũ o ho nec ptr·
Nã ego sũ flos cãpi· qm ut sine
arat... campus gignit florē· sic
ego fili hoīs sine uirili cõmixtio
ne genitus sũ ex uirgine· idoq;
hoc donũ ē meũ & ñ tuũ· qa tu
in peccatis conceptus in peccatis
natus es ex corruptione· S; si idē
donũ a me fideliť petieris· illud
a me fiducialiť impetrabis· t..q;
dabo ut corã patre meo consor
tiũ mecũ habeas in uirginitate·
Hoc autē p fragilitate corporis
tui ñ poteris habere sine labore
caloris qui utic ē· qa humana
natura fragilitatis tue multoci
ens se ostendit uite· quã deuita
re ñ uales· quõ caro de carne es·
S; in hoc ferre debes crucē meã
& imitari martyriũ meũ te ui
delicet constringendo· ita ut p
me deuincas te quid m̃ semp a
mabile ē qa te fragile uasculũ
scio· tē & ego uolo tibi cõmunica
re ac cõpati dolorib; tuis· Qđ si
etiã his aliqñdo cecideris· surgens
citius penitentiã ex corde fac· &
suscipiens saluabo te· Quidã ·viii·
autē decepti a diabolo & pdu
rantes in malo putant se scĩfica
tos ēē cũ exteriore hominē in se
continent a coniugio abicientes
circũcisionē mtis ubi supflui s̃
in inmũdis cogitationib; & etiã

abnegantes circũcisionē spē ubi p
ferunt malũ in locutionib; & opib;
suis nolentes scire qđ hoc flagitio
sũ sit· S; tamñ tepide obseruantes
ut caro eoꝝ integra sit a cõmixtio
ne· renuentes omnino integritatē
spē sui· Unde indigni corã me s̃· p
iecti scilicet extra legē tã carnalē
quã spũalē· qa nec in carne nec in
spũ secđm iusticiã di uixerĩt· Nã nec
constitutã sibi legē coniungii tenu
erĩt· nec qđ plus ē quã qđ in lege p
ceptũ ē uirginitatis amorē serua
uerĩt· Qua ppť indigni oculis meis
s̃· qm nescio qđ sint· Non enĩ uidi
eos in pcepto legis ambulare· nec
in hac re qđ plus facerent quã qđ
eis pceptũ ē· Unde & repulsi a uisio
ne mea s̃· Ego cõparo eos inutili t're
gignenti spinas & tribulos· ac inuti
les herbas ad ullos usus· que in alti
tudine & colore suo se similant ro
sis & liliis ac aliis utilib; florib; &
herbis utilē sucũ & dulcē fructũ
atq; bonũ odorē ad medicinã ha
bentib; & cõparo eos cupro qđ se
assimilat auro intus deceptionē
& ypocrisin auri habens· qm secđm
hunc modũ hi hoīes ostendunt
se habere similitudinē prudentiũ
uirginũ· intus fallacia & indigna
tione pleni existentes· Unde & co
rã me s̃ ut tepidus uentus cui nec
calor nec frigus ullũ uigorē ha
bet· qa nec uales s̃ in calore animi
sui ut pseuerent in uirginitatis
continentia ut ceperĩt· nec ualent

in frigore mundanæ causæ ut cante
in secularib; reb; ut sibi p(ro)ponunt. Nā
nec extra legē peccāt ut publicani.
nec infra legē ut iniusti. S; in semet
ipsis tepentes nec p(er)fecte iusti nec in
iusti s(un)t. S; ut catulus in mundo & ani
malium abiectus atque in se semp(er) uelit ut mag(is) conforter in
fortitudine etatis sue. sic iste p(o)p(u)l(u)s
p(er)icit in morte quā nec se scit uiuere
aduitā. nec in se intelligit fortitudi
nē uirtutū que s(un)t in domo sapientie.
Vnde & ab ore meo exsufflo eos. q(ui)a
indigni s(un)t aspectu meo si sic in p(er)en
tentes p(er)seuerauerint. Nunc autē o ho
respice in te. Sicut quispiā ho ·ix·
minū tibi thesaurū daret quē te
plurimū diligeret ubiq; diceret lu
crare in hoc & esto diues. ita ut & sciat
q(ui)s ille sit q(ui) t(ibi) thesaurū hunc dedit. te
te oporteret acutissime excogitare
quom(odo) illū multū lucrifaceres dicēs
in temetipso. Thesaurus d(omi)ni mei in
optimo lucro apparere debet in me.
ita ut & ipse laudet(ur) ex hoc. ~~Et cū illū~~
~~multū lucrifaceres dicēs in temetipso.~~
~~Thesaurus d(omi)ni mei in optimo lucro~~
~~apparere debet in me. ita ut & ipse~~
~~laudet(ur) ex hoc.~~ Et cū illū multū hoc
modo augmentatū multiplicares.
bonus rumor exinde ad aures illi(us)
qui tibi ipsū dederat p(er)ueniret. Un
de & ipse ex hoc recordatus tui ma
gis te diligeret. ac maiora dona t(ibi)
conferret. Sic & creator tuus facit.
Ipse dedit t(ibi) thesaurū optimū in
uentute scilicet intellectū ualde di
ligens te quē creatura ipsius es. p(er)

ceptaq; t(ibi) p(er) uerba ab eo constitute le
gis. ut eunde(m) intellectū lucrifacias
in bonis opib; diuesq; sis in uirtutib;.
ita ut ipse bonus dator p(er) hoc dili
gentius cognoscat(ur). Qua p(ro)p(ter) omi
hora te oportet meditari quom(odo)
hoc tā grande donū q(uo)d p(er)cepisti
utile tā eēns quē t(ibi) met ipsi factum
in opib; iusticie splendorē serans
reddat. et te ·quatinus ho(m)i(n)es bono ex
emplo tuo p(ro)uocati d(e)o honorē lau
dis inde exhibeant. Q(uo)d cū multū in
omi iusticia multiplicaueris. laus
& gratiarū actio ad cognitionē d(e)i q(ui)
in sp(irit)u s(an)c(t)o t(ibi) uirtutes has inspirauit
p(er)tinget. unde & ipse in diam grē
sue actr conuertens p(er) dulcedinē
dilectionis sue ~~actr conuertens p(er)~~
~~dulcedinē dilectionis sue actr con~~
~~uertens p(er) dulcedinē dilectionis sue~~
sup(er)habundant(er) magis te faciet ar
dere in amore ipsius. ita ut consola
tione sp(iritu)s s(an)c(t)i repletus sapient(er) omē
q(uo)d bonū ē discernas & maiora op(er)a
bona facias ardentissimo amore
glorificans patrē tuū q(ui) tibi benigne
dedit hec. Verba autē ista oues mee
audiant & quicūq; aures interioris
sp(irit)us habent ea concipiant. q(ui)a m(ihi)
placet ut sic operent(ur) ho(m)i(n)es q(ui) me cog
noscunt & diligunt ut & ipsi in se
metipsis intelligant q(uo)d eis in do
nis sp(iritu)s s(an)c(t)i faciendū sit. S; in eadē
orientali plaga uidi sup(er) pauimentū
p(re)fati edificii corā eodē uirone tres
imagines iuxta se stantes. & illū
deuotissime inspicientes. Contra

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0362
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

aquilonem autem inter circulum illum mag-
num qui de predicto lucido sedente in
throno pretendebatur et inter idem edifi-
cium conspexi quasi rotam in aere pendentem,
et in ea imaginem hominis usque ad pectus
apparentem, et in mundum acutissime
perspicientem. Ante angulum vero eiusdem
edificii ad austrum vergentem imago
alia intra ipsum edificium super pavimentum
apparebat, que se ad predictum iuvenem
cum magna hilaritate converterat.
Et his imaginibus talis similitudo
erat. Ut cetere virtutes quas prius vide-
ram sericis omnes vestiebantur indumentis,
omnes quoque albis velaminibus in capi-
tibus suis obtecte erant, excepta illa
que a dextris medie predictarum trium
stans nudo capite candidos capil-
los habere videbatur. Nulla autem ea-
rum pallio circumamicta fuerat, preter
eandem mediam ipsarum trium que albo
pallio induebatur. Sed tunicis albis omnes
vestiebantur, excepta illa que in rota
apparens tunicam subnigram habebat,
et preter hanc que a sinistris medie
earundem trium assistens tunica palli-
di coloris utebatur. Omnes etiam calciamen-
tis albis indute fuerant, excepta
media ipsarum trium cuius indumenta
pedum nigra videbantur, et diverso
colore depicta. Sed hec dissimilitu-
do fuit in eis. In pectore imaginis
que media fuit trium predictarum si-
bi astantium due fenestelle apparu-
erunt, et super ipsas cervus ad dexteram
eiusdem imaginis versus, ita ut ante-
riores pedes suos super fenestram dex-
teram eiusdem imaginis versus, ~~ita ut an-~~
~~teriores pedes suos super fenestram dex-~~
~~teram~~ et posteriores super sinistram posu-
isset, et se quasi ad currendum coaptas-
set. Et eadem imago dicebat:
Ego sum fortissima columna et non .x.
mobilis levitate instabilitatis,
ita ut a flabro venti possim commove-
ri ut folium arboris quod ab eo commo-
vetur, et huc illuc proicitur. Sed perdurare
debeo in vero lapide qui est verus
filius dei. Et quis prevalet me commove-
re? Quis potest me ledere? Hoc non
poterit fortis aut debilis princeps,
aut nobilis dives aut pauper, quoniam perse-
vero in vero deo qui non commovebitur in
eternum. Nec ego movebor, quia supra
fortissimum fundamentum fundata
sum. Nolo enim esse cum adulantibus, qui
a vento temptationis in omnes vias spar-
guntur, numquam in requie stabilitatis
persistentes, sed semper ad inferiora et de-
teriora cadentes. Sic autem non ego, quoniam
supra firmam petram posita sum. Sed ima-
go que a dextris eius erat, predictum
cervum inspiciens ait: Quemadmo- .xi.
dum desiderat cervus ad fontes aqua-
rum, ita desiderat anima mea ad te deus.
Unde volo transilire montes et col-
les, ac imbecillitatem dulcedinis tran-
sitorie vite, respiciens tantum simpli-
ci corde ad fontem aque vive, quia
ipse innumerabili gloria plenus est,
cuius suavitate nemo saciari potest
tedio saturitatis. Imago autem que
a sinistris eius stabat, ad prefatas fe-
nestellas videns dixit: Semper .xii.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0363
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

aspicio semper teneo lumen verum et certum.
nec cogitando aut suspirando vel
intuendo saciari potero perpetua
dulcedine que est in superno deo. Sed
imago que contra aquilonem in rota
apparuit. in dextra manu virentem
ramusculum habuit. Ipsa vero rota assi
due circum voluebatur. eadem imagine
in ea immobili permanente. In circui
tu autem eiusdem rote scriptum erat. Si quis mi
nistrat me sequatur. et ubi sum ego il
lic et minister meus erit. et in pectore
ipsius imaginis sculptum. Ego sum ho
xiii. stia laudis impuuneus. Et ipsa
imago dicebat. Vincenti dabo ede
re de ligno vite quod est in paradyso
dei mei. quia fons salutis mortem sub
mergens riuulos suos in me trans
fudit. et me virentem in redemptione
fecit. Imago vero que ante angulum ad
austrum respicientem apparebat. tan
ti splendoris in facie erat. ut eam per
fecte intueri non possem. Sed ab utroque
latere suo alas albi coloris habebat.
quarum latitudo longitudinem eiusdem
xiiii. imaginis superabat. Et ait. Quis
tante fortitudinis est. ut temptet deo
repugnare. Et quis huius audacie
est. qui audeat me denudare et cor
rumpere in turpitudine odii et invi
die. Deus iustus est. et vir in sincera po
testate et gloria. Cum semper amplecti vo
lo puro corde et leta facie. semperque
gaudere in omnibus iusticiis eius. Nolo
autem esse mutabilis. sed semper in uno animo
durare. et assidue dominum laudare. Unde
nec diabolus nec malivolus homo
me poterit emollire aut ad hanc rabiem
dolositatis ducere. quin semper imitatrix
pacis in recta unanimitate perseuerem.
Transeunte autem mundo. clarius in cele
sti visione apparebo. Post hec vidi. et
ecce omne pavimentum predicti edificii totum
ut album vitrum apparuit. ex se reddens
splendorem serenissimum. Sed et splendor
lucidi illius sedentis in throno qui omnia hec
mihi demonstrabat. per idem pavimentum
usque in abyssum resplenduit. In circui
tu autem illius de sedente in throno pertensum
et inter hoc edificium. ita tantum apparu
it. et quasi aliquantulum deorsum vergens ita
ut idem edificium exinde velut super mon
tem positum videretur. Et lucidus qui sede
bat in throno. iterum mihi dicebat. Filius dei
viventis natus ex virgine ipse lapis
angularis existens. quem hi reprobaverunt
qui in lege dei ob salutem suam edificare
debuerunt. quod tamen facere recusaverunt
magis diligentes tenebras quam lucem
et mortem quam vitam. potenter in his reg
nat qui tactu spiritus sancti toto annisu in plenitu
dine virtutum et bonorum operum se rapi
xv. entes. Idcirco etiam in summitate orien
talis anguli premonstrati edificii ubi
predicte due partes muri ipsius illa
lucida et lapidea videlicet coniunc
te sunt. quasi septem gradus candidissimi
lapides vides. quoniam in altitudine in
fidei a vero oriente qui lapis angula
ris in divino opere est emanante. ubi
due coniunctiones necessarie mu
nitionis scilicet speculativa scientia
et humanum opus in unanimitate que
tis sibi coherent. ad eundem septenarius

sancti ardentes salubriter semetipsos exterius concitaverunt.
ad interiora spiritus

ascensus candidissime fortitudinis.
plenus rectissima actione existens.
quā d̄s opatr̄ & pficit in homine. ut
in sex dieb; opatus in septimo requieu͂t.
Qui ad lapidē illū magnū sup xvi.
quē p̄fatus lucidus sedens in
throno apparet in modū testudinis
decent̄ aduolui uident̄. q̄a omīs
actio que fide & ope ~~in fide & ope~~ in
fidelib; hominib; pficit̄. timori dn̄i
cui ipse fortissima omīpotentia p̄si
det q̄ cuncta regit auctoritate pui
dentie ipsius dignissimo cōpositio
nis effectu coadunat̄. Unde & xvii.
sup eosdē gradus sedes posita est.
id ē sup opa que d̄s opat̄ in hominib.
firmissimū ptectionis firmamtū re
gimis & adiuuamtis eos. q̄a quicūq;
uult cū eo pseuerare n̄ decidet in er
rore. quō ipse fortissimū sustentacu
lū existit. sup qd̄ omīs iusticia con
stituta ē. Et sup sedē uiuens quidā
sedens. ē constantissimo regimine fi
lius hoīs. filius uidelicet di in omī iu
sticia cū patre & spū scō regnans d̄s
unus. iuuilē & nobilē uultū habens.
quia ipse fortissimus leo destruxit
mortē nobili facie sine peccato scili
cet uisibilis ueniens natus ~~natus~~ ex
uirgine. pallidi tam̄ coloris exi
stens. q̄m cū terenis terenū honorē n̄
quesiuit s; humillim⁹ modicus &
paup in scā humilitate apparuit. xviii.
Unde etiā capillos subnigros usq;
ad scapulas ipsius descendentes
habet. q̄a iudaicus ppl̄s claritatē
fidī que in incarnatione eidē filii
mei demonstrata ē n̄ querens obum
bratus in umbra exterioris intellectus
legis p̄mansit & infidelitē tabuit. or
tus tam̄ in capite iusticie & usq; ad
humerū fortitudinis ubi pfectum
opus in humanitate ipsius filii mei
floruit pueniens in incredulitate
sua finē accepit. Et purpurea tuni
ca indutus ē. q̄m incarnatē sangui
nē suū fundens. hominē q̄ pietate
redemit. Quod autē a capite xix.
suo usq; ad umbilicū t̄ apparet.
hoc ē qd̄ ab incarnatione ipsius
usq; ad p̄sens tēpus. opa que ges
sit in eccl̄a fidelib; manifesta s̄.
s; ab umbilico deorsū obumbratus
tibi aduidendū ē. q̄a illa que a tē
pore hoc usq; ad cōpletionē scli bū
hui⁹ in eadē eccl̄a futura s̄ nec ui
deri nec sciri poterīt. n̄ q̄ntū reue
latione diuina & fide catholica
pcipiunt̄. q̄m maxime chorusca
ones uirtutū que ante nouissimū
diē in hominib; manifestande s̄.
adhuc hominib; incognite latent.
Et ipse respiciens in mundū. q̄a xx.
idē filī di aspectū iudicię suę
dirigens ad hoīes. ppt̄ p̄teritas &
futuras causas dicit fidelissima uer
ba suę admonitionis ad eos. q̄tin⁹
ipsi in sciis eī celestē miliciā intren
tur effugientes picula peccatorum.
& ut fortissime p̄liando sup̄nā fe
licitatē adipiscant̄. in factis suis
contra dicentes penis impiorum. xxi.
Sed qd̄ in eadē orientali plaga
uides sup pauimtū p̄fati edi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0365
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

sicut coram eodem iuvene tres imagines iuxta se stantes et illum devotissime inspicientes: hoc est quod mortui iusticie carnalia desideria deprimentes in dispositione omnipotentis patris apparente filio dei in carne, he tres virtutes in devotione unanimes per virtutem trinitatis constantissime manifestate sunt, ad ipsum dirigentes aspectum suum, quia illum infidelibus hominibus desiderant et querunt. Unde etiam contra aquilonem inter circulum illum magnum qui de predicto lucido sedente in throno protenditur et inter idem edificium conspicis quasi rotam in aere pendentem et in ea imaginem hominis usque ad pectus apparentem et inmundum acutissime perspicientem: quia adversus diabolicas artes inter secretam potestatem et spiritualem edificationem ipsius circuitio iudicie eius in virtutibus hominum quasi in aere pendens et nec potentiam iusticie dei tangens nec opus ipsius in eis firmiter confirmans voluit: in qua perfectio christiana in contemptu mundi usque ad pectus fortitudinis sue apparet, quia virtus hec in robore fortissimi certaminis confidens in deum homines in mundo seculariter conversantes acutissimo intuitu admonitionis sue commonet ut in abiectione terrenorum imitentur precedentis filii dei exemplum constantissima intentione fortiter suspirantes ad ipsum. Ideo etiam ante angulum eiusdem edificii ad austrum vergentem imago alia intra ipsum edificium super pavimentum apparens se ad predictum iuvenem cum magna hilaritate convertit: quoniam ut casus hominis per bonitatem superni patris in ardore fructuositatis restauraretur adiuvans hec virtus in plenitudine divini operis secularia conculcans et in dulcedine sui affectus se aperte manifestans ad filium dei in consortio angelici ordinis cum gaudio fidelium hominum tendit: quia in incarnatione eiusdem salvatoris per supernam virtutem floruit. Sed his imaginibus una similitudo est: quia pari devotione deum manifestant in hominibus qui ipsum in operibus suis concorditer magnificant.

xxiiii. Unde etiam ut cetere virtutes quas prius vidisti sericis omnes vestimentis indute sunt: quoniam in virtutibus suis reliquis virtutibus que tibi superius veracissime demonstrate sunt dissimiles non existunt, sed in leni negotio suavissimi operis fidelium hominum semper ad deum patrem sursum tendentes sunt. Quod autem omnes albis velaminibus in capitibus suis obtecte sunt: hoc est quod simul in candida propositione legalis institutionis cum magna colligatione ante deum caput omnium occupate sunt, ut mulier ante virum suum velari solet, excepta illa que ad dexteram medie predictarum trium stans nudo capite candidos capillos habere videtur: quia eadem in spiritalitate roboris per supernam trinitatem apparentis nulla sollicitudine huius seculi gravata in candore tamen celestis desiderii querit dissolvi et esse cum christo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0366
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

Propterea quod etiam nulla earum pallio cir-
cumamicta est: quoniam ab omni officio ser-
vitutis denudate sunt, per quod ab officio
libertatis sue semper videlicet in celum
aspicere et ad deum anhelare possent
impediri. nichil aliud desideran-
tes nisi quod a terrenis rebus separatum est.
Preter eandem mediam ipsarum trium que
albo pallio induitur: per quod in susten-
tatione divina pulchritudo dis-
creti operis beate legis insinuatur. cum
quo eadem virtus ita circumamicta ob-
tegitur ut homo pallio suo circumdatur.
Sed quod tunicis albis omnes vestiuntur: hoc
est quod in candore bonorum absque nigre-
dine pravorum morum conversantur
qui in nequitiis et viciis obcecati
infidelitatis obtenebrantur. Excepta
illa que in rota apparens tunicam
subnigram habet: quia hec involubi-
litate divine clementie. his actibus cir-
cumdata est que in districtione sua
carni difficiles sunt. Et preter hanc que
a sinistris medie earundem trium as-
sistens tunica pallidi coloris utitur:
ipsa in adversitate per munimentum sum-
me maiestatis ad defensionem sui
circumdata et vallata lacrimabili
merore gemitus operis, in quo flens
et eiulans ad deum semper suspirat. Vn-
de omnes calciamentis albis indute sunt,
quo in morte filii mei lucentes
viam pacis in mentibus hominum parant
quatinus celestia desiderent. Excep-
ta media ipsarum trium cuius indumen-
ta pedum nigra videntur et diverso
colore depicta: quoniam hec sub protectio-
ne dei manens, sed magna scismata
infidelium in irrisione nigredinis
a via veritatis devitantium tolerans,
et tamen recto itinere fidei decorata
in mortificatione filii mei non diffi-
dens, per multas infestationes diabo-
licarum artium ~~et per diversas tribula-
tiones diabolicarum artium~~ et per di-
versas tribulationes morum homi-
num in sua fortitudine et pulchri-
tudine perseverans tendit ad superna.
Sed tamen dissimilitudo est in eis, quia
quamvis unanimes et sibi invicem in
operatione sint adherentes, tamen
suas vires unaqueque in subiectis
sibi hominibus singulariter demonstrat
in fervore superne claritatis. .XXIII.

Vnde imago que media est trium
predictarum sibi astantium decla-
rat constantiam, que columna et mu-
nimen est earum que sibi adherent
virtutum, in medio huius numeri
trinitatem sanctam significantis se
manifestans et hominibus ut in bo-
nis operibus constantes sint ostendens,
quia etiam Christus deus et homo opera sua
que in mundo operatus est bono fi-
ne consummavit. Sic et virtus hec
firmamentum minorum virtutum in
hominibus existens cum magna discipli-
na homines perducit ad deum. Ergo et
in pectore ipsius due fenestelle ap-
parent: quod est in cordibus hominum
manifestatio celestium in duobus
speculis fidei demonstrata, quoniam
divinitas et humanitas in filio dei
credenda est. Per que virtus eadem in

hominib; pfecta a fortitudine rec
titudinis sue n̄ mouebit̄. S; sup
ipsas fenestras ceruus ad dextrã
eiusdē imaginis uersus apparet.
q̄a sup fide hanc q̄d filī dī ds̄ &
homo credit̄ ipse p credulitatē fi
delis ppli firmissime ponit̄. cū pcur
sū uelocitatis sue celeste desideriū
designans ad dextrã constantie
uenit. q̄m uita ẽtna inpseuerantia
boni opis reppit̄. ita ut anterio
res pedes suos sup fenestrã dextrã
& posteriores sup sinistrã ponat.
quia q̄d ipse uerus ds̄ sit nec inm̄
quillitate fidi contēpnendū. aut
q̄d uerus homo sit nec inc̄ de fidi
inpugnatione abullo dm̄ uera
citer diligentię diffidendū ē. Unde
& se q̄si ad currendū coaptat. q̄m
saluatio animarū in cursu eĭ rep
ta ē. cū ipse in magnis dolorib; p
petans ad passionē crucis uitã in
ueritate pseuerantib; contulit. ut
& uirtus hec in uerbis sue confessi
xx·iiij· onis supra designat. S ed scdā
imago que ad dextris eĭ ē celeste
desideriū pfigurat. in celū semp
aspiciens & ad saluationē tendens.
p q̄d constantia p spiritatē caducor
n̄ appetens. magis felicitatē eīnor
desiderat. Qua ppt̄ & pdictū cer
uū inspicit. q̄a filiū dī in lucidissi
mo ope suo assidue attendens in
dulcissimis amplexib; illius satura
ri n̄ poterit. quēadmodū & supi
in locutione desiderii sui affir
xx·v· mat. T ertia autē imago asini

stris eĭ stans ostendit cōpunctionē cor
dis atq; recordatione inĭus assidua
contritione exiliū suū gementē & plo
rantē. cuĭ beata effusione constantia
contrarietatē sinistre partis que pdi
cio anime ē declinans. ad uitã de mor
te festinat. Unde etiã ad psatas fene
stellas uidet. q̄m in cordib; fideliū
omnē intentionē suã ad filiū dī tam
in humanitate q̄m in diuinitate reg
nantē intendens eĭ dulcedine conti
nua uisione pfrui delectat̄. sicut etiã
uerbis suis ut pdictū ē apta manife
xx·vj· statione demonstrat. S ed imago
que contra aq̄lonē in rota apparet
pfectionē xp̄i & contēptū mundi
ptendit. q̄a plenitudo uirtutū in
abiectione sclarū p filiū dī apussi
me declarata ē. q̄ inter hoīes conuer
satus terenis n̄ inhians. imitatores su
os fortit̄ ad celestia toto ardore cō
monuit anhelare. Que in dextra ma
nu uirentē ramusculū habet. q̄m in
felicitate saluationis aīe opus uiri
dissimi & pulcherrimi germinis bea
tarū uirtutū q̄d ex spiratione sp̄s
scī pfusū ē continet. Qua ppt̄ & ipsa
rota assidue circū uoluit̄ eadē ima
gine in ea immobili pmanente. q̄a
media dī pia cōpassione se ad hoīes
flectens. & miseriis eor cōpatiens. se
querentib; semp flexibilis ē. pfectio
ne xp̄i in contēptu mundi nullã mo
bilitatē instabilitatis habentē. s; semp
ad ea tendentē que s̄ sine ulla mu
tabilitatis offensione. Q̄d autē in cir
cuitu eiusdē rote scriptū ē si q̄s mihi

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0368
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ministrat me sequatur· & ubi sū ego·
illic & minister meus erit· hoc ē qd ubiq;
flexibilis invidia di hoc continet in
se qd quicūq; filio di obsequiū exhi
buerit exemplū ei imitando in cele
sti beatitudine gaudebit· cū ipso
consortiū sine fine adeptus angelor.
Unde etiā in pectore ipsius imaginis
sculptū apparet· ego sū hostia lau
dis impuncus· qa xpc sapientiā con
tēptū docens sclarium p secretū consi
lii sui cordib; elector suor insinuat
qd ipsū omis fidelis aīa hostiā patris
oblatū in ligno crucis intima devo
tione veneratur & adorat· cū etiā in
toto terrarū orbe glam & laudē eius
vox & lingua omniū fideliū ppt
remunerationē vite n cessat resona
re· ut etiā ipsa in supdicta locutio
ne sua apte ppalat· Imago vero ·xx·vii·
que ante angulū ad austrū respici
ente apparet significat concordiā·
rabiē malignor spirituū fugientē·
s; consortiū beator angelor amplec
tentē· cū ipsa ob amorē di scissuras
infideliū devitat & adunionē ppe
tue pacis anhelat· Unde & tanti splen
doris in facie ē· ut eā pfecte intueri
n possis· qm mortifero odio & invi
dia carens· maiorē claritatē in ani
mab; hominū parat qm mortalis
mens cape valeat fragili corpore
gravata· S; qd ab utroq; latere
suo ala albi coloris habet quarū
latitudo longitudinē eidē ima
ginis superat· hoc ē qd & in pspis &
in adūsis ad sudorē iusti laboris
se coniungentib; eadē virtus ptec
tionē sue candidissime bonitatis
extendens· plus quippe in latitu
dine expansionis sue quā possi
det in caritate supnor tenet· quā
in longitudine nascentis humani
generis habeat· qa finito mundo
ipsa sup celos celor volans· magis
tunc quā nc in claritate sua ap
parebit· ubi nichil terrenū nichilq;
caducū queritur· s; qd celeste & etē
nū ē dulcissima amplexione ama
tur & ubi oīa clara atq; leta p
durabunt absterssa omi nebula
iniquitatis· quemadmodū & in
verbis pfessionis ipsius virtutis
fideliter denunciatur· ·xx·viii·
Quod vero vides pavimentū pdic
ti edificii totū ut albū vi
trū apparens· & ex se
reddens splendorē serenissimū·
hoc ē qd fortitudo vere fidei por
tans et explanans opus & civita
tē di· tota in candore & in specu
lo simplicitatis purissima & pla
nissima ē· eadē fide cū omib; opib;
ad se ptinentib; in ipsa civitate
di vigilante & edificante quati
nus ds in initio bonor opū ho
minū p splendorē serenissime
intentionis tangatur & in fine eor
p salvatione anime acutissime
cognoscatur· qa pfecta opatione fi
des ipsa ostendit· qua devotione
quequ; aīa dm quesivit· ·xx·viiii·
Unde & splendor lucidi illi
sedentis in throno q oīa hec

tibi demonstrat p(er) fide(m) pauimentu(m) usq(ue)
in abyssu(m) resplendet. qu(on)i(am) gr(ati)a om xxxi.
nipotentis d(e)i cuncta regentis (et)
om(n)ia que in hac uisione cognoscis
tibi manifestantis. p(er) fortitudine(m)
fidei diabolu(m) in p(er)dicione mortis
ad nichilu(m) redegit. Quoniam d(omin)us ser-
pente(m) antiquu(m) (et) morte(m) eterne p(er)di-
cionis p(er) purissima(m) fide(m) que e(st) in re-
generatione sp(iritu)s (et) aque deiecit
in p(ro)fundu(m) p(er)petue confusionis for-
titer p(er)transiens tenebras infideli-
tatis. cu(m) filius d(e)i fideles suos ad-
monuit. ut uerba doctrine sue
ab ipso accepta in mundu(m) emitte-
xxx. rent. Sed q(uo)d inter circulu(m) illu(m)
desedente(m) in throno p(ro)tensu(m). (et) int(er)
hoc edificiu(m) tanta tantu(m) appareret.
(et) quasi aliq(uo)d tantulu(m) deorsu(m) uer-
gens. ita ut id(e)m edificiu(m) ex eade(m)
uelut sup(er) monte(m) positu(m) uideret(ur).
hoc e(st) q(uo)d inter fortitudine(m) pote-
statis omnipot(entis) d(e)i (et) inter electu(m) op(us)
bonitatis ipsius plurimi ho(m)i(n)es s(unt).
qui uera(m) fide(m) abnegantes magis
temporalia qua(m) eterna sectant(ur). ut s(unt)
pagani iudei ac falsi x(ri)piani sep(er)
de malo in malu(m) descendentes.
nec in caducis reb(us) speculu(m) catho-
lice fidei sursu(m) aspicientes. s(ed) ma-
gis in uoluptatib(us) suis prauitati op(er)a
in p(ro)fundu(m) peccator(um) p(er)trahere la-
borantes. ita ut maximu(m) (et) pul-
cherrimu(m) opus d(e)i inter tenebras
hui(us) infelicitatis. om(n)i(bus) hominib(us) il-
lud querentib(us) in altitudine su(m)me
bonitatis palam appareat. ut ioh(anne)s

dilectus eu(an)g(e)lista in reuelatione diui-
na testat(ur) dicens. Et sustulit me
in sp(irit)u in monte(m) magnu(m) et altu(m). Et
ostendit m(ihi) ciuitate(m) s(an)c(t)am ier(usa)l(e)m des-
cendente(m) de celo. habente(m) claritate(m)
d(e)i. Hoc tale e(st). Sp(iritu)s eleuat sp(iritu)m. Quoniam
In uirtute sua sp(iritu)s s(an)c(tu)s trahit hominis
mente(m) deponderе carnis. ut possit
uolare in uisione oculor(um) sp(iritu)s illius
qui in(teri)ora uidet n(on) obscuratus ce-
citate carnaliu(m) uoluptatu(m). Quid e(st)
hoc. Scilicet sp(iritu)s s(an)c(tu)s sursu(m) eleuat
sp(iritu)m ho(min)is admonente(m) celestiu(m) deside-
rior(um). ut p(er)spicue considerare ualeat
op(er)a op(er)andi que in sp(irit)u p(er)agenda s(un)t.
q(uo)d e(st) magnitudo op(er)u(m) d(e)i cui mille
artes diabolici op(er)is substrate s(un)t. ita
q(uo)d eas d(omi)nat(ur) sic(ut) mons planiciem t(er)re
p(re)fert(ur). (et) q(uo)d inmobile fundamentu(m)
est sicut mons q(ui) de loco suo n(on) tran-
sit. tante eti(am) altitudinis existens
q(uo)d mortalis homo eam in sensu suo
enarrare n(on) possit. q(ui)a omne(m) huma-
na(m) prudentia(m) sup(er)excellit que de
t(er)renis m(en)tib(us) t(er)renaru(m) q(ue)stionu(m) ascen-
dit. Et sic fideli (et) s(an)c(t)e a(n)i(m)e op(er)a sp(iritu)s
ostendunt(ur). sic(ut) eti(am) celestis ier(usa)l(e)m si-
ne ope manuu(m) carnis p(er) opus a sp(irit)u
s(an)c(t)o datu(m) sp(irit)ualit(er) edificanda e(st). ita
magnitudine (et) altitudine s(an)c(t)or(um)
op(er)u(m) in sp(irit)u apparente. ut eade(m) ci-
uitas in op(er)ib(us) bonis que tactu sp(iritu)s
s(an)c(t)i fiunt in ho(min)ib(us) adornabit(ur). q(uonia)m
ipsa sic supra monte(m) posita et in
innumerosis edificationib(us) edifica-
ta. uiuis nobilissimos lapides q(ui) s(an)c(t)e
a(n)i(m)e in uisione pacis s(un)t colligit. ab

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0370
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

om̄i putredine peccati purgatos.
Unde etiā cū ipsis p̄ciosis lapidib;
ut aurū fulget. q̄a in bonis hoīb;
sapientia opus sue claritatis demon
strat. S; eadē opa in rectitudine in
sticie pacta. cū quib; etiā ipsa cele
stis ierl̄m adornata pficit̄. unde ex
orta uenerit̄. Uidelicet de altitudi
ne celi. q̄m ut ros de nubib; descen
dit. & t̄ram humore suo pfundit. sic
bona opa a dō in homines descen
dunt & infusione sp̄c sci̅ rigant̄. ita
q̄d fidelis ħo bonū & suaue fructū
generans consorciū supne ciuitatis
adipiscit̄. Sic ḡ celestia opa p donū
sp̄c sci̅ de celo in hoīes uenientia. ha
bent claritatē in ipso aq̄ etiā etna
nauerit̄. Quom̄. Quia claritas dī in
bonis opib; iustoꝝ hominū fulget.
ita q̄d ipse tanto ardencius intra
cognoscit̄ adorat̄. & colit̄. p q̄s uir
tutes eadē scā ciuitas in ornamentis
suis decorat̄. q̄a homo adiutorio
dī bona opa faciens. cū innumera
bilib; mirabilib; suis ueneat̄. Et sic ē
reuelatio p oculos sp̄c uisa & cogni
ta. ut inspiratione sp̄c sci̅ recta opa
in hoīb; pacta corā dō in supnis ap
parent. Itaq; ut p̄monstraui ē .xxx.ii.
ds̄ opat̄ ab oriente & septentrione
& ab occidente ad meridiē. ubi p fi
liū suū in dilectione eccl̄ę om̄e q̄d
ante constitutionē mundi p̄desti
natū fuerat ad effectū illū pducit.
qui nouissimus dies ē. sicut etiā
hoc opus suū p se educens illud cū
p̄dictis in mistica designatione

uirib; & uirtutib; confirmauī & or
nauī atq; in sūma pfectione cōpleuī
reducit ad semet ipsū. Quom̄. Iusticia
iuste actionis post casū ade designa
ta in noe. ad nouissimū diē tendit
multis miraculis circūuallata que
ds̄ in electis suis p diuersa t̄pora de
monstrare n̄ cessauit. ut ex ratione
in noe. & in ostensione in abrahā &
in moyse. & in opatione in filio suo.
Quom̄. Ante t̄pora in corde celestis
patris erat q̄d filiū suū in fine t̄
porū p tota salute & redemptione
p dm̄ hoīs mittere uoluit in mun
dū. qui natus ex uirgine om̄ia que
antiqui sci̅ sp̄u scō repleti p̄dixe
rant. pfecto ope cōpleuit. uelut
brachiū hoīs se primū flectit ad
opus & ut deinde manus opat̄.
Quid ē hoc. Iusticia uidelicet iu
sto iudicio dī. cū adā de t̄ra flo
ridātis p̄iectus ē cepit primū
in noe moueri ut in prima iunctu
ra humeri ita tendens ad fortiora
in abrahā & in moyse q̄si ad flex
ibiliorē scd̄am iuncturā brachii.
sic tandē p ueniens ad pfectū op̄
in filio dī p quē oīa signa & p̄co
nia ueti̅s legis apto ope cōpleta
s̄. & p quē om̄s uirtutes cū quib;
celestis ierl̄m in filiis suis adorna
bit̄. certissima declaratione in re
generatione sp̄c & aque mani
festate s̄. ut manus in digitis su
is opus q̄d opat̄ ad pfectā osten
sionē pducit. Hoc m̄ opus meū
ad gl̄am meā & actuā confusio

nē pficio o diabole. ē pfortitudinē
brachii mei oppositus inaquilone
inseptentrione & inoccidente. nec
ñ etiā secdm solis cursū tibi resistens
aboriente & a meridie ita se sub
uertens inoccidente quatin9 in
omī parte confusus sis. q̃a inecclā
mea que mons ē fortitudinis ad
initiū tuū o turpissime falsator
facio op9 iusticie & sc̃itatis. ita ut
tu deiectus omnino int̄ eas q̄ uo
lebas ut plebs mea int̄iret. Qui aū
acutas aures int̄ioris intellectus
habet. hic inardente amore specu
li mei aduerba hec anhelet. & ea
inconsciencia animi sui c̄scribat.

xi. Visio tertie partis.

Post ea uidi ad aq̃lonē.

& ecce ibi q̃nq3 bestię stabant. qua
rū una erat ut canis igneus s3 ñ ar
dens. una ut leo fului coloris. alia
ut equus pallidus. alia ut niger
porcus. alia ut lupus griseus. sic ad
occidentē uertentes. Et ibi inocci
dente corā eisdē bestiis. uelut q̃dā
collis q̃nq3 apices habens apparu
it. ita ut ab ore cuiusq3 bestię fu
nis unus adqueq3 apicē eiusdē col
lis extensus eēt. omīs subnigri co
loris. pret̄ funē illū q̃ abore lupi
tendebat̄. q̃ ex parte niger & ex
parte alb3 uidebat̄. Et ecce inori
ente iuuenē illū quē prius sup an
gulū coniunctionis p̄dicti lucidi
& lapidei muri p̄fati edificii pur
purea tunica indutū uiderā sup
eundē angulū iterū uidi s3 nc̄ ab
umbilico suo deorsū m̄ apparentē.
ita uidelicet ut ab umbilico usq3
adlocū illū ubi uir discernit̄ q̃si
aurora fulgeret ibidē uelut lira
cū cordis suis intransuersū iacente.
& ab ipso loco usq3 ad m̄surā duo♃
digito♃ transposito♃ supi9 tangen
te talū suū umbrosus eēt. ac ut ab
eadē m̄sura supi9 tangente talū.
ꝑ totos pedes suos lacte candidior
appareret. S3 & illa muliebris ima
go quā ante altare q̃d ē ante ocu
los dī prius conspexerā. nc̄ etiā m̄
ibidē iterū ostensa ē. ita tam̄ q̃d
eā modo etiā ab umbilico uentris
sui deorsū uiderē. Nā ab umbili
co suo usq3 adlocū illū. ubi mu
lier cognoscit̄. uarias & squamo
sas maculas habebat. In eodē aū
loco muliebris cognitionis mon
struosū & nigerrimū caput appa
ruit igneos oculos & aures ut au
res asini. & nares & os ut nares &
ut os leonis habens ac magno hia
tu frendens. & uelut ferreos ac
horribiles dentes horribilit̄ acu
ens. S3 ab eodē capite usq3 ad ge
nua sua eadē imago alba & ru
bea & uelut multa contritione
tunsa erat. ab ipsis aūt genib3
usq3 ad duas bonas que ptrans
uersū supi9 tangentes talū albe

R̸ in fine. nonę uisionis.

uidebant̄ sanguinea apparebat.
Et ecce idē monstruosū caput se
tanto fragore a loco suo dissoluit.
qđ omis eadē muliebris imago
in omib; mēbris suis inde concute
ret. & uelut magna massa mul
ti stercoris ipsi capiti coniuncta
ē. unde illud sup quenda montē
se eleuans altitudinē celo℞ ascen
dere temptauit. Et ecce uelut ictꝰ
tonitrui repente ueniens idē ca
put tanta fortitudine repcussit.
qđ & de monte eodē cecidit & qđ
spm suū in morte emisit. Unde
subito fetens nebula ipsū montē
totū cōphendit. in qua idē ca
put tanta sorde inuolutū ē ut
astantes ppli in maximū t'rorē mit
terent. ipsa aute nebula circa
eundē monte aliqtulū diutꝰ
immorante. Qđ astans ppls cernēs.
multo timore concussus ad inuicē
dicebat. Heu heu qđ hoc ē. Qđ ui
det̄ nobis hoc fuisse. Ach nos mi
seros. qs nos iuuabit. Aut qs nos
liberabit. Nescimus eni quomo de
cepti sum̄. Omps ds. miserere no
bis. Reuertam igit̄ ppere ut ista
menti euglii xpi. qm ach ach a
mare decepti sum̄. Et ecce. pedes
pfate muliebris imaginis candi
di apparuert. splendore sup
splendore solis reddentes. Audi
uiq; uocē de celo m̄ dicentē. pmū
Quā uis omia que in t'ra s̄ ad
finē sui tendant. ita qđ
mundus in defectu uirtꝰ
suarū positus ad occasū sui mul
tis erumnis & calamitatib; opps
sus incuruet. tam sponsa filii mei
tā a p'nuncus filii pdicionis. qm
ab ipso pditore in filius suis mul
tū fatigata nequaquā conteret.
quāuis ab eis multū inpugnet.
cū ipsa in fine selo℞ robustior et
ualidior exurgens pulchrior
& clarior reddat. quanī hoc m̄
ad amplexus dilecti sui suauius
& dulcius pcedat. Qđ & hec uisio
qm certus mistice designat. Uides
eni ad aquilone & ecce ibi qnq;
bestie stant. que s̄ in carnalib;
desideriis quib; macula peccati
n̄ de ē qnq; ferocissimi cursus
tēporaliū regno℞ feruent in se
bachantes. Quarū una ē ut
canis igneus s; n̄ ardens. qa cur .ij.
sus tempo℞ illo℞ hoies sue consti
tutionis mordaces habebit. in
sua qđe estimatione uelut ignis
apparentes s; iusticia di n̄ ar
dentes. Et una ut leo fului co .iij.
loris ē. qm cursus ille bellicosos
hoies sustinebit. multa qđe bel
la mouentes s; in eis rectitudinē
di n̄ inspicientes. qa in fului co
lore regna illa incipient fatiga
tione debilitatis incurrere. .iiij.
Alia autē autē ut equus palli
dus. qa tēpora illa hoies in
diluuio peccati lasciuos & iniue
locitate uoluptatis sue opatio
nē bonarū uirtutū transilien
tes pducunt. ubi tunc cor reg

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0373
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

norum illorum in pallore ruine sue con-
fringitur, quoniam ruborem fortitudinis
V. sue iam perdet. Sed alia ut niger
porcus, quoniam cursus ille rectores
magnam nigredinem tristicie in se-
metipsis facientes habet, et se lu-
to inmundicie involventes, vi-
delicet divinam legem in multis con-
trarietatibus fornicationum et aliorum
similium malorum postponentes, ac
multa scismata divinorum preceptorum
VI. in scientiate machinantes. Alia vero
ut lupus griseus, quia illa tempora
habebunt homines multas rapinas
tam in potestatibus quam in religiosis suc-
cessibus sibimetipsis inferentes,
cum in his certaminibus nec nigros
nec albos, sed velut griseos in ver-
suciis suis se ostendentes, capita
regnorum illorum ea dividentes de-
iciunt. Quo tunc veniet tempus irre-
titionis multarum animarum, ubi
error errorum ab inferno usque ad
celum erigitur, ita quod filii lucis tor-
culari martyriorum suorum impo-
nuntur, filium Dei non negantes, sed fi-
lium perditionis abicientes, qui
diabolicis artibus voluntates su-
as perficere temptabit. Et hee bestie
se ad occidentem vertunt, quoniam
hec caduca tempora cum occiden-
te sole cadunt, quia sicut ille oritur
et occidit, ita etiam faciunt ho-
mines, cum hic nascuntur et cum ille
VII. moriuntur. Inde etiam ibi in occi-
dente coram eisdem bestiis velut
quidam collis quinque apices habens
appareat, quia in carnalibus concu-
piscentiis in ipsis excursibus dis-
posita potestas quinque altitudi-
num perpalata ostenditur, ita ut a-
bore cuiusque bestie funis unus ad
quemque apicem eiusdem collis extentus
sit, quoniam ab initio eorundem temporum
tenor perplexitatis ad quamque altitu-
dinem disposite potestatis pertendit.
Omnis subnigri coloris preter funem
illum qui ab ore lupi tenditur, qui ex par-
te niger et ex parte albus videtur,
quia iste perplexitates sunt in varietate
contumacie voluptatis hominum,
tenore illo qui inucrocitate rapine
positus est in parte nigredinis mul-
tas iniquitates pertendente, ita tamen
quod ex ipsa hi in multo candore
iusticie procedunt, qui torrentibus mi-
raculis filio perditionis ut ipsi re-
sistant occurrent, quemadmodum
servus meus Iob de iusto viro iusti-
ciam faciente ostendit dicens: VIII.
Innocens contra hypocritam sus-
citabitur, et tenebit iustus viam
suam, et mundis manibus addet for-
titudinem. Hoc tale est: Qui innocens
est sanguinei operis, id est homicidii
et fornicationis et similium malorum
operum, velut ardens scintilla con-
tra illum excitatur qui semper in operibus suis
mentitur. Quomodo? Quia ille mel no-
minat sed venenum devorat, et ami-
cum vocat quem sic inimicum suffocat,
videlicet cum dulcia verba sonat
sed intus se maliciam habet, et cum ami-
co blande loquitur sed cum insidiis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0374
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

occidit. S; q̇ habet uirgā indigna
peccora a se ipso fugans ex recto iu
nere cordis sui habet. etiā clara iu
nera corā fulgente sole. qm̄ ipse
clara scintilla & clara lux in dō sus
citat̄. q̄si fulgens facula. atq; ita
fortissimis purissimisq; opib; se
circūferens ipsis apponit fortē
loricā & incidentē gladiū. a se
etiā uicia expellens & uirtutes si
bi concilians. Qua ppt̄ etiā in ·ix·
oriente inuenē illū quē pri sup
angulū coniunctionis p̄dicti luci
di & lapidei muri p̄fati edificii
purpurea tunica indutū uideras
sup eundē angulū iterū uides. q̇a
oriens iusticie fili' hoīs p̄sidens
fortitudini coniunctionis specu
latiue sciencie & humano opi bo
nitate patis sursū edificante. ubi
idē fili' hoīs in uoluntate patis sui
sanguinē suū p salute mundi fu
dit. ut t̄ p̄monstratū ē. ibi ipse &
modo sedens in eadē altitudinē
ad confirmationē ueritatis t̄ de
nuo p mysteria miraculoꝝ suoꝝ
manifestat̄. sic tam̄ ut nē ab um
bilico suo deorsū t̄ appareat. qm̄
a fortitudine menbroꝝ suoꝝ q̄d ē
electoꝝ ipsi. ubi modo ipse spon
sus eccl̄e uiget usq; ad cōpletionē
eorundē m̄broꝝ ipsius multa ad
miranda & obscura signa uides.
ita uidelicet ut ab umbilico usq;
ad locū illū ubi uir discernit̄
q̄si aurora fulgeat. q̇a a pfectio
ne illa cū iā fidelia m̄bra sua p

fectionē fortitudinis habent. usq;
ad tēpus filii pdicionis q̇ se uirū
uirtutis eē simulabit. in rectitudi
ne se deuote colentiū fulgorē iu
sticie demonstrabit. Unde & ibidē
uelut lira cū cordis suis inmansuet
sū iacet. q̄d ē in psecutione illa q̄
fili' iniq̇tatis multos cruciat̄. elec
tis infert gaudiū canticoꝝ. eoꝝ q̄
iā ppt̄ dira tormīta. que in corpo
rib; suis paciunt̄. a corporalib; nex
ib; soluunt̄. ad requiē t̄nseuntes.
Sed ab ipso loco usq; ad m̄surā ·x·
duoꝝ digitoꝝ t̄nspositoꝝ sup'
tangentē talū suū umbrosus ē.
qm̄ a psecutione hac qm̄ fideles
a filio diaboli passuri s̄. usq; ad
doctrinā duoꝝ testiū scilicet enoch
& helie t̄rena despicientiū & ad sup
na desideria labores suos ponen
tiū fides ecclastice institutionis
uelut in dubio habenda ē hoīb;
multo merore dicentib; Quid ē
q̄d dicit̄ de ihū. ūerū ē an non. ·xi·
Sed ab eadē m̄sura sup' tan
gente talū p totos pedes suos
lacte candidior apparet. q̄d ē a
testimonio eorundē testiū ēt̄ia
p̄mia expectantiū. filio pdicio
nis deuicto. fili' hoīs ante finē mun
di in catholica fide candidissim'
& pulcherrim' fulgebit. ita q̄d t̄c
palā ueritas p ipsū cognoscet̄. &
q̄d falsitas in filio iniquitatis p
oīa abiciet̄. ut & dauid seruus
m̄s testat̄ ubi dic̄. Rex u̇ leta ·xij·
bit̄ in dō laudabunt̄ oms q̇ iurant

in eo, quia obstructum est os loquentium
iniqua. Hoc tale est: profunda scientia
que est magna statura in homine, scili-
cet pulchram formam linguarum homi-
num voluntate et dispositione dei
tangens strenue symphonizabat
in altari dei quia deum novit, et beatum
in laudibus sonantium mirum cursum
torrens inter verba in purissimo
fonte fortissimi dominatoris facien-
tes, cum in perdito tempore destruuntur
hiatus sibilorum diabolicarum artium
que mentes hominum turpiter inficiunt.
xiii. Sed et illa muliebris imago quam
sante altare quod est ante oculos
dei prius conspexeras, nunc etiam tibi
de iterum ostenditur, quia sponsa filii
dei purissimis orationibus sanctorum instans
et eas superne ingressioni secundum quod tibi
premonstratum est devotissime offerens,
nunc etiam tibi in easdem sacramentis passer-
tione iustitie declaratur. Ita tamen quod
tamen nunc etiam ab umbilico ventris sui de-
orsum videas, quoniam ipsa apertione
illa quam nunc ecclesiastica dignitate pre-
hibet usque ad plenitudinem filiorum ip-
sius multis miraculorum misteriis ad-
unitionem multorum tibi manifestatur.
Nam ab umbilico suo usque ad locum
illum ubi mulier cognoscitur varias
et squamosas maculas habet,
quod est a fortitudine illa qua nunc in
filiis suis digne et laudabiliter in-
gerit usque ad tempus illud ubi filius
perditionis artes illas quas diabolus
prime mulieri immisit perficere co-
nabitur: varietatem et duritiam in

obiectionis multorum vitiorum tam in for-
nicatoriis quoniam in mortiferis et rapa-
cibus malis lamentabiliter et miserabi-
liter sustinebit. Quomodo? Quoniam hi qui eam
diligere deberent eam acriter perse-
quentur. xiiii. Vnde etiam in eodem loco
muliebris cognitionis monstruo-
sum et nigerrimum caput apparet,
quia cum artibus prime seductionis in
monstruosis turpitudinibus et in
nigerrimis iniquitatibus perditionis
filius insaniens veniet: igneos et
oculos et aures ut aures asini et
nares et os ut nares et ut os leonis
habens, cum furibundos actus nequis-
simi ignis et turpissimos sonitus
contradictionis deum abnegari faci-
ens hominibus immittet, ita pessimum feto-
rem sensibus eorum infundens ac crude-
lissima rapacitate ecclesiastica insti-
tuta dilanians, scilicet magno hia-
tu frendens et velut ferreos ac hor-
ribiles dentes horribiliter acuens,
quoniam voracissimo rictu vitiorum for-
titudinem et insaniam mordacitatis
sue sibi consentientibus pessime in-
figit. xv. Et ab eodem capite usque ad
genua sua eadem imago alba et
rubea et velut multa contritio-
ne tunsa est, quoniam pessima decepti-
one qua idem filius perditionis homines
primum blande et leniter seducere
conabitur usque ad tempus illud cum col-
lam crudeliter inflectere et incurvare
temptabit, ecclesia in filiis suis albe-
dinem vere fidei, sed in ipsa angustia
sanguinei stuporis ac maximas

Aerumnas dIūsarū passionū sustinebīt.
Ab ipsis aūt gentib; usq; ad duas · xvi ·
et bonas que pͥm suersū supͥ tan
gentes talū albe uiderīt̄ sanguinea
apparet· qͣ cū iā uelut motionē
oppssionis sue sustinuerīt usq;
ad duos testes ueritatis q̇ ecclām
fortissime continebunt iā circa
consūmationē mundi candorē in
ficie et rectitudinis ostendentes
scelератissimas psecutiones et cru
delissimas effusiones sanguinis
in his qui eundē pditorē contēp
serint pacient̄· Quid ē hoc· Cū fili
pdicionis in contraria doctrina
sua iā fiduciā et fortitudinē fal
lacitē confortatus acceptit· tē et eccla
in cursu festinationis sue nobilis
suo sanguine pfundet̄· ubi et
ipsa tē plenit̄ iā celeste habitacu
lū construet̄· Nā uos o platae
iersm tē in optimo auro p san
guinē scōꝝ fulgebitis· qͣ dia
bolus tē extinguet̄ qm̄ in bra
supni regis psecutus ē· ita qd ipse de
magno t̄rore suo adnihilū redigēt̄·
Sed uos hoīes q̇ in ipsis habitare de · xvii ·
sideratis· illū fugite· et dm̄ qui
uos creauit adorate· In sex enī dieb;
pfecit ds opa sua· et in septimo req̄
euit ab ope suo· Qd ē hoc· Sex dies
sex numeri sclī s̄· s; in sexto noua
miracula mundo edita s̄· ut enā
in sexto die ds opa sua cōpleuit·
Nunc autē mundus in septimo nu
mero sclī ante nouissimū diē ē·
sicut in die septimo· Quomō ꝑphete

uoces suas cōpleuerūt· filius enā mīs
uoluntatē meā in mundo pfecit·
et apte euglm in toto mundo pdi
catū ē· s; et hoc pt̄pus t̄poꝝ pleni
numeri et p plus t̄poꝝ annoꝝ eīdē
pleni numeri· quā uis in multa
diuersitate morū hominū· tam
p me bene fundatū psistit· · xviii ·
Sed nec catholica fides in pplis
uacillat et euglm in eisdē hoīb;
claudicat· fortissima enā uolumi
na que pbatissimi doctores multo
studio enucleauerant in turpi tedio
diffluunt et cib; uitę diuinarū
scripturarū iā tepefactus ē· unde
nc loquor p̄ n̄ loquentē hominē
de scripturis· nec edoctū de t̄reno
magistro· s; ego q̇ sū dico p eū noua
secreta et multa mystica· que hac
tenus in uoluminib; latuerūt· uelut
homo facit q̇ limū sibi pͥmū cōpo
nit et deinde exeo qsq; formas scdm
uoluntatē suā discernit· O fruc · xix ·
tuosi doctores boni lucri· aīās urās
redimite et hunc sermonē fortitē
clamate nec ad ipsū increduli esto
te qͣ si illū spernitis· n̄ illū· s; me q̇
uerax sū contēpnitis· Vos naq; pplm
meū sub lege mea nutrire debetis·
habentes curā ~~usq; ad pͥ finitū t̄p~~
~~illius curationis cū deficiet omīs cura~~
usq; ad pͥ finitū t̄pus illius curatio
nis cū deficiet oīs cura omniū laboꝝ·
S; de hoc t̄pore habetis t̄pora tē
porū pͥfixa pͥdestinationis· ad t̄pus
illud currentes in quo filius pdicio
nis ueniet· Conualescite g̊ et confor-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0377
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

tamini electi mei p̄caueritis ne in la
queū mortis cadatis. S; uictoriosissi xxii.
mū uexillū hoꝝ sermonū eleuat &
sup filiū iniq̇tatis ruit. Nā incerto
re seminarū illarū. que p̄currunt
& subsequunt̄ filiū pdicionis. quē
uos antixp̄m nominatis. uestigia
illi⁹ imitamini q̇ uos ita uertatis
edocuit. cū in carne in mundo cū
magna humilitate & n̄ cū supbia
apparuit. Audite g̃ & intelligite.
xx. Xp̄c enī dicit eccl'e. de tēpore no
uissimi erroris. Mors irruet in
eccl'am in ipsa hora cū in fine tēpoꝝ xxiii.
maledictus maledictionis ueniet.
qui ē maledictio maledictionū. uc
lut filius mis in eugl'o de ciuitate
pessimi erroris testat̄ dicens.
xxi. Et tu capharnaū. nūquid usq;
in celū exaltaberis. Usq; in in
fernū descendes. Hoc tale ē. Tu an
trū iniq̇tatis. fossa absconsionis ex
istens. alas simulationis ẏpocri
tarū habens. quoniā in excelso pa
rietū stare posses cū oculus tuus
nequicias uicioꝝ inspiciat. que
ardens lum̄ fetore abscondunt
dicentes. q̇ similis ē patricide in
ipocrisi. quē stulti dn̄atorē nom
nāt. Nūq̇d celū in miraculis sig
norū habebis. cū digitū tuū tar
taro intingis. Quoniā. Opa tua fun
dū inferni peciit. in ei⁹ uoragine
te absorpta iacebis. ita qd etiā ide
infernus fetore illū euomet. in q̇
mundus amaritudinē mortis in
pditore pdicionū uidebit. S; ca
put sine uentre & absq; ceteris mbris
ēē n̄ debet. Caput eccl'e filius di
est. uent̄ & cetera m̄bra que sequunt̄
eccl'a cū filiis suis ē. Eccl'a autē n̄dū
in m̄bris & in filiis suis pfecta ē. S;
in nouissimo die cū numerus electoꝝ
implebit̄. tc̄ & eccl'a plena ē. S; &
tunc in ultimo die turbatio orbis
t̄rarū fit. cū ego ds̄ q̇tuor elem̄ta
abluo cū illo qd mortale in carne
hōis ē. cū & tc̄ in consūmatione scl'i
plenū gaudiū sobolis eccl'e erit. Ut
enī p̄dictū ē. in sex dieb; pfecit ds̄
xxiiii. opa sua. Quinq; dies q̇nq; nu
meri scl'i s̄. in sexto noua miracula
uirt̄is ppalata s̄. uelut in sexta die
primus homo formatus ē. S; nunc
sextus numerus finitus ē usq; ad
septimū numerū. in q̇ n̄c cursus
mundi uelut in septima die req̇e
positus ē. q̇a labor ille quē prius
fortissimi doctores in pfunditate
clausoꝝ sigilloꝝ scārū scripturarū
habuer̄t. modo apertus existens ap
te pferendus ē in lenitate uerboꝝ
uelut uerba hui⁹ libri s̄. q̇si in septi
ma quietis die. Sex enī dies opis s̄.
septima requies ē. numerus dierū
alius n̄ ē. Qd sup ē t̄ obo sciendū n̄ ē.
s; in secreto patris ē. S; uos o hōies
de tēpore hoc. tēpus tēpoꝝ in cur
su uro habetis. ante quā homici
da ille ueniat. q̇ fidē catholicā p
uertere cupiet. Qd autē deinde
fiat. nec tēpus nec momtū uobis
de hoc sciendū ē. sic nec qd post
septē dies ebdomadis sit scire pote

put: sine uentre & absq; cet̄is m̄bris
ēē n̄ debet. Caput ecclē filius di ē.
uenter & cet̄a m̄bra que sequunt̄.
eccla cū filiis suis ē. Eccla autē n̄ du
in m̄bris & in filiis suis pfecta ē. S; in
nouissimo die cū numerus electoꝝ
implebit̄ tc̄ & eccla plena ē. S; & tc̄
in ultimo die turbato orbis t̄ra
fit. cū ergo ds̄ q̄tuor elemta abluo
cū illo qđ mortale in carne hoīs ē.
cū & tc̄ in consūmatione sc̄li plenū
gaudiū sobolis ecclē erit. Iterū p
dictū ē. in sex dieb; pfecit ds̄ opa sua.
Quinq; dies q̄nq; numeri sc̄li s̄. in
sexto noua miracula m̄iris p
palata s̄. uelut in sexta
die p̄mus homo formatus ē. S; nc̄
sextus numerus finitus ē usq; ad
septimū numerū in quo nc̄ cursus
mundi uelut in septima die reqe
positus ē. q̄a labor ille quē prius
fortissimi doctores in pfunditate
clausoꝝ sigilloꝝ scāꝝ scripturarū
habuer̄t. m̄ apertus existens apte pfe
rendus ē in lenitate uerboꝝ uelut
uerba hui⁹ libri s̄. q̄si in septima
quiens die. Sex enī dies opis s̄. sep
tima requie ē. numerus dierū
alius n̄ ē. Qđ sup ē t̄ o homo scien
dū n̄ ē. S; in secreto patris ē. S; uos o ho
mines de t̄pore hoc t̄pus t̄poꝝ
in cursu uro habetis. ante quā ho
micida ille ueniat q̄ fide catholi
cā puertere cupiet. Qđ autē dein
de fiat. nec t̄pus nec momtū uob.
de hoc sciendū ē. sic nec qđ post
septē dies ebdomadis sit scire pote

stis. S; solus pat̄ hoc nouit q̄ & hec
in sua potestate posuit. De dieb;
enī ebdomadis aut de t̄porib;
t̄poꝝ sc̄li. ampli⁹ t̄ o ho sciendū n̄ ē.
Sed post q̄nq; numeros sc̄li ce :xx:iiij.
lestia miracula mundo edi
di. sic & in q̄nq; dieb; alia creatu
ra ~~ante hominē creatura~~ ante ho
minē creata fuerat. que homini
subiecta ē. Sic etiā & plenitudo
paganoꝝ & iudeoꝝ fuerat & diuer
sa scismata diuersoꝝ maloꝝ tā gen
tilis quā iudaici ppli efferbuerat.
& lex ac pphetia iā sudauerant.
atq; om̄s ppli tā in malis quā in
bonis pbati erant. ante quā uni
genitus m̄s carnē de uirgine susci
peret. Nā cū mittere nolui n̄ p̄mis
sis omib; his. idcirco ut oīs iusticia
in illo pbaret. ut oīs iusticia in illo
scandalizaret. Qđ si idē fili⁹ m̄s
prius uenisset. hoc q̄si insipienter
factū fuisset uelut homo ille inpru
dent̄ agit q̄ fruges suas antequā
maturescant colligere uult. uel si
incarnatio ei⁹ in ipsū finē mundi
dilata eēt. tc̄ rapti uenirēt q̄si au
ceps ille q̄ aues fraudulent̄ capit.
illis nescientib; quom̄ rete ipsius
intrauerit. S; filius m̄s uenit in t̄
pore illo uelut cū iā dies p⁹ nonā
aduespas tendit. scilicet cū iā max
ima uirtute diei abscedente frigus
adeē incipit. ita p⁹ q̄nq; numeros mdi fili⁹ mš mūdo
affuit. cū mundus iā ad occasū
currit. Qđ tc̄. Ipse enī ueniens me
dulla legis aperuit. ubi aq̄m legis

189v

in unum cuneum convertit, ubi et
maxima flumina virtutum emana
re fecit. Quod tamen tempestive veniens
complevit, ut ecclesiasticae virtutes quas
Spiritus Sanctus incendit firmis radicibus in
hominibus confortarentur, et ut vir
ginitas quam in semetipso attulit
dignissima germina florum suorum di
xxv. latare posset. Sed insanus ho
micida filius scilicet perditi
onis in brevissimo tempore veniet
velut cum iam dies abscedit, sole in
occasum occidente: videlicet cum no
vissimum tempus iam cadit et mun
dus tenorem suum deserit. Hoc autem
testimonium o fideles mei audite
et illud devote ad cautelam vestram
intelligite, ne vobis nescientibus
terror istius perditoris repente ve
niens in ruinam infidelitatis et per
dictionis vos praecipitet. Unde vos
armate contra validissimam pugnam
hoc modo fidelissimis munitio
nibus praemonui vos praeparate. Cum enim
tempus illud advenerit quo iste
nequissimus deceptor horribi
liter apparebit, mater illa quae istum
fallacem in mundum eiciet, a pueri
tia sua in puellari aetate diaboli
cis artibus plena, in deserto
abiectionis inter nefandissimos
homines enutrita est; ibi parenti
bus suis eam nescientibus, nec illis cum
quibus moratur eam scientibus. Quam dia
bolus eam illuc ire persuadet et ibi
eam secundum voluntatem suam decipien
do componit, quasi angelus sanctus sit. Et
ideo illa ab hominibus se segregat, ut tanto
facilius celari possit. Unde etiam ali
quibus sed tamen paucis viris nequissimo
latrocinio fornicationis occulte com
miscetur, et in tanto studio turpitu
dinis cum illis se polluit, velut angelus
sanctus fervore pravitatis illius eam perfice
re iubeat. Et sic in ferventissimo
ardore fornicationis illius filium perditi
onis concipit, nesciens de quo semine
virorum illorum eum conceperit. Sed Lucifer
serpens videlicet antiquus turpi
tudine ista delectatus, coagulatio
nem hanc iusto meo iudicio artibus
suis afflat et eam omnibus viribus suis
totam in ventre matris illius possidet,
sic ille perditore de ventre matris
suae pleno diabolico spiritu egredien
te. Deinde illa consuetam fornicatio
nem devitat, et aperte stulto et insipi
enti populo dicit quia virum non habeat,
nec patrem infantis sui sciat. Forni
cationem autem quam perpetravit sanctam
dicit; unde et populus illam sanctam putat
et nominat. Sic filius perditio xxvi.
nis artibus usque ad fortiorem aetatem
enutritur, semper noto sibi populo se sub
trahens. Sed mater ipsius eum cum quibusdam
magicis artibus in medium tam populo deum
colenti quam non colenti ostendit, sic
eum ab eis faciens videri et amari.
Qui cum ad plenam aetatem pervenerit, ma
nifeste contrariam doctrinam docebit,
mihi et electis meis repugnans, tan
taque fortitudine acquirens, ut in mag
na potestate sua se supra nubes ele
vare conetur. Nam ego iusto iudicio

meo permitto cum in diversis creaturis
voluntatem suam exercere, quoniam ut diabo-
lus in initio dixit: similis ero altissi-
mo, et cecidit, ita etiam permitto ut idem
diabolus in tempore novissimo cadat,
cum ipse in hoc filio suo dicet: salvator
mundi ego sum. Et ut omne seculum fide-
lium cognovit quod lucifer mendax
fuit, cum se in initio dixerit similem deo
esse voluit, sic etiam omnis fidelis homo vi-
deat quod iste filius iniquitatis mendax
est, cum se ante novissimum diem filio dei
similem facit. Ipse enim est pessima .xv.vii.
bestia homines qui ipsum negant interfi-
ciens, et regibus, ducibus, principibus, di-
vitibusque se adiungens, humilita-
temque deprimens, ac superbiam eri-
gens, orbemque terrarum diabolica arte
sibi subiciens. Potestas namque ipsius
usque ad flabrum venti procedit, ita quod
aerem videtur commovere ignemque de celo
educere, et fulgura tonitrua ac gran-
dines producere, montes etiam evertere,
et aquas exsiccare, silvis viriditatem
suam auferre, eisque iterum sucum suum
reddere. Tales quippe illusiones
in diversis creaturis ostendit, vi-
delicet in humore, in viriditate
et in siccitate earum. Sed et in hominibus de-
ceptiones suas facere non desinit. Quo-
modo? Videtur enim sanos in mittere
egritudinem et infirmis sanitatem,
demones eicere ac interdum permissione
mea illusiones suas ostendit, cada-
ver ipsius quasi vivat moveri faci-
ens, quod tamen per brevissimam horam et
non per longius spacium facere interdum per-

mittitur, ne hac presumptione gloria dei
derideatur. Quod quidam videntes in me
confidunt, quidam autem et priorem fi-
dem suam habere volunt, et cum tamen sibi
propicium. Quos tamen diutius ledere no-
lens, quasdam infirmitates ipsis immit-
tit. Qui dum medicinam medicorum que-
runt nec curari potuerint, ad ipsum re-
currunt, temptantes si eos curare va-
leat. Sed dum eos viderit, debilitatem
quam eis intulit ipsis auferet, unde
eum valde amantes in ipsum credunt. Et sic
multi decipiuntur, cum ipsi oculos in-
terioris hominis obnubilant, per quos in
me respicere debuerant, volentes
in probatione animi sui velut in qua-
dam novitate illa scire que exterio-
ribus oculis videntur et que manibus pal-
pantur, contempnentes illa invisibilia
que in me manent et que vera fi-
de comprehendenda sunt, quia mortales
oculi me videre non possunt. Sed mi-
racula mea in obumbratione illis
ostendo quibus voluero, me ipsum
autem nullus videbit dum in morta-
li corpore manet, nisi in obumbratio-
ne misteriorum meorum, ut servo meo
Moysi locutus sum, ut scriptum est:
Non enim videbit me homo et vi- .xv.viii.
vere potest. Hoc tale est. Obitum
mortalitatis sue non ponet in clari-
tate divinitatis mee ille qui mor-
talis est, ita quod incorruptibili cine-
re mortalem vitam possit habere,
dum transeuntis temporis est, muta-
tio in me est. Nam sicut culex vivere
non potest si se in flammam ignis mit-

mortuos suscitare. Quomodo? Cum enim aliquando quispiam vita excesserit
cuius anima in potestate diaboli est, circa cadaver istius

immutatione sol' sui vita unam deserit et ad
aliam transit, quoniam omnia inventa per me so-
lidata sunt, et quia ego vivo nec illa.

tet. Ita etiam mortalis homo non posset xxx
subsistere si coruscationem divini
tatis meae videret. Sed ego morta
libus hominibus quamdiu in grave
dine mortalitatis suae gravati
sunt me ita in obumbratione osten
do, velut pictor ea quae invisi
bilia sunt per imagines picturae suae
hominibus declarat. Quod si omnino me di
lexeris te amplector, et calore
sancti spiritus te calefaciam. Cum enim bona
intentione tua me inspexeris
meque in tua fide cognoveris,
tecum ero. Sed qui me contempnunt
ad diabolum se convertunt, quoniam
me scire nolunt. Unde et ego ip
xxix sos abicio. Istos autem diabolus
illudit et decipit quomodo
cumque sibi placuerit, ita quod ipsi
putant quod verum sit quidquid eis
ostenderit. Et hanc ipsam artem
deceptionis suae diabolus illis
infundit qui in ipsum confidunt,
ita quod ipsi in hac arte diversa
portenta in creaturis secundum
voluntatem suam hominibus fallaciter
ostendunt. Sed tamen nec elementa
nec alias creaturas quae a Deo
creatae sunt in alium modum transmu
tare possunt, nisi quod solum per decep
tiones suas quaedam monstra ve
lut quasdam nebulas in eis sibi cre
dentibus fingunt. Nam et Adam cum
plus quaereret quam habere de
beret, gloriam paradysi perdidit,
sic et isti visum et auditum interioris
hominis amittunt, quoniam Deum deserunt

et diabolum colunt. Secundum hunc
modum perdicionis deceptiones artium
suarum in elementis operatur, ostendens
in eis pulcritudinem, dulcedinem et
suavitatem secundum voluntatem hominum
quos decipit. Sed haec potestas ei ob
hoc permissa est, ut fideles in recta fi
de cernant quod diabolus nullam po
testatem in bonis habet, sed solum in ma
lis est ille mortuus. Quaecumque enim iste filius
iniquitatis operatur id in potestate superbia
et crudelitate facit, invidiam humili
tatem et discretionem non habens, sed cum
impio et magno stupore homines ad
hoc percipit ut ipsum sequantur. Plu
rimos enim populos sibi acquirit, dicens
eis ut voluntates suas [illegible] peragant,
nec se mutuo in vigiliis aut in ieiu
niis constringant, proponens eis ut
tantum Deum suum diligant, quem se esse
simulat, quatinus sic ab inferno li
berati ad vitam perveniant. Unde illi
hoc modo decepti dicunt: Vae mise
ris illis qui ante tempora ista fuerunt,
quia diris cruciatibus vitam suam af
flixerunt, pietatem Dei nostri heu igno
rantes. Ille enim thesauros et divi
tias eis ostendit, ac eos secundum vo
luntates ipsorum epulari permittit,
fallacibus signis doctrinam suam fir
mans, ita quod ipsi putant quod non
oporteat eos ullomodo corpora sua
constringere et castigare. Sed et cir
cumcisionem et iudaismum secundum mo
res Iudaeorum illos observare iubet,
fortiora praecepta legis quae evangelii vos
cum digna penitencia ingravant

conuertit ipsis iuxta uoluntatē
eoꝝ leuiora faciens. Et dic̄. Qui ad
me conuertit̄ peccata illi᷒ delebun
tur. iuuetq; mecū meritū. Baptis
mū etiā & euglm filii mei abiciet.
& omīa p̄cepta illa que eccle̅ tra
dita s̄ deridet. Et ceterū sibi famu
lantib; diabolica irrisione dic̄.
Videte q̄s & qualis ille insanus
fuerat. qui hec obseruari ꝑ mīda
ta sua simplici ꝑplo constituit.
Ego autē ꝓ uobis & ad glām xxxi.
tuam mori & a morte resur
gere uolo & sic ꝑplm meū ab in
ferno liberabo ut deinceps mecū
in regno meo glose uiuatis. Qd il
le fallax se prius fecisse simulauit.
Et deinde dilectis suis dic̄. ut eū
gladio ꝑcutiāt. atq; inmunda sin
donē usq; ad diē resurrectionis
sue inuoluant. Illis ita deceptis
qd putant se illū occidere & p̄cep
ta eī hoc m̄ ꝑficere. Postea se resur
gere simulans dire maledictio
nis scripturā uelut saluationē
animarū ꝓfert. q̄m ꝑ signio hoīb;
tradens. iubet ut ipsū adorent.
Qd si q̄s fidelis ꝓpt amorē noīs
mei recusauerit. diro cruciatu
tormītoꝝ ab illo consūmet. Unde
om̄s q̄ hoc uiderīt t audierint.
maximo admirationis & dubie
tatis stupore concuient. uelut etiā
iohs dilectus m̄s ostendit dicēs.
Et uidi unū de capitib; eī tā q̄m xxxii.
occisū in mortē. & plaga mor
tis eī curata ē. Et admirata ē uni

uersa t̄ra p̄ bestiā. Hoc tale ē. Ego a
mator mysterioꝝ dī. uidi fallacē &
maledictū in maximis & innume
rabilib; iniq̄tatib; omnē scīmoniā
circueuntē & multiplicib; uiciis
eā fatigantē. q̄ artib; in dāno suoꝝ
sanguinē suū in occisione se effun
dere & ita mori assimilabit n̄ in
corpore suo cadens. s; in fallaci um
bra uelut ꝑcussus et moriens esti
matus. Unde etiā in errore fallaciū
uulnerū suoꝝ q̄si mortuus fuerit
simulat. se q̄si a sopore mortis re
uixisse. & ita admirabile & t̄ribile
stupore om̄s hoīes q̄ in tota t̄ra s̄
in horrore hui᷒ maledicti capient.
sic etiā ꝑpls magnitudinē & for
titudinē goliath extupuit. cū eū
armatū in bello aduersū se stare
uideret. Et ita ut uides colūne
electoꝝ meoꝝ tā de cruciatib; istis
q̄m de contrariis & insignib; ac
horribilib; signis que idē fili᷒ ꝑdi
tionis emittet. magno stupore pa
uoris cōmoueri uidebunt. gemi
tū lamitabilis angustie emittentes.
Sed duos testes meos q̄s ad id xxxiii.
t̄pus in secreto uoluntatis
mee reseruari scilicet enoch & he
liā. ut ipsi repugnēt & ut errantes
ad uiā ueritatis reducant emittā.
Qui fortissimas & robustissimas
uirtutes fidelib; ostendēt. q̄a cū
uerba testimonii eoꝝ more utriq;
sibi eq̄liter cōsentiunt. fidē audien
tib; adhibebunt. Nā idcirco hi
duo testes ueritatis tādiu ꝑmane re

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0383
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

seruati s. ut in ipsis pcedentib; sermo
eo incordib; electo meo teneat et
solidet. quatinus exinde germ ecclē
me in magna humilitate subsi
stat. Et ipsi ad filios dī quo noīa
xxxiiii. in libro uite s. dicet. Quos recti
et electi in gl'osa laude beatarū grā
rū uite. audite et intelligite que
uobis fiducialit̄ disserim. Hic ma
ledictus a diabolo missus ē. ut aīas
que se p̄ceptis illi subiciunt interro
rē mittat. Nos eni de hoc mundo
reclusi eram. reseruati in secretis dī
que hoib; abscondita s. ita qd in
sollicitudine et angustia hominū
n̄ fuim. Nā ad hoc reseruati sum.
et ad uos missi. ut errorib; isti pdi
toris contradicam. Uidete g. si uo
bis aut incorporali statura aut in
xxxv. etate similes sim. Et uos q cog
noscere et confiteri ueru dm uo
lunt. hos duos senes et ueraces testes
uexillū iusticie dī errore portan
tes subsequunt. iniquū errorē de
serentes. qm ipsi in magnis p̄conis
et corā dō et corā pplō fulgebunt.
uicos et plateas et ciuitates atq;
alia loca ubicūq; fili pditionis c
traria doctrinā suā efflauerit p
currentes. ac ineis multa signa in
spū scō facientes. ita ut oīs ppls q
ea uiderit in maxima admiratio
nē ducat. Idcirco aute hec mag
na signa sup firma petra solidata
illis dabunt. quatinus illa c̄traria
et falsa signa abiciant. Nā ut ful
gur incendit et coburit. sic et
fili pdicionis puersa iniqtate et
neqcia sua fac pplōs magicis artib;
uelut igne fulguris cōburens. Sed
enoch et helias cū recta doctrina qsi
cū ictu tonitrui omnē cohortē illi
cōtrenētes deiciunt. fideles ita stabi
xxxvi. lientes. Attamē in pmissione uo
luntatis mee ab illo tandē consūma
ti. mercedē labo suo incelestib; c̄se
quunt. Tūc flores doctrine eo ca
dentes. qa uoces ipso iā in mundo
cessauerit. bonū fructū incelestis osten
dunt. ipsis uerba et rabiē diabolice
artis contēpnentib; in spe supne he
reditatis bene firmatis. quēadmodū
et salomon de bono et recto hoīe
ostendit dicēs. Domus iusti plurima
fortitudo. et in fructib; impii con
turbatio. Hoc tale ē. A eternū habitacu
lū ubi conturbatio et insidietas n̄ ē spe
ciale speculū oculi dī in recto hoīe
ē. inq idē oculus fortitudinē mi
raculo suo qsi in appetitu peuci
entis gladii uidet. S; in pcedentib;
factis uelut increscentib; fructib;
supbi cordis qd inprimis uolupta
tib; suis ruinas edificat tristicia
illa erit. qd idē supbū cor in spē
hanc n̄ confidit que in supna sa
xxxvii. turitate floret. Sed qd uides
qd idē monstruo sū caput se
tanto fragore a loco suo dissoluit.
qd oīs p̄dicta muliebris imago in
oib; mbris suis inde concutit. hoc
ē cū se fili pdicionis caput iniqta
tis existens. multa arrogantia sup
bie uelut a prauo errore insixe

sibi nequiter tollit. maiorem errorem
arripiens scilicet super omnes exalta
ri uolens. idem cum deceptiones suę
finem acceperit: sed omnis ecclesia in omnibus fi
liis suis tam maioribus quam minoribus
in maximum timorem mittitur: exspec
tans insaniam presumptionis illius. Et ue
lut magna massa multi stercoris
ipsi capiti coniungitur unde illud
super quendam montem se eleuans alti
tudinem celorum ascendere temptat: quia
maxime artes diabolicarum insidia
rum multam inmundiciam afferentium
eidem filio iniquitatis assistentes ipsi
alas superbię subministrant: ac eum
inuanam presumptionem erigunt quod
ipse etiam secreta celestia se putat
posse penetrare. Quomodo? Nam cum
omnem uoluntatem diaboli compleue
rit. ita quod iusto iudicio dei amplius
tantam potestatem iniquitatis et cru
delitatis suę habere non permittitur:
omnem cohortem suam congregat et
sibi credentibus dicit quia ad celos ire
uelit. Sed sicut diabolus nesciuit filium
dei ad redemptionem animarum nasci
turum: ita et iste pessimus cum se in mortife
rum malum omnium malorum inuoluit
fortissimum ictum manus dei super se ue
nire ignorat. Et ecce uelut ictus xxxviii.
tonitrui repente ueniens idem
caput tanta fortitudine repercutit.
quod et de monte eodem cadit et quod
spiritum suum in mortem emittit: quia po
testas dei se manifestans eundem perdi
tionis filium tanta uirtute zeli sui
prosternit quod et de superbia illa qua se

contra deum erexerat magno precipitio
presumptionis suę ruit et quod uitalem
flatum suum in mortem eterne dampnatio
nis ita consummatus euomit. Quomodo? Quia
sicut temptationes filii mei finitę sunt
cum ipse temptatus diabolo dixit: Uade
satanas. et ille exterritus fugit. sic
etiam et temptationes iste quas idem filius
iniquitatis ecclesię infert in hoc bello
meo consummationem accipient. xxxix.
Unde subito fetens nebula ipsum
montem totum comprehendit in qua
idem caput tanta sorde inuoluitur
ut astantes populi in maximum terrorem
mittantur quia immundissimus et infer
nalis fetor locum elationis illius totum
replebit in quo ille pessimus crimina
tor tanta inmundicia efferuebat.
ut iusto dei iudicio nec initium nec
finis eius amodo in memoria ha
beatur quoniam illi populi cadauer ipsius si
ne uoce in terra prostratum et multa ta
be perfusum uidentes se deceptos esse
cognoscent. Ipsa nebula circa eun
dem montem aliquantulum diutius immo
ratur. quoniam fetor ille diabolicam ela
tionem circumamplectens inmunda
ostendit ut homines ab illo seducti fe
tore et inmundiciam illam uidentes
errorem suum declinent et ad ueritatem
redeant. Nam astans populus hec cernens
multo timore concutitur quia hec ui
dentes maximus horror incurrit.
ita ut lugubres uoces et flebiles
querelas proferant et se grauiter er
rasse dicant. Et ecce pedes pre xl.
fatę mulie bris imaginis

candidi apparent splendorem solis
reddentes. hoc est quod fortitudo funda
menti et sustentatio sponse filii mei
multum candorem fidei ostendet et
pulchritudinem illam que omnem pul
chritudinem terrene claritatis superat
demonstrabit. cum filio perditionis
ut predictum est prostrato multi ex his qui
erraverant ad veritatem revertentur.
xl.i. Sed post casum illius impii quando novis
simus dies in solutione mundi oc
currat mortalis homo non querat. quia
eum scire non poterit. quoniam eum pater in ab
scondito secreti sui servavit. Ad
iudicium quod omnes vos preparate. Iste
autem predictus est filius perditionis cum pa
tre suo diabolo et cum omnibus artibus
illius in novissimo tempore per filium meum
fortissimum preliatorem superabitur. Sic
et inimici fortissimi samsonis in pre
figuratione ipsius deiecti sunt. ut
xl.ii. scriptum est. Concussisque fortiter co
lumnis cecidit domus super omnes prin
cipes et ceteram multitudinem que ibi
erat. multoque plures interfecit mori
ens quam ante vivus occiderat. Hoc
tale est. filio dei scilicet fortissimo
samsoni primum synagoga coniuncta est.
cum ipse occulta illa que in veteri testamen
to abscondita erant in mirabili
doctrina sua distribuit. in morem
dulcedinem eiusdem legis que fortior
leone erat. ipsi benigne aperiens. Sed
ipsa decepit eum faciens ut secreta
eius illuderentur. in doctrinam illius respi
cere nolens. sed eam magno fastu super
bie despiciens. Qua propter ipse com

motus regnum dei ab ea auferri et
alii genti dari predixit. Ita in multis
prodigiis cum plurima turba ierosol
limam ascendens infidelitatem illorum qui
vestimenta sua in via straverant occi
sa. ubi quod promiserat illis per miracu
la reddidit. quibus per sponsam suam perdit.
fiat. Et in eodem fervore eandem sponsam
suam deseruit. cum domum eius desertam
derelinqui prenuntiavit. Sed pater spon
se illius videlicet diabolica seduc
tio. alii viro idem infidelitati eam
coniunxit. Et filius dei astutias vul
pes scilicet apostolos emisit. qui igne
sancti spiritus segetes inimicorum suorum com
busserunt. idest qui legalia precepta ad
spiritalem intellectum verterunt. Ita sy
nagoga cum patre suo combusta sci
licet perversa infidelitate. sinago
ge eversa. Deinde magnis signis
et stupendis miraculis incredulos
occidit. ita quod omnes multo stupore
contremuerunt. cum dicerent. se time
re romanos venire et locum et gen
tem ipsorum tollere. Qua propter cohortem
suam congregaverunt ut illum perderent.
sed ipse abscondit se in monte in
oratione cum diceret ut si fieri pos
set quod calix ille ab eo transiret.
Sed iudas scariothis perdidit eum
tradens eum in manus inimicorum
suorum. At ipse vim fortitudinis
sue abscondit quam inermem idem
in patre suo habuit. que omni populo
ignota est non quoniam in fide capitis ve
lut capilli in capite videntur. Postea
cum pater voluit vim fortitudinis

sue ostendit. uidelicet mandibu
lā asini tollens cū filiab; ierlm
diceret ne sup eū s; sup se ipsas
flerent. ita illas occidens scilicet
t̄rore futuroꝝ maloꝝ eis p̄dicens. Et
sic meruit sanguis cū sitiret. fons
fidei de gentili pplo emanauit. de
quo ipse bibens n̄ erubuit. dicēs
etiā qđ sic consūmatū ēēt. Unde
cū expirauit. in gehennā uideli
cet. ad mulierē meretricē descen
dit inimicis suis eū obsidentib;
cū custodes ad sepulchrū ipsi po
nerent. s; ipse a morte resurgens
cū duab; portis idē cū specialib;
electis suis. & cū comuni pplo q̄s
ex inferno liberauit. celeste regnū
petiuit. S; sic pulcherrima sponsa
scilicet eccl̄a ipsi coniuncta. dili
gentissime ab eo quesiuit quom̄
fortitudinē ipsi cognoscere pos
set. Ipse aūt̄ uires suas ei n̄ reperi
re s; paulatī & cū discretione ape
rit. Quom̄. Cū primū fideles catho
licā fidē percepissent. inueterati le
ge & in noua usq; ad pfectā corre
ctionē putabant se q̄dā illoꝝ debe
re ambulare. que ligatura hum̄
nū neruoꝝ s; n̄ dū pfecta siccitatē
habentiū erat. Unde eccl̄a rudis
adhuc. multis turbis dicebat. Hec
ē fortitudo sponsi mei. Et ppls
hec audiens uolebat repentino
motu dn̄m inauditi uerboꝝ tantū
colere. & n̄ in significatione sp̄c
sci conuersari. S; ita fortitudo ei
cognita n̄ ē. Deinde uirginitas

uelut noui funes q̄ nūquā in ope
fuerāt sic & uirginitas ante n̄ ē
glose habita nobilitē eccl̄a ē. que
ligatura filiū di fortit̄ q̄dē teti
git. s; tam̄ eū plenit̄ n̄ ostendit.
S; eccl̄a se sursū erigens dicebat.
O uos amici mei. hec maxime uir
tutes sponsi mei s̄. Et subito in
magno strepitu mutuis ppls sup
eū ruit dicens. Nos in maximis ui
rib; ei ipsū cepim̄. S; nec sic uires
ei manifestate s̄. Postea in septē
donis sp̄c sci uelut in septē crinib;
illi eccl̄a solidata ē. ipsis forti cla
uo in firmamento aplicoꝝ p̄dicatoꝝ
infixis. Unde teti fidei hoc modo
contexto. eccl̄a clamabat. O quā
fortis sponsus m̄s in septē crinib;
suis ē. Et o͞s ppli illā audientes in
eū irruerāt. putantes ipsū maiores
uires n̄ habere. S; & hoc m̄ n̄ ē agni
ta fortitudo ipsi. Dehinc multas
lacrimas eccl̄a effudit. q̄a fortitu
dinē scē trinitatis ignorauit. di
cens humanitatē filii di se q̄dē in
tellexisse. s; diuinitatē ipsi n̄ dū pfecte
intellexisse. Unde ipse cōmotus.
in dilecto suo Iohē secreta scē tri
nitatis q̄ntū hoī licitū erat scire.
in honore patris & in ardore sp̄c sci
manifestauit. Et ita in gremiū
[illegible] sponse sue caput suū recli
nans. ibi usq; ad maxima
scismata que filio pdicionis fu
tura s̄ requiescet. Ibi fortitudo ei
ab [illegible] rasis crinib; ipsi abscidet̄.
cū ho[illegible]mines in tēpore illo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0387
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

193v

magis filium perdicionis quam ipsum sequi studeant dicentes. Quid est hoc quod talia et tanta miracula videmus. Et ita fortitudo ipsius declinat. cum iam vera fides incendat infidelitatis obnubilari videtur. Sed viri et resurgent cum enoch et helias apparuerint. Quapropter superbia et presumptione fortitudinis concuciens filium perdicionis cum omnibus diabolicis artibus et cunctis viciis deiecit. multoque duri diabolica vicia contereret cum iam ecclesia cum christiano nomine depersem et temporali seculo ad eterna transibit. quam antea faceret cum adhuc divinus cultus in mundo temporaliter vigeret. Quid est hoc. Quia cum iam seculum finem accipiet. tunc et diabolice persecuciones et virtutum fortissime operaciones in hominibus circa temporalitatem cessabunt. Qui autem acutas aures interiores intellectus habet. hic in ardente amore speculi mei ad verba hec anhelet. et ea in conscientia animi sui conscribat.

Duodecima visio Tercie partis

Post hec vidi. et ecce omnia elementa et omnes creature diro motu concussa sunt. ignis aer et aqua erupit et terram moveri fecerunt. fulgura et tonitrua concrepuerunt. montes et silve ceciderunt. ita ut omne quod mortale erat vitam exhalaret. Et omnia elementa purgata sunt. ita ut quicquid in eis sordidum fuerat tali modo evanesceret. quod amplius non appareret. Et audivi vocem maximo clamore per totum orbem terrarum vociferantem et dicentem. O vos filii hominum qui in terra iacetis. surgite omnes. Et ecce omnia ossa hominum in quocumque loco terrarum erant. velut in uno momento congregata et sua carne obtecta sunt. et omnes homines integris membris et corporibus suis in sexu suo surrexerunt. boni in claritate fulgentes et mali in nigredine apparentes. ita ut et opus cuiusque in ipso aperte videretur. Et quidam eorum in fide signati erant. quidam autem non. ita ut signati istorum alii ante faciem suam velut aureum fulgorem. alii velut umbram haberent. quod ipsorum signum

De die iudicii.

XII. visio iii partis.

erat. S; subito ab oriente maxima
choruscatio effulsit. & ibi in nube
filium hominis eodem uultu quemadmodum
in mundo fuerat. & apertis uulneribus
cum angelicis choris aduenientem ui
di. & supra sedem candentis s; non arden
tis flamme sedentem. & sub se hanc
maximam tempestatem purgationis
habentem. Et qui signati erant obuiam
ei in aere quasi in turbine rapti s.
ubi & prius splendorem illum qui secre
tum superni creatoris designat uide
rant. bonis scilicet a malis ibi separa
tis. S; ipse blanda uoce uelut euan
gelium manifestat iustos celesti reg
no beatificauit. ac terribili uoce in
iustos infernalibus penis sic etiam ibi
de scriptum est deputauit. nulla tamen
alia inquisitione uel responsione de
opibus eorum nisi quemadmodum euangelica
uox ostendit ibi facta. quoniam opus
cuiusque siue bonum siue malum esset in
ipso manifeste apparuit. Qui autem
signati non erant a longe in parte
aquilonis cum diabolica turba sta
bant. nec ad iudicium hoc peruenerunt.
sed tamen hec omnia uelut in turbine ui
dentes finem eiusdem iudicii exspecta
bant. & intra se amaros gemitus
dabant. Et sic iudicio peracto.
fulgura & tonitrua & uenti ac
tempestates cessabant & quicquid in ele
mentis transitorium erat subito eua
nuit. & maxima tranquillitas fac
ta est. Et electi super splendorem solis
repente splendidi effecti cum eodem
filio dei & cum beatis agminibus an
gelorum in gaudio magno celestia
petebant. reprobi cum diabolo et
angelis eius ad loca infernalia cum
magno ululatu tendentibus. Et sic
celum electos recepit. & infernum rep
robos absorbuit. S; subito tanta
gaudia & tante laudes in celestibus.
& tanta tristicia ac tanti ululatus
in inferno exorti s. ultra quam hu
manus sensus effari possit. Et mox
omnia elementa in maxima serenitate
resplenduerunt uelut eis nigerri
ma cutis abstracta fuisset. ita quod
nec ignis feruorem nec aer spissitu
dinem nec aqua furorem nec terra fra
gilitatem amplius ullam haberent. Sol
quoque luna & stelle uelut plurimo
ornatus in firmamento multo splen
dore & decore rutilabant & sine
motu circuitionis fixa manebant.
ita quod ultra diem & noctem non discer
nebant. Et ita nox non erat s; dies. Et
finitum est. Iterumque audiui uocem de
celo mihi dicentem. Hec mysteria — primum
nouissima tempora ostendunt.
in quibus temporalia tempora in eternitatem
coruscationis illius que sine fine est
transmutabuntur. Nouissima enim
tempora multis periculis fatigabun
tur. & occasus mundi uariis sig
nis demonstrabitur. Nam ut uides
in ipso nouissimo die totus orbis
uariis terroribus concutietur tempestan
tibus quassabitur. ita ut quicquid in eo
caducum & mortale est his calami
tatibus finiatur. quia iam cursu mundi
completo ipse amplius durare non

194v

potuerit. sed secundum divinam disposi-
tionem consummabitur. Sic enim homo
cum finiendus est multis infirmi-
tatibus preveniens deicitur. ita quod etiam
in ipsa hora mortis sue multo
dolore dissolvitur. sic quoque fine
mundi maxime adversitates per-
current. et ipsum in fine suo diversis
terroribus dissolvent. quo elementa
terrores suos tunc ostendent. quia
eos amplius exercere non poterunt. ·ii·
Repentino et inopinato quo-
que motu in hoc fine elementa
relaxantur. omnes creature commoventur.
ignis erumpit aer solvitur aqua efflu-
it. terra concutitur. fulgura fervent.
tonitrua concrepant. montes
scinduntur silve ruunt. et quicquid
in aere vel in aqua vel in terra mortale
est vitam reddit. Ignis enim totum aerem
movet et aqua totam terram replet. et hoc
modo omnia purgantur. ut quicquid
in mundo feditatis est ita evanes-
cat quasi non fuerit. velut sal difflu-
·iii· it cum in aqua mittitur. R Sed di-
vino precepto vel tunc per R mon-
stratum est ad resurgendum accepto
mortuorum ossa ubicumque fuerint
suo loco velut in ictu oculi con-
iunguntur et sua carne teguntur.
nec ullo modo retardantur. sed sive ab
igne sive ab aqua sive ab ave
sive a bestia consumpta fuerint
citissime restituuntur. ita quod ea
hoc modo terra reddit vel ut sal ex aqua
sudat. quia oculus meus omnia novit
nec quicquam me latere potuit. Ita

omnes homines in anima et corpore sine ulla
contractione et abscisione membrorum
suorum et in integritate et corporis et
sexus sui velut in ictu oculi re-
surgunt. electi fulgorem bonorum operum
suorum habentes. et reprobi nigredinem
infelicium actuum suorum portantes. ita
quod ibi opera ipsorum non absconduntur. sed
palam in ipsis apparebunt. ·iiii·
Et quidam ex eis in fide signati sunt
quidam autem non. ita ut fidem haben-
tium conscientie aliorum per opera fidei
in fulgore sapientie fulgeant. alio-
rum vero in tenebrositate neglectus sui
appareant. per que apte discernuntur.
quoniam illi fidem operibus impleverunt. isti
autem eam in semetipsis extinxerunt.
Quidam autem hoc signum fidei non habent.
quia isti nec in veteri lege nec in
nova gratia cognitionem unius et veri
·v· dei habere voluerunt. Et tunc in cla-
ritate lucis eterne sed tam innu-
be qua reprobis celestis gloria abscon-
dita est filius dei in forma humani-
tatis et passionis sue quam in volun-
tate patris pro salute humani gene-
ris passus est ad iudicandum ipsum hu-
manum genus celesti exercitu circumda-
tus adveniet. quoniam pater ei hoc de-
dit. ut quia ipse in mundo visi-
biliter conversatus fuerat. que vi-
sibilia mundi sunt diiudicet. ut
etiam ipse in euangelio ostendit dicens.
·vi· Et potestatem dedit ei et iudicium
facere quia filius hominis est. Hoc ta-
le est. Pater testificatur de filio suo. quod
est hoc. Pater potestatem dedit filio

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0390
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

qm̄ ipse semp̄ cū patre in diuini
tate manens s; humanitate de
matre accipiens· sc̄dm qd homo
ē accepit etiā a patre qđ oīs crea
tura ipsū dī filiū sentit· sic & oīs
creatura in creatione forme sue
a dō creata subsistit· Fr̄ i dō quoq;
opa discernunt a filio in q̄cūq;
dignitate t̄ incuruatione sint·
& sc̄dm hoc qđ collocanda s̄ ea
collocat· ut q̄a ipse homo palpa
bilis & uisibilis in mundo fuit
etiā illa que in mundo uisibilia
fuer̄t· sc̄dm qđ iustū ē discernat·
uidelicet in potestate iudiciali ṫri
bilis iniustis s; blandus iustis ap
parens· ipsos ita diiudicans qđ
etiā purgatione sua clemētia sen
tiant· Tunc & q̄ signati s̄ ob ·vii·
uiā iusto iudici n̄ indif
ficultate s; in multa celeritate ra
piunt· ut q̄m ipsi fide in dm̄ cre
dentes habuer̄t· etiā opa fidei in
eis manifeste appareant· ubi et
scientia dī actus eoꝝ & in bonis et
in malis n̄ ignorat ut t̄ p̄monstra
tū ē· ibi enī boni & mali separabun
tur· q̄a & opa eoꝝ dissimilia s̄· Nā
ibi tā in malis q̄m in bonis certissi
me apparet· quom̄ t̄ in puericia· t̄ in infantia
t̄ in iuuentute· t̄ in senectute t̄ in fi
nita etate dm̄ quesierunt· Vbi ·viii·
etiā fulminant oīs flores fi
lii mei uidelicet patriarche &
p̄phete q̄ ante incarnatione ipsi
fuer̄t· & apli q̄ cū eo in sclo con
uersati s̄· ac martyres confesso

res· uirgines & uidue· q̄ ipsū fideliṫ
imitati s̄· & illi q̄ eccle mee· tā in secla
rib; q̄m in sp̄ualib; p̄positi erant·
nec n̄ anachorite & monachi q̄ in
castigatione & mortificatione car
nis sue p̄pt̄ nom̄ eī dē filii mei se
uiles fecer̄t· qđ & in uestitu suo cū
magna humilitate & caritate an
gelicū ordinē imitantes ostender̄t·
S; q̄ me hoc m̄ in contemplatiua uita
quer̄t· q̄d dicunt· hec uita glosior
illa ē· hoc m̄ q̄si nichili ē· s; q̄ me
querit in humilitate in illa conuer
satione que inspiratione sp̄c sci
data ē· hunc in celesti patria in pri
orib; locis collocabo· Deinde ·viiii·
celi laudes suas interim in
silentio continent· cū filii dī iudicia
le sententiā & ad iustos & ad iniu
stos p̄fert· auscultantes cū reuerē
tia honoris quom̄ illos diiudicet·
cū blande iustis sup̄na gaudia
tribuit & cū ṫribiliṫ iniustos ad in
fernales penas mittit· S; ibi nec ex
cusatio nec interrogatio opationū
suarū maior erit· q̄m qđ ibi con
scientie hominū & bonoꝝ & maloꝝ
nude & apte s̄· Iusti autē qui ·x·
ibi uerba eq̄ssimi iudicis perci
piunt· plurima quidē opa iusticie
fecer̄t· s; tam̄ ea in plenitudine p̄
fectionis dū in sclo uiuerent n̄
habuer̄t· unde & n̄c in eis diiu
dicandi s̄· iniusti uero q̄ iudicia
le seueritate ibi in se sentiunt
mala q̄ dē facta p̄petrauer̄t s;
tam̄ ea n̄ ignorantia diuine ma

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0391
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

195

ictat(is). q(uo)d e(st) iniq(ui)tate p(er) iudicare da
nationis infidelitatis egerunt. (et) ideo
sententia(m) ei(us) de iudicis ibi n(on) effugi
ent. q(uonia)m o(mn)ia equo pondere ponde
:xi· randa s(unt). Illi aute(m) q(ui) in fide signa
ti n(on) s(unt). q(uonia)m ipsi in d(omi)n(u)m n(on) crediderunt.
in parte aquilonis id e(st) p(er)dicionis cu(m)
diabolica turba interim tardant nec
adhoc puenerunt. s(ed) tam(en) illud in ob
umbratione uidentes finem q(ue) ei(us) p(ro)sto
lantes intra se multu(m) gemunt. quo
ipsi in infidelitate p(er)durantes uer(um)
d(eu)m n(on) cognouerunt. q(ui)a ipsi nec ante
baptismu(m) uiuu(m) d(eu)m in ueteri testam(en)to
coluerunt. nec sub eu(an)g(e)lio remediu(m) bap
tismatis susceperunt. s(ed) in maledictione
casus ade p(er)seuerauerunt dampnationis
penas habentes. unde (et) in infideli
tate sceleru(m) suo(rum) ia(m) iudicati inuen
:xii· iunt. Sic q(ue) iudicio finito. terrores
clem(en)torum (et) fulgura tonitrua. (et)
uenti in tempestatib(us) cessant. (et) om(n)e
q(uo)d caducu(m) (et) transitoriu(m) e(st) dilabit(ur).
nec ampli(us) apparebit. s(ed) [uelut] nix e(st) desi
nit que a calore solis dissoluit(ur). max
ima quiete tranq(ui)llitatis diuina
:xiii· dispensatione ita exorta. Et
sic electi splendore(m) et(er)nitatis
habentes una cu(m) capite suo scili
cet filio meo. (et) cu(m) g(lori)oso celesti ex
ercitu in magna g(lori)a celestia gaudia
petunt. (et) reprobi una cu(m) diabolo (et)
cu(m) ang(e)lis ipsi(us) ad et(er)na supplicia in
multa contritione tendunt. ubi et(er)
na(m) morte(m) sibi p(re)parata(m) et(er)naliter uide(n)t.
q(ui)a magis concupiscentias s(ecundu)m s(e).
Et sic celu(m) electos in g(lori)am et(er)nitatis

recipit. q(uonia)m ipsi d(omi)natore(m) celo(rum) di
lexerunt. (et) infern(us) reprobos absorbet.
q(ui)a diabolu(m) n(on) abiecerunt. ita omniu(m)
gaudio(rum) tantis laudib(us) in celesti g(lori)a
resonantib(us). (et) omniu(m) gemituu(m) tan
tis ululatib(us) in inferno exortis. ultra
qua(m) human(us) intellectus cape(re) ualeat.
q(uonia)m illi uita(m) et(er)na(m) possident. (et) isti
morte(m) et(er)na(m) habent. queadmodu(m) in
:xiiii· eu(an)g(e)lio fili(us) m(eu)s loquit(ur) dicens. Et ibunt
hi in suppliciu(m) et(er)nu(m). iusti aute(m) in
uita(m) et(er)na(m). Hoc tale e(st). Qui in lenoci
nio omniu(m) malo(rum) feruent nec sicut
q(uo)d iustu(m) e(st) haurire in su(m)ma bonitate.
p(ro)pter infidelitatis (et) nequicie sue
in penas et(er)ne p(er)dicionis dimergunt(ur).
s(ecundu)m op(er)a sua infernalia tormenta re
cipientes. Edificatores uero chorusca
tionis celestis ier(usa)l(e)m q(ue) portus filie syon
fideliter instant. fulgebunt in luce ui
te et(er)ne qua(m) castissima uirgo in fecun
ditate uirginitatis sue credentib(us) mi
:xv· rabiliter attulit. Et ut uides elementa
in maxima claritate (et) pulchritudine
his omnib(us) p(er)fectis fulgebunt. omni in
delicet in pollutione nigredinis (et) sor
dis ablato. Na(m) ignis sine feruore tunc
ut aurora rutilat. (et) aer absq(ue) spissitu
dine purissim(us) fulget. (et) aqua sine im
petu effusionis (et) submersionis p(er)spicua
et lenis stat. (et) t(er)ra absq(ue) om(n)i fragilitate
(et) tortitudine fortissima et planissi
ma apparet. his omnib(us) in magna tran
quillitate ac pulchritudine transla
tis. S(ed) (et) sol (et) luna ac stelle uelut p(re)cio
sissimi lapides in auro. ita et(ia)m in fir
mamento multa claritate (et) maximo

·/· suas q(ui)a p(re)cepta mea

qa iam te noctis umbra fugabitur ita & tenebre

fulgore rutilant. nec ultra inquietu
dinem circuituolutionis sue diem & noc
tem ad discernendum habent. qa summo
mundo iam immutabilitate s. ita
qd & nulle tenebre noctis amodo
apparebunt quo te dies indeficiens
e. ut etiam iohs dilectus meus testatur dicens.
Et nox ultra non erit & non egebunt :ev.
lumine lucerne neque solis. qm
dns ds illuminat illos. Hoc tale e.
Qui thesaurum habet eum in medium subtra
hit in medium etiam emittit. sic & nox lu
men celat & ut dies tenebras fugat
homini lumen afferens. ita non erit in trans
gressione temporum ~~qua te~~ noctis amodo
non apparebunt. qa etiam & in mutatione
illa iam non egebunt lumine hoc. qd sibi
homines incendunt umbras tenebrarum
expellentes. nec etiam mutabilitatem
solis tunc amplectentur. q modo continet
tempora illa que in umbra habent. qm
dies illa sine ulla mutatione erit & tunc
te etiam dnator omnium claritate di
uinitatis sue quam nulla mutabilitas
obfuscat illuminat eos q in seculo te
nebras sua gratia effugerant. Qui autem
acutas aures interioris intellectus ha
bet hic in ardentem amore speculi mei
ad uba hec anhelet & ea in conscien
tia animi sui conscribat.

Tercia decima visio tercie partis.

ET VIDI AL..

lucidissimum aerem. in quo audiui in
omnibus predictis significationibus mi
rabiliter diuersum genus musicorum in lau
dibus ciuium supernorum gaudiorum in uia
ueritatis fortiter perseuerantium ac in
querelis reuocatorum ad laudes eorun
dem gaudiorum. & in exhortatione uir
tutum se exhortantium ad salutem populorum
quibus diabolice insidie repugnant
sed ipse uirtutes eas opprimunt. ita
tamen qd sic fideles homines tandem a pec
catis ad superna per penitentiam transeunt.
Et sonus ille ut uox multitudinis
in laudibus de supernis gradibus in ar
monia symphonizans. sic dicebat.
O splendidissima gemma & serenum primum
decus solis. q tibi infusus e fons
saliens de corde patris qui e unicum
uerbum suum per qd creauit mundi pri
mam materiam quam eua turbauit.
hoc uerbum effabricauit tibi pater ho
minem. & ob hoc es tu illa lucida ma
teria per quam hoc ipsum uerbum exspi
rauit omnes uirtutes. ut eduxit in prima
materia omnes creaturas. O tu suauissi

196v

ma uirga frondens de stirpe iesse.
o quā magna uirtus ē q̄d diuini
tas in pulcherrimā filiā aspexit.
sicut aq̄la in solē oculū suū ponit.
cū sup̄nus pat̄ claritatē uirginis
attendit. ubi uerbū suū in ipsa
incarnari uoluit. Nā in mistico
misterio dī illustrata mens uirgi
nis. mirabilit̄ clarus flos ex ipsa
uirgine exiuit. Et iterū dixit.
ii. O gloriosissimi lux uiuens angli.
qui infra diuinitatē diuinos
oculos cū mistica obscuritate oīs
creature aspicitis in ardentib; de
sideriis. unde nūquā potestis saci
ari. o quā gl̄osa gaudia illa ur̄a
habet forma. que in uobis ē in
tacta ab omī prauo ope q̄d p̄mū
ortū ē in ur̄o socio p̄dito angl̄o
q̄ uolare uoluit supra intus latēs
pinnaculū dī. unde ipse tortuo
sus demersus ē in ruinā. s; ipsi in
strumta casus consiliando factu
re digiti dī instruit. Nā o uos an
geli q̄ custoditis p̄plos quor̄ for
ma fulget in facie ur̄a. & o uos ar
changli q̄ suscipitis aīas iustor̄ &
uos uirtutes. potestates. principa
tus dn̄ationes. & throni q̄ estis cō
putati in q̄ntū secretū numerū.
& o uos cherubin & seraphī sigil
lū secretor̄ dī. sit laus uobis q̄ lo
culū antiqui cordis in fonte a
spicitis. Videtis enī interiorē uim
pat̄s. que de corde illi spirat q̄si
iii. facies. hecq; dicebat. O S specta
biles uiri q̄ p̄transistis occulta

aspicientes p oculos sp̄s & annuntian
tes in lucida umbra acutā & uiuen
tē lucē in uirga germinantē. que
sola floruit de introitu radican
tis luminis. uos antiq̄ sc̄i p̄dixistis
saluationē exulū animarū. que
immerse fuerant morti q̄ circuistis
ut rote mirabilit̄ loquentes misti
ca montis. q̄ celū tangit p̄transi
ens ungendo multas aquas. cū
etiā int̄ uos surrex̄ lucida lucer
na que ipsū montē p̄currens osten
dit. O uos felices radices cū q̄b; op̄
miraculor̄ & n̄ op̄ criminū p̄tor
rens ē p̄spicue umbre plantatū
ē. & o tu ruminans ignea uox p̄cur
rens uiuantē lapidē subuertentē
abyssū. gaudete in capite ur̄o. Gau
dete in illo quē n̄ uider̄t in t̄ris mul
ti. q̄ ipsū ardent̄ uocauer̄t. Et iterū
iiii. dix. O cohors militie floris
uirge n̄ spinate. tu sonus orbis t̄re
circuiens regiones insanor̄ sensuū
epulantiū cū porcis q̄s expugna
sti p infusū adiutorē ponentis ra
dices in tabernacula pleni opis
uerbi pat̄s. tu etiā nobilis es gens
saluatoris intrans uiā regeneratio
nis aque p agnū q̄ te misit in
gladio int̄ seuissimos canes q̄
suā gl̄am destruxer̄t in opib; di
gitor̄ suor̄. statuentes n̄ manufac
tū in subiectionē manuū suarū
in qua n̄ inuener̄t eū. Nā o luci
dissima ap̄lor̄ turba surgens in
uera agnitione & aperiens clausu
rā magisterii diaboli abluendo

captiuos in fonte uiuentis aque. tu es
clarissima lux in nigerrimis tenebris.
fortissimumque genus columnarum spon
sam agni sustentans in omnibus ornamen
tis ipsius. per cuius gaudium ipsa mater et uir
go est uexillata. Agnus enim inmaculatus
est sponsus ipsius sponse et immacula
te. Unde dicebat. O uictoriosissi .v.
mi triumphatores qui in effusione san
guinis uestri salutantes edificationem
ecclesie intrastis sanguinem agni epulan
tes cum uitulo occiso. o quam magnam
mercedem habetis quia corpora uestra in
uiuentes despexistis. imitantes agnum
dei ornantes penam eius in qua uos intro
duxit in restaurationem hereditatis.
Uos flores rosarum qui in effusione san
guinis uestri beati estis in maximis
gaudiis redolentibus et sudantibus in
emptione que fluxit de interiori
mente consilii manentis ante euum in
illo in quo non erat constitutio a capite. Sit
honor in consortio uestro qui estis instru
mentum ecclesie. et qui in uulneribus uestri
sanguinis undatis. Et iterum dixit. .vi.
O successores fortissimi leonis inter
templum et altare dominantes in mini
stratione eius. sic angeli sonant in lau
dibus. et sic adestis populis in adiutorio.
uos estis inter illos qui hec faciunt. semper
curam habentes in officio agni. O uos
imitatores excelse persone in precio
sissima et gloriosissima significatione.
o quam magnus est uester ornatus ubi homo proce
dit soluens et stringens in deo pigros
et peregrinos. etiam ornans candidos
et nigros. et magna onera remittens.

Nam et angelici ordinis officia habe
tis et fortissima fundamenta posuistis
ubicumque construenda sunt. unde mag
nus est uester honor. Unde dicebat. .vii.
O pulchre facies deum aspicientes
et in aurora edificantes. o beate
uirgines quam nobiles estis in quibus rex
se considerauit. cum in uobis omnia celestia
ornamenta presignauit. ubi etiam sua
uissimus ortus estis in omnibus ornamentis re
dolentes. O nobilissima uiriditas que
radicas in sole et que in candida se
renitate luces in rota quam nulla terre
na excellentia comprehendit. tu circum
data es amplexibus diuinorum misteriorum.
Tu rubes ut aurora et ardes ut so
lis flamma. Et iterum sonuit ille ut .viii.
uox multitudinis in querelis de
reuocatis ad eosdem gradus in harmo
nia sic querebatur dicens. O plangens
uox est hec maximi doloris. Ach
ach quedam mirabilis uictoria in
mirabili desiderio dei surrexit in
qua delectatio carnis se latenter ab
scondit. heu heu ubi uoluntas cri
mina nesciuit et ubi desiderium hominis
lasciuiam fugit. Luge luge ergo in his
innocentia que in pudore bono
integritatem non amisisti et que aua
riciam gutturis antiqui serpentis ibi
non deuorasti. O uiuens fons quam
magna est suauitas tua qui faciem istorum
in te non amisisti. sed acute preuidisti quomodo
eos de angelico casu abstraheres qui
se estimabant illud habere quod non licet
sic stare. Unde gaude filia syon quia deus
tibi multos reddit quos serpens de te

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0395
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

197v

abscidere voluit, quod nunc in maiori luce
fulgent quam prius illorum causa fuisset.
Viventis enim lux de his dicit: Tortuosum
serpentem scandalizabam in sua sugge-
stione, que ita plena non fuerat sicut il-
le putabat. Unde iuravi per memetip-
sum quod in his causis feci amplius et amplius
quam in eis, o serpens, tuum gaudium perde-
ret, quia in tua suggestione amputavi
quod numquam inventum est in tua scientia,
viii. o turpissime illusor. Iterumque sonus ille
ut vox multitudinis in exhortati-
one virtutum in adiutorium hominum
et in contradictione repugnantium
diabolicarum artium, virtutibus vicia
superantibus et hominibus tandem divina
inspiratione ad penitentiam rede-
untibus, in armonia sic clamabat:
Nos virtutes in deo sumus et in deo ma-
nemus; regi regum militamus et malum
a bono separamus. Nam in primo agone
apparuimus ubi victrices extitimus, cum
ille corruit qui super se volare voluit.
Ergo et nunc militemus illis qui nos invo-
cant subvenientes, et diabolicas ar-
tes calcantes, et eos qui nos imitari vo-
luerint ad beatas mansiones perdu-
centes. Querela animarum in carne po-
sitarum: O nos peregrine sumus. Quid feci-
mus, ad peccata deviantes? Filie
regis esse debuimus, sed in umbram peccatorum
cecidimus. O vivens sol, porta nos in
humeris tuis in iustissimam heredita-
tem quam in Adam perdidimus. O rex regum,
in tuo prelio pugnamus. Invocemus fi-
delis anime: O dulcis divinitas et o sua-
vis vita in qua perferam vestem preclaram,

illud accipiens quod perdidi in prima ap-
paritione, ad te suspiro et omnes virtu-
tes invoco. Responsum virtutum: O fe-
lix anima et o dulcis creatura dei, que
edificata es in profunda altitudine
sapientie dei, multum amas. Fidelis
anima: O libenter veniam ad vos, ut pre-
beatis mihi osculum cordis. Virtutes: Nos de-
bemus militare tecum, o filia regis. Sed grava-
ta anima queritur: O gravis labor et o du-
rum pondus quod habeo in veste huius
vite, quia nimis grave mihi est contra car-
nem pugnare. Virtutes: O anima volun-
tate dei constituta et o felix instrumentum,
quare tam debilis es contra hoc quod deus
contrivit in virginea natura? Tu debes
in nobis superare diabolum. Anima illa: Suc-
currite mihi adiuvando, ut possim
stare. Scientia dei ad eandem animam dicit:
Vide quid illud sit quo es induta, filia
salvationis, et esto stabilis, et numquam
cades. Anima illa: O nescio quid faciam
aut ubi fugiam. O ve mihi, non possum perfice-
re hoc quo sum induta. Certe illud volo
abicere. Virtutes: O infelix conscientia,
o misera anima, quare abscondis faciem
tuam coram creatore tuo? Scientia dei
ad animam illam: Tu nescis nec vides nec
sapis illum qui te constituit. Anima illa: Deus
creavit mundum; non facio illi iniuriam,
sed volo uti illo. Suggestio diaboli
ad eandem animam dicit: Fatue, fatue, quid
prodest tibi laborare? Respice mundum,
et amplectetur te magno honore. Vir-
tutes: Heu heu, nos virtutes plangamus
et lugeamus, quia ovis domini fugit vitam.
Humilitas: Ego humilitas regina

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0396
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

ui̇rtutū dic̄. Venite ad me oı̄s u̇irtutes. ⁊ eru
dita uos ad requirendū p̲ditā dragmā.
& ad coronandū in p̲seuerantia felicē.
Responsū uirtutū. O gl̄osa regina &
o suauissima mediatrix. libent̄ uenim⁹.
Humilitas. Id̄o dilectissime filie. te-
neo uos in regali thalamo. O filie isrł.
sub arbore suscitauit uos d̄s. unde
ī hoc tēpore recordamini plantatio
nis sue. Gaudete g̊ filie syon. Strepit⁹
diaboli ad humilitatē & alias q̊s
u̇irtutes. Que ē hec potestas. q̄d nullus
sit p̄ter d̄m. Ego autē dico. Q̊ uolue
rit me & uoluntatē suā seq̄ dabo illi
oīa. tu ů cū tuis seq̄cib; nichil habes
q̊d dare possis. q̊a etiā uos oīs nesci
tis q̊d sitis. Humilitas respondet. Ego
cū meis sodalib; bene scio q̊d tu es
ille antiquus draco. q̊ sup̲ sūmū uo
lare uoluisti. s; ipse d̄s ī abyssū p̲iecit
te. Virtutes. Nos aūt oīs ī excelsis habi
tam⁹. Planct⁹ eiusdē aīe penitentis ī cor
pore & uirtutes ī uocantis. O uos re
gales u̇irtutes q̄m speciose ⁊ q̄m ful
gentes estis ī sūmo sole. & q̄m dul
cis ē u̇ra mansio. ⁊ id̄o o ue m̊ q̊a a
uobis fugi. Virtutes. O fugitiue ueni
ueni ad nos. ⁊ d̄s suscipiet te. Penitēs
aīa ī corpore. Ach ach feruens dulce
do absorbuit me in peccatis. ⁊ id̄o
n̄ ausa sū ītrare. Virtutes. Noli timere
nec fugere. q̊a pastor bon⁹ querit in
te p̲ditā ouē suā. Penitēs aīa ī corp̲e.
Nunc ē m̊ necesse ut suscipiatis me.
q̄m ī uulnerib; feteo q̊b; antiquus
serpens me contaminauit. Virtutes.
Curre ad nos. ⁊ sequere uestigia illa
in q̊b; nūquā cades ī societate n̄ra.
& d̄s curabit te. Penitēs aīa ī corp̲e.
Ego peccator que fugi uitā plen⁹
ulcerib; ueniā ad uos. ut p̄beatis
m̊ scutū redemptionis. Virtutes. O aīa
fugitiua esto robusta. & indue te
arma lucis. Penitēs aīa ī corp̲e. O tu
oīs milicia regine & o uos candida
lilia ipsi⁹ cū rosea purpura. īclina
te uos ad me. q̊a p̲egrina a uob̄
exulaui. ⁊ adiuuate me. ut ī san
guine filii dī possī surgere. Et o
uera medicina humilitas p̄be m̊
auxiliū q̊a sup̲bia in multis uici
is fregit me. multas cicatrices m̊
impones. Nūc fugio ad te. ⁊ id̄o sus
cipe me. Humilitas ad u̇irtutes. O oīs
u̇irtutes suscipite lugentē peccatorē
in suis cicatricib; p̲p̄t uulnera xp̄i.
& p̲ducite eā ad me. Virtutes ad
penitentē aīā ī corp̲e. Volum⁹ te
reducere. ⁊ nolum⁹ te deserere &
oīs celestis milicia gaudet sup̲ te.
g̊ decet nos ī simphonia sonare.
Humilitas ad eandē penitentē aīā.
O misera filia uolo te amplecti. q̊a
magn⁹ medicus dura & amara uul
nera p̲p̄t te passus ē. Suggestio
diaboli ad eandē penitentē aīā.
Que es. aut unde uenis. Tu amplexa
ta es me. & ego foras eduxi te. s; nūc
ī reuersione tua ēfundis me. ego aūt
pugna mea deiciā te. Penitēs aīa
contra diabolū. Ego oīs uias tuas ma
las ēē cognoui. ⁊ id̄o fugi a te. m̊ aūt
o illusor pugno contra te. Penitēs aīa
ad humilitatē. Vnde tu o regina

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0397
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

humilitas, tuo medicamine adiu
va me. Humilitas ad victoriam. Et ad
reliquas virtutes. O victoria que istum in
celo superasti, curre cum sodalibus tuis,
et omnes ligate diabolum hunc. Victoria
ad virtutes. O fortissimi et gloriosissimi
milites, venite et adiuvate me istum
fallacem vincere. Virtutes ad victoriam.
O dulcissima bellatrix in torrente
fonte qui absorbuit lupum rapacem,
o gloriosa coronata, nos libenter milita
mus tecum contra illusorem hunc. Humili
tas ad virtutes. Ligate ergo istum o virtu
tes preclare. Virtutes. O regina nostra tibi
parebimus, et precepta tua in omnibus adim
plebimus. Victoria. Gaudete o socii,
quia antiquus serpens ligatus est. Virtu
tes. Laus tibi Christe rex angelorum. O deus quis
es tu qui in temetipso hoc magnum consi
lium habuisti, quod destruxit infernalem
haustum in publicanis et peccatoribus,
qui nunc lucent in superna bonitate. Unde
o rex laus tibi sit. O pater omnipotens ex te flu
it fons in igneo ardore, perduc filios
tuos in rectum ventum velorum aquarum, ita
ut et nos eos hoc modo perducamus in celestem Ierusalem.
Et voces iste erant ut vox multitu
dinis, cum multitudo voces suas in al
tum extollit. Et sonus earum ita pertransivit
me, quod eas absque difficultate tardi
tatis intellexi. Audivique vocem ex
·x· eodem lucido aere dicentem mihi. Laudes
supremo creatori incessabili voce cor
dis et oris dande sunt, cum ipse non solum
stantes et erectos, sed etiam cadentes et
curvatos in supernis sedibus sua gratia
collocat. Unde vides o homo lucidissi

mum aerem candorem gaudii supernorum civium
designantem, in quo audis in omnibus predictis
significationibus mirabili modo diversum genus
musicorum in laudibus civium supernorum gaudiorum
in via veritatis fortiter perseverantium, ac
in querelis revocatorum ad laudes eorundem
gaudiorum, quoniam ut aer comprehendit et susti
net ea que sub celo sunt, ita ut audis in omnibus
premonstratis tibi mirabilibus dei suavis et
dulcis simphonia sonat in gaudio mi
raculis electorum in superna civitate existen
tium et in deo suavi devotione persistentium,
ac in querelis in curvatione illorum quos anti
quus serpens perdere temptat, quos tamen di
vina virtus ad societatem beatorum gaudiorum
fortiter perducit, proferens in eis illa misteria
que humanis mentibus ad terram inclinatis
sunt incognita, et in exhortatione ad sa
lutem populorum quibus diabolice insidie repug
nant, sed ipse virtutes eas opprimunt,
ita tamen quod sic fideles homines tandem a
peccatis ad superna per penitenciam transeunt.
Quomodo? Ibi virtutes in omnibus fidelium ad re
tentionem ipsorum viciis resistunt quibus illi
diabolico afflatu fatigantur, sed eas for
tissima fortitudine superans, homines in
peccatis prolapsi divino nutu ad peni
tentiam revertuntur, cum preterita et deflent
amariora facta, et cum considerant et caveant
·xi· posteriora. Quapropter et sonus ille ut
vox multitudinis in laudibus de supernis
gradibus in armonia simphonie in unanim ·x·
mitate et in concordia gloriam et hono
rem celestium civium ruminat, ita quod et
ipsum hoc sursum tollit quod verbum pala
·xii· profert. Sic et verbum corpus designat,
simphonia vero spiritum manifestat, quoniam

& celestis armonia diuinitatē denuntiat.
& uerbū humanitatē filii dī ꝑpalat.
xiii. Et ut potestas dī ubiq; uolans oīa
circuit nec ei ullū obstaculū resi
stit. ita & racionalitas hoīs magnā ui
habet ī uiuis uocib; sonare. & torpen
tes aīas aduigilantiā in simphonia
excitare. Qd & dauid ī simphonia ꝑ
phetię suę ꝓbat. & ieremias lamtabi
li uoce ī planctu suo ostendit. Ita et
tu o hō que es paupercula & fragilis
naturę audis ī simphonia sonū de
igneo ardore u͛ginalis pudoris ī am
plexib; uerboꝝ florentis uirgę. & so
nū de acumine uiuentiū luminū
in supna ciuitate lucentiū. & sonū
de ꝓphetia ꝓfundoꝝ sermonū. et sonū
de dilatatione aptatus mirabiliū uer
boꝝ. & sonū de effusione sanguinis
fideliū se offerentiū. & sonū de officio
sacerdotaliū secretoꝝ. & sonū de uir
ginali gdu ī supna uiriditate floren
tiū. qm̄ supno creatori fidelis crea
tura sua ī uoce exultationis & letitię
resultat. & gr̄es frequentes rependit.
S; & sonū audis ut uocē multitudi
nis ī qrelis de reuocatis ad eosdē gdꝯ
ī armonia resonantē. qm̄ simphonia
n̄ solū ī unanimitate exultationis ī
uia rectitudinis fortit̄ ꝑsistentiū
gaudet. s; etiā ī mīcordia resuscita
tionis de uia iusticię lapsoꝝ. & tandē
ad ueṙā beatitudinē erectoꝝ exultat.
quō pastor bonꝰ ouē que perierat cū
gaudio reportauit ad gregē. Itēq;
ut audis sonꝰ ille ut uox multitudi
nis ī exhortatione ītuitū ī aduersitatem

rū hoīū. & ī contradictione repugnan
tiū diabolicarū artiū ītuitib; uicia
supantib; & hoīb; tandē diuina in
spiratione ad penitentiā redeuntib;
in armonia clamat. qm̄ dulcis con
plexio ē in intuitib; fideles hoīes ad
ueṙā beatitudinē trahentib; s; dura
coarctatio ē in uiciis diabolicarū
insidiarū. n̄ tam̄ ita ut uirtutes ui
cia n̄ supent. s; sic qd̄ ītuitus ea oīno
debilitent. & sibi ꝯsentientes auxi
lio supni adiutorii ad ēnā retribu
onē ꝑ ueṙā penitentiā ꝑducant. ut
etiā ī uocib; armonię earū ē demon
stratur. Nam & simphonia dura xiiii.
corda emollit. & ipsis humorē cō
punctionis īducit. ac spm̄ scm̄ ad
uocat. Unde & uoces iste q̄s audis s;
ut uox multitudinis. cū multitudo
uoces suas ī altū extollit. q̄ laudes
iubilationū in simplicitate unani
mitatis & caritatis ꝑlatę. fideles ad
unanimitatē illā ubi nulla discor
dia ē ꝑducunt. cū eos ī t̄ris positos
corde & ore ad supnā remuneratio
nē suspirare faciunt. Et sonꝰ earū
ita ꝑtransit te. q̄d eas absq; difficulta
te tardītatis ītelligis. qm̄ ubi di
uina grā opata fuerit. omnē tene
brositatē obūbrationis aufert. il
la pura & lucida faciens que car
nalib; sensib; in infirmitate carnis
obscura s;. Quapropter quisquis dm̄ fi xv.
deliṫ intelligit laudes ī idifessas ei
fideliṫ offerat. eiq; fideli deuotio
ne ī cessant̄ iubilet. quemadmodū
et dauid seruus m̄s spū ꝑfundita

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0399
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

tis & altitudinis pfusus de me hortat̄
xvj. dicēs. Laudate eū in sono tube. laud̄
eū in psalterio & cythara. laud̄ eū in
tympano & choro. laud̄ eū ī cordis &
organo. laud̄ eū in cymbalis iubilati
onis. oīs sp̄s laudet dn̄m. Hoc tale ē.
uos q̄ dm̄ simplici ītentione pura
deuotione sentis. adorantis & diligitis.
laud̄ eū in sono tube. idē in sensu
racionalitatis. q̄a p̄dito anglō cum s̄
consentientib; ī pdicionē cadente agmi
na beator̄ sp̄ituū ī ueritate raciona
bilitē pstiter̄t. d̄oq; fideli dilectione
adheser̄t. Laudateq; eū in psalterio
pfunde deuocionis & ī cythara mel
lifluu canoris. q̄m tuba sonante psal
teriū & psalterio canente cythara
pcedit. sic & beatis anglis ī amore
ueritatis pseuerantib; deinde hoīe
creato pphete immutabilib; uocib;
surrexer̄t. q̄s apli in dulcissimis ūbis
subsecuti s̄. Et laud̄ eū in tympano
mortificationis. & ī choro exultati
onis. q̄a p̄ cytharā tympanū. p̄ tym
panū chorus exultat. quēadmodū
aplis ūba salutis p̄dicantib; marty
res ī honore dī ī corporib; suis diu
sa supplicia sustinuer̄t. deq̄b; exiō
sacerdotalis officii ueraces doctores
surrexer̄t. Laudateq; eū in cordis
humane redemptionis. & ī organo
diuine pfectionis. q̄m choro exul
tante uoces cordarū & organi se
manifestant. sic et ueris doctorib;
ī officio beatitudinis ueritatē osten
dentib; ūgines pcesser̄t. que dī filiū
uerū hominē uelut ī cordis amauer̄.
& uerū dm̄ uelut ī organo adorauer̄t.
eū ipsū dm̄ uerū hoīe & uerū dm̄ cre
diderint. Q̄d ē hoc. Q̄a cū filī dī p salute
hoīū carnē assūpsit. glām diuinita
tis n̄ amisit. Unde & beate ūgines ip
sū sibi sponsū elegerunt. uerū hoīe in
desponsatione & uerū dm̄ ī castitate
ipsū fideli deuotione app̄henderit.
S; & laud̄ eū in cymbalis bene sonan
tib; idē in bris assertionib; que bonū
sonū in uero gaudio faciunt. cū hoīes
in imis peccator̄ iacentes. ad supnā
celsitudinē diuina ī spiratione cō
puncti. se sursū ab imis tollunt. Lau
dateq; eū ī cymbalis iubilationis. ui
delicet ī assertionib; diuine laudis.
ubi uirtuose ūtutes uictoriā fortis
sime facientes uicia ī hoīb; opprimunt.
& eos forti desiderio ad beatitudinē
uere remunerationis ī bonis pseue
rantes pducunt. Unde oīs sp̄s q̄ beni
uolentiā habet credendi ī dm̄ & ho
norandi eū laudet dn̄m idē illū q̄
dn̄s oīū ē. q̄a iustū ē ut ille q̄ uitā
desiderat huc q̄ uita ē glificet. Et
iterū audiui uocē ex p̄dicto lucido
aere dicentē. O rex altissime laus t̄
sit. q̄ in simplici & indocto hoīe fa
cis hec. S; & iterū uox de celo uocife
ratione maxima clamabat dicēs.
Audite & attendite oīs. q̄ supnā re
munerationē & beatitudinē habē
desiderantes. O uos hoīes q̄ credula
corda habetis. & supnā remunera
tionē exspectatis. sermones istos
suscipite. & eos in intimora corda
urā ponite. nec admonitionē istā

inuistatione urā recusare.
Nā ego testificator ueritatis
uiuus & uerus loquēs & n̄ tacēs dš.
dico atq; iterū dico. Qs m̄ p̄ualere
poterit. Qui hoc temptauerit. deiciā
eū. Unde ho montē n̄ apphendat.
quē mouere n̄ poterit. s; ī ualle hu
militatis subsistat. S; q̄s ī silit ui
as sine aq̄. Uidelicet ille q̄ se ī tur
binē uentilat. & q̄ fruct⁹ sine
refectione diuidit. Et q̄m tab̄na
culū meū ibi erit. S; tab̄naculū meū
ibi ē. ubi sp̄c scs̄ irrigatione suā fun
dit. Qd̄ ē hoc. Ego ī medio sū. Quom̄.
Quicūq; digne me apphendit. hic
nec ī altitudine nec ī p̄fundtate. nec
in latitudine cadet. Qd̄ ē hoc. Quia
ego sū caritas illa q̄m nec flagrans
sup̄bia deiecit. nec p̄fundi casus
dilaniat. nec latitudo maloꝝ cōterit.
Nūq̄d n̄ possū edificare ī altitudine
scabelli solis. Fortes q̄ in uallib; for
titudinē suā ostendunt me cōtēpnūt
hebetes ī sonitu turbinū me abici
unt sapientes cibū meū renuunt.
& q̄sq̄s turrī sc̄dm uoluntatē suā
sibi parat. S; ego istos ī paruo &
pusillo cōfundā sic̄ goliath ī puero
deieci. sic̄ & holofernē in iudith
supaui. Unde & q̄sq̄s mistica ūba
hui⁹ libri recusauerit arcū meū
sup eū extendā. & sagittis pha
retre meę. eū transfigā. & coronā
ei⁹ de capite ipsi⁹ abiciā. atq; eū illis
similabo q̄ in oreb ceciderūt cū cōtra
me murmurauerūt. S; q̄cūq; male
dicta sua contr̄ p̄phetiā istā p̄tu
lerit maledictio illa q̄m ysaac p̄tu
lit sup eū ueniat. & benedictione ce
lestis roris repleat̄. q̄ eā amplexus
fuerit. & q̄ eā in corde suo tenuerit.
ac q̄ eā in uias planas p̄duxerit. Et
q̄ eā gustauerit & in memoriā suā
posuerit. fiat mons myrre & thu
ris & omniū aromatū. & dilatatio
multarū benedictionū de bene
dictione ī benedictionē ascendēs
sic̄ abrahā. atq; noua nupta spon
sa agni sibi illū columnā in cōspectu
dī copulet. S; q̄s hec ūba digiti dī
temere absconderit. & ea p̄rabiē
suā minuerit. aut ī alienū locū
alicui⁹ humani sensus causa abdux
erit & ita deriserit. ille rep̄bat⁹ sit.
Et digit⁹ dī cōteret illū. Laudat laud
q̄ dm̄ beata uiscera ī oīb; his mi
raculis q̄ q̄ dš cōstituit in molli
forma specieī excelsi. q̄m ipse p̄
uidit in p̄ma apparitione coste
uiri illi⁹ quē dš creauit. Qui autē
acutas aures interioris intellectus
habet. hic in ardente amore spe
culi mei ad uerba hec anhelet. &
ea in cōscientia animi sui conseri
bat. aoy.

q̄ umbra ma
n⁹ dīu illā p̄tegit.

finit · iii · pars libri · scivias · d ·

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0401

© Universitätsbibliothek Heidelberg

gefördert von der
MANFRED
LAUTENSCHLÄGER
STIFTUNG

206a

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK HEIDELBERG

.xviiij.

B

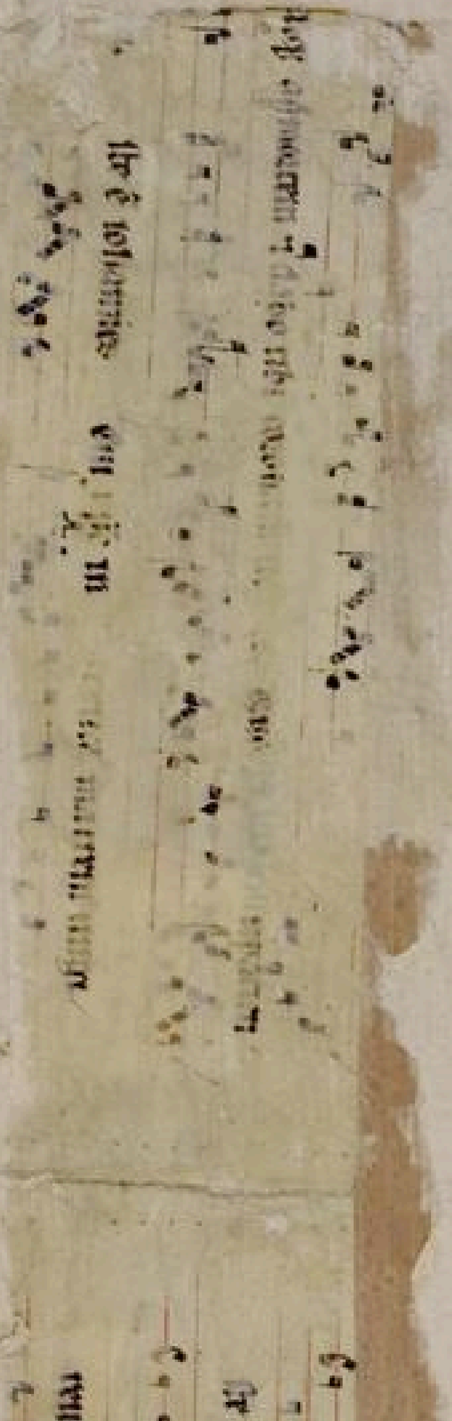

Cod Salem. 10,16

Un. Bibl Heidelberg

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0403

© Universitätsbibliothek Heidelberg

gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/salX16/0404
© Universitätsbibliothek Heidelberg
gefördert von der
MANFRED LAUTENSCHLÄGER STIFTUNG